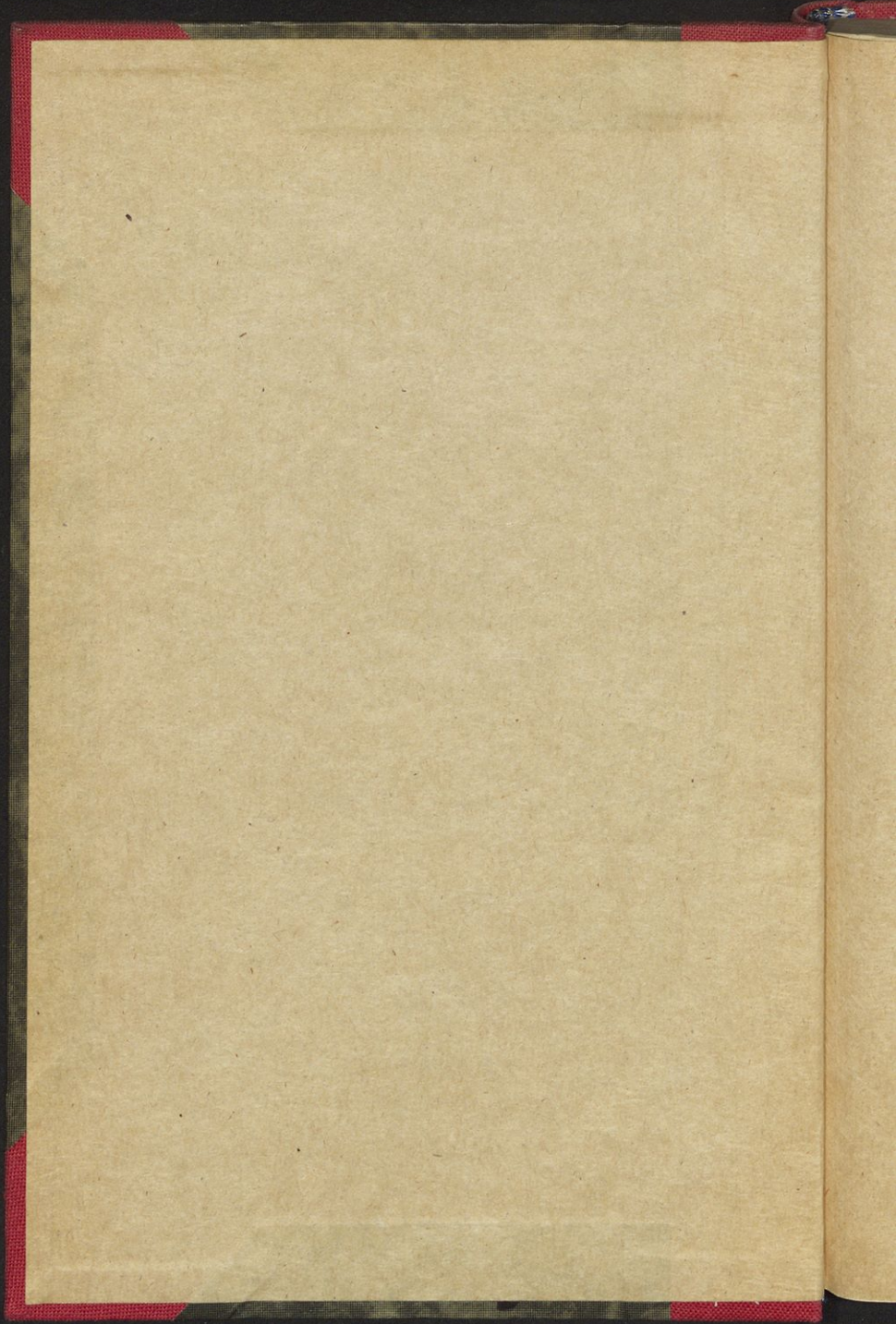

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

104690

1A

+ 104690

Marj.
V pradišahnej senst.
1. knjiga:

Po priručni

104690

Smrtna ježa.

“In ali je res sidi (gospod), da hočeš ostati gjavr, nevernik, ki je bolj zaničevanja vreden kot pes, ki je zopernejši od podgane, ki žre samo gnjlobo?”

“Da.”

“Efendi, sovražim nevernike in jim želim, da pridejo po smrti v dže-heno (pekel), kjer zlodej stanuje; toda tebe bi rad rešil večnega pogubljenja, ki te doleti, če se ne spreobrneš k ikrar bil lisan, k svetemu prepričanju. Ti si tako dober, čisto drug kot so bili sidiji, katerim sem že služil; zato te bom spreobrnili, če hočeš ali nočeš.”

Tako je govoril Halef, moj služabnik in kažipot, s katerim sem preplezal soteske in skale džebel Auresa, se podal nato proti Dra el Hauna, da dospem čez džebel Tarfaui v Seddado, Kris in Dgadže, od koder je peljala pot čez razupit Shot Džerid v Fetnaso in Kbilli.

Halef je bil zelo navihan in posebne vrste človek. Bil je tako majhen, da mi je komaj segal do ramen in pri tem tako suh in tenak, da bi vsakdo trdil, da je celih deset let ležal v stiskalnici za rastline med pivnim papirjem. Pri tem je imel na glavi tarban, ki je meril v premeru cele tri čevlje in njegov burnus, ki je bil nekdanj bel, sedaj se je pa svetil v vseh mogočih masteh in barvah, je bil gotovo odmerjen za večjega moža; pri hoji ga je moral namreč navzgor držati kot gospodične spodnjo obleko, kadar je blato. Pa kljub svoji postavi je bil kaj nevaren. Bil je silno bistroumen, pogumen in spreten ter vztrajen. In ker je poleg tega govoril vsa narečja, ki so bila v rabi med Uelad bu Seba in med Nilom, si lahko mislite, da sem bil z njim popolnoma zadovoljen; imel sem ga bolj za prijatelja kot za služabnika. Imel je le eno strast, ki mi je včasih res že jela presedati: bil je fanatičen moslem in iz ljubezni do mene sklenil, da me spreobrne k turški veri. Ravno sedaj je zopet poskušal in moral sem se smejeti, tako naivno se je vedel. —

Jahal sem malega, na pol divjega berberskega žrebca; noge so se mi skoro po tleh vlačile; Halef pa, da bi dal svoji postavi podporo, si je zbral staro, mršavo, toda velikansko Hasi-Ferdžem-kobilo. Med pogovorom je bil zelo živahen; bingljaj je z nogami, mahal s suhimi rujavimi rokami in skušal povdarjati svoje besede s potezami na obrazu, da sem se le težko zdržal smeha. Ko na poslednje njegove besede ne odgovorim, nadaljuje:

“Veš-li, sidi, kako se bo gjavrom po smrti godilo?”

“No?”

“Po smrti pridejo vsi ljudje, moslemi, kristjani, židovi in drugi v barzak.”

“To je položaj med smrtjo in vstajenjem?”

“Tako je, sidi. Iz tega položaja jih zbudi glas trobente, ker jaum el aahar, sodnji dan, in el akiret, konec, je prišel, ko bo vse uničeno razven el kurs, božjega stola, el ru, svetega duha, el lauhel mafus in el kalam, mize in peresa božje odločitve.”

“Druzega ne bo ničesar ostalo?”

“Ne.”

“Toda paradiž in pekel?”

“Sidi, ti si pameten in zvit; takoj opaziš, kar sem pozabil, in radi tega mi je grozno žal, da vedno ostaneš prokleti gjavr. Toda prisežem pri moji bradi, da te bom spreobrnili, če hočeš ali nočeš!”

Pri tem nagrbanci čelo v šest grozečih potez, zagrabi za sedem brkov svoje brade, zaviha osem las na desni in devet na levi strani nosa, ker se skupno imenuje brada, poskoči z nogami na svoji kobili in jo z roko tako silno zagrabi kot bi bila ona zlodej, kteremu me mora oteti.

Iz globokega premišljevanja naenkrat vzbujena žival je poskušala s prednjimi nogami poskočiti; takoj se pa domisli svoje častitljive starosti ter se ponosno premisli. Halef pa nadaljuje z govorom:

“Da, dženet, raj, in džehennem, pekel, morata ostati; kam naj sicer blazeni in zavrženi gredo? Še poprej pa morajo vsi čez most sirat, ki pelje čez ribnik hand in ki je tako ozek in strm kot nabrušen meč.”

“Še nekaj si pozabil.”

“Kaj?”

“Dedžela!”

“Resnično! Sidi poznaš kuran in vse svete knjige in se nočeš spreobrniti k pravemu nauku! Toda ne skrbi, jaz te naredim vernega moslemina. Torej pred sodnijo se bo prikazal tvoj zločin, kterega imenujejo gjavri antikrista, kaj ne, efendi?”

“Da.”

“Nato bodo odprli knjigo, kjer so zapisana dobra in slaba dela; pretehtala se bo vsakega poštenost, kar bo trajalo 25,000 let, čas, ki bo pravilnim minil kot trenutek, za hudobne pa bo cela večnost. To je hukm, pretehtanje vseh človeških del.”

“In potem?”

“Potem sledi sodba. Dobri in pravični pridejo v raj, neverni grešniki pa v pekel, medtem ko bodo pregrešni moslemi trpeli samo nekaj časa. Vidiš torej, sidi, kaj te čaka, če tudi zvršiš več dobrih del kot slabih. Toda tebe bom rešil, z menoj boš šel v dženet, v raj, ker spreobrnili te bom, če hočeš ali nočeš!”

In zopet je zacepetal tako energično z nogo, da je stara kobila nemirno dvigala ušesa in škilila za Halefom z izbuljenimi očmi.

“In kaj me čaka v peklu?” vprašam.

“V džeheni gori nar, večni ogenj; tam se pretakajo potoki, ki tako smrde, da zavrženci kljub veliki žeji ne morejo piti iz njih; tam stoje strašna drevesa, na kojih vejah rastejo vragove glave.”

“Brrrrr!”

“Da, sidi, to je grozno! Vladar pekla je angel kazni Tabek. Pekel ima sedem oddelkov s sedmimi vrati. V džeheneni se pokore verni moslemi, dokler niso očiščeni; lada, drugi oddelek je za kristjane; hotama, tretji oddelek je za židove, sair, četrti, za sabirje, sakar, peti, za magijce in oboževalce ognja, in gehmi, šesti, za malikovalce. Zaoviat pa, katerega imenujejo tudi derk asfal, je najbolj teman in grozen del pekla; tja pridejo vsi hinavci. V vseh teh oddelkih vlačijo zli duhovi zavržene po ognju in pri tem morajo jesti zlodjeve glave, ki jim razjedajo drobovje. O efendi, priznaj preroka, da boš le za kratko v džeheni!”

Stresem z glavo in rečem:

“Potem pridem v naš pekel, ki je ravno tako strašen kot vaš.”

“Ne veruj temu, sidi! Obljubim ti pri preroku in pri vseh kalifih, da prideš v raj. Ali naj ti ga opišem?”

“Da, le!”

“Dženet leži čez sedem nebes in ima osem vrat. Najprvo prideš do velikega vodnjaka, havus kevser, iz katerega pije lahko zajedno stotisoč zveličanih. Voda je bolj bela kot mleko, vonj boljši kot mire in mošusa in na obronku je na milijone kozarecev, posejanih z dijamanti. Potem prideš na kraj, kjer verniki počivajo na z zlatom pretkanih preprogah. Večni mladeniči in večno mlade huriske jim podajajo hrano in in pijačo. Njih uho se naslaja ob petju angelja Israfla in ob harmonijah dreves, na katerih vise zvonovi, katere premika veter, ki ga pošilja Bog od svojega prestola. Vsak zveličani je dolg 60 sežnjev in vedno 30 let star. Nad vsemi drevesi pa se razprostira drevo tuba, drevo zveličavnosti, katerega deblo poganja v palači velikega profeta in katerega veje segajo do prebivališč zveličavnih; na teh vejah visi vse, kar je potrebno za večno radost. Iz korenin tega drevesa izvirajo vse rajske reke, v katerih je mleko, vino, kava in med.”

Kljub predočevanju tega življenja sem spoznal, da je Mohamed zajemal iz krščanskega naziranja, katerega je priredil za svoje nomadske čete. Halef me je gledal z izrazom na obrazu, na katerem je bilo brati pričakovanje, da me je opis tega raja popolnoma potlačil.

“No, kaj misliš sedaj?” me vpraša, ko sem molčal.

“Odkrito ti povem, Halef, da ne maram postati 60 sežnjev dolg; tudi nečem ničesar slišati od hurisk, ker sem sovražnik vseh žensk in deklic.”

“Kako to?” me vpraša začuden.

“Ker prerok pravi: ‘Glas ženske je kakor žvrgolenje slavčka, toda njen jezik je poln strupa, kot jezik modrasa.’ Ali nisi tega čital?”

“Da, bral sem.”

Povesil je glavo; pobil sem ga namreč z besedami lastnega preroka. Nato me že manj zaupljivo vpraša:

“Toda kljub temu je naša zveličavnost vabljliva! Saj ti ni treba gledati hurisk!”

“Jaz ostanem kristjan!”

“Pa vendar ni težko reči: La illa, illa Allah, ve Muhamed resul Allah!”

“Ali je težje moliti: ‘Ia abana lledsi, si ‘s — semavati, jata — had-deso ‘smoka’?”

Pogleda me z jeznimi očmi.

“Vem, da vas je Isa ben Marijam, ktereга vi imenujete Jezus, naučil to molitev; imenujete jo očenaš. Hočeš me k svoji veri pregovoriti, toda iz mene ne boš naredil odpadnika!”

Večkrat sem že poskušal ga spreobrniti, kot je on mene skušal. Sicer sem bil prepričan, da mečem bob ob steno, toda v molk sem ga pa le pri-pravil. To se je tudi sedaj skazalo.

“Pusti torej mojo vero, kot pustim jaz tvojo!”

Zagodrnjal je nekaj v svojo brado, potem pa še nadalje momljal:

“Toda spreobrnil te bom vseeno, boš videl. Kar jaz hočem, hočem, ker jaz sem hadži Halef Omar, ben hadži Abbul Abbas ibn hadži, Davud al Gosara!” (Hadži je častilen priimek vseh onih mosleminov, ki so bili enkrat že v svetem mestu Meka.)

“Torej si ti sin Abul Abbasa, ki je bil sin Davud al Gosara?”

“Da.”

“In oba sta bila hadžija?”

“Da.”

“Tudi ti si hadži?”

“Da.”

“Torej ste bili vsi trije v Meki in ste videli sveto kabo?”

“Davud al Gosara ne.”

“Ah! in vendar mu praviš hadži?”

“Da, ker je bil. Bival je v džebel Šur-Šum, in se je že kot mladenič odpravil na pot. Srečno je prišel čez el Džuf, ktereга imenujejo truplo pušče; potem pa je zbolel in moral ostati pri vodnjaku Trasa. Tu se je oženil in umrl, ko je še videl svojega sina Abul Abbasa. Ali ni torej hadži, potnik?”

“Hm! Pa Abul Abbas je bil v Meki?”

“Ne.”

“Pa ga imenuješ hadžija?”

“Da. Nastopil je potovanje in prišel do Admarja, kjer je moral za-ostati.”

“Zakaj?”

“Zagledal je Amaro, biser Džuneta in se zaljubil. Amara je postala njegova žena in mu rodila Halef Omarja, ktereга vidiš poleg sebe. Nato je umrl. Ali ni bil hadži?”

“Hm! Toda ti sam si bil v Meki?”

“Ne.”

“In vendar se imenuješ potnika!”

“Da. Ko je bila moja mati mrtva, podal sem se na potovanje. Šel sem od vzhoda do zahoda; spoznal sem vse egiptovske oaze in celo puščavo; sicer še nisem bil v samej Mekki, vendar tja gotovo dospem. Ali nisem torej hadži?”

“Hm! Jaz mislim, da le oni, ki je bil v Mekki, se sme imenovati hadži?”

“Pravzaprav! Toda jaz sem že na potu tja!”

“Mogoče. Mogoče boš pa tudi ti med potjo se zagledal v kako lepo devico in obtičal; ista bo s tvojim sinom, ker meni se zdi, da je to vaš kismet in čez sto let bo rekel tvoj pravnuk: “Jaz sem hadži Mustafa ben hadži Ali Assabet, ibn hadži Said al Hamza, ben hadži Shehab Tofail, ibn hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas, ibn hadži Davud al Gosara, in nobeden teh potomcev ni videl Meke in postal resnični, pravi hadži. Ali ni tako?”

Kakor je bil sicer resen, vendar se je moral smejati tej primeri. Med mohamedanci jih je zelo veliko, ki se bahajo, da so hadžiji, ne da bi v Mekki poljubili sveto kabo, ne da bi tekli med Ssaso in Merveh in ne da bi bili v Minah obriti. Moj dobri Halef je bil sicer pobit, vendar tega ni kazal na obrazu.

“Sidi,” reče malodušno, “ne povej nikomur, da nisem bil v Mekki!”

“Govoril bom o tem le tedaj, ko me zopet začneš spreobračati k islamu; sicer bom molčal. Pa glej, kaki sledovi so tu v pesku?”

Že precej časa sva tavalala po soteski Tarfaui; prišla sva na mesto, kamor je puščavski veter nanosil cele grude peska. V tem pesku sem zelo dobro zapazil odtise živalskih nog.

“Tu so ljudje jezdili,” reče Halef malomarno.

“Torej bova razsedlala in sled preiskala.”

Pogleda me vprašujoče.

“Sidi, to ni potrebno. Dosti je, če vemo, da so tu ljudje jezdili. Zakaj vendar hočeš te sledove preiskati?”

“Vedno je dobro vedeti, kakšne ljudi imamo pred seboj.”

“Če boš hotel preiskati vse sledove, na ktere boš naletel, tedaj ne prideš v dveh mesecih v Seddado. Kaj te brigajo možje, ki so pred nami?”

“Bil sem v daljnih deželah, kjer je vse divje in kjer je mnogokrat življenje od tega odvisno, če se natančno preišče vse stopnje in sledove, da se prepriča, ima li človek opraviti s prijateljem ali sovražnikom.”

“Tu ne boš srečal sovražnika, efendi.”

“Kdo ve?”

Razjaham. V pesku razložim stopinje treh živalij, ene kamele in dveh konj. Prva je bila gotova jahalna kamela, kot spoznam iz nežnosti njenih odtisov. Pri natančnejšem opazovanju dobim neko posebnost sledi, iz ktere sem sklepal, da je moral en konj šepati. To je vzbudilo moje začudenje, ker sem se nahajal v deželi, kjer se radi obilice dobrih konj nikdar ne uporablja taka žival. Lastnik živali ni bil Arabea, ali pa zelo siromašen.

Halef se smeje nad skrbnostjo, s katero sem preiskoval pesek; ko zopet zajaham konja, mi reče:

“Kaj si videl, sidi?”

“Bila sta dva konja in ena kamela.”

“Dva konja in ena džemel! Alah moj blagoslovi tvoje oči; videl sem isto stvar, ne da bi stopil s konja. Ti hočeš biti taleb, učenjak, in vendar počenjaš take stvari, radi katerih se mora smejati vsak hamar, oslovski pri-ganjač. Kaj ti pomaga zaklad znanosti, katerega si sedaj dvignil?”

“Najprvo vem, da so tu mimo jezdili približno pred štirimi urami trije jezdec.”

“Kdo se bo oziral na tvojo modrost? Vi možje iz belader rumi, iz Ev-rope, ste pravi čudaki!”

Pri teh besedah naredi obraz, iz katerega sem zamogel brati globoko po-milovanje; molče nadaljujem svojo pot.

Sledila sva sledu dobro uro, dokler nisva na kraju, kjer soteska zavije, nehote ustavila konje. Zagledava namreč tri jastrebe, ki preže na peščenini. Ko naju zagledajo, se z glasnim krikom dvignejo v zrak.

“El bidy, brkasti jastreb,” zine Halef. “Kjer se ta žival klati, je gotovo mrhovina blizu.”

“Gotovo je poginila kaka žival,” odvrnem in sledim Halefu.

Poganjal je hitreje svojega konja, da sem nekoliko zaostal za njim. Komaj pa dospe do peščenine, namah ustavi konja in strahoma zakriči:

“Maš Alah, čudež božji! Kaj je to? Ali ni to človek, sidi, ki leži tu?”

Vsekakor sem mu moral potrditi. Bil je res človek, ki je ležal v pesku, in na katerem so že začeli jastrebi svojo pojedino. Hitro skočim s konja in poklekнем poleg njega. Njegova obleka je bila že od jastrebův strgana v cunje. Vendar nesrečnik še ni mogel biti dolgo mrtev; to opazim takoj, ko se ga dotaknem.

“Alah kerim, Bog je milosten! Sidi, je li ta mož umrl naravne smrti?” vpraša Halef.

“Ne. Ali ne vidiš rane na vratu in luknjo v glavi? On je bil umorjen.”

“Alah naj pogubi človeka, ki je to storil! Pa, morebiti je mrtvec pa-del v častnem boju?”

“Kaj meniš s častnim bojem? Morebiti je žrtev krvavega maščevanja. Preiščiva njegovo obleko.”

Halef mi pomaga. Ne najdeva ničesar, dokler ne pogledam na roko mrtveca. Na njej zapazim navadni poročni prstan, katerega potegnem z roke. V notranji strani je bilo z malimi, vendar razločnimi črkami zapisano: “E. P., 15. juillet, 1830.”

“Kaj si našel?” vpraša Halef.

“Ta mož ni ibn Arab (Arabee).”

“Kaj pa?”

“Francoz.”

“Frank, kristjan? Iz česa spoznaš to?”

“Če vzame kristjan ženo, si zamenjata prstane, na katerih je zapisano ime in dan, ko sta zakon sklenila.”

“In to je tisti prstan?”

“Da.”

“Toda na čem spoznaš, da je ta mrtvec Frank?” Saj je ravno tako lahko Inglis (Anglež) ali Nemsi (Nemec), h katerim spadaš tudi ti.”

“Kar sem bral, so bila francoska znamenja.”

“Vendar zamore spadati k drugemu narodu. Ali ne veš, efendi, da se zamore prstan tudi najti ali ukrasti?”

“To je res. Toda poglej srajco. Ali ni evropejska?”

“Kdo ga je umoril?”

“Njegova spremljevalca. Ali ne opaziš, kako so tla steptana od boja? Ali ne opaziš, da — — —.”

Prekinem stavek. Preje sem klečal, ko sem preiskaval tla; tu zapazim ne daleč od mrtveca krvavo sled, ki se je vlekla med skalovje; sledim ji s pripravljeno puško, ker morilec so bili mogoče še v bližini. Še nisem prišel sto korakov daleč, ko z glasnim krikom šine navzgor jastreb in na kraju, kjer se je dvignil, ugledam mrtvo kamelo. V prsih je imela globoko zijajočo rano. Halef bolestno sklene roke.

“Siva hedjin, siva tuareg hedjin in ti morilci, ti lopovi, ti psi so jo umorili!”

Halef kot Arabec je krasno kamelo bolj obžaloval kot mrtvega Francoza. Kot pravi sin puščave, kateremu je najmanjša reč dragocena, se skloni in preiskuje kamelino sedlo. Ne najde ničesar; žepi so bili prazni.

“Morilci so vse odnesli, sidi. Da bi se celo večnost pekli v džeheni. Ničesar, prav ničesar niso pustili kot kamelo — in papirje, ki leže tam v pesku.”

Po teh besedah opozorjen, zapazim nedaleč od sebe nekaj zmečkanega papirja. Lahko dobim v njih kako pojasnilo, zato se sklonem in jih pobrem. Bili so kosi časopisa. Poravnam razdrapane liste in spravim vse skupaj. V rokah sem imel dve strani listov “Vigie algerienne”, “L’Independant” in “Mahouna”. Prvi list izhaja v Algirju, drugi v Constantine in tretji v Guehni. Kljub tej krajevni razliki so imeli vsi nekaj skupnega, kar se tiče vsebine: v vseh treh namreč je bil popisani umor francoskega trgovca v Blidi. Kot morilec so sumili nekega armenskega mešetarja, ki je pa pobegnil, nakar so ga vsepovsod zasledovali. Opis njegove osebe se je skladal v vseh treh listih skoro dobesedno.

Iz kakega vzroka je mrtvec, ki je posedal to kamelo, nosil te papirje pri sebi? Morebiti ga je slučaj osebno zanimal? Morebiti je bil sorodnik trgovca v Blidi; morebiti je bil on sam morilec ali pa detektiv, ki je zasledoval sled hudodelea?

Vtaknem papirje k sebi, spravim prstan in se vrnem s Halefom k mrtvecu. Nad njim so neprestano krožili jastrebi.

“Kaj boš sedaj počel, sidi?” vpraša me Halef.

“Kaj nam preostaja družega kot mrtveca pokopati?”

“Ali ga boš zakopal v zemljo?”

“Ne; manjka mi potrebnega orodja. Kamenja nanosiva na truplo, da ne more nobena žival blizu.”

“In res misliš, da je gjavr?”

“On je kristjan.”

“Mogoče je pa le, sidi, da se motiš; zna biti pravovernik. Raditega spolni mi eno prošnjo!”

“Ktero?”

“Položiva ga tako, da bo z obrazom obrnjen proti Meki!”

“Nimam ničesar proti temu, ker potem bo ob enem obrnjen proti Jeruzalemu, kjer je Zveličar trpel in umrl. Primi!”

Žalostno delo je bilo, katerega sva tu v tihi samoti opravljala. Ko je bila kamenita grmada, ktera je truplo pokrivala, tako visoka, da je truplu dajala popolno varstvo pred puščavskimi živalmi, naredim še križ in sklenem roke k kratki molitvi. Ko končam, se obrne Halef proti jutru, in začne moliti 112. suro iz kurana:

“V imenu najbolj usmiljenega Boga! Govori: Bog je edini in večni. Bog! On ne stvarja in ni stvarjen in nobeno bitje mu ni jednako. Človek ljubi sedanje življenje in mu ni mar prihodnost. Prišlo je tvoje odpotovanje in sedaj si se napotil k svojemu gospodu, ki te bo obudil k novemu življenju. Da bi bilo število tvojih pregreh majhno in število tvojih dobrih del tako veliko kot pesek, na katerem si zaspal v puščavi!”

Po teh besedah se sklone, da si svoje roke, ktere si je v dotiki z mrtvecem onesnažil, umije in očisti.

“Tako, sidi, sedaj sem zopet tahir, kar imenujejo Izraelovi otroci čist, in zopet se vsega lahko dotaknem, kar je sveto in čisto. Kaj storimo sedaj?”

“Sledili bomo morilec, da ju dohitimo.”

“Ali jih hočeš umoriti?”

“Jaz nisem njihov sodnik. Govoril bom z njimi in tako izvedel, zakaj so ga umorili. Nato vem, kaj mi je začeti.”

“Pametni ljudje že niso, sicer bi ne umorili te kamele, ki je več vredna, nego vsi njihovi konji.”

“Kamela bi jih lahko izdala. Tu je njih sled. Naprej! Pred nami so za pet ur; mogoče jih dohitimo, ko nastopi jutro.”

Kljub grozno pritiskajočej vročini in skalnim tlom, sva podila po ravnini kot bi lovila gazele; seveda pri tem se nikakor nisva mogla pogovarjati. Ta molčečnost pa Halefu ni ugajala.

“Sidi,” vpije za menoj, “sidi, me hočeš zapustiti?”

Ozrem se za njim.

“Zapustiti?”

“Da. Moja kobila ima starejše noge kot tvoj berberski žrebec.”

In res je stara hassi-ferdžan kobila bila vsa potna in pene so ji letele iz gobca na vse strani.

“Toda midva ne moreva danes kot po navadi ob največji vročini počivati, temveč morava jezdit do noči, ker sicer ne vjameva onih, ki so pred nami.”

“Kdor preveč hiti, tudi ne dospe preje kot oni, ki jaha počasi, efendi, ker — —. Alah akbar, poglej tu navzdol!”

Nahajala sva se pred nekim obronkom v soteski in zagledala v oddaljenosti četrte ure dva jezdeca ali boljše dve osebi, sedeči okolo neke dupline, kjer se je nabrala voda. Konja sta pa obirala suhe, bodeče mimoze v bližini.

“Ah, to so oni!”

“Da, sidi, res je. Tudi njima je bilo prevroče, ter sta sklenila čakati, da mine največja vročina.”

“Ali sta se pa ustavila, da si razdelita plen. Nazaj, Halef, nazaj, da te ne opazita! Midva se ogneva soteski in jahava nekaj pota proti zapadu, da se bo zdelo, kot da prihajava iz Shot Rharsa.”

“Zakaj efendi?”

“Onadva ne smeta slutiti, da sva dobila truplo umorjenega trgovca.”

Zapustiva sotesko in jo udariva proti zapadu v puščavo. Nato pa v krogu odjahava proti mestu, kjer sta sedela ptujca. Videti naju nista mogla, ker sva prihajala iz nižine, pač pa sta morala slišati konjski peket, ko sva se približala.

Res, ko dospeva na rob nižine, se onadva dvigneta in zgrabita za puške. Seveda sem storil, kot bi bil istotako presenečen, da v samotni puščavi nalem na ljudi; vendar nisem segel po orožju.

“Salam aalejkum!” rečem in pridržim konja.

“Aalejkum!” odgovori starejši. “Kdo sta vidva?”

“Mirna potnika.”

“Od kje prihajata?”

“Od zapada.”

“In kam sta namenjena?”

“V Seddado.”

“Kteremu rodu pripadata?”

Pokažem na Halefa in odvrnem:

“Ta tukaj je iz kraja Admar in jaz sem rodu beni Sachsa. Kdo sta vidva?”

“Sina sva slavnega rodu Uelad Hamalek.”

“Uelad Hamalek so dobri jezdec in hrabri bojovníki. Od kje prihajata?”

“Iz Gaze.”

“Hm, dolgo pot imata za seboj. Kam nameravata?”

“V Bir (vodnjak) Sanidi, kjer imava prijatelje.”

Oboje, da prihajata namreč iz Gaze in da nameravata v Bir Sanidi, je bila laž; vendar se delam kot bi vrjel in vprašam:

“Ali dovolita, da pri vaju odpočijeva?”

“Ostaneva tu do jutri zjutraj,” mi odgovorita, kar pa ni bilo ne ‘da’ ne ‘ne’ na moje vprašanje.

“Tudi midva nameravava ostati tu do solnčnega vzhoda. Dovolj je tu vode za vse in tudi za konje. Zamoreva li tu ostati?”

“Puščava je last vseh. Marhaba, pozdravljen bodi!”

Kljub temu pozdravu sem jasno sprevidel, da bi rajši videla, če zgi-neva. Midva pa razjahava, stopiva do vode in leževa.

Oba obraza, ktera sem sedaj lahko opazoval, nista vzbujala posebnega zaupanja. Starejši, ki je prej govoril, je bil dolg in suh. Burnus, ogrinjalo, je viselo na njem kot na ptičjem strašilu. Izpod umazanega, modrega tur-bana se je nemirno svetilo dvoje majhnih, bodečih očij; tenki brki so pokrivali brezkrvne ustnice; zožena brada je silila precej navzgor in nos, da, ta nos me je živo spominjal na jastrebe, ktere sem preje prepodil od mrtvega trupla. To ni bil nikak orlovski, ne sokolski nos; imel je čisto po-dobo jastrebovega kljuna.

Drugi je bil še mlad človek nenavadne lepote; toda strast je izžgala njegove oči, živce oslabila in podala čelu in licom prezgodnje gube. Ne-mogoče mu je bilo zaupati.

Starejši je govoril arabsko z onim naglasom, kot se ga sliši ob Evfratu, mlajšemu se je pa poznalo, da ni orientalec, ampak Evropejec. Njih konja, ki sta se pasla v bližini, sta bila slaba in izmučena; tudi obleka je že precej trpela; imela sta pa izvrstno orožje. Tam, kjer sta preje sedela, so ležali različni predmeti, ki so sicer v puščavi nenavadni in sta jih pustila ležati na prostem le, ker nista imela časa jih skriti: svilena rutica, zlata ura z ve-rižico, kompas, krassen revolver i. dr.

Naredim se, kot bi teh predmetov ne opazil, vzamem iz žepa v sedlu pest dateljnov in jih začnem malomarno, zadovoljno uživati:

“Kaj nameravata v Seddadi?” vpraša me dolgin.

“Nič. Naprej odideva.”

“Kam?”

“Čez Shot Džerid v Fetnasso in Kbilli.”

Pogled, ki ga vrže svojemu prijatelju, mi je pričal, da je njegova pot ista. Vpraša me nadalje:

“Ali imata opravke v Fetnassi in Kbilli?”

“Da.”

“Hočeš tam prodati svoje črede?”

“Ne.”

“Ali tvoje sužnje?”

“Ne.”

“Morebiti blago, ki ga dobivaš iz Sudana?”

“Ne.”

“Kaj pa?”

“Nič. Sin mojega rodu ne kupčuje v Fetnassi.”

“Ali si greš tja iskat ženo?”

Naredim skoro jezen obraz.

“Ali ne veš, da je razžaljivo, možu govoriti o ženi! Ali si morda gjavr, da tega ne veš?”

Res, mož se vidno prestraši in radi tega pričnem sumiti, da sem s svojimi besedami resnico zadel. Dolgin nikakor ni imel znakov beduina; obraze, kakor je bil njegov, sem navadno opazil pri Armeneih in — — — ali ni neki armenski trgovec umoril francoskega kupca v Blidi, kakor sem preje bral v listu? Preje nisem imel časa, da bi popis natančneje bral. Ko se mi enake misli bliskoma pode po glavi, pogledam še enkrat na revolver. Na ročaj je bila pritrjena srebrna ploščica, v katero je bilo gravirano.

“Dovoli mi!”

Zajedno s to prošnjo zgrabim po orožju in berem: Paul Galingré, Marseille. To gotovo ni bilo ime tvornice, temveč lastnika. Svojega zanimanja ne izdam z nobeno potezo, temveč priprosto vprašam:

“Kakšno orožje je to?”

“To je — je — — vrtilna puška?”

“Ali mi hočeš pokazati, kako se z njo strelja?”

Pokaže mi. Poslušam ga zelo pozorno in slednjič rečem:

“Ti nisi Uelad Hamalek, temveč gjavr.”

“Zakaj?”

“Glej, da sem pravo uganil! Če bi bil ti sin prorokov, bi me na mestu ustrelil, ker sem ti rekel gjavr. Le neverniki imajo vrtilne puške. Kako naj bi to orožje prišlo v roke kakega Uelad Hamaleka! Ali je morda darilo?”

“Ne.”

“Tedaj si jo kupil?”

“Ne.”

“Morda si jo zaplenil?”

“Da.”

“Od koga?”

“Od nekega Franka.”

“S katerim si se bojeval?”

“Da.”

“Kje?”

“Na bojnem polju.”

“Na katerem?”

“Pri El Guerara.”

“Ti lažeš!”

Konečno mu vendar poide potrpežljivost. Vstane in zagrabi po revolverju.

“Kaj praviš? Jaz lažem? Ali naj te ustrelim kakor — — — — —.”

Zastavim mu goror:

“Kakor Franka tam zgoraj v soteski Tarfaui!”

Roka, ki je držala revolver, zopet omahne in motna barva mu pokrije lica. Vendar se zave in reče grozeče:

“Kaj misliš s temi besedami?”

Posežem v žep, potegnem iz njega liste ter pogledam, da najdem ime morileca.

“Jaz mislim, da ti gotovo nisi Uelad Hamalek. Tvoje ime mi je znano; glasi se Hamd el Amazat.”

Prestrašen odskoči in stegne obe roki kot v obrambo proti meni.

“Od kod me poznaš?”

“Poznam te in to zadostuje.”

“Ne, ti me ne poznaš; jaz se ne imenujem tako kot si rekel; jaz sem Uelad Hamalek, in kdor tega ne vrjame, ga ustrelim!”

“Čegave so te stvari?”

“Moje.”

Pograbim za robec. Zaznamovan je bil z “P. G.” Odprem uro in dobim v notranji strani iste črke.

“Kje si jih dobil?”

“Kaj tebe briga? Odloži jih!”

Mesto, da bi ga ubogal, odprem bilježnico. Na prvi strani berem Paul Galingré; vsebina pa je bila stenografrana, česar nisem znal brati.

“Odloži knjigo, ti rečem!”

Pri teh besedah mi jo izbije iz rok, da odleti v vodo. Vstanem, da jo potegnem iz vode, naletim pa na dvojni upor, ker se mlajši tovariš postavi med vodo in mene.

Halef je dosedaj navidezno mirno poslušal moj razgovor, vendar sem opazil, da ima prst na puškinem petelinu. Trebam mu samo migniti, da sproži. Sklonem se torej, da poberem še koptas.

“Stoj; to je moje! Daj mi te stvari nazaj!” kriči mi nasprotnik.

Zagrabi mojo roko, da podkrepi svoje besede; jaz pa mirno ostanem in rečem:

“Kar vsedi se zopet! Govoriti imam s teboj.”

“Jaz nimam ničesar s teboj opraviti!”

“Toda jaz s teboj. Vsedi se, če nečeš biti ustreljen!”

Ta grožnja ga je ustražovala. Vsede se in jaz storim takisto. Nato potegnem svoj revolver in začnem:

“Glej, tudi jaz imam tako stvar, ki se vrti in strelja! Odloži svoj pihalnik, sicer jaz streljam!”

Nalahko položi orožje poleg sebe, vendar tako, da je vsak trenutek lahko pograbi.

“Ti nisi Uelad Hamalek?”

“Jaz sem.”

“Ti ne prihajaš iz Gaze?”

“Prihajam.”

“Koliko časa si že po soteski Tarfaui jahal okoli?”

“Kaj tebe briga!”

“Pa še zelo. Tam zgoraj leži truplo moža, katerega si ti umoril.”

Hudoben pogled švigne iz njegovih oči.

“In če sem to storil, kaj praviš ti k temu?”

“Ne veliko; le nekaj besedij.”

“Ktere?”

“Kdo je bil ta mož?”

“Jaz ga ne poznam.”

“Zakaj si umoril njega in njegovo kamelo?”

“Ker mi je tako ugajalo.”

“Ali je bil pravoverni?”

“Ne, on je bil gjavr.”

“Ti si mu vzel vse, kar je nosil s seboj?”

“Ali naj pustim pri njem ležati?”

“Ne, ker si moral za mene spraviti.”

“Za tebe — — —.”

“Da.”

“Jaz te ne razumem.”

“Ti me moraš razumeti. Mrtvec je bil gjavr; jaz sem tudi gjavr ter ga bodem maščeval.”

“S krvnim maščevanjem?”

“Ne, ker sicer bi bil ti že zdavnaj nehal dihati. Mi smo v puščavi, kjer ni druge postave kot pest močnejšega; ne bom skušal, kdo je močnejši; oddam te božjemu maščevanju, ki je močnejše; vendar nekaj ti povem: izročiš mi vse, kar si mrtvecu vzel.”

Srborito se mi zasmeje.

“Ali res misliš, da to storim?”

“Jaz mislim.”

“Tedaj si vzemi, kar si želiš!”

Migne z roko, da pograbi revolver; jaz pa mu hitro pomolim cev svojega pod nos.

“Stoj, sicer streljam.”

Na vsak način je bil kaj čuden položaj, v katerem sem se nahajal. K sreči pa je posedal moj nasprotnik več neumnosti kot poguma. Roko potegne od orožja in ne ve kaj bi počel.

“Kaj nameravaš s temi stvarmi?”

“Izročil jih bom sorodnikom umorjenega.”

Pogled, ki me je sedaj zadel iz njegovih očí, je bil skoro pomilovalen.

“Ti lažeš! Obdržal jih boš zase!”

“Jaz ne lažem.”

“In kaj boš počel z menoj?”

“Za sedaj ničesar; vendar varuj se stopiti še enkrat pred moje oči!”

“Ali v resnici jahaš od tu v Seddado?”

“Da.”

“In če ti izročim vse stvari, me boš pustil li s tovarišem neovirano oditi v Bir Saudí?”

“Da.”

“Ali mi obljubiš?”

“Da.”

“Prisezi!”

“Gjavr nikdar ne prisega; njegova beseda je brez prisege resnica.”

“Tu, vzemi revolver, uro, kompas in robec.”

“Kaj je trgovec imel še pri sebi?”

“Nič.”

“Imel je denar.”

“Tega obdržim jaz.”

“Proti temu nimam ničesar; vendar mi daj denarnico, v kateri je bil denar!”

“To lahko dobiš.”

Poseže v žep in mi poda krasno denarnico, iz katere je preje spraznil denar.

“Ali ni imel ničesar drugega pri sebi?”

“Ne. Ali me hočeš preiskati?”

“Ne.”

“Tedaj lahko odideva?”

“Da.”

Zdelo se mi je, da se je globoko oddahnil; njegov spremljevalec je bil pa najbrž zelo boječ človek in bil vesel, da se je vse ugodno za njegovo kožo izvršilo. Svoje stvari spravita skupaj in zajahata konja.

“Salam aalejkum, mir z vami!”

Ne odgovorim ničesar, in njima je bilo to vseeno. Kmalu sta ob robu doline zginila.

Halef dosedaj ni zgovoril niti besedice, tu pa pretrga molčanje.

“Sidi!”

“Kaj?”

“Ali ti smem nekaj povedati?”

“Da.”

“Ali veš, kakšen je noj?”

“No?”

“Neumen, zelo neumen.”

“Naprej!”

“Oprosti mi, efendi, toda ti si pa še veliko bolj neumen kot je on.”

“Zakaj?”

“Ker si spustil te lopove.”

“Jaz jih vendar ne morem držati in tudi ne umoriti.”

“Zakaj ne? Da so oni umorili pravovernega (Turki in Arabci sebe nazivljejo ‘pravoverne’, op. prest.), tedaj se lahko zaneseš, da bi ga že zdavnej poslal k satanu. Ker je pa bil gjavr, mi je vseeno, če bodo morilci kaznovani ali ne. Ti si pa kristjan in pustiš morilce kristjana pobegniti!”

“Kdo pravi, da bodo pobegnili?”

“Saj sta vendar že odšla! Dosegla bosta Bir Saudii in od tu šla preko Debile v Areg, kjer bosta zginila.”

“Ne, tega ne bosta storila.”

“Kaj pa? Saj sta vendar izjavila, da se podasta v Bir Saudidi.”

“Lagala sta. Šla bosta v Seddado.”

“Kdo ti je povedal?”

“Moje oči.”

“Alah blagoslovi tvoje oči, s katerimi motriš junake v pesku. Kakor si ti postopal, zamore postopati le nejevernik. Vendar spreobrnili te bom k pravi veri, če hočeš ali nočeš!”

“Potem se bom jaz imenoval hadžija, ne da bi bil v Meki.”

“Sidi — —! Ti si mi vendar obljubil, da o tem ne boš govoril!”

“Da, dokler me ne boš začel spreobračati.”

“Ti si gospod in jaz moram slušati. Pa kam se bova sedaj podala?”

“Najprvo poskrbiva za najino varnost. Tu naju lahko zadenejo krog-lje. Prepričati se moram, če sta lopova res odšla.”

Jaham nekoliko naprej in res opazim v veliki oddalji dva jezdeca v smeri proti jugozapadu. Halef mi sledi.

“Tam jezdit. To je vendar smer proti Bir Saudidi.”

“Ko bosta dovolj oddaljena, bosta udarila proti vzhodu.”

“Sidi, tvoji možgani so najbrž zelo majhni. Če to storita, nama vendar zopet prideta v roke!”

“Onadva menita, da odrineva šele jutri in s tem dobita veliko prednost pred nama.”

“Ti ugibaš in vendar ne boš pravega uganil.”

“Misliš? Ali ti nisem preje povedal, da njihov konj šepa?”

“Da, to sem opazil, ko sta odjahala.”

“Torej sem tudi sedaj uganil, ko pravim, da se podasta v Seddado.”

“Zakaj pa takoj ne slediva?”

“Prehitela bi jih, ker imava krajšo pot pred seboj; potem bi naletela na našo sled in se varovala, da se snideta z nama.”

“Pojdiva torej zopet k vodi in odpočiva se do odhoda.”

Stopiva k vodi. Vležem se na preprogo in si zastrem obraz, ne da bi spal, temveč da bi razmišljal o dnevnih dogodkih. Pa kdo zamore v morečej vročini Sahare le trenutek misliti o stvareh, ki so mu nejasne? Konečno mi vendar padejo skupaj oči ter zaspim za kake dve uri, dokler se ne prebudim. Nato s Halefom odrineva.

Vadi Tarfaui se konča pri Shot Rharsa; torej sva ga morala zapustiti, če sva hotela priti v Seddado. Po preteku ene ure zadeneva na sled, ki je peljala iz zahoda na vzhod.

“No, Halef, poznaš to sled?”

“Mash Alah, ti si imel prav, sidi! Onadva gresta v Seddado.”

Stopim s konja in preiskujem sled.

“Komaj pred pol ure sta tu mimo jezdila. Jezdiva počasi, ker sicer ju dohitiva.”

Obronki Tarfaui so se polagoma izgubljali v dolini in ko je solnce začelo ter posvetil mesec, je ležal Seddad pred nama.

“Jezdiva tja?”

“Ne. Spala bodeva tam pod oljkami na pobočju gore.”

Oddaljiva se nekoliko od sedanje smeri in najdeva pod oljkami prav ugoden prostor za prenočevanje. Oba sva bila navajena na tuljenje šakalov in otožne glasove zalezujoče hijene, ktere glasovi niso naju kar nič motili v spanju. Ko se prebudim, je moja prva dolžnost, da večrajšnjo sled zopet poiščem. Prepričan sem bil, da mi sedaj ne bo več rabila; kako pa se začudim, ko opazim, da ne vodi v Seddado, temveč proti jugu.

“Zakaj nista obrnila sem?” vpraša me Halef.

“Da bi ju ne opazili. Pregarjani morilec mora biti previden.”

“Gotovo sta šla proti Kris, da jezdita čez Džerid. Potem imata Algir za seboj in sta precej na varnem.”

“Blizu Tunisa smo. Meja gre tu od Bir el Khala do Bir el Tam čez Shot Rharsa.”

“Tem ljudem to še ne zadostuje. Stavim, da ideta čez Fezzan do Kufarah, ker tam sta šele popolnoma na varnem.”

“Tudi tu sta varna, če imata budjeruldu od sultana.”

“Ta jima ne bo veliko pomagal pri konzulu ali policijskemu agentu.”

“Misliš? Jaz ne bi nikomur svetoval grešiti proti mogočnemu giölgeda padishanjin (dobesedno: v senci velikega gospoda).”

“Govoriš tako, vendar hočeš veljati za svobodnega Arabca?”

“Da, videl sem v Egiptu, koliko premore sultan; toda v puščavi se ga ne bojim. Ali greva sedaj v Seddado?”

“Da, kupiva si v mestu dateljnov in napijeva se enkrat dobre vode. Potem pa nadaljujeva svojo pot.”

“V Kris?”

“V Kris.”

Že četrť ure pozneje sva se okrepčala in se podala na pot od Seddade v Kris. Ob našej levici se je bliščala ravnina Shot Džerida, pogled, ktereга sem se hotel navžiti.

Sahara je velika, še vedno ne rešena uganka. Že od Virleta d'Aoust iz leta 1830 obstoji načrt, del puščave spremeniti v morje in tako puste kraje preploditi v rodovitno zemljo ter jih tako kulturi pridobiti. Če bo ta načrt izvedljiv, o tem se še ne more govoriti.

Na vznožju južnega pobočja Džebel Aures in vzhodnih podaljškov teh gorá, torej Dra el Hana, Džebel Tarfaui, Džebel Situna in Džebel Hadifa, se razprostira nepregledna ravnina, ktere najnižji deli so pokriti s solinami, ki so ostanki velikih vod v algirskem delu, kterim pravijo shot.

Razven mnogobrojnih manjših močvirji, ki se v poletju posuše, se nahaja v tej pokrajini troje večjih slanih vod.

Vdrťine po shotu so dandanes večjidel pokrite s peskom in le v sredini posameznih bazenov se je nabrala precejšnja množina vode, ktero arabski pisatelji ali potniki primerjajo zdaj s kristalno preprogo, zdaj s srebrnim pokrivalom. To podobo daje shotom solna skorja, s ktero so pokriti in ktere debelost je precej različna; vendar ne presega nikdar 20 centimetrov. Le na nekterih mestih je mogoče preriti se skozi brez nevarnosti lastnega

življenja. Gorje ozemu, ki se le za korak oddalji od nevarne poti! Skorja se udere in prepad požre svojo žrtev. Neposredno nad glavo ponesrečenega se odeja zopet zagrne. Ozka pota med temi solnimi skorjami so posebno ob deževnem vremenu nevarna, ker dež sol spere ali omehča.

Voda teh shotov je zelena, debela in daleko bolj slana kot morska. Globoka je okoli 50 metrov. Prava nevarnost poti skozi shot pa obstoji v tekočem premičnem pesku, ki plava pod vodo, kar je delo tisočletnega dela samuna — puščavskega vetra, ki nosi pesek puščave v vodo.

Že najstarejši arabski pisatelji kot Ebn Džobeir, Ebn Batuta, Obeidah el Bekri, El Istakhhiri in Omar Ebn el Wardi so bili jedini o nevarnosti teh shotov za potnike. Džerid je požrl že tisoče človeških življenj, kamel in blaga. Leta 1826 je karavana, obstoječa iz več tisoč kamel, se napravila na pogubozosno pot. Po nesrečnem slučaju se je vodilna kamela odtrgala od ozke poti. Zginila je v globočini brez dna in njej so sledile vse do poslednje v žilavi, sleznati masi. Komaj je karavana zginila, že se je solna plast zagnila in najmanjše znamenje ni kazalo mesta grozne nesreče. Tak dogodek se marsikomu zdi neverjeten, vendar moramo pomisliti, da gredo kamele slepo za svojo vodnico, s katero so češče zvezane z vrvjo; pot je tako ozka, da je posamezni živali nemogoče se obrniti, kaj pa še celi karavani!

Pogled na to varajočo pokrajino, na kateri preži smrt za vsakim korakom, spominja na pojedinih mestih na plavkasto odsevajoče zrelo stopljenega svinea. Skorja je večkrat trda in prozorna kot steklenica, ter odmeva pri vsakem koraku kot solfatera v Neapolju; večjidel pa je mehka kašnata plast, ki se zdi popolnoma varna, vendar vzdrži na sebi le nekoliko peska; pod vsako drugo težo pa se udere in zopet zapre.

Vodnikom služijo majhni, v primerni oddalji postavljeni kameni kot znamenja pota. Preje je bilo v shotu še precej palminih vej. Veja datelj-novega drevesa se imenuje džerid in po tem ima shot svoje drugo ime.

Vendar skorja tega shota ni enotna ravna ploskev, temveč se vzdiguje včasih do 30 metrov v višino. Grebena teh višin so steze, ktere uporabljajo karavane in med temi grebeni v globočjih mestih preži poguba —.

Torej ta prijazno se bliščeča, toda goljufiva ravan je bila na naši levici na potu v Kris, od koder pelje valovit greben čez shot v Fetnasso. Halef iztegne roko in pokaže navzdol.

“Vidiš shot, sidi?”

“Da.”

“Ali si že kdaj jahal čez shot?”

“Ne.”

“Tedaj hvali Alaha, ker sicer bi bil sedaj že pri svojih mrtvih očetih! Bodeva res jahala čez?”

“Na vsak način.”

“Bismilah, v božjem imenu! Saj je vendar moj prijatelj Sadek še živ!” —

“Kdo je to?”

“Moj prijatelj Sadek je najslovitejši vodnik čez shot Džerid; on še nikdar ni napačno stopil. Pripada rodu Merasig, in je bil rojen od svoje matere v Mui Hamed; živi pa v Krisu s svojim sinom, ki je hraber bojevaik. On pozna shot Džerid kot nihče drug, in on je edini, kteremu te lahko zapupam, sidi. Ali jahava direktno v Kris?”

“Kako daleč je še do tja?”

“Malo več kot uro.”

“Torej udariva jo proti zapadu. Gledati morava, da dobiva morilčevo sled.”

“Ali res misliš, da sta šla v Kris?”

“Najbrž sta se kje na prostem utaborila in bosta pred nami prekoračila shot.”

Zapustiva sedanjo pot in jo obrneva proti zapadu. V bližini shota naletiva na več sledov, ki so pa kmalu porahali in konečno čisto zginili. Tam, kjer vodi pot v el Hamma, pa zapazim sled dveh konj v pesku in ko jo preiščem, sem bil prepričan, da so pravi. Jahala sva po sledi skoro do Krisa, kjer se je pa sled konečno zgubila. Prepričan sem bil, da sta morileca pred menoj.

Halef se zamisli.

“Sidi, ti smem nekaj povedati?” mi reče.

“Povej!”

“Pa je vendar dobro, če se more v pesku brati!”

“Veseli me, da si prišel do tega spoznanja. Pa, tu je mesto Kris. Kje stanuje tvoj prijatelj Sadek?”

“Pojdi za menoj!”

Jaha okoli mesta, ki je obstojalo iz nekaj šotorov pod palmami tja do skupine mandeljnovih dreves, pod kterimi se je razprostirala široka, toda majhna koč; ko se s Halefom približava, stopi iz nje Arabec in mojemu malemu Halefu veselo naproti hiti.

“Sadek, moj brat, ti ljubljeneec kalifov!”

“Halef, moj prijatelj, ti blaženec preroka!”

Objela sta se in se ljubkovala kot dva zaljubljenca.

Nato se pa Arabec obrne k meni:

“Oprosti, da sem na te pozabil! Stopita v hišo, ker je vaša!”

Midva ugodiva njegovi želji. Bil je sam; ponudi nam vsakojakih okrepčil, kterih sva se krepko poslužila. Sedaj se Halef tudi domisli, da je čas, da me predstavi.

“To je Kara ben Nems, velik učenjak iz zapadne dežele, ki govori s ptiči in more brati v pesku. Že veliko slavnih del sva doprinesla; jaz sem pa njegov prijatelj in sluga, ki ga bo spreobrnil k pravi veri.”

Mali Halef me je vprašal nekoč po mojem imenu in povedal sem mu, da slišim na ime Karol. Ker pa tega nikakor ni mogel zgovarjati, je hitro iz Karol naredil Kara in pristavil ben Nems, to je sin Nemcev. Kje sem jaz s ptiči govoril, se ne morem spominjati; najbrž me je hotel primerjati

s slavnim Salomonom, ki je neki tudi imel dar, da je z živalmi govoril. Tudi od "slavnih del", ktere sva dovršila, mi ni nikakor moglo v glavo ker razven, da sem nekoč padel z moje berberske mrhe, se mi ni na potovanju ničesar posebnega pripetilo. Glavna točka Halefovega govora je pa bila trditev, da me bode spreobrnil k pravi veri. Raditega sem ga hotel pokarati; vprašam Sadeka:

"Ali poznaš celo ime mojega prijatelja Halefa?"

"Da."

"Kako se glasi?"

"Hadži Halef Omar."

"To ni dovolj. Glasi se hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gossara. Torej veš, da spada k pobožni, slavni rodbini, ktere člani so bili vsi hadžiji, dasi — — —."

"Sidi," pretrga mi Halef govor z velikim strahom na obrazu, "ne govori o zaslugah tvojega služabnika! Saj veš, da sem te vedno rad slušal!"

"Upam, Halef. Ne govori o meni in o sebi; vprašaj raje svojega prijatelja Sadeka, kje je njegov sin, o katerem si mi pravil!"

"Ali je res govoril o njem, efendi?" vpraša Arabec. "Alah naj te blagoslovi, Halef, ker se spominjaš onih, ki te ljubijo! Omar ibn Sadek je šel čez shot v Seftimi in se povrne še danes."

"Tudi mi dva bi se rada napotila čez shot in ti naju boš vodil!" reče Halef. —

"Vidva? Kdaj?"

"Še danes."

"Kam, sidi?"

"V Fetnasso. Kakšna je pot tja?"

"Nevarna, zelo nevarna. Le dve varni poti vodite čez shot. Pot od tu v Fetnasso je pa najgorja in le dva sta, ki jo poznata; to sem jaz in Arfan Rakedihm."

"Ali ne pozna tvoj sin pota?"

"Da, toda sam še ni nikdar šel; pač pa pozna pot v Seftimi."

"Ta vodi skoro skupno z ono do Fetnasse."

"Skoro dve tretjini, sidi."

"Če opoldne odrinemo, kdaj dospemo v Fetnasso?"

"Ob solnčnem vzhodu, če so vajine živali dobre."

"Ali moreš tudi po noči čez shot?"

"Da, če mesec sveti. Če je pa tema, prenočujem navadno na shotu, in sicer tam, kjer je solna skorja tako debela, da lahko drži tabor."

"Ali bodeš najin vodnik?"

"Da, efendi."

"Tedaj nama pokaži shot!"

"Še nisi nikdar šel čezenj?"

"Ne."

“Tedad pojdi! Videl boš močvirje smrti, kraj pogube, morje molčanja, čez katerega te bom peljal z gotovim korakom.”

Zapustimo kočo in se obrnemo proti vzhodu. Ko prekoračimo širok, močvirnat rob, dospemo do pravega shota; vode ni bilo videti, ker jo je pokrivala solna skorja. Ubodem z nožem v to skorjo; debela je 14 centimetrov, pri tem pa tako močna, da je zlahko držala srednje težkega moža. Skorjo je pokrival droben pesek.

Še sem bil zatopljen v neizmerno solno ravan, ko zaslišim glas za seboj:

“Salam aalejkum, mir z vami!”

Obrnem se. Pred nami stoji vitek, krivolog beduin, kteremu je morala kaka bolezen ali strel vzeti nos, ker ga ni imel.

“Aalejkum!” odvrne Sadek. “Kaj dela moj brat Arfan Rakedihm tu na shotu? Na sebi ima potno obleko? Ali bo peljal tuje potnike čez smrtno ravan?”

“Tako je,” odvrne nagovorjeni. “Dva moža sta, ki takoj odpotujeta.”

“Kam nameravata?”

“V Fetnasso.”

Možu je bilo ime Arfan Rakedihm in je bil gotovo oni drugi vodnik, o kterem je Sadek pravil. Pokaže na mene in Halefa ter vpraša:

“Potujeta ta dva tujca tudi čez shot?”

“Da.”

“Kam?”

“Tudi v Fetnasso.”

“In ti jih boš vodil?”

“Uganil si.”

“Tedad gresta lahko z menoj; s tem si prihraniš trud.”

“Prijetelja sta in mi ne bosta povzročala truda.”

“Vem; ti si skop in mi ničesar ne privoščiš. Ali mi nisi vedno najboljše potnike odvezemal?”

“Jaz nikdar; vodim le one ljudi, ki prostovoljno k meni pridejo.”

“Zakaj je Omar, tvoj sin, postal vodnik v Seftimi? S silo mi jemljete kruh, da lakote poginem; toda Alah vas bo kaznoval in vaše korake tako vodil, da vas požre shot.”

Najbrž je konkurenca vzbudila tu sovraštvo; vendar ta Arafim ni imel poštenih oči in toliko je bilo gotovo, da bi se njegovemu vodstvu ne zaupal rad. Obrne se od nas proti bregu, kjer se v primernej daljavi pokažeta dva jezdeca. Bila sta ona moža, na ktera sva naletela v puščavi in ju pozneje preganjala.

“Sidi,” pravi Halef, “ali ju poznaš?”

“Poznam.”

“Ali ju boš pustil mirno pobegniti?”

Že vzdigne Halef puško za strel. Jaz mu zabranim.

“Pusti. Onadva nam ne odideta.”

“Kdo so ti možje?” vpraša naš vodnik.

“Morilei,” odvrne Halef.

“Ali sta koga umorila iz tvoje družine ali tvojega rodu?”

“Ne.”

“Ali moraš s krvjo z njima soditi?”

“Ne.”

“Tedad ju pusti! V tuje spletke se ne vmešavaj!”

Mož je govoril kot pristen beduin. Niti se mu ni zdelo vredno pogledati moža, o katerih je slišal, da sta morileca. Tudi morileca sta nas opazila in spoznala. Videl sem, kako sta hitela, da prideta na solno skorjo. Ko sta bila tam, začujemo zaničevalen smeh.

Mi odidemo v kočo in do opoludne počijemo; nato se preskrbimo s potrebnim živežem in nastopimo **nevarno pot**.

Na tujih, neznanih rekah sem v zimskem času s snežnimi čevlji predirjal cele milje ter sem moral biti vsak trenutek pripravljen, da se udere led pod meno, vendar nisem imel nikdar istih občutkov, kakor sedaj na tem neprijaznem shotu. Ni bil morda strah, temveč nekaka bojazen plesaleca na vrvi, ki ne ve gotovo, če je vrv, ki ga nosi, tudi dovolj pritrjena. Mesto leda solna odeja — to mi je bilo več kot novo. Skrivnosten šum, barva, kristalizacija te skorje, mi je bilo vse pretuje, da bi se čutil varnega. Vsak korak sem preudaril in iskal gotovih znamenj za trdnost tal. Semintja so bila tako trda in gladka, da bi se lahko vozil z drsalkami, zdajci se pa ta odeja zopet spremeni v umazano krhko plast, ki ne more vzdržati najmanjše teže.

Šele ko se nekoliko orientiram, stopim na konja ter se prepustim vodstvu Sadeka in nagonu svojega konja. Takoj spoznam, da mali žrebec nikakor ni prvič na tej poti. Kjer je čutil, da je varno, je prav razposajeno dirjal, kjer se mu je pa pot zdela sumljiva, je stopal z največjo lahkoto po komaj čevelj široki poti. Migal je z ušesi, povohal tla, premišljuje ali obupaje sopihal in nekoč celo s prednjim kopitom preskusil tla, če so varna.

Vodnik je stopal naprej, jaz za njim in zadnji v vrsti Halef. Tako zelo smo bili zavarovani v pot, da smo le prav malo govorili. Tri ure smo že na potu, ko se Sadek obrne k meni in reče:

“Čuvaj se, sidi! Prihajamo na najslabše mesto cele poti.”

“Zakaj najslabše?”

“Steza vodi čez visoko vodo in se pri tem tako zoži, da bi jo lahko pokrili z dvema rokama.”

“Ali so tla dovolj močna?”

“Ne vem gotovo, moč tal se večkrat spreminja.”

“Tedad stopim s konja, da zmanjšam težo.”

“Sidi, ne stori tega. Tvoj konj varneje stopa kot ti!”

Tu je bil vodnik gospod in mojster; poslušam ga torej in obsedim na konju, vendar še danes s strahom mislim na teh deset minut, ki so zdaj sledile; deset minut samo, toda v takih okoliščinah se nam zde cela večnost.

Dospemo do kraja, kjer se dolina in višina menjavata. Valovite višine so obstojale sicer iz trde, trpežne soli, doline pa iz krhke, kašnate mase,

med katerimi je bilo le nekaj ozkih točk, na ktere se človek in žival le z največjo nevarnostjo moreta podati. In poleg tega, dasi sem sedel na konju, mi je zelena voda segala do kolen, tako, da se mora mesta, kamor se stopi, poiskati šele pod vodo. Najhuje pri tem je, da mora vodnik in žival varna mesta šele preskusiti, predno stopi s celo težo; vsaka oporna točka je bila tako majhna, tako varljiva in izdajalska, da se ne sme niti trenutek več kot potrebno stati na nji, če noče človek utoniti — res grozno.

Zdajci pridemo na mesto, ki je bilo v dolini kakih 20 metrov komaj za prst široko.

“Sidi, čuvaj se! V sredini smrti smo,” zakliče vodnik.

Obrne se z obrazom proti jutru in prične glasno moliti sveto fačo:

“V imenu najbolj usmiljenega Boga. Čast in hvala gospodarju sveta, vseusmiljenemu, ki bo sodil na dan sodbe. Tebi hočemo služiti in tebe moliti, da nas vodiš po pravem potu onih, ki se veselijo tvoje milosti in ne po poti onih, čez ktere — — —.”

Halef za menoj je tudi pričel moliti; naenkrat pa oba umolkmeta; — med dvema bližnjima hriboma je nekdo ustrelil. Vodnik vspne roke, grozno zakriči, stopi napačno in v prihodnjem trenutku zgine pod solno odejo, ki se za njim takoj zopet zapre.

V takih trenutkih dobi človeški duh napetost, ktera mu podeli celo vrsto mislij in sklepov z mrzlično naglico, za ktere bi sicer rabil cele ure. Še je razlegal strel in še ni vodnik čisto zginil, že mi je znano vse. Oba morileca sta hotela svoje tožnike pogubiti; svojega vodnika sta tem laglje pridobila, ker je bil na našega ljubosumen. Mene in Halefa ni bilo treba ustreliti; pogoditi je imel le našega vodnika in midva s Halefom sva izgubljeni. Prežala sta torej na najbolj nevarnem mestu shota in ustrelila Sadeka. Sedaj sta lahko gledala, kako s Halefom utaneva.

Da je bil Sadek ravno v glavo zadet, sem takoj opazil. Jeli padajoča krogla ranila tudi mojega konja, ali je bil samo prestrašen? Mali berberski žrebec se strese, zgubi ravnotežje in se udere v močvirje.

“Sidi!” zatuli za menoj Halef v nepopisnem strahu.

Bil sem zgubljen, če me ne reši samo ena stvar; ko se konj še potaplja in zaman skuša skopati se s prvima nogama navzgor, primem se z rokama za sedlo, poskočim z nogami po zraku in v loku čez glavo ubogega konja, ki radi sunka takoj zgine pod solno skorjo. V trenutku, ko sem frčal po zraku, je Bog uslišal najbolj gorečo molitev mojega življenja. Molil nisem dosti in ne dolgo; če pa človek visi med življenjem in smrtjo, nima ne mnogo besed ne časa.

Pod seboj začutim trda tla, ki se pa takoj uderejo; že skoraj na pol zakopan se zopet spravim navzgor; zopet se uderem, spotečem, stopim napačno, vendar čutim tla pod seboj; ničesar ne slišim več, ne čutim, ne vidim kot tri može na solni ravnini, katerih dva me pričakujeta z nabito puško.

Tu konečno dobim trdo široko podlago, sicer le sol, vendar me krepko drži. Dva strela počita — Bog je hotel, da še živim, spodtaknil sem se in padel; krogelje zažvižgajo mimo mene. Svojo puško imam še na rami; ču-

dež, da je še nisem zgubil; vendar v tem trenutku pozabim na njo; s pestmi se vržem na lopove, ki me pa ne čakajo. Vodnik je zbežal; starejši obeh morilcev je vedel, da je brez vodnika zgubljen, zato je udaril za njim; v roke dobim le mlajšega. Iztrga se mi in odskoči, jaz pa za njim. Prevladal ga je strah, mene pa jeza; pazila nisva, kam drviva — kratek, grozen krik me ustavi. Zginil je pod solno maso; stal sem komaj 30 palcev pred zijajočim grobom.

Tu zadoni za menoj presunljiv klic:

“Sidi, pomoč, pomoč!”

Obrnem se. Ravno na mestu, kjer sem bil jaz preje, se bori Halef za življenje. Sicer je bil pol že pod solno maso, vendar se je še držal. Skočim k njemu, snamem puško in mu jo pomolim.

“Primi za jermen!”

“Ga že imam, sidi! O Alah illa Alah!”

“Vzdigni noge; jaz ne morem čisto do tebe. Drži se trdno!”

Uporabi svojo poslednjo moč, da se dvigne s telesom; ob istem času jaz krepko potegnem in šlo je. — Komaj zadobi sapo, poklekne in prične moliti štiriinšestdeseto suro:

“Vse, kar je v nebesih in na zemlji, naj hvali Boga; njegovo je gospodstvo in njemu gre hvala, ker on je vsegamogočen!”

On, mohamedanee, je molil; jaz pa, kristjan, nisem mogel, nisem znal dobiti besedij, kar odkrito povem. Za mano je ležala grozna solna površina tako mirno, tako nepremično in bliščeče, in vendar je požrla oba najina konja ter vodnika, in pred seboj sem videl bežati morileca, ki je vse to zakrivil! Vsaka mišica je trepetala v meni in trpelo je precej časa, da sem se umiril.

“Sidi, ali si ranjen?”

“Ne. Toda človek, kako si se rešil?”

“Skočil sem s konja kot ti, efendi. In naprej ničesar več ne vem. Zavest sem dobil šele, ko sem ležal tam na robu. Vendar midva sva zgubljena.”

“Zakaj?”

“Vodnika ni. O, Sadek, prijatelj moje duše, tvoj duh mi bo oprostil, ker sem kriv tvoje smrti. Toda maščeval te bom, to prisežem pri bradi preroka; maščeval te bom, če tu ne poginem.”

“Ti ne boš poginil, Halef!”

“Zgubljena sva; lakote in žeje bova poginila.”

“Dobila bodeva vodnika.”

“Kterega?”

“Omarja, Sadekovega sina.”

“Kako naju bo našel?”

“Ali nisi slišal, da je šel v Seftimi in da se še danes vrne?”

“Vendar naju ne bo našel.”

“Na vsak način. Ali ni rekel Sadek, da je pot v Seftimi in Fetnasso skoro dve tretjini enaka?”

“Efendi, dajš mi novo upanje, novo življenje. Da, čakala bodeva, dokler ne pride Omar.”

“Zanj bo sreča, če naju najde. Tu za nama bi moral sam poginiti, ker pot, o kateri misli, da je dobra, je sedaj udrta.”

Vleževa se na tla; solnee je pripekalo tako hudo, da se je obleka že v nekaj minutah posušila in prevlekla s solno skorjo, kjer je bila mokra.

Pred sodnijo.

Dasi sem bil prepričan, da pride sin umorjenega vodnika, je bilo vendar mogoče, da je šel mesto čez jezero, okoli njega. Čakala sva torej nestrpno, da, skoraj boječe. Popoldne je minilo; v dveh urah mora biti tema; tu opazim postavo, ki se od vzhoda počasi premika proti našemu kraju. Prihajala je bližje in bližje in nas končno zapazila.

“On je,” vzklikne Halef, položi roke kot govorilno cev na usta in zakliče: “Omar ben Sadek, požuri se!”

Pozvani podvoji svoje korake in kmalu stoji pred nama. Takoj spozna prijatelja svojega očeta.

“Bodi mi pozdravljen, Halef Omar!”

“Hadži Halef Omar!” popravi Halef.

“Oprosti. Veselje, da te vidim, je krivo te napake. Prišel si v Kris k očetu?”

“Da.”

“Kje je on? Če si ti na shotu, mora biti on blizu.”

“On je blizu,” reče Halef svečano.

“Kje?”

“Omar ibn Sadek, vernikom se spodobi, da so močni, ko jih zadene kismet.”

“Govori, Halef, govori! Ali se je pripetila nesreča?”

“Da.”

“Kakšna?”

“Alah je tvojega očeta poklical k sebi.”

Mladenič je stal pred nama, ne besedice zmožen. Z očmi je štrlel v Halefa in lice mu je postalo grozno blede. Konečno zadobi zopet govor, vendar čisto drugačen kot sem slutil.

“Kdo je ta sidi?” vpraša.

“Kara ben Nems, katerega sem pripeljal k tvojemu očetu. Zasledujeva dva morileca, ki sta jahala čez shot.”

“Moj oče je vaju vodil?”

“Da; on je bil vodnik. Morileca sta podkupila Arfan Rakedihma in nam nastavila tukaj past. Ustrelila sta tvojega očeta; on in konji so utočili v močvirju, naju je pa Alah rešil.”

“Kje so morileci?”

“Eden se je pogreznil v solno plast, drugi je pa z vodnikom pobegnil v Fetnasso.”

“Torej je pot tu pokvarjena?”

“Da. Ne moreš več nazaj.”

“Kje se je ugreznil moj oče?”

“Tam, trideset korakov od tu.”

Omar gre tako daleč nazaj, dokler ga solna plast drži; tam zazre predse in se obrne nato proti vzhodu:

“Alah, ti Bog vse moči in pravice, slušaj me! Mohamed, ti prorok Najvišjega, slušaj me! Vi kalifi in mučenci vere, slušajte me! Jaz, Omar ben Sadek, se ne bom preje smejal, ne preje porezal svoje brade, ne preje stopil v mošejo, dokler ne bo peklo požrlo morilea mojega očeta! Prisegam, prisegam!”

Globoko me je prevzela ta prisega, vendar nisem smel ničesar ugovarjati. Omar se vsede k nama in reče skoro z nadnaravnim mirom: “Pripovedujta!”

Halef mu spolne željo. Ko konča, vstane mladenič.

“Pojdita!”

Samo to besedico izreče in se nato zopet obrne proti strani, odkoder je prišel.

Najbolj nevarna mesta smo že preje prekoračili; nevarnosti ni bilo več kljub temu, da smo hodili celi večer in celo noč. Zjutraj smo stali na bregu poluotoka Nifcana in zagledali Fetnasso pred seboj.

“Kaj sedaj?” vpraša Halef.

“Sledita mi!” odvrne Omar.

To so bile prve besede, ki sem jih od včera slišal od njega. Korakal je proti eni izmed koč, ležečih na obrežju. Star mož je sedel na pragu.

“Salam aalejkum!” pozdravi Omar.

“Aalejkum,” odvrne stari.

“Ti si Abdulah el Hamis, trgovec s soljo?”

“Da.”

“Ali si videl vodnika Arfan Rakedihma iz mesta Kris?”

“Zjutraj je dospel sem z nekim tujeem.”

“Kaj sta delala?”

“Vodnik je počival pri meni in šel nato v Bir Rekekb, da se povrne v Kris. Tujec pa je kupil pri meni konja in povprašal za pot v Kbillo.”

“Hvala ti, Abu el Malah (oče soli).”

Molče nas pelje nato v neko koč, kjer dobimo nekoliko datelnov ter si s pijačo dušo privežemo. Nato se odpravimo proti Beshni, Negua in Mansurah in s spraševanjem pri ljudeh smo dognali, da smo morilecem na sledu. Iz Mansurah nikakor ni daleč do oaze Kbilli. Tu je tedaj še stanoval turški vekil (namestnik), ki je pod nadzorstvom tuniškega vladarja upravljal pokrajino Nifzaau. Za pomoč je imel pri sebi deset vojakov.

Podamo se najpreje v neko kavarno, kjer pa Omar ni mogel strpeti. Kmalu naju zapusti ter se vrne šele čez eno uro.

“Videl sem ga,” nama reče, ko se povrne.

“Kje?” vprašam.

“Pri vekilu.”

“Pri namestniku?”

“Da. On je njegov gost in ima zelo lepo obleko. Če hočete ž njim govoriti, se požurite, ker sedaj je čas avdijence.”

Moje zanimanje postane zelo veliko. Morilec, katerega so oblasti posod zalezovale radi umora, je sedaj gost namestnika turškega sultana.

Omar nas pelje po nekem odprtem prostoru do kamenite, nizke hiše, kjer nisem mogel opaziti nikakega okna. Pred vratmi so stali vojaki, ki so ‘eksercirali’ pred desetnikom, medtem ko je bobnar slonel na vratih. Brez posebnih ceremonij nas puste v notranjost in neki zamorec nas vpraša, česa želimo. Pelje nas nato v selamlík, pusto sobo, ktere jedín okras je bila preproga v kotu sobe. Na njej je sedel mož zabuhlega obraza in kadil s starodavne pipe.

“Kaj hočete tukaj?”

Način in glas, s katerim nas je nagovoril, mi ni ugajal. Raditega mu odvrnem:

“Kdo si ti?”

Pogleda me strme in odgovori:

“Vekil!”

“Mi hočemo govoriti z gostom, ki je včeraj ali danes prišel k tebi.”

“Kdo si ti?”

“Tu je moj potni list.”

Dam mu listino v roke. Pogleda, ga zgane in utakne v žep svojih širokih hlač.

“Kdo je ta mož?” vpraša in pokaže na Halefa.

“Moj služabnik.”

“Kako se imenuje?”

“Hadži Halef Omar.”

“Kdo je drugi?” in pokaže na Omarja.

“On je vodnik Omar ben Sadek.”

“In kdo si ti?”

“Saj si vendar bral!”

“Jaz nisem bral.”

“V moji potni listini je zapisano.”

“Pisano je s črkami nevernikov. Kdo ti je dal potni list?”

“Francoski guverner v Algirju.”

“Francoski guverner v Algirju ne velja tukaj nič. Tvoj potni list je toliko vreden kot kos praznega papirja. Torej, kdo si ti?”

Sklenil sem, da obdržim ime, katerega mi je dal Halef Omar.

“Moje ime je Kara ben Nemsí.”

“Ti si sin Nemcev? Jaz jih ne poznam. Kje prebivajo?”

“Na zapadu od Turške do mej francoske in angleške dežele.”

“Ali je velika oaza, kjer prebivajo, ali imajo več malih oaz?”

“Oni imajo eno samo oazo, vendar je ta tako velika, da na njej lahko prebiva petdeset milijonov ljudij.”

“Alah akbar, Bog je velik. Na zemlji so oaze, kjer kar mrgoli ljudij. Ali so na tej oazi tudi reke?”

“Petsto rek in milijoni potokov. Mnoge izmed teh rek so tako velike, da plavajo na njih ladije, ki lahko nosijo več ljudij kot ima Basma ali Rahmat prebivalcev.”

“Alah kerim! Bog je milostljiv! Kakšna nesreča, če se vse te ladije potopijo v eni uri! V kterega Boga verujejo Nemci?”

“Oni verujejo v tvojega Boga, vendar ga ne imenujejo Alah, temveč oče.”

“Torej niso suniti, temveč šiiti?”

“Oni so kristjani.”

“Alah iharkilik, Bog te zažgi! Torej si ti tudi kristjan?”

“Da.”

“Gjavr? In ti se upaš govoriti z vekilom iz Kbille? Ukazal bom, da dobiš bastonado, če takoj ne zgineš izpred mojih oči!”

“Ali sem ti kaj protipostavnega storil, ali sem te razžalil?”

“Da. Nikdar se gjavr ne sme predrzniti stopiti pred moje oči. Kako se imenuje tvoj vodnik?”

“Omar ben Sadek.”

“Dobro! Omar ben Sadek, kako dolgo že služiš temu Nemcu?”

“Od včeraj.”

“To ni dolgo. Postopal bom s teboj milostno in ti ukazal naštetih samo dvajset udarcev na podplate.”

In obrnivši se k meni, nadaljuje:

“In kako se imenuje tvoj sluga?”

“Alah akbar, Bog je velik, vendar je tebi podaril tako majhno pamet, da si niti dveh imen ne moreš zapomniti! Kakor sem ti že povedal, se imenuje moj sluga hadži Halef Omar.”

“Ti se hočeš norčevati, gjavr? Pozneje te obsodim! Torej hadži Halef Omar, ti si pravovernik in vendar služiš gjavru? Torej zaslužiš dvojno kaznen. Koliko časa si že pri njem?”

“Pet tednov.”

“Torej dobiš šestdeset udarcev na podplate in nato boš moral stradati pet dni! In ti, kako se že imenuješ?”

“Kara ben Nems.”

“Dobro, Kara ben Nems, učinil si tri velike hudobije.”

“Ktere, sidi?”

“Jaz nisem nikak sidi; imenovati me moraš Dženabin-ic ali Hazretin-ic — torej Vaša Milost ali Vaša Vzvišenost! Tvoje pregrehe so sledeče: prvič si zapeljal dva pravoverna moslemina, da sta tebi služila; za to dobiš petnajst udarcev po podplatih; drugič si se predrznil mene motiti v sobi, za kar dobiš zopet petnajst udarcev; tretjič dvomil si nad mojim spominom, za kar jih dobiš dvajset; skupaj torej petdeset na gole podplate. In ker imam pravico, da za vsak sodnji izrek zahtevam vergi, davek, pripada od te ure vsa tvoja lastnina, in vse kar imaš s seboj, meni; jaz konfisciram.”

“O, velika milost, občudujem te; tvoja pravičnost je vzvišena, tvoja modrost vzvišenejša, tvoja milost še bolj vzvišena in tvoja zvitost in premetenost pa najbolj vzvišena! Toda, plemeniti bej iz Kbille, pršim, da nam pokažeš svojega gosta, predno dobimo udarce po podplatih.”

“Kaj hočeš od njega?”

“Mislim, da je moj znanec in bi se rad veselil njegovega pogleda.”

“On ni tvoj znanec. Pač pa je on velik junak, plemenit podanik sultanov in strogi spoznovalec kurana; torej ni bil nikdar znanec kakega nevernika. Da pa se prepriča, kako kbillski vekil kaznuje hudobije, ga pokličem sem. Ne boš se ti radoval njegovega pogleda, temveč on se bo veselil udarcev, ki bodo padali po tvojih podplatih. Vedel je namreč, da vi pridete.”

“Ah! Kje je pa zvedel?”

“Preje ste šli mimo njega, ne da bi ga opazili in on vas je meni naznanil. Da niste sami prišli, dal bi vas sem privedi.”

“Naznanil nas je? Zakaj?”

“Že zveste ob času. Potem dobite še drugo kazen, ki bo še večja od prve.”

No, vladale so pač čudne in nenavadne okoliščine ob “avdijenci” pri tem uradniku. Vekil z desetimi vojaki v tej tako zanemarjeni, zapuščeni oazi — bil je preje najbrž kak narednik ali k večjem milasim, poročnik, in vsakdo ve, kaj je pričakovati od turškega poročnika. Ti ljudje prvotno niso bili ničesar drugzega kot vratarji, snažilei čevljev in sužnji višjih častnikov. Siromaka so poslali v Kbillo, da mu tako podeli priliko skrbeti za-se, na kar so nanj pozabili; tuniški bej je že zdavnej pognal vse turške vojake iz svoje dežele in arabski rodovi so bili le v toliko pod varstvom sultana, da je slednji njihovim glavarjem vsako leto pošiljal častne plašče, medtem ko so se oni njemu hvaležnega skazali s tem, da so nanj pozabili. Dobri vekil je bil torej navezan na izsiljevanje, če se je hotel preživljati, in ker je bilo to napram domačinom kaj nevarna stvar, mu je bil tujec kot jaz prav zaželen. Vedel ni ničesar od Nemčije, ni poznal niti vrednosti konzulatov; bival je med roparskimi nomadi, menil, da sem brez varstva, in da počne z menoj, kar se mu zljubi.

Res, da sem bil sam na-se navezan, vendar mi ni niti v glavo padlo, da bi se bal “Njegove Visokosti”, — še zabavalo me je, ker nam je s tako genialno predrznostjo grozil z bastonado. Zajedno sem se hotel prepričati, če je njegov gost res naš znanec iz shota. Omar se je vendarle lahko zmotil, kar pa nisem vrjel, ker sicer bi nas ta “gost” ne naznanil vekilu. Kake hudobije nas je obdolžil, sem že slutil naprej. Najbrž je bil kak prejšnji znanec vekilov in sedaj uporabil priliko, da se nas znebi.

Namestnik zaploska z rokami in takoj se prikaže črni sluga, ki se vrže pred njim kot pred sultanom na zemljo. Vekil mu zašepeta nekaj v uho, nakar zamorec odide. Čez nekaj časa se vrata odpro in deset vojakov z onbašijem (desetnik) na čelu vstopi. Nudili so kaj žalosten pogled v svo-

jih raztrganih eunjah, ki nikakor niso bile sorodne z vojaško uniformo; večina njih je bila bosa in nekteri so imeli puške, s katerimi se je dalo vse kaj drugega delati, le streljati ne. Vse križem se vržejo pred vekilom na obraze, ki jih najprvo kolikor mogoče vojaško pogleda, na kar zapove:

“Kalkin — vstanite!”

Vzdignejo se, in onbaši potegne svoj mogočni meč iz nožnice.

“Kibin siraji — stopite v vrsto!” zagrmi z groznim glasom..

Postavijo se eden poleg drugega in drže puške kot se jim zljubi.

“Has-dur — puške čez ramo!” zapove grozni onbaši.

Puške zlete navzgor, bijejo ena ob drugo, ob zid ali pa ob glave krasnih junakov, konečno pa vendar le dospejo na rame svojih lastnikov.

“Izalam-dur — prezentirajte puške!”

Zopet lete puške iz ram in pri tem vrvenju ni čuda, da pade ena na tla. Vojak se komodno sklone, pobere, in jo ogleduje od vseh strani, drži proti luči, da se prepriča, če je tu še odprtina, kjer se strelja, potegne vrv iz žepa in ravnodušno priveže odtrgano cev h kopitu. Konečno je dal tako popravljenjo puško v oni položaj, ki ga je zahtevalo zadnje povelje.

“Sesic sejle me-nic — stojte tiho in ne klepetajte!”

Po teh besedah stisnejo ustnice z močjo in eneržijo in s premikanjem trepalnic so dajali na znanje, da je njih trdna volja, držati jezik za zobmi. Opazili so, da morajo čuvati tri hudodelce ter se torej na vso moč trudili, da imponirajo.

Le z velikansko težavo sem se premagoval smeha pri teh čudnih ‘ekser-cicijah’ in kakor sem opazil, se je moja dobra volja polastila tudi obeh spremljevalcev.

In zopet se odpro vrata. Pričakovani vstopi. Bil je on.

Ne da bi se le s pogledom ozrl na nas, gre naravnost do vekila in si tam prižge pipo, katero mu prinese zamorec. Nato šele dvigne pogled in nas motri z očesom, polnim zaničevanja.

Namestnik začne z razpravo; mene vpraša prvega:

“Tu je mož, po katerem ste povpraševali. Ai je tvoj znanec?”

“Da.”

“Prav si govoril; on je tvoj znanec, se reče, ti ga poznaš. Toda tvoj prijatelj ni.”

“Saj bi se za njegovo prijateljstvo tudi lepo zahvalil. Kako se imenuje?”

“Njegovo ime je Abu en Nassr.”

“To ni res! Imenuje se Hamd el Amasat.”

“Gjavr, ne predrzni si misliti, da jaz lažem, sicer dobiš dvajset udarcev več po podplatih! Res se imenuje moj prijatelj Hamd el Amasat, toda vedi, ti nevernikov pes, da, ko sem bil še v Carigradu miralaj, da so me po noči napadli grški banditje; tu je prišel mimo Hamd el Amasat, govoril z njimi in mi otel življenje. Od tistega večera se imenuje Abu en Nassr, ‘oče zmage’, ker nikdo se mu ne more ustavljati, niti grški bandit.”

Mene premaga smeh in vprašam:

“Ti si bil v Carigradu miralaj, torej polkovnik? Pri kateri četi?”

“Pri gardi, ti šakalov sin.”

Stopim korak bližje in vzdignem desnico.

“Še enkrat se predrzni me obkladati s priimki, pa ti priložim tako zaušnico, da boš jutri menil, tvoj nos je stolp mošeje! Ti si mi pravi lopov za polkovnika! Kaj takega povej enemu tvojih gumpcev tukaj, ne meni, razumiš!”

Neznansko hitro vstane. Kaj takega se mu še ni pripetilo, to je bilo več kot je mogel pojmiti; nekaj časa zija v mene kot bi bil pošast, potem pa reče, ne vem ali v strahu ali v zadregi:

“Človek, postal bi celo lahko lawi-paša, torej generalmajor, če bi mi ne bilo ljubše mesto v Kbilli!”

“Da, ti si junak vseh junakov. Pretepal si se z banditi, ktere je tvoj prijatelj s samimi besedami pomiril, ali slišiš? Pač jih je moral dobro poznati, ali pa je bil celo sam član njihove tolpe. V Algirju je zvršil roparski umor; v Tarfaui je umoril nekega tujca; na shotu je ustrelil mojega vodnika, očeta tega mladeniča; preganjal sem tega lopova do Kbilli, kjer ga dobim kot gosta moža, ki trdi, da je bil polkovnik. Tu ga tožim umora in zahtevam, da ga daš zapreti!”

Sedaj se dvigne Abu en Nassr:

“Ta človek je gjavr. Napil se je vina in ne ve, kaj govori. Naj svojo pijanost prespi in se potem zagovarja.”

To mi je bilo pa vendar preveč. V trenutku ga zgrabim in zaženem ob tla. Hitro vstane in potegne nož.

“Pes, pregrešil si se nad pravovernim, zato moraš umreti!”

Po teh besedah se vrže z vso močjo v mene. Jaz ga pa s pestjo tako udarim, da brez zavesti obleži na tleh.

“Primate ga!” zapove vekil svojim vojakom in pokaže na mene.

Pričakoval sem, da me takoj pograbiijo, vendar v moje začudenje se to ne zgodi. Onbaši stopi na čelo svojih vojakov in zapove:

“Komin silahlari — odložite puške!”

Vsi se sklonejo in položijo puške na tla.

“Den dirmek saga — obrat na desno!”

Obrnejo se pol na desno stran, da stojijo v ravni vrsti.

“Gitin erkek čevresinde, košin-ie — obkolite moža, stopaj!”

Kakor na vežbališču vzdignejo levo nogo; prvi mož zapoveduje: sol-saga, sol-saga — levo, desno, levo, desno!” — Obkolijo me popolnoma in ko je bil krog gotov, obstoje na povelje svojega poveljnika.

“Onu tutmin — zgrabite ga!”

Dvajset rok s sto črnimi, zamazanimi prstmi se stegne od desne in leve, odspredaj in zadaj po meni in me zgrabi za plašč. Stvar je bila presmešna, da bi se skušal oprostiti.

“Dženabin-ie, bizim-var herifu — Visokost, že držimo lopova!” naznani najvišji poveljnik te hrabre čete.

“Brakin-jok onu tekaraz azad — ne spustite ga več!” zapove namestnik z groznim obrazom.

Sto prstov se še bolj globoko zadere v moj burnus, in ravno ta orientalska, okorna svečanost, s katero se je vse to vršilo, je bila kriva, da sem se skoro na glas zasmejal.

Medtem se Abu en Nassr zopet pobere od tal. Oči so se mu bleščale jeze in maščevanja, ko reče vekilu:

“Daj ga takoj ustreliti!”

“Da, ustreljen bo; poprej ga hočem pa zaslišati, ker sem pravičen sodnik in nočem obsojati brez zaslišanja. Daj, toži ga!”

“Ta gjavr,” začne morilee, “je šel z vodnikom in s služabnikom čez shot; dohitel je nas in sunil mojega tovariša v močvirje, kjer je žalostno utonil.”

“Zakaj je to storil?”

“Iz maščevanja.”

“Zakaj se je maščeval?”

“V Tarfaui je ubil nekega moža; mi smo prišli zraven, da ga primemo, nakar je lopov pobegnil.”

“Ali prisežeš?”

“Pri prerokovi bradi!”

“To je dovolj! — Si slišal?” vpraša vekil mene.

“Da.”

“Kaj praviš k temu?”

“Da je on lopov. On je bil morilee in v svoji obtožnici je osebe zamenjal.”

“On je prisegel, in ti si gjavr. Jaz ne verujem tebi, ampak njemu.”

“Vprašaj mojega slugo! On je moja priča.”

“Halef služi neverniku; njegove besede ne veljajo nič. Sklicaj bom veliki zbor, ki bo slišal tvoje besede in o tebi odločil.”

“Ti meni nočeš vrjeti, ker sem kristijan in vendar veruješ gjavru. Ta Hamd el Amasat je Armenee, torej ni moslemin, temveč kristijan.”

“On je prisegel pri prerokovi bradi.”

“To je nesramnost in greh, katerega bo Bog kaznoval. Če me ti nočeš poslušati, ga jaz zatožim pri velikem zboru.”

“Gjavr ne more tožiti pravovernega in veliki zbor mu ne more storiti ničesar, ker moj prijatelj ima bu-dje-ruldu, torej je v gielgeda padišanin, v senci velikega sultana.”

“In jaz sem gielgeda senin kiralin, torej v senci svojega kralja. Tudi jaz imam budjeruldu; vtaknil si ga preje v žep.”

“Pisan je v jeziku nevernikov; če ga berem, se onesnažim. Vso stvar preiščemo še danes, najprvo pa dobite vi bastonado: ti petdeset, tvoj služabnik šestdeset in tvoj vodnik dvajset udarcev na podplate. Peljite jih na dvorišče; jaz pridem za vami!”

“Alikomin elli — potegnite roke nazaj!” zapove takoj onbaši, Sto prstov takoj spusti mojo obleko,

“Alin-ie tifenkléri — vzdignite puške!”

Junaki planejo proti puškam in jih poberejo.

“Virmin hep-ie — obkolite vse tri!”

Kot bi trenil so mene, Halefa in Omarja imeli v sredi. Zunaj na dvorišču je bil neki hlod, bolj klopi podoben. Njegova kakovost je kazala, da je namenjen za one, ki so obsojeni na bastonado.

Ker sem se mirno udal, so mi tudi tovariši nehote sledili, vendar sem v njih očeh bral, da komaj čakajo trenutka, ko narede smešnemu prizoru konec. —

Ko nekaj časa stojimo pred omenjeno klado, prideta vekil in Abu en Nassr. Zamorec nese pred njima preprogo, jo razgrne po tleh in zažge obema čibuke, ko sta se vsedla. Sedaj pokaže vekil na mene.

“Vermin ona elli — naložite mu jih petdeset!”

Sedaj je prišel čas za mene.

“Ali imaš moj bu-dje-ruldu še v žepu?” vprašam vekila.

“Da.”

“Daj ga meni!”

“Nikdar več ga ne bodeš videl!”

“Zakaj?”

“Da se ne bo z njim oskrunil kak pravoverni.”

“Ali me res daš pretepesti?”

“Da.”

“Tedaj ti pokažem, kaj je Nemsí, kadar je prisiljen si sam pravico narekovati!”

Malo dvorišče je bilo na treh straneh obdano z visokim zidom, četrto stran je tvorilo poslopje; družega izhoda ni bilo kot onega, odkoder smo prišli. Gledalec ni bilo; torej trije proti trinajstim. Orožje so nam pustili, ker to zahteva vitežki običaj puščave; vekila in njegovih vojakov se ni bilo treba bati; nevaren je bil samo Abu en Nassr. Pred vsem sem se moral tedaj nanj spraviti.

“Ali imaš kako vrv?” vprašam tiho Omarja.

“Da, ono od plašča.”

“Pripravi jo!” In Halefu zašepečem: “Skoči k izhodu in ne pusti nikogar ven!”

“Torej si jih vzemi!” odgovori med tem vekil.

“Takoj!”

Po teh besedah skočim med vojaki na Abu en Nassrja, mu potegnem roke na hrbet in pritisnem koleno tako močno na tilnik, da se ni mogel ganiti. —

“Zveži ga!” rečem Omarju.

To povelje je bilo odveč, ker Omar je že stal pri Armencu in ga zvezaval. Predno je mogel migniti, je bil zvezan. Moj nakratni napad je vekila in njegovo gardo tako presenečil, da so kar strmeli v mene. Potegnem svoj nož in ga vekilu nastavim na vrat. Iz strahu stegne roke in noge od sebe, kot bi bil že mrtev; tem več življenja so pa kazali vojaki.

“Hatžin, aramin, imdadi — bežite, na pomoč!” rjove onbaši, ki se je prvi zavedel položaja.

Nadlegovala ga je sablja; vrže jo proč in hiti proti izhodu; tovariši mu slede; tam pa že stoji Halef z napeto puško.

“Geri, durar-ie benda — nazaj! Vi ostanete tu!” jim kliče nasproti.

Osupnili se obrnejo in skačejo po vseh kotih, da dobe zavetje.

Tudi Omar je že potegnil nož in z groznim pogledom je stal pripravljen, da ga morilec svojega očeta zasadi v srce.

“Ali si mrtev?” vprašam vekila.

“Ne, toda ti me boš umoril!”

“To je ležeče na tebi, ti obsežek vse pravičnosti in hrabrosti. Toda povem ti, da tvoje življenje visi na niti.”

“Česa zahtevaš od mene, sidi?”

Še predno odgovorim, začujem boječ ženski glas. Pogledam in zapazim malo, debelo žensko postavo, ki se je k nam od izhoda v pravem pomenu besede — privabila.

“Tut — stojte!” zavpije. “Eldirme onu; dir benim hodža — ne ubij ga; on je moj mož!”

Torej ta debela, okrogla madama, ki je v svoji nabasani obleki tako-rekoč k meni prijadrala, je bila milostna gospa namestnica. Najbrž je skozi okno opazovala zanimivo obravnavo in v svoj strah zapazila, da je gospod namestnik v nevarnosti. Mirno jo vprašam:

“Kdo si ti?”

“Im kari vekilin, — vekilova žena sem,” odvrne.

“Evet, dir benim avret, gil Kbillinin — da, ona je moja žena, cvetlica v Kbilli,” potrdi stokaje namestnik.

“Kako se imenuje?”

“Demar-im Mersina — imenuje se Mersina,” mi reče.

“He, demar Mersina — da, ime ji je Mersina,” zadoni mi iz vekilovih ust.

Torej to je “kbillska cvetlica” z imenom Mersina, t. j. mirta. Napram tako nežnemu bitju moram biti popustljiv.

“Če mi pokažeš jutranjo zarjo svojega obraza, o cvetlica oaze, tedaj potegnem svojo roko od njega,” ji rečem.

Takoj zleti jašmak, pregrinjalo, z njenega obraza. Živela je dolgo med Arabci, katerih žene niso zakrite kot Turkinje. Sicer pa, kakor je mislila, se je tu šlo za dragoceno življenje njenega moža.

Zagledam brezbarven, močno zalit ženski obraz take debelosti, da so se oči in majhen nos komaj videli. Madama vekil je bila že pri štiridesetih, vendar je pa skušala učinke te starosti s črno pobarvanimi trepalnicami in rudeče namazanimi ustnicami spraviti v ravnotežje. Dve črni piki v sredi lica so ji podajali slikovito zunanost in ko stegne roke izpod ogrinjala, opazim, da si je tudi roke rudeče pobarvala.

“Hvala ti, solnce džeridsko!” dejem laskavo. “Če mi obljubiš, da bo vekil mirno sedel, se mu ničesar ne zgodi.”

“Kaladžak-dir — on bo sedel, obljubim ti!”

“Tedad naj se tvoji ljubeznivosti zahvali, da ga nisem strl kot indžir, kot figo, ki leži v stiskalnici, da se posuši. Tvoj glas je enak onemu flavte; tvoje oko se sveti kot solnce; tvoja postava je enaka šeherezadi. Le edino tebi doprinašam žrtev, da ga pustim še živeti!”

Potegnem roko od njega; vekil se vzravna s težkim vzdihom, vendar obsedi na svojem prostoru. Ona me pa pozorno opazuje od peta do glave in vpraša nato s prijaznim glasom:

“Kdo si ti?”

“Jaz sem Nemsí, tujec, čegar dežela leži daleč za morjem.”

“Ali so vaše žene lepe?”

“One so lepe, vendar se ne morejo meriti s teboj.”

Ona namigne z zadovoljnim smehom in uvidel sem, da mi je naklonjena.

“Nemsí so zelo pametni, hrabri in zelo uljudni ljudje, to sem že slišala,” reče. “Dobrodošel! Vendar zakaj si tega moža zvezal; zakaj beže vojaki pred teboj in zakaj si hotel umoriti mogočnega namestnika?”

“Moža sem zvezal, ker je morilec, vojaki so bežali, ker so spoznali, da bi vseh enajst premagal in vekila sem zvezal, ker me je hotel tepsti in celo krivično na smrt obsoditi.”

“Dobil boš svojo pravico!”

Tu se mi je vsililo prepričanje, da ima “pantofel” v orientu isto čarovno moč, kot na zapadu. Vekil je uvidel, da je njegova oblast v nevarnosti; poskusi, da jo zopet spravi v ravnotežje:

“Jaz sem pravičen sodnik in bom — — —.”

“Sus-olmar-sen — ti boš molčal!” zapove mu ona. “Veš, da poznam tega človeka, ki se imenuje Abu en Nassr, oče zmagovalcev; imenovati bi se pa moral Abu el Jalani, oče lažnjivcev. On je bil kriv, da so te poslali v Algir, pravkar ko bi moral postati milasim, poročnik; on je bil kriv, da si prišel v Tunis in bil zakopan v to samoto in kolikorkrat se je oglasil pri nas, si moral nekaj storiti, kar ti je škodilo. Jaz ga sovražim, sovražim ga in ne zinem niti besedice, če ga ta efendi na mestu usmrti. Zaslužil je!”

“Njega se ne more ubiti; on je gielgeda padišanin!”

“Tut aghizi, drži usta! On je gielgeda padišanin, to je on stoji v sultanovi senci; ta tujec je pa gielgeda vekilanin, to je v senci namestnice, v moji senci, sliši. In kdor stoji v moji senci, mu ti ničesar ne moreš. Vstani in sledi mi!”

Vekil vstane; ona hoče oditi in on za njo. To je bilo pa seveda proti mojemu načrtu.

“Stoj!” zapovem in ga primem za vrat. “Ti ostaneš tu!”

Tu se ona obrne.

“Ali nisi rekel, da ga boš spustil?” vpraša ona.

“Da, toda le pod pogojem, da ostane na svojem prostoru.”

“On vendar ne more celo večnost tam sedeti!”

“Imaš prav, o kbillski biser; vendar tako dolgo mora ostati tu, dokler moja zadeva ne bo rešena.”

“To se je že zgodilo.”

“Kako to?”

“Ali ti nisem rekla, da si nam dobrodošel?”

“To je res.”

“Ti si torej naš gost in se lahko mudiš pri nas, dokler ti ugaja.”

“In Abu en Nassr, ktereга si ti imenovala Abu el Jalani?”

“On je tvoj in narediš z njim, kar hočeš.”

“Ali je to res, vekil?”

Obotavlja se nekaj časa z odgovorom, toda strogi pogled njegove žene ga prisili k govorici:

“Da.”

“Prisežeš?”

“Prisegam.”

“Pri Alahu in preroku?”

“Moram li?” vpraša madamo, cvetlico kbillsko.

“Ti moraš!” odvrne ona odločno.

“Tedaj prisegam pri Alahu in preroku.”

“Ali sme sedaj iti z menoj?” vpraša me ona.

“On sme,” odvrnem.

“Ti prideš za nama in boš jedel jagnjetino z rižem.”

“Najprvo mi povej, če imate kak prostor, kamor spravimo Abu en Nassrja?”

“Ne. Vendar priveži ga na steblo one palme na dvorišču. Zbežal ne bo, ker ga bodo čuvali vojaki.”

“Jaz sam bom pazil nanj,” odvrne Omar mesto mene. “Zbežal ne bo, temveč s svojim življenjem plačal smrt mojega očeta. Moj nož bo enako oster z mojim očesom.”

Morilec ni ves čas, kar je bil zvezan, spregovoril besedice; toda strupeno nas je pogledoval, ko smo ga privezali ob palmino steblo. Moj namen sicer ni bil ga umoriti; toda zapadel je krvnemu maščevanju in zaman bi bile vse prošnje do Omarja, da ga pomilosti. Ed d'em b'ed d'em, ali kakor Turek pravi, kan kani edemar, kri za kri. Najljubše bi mi še bilo, če bi brez moje vednosti pobegnil; toda dokler je bil v moji oblasti, sem ga moral smatrati za morileca in tudi tako z njim postopati. Gotov sem pa bil, da mi ne bo prizanašal, če pridem kdaj v njegove roke.

Pustim ga torej v varstvu Omarja in se s Halefom podam v selamlik. Spotoma me mali sluga vpraša:

“Rekel si, da ta človek ni moslem. Ali je to res?”

“Da. On je armenski kristjan in kjer mu vreme kaže, se izdaja za mohamedanca.”

“In ti ga imaš za slabega človeka?”

“In še za zelo slabega.”

“Vidiš, efendi, da so kristijani ničvredni ljudje! Spreobrne se k pravi veri, če se nočeš peči celo večnost v džeheni!”

“Ti sam se boš tam pekel!”

“Zakaj?”

“Ali mi nisi pripovedoval, da se v dark asfal, v sedmem, najbolj globokem pekl, pečejo vsi lažnjivei in hinavei, ki morajo jesti zlodjeve glave z drevesa zakum?”

“Da, toda v kaki dotiki sem jaz z njimi?”

“Ti si lažnjivec in hinavec!”

“Jaz, sidi? Moj jezik govori resnico, in v mojem srečju ni krivice. Kdor me tako imenuje kot ti, ga zađene moja krogla!”

“Lažeš, da si videl Meko in hliniš se, da si hadži. Ali naj povem vekilu?”

“Aman, aman, odpusti! Tega ne boš storil hadži Halef Omarju, naj-zvestejšemu služabniku, ki ga moreš dobiti!”

“Ne, ne bom storil; toda znan ti je tudi pogoj, pod katerim molčim.”

“Poznam ga in se bodem tudi čuval, vendar ti boš postal pravovernik, če hočeš ali ne, sidi!”

Vstopiva v sobo, kjer naju je že pričakoval vekil. Najprijaznejši obraz ni bil, s katerim naju je sprejel.

“Vsedi se!” mi reče.

Njegovemu povabilu se odzovem ter se vsedem tik poleg njega, medtem ko si je Halef dal opraviti s pipami v kotu selamljka.

“Zakaj si hotel videti obraz moje žene?” prične se razprava.

“Ker sem Frank in imam navado, vedno gledati v obraz onemu, s komur govorim.”

“Lepe navade imate! Naše žene se skrivajo, vaše se pa kažejo. Naše žene nosijo obleko, ki je zgoraj dolga in spodaj kratka; vaše pa imajo na sebi obleko, ki je zgoraj kratka, spodaj dolga, češče pa na obeh koncih prekratka. Ste kdaj videli pri vas ktero izmed naših žena? Vaše deklice pa hodijo k nam in zakaj? O jaciak, o gorje!”

“Vekil, je li to gostoljubnost, ktero si mi ponudil? Od kdaj je običaj gosta žaliti? Ne potrebujem tvojega janjca, ne riža, temveč odidem!”

“Efendi, odpusti mi! Povedati sem le hotel, kar sem mislil; žaliti te ni bil moj namen.”

“Kdor noče žaliti, ne sme vsega povedati, kar misli. Klepetav človek je kakor razbit lonec, katerega ne more nihče rabiti, ker ničesar ne drži.”

“Vsedi se in povej mi, kje si naletel na Abu en Nassrja.”

Razložim mu obširno naše dogodke. Molče posluša in konečno zmaje z glavo.

“Ti torej misliš, da je umoril trgovca v Blidah?”

“Da.”

“Ti nisi bil poleg!”

“Jaz sklepam tako.”

“Le Alah sam sme sklepati; on je vseveden, in človeška misel je kot jezdec, katerega nese nepokoren konj, kamor sam hoče.”

“Le Alah sme sklepati, ker je vseveden? O vekil, tvoj duh je truden samega riža, katerega si se najedel! Ravno ker je Alah vseveden, mu ni

treba sklepati; kdor sklepa, išče posledice svojih mislij, ne da bi prej zanje vedel.”

“Vem, da si taleb, učenjak, ki je obiskal mnogo šol, ker govoriš z besedami, ktere so zame nerazumljive. In ti tudi vrjameš, da je moža v Tarfaui umoril?”

“Da.”

“Ali si bil zraven?”

“Ne.”

“Torej ti je mrtvec povedal?”

“Vekil, janjci, ktere uživaš, ti lahko povedo, da mrtveci ne govore!”

“Efendi, sedaj sam govoriš neuljudno! Torej ti nisi bil zraven, mrtvec ti ni povedal; kako moreš torej trditi, da je Abu en Nassr morilec?”

“Jaz sklepam.”

“Povedal sem ti že, da more samo Alah sklepati!”

“Videl sem njegovo sled in jo zasledoval; ko sem prišel do njega, mi je umor priznal.”

“Da si našel njegovo sled, še ni noben dokaz, da je morilec, ker s sledjo še ni nihče človeka ubil. Da ti je umor priznal, tudi ni važno; on je kuš-šakanin, šaljivec, ki vedno šale stresa.”

“Z umorom se ne šali!”

“Toda s človekom in to si bil ti. In konečno tudi vrjameš, da je umoril vodnika Sadeka?”

“Da.”

“Si bil zraven?”

“Seveda!”

“In si videl?”

“Zelo natančno. Tudi hadži Halef Omar je priča.”

“No, torej ga je ustrelil; ali boš pa ti radi tega trdil, da je morilec?”

“Seveda!”

“Sidi, Alah naj okrepi tvoje misli, ker takoj boš sprevidel, da človek ne sme sklepati!”

“No?”

“Ker si bil zraven, ko je ustrelil vodnika, sklepaš, da je morilec?”

“To se vendar razume.”

“Ni res! Kaj, če je bilo krvno maščevanje! Ali v tvoji deželi ni krvnih maščevanj?”

“Ne.”

“Tedaj ti jaz rečem, da krvni maščevalec ni nikdar morilec. Nobeden sodnik ga ne obsodi; le sorodniki umorjenega imajo pravico morileca zasledovati.”

“Toda Sadek ga ni razžalil!”

“Torej ga je razžalil rod, h kateremu Sadek pripada.”

“Tudi to ni res. Vekil, povem ti, da nimam s tem Abu en Nassrjem prav ničesar opraviti, dokler me pusti v miru. Toda on je ustrelil Sadeka, čegar sin Omar ben Sadek je tu in ima, kakor si preje sam omenil, pravico

do njegovega življenja. Dogovori se toraj z njim in skrbi za to, da mi ta 'oče zmage' ne pride več pred oči, ker sicer bom jaz z njim obračunal!"

"Sidi, sedaj je tvoj govor pameten. Govoril bom z Omarjem, ki ga bo spustil; ti si pa moj gost, dokler se ti poljubi."

Vstane in se napoti proti dvorišču. Vedel sem že naprej, da bo vse prigovarjanje pri Omarju zaman. Res pride čez nekaj časa nazaj ves pobit in je molčal tudi potem, ko je 'kbillska cvetlica' prinesla na mizo lepo praženega janjca. Jaz in Halef sva krepko zajemala in ravno je vekil omenil, da mora Omar svoj del dobiti ven na dvorišče, ker ga ni spraviti od morileca, ko začujem zunaj glasen krik. Posluhnem in klic se ponovi: Breh, efendina, na pomoč, efendi!"

Ta klic je veljal meni. Skočim po konei in hitim na dvorišče. Omar leži na tleh v pretepu z vojaki, jetnika pa ni bilo nikjer videti. Pri izhodu pa je stal zamorec in se mi škodoželjno v obraz režal.

V treh korakih pridem pred hišo, kjer ravno opazim Abu en Nassrja, kako je zavil mimo ogla. Jezdil je hitro kamelo. Vekil ni pri Omarju ničesar opravil, za to je sklenil Abu en Nassrja rešiti; zamoreu je zapovedal pripraviti kamelo in vojakom naročil, naj padejo čez Omarja in oprostite Hamd el Amasata. Enajst hrabrih vojakov se je spravilo nad Omarja in Abu en Nassr je bil prost.

Seveda so ta čin drago plačali. Omar je rabil svoj nož in videl sem, da je več vojakov krvavelo.

"Zbežal je, sidi!" reče mi Omar poln srdu in jeze.

"Videl sem."

"Kam?"

"Tja."

Pokažem mu z roko proti strani, kjer sem videl bežati morileca.

"Kaznuj vojake, efendi, jaz pa hitim za beguncem."

"On ima kamelo."

"Vséeno ga bom ujel."

"Saj nimaš nikake živali!"

"Sidi, prijatelj imam tukaj, ki mi podele hitro kamelo in nekaj živila. Predno zgine na horizontu, hom na njegovi sledi. Potem dobiš tudi mojo sled, če jahaš za menoj."

In odhitel je.

Halef je bi priča celega prizora in mi tudi pomagal Omarja oprostiti iz vojaških rok. Bil je ves rudeč od jeze.

"Zakaj ste tega človeka oprostili, vi psi, vi potomeci mišij in podgan — —!"

Gotovo bi nadalje rentočil, da se ni prikazala vekila. Bila je zopet gosto zagrnjena v obraz.

"Kaj se je zgodilo?" me vpraša.

"Tvoje čete so napadle mojega tovariša — —."

"Vi lopovi, falotje!" počne razgrajati ter tolči z nogo in mahati z rokami.

“In jetnika so oprostili — — —.”

“Ve nesnage, goljufi!” nadaljuje in videti je bilo, kot da jih bo dejanski napadla.

“Na povelje vekila!” pridenem.

“Vekila! — Ta črv, nepokornež, ničvrednež, samogoltnež! Moja roka ga bo že naučila in sicer takoj!”

Obrne se in hiti grozno razljučena v selamlík.

O ti blaženo žensko gospodarstvo, tvoje žezlo je povsod enako, na severu in na jugu, na vzhodu in na zapadu!

Halef napravi prav zadovoljen obraz in reče:

“Ona je vekil in on je vekila; boljše nam je tu gielgeda vekilanin, v senci namestnice, kot če bi imeli bu-djeruldu velikega sultana. Hamdulillah, čast Bogu, da nisem tako srečen, da bi bil vekil te namestnice!”

V haremu.

Bilo je ob času, ko egiptovsko solnce najhuje žge in peče in vsak, kogar ne žene potreba na prosto, se zateče pod varstvo svoje strehe, da živi vsaj nekoliko miru in hladu.

Tudi jaz sem ležal na mehkelem divanu v najetem stanovanju, požiral okusno kavo in spuščal oblake dima iz svoje pipe v zrak. Močno zidovje, na zunaj brez oken, je solnčni vročini branilo pristop in nastavljene lončene posode, skozi ktere je nilova voda shlapevala, so mi atmosfero nekoliko ublažile, da nisem dosti čutil človeške napetosti ob tem času.

Tu zaslišim zunaj kričeči glas mojega sluga Halef aga.

Halef aga? Da, moj krasni, mali Halef je postal aga, gospod, in kdo mu je dal ta naslov? Čudno vprašanje! Kdo drugi neki kot on sam!

Prišla sva čez Tripolis in Kufaro v Egipt, obiskala Kairo, ktero imenuje Egipčan semtertja el Masr, glavno mesto, še rajše pa el Kahira, zmagovita; peljala sva se navzgor po Nilu ter si za odpočitek izbrala omenjeno stanovanje, v katerem sem se sicer prav dobro počutil, da ni bil moj krasni divan in vse preproge nastanjene z onimi poskočnimi in vbodljivimi živalicami, o kterih se poje:

Srbi me in nekaj peče,
Majhna stvar ujeda moje pleče,

in o kterih sem se tudi učil v šoli prelepa latinska imena: *Pulex canis*, ki ima velike oči, rudečkasta *Pulex musculi*, priljubljena *Pulex irritans* in divjajoča *Pulex penetrans*. V svojo žalost moram priznati, da Egipt ni lovišče “zdražljive”, temveč “presnaljive” *Pulex*, torej mi ni treba še posebej omenjati, da moj kef, moj opoldanski odpočitek ni bil brez vsake nadlege.

Torej zunaj začujem kričoč glas svojega služabnika Halef aga, ki me je zbudil iz sanj:

“Kaj? Kako? Koga?”

“Efendija,” odgovori ponižen glas.

“Efendija el kebir, velikega gospoda in mojstra hočeš motiti?”

“Moram govoriti z njim.”

“Kaj? Ti moraš? Sedaj ko počiva? Ali ti je zlodej — Alah me čuvaj pred njim! — napolnil glavo z nilskim blatom, da ne moreš razumeti, kaj je efendi, hekim, mož, katerega prerok hrani z modrostjo, da zamore vse, celo mrtve obuditi, če mu le povedo, zakaj so umrli!”

Da, res, priznati moram, da se je moj Halef v Egiptu čisto predrugačil! Bil je neznanško ponosen, neizrečeno robat in grozno širokousten in to v orientu nekaj pomeni.

V jutrovi deželi smatrajo vsakega Nemea za vrtnarja in vsakega inozemca za dobrega streleca, ali pa slavnega zdravnika. Po nesrečnem naključju sem v Kairi dobil v roke staro, domačo lekarno; tuintja sem kakemu tujeu ali znancu zapisal pet zrne tridesete potence, in za časa vožnje po Nilu, mornarjem, ki so si domišljali vsakovrstne bolesi, ponudil nekoliko sladkornega mleka; z neznanško hitricio so me proglasili slavnim zdravnikom, ki je s satanom v zvezi, ker more z nekoliko zrnci prosa mrtve obuditi k življenju.

Čast, da sem postal tako “slaven zdravnik”, je Halefa naredila domišljavim, vendar mi je vkljub temu ostal zvest in udan sluga. Razume se, da je sam najbolj pomagal raznašati mojo slavo; prevzel je popolnoma vlogo Pavlihe in zraven se odlikoval z robatostjo, ki je že grozila, da postane preklasična.

Med drugim si je pri svoji majhni plači kupil nilski bič, brez katerega ni šel nikamor. Poznal je Egipt že od prej in trdil, da se v Egiptu laglje shaja z bičem kot z uljudnostjo in denarjem, katerega seveda nisem imel preveč.

“Bog ohrani tvoj govor, sidi,” slišim zopet proseči glas; “toda jaz moram tvojega efendija, slavnega zdravnika iz Frankistana, res videti in z njim govoriti.”

“Sedaj ne.”

“Velika sila je, sicer bi me moj gospod ne poslal tako nujno.”

“Kdo je tvoj gospod?”

“Bogati in mogočni Abraham-mamur, kateremu naj Alah podari tisoč let.” —

“Abraham-mamur? Kdo je ta Abraham-mamur, in kako je bilo ime njegovemu očetu? Kdo je bil oče njegovega očeta in oče njegovega očetnega očeta? Kdo ga je rodil in kje žive oni, katerim se zahvaljuje za svoje ime?”

“Tega ne vem, sidi, vendar je on mogočen gospod, kot kaže njegovo ime.” —

“Njegovo ime? Kaj misliš?”

“Abraham-mamur. Mamur je načelnik provincije in rečem ti, da je bil v resnici načelnik.”

“Je bil? Torej sedaj ni več?”

“Ne.”

“Sem mislil. Nihče ga ne pozna, celo jaz, Halef aga, junaški prijatelj in zavetnik svojega gospoda, še nisem nikdar slišal o njem in nikdar videl roba njegovega plašča. Pojdi, moj gospod nima časa.”

“Torej mi povej, sidi, kaj mi je storiti, da pridem do njega!”

“Ali ne poznaš besede srebrnega ključa, ki odpira mesta modrosti?”

“Da, ta ključ imam seboj.”

“Torej odpri.”

Napeto poslušam in res začujem lahno žvenketanje srebrnega denarja.

“En pijaster? Mož, povem ti, da je luknja v ključavnici večja, kot tvoj ključ; ta je premajhen.”

“Tedaj ga moram povečati.”

Zopet je zunaj zažvenketalo. Nisem vedel, ali bi se smejal ali jezil. Ta Halef aga je postal zelo prebrisan ‘portir’!

“Trije pijastri? Dobro, sedaj vsaj lahko vprašam, kak popravek imaš pri efendiju.”

“On naj gre z menoj in naj vzame s seboj čarovno zdravilo.”

“Človek, kaj ti ne pade v glavo! Za tri pijastre ga naj zapeljem, da zapravi medicino, ki mu jo prinaša bela vila prvo noč luninega ščipa?”

“Ali je to res?”

“Jaz, hadži Halef Omar aga, ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gossara, trdim to. Jaz sam sem jo videl, in če mi ne vrjameš, ti bom dal pokusiti to-le kamčilamo, moj nilski bič!”

“Vrjamem, sidi!”

“Tvoja sreča!”

“In podarim ti še dva pijastra.”

“Daj jih sem! Kdo je bolan v hiši tvojega gospoda?”

“To je skrivnost, ki jo sme zvedeti samo efendi.”

“Samo efendi? Lopov, ali nisem jaz tudi efendi, ki je gledal vilo! Poberi se; tako se ne govori s Halef ago!”

“Oprosti, sidi; povedati hočem!”

“Nečem vedeti. Poberi se!”

“Toda, prosim te — — —.”

“Poberi se!”

“Ali naj ti dam še en pijaster?”

“Enega ne vzamem več!”

“Sidi!”

“Temveč dva!”

“O, sidi, tvoje čelo se sveti v dobroti. Tu imaš dva pijastra.”

“Lepo! Torej kdo je bolan?”

“Žena mojega gospoda.”

“Žena tvojega gospoda?” vpraša Halef začudeno. “Ktera žena?”

“On ima samo eno.”

“In ti trdiš, da je bil mamur?”

“On je tako bogat, da bi lahko imel sto žen, toda on ljubi samo eno.”

“Kaj ji manjka?”

“Nihče ne ve; toda njeno telo je bolno in njena duša je še bolj bolna.”

“Alah kerim, Bog je usmiljen, jaz pa ne. Tu stojim z nilovim bičem v roki in rad bi ti jih nekaj naložil na hrbet. Pri prerokovi bradi, tvoja usta govore tako modrost, kot bi ti pri vožnji po Nilu padla pamet v vodo. Ali ne veš, da žena nima duše in raditega tudi ne sme v nebesa? Kako more torej biti bolna ženska duša in še celo bolj nego telo?”

“Jaz ne vem, meni so tako povedali, sidi. Spusti me k efendiju!”

“Tega ne smem.”

“Zakaj ne?”

“Moj gospod pozna kuran in zaničuje ženske. Najlepši biser izmed žensk mu je kakor škorpion v pesku in njegova roka se še ni nikdar dotaknila ženske obleke. On ne sme ljubiti nobene zemeljske žene, sicer ne pride vila več k njemu.”

Talent Halef age sem moral od minute do minute bolj občudovati, kljub temu bi mu jih pa vseeno naložil nekaj po hrbtu z njegovim lastnim bičem. Zopet čujem odgovor:

“Vedeti moraš, sidi, da se ne bo dotaknil njene obleke, da ne bo videl njene postave. Govoril bo z njo le skozi omrežje.”

“Občudujem zvitost tvojih besed in modrost tvojega govora. Ali ne veš, da ravno skozi omrežje ne sme z njo govoriti?”

“Zakaj?”

“Ker bi zdravje, ki ga podeli efendi, ne bi prišlo v ženo, temveč bi obviselo na omrežju. Pojdi!”

“Jaz ne smem oditi, ker dobim sto udarcev na podplate, če ne pripe-ljem modrega efendija s seboj.”

“Zahvali se svojemu dobremu gospodu, da razsvetljuje tvoje noge s svojo milostjo, ti suženj egipčanski. Nečem te pripraviti ob udarce. Sa-lam aalejkum, Alah naj bo s teboj in ti hladi podplate!”

“Torej ti še nekaj povem, junaški aga. Gospod naše hiše ima več mo-šenj v svoji zakladnici, kot moreš ti šteti. Naročil mi je, da moraš priti tudi ti z efendijem in dobil boš bakšiš, kot ga večjega ne more dati sam egipčovski kedive.”

Sedaj se je mož šele spametoval in Halefa prijel tam, kjer je vsak orientalec najbolj občutljiv. Mali hišnik je tudi takoj spremenil svoj glas in precej prijazno dejal:

“Alah blagoslovi tvoja usta, prijatelj moj! Toda pijaster v roki mi je ljubši kot deset mošenj tvojega gospodarja. Tvoja mošnja je pa tako suha kot šakal v zanjki in puščava onstran Mokatama.”

“Ne obotavljaj se torej dolgo, moj brat!”

“Tvoj brat? Človek, pomisli, da si suženj, medtem ko jaz kot prost mož spremljam in varujem svojega efendija! Moje sree pa ostane zaprto. Kako more polje roditi, če pade tako malo kapljic rose iz neba!”

“Tu imaš še tri kapljice!” Zopet zginejo trije pijastri v Halefov žep.

“Še tri? Torej pogledam, če smem efendija motiti, če tvoj gospodar res daje tako obilen bakšiš.”

“Res je.”

“Počakaj torej!”

Zviti lisjak! Šele sedaj je menil, da me sme ‘motiti’. Sicer je pa ravnal po tamošnjem običaju, za kar se mu lahko oprosti, sosebno ker od mene ni dosti zahteval.

Čemur sem se pa najbolj čudil, je bila okoliščina, da me niso klicali k moškemu, temveč k ženskemu bolniku. Ker pa mohamedanee svojih žen nikdar ne pokaže očem kakega ptujca, se je šlo tu najbrž za kako starejšo žensko, ki si je s svojim značajem pridobila ljubezen Abraham-mamurja.

Halef aga vstopi.

“Ali spiš, sidi?”

Lisjak! Zdaj me imenuje sidi, zunaj se je dal pa sam tako imenovati.

“Ne. Kaj želiš?”

“Zunaj stoji mož, ki hoče s teboj govoriti. Na Nilu ima čoln in rekel je, da moram tudi jaz priti k njemu.”

Zvita buča je naredila to poslednjo opazko, da si zagotovi obljubljeno napitnico. Nisem ga maral spraviti v zadrego; zatorej se delam kot bi ničesar ne čul.

“Kaj hoče?”

“Nekdo je bolan.”

“Je-li potreba?”

“Zelo, efendi. Duša bolnikova se že pripravlja, da zapusti zemljo. Radi tega požuri se, če jo hočeš obdržati.”

Hm, ni bil slab diplomat!

“Spusti moža v sobo!”

Gre ven in kmalu potisne notri poslanca. Priklone se globoko do zemlje, sezuje čevlje in ponižno čaka, da ga nagovorim.

“Stopi bližje!”

“Salam aalejkum! Alah s teboj, o gospod, ki naj odpre tvoje uho za ponižno prošnjo najpokornejšega tvojih hlapcev.”

“Kdo pa si?”

“Služabnik sem velikega Abraham-mamurja, ki staaune onstran reke.”

“Zakaj te je poslal k meni?”

“Velika žalost je zadela hišo mojega zapovednika, kajti Gicela, krona njegovega srea, zginja v smrtni senci. Noben zdravnik, noben fakir in noben čarovnik ne more ustaviti njene bolezni. Tu je slišal moj gospod — Alah naj ga varuje — o tebi in o tvoji slavi in da smrt beži pred tvojo besedo. Poslal me je k tebi, da ti povem: Pridi in vzemi smrtno vrv pogubljenja od moje evetlice, in moja zahvala bo sladka in svetla kot blesk zlata.”

Ta popis stare žene se mi je zdel nekoliko pretiran.

“Ne vem, kje stanuje tvoj gospod. Ali je daleč od tu?”

“On stanuje ob bregu reke in ti pošilja čoln. V eni uri si lahko pri njem.”

“Kdo me pelje nazaj?”

“Jaz.”

“Pridem. Čakaj zunaj!”

Obuje čevlje in gre iz sobe. Jaz se pa preoblečem in vzamem zaboječek z akonitom, sulfurjem, pulzati in dr. Že čez pet minut smo sedeli v čolnu, v katerem so veslali štirje veslači; jaz zamišljen, Halef aga pa ponosen kot paša s tremi konjskimi repi. Za pasom je imel s srebrom okovane revolverje, katere sem dobil v Kairi v darilo, oster nož, v roki pa neizogibljivi nilski bič kot najboljšo sredstvo pridobiti si med ondotnim prebivalstvom spoštovanje, čislanje in ozir.

Sicer je solnce grozno pripekalo, vendar nam je na vodi tupasem zapihljala dobrodejna sapica.

Peljali smo mimo tobačnih — sesam in semes-sadovnjakov, med kterimi so poganjale vitke palme; nato je sledila neobdelana planjava, obrasla z mimozami in sikomorami; končno priplovemo mimo golih pokrajin in v sredi med tisočletnim skalovjem, vzdigovalo se je četverovoglato zidovje, kjer smo si morali iskati vhoda.

Ko pristanemo, zapazim, da vodi ozek kanal iz reke pod zidovje, najbrž da preskrbljuje prebivalce s potrebno vodo, ne da bi jim bilo truditi se iz hiše. Naš vodnik koraka naprej, nas pelje okoli dveh oglov in pri vratih da neko znamenje, nakar nam kmalu odpro.

Črn obraz se nam zareži nasproti, vendar ne zmeneč se za njegove globoke poklone, koračimo mimo njega naprej. Arhitektonske lepote pri orientalskem poslopju nisem pričakoval in nisem bil prav nič presenečen, ko smo korakali mimo praznih golih sten. Klima ondotne pokrajine je že precej uplivala na to starodavno poslopje, ki nikakor ni bilo priporočljivo za prebivališče ženske.

V prejšnjih časih so na prostoru med zidovjem in poslopjem rastle cvetlice in delale stanovalkam zabavo, zdaj so že davnej ovenele in usahnile. Kamor je oko zrlo, sama prazna, otožna pušča in le roji lastov, ki so gnezstile v raznih razpokah, so prinašali nekoliko življenja v jednolično tišino.

Poslanec nas pelje po temnem, nizkem hodniku na malo dvorišče, kjer je bil na sredi nekaj bazen. Sem torej je vodil kanal, katerega sem pri vходу zapazil, in stavbenik tega poslopja je pred vsem mislil sebe in svoje preskrbeti z onim, kar prebivalci v gorkem podnebjju onih pokrajin neobhodno potrebujejo, namreč vodo. Zajedno zapazim, da je poslopje zidano z načrtom, kljubovati vsakoletnim povodnjim reke Nila.

Proti temu dvorišču je bilo obrnjenih več zamreženih oken, za kterimi so gotovo stanovali hišni prebivalci. Časa za natančnejše opazovanje nisem imel; Halefu namignem, naj z mojo lekarno počaka tu spodaj, sam pa sledim vodniku v selamlik.

Bila je to prostorna, napol temna in visoka sobana, v katero je skozi zamrežena okna padala dobrodejna podušena svetloba. Tapete in arabeske na stenah so delale sobo precej prijetno in v duplinah postavljene posode z vodo so ozračje precej hladvale. Preproge so delile sobo v dva dela, kterih prvi je bil za slugo, drugi pa za gospoda in njegove goste. V vzvišenem

odzadju se je nahajal divan, kjer je sedel Abraham-mamur, 'lastnik mnogih mošenj'.

Ko vstopim, vstane, vendar po navadi obstoji na svojem prostoru. Ker nisem imel tam običajnih čevljev, jih tudi sezuti nisem mogel; kljub svojim usnjatim škornjam korakam po dragocenih preprogah do njega in se vsedem na njegovo stran. Služabniki prineso neizogibno kavo in še bolj potrebne pipe, na kar se je obravnava lahko pričela.

Moj prvi pogled zadene njegovo pipo, ker vsak poznavalec orienta ceni po njej njenega lastnika. Dolga, blagodišeča in z močno pozlačeno srebrno žico prepletena cev je gotovo veljala tisoč pijastrov. Še bolj dragocen pa je bil jantarjev dulec, ki je obstajal z dveh delov, med kterima se je bliščal prstan z dragocenimi kamni. Mož je moral res imeti 'veliko mošenj', vendar premotiti se nisem dal, ker marsikteri lastnik pipe za deset tisoč pijastrov je svoje bogastvo naropal od zaslužnenih podanikov. Bolje, da pogledam njegov obraz!

Kje sem že videl te poteze, te lepe, fine in v svoji disharmoniji vendar tako vražje poteze? Iskajoče, ostro, zbadajoče, ne, skoro prebadajoče se utopi pogled malega očesa brez trepalnic v moje in se na to zopet povesi. Pogubljaajoče in grozne strasti so temu obrazu podelile vedno globokejše brazde; ljubezen, maščevanje, sovražstvo in skopost so ena drugej pomagale veliko naravo pokopati v blatu strastij in podeliti moževi zunanosti oni nepopisljivi izraz, ki je svarilo za vsakega čistega in dobrega.

Kje sem že tega moža videl? Videl sem ga, samo spomniti se nisem mogel kje; vendar čutil sem, da v prijaznih okoliščinah ni bilo.

"Salam aalejkum!" zadoni počasi izpod polne, krasne, črne brade.

"Aalejkum!" odvrnem.

"Naj Alah da rasti balzam na sledovih tvojih nog in padati med na konce tvojih prstov, da moje sree ne bo več slišalo glasa njene bolečine!"

"Bog ti daj mir in meni naj da najti strup, ki žre življenje tvoje sreče," odvrnem na njegov pozdrav, ker tudi kot zdravnik nisem bil upravičen po tamošnjih običajih vprašati po bolezni njegove žene.

"Slišal sem, da si slavn zdravnik. Ktero visoko šolo si obiskoval?"

"Nobeno."

"Nobeno?"

"Jaz nisem moslemin."

"Ne? Kaj tedaj?"

"Nemsi."

"Nemsi! O, vem, da so Nemsi pametni ljudje; oni poznajo kamen modrijanov in abracadabro, ki prežene smrt."

"Na svetu ni nobenega kamena modrijanov ne abrecadabre."

Pogleda mi mrzlo v oči.

"Pred menoj se ni treba skrivati. Vem, da čarovniki ne smejo govoriti o svoji umetnosti in jaz te tudi ne bom silil, samo pomagaj mi. S kom preženeš človeško bolezen, z besedami ali s talismanom?"

"Ne z besedami, ne z talismanom, temveč z medicino."

“Ne skrivaj se pred menoj. Verujem v tebe, ker dasi nisi moslem, je vendar tvoja roka blagoslovljena z uspehom. Našel boš bolezen in jo prepošil.”

“Gospod je vsemogočen; on zamore rešiti in pogubiti in njegova je vsa slava. Toda, če morem pomagati, tedaj govori!”

Ta direktni poziv njegove skrivnosti, naj si bi bila še tako majhna, ga je neprijetno dirnal, dasi je bil na to pripravljen; vendar je skušal skriti svojo slabost in ubogal moje besede:

“Ti prihajaš iz dežele nejevernikov, kjer ni sramotno govoriti, o oni, ki je hči svoje matere?”

V svoji notranjosti sem se nekako zabaval nad načinom, kako se je izrazil o “svoji ženi”, vendar obdržim resen obraz in rečem mrzlo:

“Ti hočeš, da ti pomagam in pri tem me psuješ?”

“Kako to?”

“Imenoval si mojo deželo kraj nevernikov.”

“Vi ste vendar neverni.”

“Mi verujemo v enega Boga, katerega vi imenujete Alaha. Po tvojem naziranju si me imenoval nevernika; ravnotako bi te jaz lahko iz mojega naziranja imenoval nevernika; toda tega ne storim, ker bi prekršil dolžno uljudnost.”

Molčimo o veri! Moslem ne sme govoriti o svoji ženi; vendar dovoli mi, da govorim o ženah v Frankistanu?”

“Dovolim.”

“Če je žena kakega Franka bolna — — —”

Pogleda me kot bi pričakoval kake opazke; jaz mu pa le namignem, naj z govorom nadaljuje.

“Torej če je bolna in ne je nobenih jedil —”

“Nobenih?”

“Čisto ničesar.”

“Dalje!”

“Zgublja sijaj svojih očíj in polnost lic — če je trudna in vendar se ne more naslajati v spanju — — —”

“Dalje!”

“Če se vedno naslanja in počasi, plazeče hodi — mraza trepeče in beži pred vročino — — —”

“Slišim — Nadaljuj.”

“Se vstraši vsakega šuma, če si ničesar ne želi, ničesar ne ljubi, ničesar ne sovraži in trepeče pod udarci svojega srea — — —”

“Le naprej.”

“Če je njena sapa kot kakega malega ptiča — če se ne smeje, ne joka, ne govori — če ne izusti nobene besedice žalosti, ne veselja in celo sama svojih vzdihov ne sliši — če ne neče več videti solnčne svetlobe in celo ponoči leži v kakem kotu — — —”

Zopet me pogleda in v njegovih trepetajočih očeh sem bral strah, ki se je čimdalje bolj pomnoževal, kolikor dalje je našteval posamezne znake

bolezni. Na vsak način je moral bolnico z zadnjo, žalostno strastjo svojega izgorelega srea ljubiti in tako mi je, ne da bi slutil, razodel svojo najtajnejšo skrivnost.

“Še nisi končal!”

“Če semtertja zakriči kot bi ji kdo z bđdalom prebodel srce — če brez prenehanja izrekuje neko tujo besedo?”

“Ktero besedo?”

“Neko ime.”

“Naprej!”

“Če kašlja in teče kri iz njenih ust — — —.”

Pogleda me tako boječe, da sem znal: moja odločitev bo zanj življenje ali smrt. Z odločitvijo se nikakor nisem obotavljal; zamolklo rečem:

“Torej bo umrla.”

Nekaj časa je sedel tako nepremično kot bi ga zadela kap, naenkrat pa plane po koncu in se visoko vzravna pred menoj. Rudeči turban mu je padel z gole glave in pipa mu je zletela iz ust; na obrazu so mu divjale najrazličnejše poteze. Bil je to čudovit, strašen obraz; jednail je obrazu zlodja, ne z rogovi, z repom in konjskimi stopali, temveč v harmoniji telesnega sestava. Vsaka posamezna poteza obraza je bila lepota in vendar v celoti tako oduren, grđ, tako — zlodjevsk. Njegovo oko je počivalo na meni z izrazom groze, ki je pretila vsak trenutek zdivjati.

“Gjavr!” zagrmí mi v obraz.

“Kaj si rekel?”

“Gjavr! sem rekel. Kaj si se predrznil reči, pes! Bič te bo naučil, kdo sem jaz, in da moraš narediti, kar jaz hočem. Umrje ona, umreš tudi ti; vendar, če jo ozdraviš, smeš prosto oditi in zahtevati, kar ti sree poželi!”

Počasi in z največjim mirom se tudi jaz dvignem in se v celi svoji visokosti postavim pred njega.

“Ali veš, kaj je največja sramota za moslemina?”

“Kaj?”

“Poglej na tvoj turban! Abraham-mamur, kaj pravi prerok in kaj pravi kuran, če sramoto svojega temena pokažeš pred kristijanom?”

Takoj si zopet pokrije glavo. Jeze ves rudeč potegne bodalo iz pasu.

“Ti moraš umreti, gjavr!”

“Kdaj?”

“Sedaj, takoj!”

“Jaz bom umrl, kadar se bo Bogu poljubilo, ne pa tebi!”

“Ti boš umrl sedaj! Moli k svojemu Bogu!”

“Abraham-mamur,” odvrnem mu hitro kot preje, “lovil sem medveda in plaval za nilskim konjem; slon je slišal moj strel in moja kroglja je zadela leva, uničevalca čred. Hvali Alaha, da še živiš in prosi Boga, da upokoji tvoje sree! Sam ne moreš tega storiti, ker si preslab in boš vseeno umrl, če se to ne zgodi takoj!”

To je bilo novo razžaljenje, hujše kot prej; z enim skokom je pri meni, da me zgrabi, vendar takoj odskoči, ko zagleda v moji roki orožje, kterega

se v onih deželah ne sme nikdar odložiti. Stala sva si sama nasproti, ker je gospodar služinčad takoj po mojem prihodu pognal iz sobe, da ne sliši najine prijazne zabave.

S Halefom vred nisem imel niti najmanjšega strahu pred hišnimi prebivalci; v sili bi postreljala vse možke prebivalce; toda preveč sem slutil o usodi bolnice; začel sem se zanimati za njo; na vsak način sem jo hotel videti in če mogoče, pregovoriti z njo nekoliko besed.

“Ali hočeš streljati?” vpraša me divje, kazaje na moj revolver.

“Da.”

“Tu, v moji hiši, na mojem divanu?”

“Na vsak način, če bom prisiljen se braniti.”

“Pes, res je, kar sem preje mislil, ko si vstopil!”

“Kaj je res, Abraham-mamur?”

“Da sem te že nekoč videl.”

“Kje?”

“Ne vem.”

“Kdaj?”

“Tudi tega ne vem; gotovo pa ne v ugodnih okoliščinah.”

“Ravno kot danes, ker čutil se bom, če se ta sestanek ugodno konča. Imenoval si me psa in povem ti, da boš imel v istem trenutku krogeljo v glavi, ko še enkrat izrečeš to psovko. Čuvaj se, Abraham-mamur!”

“Poklical bom svoje služabnike!”

“Pokliči jih, če hočeš videti njih trupla in se potem sam vleči mrtev poleg njih!”

“Oho, saj vendar nisi Bog!”

“Toda Nemi. Si že čutil kdaj roko kekega Nemsija?”

Zaničljivo se mi nasmeje.

“Čuvaj se, da je ne občutiš! Ona ni umivana v rožnem olju kot tvoja. Toda hišnega miru ti nečem kaliti. Zdravstvuj. Ti nočeš, da premagam smrt; tvoja želja naj se zvrši; rabena haliek, Bog te ohrani!”

Vtaknem revolver za pas in korakam proti vratom.

“Ostani!” kliče za menoj.

Jaz korakam naprej.

“Ostani!” reče še bolj zapovedujoče.

Že sem dosegel vrata, ne da bi se obrnil.

“Tedaj umri, gjavr!”

V trenutku se obrnem in ravno ob času, da se umaknem na stran. Njegovo bodalo zleti mimo mene in se zadere globoko v steno.

“Sedaj si moj, lopov!”

S temi besedami skočim k njemu, ga zgrabim in zaženem ob steno.

Nekaj sekund obleži nepremično, konečno se zopet dvigne. Oči so mu bile široko odprte, žile na čelu so skoraj pokale in ustnice modre od jeze; toda držal sem mu nasproti revolver in ustrašovan je stal pred menoj.

“Sedaj si poskusil Nemsijevo roko. Ne drzni se, dražiti jo z nova!”

“Človek!”

“Strahopetec! Kako bi ti imenoval onega, ki pokliče zdravalca na pomoč, ga potem psuje in ga hoče celo zavratno umoriti? Vera, ki ima take privržence, ne more biti mnogo vredna!”

“Čarovnik!”

“Zakaj?”

“Če ne bi bil, bi ne ubežal mojemu bodalu in ne bi imel moči, me zagnati v steno!”

“Dobro tedaj! Če sem čarovnik, bi ti lahko ohranil tudi Gicelo, tvojo ženo.”

Ime Gicela sem z naglasom izgovoril. Takoj se je pojavil učinek.

“Kdo ti je to ime povedal?”

“Tvoj poslanec.”

“Nevernik ne sme nikdar izgovoriti imena pravoverne!”

“Jaz izgovarjam le ime ženske, ki bo jutri že morda mrtva.”

Zopet me pogleda s pikro trdostjo, nato si pa z rokami zakrije obraz.

“Ali je res, hekim, da bo morda že jutri mrtva?”

“Res je.”

“Ali je ni mogoče rešiti?”

“Mogoče.”

“Ne reci mogoče, temveč gotovo. Ali si pripravljen mi pomagati? Če ozdravi, zahtevaj, kar želiš!”

“Pripravljen sem.”

“Torej mi daj tvoj talisman ali medicino.”

“Talismana nimam in medicine ti ne morem izročiti.”

“Zakaj ne?”

“Zdravnik more bolnika le tedaj izlečiti, če ga vidi. Pojdi, greva k njej, ali pa jo privedi sem!”

Prestrašen odskoči kot zadet od strele.

“Maš Alah, ali si ponorel. Duh puščave ti je zmešal možgane, da ne veš, kaj zahtevaš. Žena, katero pogleda tujec, mora vendar umreti!”

“Ona bo še bolj gotovo umrla, če me ne pustiš k njej. Meriti moram udarce njenih žil in pozvedeti od nje vse, kar se bolezni tiče. Le Bogu vsevednemu ni treba ničesar vprašati.”

“Ali res ne zdraviš s talismanom?”

“Ne.”

“Tudi ne z besedami?”

“Ne.”

“Ali z molitvijo?”

“Pač molim za trpeče; toda Bog nam je dal sredstva, da jih ozdravimo.”

“Kaka sredstva so to?”

“Cvetlice, kovine, prah, katerih sok in moči vporabljam.”

“Ali niso to strupi?”

“Jaz ne zastrupujem bolnikov.”

“Ali moreš priseči?”

“Pred vsakim sodnikom.”

“In ti moraš z njo govoriti?”

“Da.”

“Kaj?”

“Vprašati jo moram po bolezni in po vsem, kar se nje tiče.”

“Po drugih stvareh ne?”

“Ne.”

“Vsako vprašanje mi moraš preje povedati, da ti ga dovolim!”

“Zadovoljen sem.”

“In prijeti jo moraš tudi za roko?”

“Da.”

“Dovolim ti za celo minuto. Ali moraš videti tudi njen obraz?”

“Ne; lahko je zagrnjena. Toda po sobi mora nekolikrat iti gori in doli.”

“Zakaj?”

“Ker se na hoji mnogo vidi, kar se tiče bolezni.”

“Dovolim ti; bolnico pripeljem sem.”

“Ne stori tega.”

“Zakaj ne?”

“Videti jo moram tam, kjer stanuje; videti moram vse njene sobe.”

“Zakaj?”

“Ker je mnogo bolezni, ki nastanejo le radi neprimernega stanovanja in to more opaziti le zdravnikovo oko.”

“Torej hočeš res stopiti v moj harem?” (Arabska beseda harem pomeni pravzaprav “sveto” “nedotakljivo” in v obče pomeni pri mohamedancih stanovanje žensk, ki je od drugih sob ločeno.)

“Da.”

“Nevernik?”

“Kristjan.”

“Jaz ne dovolim!”

“Tedad naj umre. Salam aalejkum, mir s teboj in z njo!”

Obrnem se, da odidem. Dasi sem že preje opazil, da Gicela dušno trpi, vendar sem govoril, kot bi bila le telesno bolna; ravno ker sem slutil, da so njene bolečine posledica nasilja, ki jo je spravilo v oblast tega moža, hotel sem kolikor mogoče veliko od nje zvedeti. Zopet me pusti, da pridem do vrat, potem pa zakliče:

“Stoj, hekim, ostani tu. Šel boš v njene sobe!”

Obrnem se in korakam naravnost do njega, ne da bi kazal kako zadoščenje. Zmagal sem in bil popolnoma zadovoljen s privolitvami, ktere so bile take, kot jih ni še pred menoj dosegel kak Evropejec. Ljubav in skrb Egipčana do te ženske je morala biti izvanredna, da se je dal pregovoriti tako daleč. Seveda sem lahko iz vsake poteze na njegovem obrazu bral skrajno ogorčenje, ker sem kot neodbiten usiljenec udril v njegove skrivnosti in bil sem prepričan, da tudi v slučaju, če mu ozdravim ženo, osta-

neva nespravljiva sovražnika, posebno ker sva bila jaz in on prepričana, da sva se že nekoč v ne posebno prijaznih okoliščinah srečala.

Odšel je iz sobe, da vse potrebno sam uredi, ker noben služabnik ni smel slutiti, da je tujcu dovolil pristop v svetišče svoje hiše.

V doglednem času se vrne. Na zaprtih ustih sem mu bral izraz trde, kljubujoče odločnosti. S pogledom skritega, vendar vsak trenutek pripravljenega sovraštva, mi reče:

“Šel boš k njej — —”

“Saj si že obljubil.”

“In videl boš njene sobe — —.”

“Seveda.”

“In njo samo — — —”

“Zagrnjeno.”

“In z njo govoril.”

“To je potrebno.”

“Dovolim ti veliko, neizrečno veliko, efendi. Toda pri zveličavnosti vseh nebes in pri mukah vseh peklov, kakor hitro spregovoriš besedo, ki mi ne ugaja in storiš, kar ne dovolim, ji zasadam nož v srce. Ti si močan in dobro oborožen, radi tega bo moje bodalo obrnjeno proti njej, ne proti tebi. Prisegam pri vseh kuranovih surah in pri vseh kalifih, katerih spomin naj Alah blagoslovi!”

Mož me je vendar spoznal in menil, da bo s to grožnjo naredil večji učinek, kot če bi meni samemu grozil. Sicer mi ni hodilo v glavo, žaliti ga v njegovih pravicah; le pri njegovem obnašanju se nisem mogel znebiti slutnje, da mora biti kaka temna točka v njegovem razmerju do bolnice.

“Ali je čas?” vprašam.

“Pojdi!”

Šla sva; on naprej, jaz za njim.

Najpreje sva prehodila nekaj sob, ki so bile že popolnoma v razvalinah, kjer so zdaj gnezdile vsakovrstne ptice. Nato stopiva v nekako predsobo in nato v pravo sobo, kjer so morale biti najbrž ženske, kar so dokazovale drobnarije, raztresene po sobi.

“To so sobe, ktere hočeš videti. Poglej če moreš dobiti v njih demono bolezni!” reče z napol porogljivim smehom.

“In ta soba poleg — —?”

“V njej je bolnica. Videl jo boš, vendar popreje se moram prepričati, če je solnce zagrnilo svoj obraz pred pogledom tujca. Ne drzni se stopiti za meno, ampak čakaj mirno, da se vrnem.

V sobi ostanem sam.

Torej tu notri je Gicela. Ime pomenja dobesedno ‘lepa’. To in obnašanje Egipčana je spodbilo mojo slutnjo, ki mi je pravila, da je žena stara.

Gledam po sobi. V njej je bilo isto pohištvo kot v gospodarjevi: divan, posode z vodo in zamrežena okna.

Kmalu se vrne Abraham.

“Si pogledal prostore?” me vpraša.

“Da.”

“No?”

“Ne morem ničesar reči, dokler nisem bil pri bolnici.”

“Tedadj pridi, efendi. Svarim te pa še enkrat!”

“Že prav! Vem prav dobro, kaj mi je storiti.”

Stopiva v drugo sobo. Ob zadnji steni sobe stoji ženska gosto zagrnjena in zavita v široko obleko. Razven majhnih nog z opankami nisem mogel ničesar drugega videti.

Stavim ji vprašanja, ki Egipčana popolnoma zadovoljijo; konečno jo prosim, da mi poda roko. Pa kmalu bi se kljub resnemu položaju na ves glas zasmejal: Roka je bila namreč tako trdo ovita z debelim povojem, da niti prstov na roki nisem mogel videti, kaj šele prijeti za žilo.

Obrnem se k Abrahamu.

“Mamur, te obveze moraš odstraniti.”

“Zakaj?”

“Sicer ne morem do žile.”

“Odstrani obveze!” ji zapove.

Ovoje odloži in prikaže se nežna ročica; na eni roki zapazim zlat prstan z majhnim biserom. Z napeto pozornostjo sledi Abraham mojemu preiskovanju. Medtem ko položim svoje tri prste na njeno ročico, se ji z ušesom vedno bolj bližam, da žile ne bi samo čutil, temveč tudi slišal in — ali me ne vara, — skozi zagrinjalo na njenem obrazu zaslišim skoro neslišno:

“Kurtar Senizai — reši Zenico!”

“Ali si gotov?” reče Abraham in hitro bližje stopi.

“Da.”

“Kako bolezen ima?”

“Ona bolehuje na veliki, globoki boli, največja, ki more biti, toda — rešil jo bom.”

Te slednje besede sem s posebnim naglasom izrekel proti njej.

“Kako se imenuje bolezen?”

“Ima tuje ime, katerega vedo samo zdravniki.”

“Koliko časa bo trajalo, da bo zdrava?”

“To se lahko kmalu, pa tudi šele čez dolgo časa zgodi, kakor ubogate moje nasvete.”

“Kako naj te ubogam?”

“Moje zdravilo ji moraš redno dajati.”

“To bom storil.”

“Ostati mora sama in ne smete je nadlegovati.”

“Zgodilo se bo.”

“Vsak dan moram govoriti z njo.”

“Ti? Zakaj?”

“Da vse potrebno uravnam v prid bolnice.”

“Jaz sam ti povem, kako se počuti.”

“Tega ne moreš, ker ne znaš ceniti bolnikovega položaja.”

“Kaj pa hočeš govoriti z njo?”

“Le to, kar mi dovoliš.”

“In kje se ima to zgoditi?”

“Tu v tej sobi, kakor danes.”

“Povej mi natančno, koliko časa boš prihajal?”

“Če me v vsem slušate, tedaj bo v danes petih dneh — — prosta.”

“Torej daj ji zdravilo.”

“Ga nimam pri sebi. Nahaja se zdolaj pri mojem služabniku Halefu.”

“Pojdi toraj!”

Obrnem se proti njej, da se s tem nekako poslovim od nje. Izpod ogrinjala potegne roko, kakor proseče navzgor in izpregovori tri zloge:

“Ev Alah, z Bogom!”

Takoj se pa on obrne:

“Molči! Govori le tedaj, kadar si vprašana!”

“Abrahim-mamur,” odvrnem resno, “ali nisem naročil, da je ne smete vznemirjati? Tako se ne govori z bolnico, ki je že blizu smrti!”

“Tedaj naj sama skrbi zato, da ne bo dala povoda k jezi. Dobro ve, da ne sme govoriti. Pojdi!”

Vrneva se v selamlik, kjer pošljem po Halefa, ki pride kmalu nato z mojo lekarno. Dam neko malo zdravilo s potrebnimi navodili in se pričem odpravljati.

“Kdaj prideš jutri?”

“Ravno ob tej uri.”

“Pošljem ti zopet čoln nasproti. Koliko zahtevaš za danes?”

“Ničesar. Ko bo bolnica zdrava, mi daš kolikor hočeš.”

Vendar poseže v žep in potegne iz njega dobro nabasano mošnjo; iz nje potegne nekaj novcev in jih ponudi Halefu.

“Tu! Vzemi ti!”

Premeteni Halef vzame denar s takim izrazom, kot bi Egipčanu skazal veliko milost. Ne da bi ga pogledal, ga potlači v žep in reče:

“Abrahim-mamur, tvoja roka je odprta in moja tudi. Jaz ne zapiram svoje roke, ker pravi prerok, da je odprta roka prvi korak k zveličanju. Alah naj bo s teboj in tudi z menoj!”

Egipčan naju spremlja do vrta, kjer nama služabnik pokaže vrata v zidu. Ko sva bila sama, poseže Halef v žep, da vidi, kaj je dobil.

“Tri zlate cekine, efendi! Prerok naj blagoslovi tega Abrahim-mamurja in naj pusti njegovo ženo bolno dolgo časa!”

“Hadži Halef Omar!”

“Sidi, ali mi ne privoščiš par cekinov?”

“Seveda; vendar toliko bolj moramo bolniku želeti zdravje.”

“Kolikokrat boš še šel k njej, da bo zdrava?”

“Mogoče še petkrat.”

“Petkrat tri to je petnajst cekinov; če ozdravi, mogoče še petnajst cekinov, skupaj trideset. Pogledal bom, če so kje na Nilu še kake ženske bolne.”

Pridemo do čolna, kjer so nas vesljači že čakali. Nas prejšnji vodnik je sedel na krmilu in ker smo imeli ugodno vodo, smo prišli v pol ure že domov.

Pristanemo prav blizu neke dahabije, jadranske, ki je za časa moje odsotnosti vrgla mačka v pristanišče. Vrvi so bile pritrjene, jadra zganjena in po pobožni mohamedanski navadi je reis, kapitan, vabil svoje ljudi k molitvi:

“Hai al el salah, dvignite se k molitvi.”

Že sem hotel oditi, ko se še enkrat obrnem. Ta glas se mi je zdel zelo znan. Ali sem prav slišal? Ali je to res stari Hasan, katerega imenujejo Abu el Reisa, očeta kapitanov? Bil je v Kufari, kjer je obiskal svojega sina in pri tej priliki sem se z njim seznanil in vrnil z njim v Egipt. Vzljubila sva eden drugega in vem, da bi bil grozno vesel, če ga obiščem. Čakam torej, da je molitev končana, nakar zakličem na krov:

“Hasan el Reisan, ahoi!”

Takoj pogleda s svojim starim, bradatim, dobromislečim obrazom navzdol in vpraša:

“Kdo je — o, Alah akbar, Bog je velik! Ali ni to moj sin, Nemsī Kara efendi?”

“On je, Abu Hasan.”

“Pridi na krov, moj sin, moram te objeti!”

Kmalu sem na barki, kjer me stari Hasan najprisrčneje pozdravi.

“Kaj delaš tu?” me vpraša.

“Počivam od dolge poti. In ti?”

“S svojo ladijo prihajam iz Dongole, ker sem naložil precej blaga. Med potjo pa je dobila barka luknjo in moral sem tu pristati.”

“Kako dolgo ostaneš tu?”

“Samo do jutri. Kje pa stanuješ?”

“Na desno od tu v oni hiši na samem.”

“Imaš dobrega gospodarja?”

“Mož je sodnik v trgu in sem popolnoma zadovoljen. Nocojšnji večer prideš k meni, Abu Hasan?”

“Pridem, če niso tvoje pipe razbite.”

“Samo eno imam; torej moraš prinesiti svojo s seboj; toda kadil boš najdražji duhan, ki ga morem dobiti.”

“Pridem gotovo. Ostaneš še dolgo tu?”

“Ne. Podam se v Kairo.”

“Tedaj se pelji z menoj. Jaz pristanem v Bulaku (predmestje Kaire).” Pri tej ponudbi se nečesa domislim.

“Hasan, imenoval si me prijatelja!”

“Res je. Zahtevaj od mene, kar hočeš, dobil boš, če le imam!”

“Prosil bi te za veliko uslugo.”

“Ali jo lahko spolnem?”

“Da.”

“Torej ti je že v naprej dovoljena. Kaj je?”

“Zvedel boš zvečer, ko bova skupaj sedela pri kavi.”

“Pridem in — — pa sin moj, pozabil sem, da sem že povabljen.”

“Kam?”

“V isto hišo, kjer ti stanuješ.”

“K šeiku el belet?”

“Ne, temveč k nekemu možu iz Istambula, ki se je peljal dva dni z menoj in tu izstopil. V hiši je najel eno sobo za sebe in eno za služabnika.”

“Kaj je on?”

“Ne vem; meni ni povedal.”

“Toda njegov sluga bi ti lahko povedal.”

Kapitan se zasmije, kar sicer ni bila njegova navada.

“Ta sluga je zvitorepec, ki govori vse jezike, vendar se ni nikdar učil. Kadi vam, žvižga in poje celi dan; če se ga kaj vpraša, da odgovore, ki so danes resnični, jutri neresnični. Predvčerašnjem je bil Turek, včera Črnogorec, danes je Nemeec in sam Alah znaj, kaj bo jutri in pojutrajšnjem.”

“Torej ne prideš k meni?”

“Pridem takoj, ko skadim pipo miru s prijateljem iz Istambula. Alah naj te čuva; oditi moram še na delo.”

Halef je odšel že pred menoj; jaz mu sledim in prišedši v svoje stanovanje, se udobno vležem po divanu ter pričnem razmišljevati današnje dogodke. Vendar miru nisem dolgo užival, ker že čez nekaj časa stopi moj gospodar v sobo.

“Salam aalejkum.”

“Aalejkum.”

“Efendi, prihajam, da dobim tvoje dovoljenje.”

“Zakaj?”

“K meni je prišel tuj sidi in me prosil za stanovanje, ktereга sem mu tudi odkazal.”

“Kje je to stanovanje?”

“Zgoraj.”

“Torej me mož nikakor ne moti. Naredi, kar se ti ljubi, šejk.”

“Toda tvoja glava mora mnogo misliti in mož ima služabnika, ki vedno poje.”

“Če mi bo presedalo, tedaj mu prepovem.”

Skrbni krčmar odide in bil sem zopet sam, vendar miru ni bilo, ker kmalu začujem korake dveh oseb, katerih prva je najbrž prihajala z dvorišča, druga pa po hodniku.

“Kaj iščeš tu? Kdo si ti?” vpraša prvi. Po glasu spoznam Halefa, mojega služabnika.

“Kdo si ti, in kaj iščeš v tej hiši?” vpraša drugi.

“Jaz? Jaz stanujem v tej hiši! reče Halef jezno.

“Jaz tudi!”

“Kdo si ti?”

“Jaz sem Hamsad al Džerbaja.”

“In jaz sem hadži Halef Omar aga.”

“Aga?”

“Da; spremljevalec in varuh svojega gospoda.”

“Kdo je tvoj gospod?”

“Velik zdravnik, ki v tej sobi stanuje.”

“Velik zdravnik? Kaj pa zdravi?”

“Vse.”

“Vse? Ne norčuj se! Samo eden je, ki zna vse zdraviti.”

“Kdo je to?”

“Jaz.”

“Torej si ti tudi zdravnik?”

“Ne. Jaz sem varuh svojega gospoda.”

“Kdo je tvoj gospod?”

“Ne vem. Mi smo šele prišli v to hišo.”

“Lahko bi zunaj ostali.”

“Zakaj?”

“Ker ste neuljudni možje in ne odgovorite, če se vas vpraša. Ali mi hočeš povedati, kdo je tvoj gospod?”

“Da.”

“No?”

“On je, on je — — moj gospod, ne tvoj.”

“Potepin!”

Nato slišim, da Halef skrajno užaljen odide. Drugi pa obstoji pred uhom in žvižga; nato začne polahno mrmrati in sikati; kmalu zopet utihne, nakar zapoje z močnim glasom. Samega presenečenja bi skoro poskočil, ker besede pesni, ki jo je pel se glase v arabskem:

“Fid-dagle ma tera jekun?

Hamin hu Nabuliun.

Ma balu-hu, jedub hena?

Kusu-hu, ja fitjanena!

Gema'a homr el elbise

Vast el-hala muntasibe

Ma bal hadolik vakifin?

Haluna nenzor musri'in!”

In ti arabski verzi, ki so se kaj lepo ujemali, se glase v naši slovenščini:

Kdo tam v grmovju se potika?

Menda Napoleon spet stika.

Kaj išče tukaj važnega?

Na noge, fantje, spodite ga!

Kdo je na širokem polju
Obesil rdeče hlače v kolju?
Zakaj le visijo tam?
Na noge, fantje, vrzite jih v stran!”

Tudi melodija je bila ista, nota za noto, glas za glasom. Ko neznanec spoje drugo vrstico, skočim k vratam, da si človeka pogledam. Nosil je široke, modre hlače, ravno tako suknjo, usnjate čevlje in na glavi fes, torej popolnoma priprosta prikazen.

Ko me zagleda, si dene roke ob bok in se postavi pred mene in vpraša:

“Ali se ti dopade, efendi?”

“Zelo! Kje si slišal to pesem?”

“Samouk.”

“Povej komu družemu ne meni! In melodije?”

“Vse sam skoval!”

“Lažnjivec!”

“Efendi, jaz sem Hamsad el Džerbaja in se ne pustim psovati!”

“Ti si Hamsad el Džerbaja in vendar si velik potepin. Ta melodija mi je znana.”

“Tedaj si jo slišal od nekoga, ki se je naučil od mene.”

“In kje si jo ti slišal?”

“Nikjer.”

“Kakor vidim, si nepopoljšljiv. Ta melodija je nemška.”

“O, efendi, kaj veš ti od Nemčije!”

“Pesem se glasi:

“Kdo tam v grmovju se potika?
Menda — — — — —”

“Hura, kaj pa je to!” me prekine z veselim glasom, ker sem slednje besede spregovoril v nemškem jeziku. “Ali ste morda Nemec?”

“Seveda!”

“Res? Nemški efendi? Odkod pa, če smem vprašati, gospod hekim-baši?”

“Iz Saškega.”

“Saksonec! No, samega veselja bi v ogenj skočil! In sedaj ste gotovo Turek postali, kaj?”

“Ne. Toda vi ste Prus?”

“Seveda! Prus iz Kozlovega sela.”

“Kako ste prišli sem?”

“Po železnici, po ladiji, na konju in kameli in tudi z nogami.”

“Kaj je bil vaš prejšnji poklic?”

“Brivec. Toda v starem kraju sem se spuntal, nakar sem se podal v svet, zdaj tja, zdaj sem, dokler nisem prišel v Egipt.”

“O tem mi boste pripovedovali. Komu služite sedaj?”

“Nekemu slau carigradskega trgovca, z imenom Isla ben Maflej, ki ima grozno denarja.”

“Kaj dela tu?”

“Da bi jaz znal! Mislim, da nekaj išče.”

“Koga?”

“Najbrž kako žensko.”

“Žensko? To bi bilo čudno!”

“Pa je resnično.”

“Kaka žena je to?”

“Neka Črnogorka, Senica ali Zenica, vrag znaj, kako se ime izgovarja.”

“Ka-a-a-aj? Zenica se imenuje?”

“Da.”

“Ali veš gotovo?”

“Seveda! Prvič ima njeno podobo, drugič vedno — — stoj, kliče me, efendi; navzgor moram!”

Moj počitek je bil končan; gnalo me je po sobi gori in doli. Sicer me je zelo zanimal ta brivec iz Kozlovega sela, ki se je nazival poetično Ham-sad el Džerbaja; pravo sočutje pa se mi je zbudilo za njegovega gospoda, ki tu ob Nilu išče Črnogorko, ktere ime je Zenica. K nesreči pa je prišlo nekaj felahov z glavoboli in bolnimi želodeci, katerim naj pomagam. Po orientalski razvadi so sedeli celo uro pri meni, predno sem zvedel, kje jih boli, in ko sem bil z njimi gotov, so ostali še v sobi, dokler niso svojevöljno odšli. —

Tako se je zvečerilo. Kapitan pride in stopi navzgor; čez pol ure se pa vrne in se oglasi pri meni. Halef prinese tobak in kavo ter odide. Čez kratek čas ga slišim se prepirati s Turkom iz Kozlovega sela.

“Si ladijo že popravil?” vprašam Hasana.

“Še ne. Danes sem le luknjo zamašil in vodo spravil iz ladije. Jutri da Alah še en dan.”

“In kdaj odpelješ?”

“Pojutrajšnjem zjutraj.”

“Ali me vzameš s seboj?”

“Moja duša bo vesela, če te vidi pri sebi.”

“In če privedem še ktereга s seboj?”

“Moja dahabija ima še mnogo prostora. Kdo je?”

“Ne mož, temveč žena.”

“Žena. Kaj si kupil sužnjico, efendi?”

“Ne. Ona je žena drugega.”

“Ki se pelje tudi z nami?”

“Ne.”

“Torej si jo kupil od njega?”

“Ne.”

“Ali ti jo je podaril?”

“Ne. Jaz mu jo bom vzel.”

“Alah kerim, Bog je milosten! Vzel mu jo boš, ne da bo vedel?”

“Mogoče.”

“Človek, ali veš kaj je to?”

“No?”

“Čikarma, ugrabitev!”

“Seveda.”

“Čikarma, ki se s smrtjo kaznuje. Ali je tvoj duh in tvoja duša potemnela, da počneš tako hudobijo?”

“Ne. Cela zadeva visi še na niti. Vem, da si moj prijatelj in boš molčal. Povem ti vse.”

“Odpri vrata svojega srca, sin moj. Poslušam.”

Povem mu, kar sem danes doživel in on pazljivo posluša. Ko sem gotov, vstane.

“Dvigni se, moj sin, vzemi svojo pipo in idi z menoj!”

“Kam?”

“Takoj boš videl.”

Slutil sem kaj namerava, zato mu sledim. Pelje me navzgor v stanovanje trgovca. Njegovega služabnika ni bilo blizu, zato takoj vstopiva.

Mož, ki se dvigne, je bil še mlad; imeti je moral svojih 26 let. Dragoceni čibuk, iz katerega je kadil, mi je bil v dokaz, da ima mož res ‘grozno denarja’, kot mi je pravil njegov sluga. Bil je zanimive, simpatične postave in čutil sem, da mu takoj lahko zaupam. Stari Abu el Reisan prične govoriti:

“To je veliki trgovec Isla ben Maflej iz Stambula, in to je efendi Kara ben Nems, moj prijatelj, katerega ljubim.”

“Bodita pozdravljena in vsedita se!” odvrne mladi mož.

Isla ben Maflej naredi zelo začuden obraz, ker slutil je, da mora imeti kapitan zelo važen vzrok, ker me je brez daljšega uvoda predstavil.

“Ali mi skažеш neko prijaznost, Isla ben Maflej?” vpraša starec.

“Rad. Povej mi, kaj naj storim.”

“Povej temu možu ono zgodbo, ki si jo pravil meni.”

Na obrazu trgovca se pokaže izraz strmenja in začudenja.

“Hasal el Reisan,” reče, “obljubil si, da boš molčal in vendar si me že izdal!”

“Vprašaj mojega prijatelja, če sem mu le z besedico kaj omenil!”

“Zakaj si ga torej pripeljal k meni in zahtevaš, da govorim z njim?”

“Rekel si mi, naj tekom moje vožnje, in ko bom zvečer pristal v lukah, držim odprte oči in naj pozvedujem po onem, kar si zgubil. Odprl sem oči in ušesa ter ti privedem moža, ki ti lahko marsikaj pove.”

Isla zažene pipo iz ust in skoči po koncu.

“Ali je res? Kaj mi moreš povedati?”

“Moj prijatelj Hasan mi ni ničesar omenil, torej ne vem, o čem bi ti govoril. Govori ti prej!”

“Efendi, če mi moreš povedati, kar bi rad slišal, te poplačam bolje kot bi zamogel kak paša!”

“Ne zahtevam nobenega plačila. Govori!”

“Jaz iščem neko deklico, ki se imenuje Zenica.”

“In jaz poznam neko ženo, ki se ravnotako imenuje.

“Kje, kje, efendi? Govori hitro.”

“Opiši mi preje deklico!”

“Ah, lepa je kot evetlica in krasna kot jutranja zarja; diši kot evet resede in njen glas je kot glas hurisk. Njeni lasje so kot lasje konja gilja in njena noga je kot ona Dalile, ki je zapeljala Samsona. Njena usta so polna dobrotnih besed in njene oči — — —.”

Tu ga prekinem z migljanjem z roko.

“Isla ben Maflej, to ni popis kot ga želim. Ne govori z jezikom zaljubljenca, temveč z besedami pameti in razuma! Od kdaj je že nisi videl?”

“Dva meseca.”

“Ali je imela kaj pri sebi, po čemur bi jo spoznal?”

“Ah, efendi, kaj bi bilo to?”

“Kako lepotičje, prstan, verižica — — —.”

“Prstan, prstan, da! Dal sem ji prstan, katerega zlato je bilo tenko kot papir, v sredi pa je bil lep biser.”

“Videl sem ga.”

“Kje, efendi? Povej mi hitro. In kdaj?”

“Danes, pred par urami.”

“Kje?”

“Tu blizo, ne dalje kot eno uro.”

Mladi mož poklekne pred mene in mi položi obe roki na rame.

“Ali je res? Ali govoriš resnico? Ali se ne motiš?”

“Res je; ne motim se.”

“Tedadj pojdi, vstani; mi moramo k njej.”

“To ne gre.”

“Mora iti! Dam ti tisoč pijastrov, dva —, tritisoč pijastrov, če me pelješ k njej!”

“In če mi daš stotisoč pijastrov, danes ne moremo k njej.”

“Kdaj tedaj? Jutri, jutri na vse zgodaj?”

“Vzemi pipo, našgi jo in vsedi se! Kdor prehitro dela, dela počasi. Hočemo se pogovoriti.”

“Efendi, jaz ne morem. Moja duša se trese.”

“Zažgi pipo!”

“Nimam časa; jaz moram — — —”

“Dobro. Če nimaš časa poslušati pametnih besed, tedaj moram iti.”

“Ostani! Vse bom naredil, kar hočeš.”

Vsede se na svoje mesto in vzame goreč ogelj, da si prižge duhan svoje pipe.

“Pripravljen sem. Sedaj govori!”

“Danes mi je naročil neki bogat Egipčan, da pridem k njemu, ker je bila njegova žena bolana — — —”

“Njegova ženna — — —!”

“Tako mi je rekel.”

“In si šel?”

“Šel sem.”

“Kdo je ta mož?”

“Imenuje se Abraham-mamur in stanuje v veliki, toda že razpadlej hiši ob bregu Nila.”

“Ali ima hiša zidovje?”

“Da.”

“Kdo bi slutil! Preiskal sem vsa mesta, vasi in tabore ob Nilu, vendar nisem slutil, da v oni hiši živijo ljudje. Ali je res njegova žena?”

“Ne vem, vendar ne verjamem.”

“In bolna je?”

“Zelo.”

“Valahi, pri Bogu; kaznujem ga, če se ji zgodi kaj hudega. Na kateri bolezni trpi?”

“Njena bolezen leži v sreči. Ona ga sovraži in umira v hrepenjenju, da bi se ga znebila in bo umrla, če se to ne zgodi kmalu.”

“Ne on, temveč ona ti je to povedala?”

“Ne, opazil sem to.”

“Ali si jo videl?”

“Da.”

“Poslušal?”

“Ne. Peljal me je v harem, da govorim z bolnico.”

“On sam? Nemogoče!”

“On jo ljubi — —”

“Alah ga kaznuj!”

“In bal se je, da umrje, če me ne pusti k njej.”

“Torej si z njo govoril?”

“Da, toda le besede, ki mi jih je on dovolil. Vendar je imela čas, zašepetati besede: ‘Reši Zenico.’ Abraham-mamur je pa imenuje Gicela.”

“Kaj si ji odgovoril?”

“Da jo bom rešil.”

“Efendi, ljubim te; moje življenje je tvoje! On jo je oropal in odpeljal. Dobil jo je po goljufiji. Videti moram vsaj hišo, kjer je vjeta!”

“Ti ostaneš tu! Jutri grem zopet k njej in — — —”

“Jaz grem s teboj, sidi!”

“Ti ostaneš tu! Ali pozna ona prstan, ki ga imaš na roki?”

“Pozna ga prav dobro.”

“Ali ga hočeš meni zaupati?”

“Rad. Toda zakaj?”

“Jutri govorim zopet z njo in bom tako uredil, da bo prstan videla.”

“Sidi, to je izvrstno! Takoj bo slutila da sem jaz v bližini. In potem?”

“Povej najprvo ti, kar moram vedeti.”

“Vse boš zvedel, gospod. Naša trgovina je ena največjih v Stambulu; jaz sem edini sin svojega očeta in medtem ko on opravlja trgovino, potujem jaz po opravkih. Bil sem pogosto v Skadru in sem jo videl, ko se je po morju vozila s prijateljico. Pozneje sem jo še večkrat videl. Njen oče ne stanuje v Skadru, temveč v temnih gorah; ona pa je prihajala v dolino in obiskovala svojo prijateljico. Ko sem pred dvema mesecema zopet prišel v Skader, je prijateljica s svojim možem zginila in ob enem tudi Zenica!”

“Kam?”

“Nikdo ni vedel.”

“Tudi njeni stariši ne?”

“Ne. Njen oče, hrabri Oško, je zapustil Črnogoro, da poizveduje za svojim otrokom po celi zemlji; jaz sem pa moral v Egipt, da nakupim potrebnih stvari. Na Nilu sem srečal barko. Ko smo se peljali mimo, sem slišal, da me je nekdo po imenu poklical. Pogledam na barko in spoznam Zenico, ki je zagrinjalo potegnila iz obraza. Poleg nje je stal lep mož, mračnega pogleda, ki ji takoj zopet ogrinjalo položi čez glavo — in ničesar nisem videl več. Od te ure sem zasledoval njeno sled.”

“Torej ne veš natančno, če je svojo domovino zapustila radovoljno ali siloma?”

“Radovoljno ne.”

“Si poznal moža, ki je stal poleg nje?”

“Ne.”

“To je čudno! Ali si se zmotil v osebi? Morebiti je bila druga ženska njej podobna.”

“Ali bi me potem klicala in roke stezala po meni, efendi?”

“To je res.”

“Sidi, obljubil si ji, da jo rešiš?”

“Da.”

“Ali boš držal besedo?”

“Držim če je res ona prava.”

“S seboj me nečeš vzeti. Kako jo boš tedaj spoznal?”

“Tvoj prstan me bo prepričal.”

“In kako jo bodeš odvedel iz hiše?”

“Povem ti, kako jo moramo rešiti.”

“Da dobiti jo hočem, nato se lahko zanesesh.”

“In potem? Hasan el Reisan, ali jo vzameš na svojo dahabijo?”

“Pripravljen sem, dasi ne poznam moža, pri katerem se sedaj nahaja.”

“Imenuje se mamur, kot sem ti že povedal.”

“Če je bil res mamur, torej guverner, tedaj je mogočen dovolj, da nas pogubi,” reče kapitan resnega obraza. “Moj prijatelj, Kara ben Nemsi, jutri boš moral biti jako previden.”

Kar je mene zadevalo, sem mislil manj na nevarnost kot pa na dogodek sam. Seveda sem bil odločen, da ne mignem s prstom, če se prepričam, da je bolnica Abrahimova žena.

Govorili smo še dolgo o nameravanem dogodku; končno se ločimo ker sem bil že truden; prepričan sem bil, da Isla ne bo našel pokoja.

Beg iz harema.

Ker smo šli sinoči že zelo pozno k počitku, se nikakor nisem čudil, ko sem se drugega jutra tudi pozno prebudil. Spal bi še nadalje, da me ni zbudilo brivčevo petje. Slonel je zunaj med vhodom in menda meni v počast spel vse pesmi, ki jih je znal.

Predpoldne obiščem Abu el Reisana na njegovi ladiji in komaj sem potem doma odkosil, že pride Abrahimov čoln. Halef je že zdavnaj pogledoval za njem.

“Efendi, me vzameš s seboj?” me vpraša.

Zmajem z glavo in rečem v šali:

“Danes te ne potrebujem.”

“Kaj? ne potrebuješ me?”

“Ne.”

“Če se ti kaj zgodi!”

“Kaj takega?”

“V vodo lahko padeš.”

“Bom pa plaval.”

“Ali Abrahim mamur te lahko umori. Sprevidel sem, da ni tvoj prijatelj.”

“Vseeno mi ne moreš pomagati.”

“Ne? Sidi, Halef aga je mož, na katerega se moreš vsak čas zanesti!”

“Tedaj pojdi!”

Seveda mu je bilo za bakšiš, ki ga je pričakoval.

Pot je bila ista kot včeraj, vendar sem bil danes bolj pozoren med vožnjo. Na vrtu, kjer smo korakali v hišo, je ležalo več močnih in precej debelih kolov. Zunanja kot notranja vrata so se zapirala z dolgimi lesenimi zapahi, katerih napravo sem si natančno zapomnil. Psi nisem opazil nikjer in od našega spremljevalca sem zvedel, da so v hiši le gospodar, bolnica, stara postrežkinja in enajst felahov, ki ponoči v hiši spe. Gospodar sam je spal na divanu svojega selamlika.

Ko vstopim, me sprejme veliko bolj prijazno kot včeraj, ko sem odhajal od njega.

“Pozdravljen, efendi! Ti si velik zdravnik.”

“Tako!”

“Od včeraj naprej je pričela jesti.”

“Ah!”

“Govorila je s strežnico.”

“Prijazno?”

“Prijazno in precej.”

“Dobro je. Morebiti še preje ozdravi kot v petih dneh.”

“In danes zjutraj je celo pela.”

“To je še boljše. Ali je že dolgo tvoja žena?”

Takoj se mu obraz potemni.

“Zdravniki nevernikov so zelo radovedni!”

“Le vedoželjni; toda ta vedoželjnost reši življenje ali zdravje mnogim, kterim vaši zdravniki ne bi mogli pomagati.”

“Ali je tvoje vprašanje res potrebno?”

“Da.”

“Ona je še deklica, dasi je moja.”

“Torej bo gotovo ozdravela.”

Pelje me zopet v sobo, kjer sem moral včeraj čakati, in kjer sem čakal tudi danes. Ogledam si natančneje sobo. Leseno omrežje je bilo tako napravljeno, da se je lahko odpiralo s pomočjo male zakrivljene paličice. Hitro odločen jo potegnem iz omrežja in skrijem, da ne bi nikdo opazil. Komaj sem bil gotov, že vstopi Abraham; za njim stopa Zenica.

Grem do nje in jo vprašam nekaj manj važnih stvari. Medtem se naravno igram s prstanom, kterega mi je dal Isla s seboj ter pustim, da mi pade s prsta. Drčal je do njenih nog; hitro se sklone in ga pobere. Takoj pa pristopi bližje Abraham in ji ga vzame iz rok. Kakor hitro se je vse to zvršilo, vendar je imela čas prstan pogledati — spoznala ga je; uvidel sem, kako se je zganila in položila roko proti sreč. S tem je bil moj posel pri njej opravljen.

Abraham me vpraša, kako se bolnica počuti.

“Bog je dober in vsemogočen,” odvrnem; “svojim pošlje pomoč, predno se nadjajo. Če on hoče, bo jutri že zdrava. Vzame naj zdravilo, ki ga ji pošljem in v zaupanju čaka, dokler zopet ne pridem.”

V selamliku je že čakal Halef z zdravili. Dal sem ji nekaj sladkornega praška, za kar je mladi aga dobil še večji bakšiš kot včeraj. Nato se odpeljemo.

Kapitan me je že pričakoval pri trgovcu.

“Ali si jo videl?” kliče mi nasproti.

“Da.”

“Je-li spoznala prstan?”

“Spoznala ga je.”

“Torej ve, da sem jaz v bližini?”

“Sluti. In če je razumela moje besede, mora vedeti, da bo danes po noči rešena.”

“Toda kako?”

“Hasal el Reisan, si gotov s svojo ladijo?”

“Gotov bom do večera.”

“Ali si pripravljen vzeti nas na krov in prepeljati v Kairo?”

“Da.”

“Torej poslušajte me! V hišo vodi dvojce vrat, ki so pa znotraj zaklenjena; skozi ta vrata ne pridemo v hišo. Toda še en drug pot je, ki je pa težaven. Isla ben Maflej, ali znaš plavati?”

“Da.”

“Dobro. Iz Nila vodi pod zidovjem kanal v nekaj bazên, ki se nahaja sredi dvorišča. Takoj po polnoči, ko vse spi, pridemo tja in ti plavaš po kanalu do bazêna, ter prideš tako na dvorišče. Vrata, ki jih dobiš tu, se lahko odpro, če potegneš zapah nazaj. Nato dospeš na vrt, kjer na isti način odpreš vrata. Takoj ko odpreš ta vrata, vstopim jaz. Na vrtu dobimo drog, katerega prislonimo k zidu, da dospemo do omrežja pri oknih, kjer je spalnica Zenice. Omrežje sem že jaz od znotraj odprl.”

“In potem?”

“Kaj se bo potem zgodilo, moramo prepustiti položaju. Najprvo veslamo do Abrahimovega čolna da ga potopimo ter mu tako preprečimo preganjanje. Medtem pripravi reis svojo dahabijo za vožnjo.”

V roko vzamem svinčnik in začrtam obris hiše na kos papirja, da bo Isla ben Maflej popolnoma na jasnem, ko stopi po noči iz bazena. Nato smo se ostali del dneva pripravljali; ko se zvečeri, pokličem Halefa ter mu naročim vse potrebno za nocojšnji večer.

Halef spravi najine stvari skupaj. Najemnino sva že naprej plačala.

Podam se k Hasanu in kmalu pride tudi Halef za mano. Ladija je bila popolnoma pripravljena. Čez nekaj časa pride tudi Isla ben Maflej s svojim služabnikom, ki je bil o celi stvari že poučen. Vsi stopimo v mali čoln, ki je spadal k dahabiji. Oba služabnika sta veslala, jaz pa sem krmaril.

Bila je ena onih nočij, ko narava počiva tako sladko in mirno, kot bi ne bilo nobene groze na svetu.

Lahen vetrček, ki je preje pihljal, je popolnoma utihnil. Južne zvezde so prijazno svetile na modrem nebu in voda starodavne reke je šumela brez glasu mimo nas. Isti mir je počival tudi v meni, dasi bi težko kdo vrjel.

Nameravali smo zvršiti nevarno delo; če si človek že preje zagotovi dober uspeh, ga nikakor ne nadvladuje strah. Sicer te nočne odpeljave niti treba ni bilo; Abrahima bi lahko prijeli pred sodnijo. Vendar vedeli nismo vseh okoliščin in kake pravice ima Abraham do dekleta. Le od nje same bi lahko to zvedeli, in to se je moglo zvršiti šele, ko je Zenica po nepostavnem potu v naših rokah.

Po kratki uri vožnje po Nilu se pojavi pred nami temno zidovje napol razpalega poslopja. Pristanemo v mali oddalji in jaz stopim prvi iz čolna, da pot preiščem. Vse v okolici hiše ni kazalo niti najmanjšega življenja, vse je počivalo in spalo. Pred kanalom je ležal Abrahamov čoln. Stopim vanj in ga pripeljem k našemu čolnu.

“Tu je čoln,” rečem obema služabnikoma. “Odvedite ga malo naprej, napolnite ga s kamenjem in potopite ga. Vesla pa obdržimo mi. Vzamemo jih v naš čoln, katerega imejte pripravljenega tako, da takoj lahko odplovemo. Isla ben Maflej, sledi mi!”

Stopim iz čolna in splaziva se proti kanalu. V vodo vržem kamen, čegar padec mi je povedal, da voda ni globoka. Isla se sleče in stopi v kanal. Voda mu je segala do brade.

“Ali bo šlo?” ga vprašam.

“Za silo; v kanalu je toliko blata, da mi sega skoro do kolen.”

Kmalu zgine pod vodo.

Jaz postojim še nekoliko časa na svojem mestu, ker moglo se je še kaj zgoditi, kar bi zahtevalo mojo navzočnost. Zadel sem prav, ker ravno sem se hotel obrniti, ko se prikaže glava plavača zopet nad površjem.

“Si že nazaj?”

“Ker nisem mogel naprej.”

“Zakaj?”

“Efendi, Zenice ne moremo oprostiti!”

“Zakaj ne?”

“Zid je previsok — — —.”

“Saj tudi ne pomaga ničesar, če bi bil bolj nizek, ker so vrata zaprta.”

“In kanal tudi.”

“Zaprto?”

“Da.”

“S kom?”

“Z močnim omrežjem.”

“Ali ga nisi mogel odstraniti?”

“Moje moči niso zadostovale.”

“Kako daleč je to mesto od tukaj?”

“Omrežje je ravno pod zidovjem.”

“Čakaj, pogledam sam! Obleci se, drži mojo obleko in počakaj me tukaj!”

Slečem le gornjo obleko in stopim v vodo. Kanal je bil zelo ozek in po straneh zavarovan s kamenitimi ploščami. Ko plavam nekaj časa, zadnem ob leseno omrežje. Bilo je tako široko kot kanal sam ter z železnimi drogovi pritrjeno v kamenite plošče. Ta naprava je bila najbrž, da je zabranjevala podganam in drugim živalim vhod v bazen. Potresem; niti zmajalo se ni in priznati sem moral, da se celo ne da odstraniti. Primem za eno palico in potegnem z vso močjo; uprem se s kolenom in še en potegljaj z vsemi močmi — palica se zlomi. Nastala je odprtina in v preteku dveh minut zlomim še štiri palice, nakar je nastala v omrežju tako velika luknja, da sem se lahko preplazil skozi.

Ali naj se povrnem in prepustim Isli nadaljno delo? Ne, to bi bila zguba časa. Bil sem v vodi in sem tudi kraj bolje poznal kot on. Splazim se torej skozi odprtino, ki sem jo naredil in plavam dalje po vodi. Ko sem po mojem računu moral biti že v bližini bazena, se kanal naenkrat zoži v nekako cev, ki je bila tako napolnjena z vodo, da sem komaj dihal. Nadaljno pot sem moral preplavati pod vodo, ali pa se plaziti po vodi, kar naravno ni bilo samo neprijetno, temveč tudi nevarno za življenje. Kaj, če naletim še na drugo omrežje in potem ne morem nazaj, ker je bila cev pre-

ozka? — Ali če me zapazijo, ko se dvignem iz bazêna? Mogoče je, da se kdo nahaja na dvorišču.

Vendar te misli me niso smele vznemirjati. Krepko potegnem zrak v se in se sklonim pod vodo.

Tako hodim pod vodo precej časa in živo sem že občutil pomanjkanje zraka, ko zadenem na nov odpor. Bilo je nekako kovinsko rešeto, ki je vzemalo ves prostor vodne cevi ter imelo gotovo namen, vodo čistiti blata.

Pri tem se me res polasti nekaka tesnoba.

Nazaj nisem mogel več, ker predno dospem do mesta, kjer se kanal zopet razširi, mi že zmanjka zraka. Imel sem samo dve poti: ali se mi posreči sito razbiti, ali pa moram žalostno utoniti. Zamuditi ne smem ne trenutka. —

Uprem se v železno omrežje — zaman; tresem in lomim z vso močjo, pa brez uspeha. In če ga tudi odtrgam, in če za tem sitom ne pride takoj bazên, sem bil vseeno zgubljen. Imel sem moči in zraka samo še za eno sekundo; bilo mi je kot bi mi hotela neka sila zadaviti in uničiti življenje — še zadnji, poslednji napor; Kristus v nebesih, pomagaj mi! Čutim kako steza smrt svoje mrzle roke po meni; zazebe me okoli sreca; zgrabi me z grozno, neizprosno roko in me uničevalno stiska; kri se mi ustavi, spomin me zapusti, duša se pa z vso silo brani grozote; grozen sunek pretrese mi vse mišice — slišim pok, nobenega šuma, toda boj s smrtjo je učinil, kar življenje ni moglo — omrežje se uda, skoči iz svojega oklepa in jaz planem po koncu. Potegnem globoko, globoko sapo v se in takoj zopet zginem navzdol. Lahko je kdo na dvorišču, ki me opazi. Nato se previdno splazim iz bazêna.

Meseca ni bilo nikjer, toda južne zvezde so svetile dovolj jasno, da sem lahko razločeval posamezne predmete. Plazeč se ob zidu, začujem nekak šum. Pogledam navzgor proti oknom, kjer je bila ženska soba. Tu, na desni od mene, je ono mesto, kjer sem popoldne odstranil zapah in na levi sem opazil neko razpoklino v omrežju one sobe, v katero nisem smel stopiti. Bila je gotovo spalnica Zenice. Ali je čula in čakala mene? Morebiti je izvirala oni šum od njenega okna. V tem slučaju me je morala opaziti, ko sem stopil iz vode ter se potem zopet umaknila, ker me ni mogla spoznati.

Splazim se bližje in položim roko na usta.

“Zenica!” zašepečem.

Tu se okno še bolj odpre in pokaže se črna glavica.

“Kdo si?” zadoni tiho.

“Hekim, ki je bil pri tebi.”

“Ali prihajaš, da me rešiš?”

“Da. Ali si slutila in razumela moje besede?”

“Da. Ali si sam?”

“Isla ben Maflej je zunaj.”

“Ah! Umorili ga bodo!”

“Kdo?”

“Abrahim. On ne spi po noči; on vedno čuje. In čuvarica spi v sobi poleg mene. — Stoj — čuj! Oj beži, beži hitro!”

Za vratmi, ki vodijo v selamlík, se začuje šum. Okno se zapre in jaz hitim nazaj proti bazênu, edini kraj, kjer se lahko skrijem. Brez šuma zdrčim v vodo.

Komaj sem bil notri, se odpro vrata in prikaže se Abrahim, ki pazljivo koraka po dvorišču. Stal sem do ust v vodi, da me Egipčan ni zapazil. Abrahim se prepriča, da so vrata zaprta in kmalu zopet zgine v selamlíku.

Zopet stopim iz vode, pridem do vrat, potisnem nazaj zapah in odprem. Pridem na vrt; odhitim naprej, da odprem tudi vrata v zidovju in ravno hočem zaviti okoli ogla, ko pride Isla bez Maflej.

“Hamdulillah, čast Bogu, efendi. Posrečilo se ti je!”

“Da. Toda bojeval sem se s smrtjo. Daj mi obleko!”

Od mene je voda v curkih kapala; oblečem suknjo in rečem:

“Z Zenico sem že govoril.”

“Ali je res, efendi?”

“Razumela me je in nas pričakovala.”

“Torej hitro, hitro!”

“Čakaj še!”

Odidem na vrt, da prinesem drog. Nato stopimo na dvorišče. Okno pri Zenici se je zopet odprlo.

“Zenica, zvezda moja, moja — —!” kliče Isla tiho, ko mu pokažem proti oknu. Njegov klic bi nas lahko izdal, zato mu rečem:

“Za božjo voljo, bodi tiho! Tu ni časa za ljubkovanje. Molči, govoril bom jaz!”

Nato se obrnem proti njej navzgor in vprašam:

“Si pripravljena iti z nami?”

“Ah, seveda!”

“Skozi sobo ne moreš priti?”

“Ne. Toda tam-le leži lesena lestva.”

“Donesem jo!”

Potrebovali nismo torej ne droga, ne vrvi. Lestvo kmalu dobim. Bila je trdna. Ko jo naslonim na zid, stopi Isla navzgor. Jaz se pa splazim do vrat selamlíka in prisluškujem.

Trajalo je nekaj časa, predno ugledam deklico. Stopala je po lestvi in Isla ji je pomagal. V trenutku pa, ko sta bila oba na zadnjem klinu, se zaziblje in pade z glasnim ropotom po tleh.

“Grom in peklo! Bežite! Hitro v čoln!” zakličem.

Onadva bežita proti vratom; ob enem začujem ropot v hiši. Abrahim je začul tresk in hitel gledat, kaj pomeni. Moral sem čuvati begunca, zato stopam le počasi. Egipčan me zapazi, ugleda tudi zvrnjeno lestvo in odprto okno.

Zakriči tako glasno, da so ga morali slišati vsi v hiši.

“Hirsie, hajdut, tat, ropar, stoj! Sem, hitite možje, ljudje, sužnji, na pomoč!”

Po teh besedah skoči za menoj. Ker v orijentu ne poznajo postelj, temveč spijo ljudje kar oblečeni na divanu, so bili vsi hišni prebivalci naenkrat na nogah.

Abrahim je zasledoval mene. Pri vratih se ozrem. Oddaljen je bil samo deset korakov, in iz hiše je prihajal že drug preganjalec.

Zunaj vidim bežati na desno Isla z Zenico; obrnem se torej na levo. Abrahim za menoj. Nje ni videl, temveč samo mene in tekel za menoj. Skočim okoli ogla v smeri proti reki.

“Stoj, lopov! Jaz streljam!” zaslišim za seboj.

Imel je torej orožje s seboj. Hitim dalje. Če me zadene njegova krog-lja, sem mrtev ali pa vjet. Strel počí; streljal je v diru, mesto da bi se ustavil in sprožil; strel zleti mimo mene. Naredim se kot bi bil zadet in se vržem na tla.

Abrahim zdirja mimo mene, ker je zapazil čoln, v katerega je pravkar stopil Isla z Zenico. Takoj za njim skočim zopet po koncu. Z nekoliko skoki ga dohitim, zgrabim za vrat in vržem ob tla.

Sedaj pa zadoni za menoj vpitje preganjalcev, ki so mi prišli že precej blizu, ker sem z Abrahamom zgubil dragocen čas; vendar dosežem čoln in skočim vanj. Takoj odrine Halef od brega in bili smo že precej oddaljeni, ko dospo preganjalci do vode.

Abrahim se je zopet pobral. Sprevidel je ves položaj.

“Geri,” zatuli; “geri erkekler — nazaj, nazaj, ljudje! — Nazaj k čolnu!”

Vsi se obrnejo proti kanalu, kjer je bil njih čoln. Prvi dospe tja Abraham, ki strašno zakolne, ko vidi, da je čoln zginil.

Medtem smo preplovili mirni del reke in prišli v deročo vodo; Halef in brivec iz Kozlovega sela sta veslala; tudi jaz vzamem veslo v roko; Isla mi pomaga in čoln kar drči po vodi.

Nihče ne spregovori besedice; čutili smo vsi nekako tesnobo.

Medtem preteče precej časa; na horizontu se je pričelo jasni in na vodi je postalo precej svetlo. Abrahim je še vedno stal na bregu s svojimi ljudmi in v daljavi sem zagledal jadro, ki se je bliščalo v jutranji zarji.

“Sandal!” reče Halef.

Da, bil je sandal, ena onih dolgih bark s številnim moštvom, ki zamore pluti tako hitro, da se kosajo mnogokrat s parniki.

“Pozval bo sandal in nas na njem preganjal,” reče Isla.

“Upajmo, da je sandal kupčijska ladija, ki ne bo slišala njegovega klica!”

“Če mu ponudi Abraham lepo svoto denarja, se kapitan ne bo branil vzeti ga na krov.”

“Vendar imamo vseeno prednost. Predno se sandal ustavi in se kapitan z Abrahamom pobota, bo minilo precej časa. Tudi se mora Abraham, predno se poda na krov, preskrbeti z vsem potrebnim, ker ne ve kako dolgo bo preganjanje.”

Jadro nam zgine izpred očíj in veslali smo tako hitro, da smo bili že v pol uri pri naši dahabiji, ki naj nas pelje naprej.

Stari Abu el Reisan je slonel na krovu svoje ladije. Ko zagleda žensko v našem čolnu, takoj sprevidi, da se je naš namen posrečil vsaj do tega trenutka.

“Ustavite,” zakliče. “Stopajice so pripravljene.”

Stopimo na krov ter privežemo čoln za ladijo. Nato napno mornarji vrvi in nategnejo jadra. Ladija se obrne od suhe zemlje; veter se upre v platnino in nas nese proti sredini reke.

Sedaj stopim k reisu.

“Kako je bilo?” me vpraša.

“Prav dobro. Povem ti pozneje; vprašam te samo, če more dober sandal dohitevi tvojo barko.”

“Kaj nas zasledujejo?”

“Ne vem, vendar mogoče je.”

“Moja dahabija je izvrstna, vendar dober sandal jo vedno ujame.”

“Tedaj bi želel, da nas ne bodo preganjali!”

Povem mu, kaj smo doživeli, nakar se podam v kajito, kjer odložim svojo mokro obleko, ktero zamenjam z drugo.

Kake dve uri minete, ko zagledam v daljavi konec nekega jadra, ki se je vedno bolj večal. Kmalu spoznam sandal, katerega smo že preje opazili.

“Vidiš ladijo?” vprašam kapitana.

“Alah akbar, Bog je velik in tvoje vprašanje je tudi veliko,” mi odvrne. “Kapitan sem, in ne bi videl jadra, ki je tako blizo moje ladije!”

“Ali je morebiti podkraljeva ladija?”

“Ne.”

“Kako veš to?”

“Ta sandal prav dobro poznam.”

“Ah!”

“Sandal je last kapitana Halid ben Mustafe.”

“Ali poznaš tega Halida?”

“Seveda; vendar midva nisva prijatelja.”

“Zakaj ne?”

“Pošten mož ne more biti prijatelj nepoštenjaka.”

“Hm, torej slutim nekaj.”

“Kaj?”

“Da je Abraham na njegovem krovu.”

“Bomo videli.”

“Kaj boš naredil, če bo hotel sandal pristati ob naši dahabiji?”

“Ugovarjati ne smem. Postava dovoljuje.”

“In če jaz ne dovolim?”

“Kako? Jaz sem kapitan te ladije in se moram ravnati po postavah.”

“In jaz sem kapitan svoje volje.”

Sedaj stopi k nam Isla. Nikakor ga nisem hotel vznemirjati, vendar me že sam vpraša:

“Kara ben Nems, ti si moj prijatelj, najboljši prijatelj, kar sem jih kdaj imel. Ali naj ti povem, kako je Zenica prišla v oblast Abrahima?”

“Rad bi zvedel, vendar za tako pripovedovanje potrebujemo miru in razpoloženja, katerega pa sedaj nimamo.”

“Nemiren si? Zakaj?”

Zapazil še ni ladije, ki je plula za nami.

“Obrni se in poglej ta sandal!”

“Ali je Abraham na krovu?”

“Jaz sicer ne vem, vendar je zelo lahko mogoče, ker je kapitan lopov, ki se je dal od Abrahima podkupiti.”

“Kako veš, da je kapitan lopov?”

“Abu el Reisan mi je povedal.”

“Da,” reče slednji; “jaz poznam tega kapitana in njegovo ladijo. Tudi če bi bil še tako oddaljen, bi spoznal njegovo jadro, ki je že trikrat zakrpano.”

“Kaj storimo?” vpraša Isla.

“Najprvo se moramo prepričati, če je Abraham na krovu.”

“In če je?”

“Na naš krov ga ne pustimo.”

Kapitan preudari tek sandala in svoje lastne barke, ter končno prizna, da sandal vidno napreduje. Proti nam obrnjen reče:

“Bliža se nam vedno bolj. Razpel bom še eno jadro.”

To se je zgodilo, vendar sem uvidel, da se nam sandal vedno bolj bliža. Konečno je bil oddaljen le še nekaj metrov od nas in zavil eno jadro, da zmanjša svojo hitrost. Na krovu zagledamo Abraham-mamurja.

“Je že tu!” zakliče Isla.

“Kje stoji?” vpraša kapitan.

“Čisto spredaj.”

“Torej ta? Kara ben Nems, kaj naj storimo? Nagovorili nas bodejo in mi jim moramo odgovoriti!”

“Kdo mora po postavah odgovoriti?”

“Jaz lastnik dahabije.”

“Torej slušaj, kaj ti povem, Abu el Reisan. Ali mi hočeš dati svojo ladijo v najem do Kaire?”

Kapitan me začudeno pogleda, vendar takoj ugame, kaj nameravam in reče:

“Da.”

“Torej sem jaz lastnik ladije?”

“Da.”

“In ti kot kapitan moraš narediti, kar jaz zapovem?”

“Da.”

“In ti nisi za ničesar odgovoren?”

“Ne.”

“Dobro! Skliči svoje ljudi!”

Na njegov klic pride cela posadka in kapitan jim reče:

“Možje, povem vam, da je ta efendi, Kara ben Nemsi, najel našo ladijo do Kaire. Ali ni tako?”

“Da, res je,” odvrnem jaz.

“Torej boste pričali, da jaz nisem gospodar ladije?”

“Pričamo!”

“Torej, podajte se na svoje prostore. Vedite pa, da vodstvo ladije obdržim jaz, ker mi je Kara ben Nemsi zapovedal.”

Mornarji odidejo, seveda začudeni nad čudnim sporočilom.

Medtem je sandal prišel v enako črto z nami. Njegov kapitan dolg, suh človek, z velikim peresom na svojem turbanu, stopi na kraj ladije in vpraša:

“Ho, dahabija, kateri kapitan?”

Sklonem se in odvrnem:

“Kapitan Hasan.”

“Hasan Abu el Reisan?”

“Da.”

“Lepo, ga poznam,” odvrne kapitan s škodoželjnim obrazom. “Na krovu imate žensko?”

“Da.”

“Izročite jo meni!”

“Halid ben Mustafa, ti si neumen!”

“Bomo videli. Ladijo obrnem proti vam!”

“To bomo preprečili!”

“Sem radoveden kako?”

“Takoj ti pokažem. Pazi na pero na svojem turbanu!”

Hitro vzamem puško, ki sem jo imel že preje pripravljeno, pomerim in sprožim. Pero zleti iz turbana. Tudi najhujša nesreča ne bi častitljivega ben Mustafa tako vznemirila kot ta strel. Skoči v zrak kot bi bil iz gumi-ja, se prime za glavo in se skrije za jarbolnik.

“Sedaj veš, kako streljam, ben Mustafa,” mu zakličem. “Če tvoj sandal ne odpluje takoj od naše strani, ti ne postreljam samo peresa iz turbana, temveč tudi dušo iz telesa; lahko se zanesesh na moje besede!”

Ta grožnja je imela takoj učinek. Ben Mustafa hiti proti krmilu, ga iztrga iz rok krmarja in sam naravna. V dveh minutah je bil že v taki odalji, da ga moja kroglja ni mogla zadeti.

“Za trenutek smo sedaj varni,” pripomnim.

“Mislim, da ga ne bo tako kmalu zopet blizu,” pritrdi mi Hasan; toda opazovali nas bodo, dokler kje ne pristanemo na bregu, kjer nas bodo zatožili oblastem. Seveda teh se ne bojim; toda bojim se nečesar drugega.”

“Koga?”

“Tega- le tu!”

Z roko pokaže na vodo in takoj smo razumeli kaj misli.

Že nekaj časa smo opazovali, da valovi vedno bolj naraščajo, in da se bregovi vedno bolj približujejo eden drugemu. Bližali smo se tako zvanim brzicam, ki so manj ali bolj nevarne ladijam, in ki so največja ovira plovbi po reki Nilu. Molčati je moralo sedaj vse človeško sovraštvo, da se tem laglje posvete moči in sile grozečemu elementu. Na krovu se začuje glasni klic kapitana:

“Glejte, možje, nasproti prihajamo šelalu, kataraktu! Združite se in molite sveto fačo!”

Ljudje ga ubogajo in začno:

“Čuvaj nas, o Gospod pred od tebe kamenjanim zlodjem!”

“V imeni Vsemogočnega!” odvrne kapitan.

Nato se uvrste vsi in začno moliti fačo, prvo suro iz korana.

Priznati moram, da je ta molitev tudi mene ganila, ne radi strahu, temveč iz spoštovanja do teh napol divjih ljudij, ki ničesar ne začno in ne store, ne da bi se spomnili na Onega, ki pomaga lahko vsem slabim.

“Na delo torej, vi mladiči, vi pogumni junaki, zasedite svoje prostore,” zapove vodnik; “tok nas je zgrabil.”

Poveljstvo na nilski ladiji ni tako mirno določeno po pravilih kot na pomorskem parniku. Vroča južna kri razburi človeka do najhujše fantazije in ga zopet potlači do največje zabitosti in razburjenosti. Vse vpije, kriči, tuli, rjovi, moli in preklinja v trenutku nevarnosti in takoj za tem, ko je nevarnost minila pa prične vse peti, smejati, žvižgati in vriskati. Pri tem dela vsakdo z vsemi svojimi silami in poveljnik ladije skače od enega do drugega, tega navdušuje, počasneje psuje z izrazi, ki jih more izmisliti le Arabec, hrabre pa imenuje po najlepših in najsladkejših izrazih, med katerimi je beseda “junak” najbolj pogosta. Hasan se je dobro pripravil na nevarno mesto v vodi in zbral skupaj vse svoje mohtvo. Vsako veslo je bilo dvojno zasedeno in pri krmilu so bili postavljeni trije možje, ki so natančno poznali tok reke.

Valovje je grozno šumelo in skoro zagrinjalo našo barko; šume se je voda razlivala po našem krovu in bobnenje mogočnih slapov ali kataraktov je udušilo vsako besedo. Ladija je pokala v vseh svojih spahih; vesla niso hotela delovati, krmilo je bilo brez rabe in ladija je drvela po valovih kot slamnata bilka.

Breg s svojimi črnimi skalami se naposled tako zoži, da more naša ladija komaj skozi. Valovje se tlači in pritiska ter bobni med skalami kot bi moralo zdajci popokati.

Z grozno naglico smo drveli po vodi. Vesla ne morejo več v vodo. Nahajamo se kot v nekaki luknji in skale ob bregu smo lahko z rokami prijemale. Kot bi nas hotelo pognati v zrak, nas zažene grozen tok reke čez velik katarakt naprej v kotel razburkanega valovja. Okoli nas šumi, vre, divja, gromi in tuli. Tu nas prime z nevzdržljivo silo ter nas potegne v prepad, navzdol v dolino, ktere vodna površina je pred nami tako gladka in prijazna, in vendar se ravno pod to prijaznostjo skriva največja nevar-

nost, ker mi ne plovemo, ne, mi padamo z grozno hitrostjo navzdol po strmi poti. — — —

“Alah kerihm, Bog je milosten!” zakriči Hasan tako glasno, da ga je moral kljub groznemu šumenju vsakdo slišati. “Alah il Alah, k veslom, k veslom, vi mladiči, možje, junaki, tigri, pantri in levi! Smrt leži pred vami. Ali je ne vidite? Amal, amal, ia Alah amal, delajte, delajte, za Boga, delajte vi psi, jazbeci, lopovi, mačke, delajte, delajte vi junaki, svetniki, pogumniki, hrabri, skušeni in zvoljeni!”

Hiteli smo proti neki skali, ki je nam nasproti poželjivo zijala, da nas požre. —

“Alah ia satir, o rešnik, Alah, pomagaj! Na levo, na levo, vi psi, jastrebi, podgane, smradljiveci, na levo, na levo s krmilom, vi junaki, vi sijajni očetje vseh junakov. Alah, Alah, Mašalah — čudeže dela gospod, njemu hvala!”

Ladija je skoro nadčloveškemu naporu ubogala in zletela mimo skal. Za nekaj trenutkov smo bili v mirni vodi in vse popada na kolena, da se zahvali Vsegamogočnemu.

“Ešhetu inu la il laha il Alah!” se začuje iz krova — priznajte, da je samo en Bog! Selem aaleina baraktak, pomilosti nas s svojim blagoslovom.”

Tu pridrvi nekaj za nami kot strela iz loka. Sandal je, ki mora prestatiti isto nevarnost kot mi. Njegova hitrost je zopet večja kot naše daha-bije, radi tega mora zopet mimo nas. Toda voda je bila tako ozka, da se le s težavo ognemo in skoraj zadenemo skupaj. Ob jarbolniku sloni Abraham-mamur, skrivajoč desnico za seboj. Ravno meni nasproti potegne izza svojega hrbta skrito arabsko puško, pomeri — jaz se vržem na tla — kroglja zažvižga preko mene, in že je sandal veliko naprej od nas.

Vsi so videli ta morilni poskus, vendar časa za čudenje in jezo sedaj ni bilo, ker tok reke nas zopet pograbi in nese proti neštevilnim skalinam v vodi. Tu pred nami nekdo glasno zakriči. Tok reke je zgrabil sandal in ga vrgel ob neko skalo; mornarji se sicer kmalu oprostijo nevarnega položaja in odhite naprej. Toda pri sunku je padel neki človek v vodo; v vodi visi in se obupno prijemlje za neko skalo. Zgrabim dolgo vrv, jo zaženem čez krov proti ponesrečenemu, ki zagrabi vrv — mornarji potegnejo navzgor — bil je — Abraham-mamur.

Kakor hitro stopi na krov in se nekoliko otrese vode, skoči proti meni s pestjo.

“Pes, ti si ropar in slepar!”

Jaz obstojim popolnoma mirno in ta mirnost je učinila, da preneha vihteti svoje pesti.

“Abraham-mamur, bodi uljuden, ker nisi v svoji hiši. Zini mi samo še eno besedico, pa te dam privezati na jadro in pretepsti!”

Največje razžaljenje za Arabea je udarec in drugo največje razžaljenje je grožnja s pretepom. Zopet me poskusi Abraham napasti, vendar se premaga.

“Ti imaš mojo ženo na krovu!”

“Ne.”

“Potem ne govoriš resnice.”

“Vsekakor govorim resnico, ker ženska, ki jo imam na krovu, ni tvoja žena, temveč zaročnica tega mladega moža, ki stoji poleg tebe.”

Abraham plane proti kajiti, kjer je bivala Zenica, tu pa mu zastavi pot Halef.

“Abraham-mamur, jaz sem hadži Halef Omar ben hadži Abul Abas; tu so moje dve pištoli, s kterima te takoj ustrelim, če boš silil na kraj, kterega ti je moj gospod prepovedal!”

Moj mali Halef naredi obraz, ki je pravil Egipčanu, da se ni šaliti. Obrne se torej v stran in reče:

“Tedaj vas zatožim takoj, ko stopite na suho.”

“Le toži. Do tedaj pa nisi moj sovražnik, temveč gost, če se pametno obnašaš.”

Nevarna mesta na reki smo imeli že za seboj in zopet smo se lahko pogovarjali z vso brezskrbnostjo.

“Ali nam hočeš povedati, kako je prišla Zenica v roke tega človeka?” rečem obrnjen proti Isli.

“Čakaj, grem po njo; naj sama pripoveduje!”

“Ne; ona naj ostane v svoji sobi, ker njen pogled bi Abrahima še bolj razburil. Povej mi najprvo, če je mohamedanka ali kristijanka.”

“Kristijanka je.”

“Kterega veroizpovedanja?”

“Pravoslavnega.”

“Ali je bila že Abrahamova žena?”

“On jo je kupil.”

“Ah! Je li mogoče?”

“Da. Kakor znano, niso Črnogorke zakrite kot Turkinje. Videl jo je v Skadru in ji rekel, da jo ljubi in jo hoče vzeti za ženo; ona pa se mu je smejala. Nato je šel v Črnogoro k njenemu očetu in mu ponudil veliko svoto denarja za njo; ta ga je pa pri vratih vrgel na cesto. Kmalu pa je podkupil očeta njene prijateljice, kamor je Zenica večkrat zahajala, in ta se je udal v kupčijo.”

“Kako?”

“Ta človek je Zenico izdal za svojo šušnjo in jo prodal Abrahamu; v kupni pogodbi je izjavil, da je Čerkesinja.”

“Ah, raditega je ta prijateljica s svojim očetom naenkrat zginila!”

“Seveda. Ukrcala sta se na ladijo, ki ju je odpeljala na Ciper in nato v Egipt. Drugo vam je znano.”

“Kako se je imenoval mož, ki jo je prodal?”

“Barud el Amasat.”

“El Amasat — el Amasat — to ime mi je zelo znano. Kje sem ga že slišal? Ali je bil ta človek Turek?”

“Ne, temveč Armenec.”

Armenec — ah, sedaj vem! Hamd el Amasat, oni Armenec, ki nas je hotel pogubiti na shotu in ki je pozneje pobegnil iz Khille — je li mogoče to ena in ista oseba? — Ne, ker se časovno ni vjemalo.

“Ali ti je znano morda,” vprašam Islo, “če ima ta Barud el Amasat kakega brata?”

“Ne; Zenica tudi ne ve; po tej družini sem jo zelo natančno spraševal. Tu pride služabnik Hamzad el Džerbaja k meni in mi reče:

“Gospod efendi, nekaj bi rad povedal.”

“Govori!”

“Kako je ime temu egiptovskemu malopridnežu?”

“Abrahim-mamur.”

“Tako! Torej pravi, da je bil mamur (namestnik v provinciji).”

“Seveda.”

“Nikar ne vrjamate, ker poznam človeka bolje nego vi!”

“Ah! Kdo je on?”

“Videl sem ga, ko je dobil bastonado; ker pa je bil prvi človek, ki sem ga jaz videl, da dobi bastonado, sem zelo natančno povpraševal po njem!”

“No, kaj in kdo je on?”

“Pri perzijskem poslaništvu je bil ataše, ali nekaj podobnega; izdal je neko skrivnost. Biti bi moral usmrčen, ker so pa zanj prosili, je bil pomilostčen na bastonado. Njegovo ime je Davud Arafim.”

Da je brivec iz Kozlovega sela poznal tega moža, je bil pač čuden slučaj; no, sedaj se je tudi meni zjasnilo. Videl sem ga v Ispahanu, privezanega na kamelo, da ga prepeljejo kot vjetnika v Carigrad. Tedaj sem nekaj časa potoval z isto karavano in me je videl ter se me tudi zapomnil.

“Hvala Hamzad za to izpoved; vendar obdrži jo za sedaj kot skrivnost.”

Sedaj se pač nisem več bal, da me Abraham zatoži. Vsiljevala se mi je tudi misel, da je moral biti znan z Barud el Amasotom že predno je kupil Zenico od njega. Abraham je bil degradiran uradnik, ujetnik, ki je dobil bastonado, sedaj pa nastopa kot mamur s premoženjem — to so bile misli, s katerimi sem se bavil.

V prihodnjem pristanišču se izkrcamo, ker je morala dahabija dobiti druge mornarje. Radi tega obrnemo proti bregu.

“Ostanemo dalj časa v pristanišču?” vprašam kapitana.

“Ne, jaz odidem takoj naprej, ko se mornarji izkrcajo.”

“Zakaj?”

“Da se izognem policiji.”

“In Abraham?”

“Postavim ga z mornarji vred na suho.”

“Jaz se nikakor ne bojim policije.”

“Ti si tujec v deželi in stojiš pod varstvom svojega konzula. Ne morejo ti torej ničesar. Ah!”

Ta vzklik je veljal nekemu čolnu, ki se nam je približeval, in ki je bil poln oboroženih kavasov — policistov.

“Saj ne boš takoj obrnil,” rečem Hasanu.

“Seveda, samo če zapoveš. Jaz moram tebe ubogati.”

“Jaz nikakor ne zapovedujem; nasprotno: tukajšnja policijo bi rad enkrat spoznal.”

Čoln se ustavi ob naši barki in vsi policisti splezajo na naš krov, še predno dosežemo breg. Na bregu je že bilo moštvo sandala, ki je pripovedovalo, da je Abraham utonil v Nilu in tudi o ženskem ropu. In kakor sem pozneje zvedel, je kapitan sandala Halid ben Mustafa, takoj po svojem prihodu v luko, tekel naravnost k sodniku, kjer me je očrnil kot morileca, upornika in roparja, da sem moral biti vesel, če me bodo samo obesili.

Ker pravica teh dežel še nikakor ni prišla v dotiko s postavami, se izrekajo obsodbe kaj hitro in jednostavno.

“Kdo je kapitan te ladije,” vpraša vodja policije.

“Jaz,” odvrne Hasan.

“Kako se imenuješ?”

“Hasan Abu el Reisan.”

“Ali imaš na svoji ladiji nekega efendija, nekega zdravnika, ki je nevernik?”

“Tu stoji in imenuje se Kara ben Nemsí.”

“Ali je na tvoji ladiji neka ženska z imenom Gicela?”

“V svoji sobi je.”

“Dobro torej, vi vsi skupaj ste moji vjetniki ter pojdete z menoj k sodniku, medtem ko bodo moji ljudje čuvali ladijo.”

Barka pristane k bregu in vse moštvo se izkrea. Tudi Zenica, globoko zastrnjena, gre z nami; staro in mlado pa teče pred in za nami. Hamzad el Džerbaja je stopal slednji in žvižgal: “Al’ zdaj pa gremo!”

Polijski sodnik je že sedel s svojim tajnikom v svoji sobi in nas čakal.

Imel je znake bimbašija, zapovednika tisočih mož, vendar ni kazal bogve kake izobrazbe, ne kake bojevitosti. Kakor cela posadka sandala, tako je tudi on menil, da je Abraham utonil; sedaj, ko ga vidi stati pred seboj, ga pogleduje s pogledi, ki so bili čisto drugačni od onih, s kterimi je meril nas.

Razdele nas v dva oddelka: na desni moštvo sandala z Abrahamom in njegovimi služabniki in na levi mornarji dahabije z Zenico, Islo, jaz in moj Halef z brivcem.

“Ali hočeš imeti pipo, gospod?” vpraša sodnik dozdevnega mamurja.

“Le prinesi jo!”

Prineso mu preprogo, da se vsede in nabasano pipo. Nato se začne razprava.

“Visokost, povej mi svoje od Alaha blagoslovljeno ime!”

“Abrahim-mamur.”

“Torej si mamur? Ktere provincije?”

“V En Nasar.”

“Ti si tožnik. Govori; jaz poslušam in bom sodil.”

“Jaz tožim tega gjavra, ki je zdravnik, ropa deklice; ravno tako moža, ki sedi poleg njega in kapitana dahabije, ker je pomagal pri tej odpeljavi. Koliko so tega krivi tudi njih služabniki in moštvo dahabije, to določi ti, bimbaši.”

“Povej, kako se je zvršil rop?”

Abrahim začne pripovedovati. Ko konča, zaslišijo njegove priče in posledica je bila, da sem bil po Halid ben Mustafi obdolžen še umora.

V očeh sodnika se posveti kot blisk, ko se sedaj obrne proti meni.

“Gjavr, kako se imenuješ?”

“Kara ben Nemsli.”

“Kako se imenuje tvoja domovina?”

“Džermanistan.”

“Kje leži ta košček dežele?”

“Košček? Hm, bimbaši, meni se zdi, da si zelo malo poučen!”

“Pes!” zagromi mi nasproti. “Kaj misliš s tem?”

“Džermanistan je velika dežela in ima desetkrat več prebivalcev kot Egipt. Ti je pa ne poznaš. Ti si sploh slab zemljepisec, zatoorej te je Abraham nalagal.”

“Predrzni se izreči še eno tako besedo in takoj zapovem, da te z ušesi pribijejo k steni.”

“Da, drznem se! Ta Abraham pravi, da je bil mamur v provinciji En Nasar. Samo v Egiptu so mamurji — — —.”

“Ali ne leži En Nasar v Egiptu, gjavr? Jaz sam sem bil tam in poznam mamurja kot svojega brata, da, kot samega sebe.”

“Ti se lažeš!”

“Pribijte ga na steno!” zapove sodnik.

Jaz potegnem revolver in Halef, ko to opazi, svoje pištole.

“Bimbaši, povem ti, da ustrelim onega, ki se me dotakne in potem še tebe! Še enkrat ti rečem, ti se lažeš! En Nasar je majhna oaza med Homri in Tigert v Tripolisu; tam ni mamurjev, temveč povsem siromaški šejk, ki se imenuje Mamra ibn Alef Abuzin, ter ga zelo natančno poznam. Lahko se igram s teboj in ti bi dovolil, da sprašuješ še naprej; toda naredil bom kratko. Kako prideš do tega, da pustiš tožnike stati in daš obtožencu, lopovu, preproge, da se vsede, in celo pipo?”

Siromašni sodnik me začudeno pogleda.

“Kaj praviš gjavr?”

“Svarim te, da ne izrečeš še enkrat te besede! Pri sebi imam potni list in tudi priporočilo podkralja v Egiptu; ta moj spremljevalec je iz Istambula. On poseduje sultanov budjeruldu ter stoji v njegovem varstvu.”

“Pokažite mi listine!”

Dam mu svoj list in Isla svojega. Prebere jih in jih v nekaki zadregi izroči nazaj.

“Govori dalje.”

Ta poziv mi je pričal, da ni vedel, kaj naj stori. Zategadelj zopet pozvamem besedo:

“Ti si policijski sodnik in bimbaši in vendar ne veš, kaj je tvoja dolžnost. Če vidiš lastnoročno pisanje sultana, ga moraš pritisniti na čelo, oko in usta ter vse navzoče opomniti, da store isto kot bi bil sultan sam navzoč. Povedal bom podkralju in velikemu vezirju v Istambulu, kako ceniš njih listine!”

Tega ni pričakoval. Bil je tako prestrašen, da je zijal z očmi in z usti, ne da bi mogel ziniti besedice. Jaz pa nadaljujem:

“Hotel si vedeti, kaj menim s svojimi besedami. Jaz sem tožnik in moram stati, dočim obtoženec sedi!”

“Kdo ga toži?”

“Jaz, ta, oni in mi vsi.”

Abraham se začudi, vendar ne reče ničesar.

“Česa ga tožiš?” vpraša me sodnik.

“Ropa deklice, ravno onega zločina, ktereга nas oz dolži.”

Videl sem, da postaja Abraham nemiren. Sodnik mi pa reče:

“Govori!”

“Smiliš se mi, bimbaši, ker doživiš tako veliko žalost.”

“Ktero žalost?”

“Da moraš obsoditi moža, ki ga poznaš tako dobro kot svojega brata, da, kot samega sebe. Ti si bil celo pri njem v En Nasar in dobro veš, da je mamur. Povem ti pa, da ga jaz tudi poznam. Imenuje se Davud Arafim, ki je bil uradnik padišaha v Perziji, nato pa odstavljen in dobil bastonado.”

Sedaj vstane Abraham.

“Pes! Bimbaši, ta mož je ponorel!”

“Bimbaši, poslušaj me nadalje in kmalu vidimo, kdo je bolj pri pameti, jaz ali Abraham!”

“Govori!”

“Ta deklica tu je kristijanka, svobodna kristijanka iz Črnogore; on jo je odpeljal starišem in pripeljal v Egipt. Ta moj prijatelj je njen pravi zaročnik, ki je prišel v Egipt, da jo najde. Nas poznaš, ker si bral naše potne liste, nega pa ne poznaš. On je ženski ropar in goljuf. Zahtevaj od njega poverilne listine, sicer grem takoj k podkralju in mu povem, kako spolnuješ njegove postave. Kapitan Halid ben Mustafa me je obtožil poskušeneга umora. Vprašaj te može tu! Vsi ti povedo, da sem mu obstrelil pero iz njegovega turbana. Ta pa, ki se imenuje mamur, je pa namenoma streljal na me. Jaz ga tožim. Sedaj pa odloči!”

Siromak je bil v grozni zadregi. Svojih prejšnjih besed ni mogel prekliči, vedel je pa dobro, da imam jaz prav in tako se je odločil do koraka, ki je mogoč samo v Egiptu.

“Ljudstvo naj odide ven v svoje hiše!” zapove. “Stvar si bom premislil in popoldne sodil. Vi vsi ste pa moji jetniki!”

Polieisti naženejo poslušalce s palicami. Abrahima z moštvom ladije odpeljejo kot jetnika, nas pa na neko dvorišče, kjer pri izhodu postavijo nekoliko policistov. Čez četrto ure so pa tudi ti zginili.

Slutil sem, kaj namerava bimbaši; stopim k Isla ben Mafleju, ki je sedel ob vodnjaku z Zenico.

“Misliš, da se bo obravnava dobro za nas iztekla?” ga vprašam.

“Jaz ne mislim prav ničesar; vse tebi pripuščam,” mi odvrne.

“In če sodnik odloči v naš prid, kaj se potem zgodi z Abrahamom?”

“Nič. Poznam te ljudi. Abraham da bimbašiju denar ali pa kak dragocen prstan, katerih ima polno roko in bimbaši ga spusti.”

“Ali si želiš njegovo smrt?”

“Ne. Dobil sem Zenico in sem zadovoljen.”

“In kaj pravi Zenica o tem?”

Zenica odgovori sama:

“Efendi, bila sem zelo nesrečna, sedaj sem pa zopet zadovoljna. Na njega niti mislila ne bom več.”

Bil sem enakih mislij. Vprašati sem moral samo še Abu el Reisana. Reče mi, da je vesel, da se je vse tako ugodno zvršilo, raditega pričem ogledovati okolico.

Podam se na ulico. Bilo je okoli poludne in vladala je največja vročina; na cesti ne opazim nobenega človeka. Uvidel sem, da si bimbaši sam želi, da pobegnemo in ne čakamo njegove obsodbe; zatorej se podam zopet na dvorišče; povem ljudem svoj načrt in rečem naj mi slede. Kmalu smo na cesti, ne da bi nam kdo zastavil pot.

Ko dospemo do dahabije, ni bilo na njej nobenega policista več. Kak uzmovič bi se zlahko polastil ladije za časa naše odsotnosti.

Sandala ni bilo več v pristanišču. Najbrž je častivredni Halid ben Mustafa tudi pogodil sodnikove misli ter s svojim moštvom pravočasno odnesel pete.

Kje pa je bil Abraham-mamur?

Zelo vrjetno se mi je zdelo, da nas bo zasledoval. Prepričan sem bil, da se prej ali slej snidem z njim.

Dahabija dvigne sidro in nadaljevali smo našo vožnjo prepričani, da smo srečno utekli neugodnemu položaju. — — —

Oče sablje.

In glej! Oblačni steber se dvigne ter se ustavi med Izraelce in Egipčane. Egipčanom je bil tako teman, da celo noč niso mogli priti do Izraelcev, Izraelcem pa je razsvetljeval noč. — In Mojzes stegne na povelje božje svojo palico nad morje. Voda se razdeli na dve strani in je bila kakor zid na desni in levi. Gorek veter je posušil morska tla in Izraelci so po suhem šli skozi morje.

“Ko se zdani, planejo Egipčani za Izraelci v morje. Ali naenkrat se iz oblachnega stebra uderejo viharji, blisk in grom in Gospod reče Mojzesu: “Stegni svojo roko nad morje!” Mojzes je storil tako. In morski valovi se zopet združijo ter pokrijejo vózove, konjike in vso vojsko Faraonovo. Ni jeden ni ušel.

Tako je Gospod čudovito otel Izraelce iz rok Egipčanov. Ljudstvo se je balo Gospoda in verovalo njemu in Mojzesu, njegovemu služabniku — —.

Na to mesto v drugi Mojzesovi knjigi (pogl. 14, v. 19—31) sem moral misliti, ko sem v dolini Hirot blizu Baal Zefona ustavil svojo kamelo ter zazrl blesteče valove Rudečega morja. Tudi mene je prevzel nekako isti strah, ki ga je obudil Gospod v sreih izraelskih otrok. Spreletel me je oni sveti, častiti strah, ki ga čuti vsak vernik, ko stopi na biblijska tla. Bilo mi je, kot da slišim oni glas, ki je zaklical nekdanj Amrovemu sinu: "Mojzes, Mojzes, ne stopi blizu, temveč sezuj čevlje, ker kraj, kjer stojiš, je sveta zemlja!"

Za menoj torej je ležala dežela Ozirisa in Ize, dežela piramid in sfingov, dežela, v kateri je izvoljeno ljudstvo nosilo tlačanski jarem in spravljalo skupaj mokratske skale za zidavo onih veličastnih zgradb, katere še danes občuduje potnik, ki pride v Egipt. V bičevju starodavne reke je kraljeva hči našla dečka, ki je bil poklican, da reši ljudstvo suženjstva in jim da postave, ki so ostale še tisočletja za njim temelj vseh postav in zapovedij.

Pred menoj, v vznjožu se blešče valovi arabskega zaliva v žarkih zaha-jajočega solnea. Ti valovi so se nekdanj na božje povelje razdelili v dvojno zidovje, med katerim so nekdanji egiptovski tlačani šli v deželo svobode, medtem ko je gorostasno število njih preganjalcev žalostno utonilo. To so isti valovi, kjer je pozneje "Sultan kebir" Napoleon Bonaparte, skoro našel svojo smrt.

In nasproti Birket Faraun, faraonskemu morju, kakor ga imenujejo Arabci, se dviguje skalna gora Sinaj, najznamenitejša gora na svetu, močna in kljubujoča časom in silam, kakor grom in blisk, ko so se glasile Gospo-dove besede: "Jaz sem Gospod, tvoj Bog; poleg mene ne smeš imeti tujih bogov!"

Ne samo kraj, temveč tudi njega zgodovina je naredila na mene im-pozanten učinek. Kolikokrat sem sedel in napeto poslušal v naročju svoje stare, dobre mamice, ki mi je pripovedovala o vstvarjenju sveta, o človeškem padcu, o bratovskem umoru, o vesoljnem potopu, Sodomi in Gomori in o postavodaji na gori Sinaj — — — mamica mi je sklenila male ročice, da sem s toliko večjo pobožnostjo izrekal za njo: "Veruj v enega samega Boga; ne imenuj — — — —. Že zdavnej jo krije zemlja starico, in jaz stojim na kraju, katerega mi je ona tako živo slikala, dasiravno ga je videla le v duhu. Vera ima v sebi bolj trdno prepričanje kot najponosnejša člo-veška logika.

S takimi mislimi sem se pečal na onem zgodovinskem kraju in bi mislil še naprej, da me ni zdramil glas mojega hrabrega Halefa:

"Hamdulillah, čast Bogu, da je puščava za nami! Sidi, voda je tukaj. Stopi doli raz kamelo in poživi se v kopelji kot se bom jaz."

Tu stopi eden izmed beduinov, ki so nas vodili, k meni in dvigne svareč roko:

"Ne stori tega, efendi!"

“Zakaj ne?”

“Ker tu prebiva melek el nevt, angelj smrti. Kdor stopi tukaj v vodo, ta utone ali pa dobi kal skorajšnje bolezni v sebe. Vsaka kapljica tega morja je solza stotisoč duš, ki so tu poginile, ker so hotele umoriti Mojzesa in njegovo ljudstvo. Vsaka barka, vsaka ladija se ogne temu mestu, ker Alah je ta kraj preklel.”

“Ali res ne pristane nobena ladija tukaj?”

“Ne.”

“Nameraval sem tu čakati na ladijo, ki bi me vzela na krov.”

“Ali hočeš v Suez? Mi te z našimi kamelami preje pripeljemo tja kot pa kapitan z ladijo.”

“Jaz ne potujem v Suez, temveč v Tor.”

“Potem se moraš seveda peljati; toda na tem mestu ne dobiš ladije; dovoli, da te spremimo nekoliko bolj proti jugu, kjer ni duhov, in kjer te bo vsaka ladija rada sprejela.”

“Koliko časa moramo še jezdit?”

“Slabe tri ure.”

“Naprej toraj!”

Med potovanjem se pojavijo pred nami gore Džeken in Da-ad in Džebel Garib. Rudeče morje je bilo na naši levici, kjer je tvorilo nekaj zaliv, kjer je bila zasidrana ladija.

Bila je ena onih bark, ki jih imenujejo v Egiptu sambuk. Dolga je 60 čevljev ter 15 široka; v ozadju ima nekako kolibo, kjer prebiva kapitan ali pa kak imeniten gost. Tak sambuk ima navadno dve jadri poleg običajnih vesel. Z mirno dušo lahko rečem, da imajo prebivalci še iste vrste bark in ladij, kot so jih imeli ljudje pred tisoči leti, in da obiskujejo še iste luke, kot so jih rabili v času, ko je Dionizij obiskal Indijo. Ti sambuki so delani iz indijskega lesa, ki v vodi tako potrdi, da se ne more niti žeblja zabiti v ladijo; seveda ne prime se jih nikaka gnjiloba in tako se marsikdaj naleti na sambuke, ki so stari po dvesto let.

Pred nami ležeč sambuk je bil privezan z vrvmi na breg. Moštvo pa je počivalo na obrežju. Oni, ki je nekoliko v stran od mornarjev na posebni blazini sedel, je moral biti kapitan ali pa lastnik ladije. Na lieu sem ga takoj spoznal, da mož ni Arabee, temveč Turek; sambuk je imel turško zastavo in tudi mornarji so imeli turške uniforme.

Nihče se ne premakne s svojega prostora, ko se mi približamo. Jaz jaham tik do poveljnika in ga namenoma pozdravim arabsko.

“Bog te čuvaj! Ali si ti poveljnik te ladije?”

Pogleda me od peta do vrha, me pozorno opazuje nekoliko časa in odgovori naposled:

“Jaz sem.”

“Kam pelje tvoj sambuk?”

“Na vse strani.”

“Kaj imaš naloženega?”

“Različne stvari.”

“Sprejmeš tudi potnike na krov?”

“Ne vem.”

Ti odgovori so bili več kot kratki, bili so surovi. Jaz zmajem z glavo in rečem s pomilovalnim glasom:

“Ti si keleh, nevernik, ki priporoča kuran usmiljenosti vernikov. Pomilujem te.”

Pogleda me ježno, presenečeno.

“Ti me pomiluješ? Imenuješ me nevernika? Zakaj?”

“Alah je podelil tvojim ustom dar govora, tvoja duša je pa nema. Obrni se proti Meki in prosí Alaha, da ti zopet podeli dar govora, sicer še v raj ne moreš priti.”

Zaničljivo se posmeje in položi roko na pas, kjer sta bila dva velikan-ska revolverja.

“Molčati je bolje kot klepetati. Ti si klepetulja; vergi-baši Murad Ibrahim pa raje molči!”

“Vergi-baši? Veliki colninar? Ti si velik in gotovo upljiven mož, vendar mi moraš odgovoriti, če te vprašam.”

“Ali mi hočeš groziti? Sedaj vidim, da sem uganil: Ti si Arab Džeheine.”

Arabci rodu Džeheine so ob Rudečem morju poznani kot roparji in tihotapei. Colninar je tudi mene smatral za takega Arabca, raditega se je tako prezirljivo obnašal proti meni.

“Ali se bojiš Arab Džeheinov?” ga vprašam.

“Bojim? Murad Ibrahim se ni še nikdar bal.”

Ponosno je izgovoril te besede, vendar na obrazu sem mu bral, da ni tako zelo pogumen.

“In če sem jaz Džeheine?”

“Ne bojim se te.”

“Seveda. Pri sebi imaš dvanajst mornarjev in osem slug, jaz pa samo tri sprenmljevalce. Vendar jaz nisem Džeheine; jaz riti nisem Arabec, temveč prihajam iz zapada.”

“Iz zapada? Pa si vendar oblečen kot Arabec in govoriš arabsko?”

“Ali je to prepovedano?”

“Ne. Ali si Francoz ali Anglež?”

“Ne, jaz sem Nemec.”

“Nemec,” reče skoro zaničevalno. “Tedaj si gotovo vrtnar ali pa kupec.”

“Nisem. Jaz sem jazmakdši.”

“Pisar? O jaaak, o gorje, in jaz sem te štel za hrabrega beduina! Kaj je to pisar? Pisar ni mož; pisar je oseba, ki žre peresa in pije črnilo; pisar nima krvi, ne srca, nobenega poguma, nobenega — — —”

“Stoj!” prestriže mu besedo Halef. “Murad Ibrahim, ali vidiš kaj držim v roki?”

Halef je stopil s konja in se postavil z bičem pred Turka, ki ga temno pogleda, vendar odgovori:

“Bič.”

“Dobro. Jaz sem hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara. Ta sidi je Kara ben Nems, ki se nikogar ne boji. Prepotovali smo Saharo in cel Egipt in izvršili velika junaška dela; o nas se bo govorilo po vseh prenočiščih in po vseh shodih, in če rečeš ti še eno besedo, ki ne ugaja mojemu gospodu, ti dam poskusiti bič, dasi imaš veliko ljudi pri sebi!”

Ta grožnja je imela velikanski učinek. Oba beduina, ki sta me do sem spremljala, sta strahu skočila za par korakov nazaj radi drznega Halefovega nastopa; mornarji in drugo spremstvo vergi-bašija skoči po koncu in prime za orožje; ravno tako je vstal vergi-baši; zgrabi za svoje pištole, Halef mu pa že drži svojo nasproti.

“Zgrabite ga!” zapove baši, med tem ko sam previdno spusti pištolo iz rok.

Ljudje so nas sicer še vedno temno gledali, vendar nikdo se ne drzne položiti roke na Halefa.

“Ali veš, kaj se pravi groziti vergi-bašiju z bičem?” vpraša me Turek.

“Vem,” odvrne Halef. “Vergi-bašiju groziti z bičem se pravi, ga tudi premakniti z njim, če še nadalje tako surovo odgovarja kot do zdaj. Ti si Turek, suženj sultana. Jaz sem pa prost Arabec!”

Stopim raz kamelo, ter pokažem vergi-bašiju svoj potni list.

“Murad Ibrahim, uvidel si, da se vas manj bojimo kot vi nas. Naredil si veliko napako, ker razžalil si efendija, ki je pod sultanovim varstvom.”

“V sultanovem varstvu? Koga meniš s tem?”

“Sebe.”

“Tebe? Ti si Nemec, gjavr — — —”

“Že zopet psuješ!” ga prekinem.

“Ti si nevernik, in o nevernikih stoji v kuranu: ‘O pravoverni, ne sklepajte prijateljstva z onimi, ki niso vaše vere. Oni vas vedno zapeljujejo in vam žele pogubo!’ Kako more biti torej nevernik v varstvu sultana, ki je zaščitnik vseh pravovernih?”

“Poznam besede, ki jih govoriš; navedel si jih iz tretje kuranove sure; toda odpri oči in prikloni se pred potnim listom velikega sultana. Tu je.”

Vzame mi pergament, ga pritisne na čelo, oči in prsa, se prikloni globoko do zemlje in bere. Nato mi ga da nazaj.

“Zakaj mi nisi takoj povedal, da si varovanec sultanov? Ne imenoval bi te gjavra, dasi si nevernik. Bodi mi pozdravljen, efendi.”

“Praviš mi pozdravljen in z isto sapo sramotiš našo vero! Mi kristijani poznamo postave uljudnosti in gostoljubnosti bolj kot vi; mi vas ne imenujemo gjavre, ker naš Bog je isti, ki ga vi imenujete Alaha.”

“To ni res. Mi imamo samo Alaha; vi imate pa tri bogove, očeta, sina in duha.”

“Mi imamo samo enega Boga, ker Oče, Sin in Duh so tri osebe in le en Bog. Vi pravite: Alah il Alah, Bog je Bog. In naš Bog pravi: ‘Jaz sem močni in pravični Bog.’ Vaš kuran pravi na nekem mestu: ‘On ne pozna spanja ne počitka; njegovo je, kar je na zemlji in v nebesih.’ Naše sveto pismo pa pravi: ‘Bog je večen; vse pred njegovimi očmi je odkrito; vstvaril je zemljo in nebesa so delo njegovih rok.’ Ali ni to vseeno?”

“Da, vaše sveto pismo je dobro, toda vera je kriva.”

“Motiš se. Vaš kuran pravi: ‘Pravičnost ne obstoji v tem, kdor se z obrazom obrača proti vshodu in zahodu, temveč oni je pravičen, ki veruje v Boga, v sodnji dan, v angelje, v sveto pismo in preroke in v ljubezni podarja od svojega premoženja svojim sorodnikom ubožcem in siromakom ter vsakemu, ki ga prosi. Ta je pravičen, ta je v resnici bogaboječ.’ Naša sveta knjiga pa nam zapoveduje: ‘Ljubi Boga čez vse, bližnjega pa kakor samega sebe.’ Ali nam naša vera ne zapoveduje istega kar vaša?”

“Vse to ste prepisali iz našega kurana.”

“Kako je to mogoče, ko je naše sveto pismo dva tisoč let bolj staro kot vaš kuran?”

“Ti si efendi, in efendi ima vedno vzroke in dokaze, tudi če napačno dokazuje. — Od kod prihajaš?”

“Iz zapadnega Egipta.”

“Kam si namenjen?”

“Proti Toru.”

“In potem?”

“V samostan na gori Sinaj.”

“Torej moraš čez vodo?”

“Da. Kam pelješ ti?”

“Tudi v Tor.”

“Ali me hočeš vzeti s seboj?”

“Če dobro plačaš in skribiš, da ne pridemo s teboj v dotiko.”

“Brez skrbi. Koliko zahtevaš?”

“Za vse štiri in za kamele?”

“Le za- me in za mojega Halefa. Ta dva spremljevalca se podasta domov.”

“S čim plačaš? Z denarjem ali z blagom?”

“Z denarjem.”

“Ali boš hrano jemal od nas?”

“Ne, dali nam boste samo vodo.”

“Torej plačaš za se deset, za Halefa pa osem misrov.”

Posmehem se mu v obraz. Bilo je res smešno od tega Turka, ko zahteva za kratko vožnjo in za par požirkov vode osemnajst misrov, to je 15 dolarjev.

“Ti voziš en dan do Najazata, kjer se usidraš v luki?” ga vprašam.

“Da.”

“Potem smo opoldne v Toru?”

“Da. Zakaj sprašuješ?”

“Ker za to kratko vožnjo nečem plačati osemnajst misrov.”

“Torej boš ostal tu in se peljal z drugim, ki bo še več zahteval.”

“Jaz ne ostanem niti tukaj, niti se ne peljem z drugim. Jaz se peljem s teboj.”

“Torej mi daj denar, ki sem ga zahteval.”

“Slušaj, kaj ti povem! Ta dva moja spremljevalca sta me spremljala peš in mi posodila svoje živali iz el Kahire do sem za dve misri; tebi plačam za se in za Halefa tri misre.”

“Tedad ostaneš tu. Moj sambuk ni tovarna ladija; ona je last sultana. Pobirati moram davke in ne jemljem potnike na krov.”

“Toda, če ti plačajo osemnajst misrov, tedaj jih vzameš! Ravno zato, ker je sambuk last sultana, me boš vzel na krov. Poglej še enkrat v potni list. Tu stoje besede: hep in dad vermek, sahilik itčün meşgul, e jerče akd-šesie — vedno mu pomagati, skrbeti za njegovo varnost celo brez plačila. Ali si razumel? Kakemu zasebniku bi moral plačati; sultanovemu uradniku pa ni treba plačevati. Tri misre ti dam prostovoljno; če nisi s tem zadovoljen, ne dobiš ničesar in povrh me boš moral pa še zastonj prepeljati.”

Mož uvidi svoj neprijetni položaj in prične svojo tirjatev zmanjševati. Konečno po dolgem govorjenju mi ponudi desnico:

“Torej naj bo. Ti si v sultanovem varstvu in jaz te prepeljem za tri misre. Daj mi denar!”

“Plačal ti bom, ko v Toru zapustim ladijo.”

“Efendi, ali so vsi kristijani tako skopi kot si ti?”

“Oni niso skopi, marveč previdni. Dovolj, da odidem na krov; spal namreč ne bodem na prostem, temveč na ladiji.”

Plačam svoje spremljevalce ter jim dam povrh še posebno napitnino. Kljub poznemu večeru so takoj odjezdili proti domu. Nato se podam s Halefom na krov. Ker so tu noči jako mrzle in nisem imel posebnih odeje, si zberem mesto za prenočišče pri oni kolibi, ki je bila na krovu, in ktero sem preje omenil.

“Sidi,” vpraša me Halef, “ali sem prav naredil, ko sem temu vergibašiju grozil z bičem?”

“Nečem te grajati.”

“Zakaj pa vsakemu praviš, da si nevernik?”

“Koga naj se bojim, če govorim resnico?”

“Tega ne; toda ti postaneš kmalu pravovernik. Na vodi smo, ki jo imenujejo Francozi “Rudeče morje”; tam leži Medina, in naprej Meka, prerokova mesta. Obe mesti obiščem in ti, kaj narediš ti?”

Vprašanje, o katerem sem zadnje dneve že sam na tihem premišljeval, mi je Halef sedaj odkrito stavil; kristijanom, ki se drznejo v Meko ali Medino, grozi smrt; tako se bere v turški postavodaji. Ali je res tako hudo? Baje je kristijanu celo prepovedan vstop v mošeje, vendar sem bil pozneje sam v večih mošejah. Vendar gorje kristijanu, ki se drzne v Meko; takoj ko ga zasačijo, ga obsodi ljudstvo. Mikalo je tudi mene neznansko, da en-

krat obiščem mesta, ki so sveta vsakemu mohamedancu. Vendar do trdnega sklepa nisem mogel priti.

“Ne vem, kaj ukrenem,” odvrnem Halefu.

“Šel boš z menoj v Meko, sidi, in sprejel v Džidi pravo vero.”

“Tega ne storim.”

Na bregu nekdo zakliče. Kapitan je opominjal svoje mornarje k molitvi.

“Efendi,” reče mi Halef, “solnce zahaja; dovoli, da opravi svojo molitev!”

Poklekne in moli. Njegov glas se je pomešaval z glasom Turkov, ki so istotako molili. Še ni utihnila molitev, že začujem drug glas. Prihajal je od skalnatih pečin na severni obrežni strani.

“Spoštujemo Alaha in krasen je on, naš varuh. Ni je druge moči in oblasti kot pri Bogu, velikemu, veličastnemu. O naš gospod, ia Alah, o dopustljivi, vsedobri, ia Alah, Alah hu!”

Te besede je nekdo govoril z debelim glasom, besedo Alah je pa vedno izrazil za kvinto višje. Poznal sem te besede in te glasove; tako so molili tuleči derviši. Mornarji sambuka se dvignejo ter gledajo proti oni strani, od kjer je prihajal glas. Na morju se prikaže majhen splav, na katerem sedi mož z veslom v roki ter v taktu izrekuje svojo molitev. Imel je bel turban in tudi ostala obleka je bela, znamenje, da pripada oni sekti fakirjev, ki se pečajo z ribištvom, in ktero je ustanovil Abdelkader el Gilani. Ko ugleda sambuk, ostrmi, nato pa zakliče:

“La ilaha, ila lah!”

“Ila lah!” odvrnejo mu mornarji v koru.

S plavom pristane ob sambuku in spleza na krov. Midva s Halefom namreč nisva bila sama na barki; krmar nama je sledil in derviš se obrne do njega:

“Bog te čuvaj!”

“Mene in tebe!” glasi se odgovor.

“Kako se počutiš?”

“Tako dobro kot ti.”

“Čegav je ta sambuk?”

“Njegovega veličanstva sultana, ki je ljubljeneec Alaha.”

“In kdo je kapitan?”

“Naš efendi, vergi-baši Murad Ibrahim.”

“Kaj ste naložili?”

“Ničesar; vozimo od mesta do mesta, da pobiramo davek, ki ga je naložil veliki šerif v Meki.”

“Ali so verniki bogato plačevali?”

“Nihče ni zaostal, ker kdor da, temu Alah dvojno povrne.”

“Kam peljete od tu?”

“Proti Toru.”

“Jutri nikakor ne dospete tja.”

“Med potjo pristanemo v Ras Najazat. Kam si se ti namenil?”

“V Džido.”

“Na tem splavu?”

“Da. Naredil sem obljubo, da pridem po kolenih v Meko.”

“Toda pomisli na skale, vrtince, na viharje, ki vladajo tu in na morske valove!”

“Alah je močan; on me bo čuval. Kdo sta ta dva moža?”

“Gja — — — Nemec s svojim služabnikom.”

“Nevernik? Kam je namenjen?”

“V Tor.”

“Dovoli, da povžijem tu svoje dateljne; nato se odpeljem naprej.”

“Ali nečes na naši barki prenočiti?”

“Jaz moram naprej.”

“Vendar pot je zelo nevarna.”

“Pravoverni se ne boji ničesar; njegovo življenje in smrt je zapisana v knjigi življenja.

Vsede se in potegne iz kaftana pest dateljnov.

Jaz sem slonel na robu sambuka in na videz gledal v vodo; govoreča sta bila prepričana, da nisem čul niti besedice. Derviš kmalu zopet vpraša:

“Ali je Nemec bogat?”

“Ne.”

“Kako veš to?”

“Plačal je le šestino onega, kar smo zahtevali. Toda pri sebi ima potni list velikega sultana.”

“Tedaj je gotovo imenitna oseba. Ali ima mnogo prtljage pri sebi?”

“Čisto ničesar, toda mnogo orožja.”

“Videl še nisem sicer nobenega Nemca, toda slišal sem, da so jako prijazni ljudje. Orožje nosi gotovo le, da se šopiri. Toda gotov sem s svojo večerjo; odpeljem se naprej. Zahvali se tvojemu gospodu v mojem imenu, ker je dovolil ubogemu fakirju stopiti na njegovo barko!”

Trenutek pozneje je že zopet klečal na svojem splavu. Zgrabi za veslo in prične peti: Ia Alah, Alah hu!”

Kaj čuden utis je ta človek naredil na mene. Zakaj je stopil na ladijo in ni pristal na bregu? Zakaj je vprašal, če sem jaz bogat in ves čas svojega bivanja na sambuku pogledoval po krovu? Sicer se nisem bal ničesar, vendar se mi je mož zdel sumljiv. Prisegel bi, da ni derviš.

Ko ga nisem mogel z očesom več opazovati, naravnam nanj svoj daljnogled. Dasi je v onih pokrajinah mrak zelo kratek, vendar je bilo še dovolj svetlo, da sem ga mogel opazovati skozi steklo. Ni več klečal, kot je baje obljubil, temveč se na splavu udobno usedel in — jadral proti nasprotni strani brega. Še večja sumnja se me polasti glede tega tujca.

Halef stoji poleg mene in me opazuje. Najbrž je hotel uganiti moje misli. —

“Ali ga še vidiš?” me vpraša.

“Da.”

“Meneč, da ga ne opazujemo več, jadra proti bregu?”

“Da. Iz česa sklepaš to?”

“Le Alah je vseveden, vendar tudi Halef ima ostre oči.”

“In kaj so te oči vidеле?”

“Da ta mož ni derviš.”

“Ah?”

“Da, sidi. Ali si morda kdaj slišal, da derviš iz reda Kaderije poje litanije tulečih dervišev?”

“Res je. Pa zakaj se je izdajal za fakirja, če ni v resnici?”

“Uganiti moramo, efendi. Rekel je, da bo vozil tudi po noči. Zakaj plove sedaj proti bregu?”

Tu pristopi k nama krmar.

“Kje boš spal efendi?”

“Tu v tej kolibi.”

“Ni mogoče.”

“Zakaj ne?”

“Ker je denar tam spravljen.”

“Torej nama prinesi preproge, da se zavijeva v nje in spiva na krovu.”

“Prinesem jih. Kaj narediš, če pridejo sovražniki na ladijo?”

“Kakšni sovražniki?”

“Roparji.”

“Ali so tu v okolici roparji?”

“Džeheini bivajo v bližini. Znani so povsod kot največji lopovi in nobena ladija ni varna pred njimi.”

“Menim, da je vaš gospodar, vergi-baši, junak, ki se ne boji nobenega roparja.”

“Res je; toda kaj more on in kaj zmoremo mi vsi skupaj proti Abu-Seifu, “Očetu sablje”, ki je groznejši in bolj nevaren kot lev v puščavi in morski volk?”

“Abu-Seif? Jaz ga ne poznam; nikdar še nisem slišal o njem.”

“Ker si tujec. Abu-Seif je vodja vseh roparskih Džeheinov.”

“In kaj počne vlada napram njemu?”

“Ktera?”

“Saj ste vendar pod sultanovim varstvom!”

“Sultanova oblast ne sega sem. Džeheini so prosti Arabci, ki stojе pod pokroviteljstvom velikega šerifa v Meki.”

“Tedaj si pomagajte sami! Polovite roparje!”

“Efendi, govoriš kot neizvedenec. Kdo zamore uloviti ali usmrtiti Abu-Seifa?”

“Saj je vendar človek.”

“Toda njemu pomaga sam satan. Lahko se naredi nevidljivega; po zraku in po morju lahko leta kot ptič; njega ne rani nobena sablja, noben nož, nobena krogla, toda njegova sablja je začarana; on prodere skozi vrata in zidovje in preseka na en hip telo in dušo.”

“Tega bi pa rad videl!”

“O groza, efendi, ne želi si tega! Zlodej mu bo povedal, da si ga želiš videti in prišel bo gotovo. Zdaj grem, da ti prinesem preproge; potem se pa vlezi in priporoči tvojemu Bogu, da te varuje vseh nesreč, ki ti grozijo!”

“Hvala za tvoj svēt. Predno se vležem k počitku, imam navado vedno moliti!”

Prinese nam preproge, in ker sva bila s Halefom od dolge ježe zelo utrujena, sva kmalu zaspala.

Po noči je nekaj mornarjev stražilo na bregu speče tovariše, kakor tudi denar na sambuku. Zjutraj se zberejo vsi skupaj na ladiji. Vzdignejo mačka in napnejo vrvi; jadra se razpno in kmalu odplujemo proti jugu.

Bili smo na vodi kakšno slabo uro, ko zagledamo barko, ki je v jednaki meri plula pred nami. Ko pridemo bližje, zagledamo v njej dva moža in dve popolnoma zagrneni ženski.

Čoln se ustavi in možje dajo znamenje, da bi radi govorili s sambukom. Krmar spusti jadro in tako ustavi tek naše ladije. Eden veslačev na barki zakliče:

“Sambuk, kam?”

“V Tor.”

“Mi tudi. Ali nas vzamete s seboj?”

“Če plačate.”

“Radi.”

“Torej pridite na krov.”

Čoln se pritisne ob sambuk in štiri osebe stopijo na krov; njih barko privežejo mornarji za naš sambuk. Nato nadaljujemo z vožnjo.

Vergi-baši stopi v omenjeno kolibo, najbrž, da pripravi prostor za ženske, ki so morale, predno stopijo v kolibo, mimo mene. Kot Evropejec sem jih lahko opazoval; v svoje začudenje opazim, da niste nikakor razprostirale okoli sebe dišečega vonja; orijentalke žene se namreč tako zelo mažejo z raznimi dišavami, da jih človek lahko že 20 metrov pred seboj zavoha. Pač pa se je od teh žensk razprostiral duh pol po kamelji dlaki, pol po tobaku, ki je precej podoben onemu, katerega otroci na kmetih sami pridelajo iz leskovega listja. Dobil sem občutek, kot bi šla mimo mene dva kameljina poganjača; vsaj prepričan sem bil, da slavni perzijski pesnik Hafis Šemsed-Din Mohamed ni imel te dve ženski v mislih, ko je pisal:

Ko dišave tvojih laskov
Zaduhte okoli groba,
Požene tisoče cvetlie,
Nad gomilo pa zasije
Miljone solnčnih krasotie.

Pozorno sem gledal za njima, dokler niste zginile v kolibi. Morebiti ste bili pravkar na dolgem potovanju po puščavi, tako da ju kamelji duh še ni zapustil.

Oba njena spremljevalca sta pa dalje časa govorila s krmarjem in bašijem; nato se pa eden izmed njiju spravi na mene.

“Slišal sem, da si Frank, efendi?” me vpraša.

“Da.”

“Torej si ptujec tukaj?”

“Da.”

“Ali si Nemec?”

“Da.”

“Ali imajo Nemci tudi cesarja?”

“Da.”

“In paše?”

“Da.”

“Ti gotovo nisi paša?”

“Ne.”

“Toda slaven mož?”

“Pek, bilahi, — pri Bogu, zelo!”

“Ali znaš pisati?”

“Peh ne gicel — in kako lepo!”

“In streljati?”

“Daha ei — še bolje!”

“Gotovo se pelješ s tem sambukom v Tor?”

“Da.”

“Ali greš še dalje na jug?”

“Da.”

“Ali si poznan z Angleži?”

“Da.”

“Ali imaš kaj prijateljev med njimi?”

“Da.”

“To je dobro. Ali si močan?”

“Kurkulu — grozno, arslanđza — kakor lev! Ali naj ti pokažem?”

“Ne, efendi.”

“In vendar, ker tvoja radovednost je večja kot človeška potrpežljivost. Poberi se od tod in ne pridi več sem!”

Primem ga in obrnem v pravo smer, nato mu pa dam udarec, da zleti po zraku in pade zopet na krov, katerega pozdravi s svojim trebuhom. Toda v trenutku je zopet po koncu.

“Vai sana — gorje ti, razžalil si pravovernika; umreti moraš!”

izza pasa potegne handžar in plane proti meni; njegov spremljevalec se mu pridruži. Hitro potegnem Halefov bič, da sprejem napadalce; toda do tega ne pride, kajti v tem trenutku se koliba odpre in prikaže se ena žensk. Molče dvigne roko in zopet zgine. Oba Arabca se obrneta na stran; toda njih pogled mi je pričal, da me nič dobrega ne pričakuje.

Turki se nikakor niso zanimali za ta prizor; če bi kdo slučajno bil ubit, je to njegov kizmet, njegova usoda.

Nepotrebna vprašanja so me precej vjezila. Vendar, ali so bila res nepotrebna? Morebiti so imela kak skrit namen? Orijentalec ni klepetulja, najmanj pa ne bo zgubljal besed z onim, o katerem ve, da je gjavr.

V tej svoji razdraženosti sem se izdal za zaamenitega moža in izvrstnega strelca. Zakaj je hotel vedeti, če sem "paša," slaven mož in dober strelec? Kaj njega briga, če potujem na jug in če imam prijatelje med Angleži? Zakaj je rekel, ko sem mu vprašanja pritrdil: "to je dobro." Sicer je pa govoril z menoj kot sodnik z obtožencem, kot preiskovalni uradnik s hudodelcem. Najbolj sem se pa čudil takojšni pokorščini, ko se je prikazala ženska iz kolibe. To dejstvo ni bilo v teh krajih, kjer je žena globoko pod možem in nima niti najmanjšega vpljiva na javno življenje, samo nenavadno, temveč celo sumljivo.

"Sidi," reče Halef, ki se ni ganil od mene, "ali si jo videl?"

"Koga ali kaj?"

"Brado."

"Brado! Kakšno brado?"

"Ki jo je nosila ženska — —"

"Ženska? Ali je imela ženska brado?"

"Ker ni imela več tako gostega pajčolana, sem videl prav razločno, da je imela na sebi možko brado. To ni ženska, temveč mož. Ali naj povem bašiju?"

"Da, vendar tako, da ne bo nihče slišal."

Halef odide; prepričan sem bil, da ima prav; nehote sem moral pri tem dogodku misliti na derviša. Videl sem Halefa v pogovoru z bašijem, ki stresa z glavo in se smeje; najbrž ni verjel, kar mu je Halef povedal. Skrajno vzlovoljen se obrne Halef od neverjetnega bašija in pride k meni.

"Sidi, ta baši je tako trapast, da še mene smatra tepcem."

"Kaj?"

"In ti si celo še bolj neumen kot jaz."

"Ah!"

"Rekel mi je, da ženska ne more imeti brade, in da možki se ne obleče nikdar v žensko krilo. Sidi, kaj misliš ti o ženskah, ki nosijo možke brade? Morebiti so Džeheini?"

"Mislim da."

"Torej imejva oči odprte, sidi!"

"To je edino, kar nama preostaja; pred vsem ne smeva kazati, da kaj slutiva. Ne stoj vedno pri meni, vendar bodi pripravljen za vsak slučaj!"

Halef gre precej daleč od mene. jaz pa se vležem na razgrnjeno preprogo. Odprem svoj dnevnik, kamor sem zapisoval vse važnejše dogodke, pri tem pa skrbno pazim na kolibo in oba Arabca. Čutil sem, da se mora zgoditi zdajci nekaj nenavadnega; vendar dan mine brez posebnih dogodkov.

Ko se zvečeri pristanemo v malem zalivu, ki ga tvorijo podaljški sinajskega gorovja.

Obrežje je bilo zelo ozko, ker le malo naprej so se začele vzdigovati visoke skaline. Radi tega naravnega zavetja je bilo pristanišče varno pred vetrovi, vedel pa nisem, če tudi pred lopovi. Rad bi preiskal nekaj bližnjih skal in prepadov, žalibože je pa zavládala že tema, ko so Turki stopili na suho, da prižgo ognje.

Slovesno so odmevale po strmih skalinah turške molitve el mogreb in uro pozneje el ašia. Kdor je bil v bližini skrit, je moral čuti glasno molitev, dasi ognja ni mogel opaziti. Kot včeraj, sem tudi danes sklenil spati na ladijinem krovu; s Halefom se dogovoriva, da prečujeva vsak polovico noči. Pozneje pride na krov nekaj mornarjev, ki prevzamejo stražo; obe ženski stopite iz kolibe proti krmilu, da se navžijete svežega zraka. Imele ste dvojno zagrinjalo; opazil sem to natančno, ker južne zvezde razširjajo tako svetlobo, da mi ni bilo težko pregledati ves ladijski krov. Ženske se kmalu vrnejo v kolibo, ktere vrata sem natančno opazoval.

Halef se vleže pet korakov od mene. Okoli polnoči ga lahko zbudim in pošepčem v uho:

“Ali si spal?”

“Da, sidi. Sedaj pa ti počivaj!”

“Ali se morem zanesti na tebe?”

“Prav gotovo!”

“Zbudi me pri najmanjšem ropotu!”

“Je že dobro, sidi!”

Zavijem se v preprogo in zatisnem oči. Poskusim zaspati, pa ne morem. V mislih pričenem šteti — pomagalo ni nič. Tu se poprimem sredstva, ki gotovo prinese spanec. Zaprte oči zaobrnem, da so zenice prišle navzgor in skušam ničesar misliti. Spañee pride in — — stoj, kaj je to?

Odvijem glavo in pogledam proti Halefu. Tudi on je postal pozoren, ker se je sklonil navzgor in poslušal. Slišal nisem ničesar več, ko pa uho zopet položim na tla, začujem ono skrivnostno šuštenje, ki me je prej zbudilo.

“Ali slišiš kaj, Halef?” mu pošepčem.

“Da, sidi. Kaj je to?”

“Ne vem.”

“Jaz tudi ne. Čuj!”

Lahno, čisto lahno šumenje se začuje od zadnje strani. Zunaj na deželi je ogenj že ugasnil.

“Halef, jaz grem za nekaj minut na zadnji krov; čuvaj moje orožje in obleko.”

Dva izmed treh Turkov, ki so prišli na krov, spita na tleh; tretji je počenil in — najbrž tudi spal. Mogoče je, da me iz kolibe opazujejo, radi tega moram biti zelo previden. Na mestu pustim obe puški, odložim turban in plašč, ki bi me s svojo belo barvo izdal. Po tleh se splazim do ladijskega roba, dokler ne dospem na mesto, kjer je nekaka kurja lestev vodila do kolibe in krmila. Splazim se po njej na lahno, da me nikdo ne čuje.

Posreči se mi in plazim se dalje do krmila. Ah — — skrivnostno šumenje mi je bilo sedaj jasno. Čoln, ki je pripeljal obe ženski, in kterega so pozneje privezali za sambuk, je bil tako nategnjen z vrvjo, da je segal skoro do okna kolibe. Iz tega okna je nekdo pravkar vlekel na vrvi majhen, toda očitno težak zaboj; to je povzročevalo šum, ki sem ga preje začul. Spodaj v čolnu stojе trije moški, ki spravijo zaboj; vrv zgine zopet v oknu in prikaže se drugi zaboj.

Stvar mi postane jasna. V čoln so nakladali denar vergi-bašija t. j. davke, ktere je on nabral in — — — nisem imel več časa dalje vohuniti.

“Alargha, iz hijaniš — pozor, izdani smo!” zakliče nekdo z debelim glasom iz brega, iz kterega se je dal opazovati ladijski krov; istodobno počí strel in kroglja se za las od moje roke zarine v deske. Kmalu se posveti drugi strel, tretji; kroglje so kar frčale okoli moje glave, ktere nisem sme, dalje izpostavljati nevarnosti. Videl sem še, da so vrv, ki je vezala čoln s sambukom, prerezali, nakar je čoln odplul.

Skočim nazaj proti svojemu ležišču; v istem trenutku pa se odpro vrata kolibe in devet mož pade po meni.

“Halef, sem!” zakličem na glas.

Niti časa nisem imel, da pograbim za orožje. Trije me popadejo okoli pasa, da ne morem potegniti revolverja. Trije skočijo Halefu nasproti in trije grabijo po mojih pesteh, s kterimi sem napadalce odbijal. Zunaj na bregu so pokali strelí, čule so se kletvine in klici na pomoč, vmes pa sem čul poveljevalne besede onega basa, ki sem ga takoj spoznal — bil je glas derviša.

“Nemec je. Ne ubijte ga, ohranite ga pri življenju!” zakliče eden onih, ki so me držali.

Skušam se oprstiti: zaman. Šest proti enemu! Tu počí strel iz revolverja, ne daleč od mene.

“Na pomoč, sidi; ranjen sem!” zakliče Halef.

Potegnem močno in odbijem napadalce nekaj korakov od sebe.

“Omamite ga!” reče nekdo s spehanim glasom.

Zopet se ovijejo okoli mene in nekdo mi prisoli par udarcev na glavo s puškinim kopitom, da se zvrnem na tla. Šumelo mi je v ušesih kot na razburkanem morju. V sredi omedlevice čujem pokanje pušk in glasna povelja; nato začutim kot bi bil zvezan na rokah in nogah; končno zgubim zavest.

Ko se prebudim, začutim glodajočo bolečino v glavi in nekaj časa traja, predno se spomnim, kaj se je zgodilo. Okoli mene je bila popolna tema, toda čutil sem, da se nahajam na ladiji, ki je precej hitro vozila. Noge in roke sem imel zvezane tako tesno, da nisem mogel ganiti z nobenim členkom. Sicer vezi niso zajedale v meso, vendar se nisem mogel braniti podganam, ki so moje truplo kaj skrbno preiskovale.

Precej časa mine, ne da bi se moj položaj kaj spremenil. Konečno začujem šum korakov, videti pa ne morem ničesar. Odvežejo mi vezi in nekí glas mi zapove;

“Vstani in pojdi z nami!”

Dvignem se. Iz moje “sobe” me peljejo na krov. Spotoma preiščem obleko in v svoje začudenje opazim, da mi razven revolverjev niso ničesar vzeli. —

Ko stopim na krov, opazim, da se nahajam na barki s tremi jadri. Ta barka je zahtevala v tem razburkanem in skalnatem morju kapitana, ki je razumel svojo stvar in bil istotako pogumen kot hladnokrven. Moštva je bilo trikrat več kot potrebno in v ospredju opazim top, ki pa je bil tako zamešan s povoji in zaboji, da se ga iz druge ladije ni moglo opaziti. Vse moštvo je bilo oboroženo od glave do nog. V ozadju je sedel mož v rudečih hlačah, zelenem turbanu in modrem kaftanu. Njegov dolgi jopič je bil bogato vezan z zlatom in za pasom se je bliščalo več revolverjev. Takoj spoznam v njem derviša. Poleg njega stoji Arabec, katerega sem na krovu sam-buka podrl na tla. Arabec me meri z maščevalnim pogledom, derviš pa neizrečeno zaničevalno.

“Ali veš, kdo sem jaz?” me vpraša derviš.

“Ne, vendar slutim.”

“Torej kdo sem?”

“Abu Seif.”

“Da. Poklekni pred mene, gjavr!”

“Kaj si domišljaš! Ali ne stoji v kuranu zapisano, da se mora samo pred Alahom klečati?”

“To ne velja za tebe, ker si nevernik. Zapovem ti, da poklekneš in se ponižaš!”

“Ne vem še, če zaslužiš tako čast in če tudi bi vedel, bi te vse drugače počastil.”

“Gjavr, poklekni, sicer ti odsekam glavo!”

Vstal je in zgrabil za krivo sabljo. Stopim še korak bližje njega.

“Glavo? Ali si res Abu Seif ali si rabelj?”

“Jaz sem Abu Seif in držim svojo besedo. Na kolena s teboj, sicer ti prekoljem glavo!”

“Pazi na svojo bučo!”

“Gjavr!”

“Korkadži!”

“Kaj!” vzkipi derviš. “Korkadžija, figovec me imenuješ?”

“Zakaj si napadel sambuk po noči? Zakaj si poslal svoje špijone preoblečene v ženske na barko? Zakaj se tu razteguješ, ko vidiš za seboj množico oboroženih tovarišev? Da stojiš sam pred menoj, bi drugače govoril!”

“Jaz sem Abu Seif, Oče sablje in deset mož kot si ti, ne zmore ničesar proti meni!”

“Aferim — prav tako! Tako se govori, kdor se boji.”

“Boji? Ali imaš deset mož pri sebi? V tem trenutku bi ti pokazal, kdo se boji!”

“Ne potrebujem desetih mož; zadostujem sam jaz.”

“Ali se hočeš z menoj boriti?”

“Ah, saj ne bi dovolil!”

“Zakaj ne?”

“Ker se bojiš. Ti ubijaš z ustmi, ne pa s sabljo.”

Pričakoval sem, da ga s temi besedami ujemim, vendar sem se motil. Škripajoč s zobmi, vzame svojemu tovarišu sabljo in jo ponudi meni.

“Vzemi jo in brani se! Toda povem ti, če bi imel Aframovo ročnost in Keladovo moč, da boš pri tretjem udarcu mrtvo truplo.”

Vzamem sabljo.

Položaj je bil dokaj čuden. ‘Oče sablje’ je moral biti izvrsten borilec; toda vedel sem, da je orientalski borilec ravno tako slab kot strelec. Dasi se nisem še nikdar s kom meril s sabljo, vendar sem bil vesel, temu “Očetu sablje” pokazati veljavo evropske izurjenosti.

Cela posadka se je zbrala okoli naju in vsi so bili prepričani, da bodem pri tretjem udarcu mrtev.

Udaril je tako hitro, divje in neredno na mene, da nisem imel časa se postaviti. Njegov udarec pariram in skušam mu priti do živega. Toda bil je precej izurjen borilec in se ni dal takoj ugnati v kozji rog. Tekom nadaljne borbe se mi je posrečilo ga nekoliko raniti; to ga tako vzburi, da skoči korak nazaj in me od strani napade; jaz se ognem, v trenutku ga pa napadem; zadenem v njegovo sabljo, in — orožje mu zleti iz roke čez krov v vodo.

Naokoli se začuje krik. Jaz pa stopim nazaj in povestim orožje.

Derviš stoji pred menoj in strmi v mene.

“Abu Seif, ti si zelo izurjen borilec!”

Te besede ga vzdramijo; v moje začudenje pa ne opazim nikake poteze sovraštva v njegovem obrazu, temveč le izraz začudenja.

“Človek, neverniki si, pa si vendar premagal Abu Seifa!” mi zakliče.

“Stvar si mi zelo olajšal, ker ti se ne boriš junaško in premišljeno. Pri drugem udarcu sem te ranil in s tretjim sem ti vzel orožje; da, tretjega udarca niti izrabil nisem, medtem ko si ti grozil, da me ubiješ. Tu imaš sabljo; v tvoji roki sem.”

Ta — seveda drzen — poziv na njegovo velikodušnost, je imel dober vspeh.

“Da v moji oblasti si in moj jetnik; toda tvoja usoda leži v tvoji roki.”

“Kako?”

“Če storiš, kar zahtevam, si kmalu prost.”

“Kaj moram storiti?”

“Z menoj se boš boril!”

“Da.”

“In me naučil, kako se pri vas sablja vihti.”

“Da.”

“Dokler si na moji ladiji, te ne sme videti noben tujec.”

“Dobro!”

“Na moje povelje se moraš takoj podati v svojo sobo, če se nam bliža tuja ladija.”

“Da.”

“S svojim slugo ne smeš ničesar govoriti!”

“Kje je on?”

“Na ladiji.”

“Zvezan?”

“Ne, ker je bolan.”

“Ali je ranjen?”

“Da, ranjen je na roki in zlomljeno nogo ima, da ne more vstati.”

“Torej ti zadnje zahteve ne morem spolniti; moj sluga je moj prijatelj, kterega moram ozdraviti; gotovo mi boš dovolil!”

“Nikakor ne; toda obljubim ti, da se mu bo dobro streglo.”

“S tem nisem zadovoljen. Če si je nogo zlomil, mu jo moram samo jaz vrvnati. Gotovo ni tu nikogar, ki bi se razumel na enak posel.”

“Jaz sam mu bom stregel, ker sem zdravnik; rano sem mu zavezal in nogo vrvnal. Bolečin ne čuti več in z menoj je zadovoljen.”

“Rad bi to slišal iz njegovih ust.”

“Zatrdim ti pri Alahu in preroku. Če mi ne obljubiš, da ne govoriš z njim, poskrbim, da ga niti videl ne boš. Toda še več zahtevam od tebe.”

“Zahtevaj!”

“Ti si kristijan, torej pazi, da ne prideš v dotiko z nami.”

“Dobro.”

“Ali nimaš prijatelje med Angleži?”

“Da.”

“Ali so upljivni?”

“Med njimi je mnogo paš.”

“Torej te bodo odkupili?”

To je bilo nekaj novega! Torej ni me hotel umoriti, temveč za mojo prostost dobiti denar.

“Koliko zahtevaš?”

“Sam imaš le malo srebra in zlata; torej se sam ne moreš odkupiti.”

Moral je moje žepe že preiskati. Kar sem zašil v podvleko moje suknje, mu je pa ostalo skrito. Seveda ne bi zadostovalo za odkupnino. Radi tega mu odvrnem:

“Ničesar nimam, ker nisem bogat.”

“Vrjamem, dasi je tvoje orožje izvrstno in nosiš s seboj priprave, kterih niti ne poznam. Toda ti si veljaven človek.”

“Ah!”

“In slaven.”

“Ah!”

“Povedal si sam na sambuku.”

“Samo šalil sem se.”

“Ne, govoril si resnico. Kdor je tako močan in se zna boriti s sabljo, mora biti upljiv častnik, za kterega bo cesar rad plačal odkupnino.”

“Moj cesar ne bo plačal moje prostosti z denarjem; on jo bo zahteval od tebe.”

“Jaz ne poznam vašega cesarja; kako me hoče torej prisiliti, da te izpustim?”

“Storil bo to po svojem poslancu.”

“Tudi tega ne poznam. V tej okolici ni nobenega nemškega poslanca.”

“Poslanec je v Štambulu pri sultanu; imam njegov bjurldu, potni list, torej stojim v njegovi senci.”

Abu Seif se zasmije.

“Tu ne velja noben sultan. Tu zapoveduje samo veliki šerif iz Meke in jaz sem bolj mogočen kot sultan in veliki šerif. Radi odkupnine se ne bom pogajal niti s cesarjem, niti s poslancem.”

“S kom pa?”

“Z Angleži.”

“Zakaj pa z njimi?”

“Ker te bodo izmenjali.”

“Za koga?”

“Za mojega brata, kterega so ujeli. S svojo barko je napadel njih ladjo in bil pri tem ujet. Prepeljali so ga v Aden, kjer ga bodo umorili. Sedaj ga pa morajo zamenjati za tebe.”

“Motiš se. Jaz nisem Anglež. Mene bodo pustili na cedilu, njega pa umorili.”

“Tedaj umreš tudi ti. Ker znaš pisati, napraviš pismo, kterega izročim njim. Če dobro napišeš, te rešijo; če pa slabo, si sam izrečeš smrtno obsodbo. Premisli si torej, ker imaš še več dni časa.”

“Koliko?”

“Imamo sicer slabo morje, vendar bodem, če le mogoče, vozil tudi po noči. V štirih dneh pridemo v Džido. Od tu v Samo, kjer skrijem svojo ladijo, so zopet štirje dnevi. Torej imaš dober teden časa premišljevati o svojem pismu, ker odpošljem sela šele iz Sane.”

“Pisal bom pismo.”

“Obljubi mi, da ne boš skušal pobegniti!”

“Tega ne storim.”

Nekaj časa me opazuje z resnim obrazom.

“Alah akbar, Bog je velik in nikdar nisem vrjel, da so tudi med kristjani pošteni ljudje. Torej hočeš pobegniti?”

“Porabil bom vsako priliko za beg.”

“Torej se ne bova borila; lahko me ubiješ in skočiš v vodo, kjer se s plavanjem rešiš. Ali znaš plavati?”

“Da.”

“Pomisli, da je v vodi mnogo nevarnih rib, ki te bodo požrle!”

“Znano mi je.”

“Pazil bom strogo na te. Neprestano te bo spremljalo stražnikovo oko.”

“Kaj se zgodi z mojim služabnikom?”

“Nič. Sicer se je zelo pregrešil, ker se je udinjal pri neverniku; vendar on ni Turek, ne gjavr, ter bo kmalu zopet prost. Sedaj lahko ostaneš na krovu; takoj pa se moraš podati v svoj zapor, ko ti ukaže stražnik.”

Obrne se od mene in pogovor je bil končan.

Korakam nekaj časa po barki; ko se utrudim, se vležem na neko preprogo. Stražnik je bil vedno v moji bližini, oddaljen kakih pet korakov.

Molče so mi dajali vodo, meso in dateljne. Kadar je plula mimo ladija, sem moral navzdol v zapor; pred vrata so postavili stražnika, jih zaklenili in nametali pred nje starega pohišva.

Zopet prost.

Tako minejo trije dnevi. Skrbel me je bolni Halef, toda ves trud, da dospem k njemu, je bil zaman. Seveda je bil zaprt blizu mene, vendar če bi mu skušal dati kako znamenje, bi to Halefu utegnilo le škodovati.

Peljali smo se mimo džebel Eyub in džebel Kelaya in obrežje proti Džidi se je vedno zniževalo. Večerilo se je že. Na severu se je pojavil majhen oblček kot tenko zagrinjalo, kterega je Abu Seif zelo skrbno opazoval. Nastopila je noč in moral sem navzdol. Vsako minuto je naraščala soparica. Okoli polnoči še nisem zaspal. Tu začujem v daljavi bobnenje in šumenje, ki je prihajalo vedno bližje in končno pograbilo tudi našo barko. Čutil sem, kako je šla s sprednjim delom navzdol, se zopet dvignila ter potem z veliko brzino švignila po vodi. Barka je stokala in pokala v vseh svojih delih. Jambora so škripala in po krovu je drvilo moštvo z glasnimi klici, kletvami in molitvijo.

Vmes pa so se čula glasna povelja Abu Seifa, ki je bil v tem trenutku mož na mestu. Kakor sem domneval, smo se nahajali pri gorovju Rabr in južno od tu je v morju vse polno klečij, sipin in koral, ktere so celo po dnevu mornarjem nevarne. V bližini je tudi otok Ganat in med njim in Ras Hatiba štrle dve koralni klečeti, skozi kateri je vožnja pri belem dnevu in mirni vodi skrajno nevarna, radi tega mornarji vedno molijo, ko se bližajo temu mestu.

Proti tej nevarni luknji nas je gnal orkan z grozovito naglico.

Vzdignil sem se s svojega ležišča. Toda če zadene ladija na skaline, sem bil vseeno zgubljen, ker sem bil zaprt.

Tu začujem v sredi bobnenja in šumenja valov nekaj ropot pred vratmi. Nisem se motil. Nekdo je razmetal zaboje pred vratmi, ktera se kmalu odpro.

“Sidi!”

“Kdo je?”

“Hamdulillah, čast Bogu, ki me je pripeljal na pravo mesto! Ali ne poznaš glasu tvojega zvestega Halefa?”

“Halef? Nemogoče! Ta ne more biti, ker ni zmožen za hojo.”

“Zakaj ne?”

“Ker je ranjen in si je zlomil nogo.”

“Da, ranjen sem, sidi, od kroglice na roki in sicer prav lahko. Noga pa ni zlomljena.”

“Torej je Abu Seif govoril neresnico.”

“Ne, temveč jaz sem ga prevaral.” Moral sem se hliniti, da pomorem svojemu sidiju. Tri dni sem ležal v povojih ter z železom na nogi zdolaj v moji čumnati, po noči sem pa vse vrgel od sebe ter se odpravil na prežo.”

“Nikdar ti ne pozabim tega, junaški Halef!”

“Zvedel sem tudi različne novice.”

“Kaj?”

“Abu Seif bo pristal v bližini Džide, da potuje v Meko. Tam hoče moliti, da bo njegov brat kmalu prost. Na potu ga bo spremljalo več njegovih ljudi.”

“Mogoče tedaj pobegneva.”

“Poskusimo. Abu Seif odide jutri; tvoje orožje je v njegovi sobi.”

“Pridi jutri ponoči zopet Halef, če nocoj ne poginemo!”

“Pridem gotovo, sidi!”

“Misli na nevarnost, Halef!”

“Taka tema vlada po ladiji in morju, da me nihče ne opazi; tudi časa nimajo, ker je vse moštvo na delu. Jutri pa nama Alah pomaga.”

“Ali te boli rana, Halef?”

“Ne.”

“Kaj se je zgodilo s sambukom? Bil sem v nezavesti, in ničesar ne vem, kaj se je pozneje zgodilo.”

“Vzeli so ves denar, ki je sedaj v kapitanovi sobi; moštvo so pa povezali na jarbole. Le naju dva so vzeli s seboj, da ti rešiš brata Abu Seifa.”

“Kdo ti je povedal?”

“Poslušal sem njih razgovore. Hajir ola, lahko noč, sidi!”

“Lahko noč!”

Halef se splazi iz moje sobe, porine zapah čez vrata in nagrmadi tudi zabojne predenji.

Tekom obiska sem popolnoma pozabil na orkan, ki se je pa že polegel. Nato sem mirno zaspal.

Ko se zbudim, se je ladija ustavila; vrata mojega zapora se odpro, zunaj pa stoji stražnik.

“Ali hočeš navzgor?” me vpraša.

“Da.”

“Na krovu zamoreš ostati samo do opoldne.”

Kmalu sem na krovu ladije, kjer se že več ni poznalo, da je ponoči besnel orkan. Ladija je pristala v ozkem, globoko v notranjost sezajočem zalivu. Jadra so vzeli iz jamborov, katere so sklonili k tlom, da ladije ni bilo možno opaziti na morju niti na deželi, ki je bila precej pusta.

Do opoldne ostanem na krovu, ne da bi opazil kaj izvanrednega. Nato me pa Abu Seif pozove k sebi. Bil ni na krovu, ampak v svoji kajiti, kjer opazim vse svoje orožje viseti na steni. Poleg je bilo precej patron in več

vrečie smodnika. Omaro, ki je bila pri mojem vstopu še odprta, Abu Seif takoj zapre; najbrž je imel v njej denar, kterega je oropal na sambuku.

“Nemec, nekaj besedi bi rad govoril s teboj,” mi reče.

“Govori!”

“Ali še vedno nečeš obljubiti, da ne pobegneš?”

“Ne lažem in odkrito ti povem, da pobegnem pri prvi ugodni priliki.”

“Prilike ne dobiš, ker me siliš, da te strožje nadzorujem. Jaz odidem za dva dni na suho; ves ta čas ostaneš spodaj in sicer zvezan na rokah in nogah.”

“To je hudo.”

“Da; toda sam si kriv.”

“Udati se moram.”

“Torej idi. Pomni, da sem dal povelje, da te takoj ustrele, če poskušaš z begom. Da si pravovernik, bi te prosil, da mi postaneš prijatelj. Gjavr si, vendar te ne sovražim. Tvoji obljubi bi verjel; ker pa nečeš obljubiti, si sam kriv svoje usode. Idi navzdol!”

Odpeljejo me pod krov in zapro. Ker je nastopila velika sopara, mi je postalo skoro neznosno; vrhtega se je maščeval še stražnik s tem, da mi ni prinesel ne jedi, ne pijače. Pričakoval sem Halefa in sicer s tako napesttjo, da me je vznemirjala. Čul sem molitve el asr, el mogreb in el ašia; nato je minilo dolgo, dolgo časa; moralo je biti že po polnoči, ko začujem pred vrati lahen šum.

Posluhnem, vendar šum poneha. Govoriti ne smem. Morebiti je bila podgana.

Nekaj časa vlada tišina; nato zaslišim korake; zajedno začujem šum, ki se ga sliši, kadar se razvija preproga po tleh. Kaj pomeni to? Najbrž je moj čuvaj sklenil spati pred mojimi vratmi. No, sedaj je moje upanje splavalo po vodi, ker če pride Halef, ga — — — čuj! Kaj je to? Morai sem napeti vsa ostrost svojega sluha, da sem čul, kako nekdo nalahno, brez šuma, poteguje zapah na vratih nazaj. Sekundo pozneje začujem ropot kot bi nekdo padel po tleh, zasliši se zatajen vzdih in nekdo zakliče:

“Sidi, pridi sem, ga že imam!”

Bil je Halef.

“Koga?” vprašam.

“Tvojega stražnika.”

“Pomagati ne morem, ker imam zvezane roke.”

“Ali si privezan na steno?”

“Ne; ven lahko grem.”

“Torej brž; vrata so odprta.”

Ko stopim iz ozkega prostora, leži Arabec zdihujoč na tleh. Halef kleči na njem in z rokami ga drži za vrat.

“Potiploti v žep, sidi, če ima nož pri sebi!”

“Da, ima ga. Čakaj!”

Z zavezanima rokama mi vzamem iz žepa nož, kterega denem v usta, kakor si prerežem vezi.

“Sedaj sem prost. Hvala Bogu, da Arabec ni mrtév!”

“Sidi, zaslužil je.”

“On mora živeti! Zvezal ga bom, potlačil mu v usta oмот in položil v moj zapor.”

“Stokal bo skozi nos in naju izdal.”

Vzamem mu z glave turban, s katerim mu povežem usta. Zvežem mu tudi roke in noge, nakar ga sunem v svoj dosedanji zapor.

Globoko se oddahnem, ko zaprem za njim vrata in stopim s Halefom na stopnjice.

“Kaj sedaj, sidi?” me vpraša.

“Kako si prišel do mene?”

“Lahko. Zlezel sem iz svojega kurnika in poslušal.”

“Kaj, če bi te zalotili!”

“Pazil ni nikdo na mene, ker so bili prepričani, da ne morem ganiti z nogo. Tu začujem, da je Oče sablje z dvanajst možmi odšel v Džido. S seboj je vzel mnogo denarja, da ga izroči velikemu šerifu v Meki. Nato sem slišal, da bo Arabec, ki je tebe čuval, spal pred tvojimi vrati. Sovraži te in bi tebe že zdavnej ubil, da mu ni tega Abu Seif prepovedal. Tega Arabca torej sem moral prehiteti. In komaj pridem pred vrata, že stopi Arabec za menoj.”

“Slišal sem te.”

“Ko se je vlegel, sem ga zgrabil za vrat. Ostalo ti je znano, sidi.”

“Hvala ti, Halef! Kako je vzgoraj?”

“Dobro. Ko sem plazil čez krov, so uprav prižigali opij. Poveljnik je odšel, torej so prosti.”

“Vzemi orožje Arabca; bolje je nego tvoje. Sedaj pa za menoj; jaz grem naprej.”

Ko se plaziva navzgor, sem se v duhu smejal, da nese Abu Seif šerifu v Meki darilo, ki je bilo le del denarja, ki mu je bil namenjen od vergibašija. Kmalu zavoham oni vonj, ki se navadno razprostira okoli kadilnic opija. Moštvo je ležalo po tleh; nekteri so spali, druge je pa prevzel opij. Pot proti kapitanovi sobi je bila prosta. Po tleh se splaziva do nje in srečno dospava do vrat. Po orientalski navadi niso imela ključavnice in tudi škripala niso, ker so bila le s kosom usnja pribita na tečaje.

Odprem le toliko, da se splaziva notri, nakar zopet zaprem. Čutil sem se sedaj tako varnega kot bi bil doma v svoji sobi. Imel sem zopet svoje orožje in iz ladije je bil le skoč na suho zemljo. Uro, denar in kompas sem imel že prej pri sebi.

“Kaj naj vzamem s seboj?” vpraša me Halef.

“Vzemiva vsak eno preprogo, ki leže tam v kotu, ker jih bova rabila.”

“Ničesar drugega?”

“Ne.”

“Toda slišal sem, da imajo veliko denarja.”

“Pusti ga, ker ni naš.”

“Kaj, sidi? Ti nečes denarja? Tem ropanjem hočes pustiti denar, ki ga tako zelo potrebujeva?”

“Ali si tat? Ne!”

“Jaz? Hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara, tat? Sidi, naj bi mi kdo drugi to očital! Ali mi nisi sam več. naj vzamem Arabeu orožje? Ali mi nisi zapovedal vzeti preproge?”

“To ni tatvina. Roparji so nama vzeli preproge in tvoje orožje, torej je rajina pravica se oškodovati. Denar pa imava.”

“Ne, sidi; meni so ga vzeli.”

“Koliko si imel?”

“Vsaka dva tedna si mi dal 3 dolarje. Imel sem še vse; ker so mi vse vzeli, se bom sam oškodoval.”

Stopi k omari. Ali naj mu prepovem? V gotovih ozirih je imel prav. Nahajala sva se v okoliščinah, ko sva morala sama braniti svoje pravice. Kje na svetu, bi mogla tožiti Abu Seifa za ukradeni denar? Sam sem moral preveč hraniti, da bi povrnil Halefu ukradeno svoto; sicer bi pa nadaljni prepir s Halefom bil le zamuda časa. Tolažil sem se, da bo omara zaprta.

Halef stopi do nje, jo preišče in reče:

“Da, zaprta je, vendar jo odprem.”

“Ne, tega ne smeš! Če vlomiš ključavnico, nastane ropot, ki bi bil za naju nevaren!”

“Sidi, imaš prav; svojih dolarjev ne dobim več. Idiva!”

Skoro sem obžaloval, da je dobri človek zgubil svoj denar. Radi tega mu obljubim:

“Halef, dolarje dobiš še enkrat od mene!”

“Ali je res, sidi?”

“Da.”

“Torej pojdiva!”

Stopiva iz kajite do roba ladije. Razdalja med njo in bregom je bila vseeno precej obsežna.

“Moreš li preko, Halef?” vprašam skrbno.

Vedel sem, da je dober skakač, vendar ni bilo prostora, da bi se zaletela.

“Pozor, sidi!”

Dvigne se, stopi na rob in že je bil na bregu. Takoj mu sledim.

“Hamdulilah, hvala Bogu! Sedaj sva prosta. Kaj sedaj?” vpraša Halef. —

“V Džido.”

“Ali poznaš pot?”

“Ne.”

“Morebiti imaš pri sebi karto, ki bo kazala pot?”

“Tudi ne; iti morava pač proti jugu. Abu Seif je šel peš, znamenje, da mesto ni daleč. Oglejva si najprvo orožje.

Skrijeva se za visok grm, kjer sva bila odtegnjena izdajalskim očem. Moje puške so bile nabasane; s Henryjevo brzostrelko so najbrž poskušali

streljati, a se jim ni posrečilo, ker niso poznali sestava. Medvedovka je bila pa pretežka zanje. Arabci so vajeni dolgim, lahkim puškam, in mnogo rodov ima še puške najstarejšega kopita.

Ko se prepričava, da najinega bega niso opazili, se podava naprej. Hoditi sva morala ob obrežju, ki se je na mnogih mestih raztezalo zelo daleč v deželo, kar je najino potovanje zelo oviralo. Razven tega je bila pot zaraščena na mnogih mestih z gostim grmovjem. Konečno se je zdanilo in nadaljevala sva pot hitreje in lažlje. V daljavi sva lahko razločila smer najinega pota in okoli osme ure sva že zagledala pred seboj zvonik turške mošeje.

“Ali naj vprašam, če je to Džida, sidi?” reče Halef.

Že skoro eno uro sva srečavala namreč Arabce, ne da bi se zapletla v kak razgovor.

“Ne, ker to mesto je gotovo Džida.”

“In kaj hočeva tam?”

“Ogledal si bom mesto in kraj.”

“In jaz tudi; ali veš, da je tam pokopana Eva, mati vseh mater?”

“Da.”

“Ko jo je Adam pokopal, je za njo jokal štirideset dni in štirideset nočij; potem je pa šel v Selan-Dib, kjer je umrl in je sedaj tam pokopan. Selan-Dib je otok, o katerem vedo le pravoverni.”

“Motiš se, Halef. Otok imenujejo njega prebivalci Sinhala Dvipa, iz katerega imena ste vi naredili Selan-Dib. Sinhala Dvipa se imenuje levji brlog; sedaj je last Angležev, in jaz sam sem bil že dvakrat na njem.”

Zopet me začudeno pogleda.

“Toda naši učenjaki pravijo, da umrje vsak neyernik, ki stopi na Adamov otok.”

“No, ali sem jaz umrl?”

“Ne. Vendar si ti ljubljeneec Alaha, dasi še ne priznavaš njegove vere.”

“Povedal ti bom še en zgled. Kaj ne, vsak pravoverni mora umreti, ki se predrzne prikazati v Meki ali Medini.”

“Da.”

“Vendar je mnogo kristijanov, ki so bili že tam.”

“Ali je res?”

“Da. Hlinili so se za moslemine.”

“Toda zmožni so morali biti našega jezika in naših običajev.”

“Vsega so bili vajeni.”

Pogleda me skrbno-bojazljivo v obraz.

“Sidi, tudi ti poznaš naše običaje. Ali ideš v Meko?”

“Če me vzameš seboj.”

“Ne, sidi, ker pekli bi me zlodji v najtemnejšem delu pekla.”

“Ali me izdaš, če me vidiš v Meki?”

“Efendi, ne žalosti me! Izdati bi te moral in vendar bi te ne mogel. Ne hotel bi več živeti.”

Bral sem mu na obrazu, da govori s popolnim prepričanjem; bilo bi pregrozno še nadalje ga mučiti in strašiti.

“Halef, ali me ljubiš?”

“Raje te imam kot samega sebe; veruj mi!”

“Verujem. Kako dolgo nameravaš potovati še z menoj?”

“Kakor dolgo želiš. S teboj grem, dokler seže zemlja, dasi si kristijan. Vendar sem prepričan, da se spreobrneš k pravi veri, če hočeš ali nočeš.”

“To more govoriti samo hadži.”

“Sidi, kmalu postanem pravi hadži. Tu je Džida, kjer bom obiskal grob Eve; nato grem v Meko, se pomudim v Araf, nakar se dam obriti v Mini in izvršim vse svete obrede. Ali boš čakal do mojega povratka v Džidi?”

“Kako dolgo se boš mudil v Meki?”

“Sedem dni.”

“Dobro, dobiš me v Džidi. Toda je li veljavno tvoje potovanje, ker se ne vrši v romarskem mesecu?”

“Veljavno je. Toda tu so mestna vrata; rad bi znal kako se imenujejo.”

“Najbrž so severna vrata bab el Medina. Ali mi spolneš eno prošnjo?”

“Da, ker vem, da mi ničesar ne zapoveš, česar ne smem storiti.”

“Nobenemu človeku ne smeš povedati, da sem kristijan.”

“Poslušam.”

“Delati se moraš, kot bi bil jaz moslem.”

“Da. Toda tudi ti mi moraš uslišati eno prošnjo.”

“Govori!”

“V Meki moram nakupiti raznovrstnih stvari, razdati mnogo daril in miloščine — — — —.”

“Ne skrbi; še danes dobiš zahtevane dolarje.”

“Mogoče jih v Meki ne bom mogel rabiti, ker so kovani v deželi nevernikov.”

“Torej ti dam isto svoto v pijastrih.”

“Ali imaš pijastre?”

“Še ne; toda dobil jih bom v menjalnici.”

“Hvala, sidi! Bode li zadostovalo, da obiščem tudi Medino?”

“Če si varčen, da. Potovanje v Medino te ne stane ničesar.”

“Zakaj?”

“Ker grem s teboj.”

“V Medino?” reče s pomenljivim glasom.

“Da. Ali je prepovedano?”

“Pot tja je prosta; toda v Medino ne smeš.”

“Počakam na tebe zunaj mesta.”

“Dobro, zadovoljen sem!”

“Torej sva jedina!”

“In kam se napotiš pozneje?”

“V Medain Saliha.”

“Tam ti preti smrt, gospod! Ali ne veš, da v tem mestu prebivajo duhovi, ki ne trpe poleg sebe nobenega smrtnika?”

“Mene morajo pustiti k sebi. To je zelo skrivnosten kraj, o katerem se pripovedujejo čudne stvari, radi tega bi ga rad videl.”

“Ne boš ga videl, ker nam bodo duhovi zaprli pot; toda ne bom te zapustil, najsi umrjem s teboj. Tako postanem pravi hadži, katerega čakajo nebesa. In kam si namenjen potem?”

“Na Sinaj, v Jeruzalem in Štambul ali pa v Basro in Bagdad.”

“Ali me vzameš s seboj?”

“Da.”

Dospela sva do vrat. Zunaj mestnega zidovja je bilo raztresenih številno kočic iz slame ali palminih listov, v katerih stanujejo ubogi delavci, ali pa še revnejši drvarji. Neki raztrgan zanikernež me nagovori:

“Taibin, efendi, seiak, keif helak — ali si zdrav, efendi, zadovoljen, kako se počutiš?”

Ker mora v orijentu človek imeti vedno čas, da odzdravi, obstojim pred njim.

“Hvala! Zdrav sem in počutim se izvrstno; kako je pa s teboj, ti sin hrabrega očeta, in kako uspeva tvoja trgovina, potomec pobožnih mosleminov?”

Rabil sem te besede, ker sem opazil na njegovem obrazu m'ešale.

Džida, dasi jo zadnje čase smejo obiskovati tudi kristijani, velja za sveto mesto in sveta mesta imajo posebne predprave. Štiri dni po porodu otroka, mu urežejo na vsako lice po tri zareze in na vsaki strani čela po dve; brazgotine ostanejo za celo življenje; to se imenuje m'ešale.

“Besede tvoje so cvetlice, ki razširjajo duh kot nebeške huriske,” odvrne mi mož. “Dobro mi gre in zadovoljen sem s trgovino, s katero se pečem, in ki bo tudi tebi koristila.”

“S kakšnim opraviлом se baviš?”

“Tri osle imam, katere poganjajo moji sinovi in jaz jim pomagam.”

“Ali so doma sedaj?”

“Da, sidi. Ali naj pripeljem dva osla?”

“Koliko zahtevaš?”

“Kam nameravaš jezdit?”

“Ker sem tujec, bi si rad poiskal stanovanje.”

Ozre se na mene s čudnim pogledom. Tujec in peš, to je sumljivo.

“Sidi,” mi reče, “znabiti hočeš iti k svojim bratom, katere sem včeraj spremljal?”

“Kakšni bratje?”

“Včeraj okoli poldne je dospelo trinajst mož peš kakor ti k meni; peljal sem jih v veliki kan.”

Bil je Abu Seif s svojimi tovariši.

“To niso bili moji bratje. Stanovati nečem v kanu ali v gostilni, temveč v zasebni hiši.”

“Ama eti baht — kaka sreča! Vem za hišo, ki ima stanovanje, lepše kot kakega princa.”

“Koliko zahtevaš, če naju dovedeš tja s svojimi osli?”

“Dva pijastra.”

Znašalo je okoli štiri cente za moža.

“Pripelji živali.”

Z vznešenimi koraki se oddalji in kmalu prižene izza neke ograje dva osla, ki sta bila tako majhna, da bi mi lahko med nogami pobegnili.

“Ali nas bosta mogla nesti?”

“Sidi, eden lahko nese nas vse tri!”

To je bilo pretirano, vendar takoj, ko se vsedem na sivo žival, se spusti v tek in žival prav nič ni čutila teže. Sveda ta naša ježa ni trajala dolgo, ker nas nekdo že med mestnim zidovjem ustavi.

“Tut,” se začuje zategnen glas; “tut, vernia ie akšo — stoj, denar!”

V napol podrtem zidovju proti desni je bila četverovoglata luknja; v tej luknji je bila glava; na obrazu te glave so počivala velikanska očala in v teh očalah je bilo samo eno steklo. Pod tem steklom opazim strašen nos in malo bolj spodaj pod nosom velikansko odprtino, iz ktere so najbrž prišle omenjene besede.

“Kdo je to?” vprašam vodnika.

“Radšal el bab, čuvaj vrat. On pobira davek za sultana.”

S svojim osličkom se pririnem do luknje in v šali potegnem sultanov potni list iz žepa.

“Česa želiš?”

“Denar?”

“Tu!”

Pomolim mu sultanov list pod nos.

“Lutf, dženabin — oprostite vaša milost!”

Odprtina pod nosom se zapre, obraz zgine in kmalu nato skoči izza zidovja suha postava. Možiček je imel na sebi staro, ponošeno janičarsko uniformo, široke modre hlače, rudeče nogavice, zeleno suknjo in na glavi belo pokrivalo. Bil je hrabri radšal el bab.

“Zakaj je pobegnil?” vprašam vodnika.

“Ker imaš potni list velikega sultana, ti ni treba plačati; on te je razžalil in boji se tvojega maščevanja.”

Čez kakih pet minut prijezdimo pred vrata hiše, ki je imela proti cesti obrnjena štiri velika, zamrežena okna, kar je velika redkost v jutrovihi deželah.

“Na mestu smo!”

“Čegava je ta hiša?”

“Zlatarja Tamaru. Od njega imam naročilo.”

“Ali je doma?”

“Da.”

“Torej se lahko vrneš.”

Poleg zahtevanega denarja mu podelim še majhno napitnino in mož odžene s polnimi usti zahvale svoje osličke. S Halefom stopim v hišo, kjer me črni sluga pelje na vrt, kjer se je nahajal gospodar. Povem mu, da iščem stanovanja in takoj me pelje v hišo, kjer mi pokaže vrsto praznih sob. Zberem si dve sobi za dva tedna, za kar mu plačam dva dolarja, kar je bilo več kot po ceni.

Popoldne odidem v mesto, da si ga ogledam.

Džida je precej lepo mesto in svojega priimka — Džida — kar pomeni bogata, ne nosi zaman. Od treh strani je obdana z visokim zidovjem, na četrti jo pa čuva globok jarek. Proti morju je postavljenih več utrdb, ki čuvajo mesto pred sovražnikom. Zidovje ima troje vrat. Tujca iznenadijo hiše, katerih večina ima steklena vrata, kar ni navada v orientalskih krajih. V mestu naletiš na skoro vse arabske rodove, na Turke, Indijce, Jude, Grke, Sirce, Abesince i. dr. Takoj za mestom pa se pričinja znamenita arabska puščava.

V mestu kažejo na nekem pokopališču grob naše prve matere Eve. Povsod pa mrgoli beračev, in kdor bi hotel vsakemu podeliti dar, bi sam kmalu postal berač.

Proti večeru se napotim proti luki. Premišljeval sem pri sebi, kako bi prišel v Meko in niti zapazil nisem, da postaja vedno bolj pusto okoli mene. Tu naenkrat začujem na vodi glasove:

“Pa vrvice kupim
Za grošev devet,
In nosil na hrbtu
Bom deklic deset.”

Pesem iz domačega kraja! Tu v Džidi! Pogledam okoli in zapazim čoln, v katerem sedita dva moža. Eden je domačin in najbrž lastnik čolna. Drugi pa stoji v čolnu. Bil je kaj čudne postave. Na glavi je imel moder turban, živorudeče hlače in okoli telesa evropsko suknjo starega kroja. Okoli vratu je imel rumeno svilnato rutico in velikanski ovratnik, kteremu pravimo doma “Vatermörder”.

To je bil pevec. Opazil je, da sem obstal začudenja in mislil najbrž, da ima pred seboj Arabca, ki rad posluša petje. Z obrazom se obrne proti meni in zapoje:

“Turek in Rus
Naj se tepeta,
Da mi le pustita
Mojga dekleta.”

To je bilo nepričakovano veselje za me, še večje kot tedaj, ko me je brivec iz Kozlovega sela v Turkovi hiši presenečil z domačo pesmijo. Roko položim na usta in zakličem:

“Tirki čaghir durmak — poj nadalje!”

Če me je razumel ne vem, vendar je začel takoj peti:

“Med menoj in teboj
Je široka steza,
Če me ne ljubiš,
Ostani doma.”

Sedaj mu moram tudi jaz odvrniti in začnem:

“Med menoj in teboj
So široke stezé,
Fante, če me ljubiš,
Pridi z vodé.”

Tu pevec glasno zakriči, potegne turban z glave in sabljo iz nožnice, natakne turban na sabljo in maha ž njim po zraku. Potem dene turban zopet na glavo, sabljo pa v nožnico, prime za veslo in jo udari proti bregu.

Stopim mu nasproti, on pa začuden ostane, ko me opazi.

“Turek, ki govoriš nemško?” me vpraša z dvomljivim glasom.

“Ne, temveč Nemeec, ki se je priučil nekoliko turškega,” mu odvrnem.

“Torej je resnica! Lastnemu ušesu nisem vrjel. Smatral sem vas za rojenega Arabca. Smem morda vprašati, kaj ste?”

“Pisatelj. In vi?”

“Hm — — — hm — — — hm — — — goslar, burkež, kuhar, zasebni tajnik, bookkeeper, soprog, trgovec, zasebnik in sedaj turist proti domu.”

Vse skupaj je govoril tako veličastno, da sem se moral smejati.

“No, ste pač veliko skusili! Torej na poti proti domu ste?”

“Da, odrinem jo proti Trstu, če se med potjo ne premislim. In vi?”

“Potujem okoli. Kaj delate v Džidi?”

“Nič. In vi?”

“Tudi nič. Morda mi hočete pomagati?”

“Seveda, če vam je prav?”

“Zadovoljen; ali imate stanovanje?”

“Da, že štiri dni.”

“Jaz sem pa štiri ure v tem mestu.”

“Torej se še niste uredili. Morda ne boste odklonili, če vas povabim k sebi?”

“Gotovo ne; samo povejte mi kdaj?”

“Takoj sedaj. Pojdite. Daleč nimava.”

Poseže v žep, plača svojega čolnarja in odkorakava. Med potjo nisva dosti govorila; kmalu dospeva pred enonadstropno hišo, kjer vstopiva. Pri vходу je bila hiša razdeljena v dva dela. Odpre vrata na desni strani in vstopiva v majhno sobo, ktere edina oprava je bil lesen oder, pregrznjen z dolgo preprogo.

“To je moje stanovanje, v katerem vam kličem dobrodošel! Vsedite se!”
Streseva si roki; vsedem se na označeni oder, on pa stopi v sosednjo sobo, iz katere pritira velik kovčeg in ga odpre.”

“Če imam takega gosta v hiši, ne smem biti varčen,” mi zakliče. “Le glejte, kaj vam pokažem!”

Res, bile so same občudovanja vredne stvari.

“Tu je lonec zrezanih jabolk, katere sem včeraj skuhal na samovaru za kavo; boljšega v tej vročini ne dobite. Nadalje imam tu dva cvrtnjaka, pečena v posodi za tobak — za vsacega eden. Kos kruha iz angleške pšenice — dasi je že star — se bo tudi prilegal. Imate dobre zobe kot vidim. Povrh pa še polovico klobase iz Bombaya — dasi že malo smrdi, vendar nič zato. V tej steklenici je pravecati star konjak; dasi ni vino, pa je le boljši kot voda; kozarca nimam, ker ga ne rabim. Da, še ta škatlja — ali šnofate?”

“Žalibože, ne.”

“Škoda. Izvrsten tobak je. Morda kadite?”

“Rad.”

“Evo! Enajst jih imam, katere bova delila; vi vzamete deset, jaz eno.”

“Ali pa narobe!”

“Ne gre.”

“Stepla se ne bova. In kaj imate v tej ploščnati škatljici?”

“Uganite!”

“Pokažite škatljico?”

Izroči mi jo in jaz povoham.

“Sir!”

“Uganili ste! Žal, da nama manka surovo maslo! Gotovo imate nož, jaz pa vilice.”

Jedla sva, da je pokalo.

“Jaz sem Saksonec,” rečem in mu povem svoje ime. “Vi ste pa v Trstu rojeni?”

“Da. Imenujem se Martin Albani. Moj oče je bil čevljar. Nameravali so me poslati v šolo, da bi se izučil za trgovca, vendar sem imel večje dopadajenje nad goslami kot številkami. Dobil sem mačeho, nakar mi je začel dom presedati. V mesto je prišla neka igralska družba in vzeli so me k sebi. Potovali smo v Benetke, Milan, dalje po Italiji in konečno v Carigrad. Ali poznate te ljudi?”

“Seveda.”

“Sprva sem igral gosli, pozneje sem bil pa za glumača; naenkrat pa smo postali bankerot in imel sem še toliko sreče, da me je vzel na barko neki kapitan v službo. Prišel sem v London, odkjer sem z nekim Angležem potoval v Indijo. V Bombayu zbolim in sem moral v bolnišnico. Upravitelj bolnice je bil sicer junak, toda v računstvu in pisanju ni bil mojster; ko ozdravim, me sprejme v službo. Pozneje sem dobil mesto knjigovodja pri nekem trgovcu, ki je umrl za mrzlico, nakar sem vzel njegovo udovo za:

ženo. Živela sva srečno in brez otrok, dokler ona ni umrla. Sedaj si pa zopet želim videti domačijo — — —”

“K očetu?”

“Tudi on ni več živ, vendar — hvala Bogu — ni živel v pomanjkanju. Pisal sem mu večkrat. Prodal sem svojo trgovino in sedaj se vračam domov.”

Mož mi je ugajal, ker je govoril odkrito. Bogat ravno ni bil; na mene je naredil utis moža, ki ima toliko, kar potrebuje in je s tem zadovoljen.

“Zakaj pa ne potujete naravnost v Trst?”

“V Maskatu in Adenu sem moral poravnati še nekaj računov.”

“Torej ste se vendar sprijaznili s številkami?”

“Seveda,” se zasmeje. “Ker se mi ne mudi in sem svoj lastni gospod, ni škode, če si ogledam Rudeče morje. Isto delate vi!”

“Gotovo. Kako dolgo ostanete tu?”

“Dokler ne dobim pripravne ladije. Ko ste me slišali peti, ste bili gotovo prepričani, da poje kak Tirolec ali Štajerec?”

“Da; vendar nisem presenečen, ker sva rojaka in se veseliva, da sva skupaj.”

“Koliko časa se pomudite v tem mestu?”

“Hm! Moj sluga roma v Meko; čakati moram teden dni nanj.”

“Me prav veseli; ostaneva tem dalje skupaj.”

“Dobro; vendar za dva dni se morava ločiti.”

“Ah!”

“Potoval bi namreč sam rad v Meko.”

“Vi? Mislim, da je kristijanom prepovedano.”

“Seveda. Toda kdo me pozna?”

“Pravilno. Ali govorite arabsko?”

“Toliko, da me ne prodajo.”

“In ali veste, kako se morajo romarji obnašati?”

“Tudi to; vendar gotovo je, da ne poznam vseh skrivnostij. Če izpolnem predpisane pogoje, molim k Alahu in kličem preroke, se pregrešim proti naši veri.”

“Pri sebi mislite drugače.”

“Krivica ostane ista.”

“Vendar nevarno je; bral sem, da sme kristijan samo devet milj blizu mesta. —

“Potemtakem bi ne smel bivati niti v Džidi, če menite angleške milje. Med potjo od tu do Meke je enajst kavaren; vse do devete lahko obiščem in rečem, da sem kristijan. Časi so se spremenili; sedaj zadostuje, da ne smete v mesto. Poskusil bom.”

Te stvari sem se tako zavzel, da sem bil trdno odločen potovati v Meko. S to mislijo pridem domov, zaspim ž njo in z njo se tudi prebudim. Halef mi prinese kavo. Držal sem besedo in mu denar že včeraj splačal.

“Sidi, kdaj smem odriniti v Meko?” me vpraša.

“Si že ogledal Džido?”

“Še ne; vendar bom kmalu gotov.”

“Kako nameravaš potovati? Z delilom?”

“Ne, ker me preveč stane. Čakal bom, da se pridruži več potnikov, nakar si najamem kamelo.”

“Torej odpotuj, kadar želiš.”

Delili so oni uradniki, ki vodijo tuje romarje in pazijo, da slednji zvrše vse predpisane obrede. Med romarji je tudi mnogo žensk in deklic. Ker pa je neomoženim ženskam prepovedano stopiti v sveto mesto, se omenjeni delili omože — seveda proti dobri plači — s takimi deklicami, jih spremijo iz Džide v Meko in po končanem romanju se zopet ločijo.

Komaj zapusti Halef sobo, že začujem zunaj glas:

“Ali je tvoj gospod doma?”

“Dem arabli — govori arabsko!” odvrne Halef na tuje vprašanje.

“Arabli? Tega ne znam, mladič, k večjem nekoliko turškega. Oglašiti se hočem sâm, ker tvoj gospod je gotovo doma.”

Bil je Albani, ki zapoje:

“Juhuheirasasa,
Je li naš gospod doma?
Jaz sem tu, odpri,
Sicer se ločiva!”

Gotovo ga je Halef zunaj čudno gledal; ker sem želel, da zapoje še enkrat, mu ne odprem; in res kmalu začne Tržačan:

“Vojak sem rad,
Korajžo imam,
V tujih hišah
Sem zaspan.”

In ko na ta opomin še ne odprem, mi zagrozi:

“Korajžen fant sem, znaj
In čuj, kaj rečem zdaj:
Če ne odpreš mi vrat takoj,
Razbijem jih kot star zaboj!”

Do razbijanja vrat ne sme priti; radi tega vstanem in odprem.

“Aha,” se smeje, “vendar je pomagalo! Skoro sem mislil, da ste odpotovali že v Meko.”

“Pst! Moj sluga ne sme ničesar vedeti o tem.”

“Oprostite! Uganite, s kakšno prošnjo prihajam?”

“Morda zahtevate, da vam povrnem včerajšno gostoljubnost? Žalibože! V največji sili vas lahko preskrbim s strelnim prahom; s hrano, kakor jo imate vi na jedilnem listu, pa nikakor ne.”

“Ah! Res bi vas rad nekaj prosil, ali bolje vprašal.”

“Govorite!”

“Včeraj sva govorila o vaših dogodkih in slutim, da ste dober jahač.”

“Že gre, kadar pričnem.”

“Samo konja, ali tudi kamelo?”

“Oba; celo osla sem včeraj prav dobro jahal.”

“Še nikdar nisem sedel na kamelinem hrbtu; danes na vse zgodaj sem pa slišal, da je v bližini neki mešetar s kamelami, ki za malo ceno rad posodi grbasto žival.”

“Ah, riskirati hočete sprehod in sicer na kamelinem hrbtu?”

“Uganili ste!”

“Vendar se vas bo sprva prijela neke vrste morska bolezen.”

“Nič ne dene.”

“Proti kateri celo kreozot ne pomaga.”

“Pripravljen sem na vse. Potoval sem po obrežju Rudečega morja in niti na kameli sedel nisem! Kesal bi se celo življenje! Ali vas smem povabiti, da me spremljate?”

“Čas imam; kam pa hočete?”

“Meni je vseeno. Najbrž pretaknemo džidsko okolico.”

“Jaz sem zraven. Kdo preskrbi kamele? Vi ali jaz?”

“Seveda jaz. Vzamete svojega sluga tudi s seboj?”

“Kakor določite. V tej deželi človek nikdar ne ve, kdaj potrebuje pomoči in pošten sluga v orijentu je vedno dobrodošel.”

“Torej naj gre z nami.”

“Kdaj se oglasim pri vas?”

“Čez eno uro.”

“Dobro. Še nekaj bi rad omenil. Predno zajahate kamelo, preiščite natančno njeno sedlo; ta previdnost je vedno dobra, ker sicer se kaj lahko seznanite z onimi šesteronožnimi baši bozuki, katerim je dal orijentalec lepo doneče ime ‘bit’.”

“Bit? O orijentalških jezikih nimam pojma.”

“Morda ste se učili svoje dni latinščino?”

“Seveda.”

“Torej veste, da imam v mislih ono živalico, kateri pravi Latincec *pediculus* in katero bi označil z besedo ‘lazica’.”

“Ah. Kaj pravite?”

“Je resnica. Na Ogrskem sem slišal, da pravijo tem požeruhom ‘rudarji’, ker delajo odvzgor navzdol. Pri ježi na kameli pa dobite arabske rudarje in kameline. Sreča je, da so prvi tako naklonjeni svojemu gospodu in mojstru, da ga le redkokedaj zapuste in ne nadlegujejo gjavrov. Torej denite na sedlo novo preprogo, katero potem izročite prvemu peku, ki jo bo zažgal v svoji peči za mal denar.

“Ni slaba. Vzamemo s seboj tudi orožje?”

“Seveda! Mene sili že k temu previdnost, ker v tej okolici vsak trenutek lahko naletim na sovražnika.”

“Vi?”

“Da, jaz! Bil sem v vjetništvu morskega roparja, kteremu sem še-le včeraj pobegnil. Na potu je v Meko in se najbrž mudi še v Džidi.”

“Čudne dogodke pripovedujete. Ali je bil Arabec?”

“Da. Niti ovaditi ga ne morem, in moje življenje ni vredno pečenega groša, če se srečava.”

“Včeraj mi o tem niste ničesar omenili!”

“Ni vredno. Marsikde doživi v kratkem času toliko kot drugi, ki potuje okoli sveta. Toda čas je, da naročite kamele, da ob času največje vročine dobimo vode.”

“Takoj grem. Mislite, da doživimo spotoma kak izvanreden dogodek?”

“Gotovo.”

Albani odide. Pripravil sem ga na vse, ker prva ježa na kameli presega že romantiko.

Ko pridem čez dobre pol ure s Halefom v njegovo stanovanje, je bil že oborožen od nog do glave.

“Pojdimo; devedži, kamelski poganjač že preži zunaj. Morda hočete preje jesti?” me vpraša.

“Ne.”

“Torej vzemimo živež s seboj. Pripravil sem že vse.”

“Vi hočete doživeti izvanreden dogodek in nosite živež s seboj. Pustite ga doma! Če se nas prime lakota, poiščemo arabsko vas, kjer dobimo dateljnov, moke, vode in morebiti tudi čekirja.”

“Čekir? Kaj je to?”

“Cvrtje iz pečenih kobile.”

“Pfuj!”

“Ne bodite sitni; izvrstno vam bo teknilo. Kdor prebavi ostrige, polže, ptičja gaezda, žabja stegna in osirjeno mleko s črvivim sirom, temu so kobilee prava slaščica. Vam je morda znano, kdo je dalj časa užival kobilee z divjim medom?”

“Mislim neki mož v svetem pismu.”

“In poleg tega je bil še velik svetnik. Imate preproge?”

“Vse je pripravljeno.”

“Dobro. Za koliko časa ste najeli kamele?”

“Za en dan.”

“Ali nas spremlja devedži?”

“Sami bodemo.”

“Izvrstno. Sicer ste morali položiti varščino, vendar je bolje, ker bomo neovirani. Pojdimo!”

Kamelski poganjač je bival dve hiši od nas. Na obrazu sem mu takoj videl, da ni Arabec, temveč Turek. Na dvorišču so stale tri kamele, čez ktere bi se človek kar zjokal.

“Kje imaš hlev?” ga vprašam.

“Tam!”

Z roko pokaže proti nekemu zidu, ki je delil dvorišče v dva dela.

“Odpri vrata!”

“Zakaj?”

“Ker hočem videti, če imaš še več kamel v hlevu.”

“Imam jih.”

“Pokaži mi!”

Najbrž mi ni prav zaupal; notri je bilo osem najlepših kamel. Stopim bližje in jih opazujem.

“Devedži, koliko je plačal ta hazretin (visokost) za tri kamele, katere si nam pripravil?”

“Pet mahbu cekinov za vse tri.” (Šest dolarjev.)

“In za tako ceno nam daješ te tovrne živali s ranjenimi nogami? Le glej, vidiš jim lahko skozi kožo; jeziki jim vise iz gobeev in njihovih grbe — ah, devedži, kje so njihovih grbe! Pravkar so prišle iz dolgega potovanja, ter so zmučene in brez moči, da ne morejo nositi niti sedla. In ta sedla, poglej jih moč! Ne vidiš li, kaj gomazi v njihovih? Požuri se in daj nam druge kamele, druga sedla!”

Pogleda me pol nezaupljivo, pol jezno.

“Kdo si ti, da mi hočeš zapovedovati?”

“Poglej sem! Ali vidiš potni list velikega sultana? Ali naj mu povem, da si goljuf, ki dere uboge živali do smrti? Takoj osedlaj dve rujavi kameli in ono sivo, sicer te z bičem naučim pokorščine!”

Arabec bi takoj zgrabil za nož ali revolver; naš mož je bil pa Turek. Takoj osedla tri najlepše kamele, ki so kmalu klečale pred nami s snažnimi sedli. Obrnem se k Halefu:

“Pokaži temu sidiju, kako mora zajahati!”

Halef uboga in jaz stopim kameli, namenjeni za Albanijo, na noge.

“Sedaj pazite! Takoj, ko se dotaknete sedla, se dvigne kamela, in sicer najprvo spredaj, da vas vrže nazaj. Potem se dvigne s zadnjimi nogami in padete naprej. Pri obeh sunkih se morate vreči v nasprotno smer.”

“Bom poskusil.”

Prime za sedlo in se dvigne. Takoj skoči žival s prednjima nogama na tvišku, dasi sem ji držal noge. Burkasti pevec zleti nazaj, vendar ne pade, ker se je dobro prijel; zdajci pa poskoči kamela vzadaj, in ker je imel Albani roke še vedno spredaj, zleti iz sedla čez glavo kamele v pesek.

“Tristo zelenih, stvar ni tako lahka!” reče, ko pobira kosti svojega vojštaja iz peska in se riblje po stlačenih rebrih. “Toda na kamelo moram priti. Zapovejte, da zopet poklekne!”

“Rrrreee!”

Na ta klic kamela poklekne. Pri drugem poskusu Albani obsedi na sedlu, dasi je moral zdržati dva močna sunka. Predno odjahamo posvarim še poganjača:

“Devedži, znaš jahati kamelo?”

“Da, gospod.”

“In voditi?”

“Da.”

“Ne, ker ne veš, da spada k ježi tudi paličica!”

“Oprosti, gospod!”

Pomigne in hlapec prinese zahtevano. Zdaj zajaham tudi jaz.

Kamele so bile izvrstne in pokrite z vezenimi preprogami.

“Kam?” vprašam Albanija.

“Prepustim vani?”

“Dobro; torej proti bab el Medina!”

Moj novi znanec je vzbujal radi svoje čudne obleke pozornost vseh Raditega jo zavijem v stranske mestne ulice do vrat. Zunaj mesta prejezdimo korakoma naselbine Nubijcev, nakar smo bili v širni puščavi.

Do sem je Albani še precej možko se držal v sedlu. Sedaj so pa kamele začele z onim medvedjim korakom, ki so njim lastni tako, da vsakega novince napade morska bolezen, ne da bi videl kapljico slane vode. Pri prvih korakih se je Albani smejal; ker ni bil vajen kamele, in imel dovolj spretnosti, da z gibanjem olajša sunke, ki mu jih je povzročala žival. Premetaval se je na desno, levo, naprej in nazaj; njegova dolga arabska puška ga je ovirala in njegova velikanska sablja je odmevala po kamelinem trebuhu. Vzame jo torej med noge, zaemoka z jezikom in zapoje:

“Sablja rožlja, sablja žvenklja

In tolče kamelo navpik.

Kamela skaklja, kamela drvi

Kakor razjarjeni bik.”

Tu udarim svojo kamelo nalahko na gobec; žival skoči po koncu in zdrvi naprej, da zleti pesek več metrov v zrak. Ostale kamele so naravno sledile in konec je bilo petju. Albani drži puško v desni in paličico v levi roki, s kterima je balanciral po zraku in lovil sapo. Bil je smešen prizor.

“Obesite pihalnik čez rame in držite se trdno sedla!” mu zakličem.

“Pihalnik — — hop! — — pihal — — oh, brrr, ah! — — pihalnik čez hrbet! Saj nimam — — — hop, av! — nimam časa! Držite vendar vašo prekl — — — oh, brrr! — prekleto mrho!”

“Le poženite!”

“Da, toda moja — — — hu, hu, brrr, ah! — — moja beštija drvi kot obse — — hop, hopsasa! — kot obsedena za vašo!”

“Držite jo!”

“S kom?”

“Z nogami in z vajeti.”

“Noge niti utakniti ne morem — — — hopsa! — navzgor, in vajeti, teh nimam — — — stoj — oh, ah, oh! — več!”

“Tedaj morate čakati, da žival sama obstane.”

“Saj nimam no — — — brrrr, oh! nobene sape več!”

“Odprite usta; zraka je še dovolj v naravi!”

Obrnem se zopet naprej in ne poslušam več njegovih vzklikov. Bil je v dobrem varstvu, ker je Halef jahal na njegovi strani,

Prejahali smo v kratkem času malo višino in pred nami se razprostre odprta planjava. Navidez se je Albani privadil kamele, ker ni več stokal. V kaki uri smo prejezdili dve milje, ko se pojavi pred nami jezdec. Moral je imeti izvrstno kamelo, ker daljava med njim in nami se je očividno manjšala, in čez deset minut smo si že štali nasproti.

Bil je oblečen kot premožen Arabec in kapuco svojega plašča globoko potegnjeno čez obraz. Njegova kamela je bila več vredna kot vse naše tri skupaj.

“Salam aalejkum, mir s teboj!” pozdravi mene in odstrani pregrinjalo s svoje glave.

“Aalejkum!” odvrnem. “Ktera je tvoja pot po puščavi?”

Njegov glas je donel mehko, skoro kot ženski; njegova roka je bila sicer rujava, toda majhna in zala in ko odstrani kapuco, zagledam obraz brez brade, nasproti se mi posveti dvoje oči — bil ni mož, temveč ženska.

“Moja pot me vodi povsod,” odvrne. “Kam gre tvoja?”

“Prihajam iz Džide na sprehod, nakar se vrnem v mesto.”

Njen pogled potemni in začne me sumljivo gledati.

“Torej stanuješ v mestu?”

“Ne, ker sem tujec.”

“Torej si romar?”

Kaj naj odgovorim? Nameraval sem se izdati za mohamedanca; ker me je pa naravnost vprašala, nisem imel vzroka zakrivati ji resnice.

“Ne, jaz nisem hadži.”

“Tujec si v Džidi in vendar ne greš v Meko? Ali si bil že preje v svetem mestu, ali pa nisi pravovernik?”

“Nisem bil še v Meki, ker moja vera ni tvoja.”

“Ali si Jud?”

“Ne, kristijan sem.”

“In tvoja spremljevalca?”

“Ta je kristijan kot jaz in drugi je moslem in, ki potuje v Meko.”

Tu se zjasni njen obraz in obrne se proti Halefu.

“Kje si doma, tujec?”

“Na zapadu, daleč od tukaj, za puščavo.”

“Ali imaš ženo?”

Halef se začudi prav kakor jaz, ker je popolnoma proti orijentaliskim običajem spraševati po ženi. Konečno odvrne:

“Ne.”

“Ali si prijatelj ali sluga tega efendija?”

“Njegov prijatelj in sluga sem.”

Tu se obrne zopet do mene:

“Sidi, pojdi in sledi mi!”

“Kam?”

“Ali si klepetulja, ali se morda bojiš ženske?”

“Kaj še! Naprej!”

Ona obrne kamelo in jaha po svoji sledi nazaj. Jahal sem na njeni strani med tem ko so mi drugi sledili.

“No,” obrnem se proti Albaniju nazaj, “tu imate zanimiv dogodek, katerega sem vam prerokoval.”

Ženska pač ni bila več mlada in puščavsko solnce in naponi so začrtali že globoke raze na njenem obrazu; toda svoje dni je morala biti lepa, to se ji je poznalo na obrazu. Kaj dela sama v puščavi? Zakaj je jahala proti Džidi in sedaj se vrača z nami? Zakaj se je razveselila, ko je slišala, da Halef potuje v Meko in zakaj nam ni povedala cilja potovanja? — Bila mi je prava uganka. Okoli ramen je imela puško in za pasom jatagan; ob sedlu kamele je imela celo nekaj sulic, ki so v rokah izurjenega Arabca zelo nevarne. Naredila je name upljiv bojovite ženske, katerih se več vidi v orijentu.

“V katerem jeziku si preje govoril?” me vpraša, ko je slišala, kar sem omenil Albaniju.

“To je govorica Nemcev.”

“Torej si ti Nemec?”

“Da.”

“Nemci so hrabri ljudje.”

“Zakaj?”

“Najhrabrejši mož je bil ‘Sultan el Kebir’, Napoleon, in vendar so ga zmagali Rusi, Avstrijci in Nemci. Zakaj me tako strogo opazuješ?”

Ona je torej slišala o Napoleonu in osvobojevalnih vojskah; gotovo ni imela navadne preteklosti za seboj.

“Oprosti, če te je moje oko razžalostilo,” odvrnem. “Nisem namreč videl še mnogo takih žen kot si ti.”

“Žena, ki nosi orožje? Ki mori moške? Ki vlada celo svoje pleme? Ali nisi nikdar slišal o Galiji?”

“Galija?” vprašam in se spominjam; “ali ni bila iz rodu Begum?”

“Vidim, da jo poznaš.”

“Bila je šejkinja svojega rodu in pobila v bitki čete Mehemed Alija, katerim je zapovedoval Tunsun-bej.”

“Tako je. Ali vidiš torej, da je ženska enaka možu?”

“Kaj pravi kuran?”

“Kuran?” reče z izrazom zaničevanja. “Kuran je knjiga; tu imam svojo puško, svoj jatagan in sulice. Na koga veruješ? Na knjige ali na orožje?”

“Na orožje. Vidiš torej, da nisem gjavr, ker verujem isto kot ti.”

“Veruješ tudi ti na orožje?”

“Da; še več pa na sveto pismo.”

“Tega ne poznam, toda poznam pa tvoje orožje.”

To je bil za me poklon, ker je Arabec navajen moža soditi po orožju. Ona nadaljuje:

“Kdo je več sovražnikov usmrtil, ti ali tvoj prijatelj?”

Kdor bi gledal na orožje, bi smatral Albanija za bolj hrabrega; vendar sem bil prepričan, da dobri Tržačan s svojo sabljo še ni nikomur upihnil luč življenja; kljub temu pa ženski odgovorim nedoločno:

“Nikdar še nisem govoril z njim o tej zadevi.”

“Kolikokrat si že imel krvno maščevanje?”

“Še nikdar. Moja vera mi prepoveduje pobijati svoje sovražnike; njega umori postava.”

“Ko bi pa sedaj prišel Abu Seif in te hotel umoriti?”

“Branil bi se in v slučaju sile bi ga ubil, ker silobran je dovoljen. Toda govorila si o ‘Očetu sablje;’ ali ga poznaš?”

“Poznam ga. Tudi ti si imenoval njegovo njegovo ime; kje si zvedel zanj?”

“Nisem samo slišal o Abu Seifu, temveč sem ga celo videl.”

“Videl? Kdaj?”

“Pred nekoliko urami.”

“Kje?”

“Nazadnje na njegovi ladiji. Bil sem njegov ujetnik in sem mu šele včeraj pobegnil.”

“Kje je njegova ladija?”

Pokažem proti strani, kjer sem slutil njegovo ladijo.

“Tam leži skrita v zalivu.”

“Morda je on sam na ladiji?”

“Ne. Šel je v Meko, da ponese velikemu šerifu darilo.”

“Veliki šerif ni v Meki, temveč v Taifu. Zahvaliti se ti imam za važno sporočilo. Pojdi!”

Nepoznana ženska požene svojo kamelo in zavije čez kratek čas na desno, kjer se je pričel svet dvigati. Ko dospemo bližje, opazim, da se tu nahaja lep granit, kot sem ga pozneje zopet videl v Meki. V neki dolinici je bilo postavljenih nekoliko šotorov. Pokaže z roko na nje in reče:

“Tu prebivajo.”

“Kdo?”

“Beni-Kifr (prekleti), rodu Ateibov.”

“Po mojem mnenju prebivajo Ateibi v el Zalale, Tali in v el Nobejat?”

“Prav govoriš; vendar sledi mi. Zvedel boš vse!”

Pred šotori je počivalo okoli trideset kamel in nekaj konj; tropa mršavih puščavskih psov je ob našem prihodu divje zalajala, da so prebivalci šotorov skočili po koncu. Zgrabijo za orožje in nas bojevito pogledujejo.

“Tu počakajte!” reče naša vodnica.

Stopi raz kamelo in se poda k možem. Niti Halef niti Albani ni slišal mojega pogovora med potjo.

“Sidi,” vpraša Halef, “kteremu rodu pripadajo ti ljudje?”

“K Ateibom.”

“Slišal sem o njih. Oni so najhrabrejši bojovníki puščave in nobena karavana ni varna pred njihovimi kroglijami; ob enem so največji sovražniki Džeheinov, h katerim spada Abu Seif. Kaj hoče ženska od nas?”

“Ne vem.”

“Torej poizvemo; vendar imej svoje orožje pripravljeno, sidi, ker jim ne zaupam; oni so izvrženci in prekleti.”

“Na čem si spoznal to?”

“Ali ne veš, da vsi Arabci, ki stanujejo v bližini Meke, zbirajo vosek pogorelih sveč, pepel lesa in prah kabe, da si z njim mažejo čela? Ti možje pa niso namazani; oni ne smejo v Meko in k svetemu kamnu, ker so prekleti.”

“Zakaj so jih prekleli?”

“Morebiti nam sami povedo.”

Medtem je ženska govorila z možmi, nakar se eden izmed njih nam približa. Bil je starček častitljive postave.

“Alah blagoslovi vaš dohod! Razjahajte in stopite v naše šotore. Naši gostje ste.”

Slednje zatrdilo mi je pričalo, da smo varni. Kadar zgovori Arabec besedo ‘misafir’, to je gost, se mu sme popolnoma zaupati. Stopimo torej s kamel, nakar nas peljejo v šotor, kjer se vsedemo na preproge in ob jedem nam prinese hrane.

Med jedjo nikdo ne spregovori besedice. Po jedi dobimo vsak pipo in ko jih zapalimo, se prične obravnavati.

Bilo je nekaj nad dvajset mož v šotoru. Starec, ki je nas pozdravil, začne:

“Jaz sem šejk el urdi, zapovednik šotorov, in moram s teboj govoriti, sidi. Običaj prepoveduje gosta nadlegovati z vprašanji, dasi bi te rad nekaj vprašal. Ali mi dovoliš?”

“Dovolim.”

“Ti si kristijan?”

“Da.”

“Kaj delaš v deželi vernikov?”

“Rad bi spoznal deželo in njene prebivalce.”

Pogleda me z dvomljivim obrazom.

“In ko jih spoznaš, kaj potem?”

“Povrnem se domov?”

“Alah akbar, Bog je velik, in misli kristijanov so nezapopadljive. Ti si moj gost in verujem, kar praviš. Ali je ta mož tvoj sluga?”

Pokaže na Halefa.

“On je moj sluga in prijatelj.”

“Moje ime je Malek. Govoril si preje z mojo hčerjo; povedala mi je, da namerava Halef postati hadži in potuje zategadelj v Meko.”

“Povedala ti je resnico.”

“Čakal boš na njega, dokler se ne povrne?”

“Da.”

“Kje?”

“Ne vem.”

“Tujec si, vendar znaš govorico vernikov. Ali veš kaj je delil?”

“Delil je vodnik, ki mekanskim romarjem kaže svete kraje ter jih vodi po mestu.”

“Uganil si. Toda delil ima še drug posel. Neomženim ženskam je prepovedano stopiti v sveto mesto. Če hoče taka ženska v sveto mesto, gre v Džido, kjer se začasno poroči z delilom. Pelje jo kot ženo v Meko, kjer ona spolne vse, kar je potreba pri romanju, nakar se razporočita; ona ostane devica, in on je plačan za svoj trud.”

“Tudi to mi je znano.”

Ta uvod starega šejka vzbudi mojo radovednost. Kake načrte ima, ko objednem omenja Halefovo romanje v Meko s poslom delila? Zvedel sem takoj, ker šejk nadaljuje brez uvoda:

“Dovoli svojemu služabniku, da posluje za časa svojega romanja kot delil!”

To me preseneči.

“Zakaj?” ga vprašam.

“Povem ti, če dovoliš, kar sem te prosil.”

“Ne vem če sme. Delili so uradniki, ktere nastavi oblast.”

“Kdo mu hoče prepovedati oženiti se z devico in po romanju se zopet razporočiti?”

“Imaš prav. Kar se mene tiče, rad dovolim. Halef je prost mož; obrni se do njega.”

Prav užitek je bil opazovati obraz mojega Halefa. Bil je kakor začaran. —

“Ali mi storiš to ljubav, Halef?” vpraša ga starec.

“Smem li deklico preje videti?”

Šejk se zasmije in odvrne:

“Zakaj jo hočeš preje videti? Če je stara ali mlada, lepa ali grda, to je vseeno, ker jo moraš po romanju zopet oddati.”

“Ali so arabske hčerke kot hčerke Turkov, ki se skrivajo?”

“Arabske hčerke ne skrivajo svojih obrazov. Videl jo boš.”

Na njegov migljaj se eden navzočih dvigne in odide iz šotora. Čez kratek čas se povrne z deklico, ki je bila jako podobna ženski, s katero sem preje govoril.

“Tu je; oglej si jo!” reče šejk.

Halef kaj rad spolne njegovo povelje. Petnajstletna, toda popolnoma dorastla lepotica mu je ugajala.

“Kako se imenuješ?” jo vpraša.

“Hanneh (Ana),” mu odvrne deklica.

“Tvoje oko se blišči kot nur el kamar (svetloba meseca); tvoja lica se žarijo kot zahari (evetlice); ustnice se ti blišče kot reman (granatno jabolko), in tvoje trepalnice so kakor listje el semt (akacije). Moje ime je Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara, in če morem, spolnem tvojo prošnjo.”

Oči mojega Halefa so se bleščale, pa ne samo kot nur el kamar, temveč kot nur el šems (solnčna luč). Njegova navdušenost je pričenjala vzbujati pri njem poetično fantazijo; morebiti se je nahajal pred brezdnom istega prepada kot njegovi ranjki pradedje, ki so na potu v Meko se poženili in svetega mesta nikdar ne videli.

Deklica odide in šejk vpraša:

“Kako si se odločil?”

“Vprašaj mojega gospoda. Če mi on ne odsvetuje, spolnem tvojo željo.”

“Tvoj gospod je že privolil.”

“Tako je!” potrdim. “Toda povej nam, zakaj potuje ta deklica v Meko in ne gre v Džido, kjer bi si najela delila?”

“Ali poznaš Ahmet Izzet pašo?”

“Governerja v Meki?”

“Da, moraš ga poznati, ker vsak tujec, ki pride v Džido, se njemu predstavi ter ga prosi za varstvo.”

“On prebiva torej v Džidi? Jaz nisem bil pri njem, ker ne potrebujem pomoči in varstva Turka.”

“Ti si sicer kristijan, vendar si mož. Varstvo paševo se dobi le za dobro plačilo. Da, on ne stanuje v Meki, kjer bi moral, temveč v Džidi, kjer je luka. Njegova plača na leto je milijon pijastrov, toda on jo zna petkrat pomnožiti. Njemu mora plačati vsakdo, celo tihotapec in ropar, in raditega stanuje v Džidi. Povedali so mi, da si videl Abu Seifa?”

“Videl sem ga.”

“Ta ropar je dober znanec paše.”

“Ni mogoče!”

“Zakaj ne? Kaj je boljše: ali tata umoriti ali ga pa pustiti pri življenju, da mu plačujejo del svoje tatvine? Abu Seif je Džehein; jaz sem Ateib. Oba rodova živita v smrtnem sovraštvu; vendar se je predrznil priplaziti se do mojega šotoru in mi ukrasti hčer. Prisilil jo je, da je postala njegova žena; toda nekoč mu je ušla in dospela k meni s svojim otrokom. Videl si ženo in otroka; z mojo hčerjo si govoril in unukinja je bila pravkar v šotoru. Od tega časa ga iščem, da z njim obračunim. Nekoč sem naletel nanj; bilo je v palači governerja. Ta je čuval roparja in mu pustil pobegniti, medtem ko sem jaz pri vratih prežal nanj. Pozneje nekoč me je poslal šejk našega rodu v Meko, da prinesem tja darila. Utaborili smo se pri vratih el Rameh; tu pride Abu Seif s svojimi ljudmi; hotel je vstopiti v svetišče. Jeza me pograbi; napadem ga, dasi je v Meki prepovedan vsak prepir. Nisem ga hotel ubiti, temveč ga le prisiliti, da gre z menoj ven iz mesta, kjer bi se borila. Branil se je in njegovi ljudje so mu pomagali. Vnel se je boj, ki se je končal s tem, da so nastopili evnuhi, nas zaprli, njega pa spustili. Za kazen so nam prepovedali obisk svetih krajev. Cel naš rod je bil preklet in nas je moral izobčiti, če se je hotel znebiti prekletstva. Toda maščevali se bomo in zapustili okolico. Praviš, da si bil jetnik Abu Seifa?”

“Da.”

“Pripoveduj!”

V kratkem mu povem cel dogodljaj.

“Veš li natanko za kraj, kjer je njegova ladija?”

“Celo po noči bi ga dobil.”

“Ali nas hočeš peljati tja?”

“Morda boste Abu Seifove ljudi pomorili?”

“Da.”

“Tedaj mi vera prepoveduje biti vaš vodnik.”

“Je li tebi prepovedano maščevanje?”

“Da, ker nam naša vera zapoveduje ljubiti celo svoje sovražnike. Samo oblast ima pravico lopove kaznovati in vi niste njih sodniki.”

“Tvoja vera je ljubezniva; mi pa nismo kristijani ter bomo kaznovali sovražnika, katerega bi sodnik varoval. Povedal si mi, kje leži njih ladija, ktero najdemo brez tvoje pomoči. Samo obljubi, da ne boš svaril Džeheinov!”

“Svaril jih ne bodem, ker nečem postati še enkrat njih jetnik.”

“Torej smo jedini. Kdaj potuje Halef v Meko?”

“Jutri, če mi dovoliš, sidi,” odvrne Halef mesto mene.

“Lahko se napotiš jutri.”

“Torej naj ostane nocoj pri nas,” prosi šejk. “Spremili ga bomo do mesta, dokler je nam dovoljeno, nakar se po romanju povrne k tebi.”

Tu se nečesa spomnim, kar takoj omenim šejku.

“Spremil vas bodem in pri vas čakal na Halefa.”

Občno veselje je zavladovalo v šotoru.

“Efendi, vidim, da se ne sramuješ zavrženih,” reče šejk. “Dobrodošel si pri nas. Ostani pri nas in pomagaj nam praznovati poroko!”

“Ni mogoče, ker moram še preje v Džido, da zvršim svoje opravke. Moj gospodar mora vedeti, kje se nahajam.”

“Torej te spremim do mestnih vrat. V mesto ne smem, ker je sveto. Kdaj odideš?”

“Če ti je ljubo takoj. Povrnem se v kratkem času. Morda lahko pripelem s seboj kadija ali mulaha za sklenitev poroke?”

“Ne potrebujem niti mulaha, niti kadija; jaz sem šejk, in kar jaz sklenem ima moč in veljavo. Pač pa prinesi s seboj pergament, da podpišem pogodbo. Pečat in vosek imam jaz.”

Kamele so bile pripravljene, ktere takoj zasedemo. Razven šejka, njegove hčerje, nas je spremljalo še pet Ateibov. Stareu sem sledil brez ugovora, dasi sem opazil, da se je obrnil bolj proti morju. Albani se je nekoliko privadil kameli in je že precej možko sedel na njej.

Tu se šejk ustavi in pokaže z roko proti morju.

“Morda slutiš, efendi, kdo se tam nahaja?”

“Kdo?”

“Zaliv, kjer je ladija morskega roparja. Ali sem uganil?”

“Misli kar hočeš, samo ne vprašuj me.”

Imel je prav. Jahamo naprej. Čez nekaj časa se prikažete dve točki na horizontu v smeri proti Džidi. Kakor opazim, se niste približevali nam nasproti, temveč se pregibale v smeri proti omenjenemu zalivu. Z daljnogledom tudi opazim, da sta dva pešca. To je bilo nekaj čudnega v puščavi; najbrž sta bila od posadke Abu Seifa. Najbrž je moj stražnik poslal dva poslanca k Abu Seifu, ki mu naj naznanita o mojem begu in sedaj sta se vračala.

Spoznal ju je tudi Malek in ostro opazoval. Nato se obrne proti svojim ljudem, katerim nekaj pošepeče. Takoj se obrnejo trije izmed njih proti strani, od koder smo prišli. Malek je hotel te ljudij dobiti v svojo pest. Da se mu ta nakana posreči, mora obema odrezati pot do zaliva in sicer tako, da pešca tega ne opazita. Raditega je svoje ljudij poslal nekoliko nazaj, da pozneje iz skrivališča planejo za svojimi nasprotniki. Medtem, ko mi nadaljujemo svojo pot, se obrne Malek k meni in reče:

“Efendi, hočeš li počakati, ali pa se podaš v mesto, kjer počakaš pri mestnih vratih na nas?”

“Govoriti hočeš s tema potniki v puščavi in jaz останem tu, dokler ne bosta pri tebi.”

“Morebiti so Džeheini!”

“Tudi jaz sem istega mnjenja. Tvoji trije preganjalci jim prestrižejo pot proti zalivu; jahaj povprečno po tej poti, in jaz s Halefom se bom držal sedanje smeri, da nama oba roparja ne utečeta v Džido.”

“Tvoj načrt je dober; ravnal se bom po njem.”

Zavije na stran in Albaniju pomignem, da se mu pridruži. S Halefom se spustiva v galop, in ko dospeva v vzporedno črto z njima, jo udariva za njih hrbet. Šele sedaj opazita naš namen in se ustavita. Pred seboj imata mene in Halefa, na strani Maleka z Albanijem in le pot pred njima je še prosta. S podvojeno hitrostjo jo ubereta proti zalivu, ko se pojavijo pred njima trije Ateibi. Dasi naju še niste spoznala, vendar sta slutila, da se jima bližajo sovražniki. Bila sta oborožena. Če se razdelita, moramo storiti mi isto in potem bi bilo odločnemu pešcu lahko mogoče spoprijeti se s tremi jezdec. Vendar tega se nista domislila, ali pa nista imela dovolj poguma. Zajedno jih obkrožimo vsi skupaj. Spoznam jih na mestu; bili so mornarji posadke ladije Abu Seifa.

“Od kod prihajate?” vpraša šejk.

“Iz Džide,” glasi se odgovor.

“Kam sta namenjena?”

“V puščavo, da iščeva gomoljike.”

“Gomoljike? Saj nimata seboj niti živali, niti košar!”

“Najprvo hočeva samo pogledati, če te gobe rastejo tukaj, nakar se vrneva s košarami.”

“Od ktereга rodu ste?”

“Stanujemo v mestu.”

To je bila pač predrzna laž, ker vedeti sta morala, da ju poznam. Tudi Halef se zjezi nad toliko predrznostjo. Vzame bič izza pasa in reče:

“Menita morda, da sva z efendijem postala slepa? Vidva sta lopova in lažnika! Džeheina sta in mornarja Abu Seifa. Če takoj ne priznata, vaju z bičem naučim resnice!”

“Kaj vas briga, kdo sva midva?”

Skočim iz kamele in potegnem Halefu bič iz rok.

“Ne bodite smešna, moža! Čujta, kaj vama rečem! Kar imate s temi bojevniki iz rodu Ateibov, meni nič mar; meni bosta pa odgovarjala, kar vaju vprašam. Če storita tako, vama ne storim ničesar; če se pa protivita, vaju naučim resnice s tem bičem, da se nikdar več ne prikažeta pred vernimi sinovi Arabcev!”

Groziti Arabcu z udarci je največje zasramovanje. Obadva takoj zgrabita za svoje revolverje.

“Takoj te ubijeva, če se drzneš dotakniti naju!”

“Gotovo še ne vesta, kako blagodejno deluje bič v rokah kakega Franka! Oster je kot jatagan; pada težje kot kol in je hitrejši kot kroglice v vajinih pihalnikih. Ali ne vidita, da so puške vseh obrnjene na vaju? Pustita torej nože in revolverje za pasom! Vidva sta poslanca na Abu Seifa?”

“Da,” odgovorita boječ, ko uvidita, da ne pomaga tajeenje.

“Da mu povesta, da sem pobegnil?”

“Da.”

“Kje sta naletela nanj?”

“V Meki.”

“Kako je mogoče, da sta se tako hitro iz Meke povrnila?”

“Do Džide sva jahala kamele.”

“Koliko časa ostane Abu Seif v Meki?”

“Samo kratek čas. Potem potuje v Taif, kjer se nahaja guverner.”

“Torej sem z vama gotov.”

“Sidi, morda nameravaš te roparje spustiti?” reče Halef. “Oba ustrelim, da ne bosta mogla nikomur več škoditi.”

“Obljubil sem jima, da ju pustim pri življenju in ti se moraš ravnati po meni. Sledi mi!”

Stopim na kamelo in odjezdim. Halef mi sledi; Albani ostane pri šejku. Potegnil je svojo velikansko sabljo iz nožnice, vendar sem bil prepričan, da z njo ne bo nikomur upihnil življenja. In res mirno obsedi v sedlu, ko skočijo Ateibi na Džeheine. Po kratkem boju sta premagana; privežejo ju na kamele in dva Ateiba se napotita z njima v šotore. Drugi nam sledijo.

“Sidi, pomilostil si jih, vendar bosta morala umreti,” omeni Halef.

“Za njih usodo nisem odgovoren niti jaz niti ti! Pomisli, kaj te čaka danes. Ženin mora biti spravljen!”

“Sidi, ali bi ti opravljal službo delila pri tej deklici?”

“Da, da sem moslem.”

“Gospod, ti si Frank, kristijan, s katerim se lahko pomenim o enakih stvarih. Morda veš, kaj je ljubezen?”

“Da. Ljubezen je volčja jagoda; kdor jo okusi, dobi bolečine v trebuhu.”

“Sidi, kdo bo primerjal volčjo črešnjo z ljubeznijo! Alah naj osvetli tvoj razum in ogreje tvoje sree! Dobra žena je kot pipa iz jasmína in kakor mošnja, iz ktere nikdar ne zmanka duhana. In ljubezen do device, ta je — — ta je — — kakor — — turban na goli glavi in solnce v puščavi.”

“Da, in kogar zadenejo solnčni žarki, dobi solčno pego. Menim, da jo že imaš, Halef. Alah ti pomagaj!”

“Sidi, znano mi je, da ne maraš postati ženin; jaz pa sem in srce mi je odprto kot nos, ki vonja duh cvetlic.”

Najin pogovor je bil prekinjen, ker so nas ostali dohiteli. Ko zagledamo zidovje mesta, ustavi šejk svoje živali. Vzel je s seboj dve prosti kameli, ktere je namenil za me in Halefa pri povratku.

“Sidi, čakal bom tukaj,” reče. “Koliko ur bode minilo, da se vrneš?”

“Vrnem se, predno solnce preide toliko svoje poti, kot je dolga tvoja sulica.”

“Ne pozabi na pergament in črnilo!”

“Ne. Alah naj te čuva, dokler se ne vrnem!”

Ateibi počenejo poleg svojih kamel, in mi trije se napotimo v mesto.

“No, smo li doživeli zanimiv dogodek?” vprašam Albanija.

“Gotovo. In še kakšnega! Saj bi se skoro pobili do smrti med potjo. Jaz sem bil že pripravljen.”

“Da, prav tak ste bili kot Brdavs, s katerim ni dobro zobati črešnje. Kako ste zadovoljni z ježo?”

“Hm! Sprva me je dajalo, pozneje mi je pa odleglo. Toda vi se vrnete k tem Arabeem? — Torej se ne bova več videla?”

“Najbrž, ker hočete vi odpotovati s prihodnjim parnikom, ki pride v Džido. Vendar sem doživel že toliko čudnih sestankov, da bi skoro dejal, da se še vidiva.”

Te besede so se pozneje uresničile. Za sedaj sva se pa ločila kot se spodobi rojakom, ki se znajdejo v tujini. S Halefom naprtim svoje reči in se poslovim od gospodarja. Nato odjahava pred mesto, kjer so nas čakali Ateibi.

V Meki.

Med ježo nismo skoro ničesar govorili. Najbolj tiha izmed vseh je pa bila šejkova hči. Celo pot ni niti črhnila; tembolj pa so govorili njeni pogledi. Pogosto je obrnila oko proti nizkemu horizontu, kjer je bila zadržana ladija Abu Seifa in njena desnica je nehote segala po ostrem nožu ali pa po dolgi puški, ki ji je visela preko ramen.

Ko pridemo blizu tabora, se mi približa Halef.

“Sidi,” reče, “kaki običaji vladajo v vaši deželi? Ali pri vas ženini obdarijo neveste?”

“Seveda, pri nas kakor pri vas.”

“Da, tudi pri nas je ta navada. Ker pa postane Hana le za nekaj dni moja žena, ne vem, če bi ji dal kako darilo.”

“Darilo je uljudnost, ki vedno vzbuja hvaležna čutila. Halef bodi uljuden!”

“Toda kaj naj ji podarim? Reven sem in nikakor pripravljen za ženitev. Morda bi bil adešlik (žveplenke) pripraven dar?”

V Kairi si je kupil majhno papirnato škatljico in v njej spravljaj žveplenke. Škatljica je bila zanj velike vrednosti, ker je plačal za njo dvajsetkrat večjo ceno, kakor je bila vredna. Ljubezen ga je prignala do junaškega sklepa, da to ‘dragocenost’ daruje svoji ‘ženi’.

“Le daj ji!” odvrnem resno.

“Dobro, dam ji! Toda, ko preneha biti moja žena, misliš, da mi bo vrnila?”

“Obdržala bo za sebe.”

“Alah kerim, Bog je usmiljen; gotovo ne bo pripustil, da zgubim tako dragoceno stvar! Kaj naj storim, sidi?”

“Če so ti žveplenke tako prirastle k srcu, daj ji kaj drugega.”

“Kaj? To je moje edino premoženje. Podariti ji ne morem svojega turbana, niti puške, niti biča!”

“Torej ne daj ji ničesar!”

Halef pa strese z glavo.

“Tako neuljuden ne smem biti, sidi. Ona je moja nevesta in mora dobiti darilo. Kaj si bodo Ateibi mislili, če tvoj sluga ničesar ne podari svoji nevesti!”

Zvita buča! Pričel je apelirati na moj ponos in poleg tega tudi na mojo mošnjko.

“Čast Alahu, ki je razsvetlil tvoje možgane, Halef! Toda z menoj je tako kot s teboj. Tvoji nevesti ne morem podariti niti svojega plašča, niti svoje suknje, niti puške!”

“Alah je pravičen in usmiljen, efendi; za vsak dar plača tisočere obresti. Ali ne nosi tvoja kamela usnjati zavitek, v katerem so stvari, ki morajo očarati vsako nevesto?”

“In če ti kaj podarim za tvojo nevesto, bom li dobil nazaj, ko Hana preneha biti tvoja žena?”

“Zahtevaj od nje!”

“To ni navada pri nas Frankih. Toda, ker si mi obljubil tisočere obresti, odprem pozneje zavoj in pogledam, kaj je v njem za tvojo nevesto.”

Tu veselo poskoči na svoji kameli.

“Sidi, ti si najmodrejši in najboljši efendi, kar jih je Alah ustvaril. Tvoja dobrota je bolj široka kot Sahara in tvoja darežljivost je bolj dolga kot reka Nil. Tvoj oče je bil najslavnejši in oče tvojega očeta najbolj vzvišeni mož med zemeljskimi prebivalci. Tvoja mati je bila najlepša med cvetlicami in mati tvoje matere najljubeznivejša cvetlica zapadne dežele. Tvoji sinovi naj bodo številni kot zvezde na nebu, tvoje hčerke številnejše od peska v puščavi, in sinovi tvojih sinov številni kot kapljice v morju!”

Sreča, da smo prišli v tabor, sicer bi me njegova hvaležnost omožila še z vsemi hčerami Samojedov, Tunguzov, Eskimov in Hotentotov. V omejenem usnjatem zavitku je bilo res precej mičnih stvari, ki so morale očarati arabsko deklico. Trgovec Isla ben Maflej mi je, predno sva se v Kairi ločila, podelil raznovrstnih drobnarij, ki sem jih na svojem potovanju uporabljal za darila in za ktere so mi skazovali velike usluge. Bile so same drobnarije, ki ne vzamejo dosti prostora, in ki so brez vrednosti, pri prebivalcih puščave pa jih imajo za največja čuda.

Medtem, ko sem se jaz mudil v mestu, so en šotor spraznili in pripravili za mene. Ko se v njem uredim, potegnem iz zavoja medeno svetinjo, ki je imela steklen pokrov, pod katerim se je na umeten način premikal majhen hudiček. Visel je na verižici iz steklenih biserjev, ki so se na soncu ali pa pri ognju svetili v vseh barvah. Stvar je bila vredna komaj 50 centov. Pokažem jo Halefu.

Pogleda in prestrašen odskoči.

“Mašalah, čudež božji! Tu je satan, ki naj ga Alah prekolne! Sidi, kako si dobil zlodja v svojo oblast? La illa illah Alah, ve Muhamed resul Alah! Čuvaj nas Bog pred trikrat prekletim zlodjem! Ne njemu, temveč tebi samemu hočemo služiti!”

“Ne boj se, ne stori ti ničesar, ker je zaprt!”

“Ali ne more ven, res ne?”

“Ne.”

“Ali mi prisežeš pri svoji bradi?”

“Pri moji bradi!”

“Torej pokaži, efendi! Toda če se mu posreči se oprostiti, sem zgrubljen, in moja duša naj pride čez tebe in tvoje očete!”

Verižico prime s koncem prstov, jo položi na tla, poklekne poleg in jo skrbno opazuje.

“Valahi — bilahi — talahi — Alah, pravi satan je! Ali vidiš, kako odpira gobec in stega jezik? Oči zavija in maha z rogovi; z repom miga, grozi s kremplji in udarja z nogo! O jaci — gorje, če skoči iz svetinje!”

“Ne more, ker ni živ; narejen je na umeten način.”

“Narejen po človeških rokah? Efendi, varaš me, da dobim pogum, Kdo more zlodja narediti? Noben človek, noben vernik, noben kristijan in ne pogan! Ti si največji učenjak, največji junak, ki hodi po zemlji, ker si satana prisilil, da je šel v ta ozek zapor! Hamdulilah, čast Bogu, ker je sedaj zemlja varna pred njim in njegovim duhovom, in vsi nasledniki proroka lahko vriskajo in se vesele bolečin, ki jih mora tukaj prestati! Zakaj si mi pokazal satana, efendi?”

“Daj ga svoji nevesti za darilo.”

“Jaz — — —?! To verižico, ki je bolj dragocena kot vsi dijamanti na prestolu sultana? Kdor poseduje to verižico, ta postane slaven med sinovi in hčerami vernikov. Ali jo hočeš res meni podariti?”

“Da.”

“Torej dovoli mi, sidi, da jo za sebe obdržim. Raje podelim deklici žveplenke.”

“Ne, daj ji to verižico. Zapovedujem ti!”

“Toraj moram ubogati. Toda na katerem mestu si nosil tako nevarne in dragocene stvari?”

“Ker je okolica, po kateri smo hodili, jako nevarna, sem jo spravil v moje široke hlače.”

“Sidi, ti si še bolj zvit in premeten kot zlodej, ker si ga prisilil, da je bival v tvojih hlačah. Kdaj naj dam Hani verižico?”

“Tako, ko postane tvoja žena.”

“Postala bo najslavnejša med arabskimi hčerkami, ker se bo o njej pripovedovalo, da ima zlodja zaprtega. Pokaži mi še druge zaklade!”

Vendar nisem imel časa, ker je poslal šejk človeka z naročilom, da naj prideva s Halefom k njemu. Bil je v svojem šotoru, obdan od vseh Ateibov.

“Sidi, si li prinesel s seboj pergament?” vpraša me Malek.

“Pri sebi imam papir, ki je ravno tako dober kot pergament.”

“Ali hočeš spisati pogodbo?”

“Če želiš, da.”

“Torej začnimo!”

Halef pritrdi in takoj se dvigne eden navzočih mož, ki ga vpraša:

“Kako se imenuješ s polnim imenom?”

“Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara.”

“Iz ktere dežele prihajaš?”

“Prihajam iz zapada, kjer zahaja solnce za veliko puščavo.”

“Kteremu rodu pripadaš?”

“Oče mojega očeta, ktereга naj blagoslovi Alah, je prebival pri slavnem rodu Uelad bu Seba in Uelad Selim v pokrajini Šur-Šum.”

Mož, ki je spraševal, in ki je bil najbrž sorodnik neveste, se obrne sedaj proti šejku.

“Vsi te poznamo, o pravični, modri in junaški. Ti si hadži Malek Ifandi ibn Ahmed Hadid el Eini ben Abul Ali el Besami Abu Šehab Abdolatif el Hanifi, šejk hrabrega rodu Ateibov. Ta mož tukaj je junak rodu Uelad bu Seba, ki stanuje na gorah, ki se dvigajo do neba in imenujejo Šur-Šum. Ime mu je Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara; prijatelj je velikega efendija iz Frankistana, ki je naš gost. Šejk, ti imaš hčer. Njeno ime je Hana; njeni lasje so kot svila, njena koža kot olje in njene čednosti so krasne in bele kot snežinke, ki vejejo po gorah. Halef Omar jo hoče vzeti za ženo. Povej, šejk, kaj praviš k temu?”

Pozvani se zamisli in čez kratek čas odvrne:

“Govoril si, moj sin. Vsedi se in poslušaj sedaj moj govor. Ta Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara je junak, ktereга slava je že pred leti dospela do nas. Njegova roka je nepremagljiva; njegova hitrost je kakor gazelina; njegov pogled jednaki orlovskemu; njegova krogla vedno pogodi in njegov handžar je že videl kri mnogih sovražnikov. Vešč je v kuranu in pri posvetovanju je najmodrejši in najprevidnejši. Po-

leg tega ga je sprejel za svojega prijatelja frankovski dež — — zakaj bi mu branil svojo hčer, če je pripravljen spolniti moje pogoje.”

“Kake pogoje staviš?” vpraša prejšnji govornik.

“Deklica je hči mogočnega šejka, raditega zahtevam posebno ceno za njo. Halef naj mi da 50 kobil, 5 kamel, 10 tovornih živalij in 50 ovac.”

Pri teh besedah naredi Halef obraz kot bi pravkar pogoltnil vseh 50 ovac, kamel in kobil s kostmi in kožo vred. Kje naj vzame živali? K sreči šejk nadaljuje:

“Za to mu jaz podelim 50 kobil, 5 ježnih kamel, 10 tovornih kamel in 50 ovac. To je njena dota. Vaša modrost torej sprevidi, da pri tej doti ne potrebujemo Halefovega darila. Zahtevam pa, da jutri na vse zgodaj nastopi svoje potovanje v Meko, in naj vzame svojo ženo s seboj. Tam opravi vse svete obrede, nakar se nemudoma povrne. S svojo ženo naj občuje kot z devico in po svojem povratku naj jo nam vrne. Za to službo dobi kamelo in vrečo datelnov. Če se pa nad svojo ženo pregreši, ne dobi ničesar, in obsojen bo na smrt. Vi ste priče, kar sem določil.”

Govornik se obrne proti Halefu:

“Slišal si. Kaj praviš na to?”

Pozvanemu se je videlo na obrazu, da se v eni stvari ne sklada namreč, da bi ženo zopet oddal. Vendar je bil toliko previden, da se je udal v trenutni položaj in odvrnil:

“Pogodbe sprejemem.”

“Tedad preskrbi pismo, efendi,” prosi šejk. “Naredi dvojnega; enega za mene drugega za njega.”

Jaz ugodim njegovim zahtevi in preberem, kar sem napisal. Šejk potrdi pogodbo ter obe tiskovini zapečati z voskom, na katerega pritisne konec svojega bodala, ko sta se on in Halef podpisala.”

S tem je bil običaj končan in svatbene slavnosti so se lahko pričele. Ker se je šlo samo za navidezno poroko, so bile slednje kaj preproste. Zaklali so jagnjeta in ga spekli. Ko se je janječek pekel na ražnju, so Arabci priredili boj, pri katerem pa niso streljali; okoliščina, ki si jo vsakdo lahko tolmači.

Ko nastopi noč, se prične pojedina. Jedli so le možje, in šele ko smo bili mi siti, dobe ženske ostanke. Ob tej priliki je morala nastopiti tudi Hana. To priliko izrabi Halef, da vstane in podeli svoji nevesti namenjeni dar. Prizor, ki je pa sedaj sledil, se ne da popisati. V svetinji zaprti zlodej je bil čudež, ki je presegal arabske pojme. Vse moje prizadevanje, da je zlodej samo podoba, ni izdalo ničesar. Verjeli mi niso, posebno ne, ker se je zlodej premikal. Razglasili so me za največjega čarovnika in junaka; konec vsemu pa je bil, da Hana ni dobila darila. Ujeti zlodej je bil tako čudo, da so smatrali samo šejka pripravnim hraniti dragocenega jetnika; seveda šele potem, ko sem jim prisegel, da se satanu nikdar ne bo posrečilo pobegniti iz ujetništva.

Bila je že polnoč, ko se podam v svoj šotor, da zaspi. Halef je ostal pri meni.

“Sidi, ali se moram vsega držati in vse spolniti, kar si preje napisal na papir?” me vpraša.

“Da, ker si obljubil.”

Mine precej časa, predno zopet začne:

“Ali bi ti svojo ženo tudi izročil nazaj?”

“Ne.”

“In vendar praviš da se moram držati obljube!”

“Seveda. Če jaz vzamem ženo, nikdar ne obljubim, da jo vrnem.”

“O sidi, zakaj mi nisi povedal, da tudi jaz ne bi obljubil!”

“Saj nisi deček, da bi potreboval varuha. Meni se zdi, da bi Hano rad obdržal!”

“Uganil si.”

“Torej me hočeš zapustiti?”

“Tebe, sidi — — —? Oh — — —!”

V veliki zadregi vzdihne in ne da odgovora.

Nekaj mrmranja in par vzdihljajev je vse, kar sem slišal. Premetaval se je na svojem ležišču od ene strani na drugo; jasno je bilo, da se je bojeval v srečo, kje naj ostane: pri meni ali pri svoji ženi. Prepustim ga njegovim mislim in zaspi.

Zaspal sem tako trdo, da me vzbudi šele glasna hoja kamel pred mojim šotorom. Vstanem in stopim pred šotor. Na vzhodu se je bliščalo in na onej strani, kjer je bil zaliv, se je nebo rudečilo. Moralo je goreti in moja sumnja je še potrdilo nenavadno živahno življenje v taboru. Možje so pravkar prihajali iz pohoda, obloženi s plenom. Pridružila se jim je tudi šejkova hči in ko stopi s kamele, opazim, da je njena obleka s krvjo oškropljena. Malek mi vošči dobro jutro in z roko kazaje proti goreči ladiji, mi reče:

“Vidiš torej, da smo našli ladijo. Ko smo prišli do njih, so spali, in sedaj so zbrani pri psih, svojih očetih.”

“Torej si jih pomoril, okradel in jim zapalil ladijo?”

“Okradel? Kaj misliš s temi besedami? Ali ne pripada zmagovalcu lastnina premaganega? Kdo nam hoče vzeti, kar smo v bitki pridobili?”

“Ladija in kar je na njej ne pripada Abu Seifu, temveč šerif emirju.”

“Šerif emirju, ki nas je preklel? Nikdar ne dobi svojih novcev, ki smo jih zaplenili, tudi če bi bili v resnici njegovi, kar pa ne verujem.”

“Torej sovrašiš tudi šerif emirja?”

“Vsak Arabec ga sovraži. Ali nisi slišal o grozovitostih, ki jih je počenjal med narodom? Toda bliža se čas jutranje molitve. Pripravi se, da pojdeš z nami, ker na tem mestu ne moremo ostati.”

“Kam preneseš svoj tabor?”

“Preselim se na tak kraj, kjer bom lahko opazoval pot med Meko in Džido. Abu Seif mi ne sme pobegniti.”

“Ali si tudi pomislil na nevarnosti, ki ti grozijo?”

“Morda misliš, da se Ateibi boje nevarnosti?”

“Ne, toda najhrabrejši mož mora biti tudi previden. Če dobiš Abu Seifa v svojo oblast in ga umoriš, zapusti takoj to okolico. Morebiti zgubiš otroka svoje hčere, ki se sedaj s Halefom mudi v Meki.”

“Halefu naročim, kje naj nas poišče. Predno odidemo, mora Hana v Meko. Ona je edina med nami, ki še ni videla svetega mesta, in pozneje morda ne bo več imela prilike. Raditega sem že več časa se oziral za pravnim spremljevalcem.”

“Ali si se že odločil, kam odpotuješ s svojim rodом?”

“Potegnemo jo v puščavo er Naman, v Maskat, od koder pošljem sla do rodu beni Šamar ali k beni Obeide, da nas sprejmejo k sebi.”

Kmalu nastane jutro. Solnce na horizontu se dvigne in Arabci, še vsi krvavi, pokleknejo k molitvi. Kmalu nato poderejo šotore in četa se odpravi na odhod. Sedaj, ko se je popolnoma zdanilo, sem šele opazil, koliko plena so si prilastili na ladiji Abu Seifa. Postali so naenkrat premožni ljudje. To je bil tudi vzrok nenavadnega veselja v taboru. Le jaz sem bil nekoliko nevoljen, ker sem si očitil, da sem nedolžni vzrok pogube Džeheinov. Seveda očitati si nisem imel kaj, vendar je vedno bolje vprašati svojo vest, če bi mogel drugače postopati. Tudi bližina Meke mi je rojila po glavi. Pred menoj leži “sveta”, prepovedana! Ali naj se je ognem, ali naj se drznem med njeno obzidje? Z vsemi silami me je vlekle v mesto, le strah, da me zasačijo, me je zadrževal. Kakšno korist imam, če obiščem mesto? Ponašal bi se lahko, da sem bil v Meki — to je vsa slava. In če me zasačijo, ni moje življenje vredno počenega groša. Vendar konečno sem nehal pre-mišljavati in sklenil ravnati se po okoliščinah. Že večkrat sem storil enako in vedno sem imel srečo.

Da se med potjo ogne kolikor mogoče ljudem, je šel šejk po ovinkih. Svojim ljudem ni dovolil počitka, dokler se ni zvečerilo. Prišli smo v nekako sotesko, ki je bila obdana z granitnimi stenami. Jahamo po soteski naprej, dokler ne dospemo v nekako kotlasto dolino, iz ktere je bil en sam izhod. Tu razjahamo. Možje postavijo šotore in ženske zakurijo ogenj. Sledila je zelo bogata večerja; seveda so bile večinoma vse jestvine iz kuhinje Abu Seifa. Po pojedini so pričeli razdeljevati plen.

Ker nisem imel nobenega deleža pri plenu, zapustim Arabce in se napravim na pot okoli soteske, kjer smo se utaborili. Na enem mestu opazim, da se lahko pripleza na vrh; raditega poskusim. Zvezde so jasno razsvetljevale okolico. Plezanje se mi posreči. V teku četrte ure priplezam na vrh gore, odkoder se mi odpre prost pogled na vse strani. Tam daleč na jugu vidim celo vrsto gor, nad katerimi se je razprostiral sijaj, ki prihaja zvečer od lučij večjega mesta. Tam leži Meka!

Pod seboj začujem glasne besede Ateibov, ki so se pripravili za plen. Mine precej časa, predno se povrnem k njim. Šejk me sprejme z besedami:

“Efendi, zakaj nisi ostal pri nas? Od vsega, kar smo zaplenili na ladiji, moraš dobiti svoj del!”

“Jaz? Motiš se. Nisem se udeležil napada, torej tudi ničesar zaslužil nisem.”

“Nikdar ne bi Džeheinov dobili v svojo pest, da nisi ti prišel k nam! Bil si naš vodnik, dasi ne dejanski, torej imaš pravico, da zahtevaš svoj delež.”

“Ne vzamem ničesar!”

“Sidi, premalo poznam tvojo vero, da bi jo raditega zasramoval, ker si moj gost; vendar napačna je, če ti prepoveduje vzeti zasluženi plen. Sovražniki so mrtvi in ladija zažgana. Ali naj te stvari, ki so nam tako potrebne, pustimo, da nam jih vzamejo drugi?”

“Nečem se prepirati; obdržite, kar ste meni namenili!”

“Nikakor ne! Dovolj, da izročim Halefu, tvojemu spremljevalcu, ki je sicer že dobil svoj delež.”

“Le dajte mu!”

Mali Halef samega zahvaljevanja ni mogel govoriti. Dobil je orožje, obleko in mošnjo srebrnega denarja. Silil je toliko časa v mene, dokler mu jih nisem preštel, nakar se je razglasil za najbolj premožnega moža na zemlji; cela svota je znašala sicer samo 800 pijastrov, kar je pa zadostovalo, da se je Arabec čutil srečnega.

“S tem denarjem lahko petdesetkrat poplačaš stroške, ki jih boš imel v Meki,” reče šejk.

“Kdaj se napotim v sveto mesto?” vpraša Halef.

“Jutri zjutraj, malo pred poldnevom.”

“Še nikdar nisem bil tam. Kako naj se obnašam?”

“Tako ti povem,” reče stari šejk. “Dolžnost vsakega romarja je, da se takoj pri prihodu v mesto poda v el hamran, v veliko mošejo. Jezdi naravnost do mošeje, kjer pusti kamelo in stopi v svetišče. Tam dobiš vodnika, ki te bode vodil okrog in ti povedal, ktere obrede moraš opraviti; samo vprašaj ga po ceni takoj, sicer te ogoljufajo, da se boš prijemal za glavo. Takoj ko zagledaš kabo, vrzi se dvakrat na zemljo ter opravi potrebne molitve v zahvalo, da si došel na sveto mesto. Nato pojdi k prižnici ter sezuji svoje čevlje; čevlji ostanejo tam pod posebnim varstvom; v sveti mošeji namreč ni dovoljeno nositi čevljev s seboj kot v drugih mošejah. Zatem se prične tovač, obhod okoli svete kabe, ki se mora sedemkrat ponoviti.”

“Proti kterej strani?”

“Proti desni, da je kaba vedno na levi strani. Prve tri obhode moraš premeriti z zelo hitrimi koraki.”

“Zakaj?”

“V spomin na preroka. Razširila se je govorica, da je prerok zelo nevarno obolel; da dokaže, da je ta vest neresnična, je tekel trikrat okoli kabe. Ko prideš trikrat okoli kabe, korakaj počasi. Molitve, ktere moraš pri teh obhodih opraviti, so ti znane. Pri vsakem obhodu poljubiš kabo. Ko je tovač končan, se pritisneš s prsi na vrata kabe, razprostreš roke in prosiš Alaha na glas, da ti oprosti vse grehe.” (Kaba je velik črn kamen v Meki; mohamedannei pravijo, da je postal črn vsled človeških pregreh. Imajo ga za svet spomin na preroka; mekanski romarji ga pobožno poljubljajo.)

“Potem sem gotov?”

“Ne. Podati se moraš k el madšem in pred mekam-Ibrahim, kjer opraviš dva poklona, nakar se podaš k svetemu studencu zem-zem, kjer piješ, ko si opravil potrebno molitev, toliko vode kot moreš. S seboj ti dam nekoliko steklenic, da jih napolniš in prineseš k nam, ker sveta voda je zdravilno sredstvo zoper vse bolezni telesa in duše.”

“To so opravila pri kabi. Kaj sledi potem?”

“Na vrsto pride saj, hoja od Szafe do Merue. Na hribu Szafa stoje trije loki. Postaviš se pod nje, obrni se z obličjem proti mošeji, skleni roke ter prosi Alaha, da ti pomaga na svetem potu. Nadalje hodi šeststo korakov proti altanu meruanskemu. Spotoma opaziš štiri kamenite stebre, mimo katerih moraš skokoma teči. Na vrhu hriba Merua opravi še eno molitev ter ponovi celo potovanje še šestkrat.”

“Potem je romanje gotovo?”

“Ne, obriti si moraš glavo in potovati v Omro, ki je od Meke oddaljena približno isto daljino, kot smo mi sedaj. Sveta opravila so s tem končana in zamoreš se povrniti k nam. V mesecu svetega romanja ima romar še veliko več dolžnosti, kar ga zamudi jako dolgo radi neizmernega števila romarjev; ti pa rabiš za potovanje samo dva dni, in tretji dan se lahko vrneš v naš tabor.”

Nadalje mu razloži še več podrobnosti, ki pa zame niso imele nikakega pomena, ker so se tikale većinoma Hane. Vležem se k počitku. Ko dospe končno tudi Halef, prisluškuje, če sem že zadremal. Videč me je zbudljene, me vpraša:

“Sidi, kdo ti bode stregel za časa moje nenavzočnosti?”

“Sam. Halef, stori mi še eno ljubav!”

“Da. Saj veš, da naredim za tebe vse, kar morem!”

“Šejku Ateibov prineseš vode iz svetega studenca zem-zem; ne pozabi in vzemi tudi za mene steklenico.”

“Sidi, kar hočeš, zahtevaj od mene, samo tega ne; nemogoče mi je spolniti tvojo željo. Iz tega studenca zamorejo piti le verniki. Če ti prinesem vode, sem preklet za večno.”

To mi pove tako odločno, da nikakor nisem več silil v njega. Čez trenutek vpraša:

“Zakaj si pa sam ne doneseš svete vode?”

“Ker ne smem v mesto.”

“Prosta ti je pot, če se prej spreobrneš k naši veri.”

“Zaman prigovarjaš; vendar sedaj zaspiva.”

Drugega jutra odjezdi kot častitljiv soprog iz tabora. Dobil je naročilo, da ne sme povedati, od kje prihaja, in da nikakor ne izda svoje spremljevalke, ki je bila gosto zagrnjena. Z njim je odjezdil bojevnik, ki je dobil nalog čuvati cesto med Meko in Džido. Stražo smo postavili tudi pri vhodu v našo sotesko.

Prvi dan mine brez posebnih dogodkov; drugoga jutra pa naprosim šejka, da mi dovoli majhen sprehod izven soteske. Da mi kamelo s prošnjo,

naj bodem previden, da ne izdam skrivališča sovražniku. Upal sem, da bom sam, ko pride šejkova hči in me vpraša:

“Efendi, smem s teboj?”

“Le pojdi.”

Ko zapustimo sotesko, nehote obrnem kamelo v smeri proti Meki. Menil sem, da mi bode moja spremljevalka branila; vendar ostane na moji strani ter ne črhne niti besedice. Le ko sva jezdila približno že četrto ure, obrne na desno in reče:

“Pojdi za menoj, efendi!”

“Kam?”

“Prepričala se bom, če je straža na svojem mestu.”

Čez pet minut jo že zagledava. Mož je sedel na mali višini in neprestano gledal proti jugu.

“Ne daj, da naju opazi,” reče. “Pojdi, sidi; peljala te bodem, kamor si želiš!”

Kaj meni s temi besedami? Zavije na levo ter me zvito pogleda. Svojo kamelo požene v najhitrejši tek, dokler ne dospe v neko dolinico, kjer razsedla in se vsede v travo.

“Vsedi se, da se pogovoriva.”

Vedno bolj mi je postajala skrivnostna, vendar ugodim njeni želji.

“Smatraš li svojo vero za edino pravo?” začne z nekakim čudnim glasom.

“Gotovo!” odvrnem.

“Jaz tudi?” opomni ona.

“Ti tudi?” vprašam začudeno; ker prvokrat sem slišal iz mohamedanskih ust enako govorico.

“Da, efendi, znano mi je, da je edino tvoja vera prava!”

“Kdo ti je to povedal?”

“Nihče. V raju je bil prvi človek; tam so živele vse živali brez sovražstva med seboj. Tako je želel Allah, in raditega je ista vera prava, ki uči enakost. In to je vera kristijanov.”

“Ali jo poznaš?”

“Ne; toda neki star Turek nam je nekoč o njej pripovedoval. Pravil nam je, da vi molite k Bogu: Ile unut bicim ginaler, bejle unutar-ic ginaler — In odpusti nam naše dolge, kakor mi odpuščamo svojim dolžnikom. Ali sem prav govorila?”

“Da.”

“In v vašem kuranu je zapisano: Allah muhabet dir, ile muhabeda kim dunar, bu durar Allahda ile Allah durar onada — Bog je ljubezen, in kdor ostane v ljubezni, je v Bogu in Bog je v njem. Reci mi, če je prav tako?”

“Popolnoma dobro.”

“Torej je vaša vera prava. Ali sme kristijan ugrabiti devico?”

“Ne. Če to stori, ga doleti občutna kazen.”

“Vidiš torej, da je vaša vera boljša kot naša. Pri vas bi me Abu Seif ne smel uropati in prisiliti, da postanem njegova žena. Ali poznaš zgodovino te dežele?”

“Da.”

“Torej tudi veš, kako so Turki in Arabci proti nam divjali, dasi imajo enako vero z nami. Sramotili so naše matere in naše očete obešali na kole, kjer so trpeli tisočere muke, naše sinove so žgali, trpinčili, odrezavali jim nosove, roke in noge. Sovražim našo vero, ki vse to dovoljuje, vendar jo moram obdržati.”

“Zakaj? Vedno imaš priliko — —.”

“Molči,” mi seže ostro v besedo. “Povem ti samo, kar mislim, vendar moj učitelj nisi! Sama vem, kaj delam: maščevala se bom — maščevala nad vsem, ki so me razžalili.”

“In vendar si mi rekla prej, da je vera ljubezni prava?”

“Da; toda naj li sama ljubim in odpuščam? Celo raditega, ker ne smemo stopiti v sveto mesto, se hočem maščevati. Ugani, kako?”

“Povej mi!”

“Tvoja skrivna želja je priti v Meko?”

“Kdo ti je povedal?”

“Moja vest. Odgovori mi!”

“Želel sem že zdavnej ogledati si Meko.”

“To je nevarno; toda maščevati se hočem in raditega sem te peljala na to mesto. — Znaš li opravila, ki so potrebna v Meki?”

“Znana so mi, vendar jih ne morem opravljati, ker mi prepoveduje moja vera.”

“Prav govoriš. Pojdi v Meko; čakala bom na tem mestu na tebe.”

Ali mi to čudovito? Nad islamom se je hotela maščevati s tem, da je svetovala ‘gjavru’, naj se poda v ‘sveto mesto’ ter razburi mohamedance.

“Kje leži Meka?”

“Če prekoračiš to goro, jo zagledaš v dolini.”

“Zakaj naj potujem in ne jaham?”

“Če prijašaš v Meko, te bodo smatrali potnikom ter te povsod nadlegovali. Če pa prideš peš v mesto, bo vsakdo mislil, da si bil že v mestu ter se povračaš iz sprehoda.”

“In boš res čakala na mene?”

“Da.”

“Kako dolgo?”

“Čas, ki ga imenujejo Franki štiri ure.”

“To je premalo!”

“Pomisli, da te lahko zasačijo, če se predolgo mudiš. Idi samo enkrat po mestnih ulicah in oglej si kabo.”

Imela je prav. Pripravim se torej na odhod. Ona pa pokaže na moje orožje in zmaje z glavo:

“Po postavi sicer jednačih Arabcem; vendar, pomisli, li nosijo Arabci tako orožje? Pusti svojo puško pri meni in vzemi mojo.”

Skoro me pri tej zahtevi vznemiri mala slutnja; vendar nisem imel pouda ne vrjeti svoji spremljevalki. Raditega zmenjam puško in stopim na vrh gore. Ko dospem na vrhunec, zagledam v daljavi kake pol ure pred menoj ležati Meko. Razločno opazim citadelo Šebel Šad in minarete turških mošej. El Hamran, prestolna mošeja, se nahaja v južnem delu mesta.

Tja torej se najprvo napotim. Pri srečanju mi je bilo kot vojaku, ki se je sicer že vdeležil več manjših bitk, a groze vojne še ne pozna, katere se mora pravkar udeležiti.

Srečno dospem v mesto. Ker sem si zapomnil lego mošeje, nisem spraševal po njej. Hiše, mimo katerih sem korakal, so bile vse zidane iz kamena in ceste posute s peskom iz puščave. V kratkem dospem do velike mošeje ter se napotim okoli njenega zidovja. Štiri stranice obstoje iz stebrenikov, kolonad, nad katerimi se dviga šest minaretov. Naštel sem dvestoštirideset korakov na dolžino in dvestopet na širino. Ker sem si hotel zunanost šele pozneje ogledati, vstopim pri vratih v svetišče. Pri vratih je sedel neki Mekanee, ki je tržil z bakrenimi posodami.

“Salam aalejkum!” ga prijazno pozdravim. “Koliko stane ena posoda?”

“Dva pijastra.”

“Alah blagoslovi tvoje sinove in sinove tvojih sinov, ker tvoje cene so nizke. Tu imaš dva pijastra in jaz vzamem posodo.”

Posodo vtaknem k sebi ter korakam med stebri naprej. Pridem v bližino prižnice ter sezujem čevlje. Ogledam si notranjščino svetišča. Precej v sredini je stala sveta kaba. Ker je s črno svilo čez in čez prevlečena, nudi kaj čuden pogled. K njej vodi sedem tlakovanih cest, med katerimi je sedem s travo posejanih gredic. Blizu kabe zapazim sveti studenec zemzem, pred katerim je več uradnikov romarjem delilo vodo. Celo svetišče name pač ni naredilo nobenega svečanega upliva. Med ljudstvom so hiteli razni postrežki in slugi; javni pisarji so sedeli pod stebrovjem; da, celo prodajalce sadja sem opazil v mošaji. Ko slučajno pogledam po stebrovju pred tempeljnjo, zapazim kamelo, ki je baš pokleknila; da stopi raz njo jahalec, ki je bil obrnjen s hrbtom proti meni; zdajci pomigne nekemu strežniku, da čuva kamelo. Vse to opazim mimogrede, ko sem korakal proti studencu. Hotel sem napolniti steklenico, vendar sem moral čakati, da pride vrsta na mene. Ko dobim zahtevano vodo, plačam, zaprem steklenico in jo vtaknem k sebi. Obrnem se in komaj deset korakov pred menoj stoji — Abu Seif.

Mravljinci mi zagomaze po životu, vendar ne zgubim zavesti. V takih trenutkih človek desetkrat hitreje misli in deluje. Ne da bi povzročil pozornosti, hitim z najdaljšimi koraki proti stebrovju, kjer je stala kamela Abu Seifa. Samo ta žival me more rešiti. Bila je ena onih kamel, katere se celo za drag denar le težko dobi.

Čevlje pustim v mošnji; nisem imel niti časa, da se za njimi ozrem, ker že se začuje po tempelju klic:

“Gjavr, gjavr! Ulovite ga vi, čuvaji svetišča!”

Posledica tega krika je bila strašna. Nisem imel časa, da se ozrem, vendar slišim za seboj padanje slapa, tuljenje orkana, divjanje in hropenje, kot bi se drlo tisoče sestradanih bivolov. Z medvedjimi koraki hitim proti stebrom pri vratih, skočim po treh stopnjicah navzdol ter stojim pred kamelo, ki k sreči ni imela zvezanih nog. S pestjo pobijem stražnika na tla, skočim v sedlo ter potegnem revolver. Toda bo li slušala žival povelje?

“E-o-a! E-o-a!”

Hvala Bogu. Pri znanem klicu se dvigne kamela z dvema sunkoma in zdrči kot strela. Za seboj čujem strele — naprej, naprej!

Da je bila kamela trmasta, kot jih je večina, ki ubogajo samo povelje svojega gospodarja, bi bil neizogibno zgubljen.

V treh minutah sem izven mesta in šele sedaj se drznem ozreti nazaj, ko sem že prejahal polovico gore. Za mano je kar gomazelo jezdec, ki so me preganjali. Mohamedanci so namreč takoj odhiteli v bližnja prenočišča, kjer so se preskrbeli s kamelami.

Kam naj se obrnem? K šejkovi hčeri, ki bi bila potem izdana? In vendar jo moram svariti! Kamelo vzpodbodem s klici; dirjala je kot sprožena puščica. Na vrhu gore še enkrat pogledam za seboj in zapazim, da sem na varnem. Elin jezdec mi je prišel precej blizu. Slučajno je dobil v roke konja nenavadne hitrice.

Dospelši na vrh gore, zdrčim navzdol po pobočju. Malekova hčer me opazi. Ker sem prihajal na kameli in v taki naglici, je takoj uvidela cel položaj. Skoči na kamelo in vzame mojo, katero sem pustil pri njej, za povodec.

“Kdo te je izdal?” kriči mi že iz daljine nasproti.

“Abu Seif.”

“Allah akbar! Morda te lopov zasleduje?”

“Skoro bo pri meni.”

“In še drugi ljudje?”

“Prepozni so.”

“Torej jahaj v drugi smeri kot jaz in beži vedno naravnost naprej.”

“Zakaj?”

“Zvedel boš.”

“Najprvo mi daj moje orožje!”

Ko prijezdím do nje, zamenjava orožje, in ona se skriva za neko skalo. Takoj uganem njeno nakano: hotela je Abu Seifa spraviti med mene in sebe. Kmalu se slednji prikaže na vrhu gore. Nalašč se spustim v počasnejši tek, nakar Abu Seif še bolj pomnoži svojo hitrost. Slepo drvi za menoj, ne da bi opazil po sledovih, da nisem sam. Ko dospem na vrhunec drugega hriba, zapazim na prvem nekaj preganjancev in globoko spodaj mojo tovarišico, ki se je že dvignila iz svojega skrivališča. Njena nakana se je posre-

čila, in ker je spustila kamelo, ktero je prej vodila za povodec, jo je moral Abu Seif, če se je obrnil, smatrati za mojega preganjalca.

Za svojo osebo se nisem več bal, in ker so drugi zasledovalci ostali daleč za nama, sem moral paziti samo, da Abu Seif ne pobegne. Skušal sem torej zapustiti gorovje in dospeti v nižino. Zajedno vedno bolj priganjam kamelo.

Tako je trajala ježa gotovo že tričetrt ure, ko dospem v odprto puščavo. Pazil sem vedno, da se mi Abu Seif ne približa na strelno daljavo. Sedaj dospe tudi šejkova hčer na vrh gore, zajedno pa opazim za seboj še enega preganjalca, ki je moral imeti izvrstno kamelo, ker je prihajal vedno bližje. Njegova žival je bila mnogo bolja od Abu Seifovega konja.

Že sem se pričel bati, pa ne za sebe, temveč za šejkovo hčer; v moje začudenje pa zavije jezdec na drugo stran kot bi nas hotel v polkruhu dohiteti. Ustavim kamelo in pogledam ostro nazaj. Ali je mogoče? Človeček, ki sem ga smatral za preganjalca, je bil ravno tak kot moj Halef. Kako je prišel do tako izvrstne kamele in zakaj nas je pričel zasledovati? Pogledam ga še enkrat, še bolj natančno. Najbrž je hotel, da ga spoznam, ker je mahal z rokami in nogami po zraku kot bi vrabec lovil.

Kamelo ustavim popolnoma in vzamem puško v roke. Abu Seif je bil že tako blizu, da je lahko slišal moj glas.

“Rrrrrreeeee, Oče sablje! Ne jahaj bližje, sicer ti zapodim kroglo v glavo!”

“Ne bližje, ti pasji sin?” kriči. “Vjamem te živega in prepeljem v Meko, ti sramotnik svetega templja!”

Ker sem bil v življenski nevarnosti, pomerim in sprožim. Da mu ne storim ničesar žalega, sem meril v prsa njegovega konja. Konj telebi na tla in Abu Seif se zvali pod njega. Pričakoval sem, da plane po koncu, kar se pa ni zgodilo. Ali se je ranil, ali pa me je hotel zvabiti v bližino. Previdno jaham do njega, kamor dospem zajedno s šejkovo hčerjo. V pesku je ležal s zaprtimi očmi in se niti ne ganil.

“Efendi, tvoja krogla je prehitela mojo!” jadikuje ženska.

“Streljal sem na konja in ne na njega. Vendar je mogoče, da si je zlo-mil tilnik. Poglejmo!”

Stopim raz kamelo in ga preiščem. Če ni imel notranjih poškodb, je bil najbrž samo omamljen. Šejkova hči potegne handžar.

“Kaj hočeš z njim?”

“Vzamem mu glavo!”

“Nikakor ne, ker tudi jaz imam pravico do njega.”

“Moja je starejša!”

“Moja pa večja; jaz sem ga podrl na tla.”

“To je pravilno po postavah te dežele. Ali ga boš umoril?”

“Kaj nameravaš, če ga oprostim, ali pa pustim v pesku ležati?”

“Ti zgubiš pravico do njega, in on pripade meni.”

“Pravice ne oddam.”

“Torej ga vzemimo s seboj in v taboru se bo odločilo, kaj početi z njim.”

Sedaj se približa tudi Halef.

“Mašalah, čudež božji! Sidi, kaj si učinil?”

“Kako prideš ob tem času k meni?”

“Hitel sem za teboj!”

“Znano mi je Razloži mi natančneje!”

“Sidi, veš, da imam mnogo denarja pri sebi. Zakaj bi ga nosil v žepu? Nameraval sem kupiti kamelo in šel sem k nekemu trgovcu, ki je stanoval v južnem delu mesta. Hana je bila z menoj. Ko si ogledujem živali, med katerimi je bila ta najboljša in tako draga, da bi jo komaj plačal kak emir, začujem zunaj grozno vpitje. S trgovcem hitim na prosto in slišim, da se je neki gjavr priplazil v svetišče. Takoj sem mislil na tebe, sidi, in sem te tudi trenutek pozneje zagledal na vrhu gore. Vse se je drlo na dvorišče, da dobi živali, na katerih bi te preganjali. Jaz storim isto in zgrabim omenjeno kamelo. Ko sem še Hani naročil naj beži v tabor in sporoči šejku cel dogodek, prisolim trgovcu, ki mi živali ni hotel prodati, gorko zaušnico in jaham za teboj. Vsi drugi so zaostali. Sedaj sem zopeč pri tebi, poleg tega pa imam izvrstno kamelo.”

“Saj ni tvoja.”

“O tem govorimo pozneje, sidi. Zasledovalci so še vedno za nami; tu nikakor ne moremo ostati. Kaj naj storimo z Očetom sablje in goljufije?”

“Privežemo ga na kamelo in odpeljemo s seboj. Menda se bo kmalu zavedel.”

“In kam bežimo potem?”

“Poznam mesto,” reče šejkova hčer. “Tudi tebi je znano, Halef, ker si zvedel od mojega očeta za slučaj, da dobiš tabor prazen, ko se vrneš iz Meke.”

“Morda meniš votlino Atafra?”

“Da. V slučaju potrebe bi te Hana tja peljala. Votlina je znana samo poveljnikom Ateibov in teh sedaj ni tam. Pomagajte mi zvezati ujetnika!”

Šestim rokam pač ni bilo težavno privezati Abu Seifa na kamelo. Vso njegovo lastnino si vzame šejkova hči; nato zasedemo naše živali in odjahamo proti jugovzhodu.

Tako sem srečno odnesel pete veliki nesreči. Niti na misel mi ni prišlo, da bi se drznil še enkrat v Meko, raditega prihranim njen popis za drugo priliko.

Med potjo me je začel oštevati Halef.

“Sidi,” reče, “saj sem ti povedal, da ne sme noben nevernik v sveto mesto! Skoro bi zgubil svoje življenje!”

“Zakaj mi nisi obljubil, da mi prineseš vode, ko si odhajal v Meko?”

“Ker tvoji prošnji nisem smel ugoditi.”

“Torej sem šel sam iskat vodo.”

“Ali si bil pri svetem studencu?”

“Poglej sem! Prava voda je od studenca zem-zem.”

“Alah kerim, Bog je usmiljen, sidi! Naredil te je pravega vernika in celo resničnega hadžija. Gjavr ne sme v mesto; toda kdor ima sveto vodo, je hadži in torej pravi moslem. Ali ti nisem vedno prerokoval, da se boš spreobrnil, če hočeš ali nočeš?”

Bilo je ob enem smešno in predrzno, kar mi je Halef zblebetal; toda njegov govor je imel namen mohamedansko vest hadžija potaložiti, o katerem uspehu je bil prepričan.

V pokrajini okoli Meke je zelo občutno pomanjkanje vode; raditega, kjer se nahaja vodnjak, je gotovo središče večje vasi, ali pa naselbine. Teh krajev smo se morali ogibati, torej smo jahali kljub dnevni vročini vedno naprej, dokler nismo dospeli v neko pokrajino, ki je bila zelo bogata raznega skalovja. Šejkovi hčeri sledimo čez drn in strn in med mogočnimi skalinami, dokler ne pridemo do neke skalne raze, ki je imela spodaj komaj širočino za kamelo.

“To je votlina,” reče naša vodnica. “V njo spravimo tudi živali, če jim odvzamemo sedla.”

“Morda ostanemo tukaj?” vprašam.

“Da, dokler ne pride šejk.”

“Kdaj pride?”

“Ne vem, vendar dospe sem gotovo, ker mu je Hana vse povedala. Razsedlajte in sledite mi!”

Abu Seif je zopet prišel do zavesti, vendar tekom celega pota ni spregovoril besedice ter vedno mižal z očmi. Njega najprvo prinesemo v votlino. Čimdalje smo hodili po votlini, tembolj se je razširjala, dokler se ni končala v odprtino, kjer je bilo prostora za 50 mož. Njeno prednost je še poviševala voda v ozadju votline. Ko smo spravili ujetnika na varen prostor, stopimo na prosto, da nabereмо neke vrste trave, ki ima to posebnost, da zelena ravno tako gori kot suha. Po noči smo lahko kurili, po dnevu bi nas pa izdal dim.

Sicer pa nikakor nismo bili v strahu, da nas kdo preseneči. Pot nas je vodila po skalnatih tleh, da je bila zbrisana vsaka sled za nami.

Ko preiskujem žepe v mojem sedlu, dobim na moje velikansko začudenje v njih precej lepo svoto denarja.

Živali so bile utrjene kakor tudi mi; ker so bile vezi ujetnika močne, smo lahko brez skrbi zaspali. Seveda sva s Halefom prečula vsak pol noči. Ko se je delal dan, sem bil jaz na vrstji za stražo. Blizu sebe začnem šum, in ko pogledam iz svojega skrivališča, zapazim moža, ki se je previdno plazil k skrivališču. Takoj spoznam v njem Ateiba in stopim k njemu.

“Alahu hvala, da sem te našel, efendi!” me pozdravi. “Šejk me je poslal naprej, da poižvem če ste v skrivališču.”

“Koga si menil dobiti še pri meni?”

“Tvojega služabnika Halefa, šejkovo hčer in morebiti celo Abu Seifa.”

“Kako si to slutil?”

“Efendi, ni težka uganka to. Hana je prišla z dvema kamelama sama v tabor in pripovedovala, da si bil v Meki in pobegnil. Šejkova hčer je bila

pri tebi in te gotovo ni zapustila, dasi si učinil veliko pregreho. Halef ti je sledil in za gorami so našli naši ustreljeno žival Abu Seifa, njega pa nikjer. Imeti ste ga morali torej pri sebi.”

“Kdaj pride šejk?”

“Še prej kot v jedni uri.”

“Pojdi v votlino.”

Ujetnika niti ne pogleda, ter se takoj vleže k počitku. V eni uri dospe mala karavana res v votlino. Vse, kar so imeli pri sebi, znosijo v skrivališče. Pričakoval sem, da me šejk ošteje. Toda njegovo prvo vprašanje je bilo: —

“Ali si vjel Abu Seifa?”

“Da.”

“Ali je tukaj?”

“Zdrav in čil.”

“Torej bomo pričeli s sodbo.”

Dokler se niso vredili, je trajalo skoro do opoludne. Sedaj bi se morala pričeti obsodba. Še prej sem pa pričel s Halefom zanimiv pogovor.

“Sidi, dovoli mi eno vprašanje!” me prosi.

“Govori!”

“Ali se še spominjaš pogodbe, ki si jo spisal radi mene in Hane?”

“Gotovo.”

“Kdaj se moram od Hane zopet ločiti?”

“Tako ko je romanje končano.”

“Jaz ga pa še nisem izvršil.”

“Kaj ti še manjka?”

“Ničesar, ker v Meki sem opravil vse, kar je bilo potrebno. Toda, ker bi rad svojo ženo še pridržal, sem se spomnil, da spada k pravemu romanju še potovanje v Medino.”

“Pravilno. Kaj pravi Hana?”

“Sidi, ona me ljubi. Veruj mi, sama mi je povedala!”

“Ali jo tudi ti ljubiš?”

“In kako! Ali ne stoji pisano, da je Alah vzel Adamu rebro in iz njega naredil Evo? In pod rebri leži srce, torej mora biti moževo srce vedno pri ženski!”

“Toda kaj poreče šejk?”

“To je baš, kar mi dela skrbi.”

“Druzega se ne bojiš?”

“Ne.”

“In jaz? Kaj porečem jaz?”

“Ti? Ti mi boš takoj dovolil, ker te vseeno ne zapustim, dokler me od sebe ne odženeš.”

“Toda pomisli, da ne moreš žene vlačiti s seboj!”

“Saj je ne bodem. Pustil jo bodem pri njenem rodu, dokler se ne povrnem.”

“Halef, to je požrtvovalnost, ktere ne zahtevam. Toda, ker se tako ljubita, torej se morata potruditi, da ostaneta skupaj. Morebiti se da šejk preprositi!”

“Sidi, ne dam jo nikomur več, tudi ko bi moral pobegniti z njo. Ona ve, da sem hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara, in sledila mi bo do konca sveta.”

S tem ponosnim zatrdilom me zapusti. Med tem so Ateibi naredili krog, v čegar sredino postavijo Abu Seifa. Pozovejo me, da se udeležim razprave, torej pridem k šejku Maleku.

“Efendi,” prične šejk, “slišal sem, da trdiš, da imaš pravico do tega moža, kar je resnica. Ali ga hočeš odstopiti nam, ali pa odloči z nami o njegovi usodi?”

“Glasoval bom o njegovi sodbi jaz in Halef, ker ima tudi on pravico do njega.”

“Torej vzemite ujetniku vezi!”

Odvežejo ga, vendar leži nepremično, kot bi bil mrtev.

“Abu Seif, dvigni se pred temi možmi, da se zagovarjaš!”

Obleži in ne zgane niti z očesom.

“Zgubil je govor, kakor vidite možje; zakaj naj torej z njim govorimo? On ve, kaj je storil in mi vsi vemo; kaj nam torej korišijo besede in vprašanja? Usmrtimo ga, da bode za hrano hijenam, šakalom in jastrebom. Kdor je moje misli, naj govori.”

Vsi mu pritrdijo. Edino jaz sem hotel ugovarjati, vendar nepričakovan dogodek me prisili molčati. Pri zadnjih šejkovih besedah namreč plane zdajci vjeti Abu Seif kvišku ter skoči proti izhodu. Glasen krik se dvigne in vsi se pripravijo, da ga ulove. Edino jaz ostanem v šotoru. Abu Seif je mnogo zakrivil in po postavah puščave zaslužil smrt; vendar nikakor nisem mogel glasovati za njegovo smrt. Morebiti se mu posreči pobegniti; če se to zgodi, moramo takoj zapustiti skrivališče.

Dolgo časa sedim sam v šotoru. Prvi, ki se vrne, je stari šejk. Zaostal je za drugimi.

“Zakaj nisi šel z nami, efendi?” me vpraša.

“Ker ga bodejo ujeli tvoji hrabri ljudje brez moje pomoči.”

“Alahu je znano, če ga dobimo zopet v pest. On je imeniten tekač, in ko smo prišli iz votline, je že zginil. Če ga ljudje ne ulove, moramo takoj zapustiti votlino, ker mu je sedaj znana.”

Polagoma so se možje vračali. Niti njegovega sledu niso opazili. Pozneje se vrne Halef in zadnja šejkova hči, ki se je kar penila od jeze. Nihče ga ni opazil. Ker so bila tla pred votlino kamenita, je lahko skril sled za seboj.

“Čujte, možje,” reče šejk, “izdal bo naše skrivališče. Ali takoj odri-nemo, ali ga pa zasledujemo s kamelami? Če obkolimo vso okolico, mogoče ga dobimo!”

“Nikakor ne bodemo bežali, temveč šli za sledom roparja in morileca,” odvrne šejkova hči.

Drugi so ji pritrjevali.

“Dobro torej, vzemite svoje kamele in sledite mi. Kdor privede ubežnika mrtvega ali živega, dobi veliko plačilo.”

Tu stopi Halef pred šejka in reče: “Plačilo sem zaslužil že jaz. Zunaj leži Oče sablje — mrtev.”

“Kje si naletel nanj?” vpraša začudeni šejk.

“Gospod, pomisli, da je moj sidi mojster v boju in poznavanju vseh sledov. On me je naučil brati vse sledove v pesku, v travi, na zemlji in skalah; on mi je pokazal, kako se mora begunca ujeti. Takoj sem tekel iz votline, ker pa nisem dobil zunaj nikakega sledu, mi je prišlo takoj na misel, da se je moral kje v bližini skriti in res ga dobim, ko je tičal med skalami. Vnel se je boj, ki pa ni trajal dolgo, ker sem mu kmalu potisnil nož v hudobno srce. Pojdite, pokažem vam truplo.”

Zopet ostanem sam v votlini, ker so vsi drugi odšli za Halefom, da vidiijo mrtvega Abu Seifa.

Kmalu se vrnejo pevajoč in vriskajoč.

“Kaj zahtevaš za plačilo?” vpraša šejk hrabrega hadžija.

“Gospod, prihajam iz daljne dežele, kamor se najbrž ne bom več povrnil. Če me smatraš vrednega, pa me sprejmi v svoj rod.”

“Ateib hočeš postati? Kaj poreče tvoj gospod k temu?”

“On je zadovoljen. Kaj ne, sidi?”

“Da,” povzamem besedo. “Svojo željo izražam zajedno s Halefom.”

“Kar se mene tiče, dovolim na mestu,” reče šejk. “Toda vprašati moram prej svoje vojnike, ker sprejem v rod je velevažna stvar in objednem zamudna. Ali imaš sorodnike v bližini?”

“Ne.”

“Ali si obložen s krvnim maščevanjem?”

“Ne.”

“Ali si sunit ali šit?”

“Privrženec sune.”

“Ali res še nimaš žene, ne otrok?”

“Ne.”

“Če je to resnica, lahko takoj začnemo s posvetovanjem.”

“Torej se posvetujate še o drugi zadevi.”

“Kaj misliš?”

“Sidi, hočeš li za mene govoriti?”

Vstanem s svojega sedeža na tleh ter naredim kolikor mogoče častitljiv obraz. Nato začnem s svojim govorom:

“Čuj moje besede, o šejk, in Alah naj ti odpre srce, da najdejo v njem odmev. Jaz sem Kara ben Nems, emir med učenjaki in junaki zapadne dežele. Prišel sem v Afriko in tudi v to deželo, da spoznam njene prebivalce in izvršim slavna dela. K temu rabim služabnika, ki govori vse jezike zapada in vzhoda, ki je previden in moder in se ne boji ne leva, pantra, ne človeka. Našel sem moža, ki ga vidiš poleg mene, in kterege ime je hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara, s katerim

sem zelo zadovoljen. Močan je kot bivol, zvest kot pes, pameten kot fenek in hiter kot antilopa. Bojevala sva se nad prepadi shota, se vdrla v slano zemljo in se srečno izkopala. Premagala sva živali puščave in polj; da, pridrla sva celo do meje Nubije ter rešila jetnico, cvetlico vseh cvetlic, iz oblasti njenega mučitelja. Prišla sva za tem v belad el Arab, in kar sva tukaj doživela, je vam že znano. Halef je odšel s Hano, tvojo unukinjo, v Meko. Postala je na videz njegova žena, in on se je podpisal, da jo po končanem romanju zopet tebi izroči. Alah pa je zbližal njuni sreci, da sta se zaljubila, ter se nečeta nikdar več ločiti. Ti si hadži Malek Ifandi ibn Ahmed Hadid el Eini ben Abul Ali el Besami abu Šehab Abdolatif el Anifi, hrabri in modri šejk teh Ateibov. Modrost tvoja ti pove, da tako izvrstnega služabnika kot je Halef nerad pustim od sebe; toda želim, da bi bil srečen ter se zategadelj obračam na tebe s prošnjo, da ga vzprejmeš v rod Ateibov in pretrgaš pogodbo, v kateri je Halef obljubil vrniti Hano, tvojo unukinjo. Vem, da mi spolneš prošnjo, in ko se enkrat povrnem v svojo domovino, bom oznanjeval tvojo slavo in dobroto po vsej zapadni deželi. Salam!”

Vsi so pozorno slušali, Malek pa odgovori:

“Efendi, znano mi je, da si slaven emir, dasi je tvoje ime tako kratko kot konec ženskega noža. Šel si na potovanje kot sultan, ki nepoznan hodi okoli in izvršuje junaštva, in še otroci naših otrok bodo pripovedovali o tvojih slavnih delih. Hadži Halef Omar je pri tebi kot vezir, katerega življenje pripada svojemu gospodarju; prišla sta v naš tabor in nam skazala veliko čast. Ljubimo tebe in njega — ter zjedini bomo svoje glasove, da sprejmemo hadži Halef Omarja v naš rod. Tudi bom govoril z njegovo ženo in če želi ostati pri njem, raztrgam pogodbo, kakor si me prosil, ker on je hraber bojevnik, ki je umoril Abu Seifa, roparja in morileca. Sedaj nam pa dovoli, da priredimo pojedino in praznujemo smrt našega sovražnika, nakar se zberemo k zborovanju. Naš brat si in prijatelj, dasi nisi naše vere. Salam, efendi!”

Ob Tigridu.

Strašno se bo maščeval nad njimi Gospod; ker uničil bo vse krive bogove, in molili ga bodo prebivalci vseh otokov, vsak na svojem mestu. In stegnil bode svojo roko čez polnoč, da uniči Assur. Opustošil bo Ninive in jih naredil suhe kot puščavo, v kateri se bodo potikale vse zverine poganskih dežel; žrjavi in štorclje se bodo naselili v stolpih ter kričali po oknih in vrani bodo preplavljali pokrajino. To je veselo mesto, ki je bilo varno in pri sebi govorilo: jaz sem in nihče drug. Kako je postalo puščava, v kateri se klatijo zverine? Kdor gre mimo njega, žvižga in zaploska z rokami!”

Na te besede preroka Zefanija sem moral misliti, ko smo dospeli z našim čolnom skoro že o mraku na desni breg Tigrida. Cela okolica, na desni in levi strani reke je kakor grob, oziroma velikansko pokopališče. Podrtine starega Rima in Aten so vedno obsevane od solnea, in spomeniki starega Egipta štrlijo visoko proti nebu. Jasno govore in pričajo o moči,

bogastvu in umetnem čutu onih, ki so jih postavili. Tu pa, na bregovih rek Evfrata in Tigrida, pa so zapuščene podrtije, mimo katerih gre Arabec brez brige ter ne pomisli, da je pod temi razvalinami pokopanih tisoče ljudi, njih vzdih in solze. Kje je stolp, katerega so narodi zidali na ravnini Sinear, ko so govorili: "Pojdimo, zidajmo mesto in stolp, katerega vrh se bo dotikal neba, da bodo govorili potomci za nami!" — Zidali so mesto in stolp, toda vse je uničeno. Hoteli so, da bodo govorili potomci za njimi, a imena vseh vladarjev, ki so tam vladali in vseh narodov, ki so mimo prehajali, so le malokomu ali pa nikomur znana. —

Šel sem z Ateibi do puščave en Naman, ker se nisem upal pokazati se v zapadni deželi. Bližina Maskata me je zapeljala, da obiščem mesto, šel sem v mesto, si ogledal velike stolpe v trdnjavah, utrjene ceste, mošeje, portugalske cerkve ter občudoval beludžistansko gardo imama, ter se konečno zgubil v neko kavarno, da se poživim z mrzlo pijačo, ki se imenuje kešre. To pijačo pridelujejo iz luščin kavinih zrnc, katere zalivajo s cimetom in klinčkovim oljem. Vso svojo pozornost pa sem obrnil na neko postavo, ki je otemnevala vhod. Pogledam ter opazim figuro, ki je vredna daljšega popisa.

Visok, siv cilinder je čepel na suhi, dolgi glavi, ki je bila glede las prava puščava. Neskončno široka tenko-ustničasta usta so bila na potu nosu, ki je bil sicer oster in dolg, vendar le preglasno izražal namen, podaljšati se do podbradka. Gol, suh vrat je štrlel izza širokega, skrbno zlikanega vratnika; nato sledi sivokrižasta zavratnica, sivokrižast telovnik, sivokrižasta suknja ter sivokrižaste hlače, ravno take gomašnje in sivo obutalo od prahu. V desnici je nosil sivokrižasti mož predmet, ki je bil zelo podoben krampu in v levi dvocevno pištolo. Iz vrhnjega žepa je pa gledal na dan zganjen časopis.

"Vermin kave!" zabrenči mož z glasom, ki je bil podoben krokarjevemu.

Vsedel se je na senijo, ki je bila sicer namenjena za mizo, ajemu pa je služila za stol. Prinesejo mu kavo, katero on povoha in zlije vse skupaj na cesto, skledico pa postavi na tla.

"Vermin titin! — prinesite tobaka!" zapove znova.

Prineso mu pipo, potegne enkrat, zapodi dim skozi nos, pljune na tla in vrže pipo v kot.

"Vermin" — — — pomišlja, toda turške besede se ni mogel domisliti in arabskega najbrž ni razumel. Raditega reče na kratko: "Vermin roastbeef!"

Kavedži ga ne razume.

"Roastbeef!" ponovi še enkrat in z vsemi desetimi prsti naredi pantomimo jedi.

"Kebab!" povzamem jaz besedo; strežaj takoj zgine za vratmi, da pripravi jed. Pripravljena je iz malih četverovoglatih kosov mesa, katere pražijo nad ognjem.

Sedaj obrne Anglež tudi na mene svojo pozornost,

“Arabec?” vpraša.

“Ne.”

“Turek?”

“Ne.”

Njegova pozornost se poveča.

“Englishman?”

“Ne. Nemec sem.”

“Nemec? Kaj tukaj delati?”

“Kavo piti!”

“Very well! Kaj biti?”

“Writer!”

“Ah! Kaj hoteti v Maskat?”

“Pogledati!”

“In naprej?”

“Še ne vem.”

“Imeti denar?”

“Da.”

“Kako imenovati?”

Povem mu svoje ime. Njegova usta se odpro tako, da tvorijo četvero-kot in se pokažejo njegovi dolgi, široki zobje; trepalnice se še bolj dvignejo navzgor in njegov nos je migal kot zvezda repatica. Zdajci poseže v žep, privleče na dan zapisnik, lista po njem nekaj časa, skoči kvišku, potegne klobuk z glave in se mi poklone.

“Welcome Sir; poznam vas!”

“Ah, mene?”

“Yes, zelo!”

“Smem vprašati, od kje?”

“Sem prijatelj Sir John Raffleya, člana Traveller kluba, London, Near Street, 47.”

“Resnično? Vi poznate Sir Raffleya? Kje se sedaj nahaja?”

“Na potovanju — tuintam — ne vem. Bili ste z njim na Ceylonu?”

“Seveda.”

“Slone lovila?”

“Da.”

“Na kar sta šla čez morje za Girl-Robberjem?”

“Res je.”

“Imate čas?”

“Hm! Zakaj vprašate?”

“Bral sem o Babilonu — Ninivah — izkopninah — oboževalcih hudiča. Hočem tja — kopati — fowling bull najti — podariti britskemu muzeju. Ne znam arabsko — rad lovce imel. Pojdite z menoj — plačam dobro, zelo dobro!”

“Prosim, če vas smem prašati za ime?”

“Lindsay, David Lindsay — naslova ne — Sir Lindsay reči.”

“Torej ste res namenjeni potovati do Evfrata in Tigrida?”

“Yes. Imam parnik — se peljem navzgor — izstopim — parnik počaka, ali pa gre nazaj v Bagdad — kupim konja, kamelo — potovati, loviti, kopati, britskemu muzeju podariti, pripovedovati v Travellers’ klubu. Vi iti z menoj?”

“Najrajše sem samostojen.”

“Seveda! Morete me pustiti, kadar hočete — bom dobro plačal, zelo fino plačal — samo iti z menoj.”

“Kdo je še pri vas?”

“Dobiti ljudi, kolikor hočete — vendar boljše jaz in vi, dva služabnika.”

“Kdaj odpeljete?”

“Pojutrašnjem, jutri — danes — takoj!”

To je bila ponudba kot je nisem mogel boljše naleteti. Zategadelj se ne pomišljam dolgo, temveč sežem takoj v roke. Seveda sem stavil pogoji, da lahko drage volje odpotujem od njega, kadar se mi poljubi. Pelje me v luk, kjer zagledam majhen, krasen parnik in takoj sem znal, da boljšega potnega tovariša kot je ta Lindsay pač ne bi mogel dobiti. Streljati je hotel leve in vse mogoče zverine, obiskati hudičeve oboževalce in po vsej sili izkopati v razvalinah “fowling bull”, letečega bika, katerega bi podaril britskemu muzeju.

Ti načrti so bili sicer pustolovski, vendar sem jih popolnoma odobraval. Na svojih potovanjih sem naletel še na bolj čudne patrone.

Žal, da se k Ateibom nisem mogel več vrniti. K njim sem poslal poslanca, ki je donesel moje stvari in obvestil Halefa, kam sem namenjen. Objednem mi je sel donesel vest, da je Halef z Ateibi potoval k Arabcem rodu Abu Salman in Šamar, da se pogodi z njimi glede vtelesenja Ateibov v rod Šamar-Arabecev. Pozneje pride za menoj.

To poročilo mi je bilo dobrodošlo. Da so uprav Halefa zbrali za ta posel mi je pričalo, kako ga ceni šejk Ateibov.

Malo naprej, kjer je stala naša barka, izlivala se je reka Zab-asfal v Tigrid; bregovi na obeh straneh so bili zelo gosto zraščeni z bambusovim trsičjem. Kot sem že preje omenil, se je že večerilo; kljub temu pa je silil Lindsay iz parnika na breg ter ukazal postaviti šotore. Nikakor se nisem skladal z njegovim načrtom, ker ga pa nisem mogel samega pustiti, odidem za njim na breg. Na parniku so bili štirje mornarji; ker bi se imel parnik prihodnjega jutra povrniti že v Bagdad, je nameraval Lindsay kljub mojim ugovorom izkreati iz parnika vse, celo štiri konje, ktere je kupil v Bagdadu.

“Bolje, da to opuste, Sir,” ga svarim.

“Zakaj?”

“Ker je jutri še en dan.”

“Well, danes je tudi čas — plačam vse!”

“Mi in konji smo na parniku bolj varni kot na prostem.”

“Morda so tukaj tatovi — roparji — morileci?”

“Arabcem nikdar ne smete zaupati. Uredili se še nismo.”

“Jim ne bodem zaupal, izkreal pa bodem vseeno — imamo puške; vsakega lopova ustrelimo!”

Nikakor ga nisem mogel pregovoriti. Šele čez dve uri smo bili z delom gotovi; postavili smo dva šotora in med njima in bregom privezali konje. Po večerji se vležemo. Jaz sem imel prvo, oba služabnika drugo in tretjo in sam Lindsay četrto stražo. Noč je bila čarovita. Pred nami so šumeli valovi mogočne reke in za nami so se dvigali vrhovi mogočnega džebel Džehenem. Zemlja, na kateri sem ležal, pa mi je bila uganka. Njena preteklost je bila jednaka valovom Tigrida, ki so tam spodaj zginjali za gostim trsičjem. Asirija, Babilonija in Kaldeja nas spominja velikih narodov in velikanskih mest; toda ti spomini so jednaki sanjam, katere smo že deloma pozabili. —

Ko preteče moja straža, zbudim služabnika ter ga v vsem poučim. Ime mu je bilo Bill, rodom Irec; name je naredil utis, kot bi bila moč njegovih živcev tridesetkrat večja kot njegove duše. Ko sem mu podajal razne nauke, se je zelo potuljeno smejal, nakar prevzame stražo. Jaz se pa vležem in zaspi.

Zbudim se, in sicer ne radovoljno, temveč, ker me nekdo pograbi za ramo. Pred menoj stoji Lindsay v svoji sivo-križasti obleki, katere celo v puščavi ni odložil.

“Sir, zbudite se!”

Takoj skočim po koncu in vprašam:

“Kaj se je zgodilo?”

“Hm — da!”

“Kaj?”

“Neprijetnost!”

“Kaj?”

“Konjev ni!”

“Konjev? Ali so pobegnili?”

“Ne vem.”

“Ali so bili še tu, ko ste prevzeli stražo?”

“Yes.”

“Pa, zlomka, saj ste vendar stražili?”

“Yes.”

“Kje?”

“Tam.”

Z roko pokaže na osamljen hribček, precej oddaljen od našega tabora.

“Tam? Zakaj?”

“Podrtine — šel tja radi fowlingbull.”

“In ko ste se vrnili, so konji zginili?”

“Yes.”

Stopim h kolom, kjer so bili privezani konji. Konec vrvij so bili še na njih; živali je nekdo odrezal.

“Konji niso pobegnili, temveč nekdo jih je ukradel!”

Zopet se zasmeje, da dobe njegova usta podoba četverokota.

„Yes! Kdo?“

„Tatovi!“

Naredi še bolj zadovoljen obraz.

„Very well, tatovi — kje so — kako jim je ime?“

„Kaj zlodja jaz vem?“

„No — jaz tudi ne — lepo, zelo lepo! — Dogodek!“

„Odkar se je zvršila tatvina, še ni pretekla ura. Čakajmo še pet minut in svetlo bode dovolj, da poiščemo njih sled.“

„Lepo, krasno! Bili ste prerijski lovec — našli sledove — za njimi — ustrelimo — imenitna zabava — plačam dobro!“

Stopi v svoj šotor, da se pripravi. V polmraku spoznam v trsičju sled šestih mož ter naznanim svoje odkritje Lindsayu.

„Šest? Koliko nas?“

„Samo dva. Dva morata ostati pri šotorih in čoln ostane tudi tukaj, dokler se ne vrnemo.“

„Yes! Zapovedati in potem naprej!“

„Ali ste dober tekač, ali naj vzamem seboj Billa?“

„Billa? Kaj še! Zakaj sem na Tigris! Dogodki! Tečem dobro — tečem kot jelen!“

Ko naročim vse potrebno, vzame Anglež puško ter že prej omenjeni kramp. Veljalo je tatove prijeti, predno se pridružijo večji četi; raditega sem hitel kolikor so me nesle noge. Dolge križaste noge Angleža so bile vse časti vredne; bil sem skoro vesel, ker jo je pihal tako urnih krač za menoj.

Tla pod nama so bila zelo prašnata. Še nisva dospela daleč, ko so bile že pobeljene najine hlače do kolena. Vendar v teh prašnatih tleh so se odtisi tatinskih nog zelo dobro poznali. Dospeva do neke rečice, ki je prihajala izpod džebel Džehenem, in ki je imela obilico vode. Kmalu sva na mestu, kjer so bila tla poteptana od konjskih kopit. Ko bolj preiščem, spoznam, da je bilo na tem mestu deset konj. Dva tatova sta do tega kraja tekla, mesto jahala; tu pa so imeli skrite vse konje.

Lindsay naredi zelo nezadovoljen obraz.

„Miserabel — jezi me na smrt!“

„Zakaj?“

„Pobegnili bodo!“

„Kako to?“

„Imajo vsi konje — mi tečemo.“

„Braz skrbi; dotečem jih še vedno, če vi zdržite; vendar je pa to odveč. Ne smemo samo gledati, ampak tudi misliti.“

„Sklepajte!“

„Ali so ti ljudje po naključju dospeli do našega tabora?“

„Hm!“

„Mogoče, mogoče ne. Zdi se mi, kot da so po suhem sledili vašemu parniku, ki je pristal vsak večer. V tem slučaju pelje njih sled proti za-

padu in sicer le zato, ker morajo čez to reko in se pri narastlem vodovju ne upajo s tujimi konji čez reko.”

“Torej morati narediti ovinek?”

“Da. Poiskali bodo pregaz ali kako boljše mesto v vodi, nakar bodo zavili zopet v staro smer.”

“Lepo, dobro — zelo dobro!”

Vrže obleke raz sebe in stopi na breg.

“Sir, ali ste dober plavalec?”

“Yes.”

“Je precej nevarno na tem mestu, če hočete obleko in svinec ohraniti suh. Naredite iz svoje obleke nekaj turban in denite ga na glavo!”

“Dobro — zelo dobro — bom naredil!”

Tudi jaz si zvijem iz svoje obleke nekaj ovoja, ter ga posadim na glavo. Nato stopiva v vodo. Ta Anglež je bil res prav tako izvrsten plavalec kot tekač. Kmalu sva preplavalala reko in se zopet oblekla.

Lindsay se je popolnoma prepustil mojemu vodstvu. Kake dve angleški milji sva šla proti jugu, nakar jo zavijeva proti zapadu, kjer so nama hribi nudili precej ugoden razgled. Priplezava na eno izmed gor ter se ozreva okoli. Dokler je oko seglo, nisem mogel opaziti živega bitja.

“Nothing! — Nič! — nobene duše — miserabel!”

“Hm, tudi jaz ničesar ne vidim!”

“Če ste zmotili — oho — kaj potem?”

“Potem imava še vedno čas preganjati roparje ob reki. Meni še ni nihče nekaznovan ukradel konja; tudi sedaj ne odneham preje, dokler ne dobim vseh štirih konj nazaj.”

“Kaj meni mar!”

“Ne? Dobiti morate svojo lastnino.”

“Lastnino? Kaj še! Ukradeno, novo kupiti — dogodbe rad plačati — prav rad.”

“Stoj! Kaj se premika na onem kraju?”

“Kje?”

“Tam!”

Z roko pokažem proti smeri, kjer sem nekaj sumljivega opazil. Anglež zbuli oči in odpre na široko usta ter se razkorači z nogami. Njegove nosnice se odpro, — videti je bilo kot bi hotel njegov nos tudi nekaj videti.

“Res, — že vidim!”

“K nam prihaja!”

“Yes! Če so, vse postreljamo!”

“Sir, ljudje so!”

“Tatovi! Morajo mrtvi — gotovo mrtvi!”

“Potem mi je žal, ker vas moram zapustiti.”

“Zapustiti? Zakaj?”

“Jaz branim svojo kožo, če me kdo napade, toda človeka brez potrebe nikdar ne umorim. Mislim, da ste Anglež!”

“Well! Englishman — Nobelman — Gentleman — ne bom umoril — samo konje vzeli!”

“In zares, tatje so!”

“Yes! Deset točk — prav imate!”

“Štirje so peš in šest jih jaha.”

“Hm! Dober prerijski lovec vi — imeti prav — Sir John Raffley prav pripovedoval — pri meni ostati — dobro plačati — zelo dobro!”

“Ali dobro streljate?”

“Hm, precej!”

“Torej pojdite. Da nas ne zapazijo, se moramo skriti. Napadla bova spodaj med hribom in reko. Korakajva še deset minut proti jugu, tedaj se gora tako približa reki, da nama ne morejo pobegniti.”

V polnem diru sva tekla po gori navzdol in kmalu dospela do mesta, katerega sem označil. Na bregu reke je rastlo bičevje in trsičje ter dalje naprej nekaj grmov. Imela sva dovolj prostora, da sva se skrila.

“Kaj sedaj?” vpraša Anglež.

“Skrijte se tukaj v bičevju in pustite ljudi naprej. Ob izhodu te soteske se skrijem jaz, in kadar imava tatove v sredi, jih napadeva. Streljal bom sam, ker bolje poznam okoliščine, vi pa le na mojo izrecno zapoved, in če bode vaše življenje v nevarnosti!”

“Well — dobro, zelo dobro — excellent dogodek!”

Kmalu zgine v bičevju in tudi jaz poiščem svoje mesto. Že po preteku treh minut začujem udarce konjskih kopit. Prihajali so — mimo Lindsaya brez kake sumnje, in ne da bi se ozrli. Ker opazim, da se Anglež dvigne za njimi, se zravnam tudi jaz po koncu. V trenutku zadrže konje. Težko medvedovko sem imel obešeno čez ramena, v roki pa držim Henryjevo brzostrelko.

“Salam aalejkum!”

Prijazni pozdrav jih preseneči.

“Aalejk —” odvrne eden jih. “Kaj delaš tukaj?”

“Čakam na svoje brate, ki mi bodo pomagali.”

“Kako pomoč potrebuješ?”

“Vidiš, da sem brez konja. Kako naj pridem čez puščavo? Ti imaš štiri živali preveč; ali hočeš meni eno prodati?”

“Mi ne prodajamo konj!”

“Vidim, da si ljubljeneec Alahov. Samo raditega mi nečeš konja prodati, ker mi ga hočeš podariti.”

“Alah ozdravi tvoj razum! Konja ti ne podarim.”

“Oj ti vzgled milosrčnosti, nekdanj boš okušal štirikratno dobroto para-diža; podaril mi ne boš samo enega konja, temveč štiri!”

“Alah kerim — Bog je usmiljen! Ta človek je popolnoma znorel.”

“Pomisli, brat moj, da norci vzamejo, kar se jim radovoljno ne podari! Ozri se! Morebiti daš onemu, če meni nečeš!”

Šele sedaj, ko je zagledal Angleža, je sprevidel cel položaj. Takoj posežejo možje po svojih sulicah.

“Kaj želite?” vpraša me prejšnji govornik.

“Naše konje, ktere ste nam zjutraj ukradli!”

“Človek, ti si res znorel! Če bi mi tebi konje ukradli, kako si prišel peš za nami?”

“Čudno, kaj ne? Znano vam je, da so štirje konji last onega Franka, ki stoji za vami. Kako si morete misliti, da boste nekaznovani kradli Frankom, ki imajo več možgan v glavi kot vi? Vedel sem, da boste ob reki naredili ovinek ter sem vas prehitel. Vi ste se dali pa preslepiti. Prelivati nečem človeške krvi; raditega vas prosim, da mi izročite konje nazaj. Potem pojdite, kamor želite.”

Vsi se zasmejejo.

“Nas je šest, vidva sta pa sama.”

“Dobro! Torej storite kar vam drago!”

“Umakni se s pota!”

S sulico v roki začne poditi konja proti meni. Dvignem brzostrelko; strel počí in konj se zvrne z jezdecem. Ni trajalo niti minuto, da ustrelim še petkrat. Vsi konji so bili na tleh razven naših, ki so bili zvezani skupaj. Ko se ljudje še valjajo s konji po tleh, pograbiva z Angležem naše konje in zbeživa.

Za nami se dvigne razjarjeni krik Arabcev. Midva pa smeje nadaljuje svojo pot.

“Magnificent — krasno — lepa dogodba — sto dolarjev vredna! Midva, oni šest — oni vzeli štiri konje, mi šest ustrelili — izvrstno — krasno!” se smeje Lindsay.

“Sreča, da se je ugodno za naju zaključilo, Sir. Da so se naše živali splašile, bi ne rekel dvakrat, če bi odnesla zdrave najine kože, ker bi Arabci streljali za nami.”

“Jahamo naravnost nazaj v tabor ali po ovinku?”

“Naravnost. Naše konje poznamo; pot čez reko bo lahka.”

Kmalu sva zopet v našem taboru ob reki in takoj po najinem prihodu odpluje ladija v Bagdad in midva ostaneva sama v puščavi.

Lindsay je nameraval sprva vzeti seboj obilo prtljage in posebno živeža, toda kmalu sem ga pregovoril, da je svojo namero opustil. Kdor hoče spoznati deželo, mora živeti tudi od njenih darov in nikdar vzeti s seboj več prtljage kot jo more nositi njegov konj. Sicer sva pa bila z živežem dovoljno preskrbljena in angleški ‘nobelman’ je imel pri sebi tako zalogo denarja, da bi lahko po celem svetu potovala deset let.

“Sedaj sva na Tigridu,” reče. “Takoj kopati za fowling-bull in starinami!”

Mož je mnogo čital o izkopninah v Khorsabadu, Kufjundžik, Hammun Ali, Nimrud, Kešaf in el Hater; menil je, da izkoplje letečega zmaja ter ga pošlje britskemu muzeju, nakar postane slaven.

“Takoj?” vprašam. “To ne gre.”

“Zakaj ne? Imam lopato s seboj.”

“Pojdite se solit z vašo lopato; z njo ne opravite ničesar. Kdor hoče tukaj kopati, mora prej vladu vprašati za dovoljenje — — —.”

“Vlado? Ktero?”

“Turško.”

“Kaj še. Kaj so v Ninivah Turki stanovali?”

“Gotovo ne, ker takrat o Turkih še ni bilo govora. Toda razvaline spadajo sedaj pod oblast Turkov, dasi sultan tu nima mnogo pravice. Tukajšnji vladarji so arabski nomadi, in kdor hoče kopati, se mora prej spoprijazniti z njimi, ker sicer ni varen svoje lastnine, ne življenja. Raditega sem vam svetoval, da vzamete s seboj darila za poglavarje.”

“Svilena oblačila?”

“Da; arabski rodovi jih najbolj cenijo in tudi pri transportu ne zavzamejo mnogo prostora.”

“Well, torej se spoprijaznimo — toda takoj — ali ne?”

Vedel sem, da ne bode nikdar izkopal letečega zmaja, vendar ga nisem hotel odvracati od njegove namere.

“Jaz sem zraven. Vprašanje je le, ktereга šejka najprvo obdarimo?”

“Uganite!”

“Najmočnejši rod je el Šamar, ki ima svoja bivališča ob obronkih gorovja Sindžar in ob dolini reke Tatar.”

“Kako daleč je Sindžar od tu?”

“Tri dni s konjem.”

“Bogme daleč. Kteri Arabci so še v bližini?”

“Obeidi, Abu Salman, Abu Ferhan in drugi; vendar človek nikdar ne ve, kje se potikajo, ker vsak dan menjavajo svoja bivališča. Kadar njihov čete popasejo en kraj, se vzdignejo in gredo drugam. Pri tem pa živijo posamezni rodovi v neprestanem sovraštvu med seboj; ogibajo se eden drugega, raditega je potovanje po teh krajih precej nevarno, ker človek nikdar ne ve, komu prileti v roke.”

“Lepo življenje — veliko dogodb — mnogo razvalin — mnogo izkopati — izvrstno — excellent!”

“Najbolje je, če jahava v puščavo in vprašava prvega Arabca, ki ga srečava, kje je bivališče bližnjega rodu.”

“Dobro — well — zelo lepo! Takoj jahati in vprašati!”

“Danes ostanemo še tukaj!”

“Ostati in ne kopati? Ne — ne gre! Šotore podremo in stran!”

Moral sem se vdati njegovi volji, posebno, ker sem pričakoval napada onih Arabcev, katerim sva vzela konje. Podremo torej šotore, ktere naložim na hrble služabnikovih konj ter se napotimo proti Sabaka-jezeru.

Bila je krasna ježa po stepi, posejani s cveticami. Vsak korak naših konj nam je donášal sveže vonjave. Niti najkrasnejšo savano Severne Amerike nisem mogel primerjati s temi pokrajinami. Smer, proti kateri sva jahala, je bila dobro izvoljena. Komaj sva bila dobro uro v sedlu, nam že prijahajo nasproti trije jezdeci. Nudili so precej ličen prizor z vihrajočimi

plašči in nojevimi peresi na turbanih. Z glasnim vpitjem pridrve nad naju.

“Ljudje tulijo. Ali bodo morili?” vpraša Anglež.

“Ne. Na ta način nas pozdravljajo. Kdor se pri tem pokaže strahopetca, ga ne smatrajo za moža.”

“Bomo možje!”

Anglež je držal besedo in niti z očesom trenil, ko eden jezdecev v diru nastavi svojo sulico na njegova prsa ter jo odmakne šele, ko mu skoro prebode obleko.

“Salam aalejkum! Kam sta namenjena?” pozdravi prvi.

“Kterega rodu si?”

“Rodu Hadedinov, ki spada k velikemu narodu Šamar.”

“Kako se imenuje tvoj šejk?”

“Ime mu je Mohamed Emin.”

“Kje prebiva sedaj?”

“Če hočeš k njemu, te spremljamo.”

Obrnejo konje in se pridružijo nam. Dočim mi — služabniki za nami — ponosno sedimo v sedlu, podijo Arabci konje po planjavi in kažejo svoje jahalne umetnosti. Največjim umetnikom smatrajo onega, ki ustavi na mah konja v najhujšem diru, vendar se njih konji pri tem zelo utrudijo. Po mojem mnenju jih prekosí vsak Indijanec s svojim mustangom. Angležu pak so ugajale umetnosti Arabcev.

“Krasno! Hm, tako jaz ne znam — bi vrat zlomil!”

“Videl sem še vse drugačne jezdece!”

“Ah! Kje?”

“Ježa na življenje in smrt v ameriškem pragozdu, na ledeni reki, če konj ni podkovan, ali pa v skalnatem kanjonu, je vse kaj drugega.”

“Hm! Bom tudi v Ameriko šel — jahal v pragozd — na led — v kanjon — lepe zgodbe — krasno! Kaj pravijo Arabci?”

“Pozdravili so naju in vprašali, kam sva namenjena; peljejo naju k šejku. Imenuje se Mohamed Emin in je vodja Hadedinov.”

“Hrabri ljudje?”

“Ti ljudje se imenujejo vsi hrabre in so tudi v resnici do gotove meje. Čuda ni. Ženska mora vse delati, mož pa kadi, ropa, se bori, jaha in lenuhari.”

“Lepo življenje — krasno — rad bil šejk — veliko izkopal — fowling-bull našel — v London poslal — hm!”

Polagoma je stepa oživila in opazili smo, da se bližamo Hadedinom. Bili so še na potovanju, ko dospemo do njih. Pač ni lahko opisati pogleda na arabski rod, ko si išče novih bivališč in novih pašnikov za svojo živino. Prepotoval sem že prej Saharo in del Arabije in pri tem spoznal mnogo arabskih rodov; tu se mi je pa nudil popolnoma nov pogled. Jahali smo po velikanskem travniku, preriji, ki ni bila kar nič podobna zapadnim oazam; jednačila je velikanski savanski preprogi, ki je delana iz samih evetlie. Tu nidar ne divja grozoviti puščavski vihar — samun; tu ni bilo skalnatih, suhih obronkov hribov, in nobena fata morgana nima moči slepiti samot-

nega potnika. Daljna ravnina je bila zgrnjena v cvetlično življenje, in nihče ni imel v sebi "čutil puščave", katerih se ne otrese noben človek zapadno od Nila. V tej pisani pokrajini vlada živahna barvena boja, ki nikakor ne spominja na jednoličnost in smrtno tišino velike puščave — Sahare.

Nahajali smo se v sredini na tisoče broječe črede ovac in kamel. Dokler je oko segalo — na desno in levo — spredaj in zadaj — je plapolalo morje živalij, ki so se pasle. Zagledali smo dolgo vrsto volov in oslov, ki so bili obloženi s šotori, pisanimi preprogami, kotlji in orožjem. Povrh tega tovara so pa naložili še starčke in žene, ki niso mogli več hoditi. Sempatja je nosila žival na sebi več otrok, ki so bili v posebnih koših tako zvezani, da so molili samo glave iz njih. Da se ohrani ravnotežje, je nosila žival na drugi strani mlade kozice in jagnjeta, ki so bleketajoče pogledavala iz košev. Tem so sledile deklice, oblečene samo v tesno srajco; matere z otroci v naročju, dečki, ki ženejo ovce pred seboj, poganjači kamel, ki vodijo s seboj plemenite konje in konečno neštevilni jezdeci, oboroženi z dolgimi sulicami, in ki love po ravnini živali, ktere so se od črede oddaljile.

Lepo skupino so tvorile kamele, na katerih so sedele imenitne žene. V Sahari sem pogosto videl dromedarje, ki so nosili ženske v košarah, podobnim zibelkam; toda naprave, ki sem jo opazil pri teh Arabcih, še nisem videl. Pred in za grbo kamele namreč polože dva droga, dolga deset vatlov ali še več, počez čez hrbet, in na njih koncih jih zvežejo skupaj s pergamentom ali z vrvmi. Tak podstavek je okrašen z bujnimi čipkami in čopi, s školjkami in bisernicami, kakor tudi sedlo in vse jermenje. V sredi pa je postavljena skoro nekaka hišica, enako okrašena, in v tem bellevueju sedi dama. Vsa stvar je precej visoka in če se prikaže na obzorju, se zdi radi nemirne kameline hoje, da vidimo pred seboj velikanskega metulja, ki maha s krili navzgor in navzdol.

Naš prihod je vzbudil pri vseh četah veliko začudenje. Pač nisem bil kriv toliko jaz kot Sir Lindsay, kteremu je bil videti na prvi pogled Evropejec. V svoji sivo križasti obleki je tu vzbudil še večje začudenje, kot če bi se prikazal Arabec v svoji narodni noši na javnem trgu v Parizu ali Londonu. Naši vodniki jahajo naprej, dokler ne zagledamo velikega šotora, pred katerim je tičalo veliko sulic v zemlji v znamenje, da je to šotor glavarja. Več sto mož je pravkar postavljalo druge šotore.

Oba Arabca skočita s konja in vstopita v šotor. Čez nekaj trenutkov se pokažeta v spremstvu tretjega. Zdel se mi je kot patriarh. Ravno tak je menda bil Abraham, ko je stopil iz hiše, da pozdravi svoje goste. Snežnobela brada mu je segala čez prsa, vendar je na mene naredil utis krepkega moža, ki zlahko prenaša vse težave in napore. Njegovo temno oko nas sicer ni prijazno pogledovalo. Roko dvigne proti sreči in reče: "Salama!"

To je pozdrav zagrizenega mohamedanca, če sreča nevernika; nasproti pak pozdravi vsakega vernika s salam aalejkum.

"Aalejkum!" odvrnem in skočim s konja.

Radi slednjih besed me vprašajoče pogleda; nato pa reče:

"Ali si moslem ali gjavr?"

“Od kdaj sprejema sin plemenitega rodu Šamar svoje goste s takim vprašanjem. Ali ne pravi kuran: “Nasiti tujca in daj mu pijače; daj, da se pri tebi spočije in ne vprašaj ga po njegovem potu! Alah naj ti oprosti, da sprejemaš svoje goste kot turške kavase (policiste)!”

Šejk malomarno zamahne z roko.

“Hadedinom je vsakdo dobrodošel, samo lažniki in izdajalci ne.”

Pri tem pa prezirljivo pogleda Angleža.

“Koga meniš s svojimi besedami?” ga vprašam.

“Može, ki prihajajo iz zapada, da hujskajo pašo proti sinovom puščave. Čemu potrebuje kraljica otokov (angleška kraljica; v času, ko se je dejanje vršilo, je vladala v Angliji kraljica Viktorija) svojega konzula v Mosulu?”

“Ti trije možje ne pripadajo konzulatu. Trudni potniki smo in ničesar ne zahtevamo od tebe kot požirek vode za nas in nekaj datelnjov za naše konje.”

“Če niste od konzulata, imejte, kar želite. Vstopite, ker ste mi dobrodošli!”

Svoje konje privežemo na drogove sulie in stopimo v šotor, kjer nam ponudijo kamelinega mleka; za hrano smo dobili trd in na pol pečen riž — v znamenje, da nas šejk ne smatra za svoje goste. Med jedjo nas pogleduje s temnim očesom, ne da bi zgovoril besedico. Moral je pač imeti važne vzroke, da je sovražil tujce in bral sem mu že na obrazu, da bi rad kaj več zvedel od nas.

Lindsay si ogleda po šotoru in me vpraša:

“Hud starec, ne?”

“Zdi se mi.”

“Gleda kot bi nas hotel požreti. Kaj je rekel?”

“Pozdravil nas je kot nevernike. Nismo še njegovi gosti ter moramo biti zelo previdni.”

“Ne njegovi gostje? Pijemo in jemo vendar iz njegovega!”

“Ni nam podal kruha z lastno roko in soli nam niti pokazal ni. Spoznal je, da ste Anglež, ktere gotovo sovraži.”

“Zakaj?”

“Ne vem.”

“Vprašajte!”

“Ne gre, ker ni uljudno. Vendar mislim, da poizvemo.”

Z malim prigrizkom smo kmalu gotovi in jaz se dvignem.

“Dal si nam hrane in pijače, Mohamed Emin; zahvaljujemo se ti in tvojo gostoljubnost bomo vsepovsod oznanovali. Zdravstvuj! Alah naj blagoslovi tebe in tvoje!”

Tako kratkega slovesa ni pričakoval.

“Zakaj me hočete že zapustiti? Vstanite in počijte si!”

“Mi gremo, ker solnce tvoje milosti ne sveti nad nami.”

“V mojem šotoru ste varni.”

“Meniš? Nikakor ne verujem v varnost v šotoru Arabca rodu Šamar.”

Z roko poseže proti svojemu bodalu.

“Žaliti me hočeš?”

“Ne; povem ti samo svoje mnenje. Šotor Hadedina ni varen za gosta; tem manj še za onega, ki ni gost!”

“Ali naj te zabodem? Kdaj so Hadedini ali Šamari prelomili obljubo gostoljubja?”

“Prelomili so jo ne samo napram tujcem, temveč celo napram lastnemu rodu.”

Vsekakor je bilo to grozno žaljenje; vendar uljuden nisem hotel biti z možem, ki nas je sprejel kot berače. Zato nadaljujem:

“Ne boš me umoril, šejk; prvič, ker sem govoril resnico in drugič, ker bi te moje bodalo preje zadelo.”

“Dokaži resnico!”

“Povedal ti bom zgodbo. Bil je nekdanj mogočen rod, ki je imel več plemen. Nad tem rodом je vladal slaven, junaški glavar, v katerega srečje je pa bivala zvijača in prevara. Njegovi so postali z njim nezadovoljni in so odpadali od njega. Obrnili so se do glavarja nekega plemena. Tu je poklical šejk k sebi glavarja na razgovor; slednji pa ni prišel. Sedaj je poslal šejk svojega lastnega sina. Ta je bil pogumen, hraber in je ljubil resnico. Govoril je glavarju: “Sledi mi! Prisegam pri Alahu da si varen v šotoru mojega očeta! Svoje življenje zastavim za tvoje! — Tu odvrne glavar: “Ne bi šel k tvojemu očetu, dasi bi tisočkrat prisegel, da mi ne bo stregel po življenju; tebi pa verujem. In da ti dokažem svoje zaupanje, grem brez spremstva s teboj. — Vsedeta se na konje in odjezdita. Ko stopita v šejkov šotor, je bil slednji napolnjen z vojniki. Glavarja pozovejo, da se vsede na šejkovo stran. Dali so mu hrano in obljubili gostoljubnost, po jedi so ga pa napadli. Rešiti ga je hotel šejkov sin, vendar so ga zadržali. Šejkov strije potegne glavarja na tla, stisne njegovo glavo med svoja kolena in odrezali so izdanemu glavo kot ovci. Sin raztrga svoja oblačila in prične očitati svojemu očetu izdajalstvo, vendar je moral bežati, sicer bi bil sam umorjen. Ali ti je znana ta zgodba, šejk Mohamed Emin?”

“Ne poznam je. Kaj tacega se ne more zgoditi.”

“Zgodilo se je in sicer pri tvojem lastnem rodu. Izdani se je imenoval Nežris, sin Jerhan, strije Hadžar in šejk je bil slavni šejk Sofuk, rodu Šamar.”

Mohameda se poloti zadrega.

“Kdo ti je povedal imena?” Ti nisi Šamar, ne Obeid, ne Abu-Salman. Govoriš v jeziku zapadnih Arabcev in tvoje orožje je različno od našega. Kdo ti je povedal zgodbo?”

“Sramota rodu je povsod znana, kakor njegova slava. Veš, da sem govoril resnico. Kako ti naj zaupam? Hadedin si; Hadedini pripadajo rodu Šamar, in obljubil nam nisi gostoljubnosti. Mi gremo.”

Zopet dvigne roko.

“Hadži si in v družbi gjavrov!”

“Kako veš, da sem hadži?”

“Ker imaš na vratu kuran, ktereга smejo nositi samo hadžiji. Ti si prost, drugi pa morajo plačati davek, ki ga plačujejo tujei, predno odidejo.”

“Plačali ne bodo ničesar, ker so pod mojim varstvom.”

“Tvojega varstva ne potrebujejo, ker jih varuje konzul, ktereга naj Alah uniči!”

“Ali je tvoj sovražnik?”

“On je. Pregovoril je guvernerja v Mosulu, da so ujeli mojega sina; nahujskal je proti meni Obeide, Abu Hamede in Džovare, ki so uničevali moje črede, in sedaj se pripravljajo proti meni, da pogubijo moj rod.”

“Torej pokliči druge rodove na pomoč!”

“Oni ne morejo priti, ker je guverner zbral vojsko, s katero strahuje naše sosede. Navezan sem sam na sebe. Alah naj mi pomaga!”

“Mohamed Emin, slišal sem, da so Obeidi, Abu Hamedi in Džovari roparji. Jaz ne maram za nje; prijatelj sem Šamarov. Šamarji so najplemenitejši in najhrabrejši vseh Arabcev, kar jih poznam; želim, da bi premagal vse sovražnike!”

Nikakor nisem nameraval s temi besedami se mu laskati, pač pa sem spregovoril, ker sem bil tako prepričan. To je najbrž začutil tudi šejk, ker prične že z bolj prijaznim govorom:

“Ali si res prijatelj Šamarov?” me vpraša.

“Da, in zelo obžalujem, ker se je med njimi naselila nesloga, da je skoro njih moč spodkopana.”

“Spodkopana? Alah je velik in še so Šamari hrabri dovolj, da se bojujejo s svojimi nasprotniki. Kdo ti je o nas pripovedoval?”

“Že zdavnej sem bral in slišal o vaši hrabrosti; zadnja poročila o vašem pogumu sem pa dobil pri Ateibih?”

“Kaj?” vpraša presenečen, “bil si pri Ateibih?”

“Da.”

“Oni so močni in hrabri, vendar počiva na njih prekletstvo.”

“Meniš morda šejka Maleka, ki je bil izobčen?”

Šejk skoči po koncu.

“Mašalah, ti poznaš Maleka, mojega prijatelja in brata?”

“Poznam njega in njegove ljudi.”

“Kje si jih videl?”

“Prišel sem k njim v bližini Džide in jahal z njimi čez Belad Arab v el Naman.”

“Torej poznaš vse?”

“Vse.”

“Tudi — oprost, ker govorim o ženski, toda ona ni ženska, temveč mož — tudi Amdšo, Malekovo hčer, ali jo poznaš?”

“Poznam jo. Bila je žena Abu Seifa ter se maščevala nad njim.”

“Ali se je maščevala?”

“Da; on je mrtev. Hadži Halef Omar, moj služabnik ga je pobil in dobil za to v dar Amdšino hčer Hano za ženo.”

“Tvoj služabnik? Ti nisi torej nikakšen navaden vojniki?”

“Sin sem rodu Uelad German in potujem po svetu, da doživim zanimive dogodbe.”

“Ah, sedaj mi je znano. Ti delaš kot Harun al Rašid; ti si šejk, emir. Tvoj služabnik je umoril mogočnega Abu Seifa, Očeta sablje, ti pa, njegov gospod, moraš biti še večji junak. Kje je hrabri hadži Halef Omar?”

Seveda nisem hotel njegovemu mnenju oporekati. Odgovorim mu:

“Morebiti ga bodeš kmalu videl. Poslal ga je šejk Malek k Šamarom, da jih prosi za sprejem v njih rod.”

“Dobrodošli so mi, vedno dobrodošli. Pripoveduj mi, emir, pripoveduj!”

Medtem se zopet vsede. Kolikor se mi je zdelo potrebno, sem mu povedal o svojem sestanku z Ateibi. Ko končam, mi ponudi roko.

“Oprosti, emir, ker nisem vedel tega. Pri sebi imaš Angleže, ki so moji sovražniki. Sedaj ste pa moji gostje. Dovolj, da se odstranim in prekrbim vse za pojedino.”

Podal mi je roko in šele sedaj sem bil varen pri njem. Zagrabim pod svojo obleko in pokažem steklenico ‘svete’ vode, ki sem jo dobil v Meki.

“Mašalah, tu imaš vodo iz svetega mesta Meke. Pojdi in poškopri naše ženske. Žene Šamarov se ne boje pokazati svojega obraza pred moškimi.”

Slišal sem že, da žene in deklice Šamarov niso prijateljice ogrinjala in opazil sem že prej, ko sem jahal mimo njih, da ni nobena zagrnjena. Šejk se dvigne in mi pokaže, naj mu sledim. Pot ni peljala daleč. Poleg njegovega šotora je stal drugi. Ko stopimo v njega, opazim tri Arabkinje in tri zamorke. Črne deklice so bile najbrž sužinje, Arabkinje pa šejkove žene. Dve izmed njih so tolkle riž med dvema kamnoma, tretja pa je sedela na vzvišenem mestu in vodila delo. Bila je najbrž zapovednica.

V enem kotu šotora je bilo več vreč dateljnov, riža, kave in fižola. Zapovednica je bila še mlada, vitka in svetlejšje barve na obrazu kot njene tovarišice; njene poteze so bile pravilne, njene oči temne in svetleče. Ustnice je imela pobarvane temnorudeče in trepalnice črno. Na golih nogah in rokah sem opazil razne ureze, ali tetoviranje. V obeh ušesih je imela velikanske zlate uhane in enega tudi v nosu: — pri jedi jo je gotovo oviral. Okoli vratu se je bliščala cela vrsta draguljev biserov, zlata, kterege so bile polne tudi njene roke. Tovarišice so imele manj okrasja.

“Salam!” pozdravi šejk. “Pripeljal sem vam velikega junaka in svetnika, ki vas hoče namočiti s sveto vodo iz studenca zem-zem.”

Takoj popadajo vse ženske na svoje obraze. Tudi zapovednica poklekne poleg svojega prestola. Vzamem nekoliko kapljic v roko in z njimi poškopim ženske.

“Vzemite, o puščavske cvetlice! Bog vseh narodov naj vas ohrani ve-sele in ljubeznjive, da bodo vaša srca razveseljevala vašega zapovednika!”

Ko opazijo, da sem posodo z vodo zopet spravil, se dvignejo in hite k meni, da se mi zahvalijo. Nato pa reče šejk:

“Sedaj se pa požurite in priredite pojedino, ki je vredna takšnega junaka. Povabil bom goste, da se bo napolnil moj šotor, in vsi se bodo veselili časti, da imamo tako slavnega moža med seboj.”

Povrnemo se v njegov šotor. Ko vstopim, ostane šejk še zunaj in daje razna povelja svojim.

“Kje ste bili?” me vpraša Lindsay.

“V šotoru žensk.”

“Ah! Ni mogoče!”

“In vendar sem bil.”

“Kaj se pustijo ženske gledati?”

“Zakaj ne?”

“Hm! Čudovito! Tukaj ostati! Ženske gledati!”

“Kakor nanesejo okoliščine. Imajo me za velikega moža, ker imam vodo iz studenca zem-zem, ki po mnenju teh ljudi dela čudeže.”

“Ah! Miserabel! Nimam zem-zem!”

“Saj bi vam tudi ničesar ne pomagala, ker ne znate arabsko!”

“Ali so tukaj razvaline?”

“Ne. Vendar mislim, da ne daleč od tukaj jih mora biti precej.”

“Potem vprašati! Razvaline najti; fowling-bull izkopati! Sicer je pa bila strašanska jed tukaj!”

“Bo kmalu bolje. In celo prav po arabsko nas bodo pogostili!”

“Ah! Starec vendar ni tako zloben.”

“Spremenil je svoje nazore. Poznam njegove prijatelje in postal je naš gostitelj. Toda odstranite služabnike, ker bi bili Arabci razžaljeni, če bi morali jesti z njimi v enem šotoru.”

Ko stopi šejk zopet v šotor, ni trpelo dolgo, da so se zbrali gostje. Bilo jih je toliko, da je šotor skoro pretesen postal. Vsedejo se po starosti in dostojanstvu, dočim se šejk vsede med mene in Angleža. Kmalu prineso sužnjice jed v šotor in Arabci začno nositi na mizo.

Najprvo polože pred nas sufro. To je neke vrste mizno pregrinjalo iz ustrojenega usnja, bogato okrašeno s čipkami in šopi. Zajedno ima več žepov in kadar se ne rabi pri mizi, služi kaj dobro za jedilno shrambo. Zatem prinesejo kavo. Za sedaj dobi vsak povabljeni samo majhno skledico te pijače. Kmalu za tem prineso na mizo škudelice s salato. To je zelo okusna jed, ki obstoji iz zavretega mleka in kislih kumar, ki so nasoljene in popoprane. V istem času postavijo lonec pred šejka. V njem je bila voda, in iz nje so gledali vratovi treh steklenic. V dveh je bilo, kakor sem kmalu opazil izvrstno žganje, in v tretji dišeča voda, s katero nas je šejk pri vsaki novi jedi poskropil.

Sedaj pride na mizo velik lonec surovega masla. Imenuje se po arabsko “sam,” in Arabci ga prav radi uživajo pred jedjo in po jedi. Nato nam predstavijo košarice z dateljni. Takoj sem spoznal, da so najplemenitejši, kar sem jih še kdaj užival. Nato sem opazil jako redko ašvo, ki skoro nikdar ne pride v trgovino, ker prerok pravi o njej: ‘Kdor za časa posta

vživa vsak dan šest do sedem ašev, se mu ni treba bati ne strupa, ne čarovnikov.' Ašva je neke vrste sadje, katerega smo tudi uživali.

Po sadju in dateljnih pride na mizo kunafa, to je s sladkorjem potresi nudeljni. Sedaj pa dvigne gospodar roke.

"Bismilah, v božjem imenu!" zakliče in da znamenje za pričetek pojedine.

Poseže kar z roko v razne lonce in pograbi, kar se mu je zdelo najboljšega ter porine meni in Angležu v usta. Sicer bi najraje rabil svoje lastne prste, vendar sem moral biti tiho, ker sicer bi šejka smrtno razžalil. Mojster Lindsay pa, ko dobi prvi požirek iz šejkove roke v usta, slednja prav na široko odpre in jih ne zapre prej, dokler ga ne opomnim:

"Jejte, Sir, če nečete teh ljudi smrtno razžaliti!"

Zapre usta, potegne jed po goltancu in reče v angleškem jeziku:

"Brrrrr! Saj imam vendar nož in vilice s seboj!"

"Pustite jih! Ravnati se moramo po tukajšnjih običajih."

"Grozno!"

"Kaj pravi ta mož?" vpraša šejk.

"On je popolnoma razočaran radi tvoje dobrote."

"O, jaz vas ljubim!"

Po teh besedah poseže z roko v skledo za mleko ter porine pest mleka častitemu Angležu v usta. Tako osrečeni zasopiha nekolikokrat, da dobi zrak in pogum, nakar poskuša dar gostoljubja, s pomočjo svojega jezika, spraviti iz ust v notranjo odprtino onega dela v grlu, ki se imenuje predvor prebavljalnih organov.

"Strašno!" prične lamentirati. "Kaj moram res jesti iz roke tega šejka?"

"Da."

"Ne da bi se branil?"

"Ne smete! Toda maščujete se lahko."

"Kako?"

"Pazite, kako bom naredil jaz in naredite potem za meno!"

Z roko posežem v skledo, kjer so bili nudeljni in jih zabašem polno pest šejku v usta. Še jih ni spravil po goltancu navzdol, že zagrabi Lindsay v skledo za surovo maslo z obema rokama ter tako nabaše šejku usta, da je slednji komaj dihal.

Medtem sva pričela tudi drugim deliti okusne darove šejkove kuhinje. Vsakdo je bil vesel, da dobi iz tako imenitne roke kaj pod zobe in radovaljno so nastavljali usta. Kmalu je zginilo vse, kar je bilo na mizi.

Sedaj zaploska šejk z rokami. V šotor prineso sini. To je velikanska skleda z raznimi napisi, in ki meri šest čevljev v premeru. Napolnjena je bila z rižem in pečeno jagnjetino. Zatem pride vara maši, fino pečeno teleče meso, potem kabab, mali kosi mesa, praženi na drogu, potem kima, kuhano meso, granate, jaboljka in kutne in konečno raha, neka sladčica, kot jo pri nas vživamo po kosilu.

Konečno! O nikakor še ne! Kajti, ko sem mislil, da je pojedina v kraju, je prišla glavna stvar: celo jagnje, pečeno in cvrto. Jesti nisem mogel več.

“El hamd ul ilah! — Čast Bogu!” rečem, si umijem roke v loncu z vodo in obrišem ob svojo obleko.

To je bilo znamenje, da ne bodem več jedel. Orientalec namreč ne pozna pri jedi takozvane usiljivosti. Kdor reče “el hamd”, je s tem vsem zadovoljil. To opazi tudi Anglež.

“El hamdilah!” zakliče, spravi roke v vodo in — me pogleduje v zadregi.

Šejk opazi njegovo zadrego in mu ponudi svoj plašč.

“Povej svojemu prijatelju,” mi reče, “naj si obriše svoje roke ob moj plašč. Angleži pač ne razumejo mnogo o snagi, ker nimajo niti obleke, kamor bi si obrisali roke.”

Povem torej Angležu šejkovo mnenje, nakar si takoj obriše roke.

Sedaj poskusimo žganje, nakar prinesejo vsakemu kavo in pipo. Šele sedaj prične šejk predstavljati me svojim gostom.

“Možje rodu Hadedinov el Šamar, ta mož je velik emir in hadži iz dežele Uelad German; imenuje se — — —.”

“Hadži Kara ben Nemi,” skočim mu v besedo.

“Da, imenuje se emir hadži Kara ben Nemi; on je najslavnejši vojniki svoje dežele in najbolj učeni modrijan svojega ljudstva. Pri sebi ima sveto vodo iz studenca zem-zem ter potuje po vseh deželah. Ali veste kaj je on? Bojevniki za vero. Prepričajmo se, če se hoče z nami vojskovati zoper naše sovražnike!”

Prišel sem v čuden, nepričakovan položaj. Kaj naj mu odgovorim? Odgovora so pričakovali vsi od mene, to sem videl v njih vprašujočih pogledih. Torej se na kratko odločim:

“Bojujem se za pravico in dobroto proti krivici in neusmiljenosti. Moja roka je vaša; prej pa moram tega moža, mojega prijatelja dovesti na kraj, kamor sem obljubil.”

“Kje leži ta kraj?”

“Moram vam razložiti. Pred več tisoč leti je živel v tej deželi narod, ki je posedal velika mesta in krasne palače. Narod je zginil in njih mesta in palače leže v razvalinah pod zemljo. Kdor koplje v globočino, more videti, kako je bilo pred tisoč leti, kar je tudi želja mojega prijatelja. V zemlji bo iskal stara znamenja in pisma, da jih prebere — — —.”

“In zlato, katerega odnese domov,” prekine me šejk.

“Ne,” odvrnem. On je bogat; zlata in srebra ima več kot si želi. On išče le slike in pisma; vse drugo pusti prebivalcem te dežele.”

“In kaj nameravaš ti?”

“Peljem ga na mesto, kjer bo dobil, kar želi.”

“Za to te ne potrebuje in greš lahko z nami v boj. Mi sami mu po-
kažemo dovolj enakih krajev. Cela dežela je polna razvalin in podertin.”

“Toda nihče ne more z njim govoriti, če nisem jaz pri njem. Vi ne razumete njegove govorice in on ne vaše.”

“Torej naj gre z nami v boj, in po vojni mu pokažemo obilico krajev, kjer dobi pisma in slike, zakopane v zemlji.”

Lindsay opazi, da se govori o njem.

“Kaj pravijo?” me vpraša.

“Vprašali so me, kaj iščete v tej deželi.”

“Ali ste jim povedali, Sir?”

“Da.”

“Da hočem izkopati fowling-bull?”

“Da.”

“No in?”

“Hočejo, da ne ostanem pri vas.”

“Kaj sicer delati?”

“Z njimi v boj. Imajo me za velikega junaka.”

“Hm! Kje najdem fowling-bull?”

“Pokazali vam bodo.”

“Ah! Toda teh ljudi ne razumem!”

“To sem jim že povedal.”

“Kaj odgovorili?”

“Da morate z njimi na vojno, in potem nam pokažejo, kje dobite razvaline.”

“Well! Mi gremo v boj!”

“To ne gre!”

“Zakaj ne?”

“Ker smo v nevarnosti za življenje. Kaj nas brigajo njih sovražniki!”

“Nič. Toda z njimi lahko gremo vseeno.”

“Težavna stvar.”

“Ali se bojite, Sir!”

“Ne.”

“Mislil sem! Torej v boj! Povejte ljudem!”

“Premislili se bode.”

“Ne.”

Obrne se s hrbtom proti meni v znamenje, da je to njegova zadnja beseda. Torej poprimem zopet besedo:

“Šejk, povedal sem že, da se bojujem za pravico. Ali je vaša stvar dobra in pravična?”

“Ali naj ti razložim?”

“Le.”

“Ali si že kdaj čul o rodu Dšehešov?”

“Da. To je zelo krivičen rod. Večkrat se zveže z drugimi Arabci, da lažje mori in roba svoje sosede.”

“Znano ti je. Padli so čez mene in mi vzeli več čred; mi smo pa hiteli za roparji in jim vzeli plen. Sedaj pa je nas šejk Dšehešov zatožil pri guvernerju, katerega je podkupil. Guverner je poslal k meni poslance in mi

ukazal, naj pridem na razgovor v Mosul. Ranjen sem bil tedaj ter nisem mogel ne jahati ne hoditi. Zato sem poslal k njemu svojega sina s petnajstimi vojniki. Guverner ga je pa dal zapreti v mesto, za kterega še danes ne vem.”

“Ali si že pozvedoval po njem?”

“Da, toda brez uspeha, ker se nihče mojih ne drzne v Mosul. Rodovi Šamarov so bili radi te izdaje razljučeni in so ubili guvernerjevega vojaka. Sedaj se napravlja na vojsko proti nam; zajedno je zoper nas nahujskal Obeide, Abu-Hamede in Džovare, dasi ne spadajo pod njega, temveč pod Bagdad.”

“Kje so tvoji sovražniki?”

“Sedaj se šele pripravljajo.”

“Zakaj se ne združiš s sorodnimi rodovi?”

“Kje naj potem naše črede dobijo pašnike?”

“Imaš prav. Razdeliti se hočete in guvernerja zvbati v puščavo, kjer ga pogubite?”

“Tako je. On s svojo vojsko nam ne more škodovati; druga je pa a mojimi sovražniki, ki so Arabci; ne smem pripustiti, da pridejo do mojih pašnikov.”

“Koliko vojnika šteje tvoj rod?”

“Enajststo.”

“In tvoji nasprotniki?”

“Več kot trikrat toliko.”

“Kako dolgo traja, da zbereš vojnike tvojega rodu?”

“En dan.”

“Kje imajo Obeidi svoj tabor?”

“Ob dolenjem teku reke Zab-asfal.”

“In Abu-Hamedi?”

“V bližini El Fata, na mestu, kjer se pretaka reka Tigris mimo Hamrin gorovja.”

“Na kateri strani?”

“Na obeh.”

“In Džovari?”

“Med goro Kernina in desnim bregom reke Tigris.”

“Ali si že razposlal oglednike?”

“Ne.”

“Že zdavnej bi moral to storiti!”

“Ne gre. Vsakega Šamarja takoj spoznajo in bi bil zgubljen, če ga zapazi sovražnik. Toda — — —.”

Preneha z govorom in me pozorno pogleda. Nato pa nadaljuje:

“Emir, ali si res prijatelj Maleka, šejka Ateibov?”

“Sem.”

“In tudi naš prijatelj?”

“Da.”

“Pojdi za menoj; pokažem ti nekaj.”

Šejk stopi iz šotoru. Sledim mu z Angležem in z vsemi Arabci, ki so bili v šotoru. Dočim smo mi jedli v velikem šotoru, so Arabci priredili poleg našega drug šotor, kjer so bili služabniki. Ko grem mimo, opazim, da so jih dovolj preskrbeli s hrano in pijačo. Okoli šotoru so bili privezani konji šejka; k njim me peljejo. Vsi so bili krasni, dva sta me pa naravnost razočarala. Eden je bil krasna bela kobila, najlepša žival, kar sem jih še kdaj videl. Ušesa so bila dolga, tenka in prozorna, griva in rep pa kakor svila.

“Krasno!” zakličem nehote.

“Reci: mašalah!” prosi me šejk.

Arabec namreč ne ljubi glasnega občudovanja in zijanja. Če vidi kaj krasnega, reče ‘mašalah,’ in s tem je vse povedal, kar misli.

“Mašalah!” odvrnem na šejkovo prošnjo.

“Vrjameš, da sem na tej kobili lovil divjega osla, dokler se ni zgrudil?”

“Nemogoče!”

“Pri Alahu, res je! Vi lahko dokažete!”

“Prisegamo!” oglase se Arabci v krogu.

“Te kobile ne dam od sebe za moje življenje,” razlaga šejk “Kteri konj ti še ugaja?”

“Oni- le žrebec. Glej te krasne členke, to simetrijo, to plemenitost in krasno barvo, črna, ki se spreminja v modro!”

“To še ni vse. Ta žrebec ima tri najvišje lastnosti dobrega konja.”

“Ktere?”

“Hitrost, pogum in dolgo sapo.”

“Po čem spoznaš to?”

“Dlaka se mu zavija in kroži po nogah: znamenje, da je hitrih nog; nadalje mu kroži dlaka pri pričetku grive: to kaže, da ima dolgo sapo, in nadalje dlaka se mu zavija v sredi čela v znamenje, da ima velik pogum. Svojega jezdeca ne pusti nikdar na cedilu in ga nese skozi tisoč sovražnikov. Ali si že imel kdaj enakega konja?”

“Da.”

“Ah! Torej si zelo bogat mož.”

“Kupil ga nisem — bil je mustang.”

“Kaj je mustang?”

“Divji konj, ktereга se mora še- le vjeti in ukrotiti.”

“Ali bi kupil tega žrebca, če bi ti ga prodal, in če bi ga mogel?”

“Takoј bi sklenil s teboј kupčijo.”

“Lahko ga zaslužiš!”

“Ah! Nemogoče!”

“Da. Podariti ga hočem tebi.”

“Pod katerim pogojem?”

“Če nam prineseš gotovo sporočilo, kje se zberejo Obeidi, Abu-Hamedi in Džovari.”

Skoro bi poskočil samega veselja. Cena je bila visoka, toda konj še več vreden. Ne pomišljam se dolgo in vprašam:

“Do kdaj želiš imeti sporočilo?”

“Kadar ga moreš prinesiti.”

“In kdaj dobim konja?”

“Kadar se vrneš.”

“Imaš prav; ne morem ga namreč prej zahtevati; toda tvojega pogoja ne morem spolniti.”

“Zakaj ne?”

“Ker moram najbrž imeti konja, na katerega se lahko popolnoma zanesem.”

Šejk pogleda v tla.

“Ali pa pomisliš, da pri tem podjetju zelo lahko prideš ob konja?”

“Vem; toda pomisliti moraš tudi na jezdeca. Če pa imam pod seboj tako žival, potem ni sovražnika, ki bi ujel mene ali konja.”

“Ali jahaš tako izvrstno?”

“Jaham sicer drugače kot vi; šamarskemu konju bi se moral šele privaditi.”

“Torej zamoremo mi več kot vi!”

“Več? Ali ste dobri strelci?”

“V galopu ustrelimo goloba s šotora.”

“Dobro. Posodi mi konja in pošlji deset konjikov za menoj. Ne bom se oddaljil za tisoč sulic od tvojega tabora in tvojim vojnikom dovolim, da streljajo poljubno na mene. Ne bodo me ujeli in ne zadeli.”

“Ti se šališ, emir!”

“Govorim popolnoma resno.”

“In če te primem za besedo?”

“Dobro!”

Oči Arabcev so se svetile veselja. Gotovo je bil vsak dober jezdec; kar ceptali so nepotrpežljivosti, da jim šejk dovoli, kar sem predlagal.

Šejk je pa še vedno stal neodločen.

“Vem, kake misli ti roje po glavi, šejk,” mu rečem. “Poglej me! Ali se loči mož od takega orožja kot ga imam jaz?”

“Nikdar!”

Položim torej obe puški od sebe in jih dam šejku.

“Glej, tu ti izročam svoje orožje kot varščino, da nisem prišel, da ti ukradem žrebca; in če ti še to ne zadostuje, tedaj je še moja beseda tudi tu in moj prijatelj.”

Zasmeje se pomirjeno.

“Naj bode torej, deset mož.”

“Da, in tudi dvanajest in petnajst.”

“Ki bodo na tebe streljali?”

“Da. Če me ustrelje, jim ne sme nihče očitati. Zberi najboljše jezdece in strelce!”

“Kaj si nor, emir!”

“Menda ti tako misliš?”

“Jahali in streljali bodo za tvojim hrbtom!”

“Jahajo lahko, kamor hočejo in streljajo vedno na mene.”

“Alah kerim, torej si že sedaj tako dober kot mrtev.”

“Toda kakor hitro pridem zopet na to mesto, kjer sedaj stojim, je igra gotova!”

“Dobro, ker nečeš drugače. Jahal bom svojo kobilo, da bom vse videl.”

“Dovoli prej, da poskusim žrebca!”

“Da, le!”

Vsedem se na konja in šejk zbira one, ki me naj lovijo. Takoj spoznam, da se na žrebca lahko popolnoma zanesem. Nato skočim zopet s konja in odstranim sedlo. Ponosna žival je opazila, da se godi nekaj nenavadnega; oči so se ji bliščale, griva dvigala in z nožicami je stopical kot plesalka, ki poskuša, če je parket v plesalni dvorani dovolj namazan. Potegnem mu jermen okoli vratu in naredim voz, katerega spnem z drugim jermenom in potegnem okoli trebuha.

“Zakaj si odstranil sedlo?” vpraša me šejk. “Zakaj pripenjaš jermenje?”

“Takoj boš videl. Ali si že zbral vojnike?”

“Da; tu čakajo!”

Sedeli so že na svojih konjih; istodobno poskačejo vsi Arabci, ki so bili v bližini, na konje.

“Torej začnimo. Ali vidite v daljavi samotni šotor, ki je kakih šeststo korakov od tukaj?”

“Vidimo!”

“Takoj, ko pridem do njega, lahko streljate na mene. Naprej, torej!”

Skočim na konja — žrebec zdirja kot puščica. Arabci mu sledijo. Bil je krasen konj. Še nisem dosegel polovice označene poti, ko že prvi preganjalec ostane petdeset korakov za menoj.

Sklonim se navzdol, da porinem roko v jermen okoli vratu in noge v zanjko. Malo pred šotorom se še ozrem nazaj; vseh deset je držalo pripravljene in nabasane puške. Sedaj zavijem s konjem na desno. Eden preganjalcev parira konja z ono ročnostjo, ki je lastna samo Arabcem; obstal je kot iz železa vlit. Dvigne puško; strel poči.

“Alah il Alah ia Alah, Valah talah!” zakliče.

Menili so, da sem zadet, ker me ni nihče več videl. Po indijanski navadi sem se vrgel s konja in visel s pomočjo jermena in zanjke ob njegovi strani, ki ni bila obrnjena proti njim. Pogled pod konjevim vratom me prepriča, da nihče več ne meri na mene; takoj se dvignem zopet na sedlo, obrnem konja na desno in ga podim dalje.

“Alah akbar, mašalah, Alah il Alah!” zaslišim za seboj. Dobri ljudje niso razumeli moje umetnosti.

Podvojijo hitrost svojih konj in dvignejo puške. Konja potegnem na levo, se zopet vržem navzdol ter obrnem ono stran proti preganjalcem, ki je bila prazna. Streljati niso mogli, če niso hoteli zadeti konja. Dasi je igra bila na videz kaj nevarna, vendar pri tako izvrstnem konju skoro otroška igranja; seveda pri Indijancih bi kaj takega ne smel začeti. Nekoliko-

krat jahamo po velikanski planjavi, potem pa se zapodim v sredo med preganjalce in na mesto, kjer se je preganjanje začelo.

Ko stopim s konja, ni kazal žrebee najmanjšega sledu kakega napora ali pene. Res, bil je vreden zlatega denarja. Petkrat so ustrelili na mene; seveda me ni nihče zadel. Stari šejk me prime za roko.

“Hamdulilah! Čast Bogu, da nisi ranjen. Skoro sem se ustrašil. V celem rodu Šamarjev ni takega jezdeca kot si ti!”

“Motiš se! Veliko jih je pri tebi, ki jahajo stokrat bolje kot jaz; toda znali niso, da se jezdec lahko skrije za konjem. Da me ni zadela kroglja, se nimam sebi zahvaliti, temveč temu izvrstnemu konju. Toda dovoli, da igro premenimo!”

“Kako?”

“Vse tako kot prej, le s to razliko, da vzamem tudi jaz puško in streljam na tvoje može.”

“Alah kerim, Alah je milosten; zabrani naj tako nesrečo, ker jih boš vse postreljal s konja!”

“Torej veruješ, da se ne bojim niti Obeidov, Abu-Hamedov, niti Džovarov, če imam takega konja pod seboj?”

“Emir, verujem.” — Bojeval se je sam s seboj, nato pa reče: “Ti si hadži Kara ben Nemsu in prijatelj mojega prijatelja Maleka, in jaz ti zaupam. Vzemi žrebea in jahaj proti vzhodu. Če mi ne prineseš sporočila, je žrebec moj; če mi pa doneseš ugodno sporočilo, postane konj tvoj. Potem ti povem tudi njegovo skrivnost.”

Vsak arabski konj namreč ima, če je količkaj vreden, svojo skrivnost, to je: naučen je na posebno znamenje. Če se mu da to znamenje, razvije vso svojo hitrost in ne odneha prej, dokler se mrtev ne zgrudi, ali ga pa ustavi jezdec. Posestnik takega konja ne zaupa tega znamenja niti svojemu najboljšemu prijatelju, celo svojemu očetu in bratu ne, sploh nikomur, ali pa šele tedaj, kadar je v smrtni nevarnosti.

“Šele tedaj?” odvrnem. “Ali ne pridem lahko v položaj, da me zmore rešiti samo ta skrivnost?”

“Prav imaš; vendar še nisi lastnik konja.”

“Toda postanem kmalu!” rečem zaupno. “In če ne postanem, tedaj bode skrivnost zakopana v mojem sreču, in živa duša ne bode zvedela za njo.”

“Torej pridi k meni!”

Pelje me nekoliko v stran in zašepče:

“Če mora vranec dirjati kot sokol v zraku, tedaj mu položi roko med ušesa in zakliči glasno besedo: ‘Ri!’

“Ri, to je veter.”

“Da, Ri, to je ime konja, ker je še hitrejši kot veter; on je tako hiter kot nevihta.”

“Hvala ti, šejk. Spočnil bom tvoje naročilo kot bi bil tvoj sin ali pa ti sam. Kdaj naj odjezdim?”

“Jutri ob solnčnem vzhodu, če ti je drago!”

“Kakšno krmo naj vzamem s seboj za konja?”

“Samo najboljše dateljne. Ni mi treba povdarjati, kako skrbno je treba ravnati s tako dragoceno živaljo.”

“Gotovo ne.”

“Spij danes pri njem in šepetaj mu v nosnice stoto suro iz kurana, ki govori o hitrih konjih; pričel te bo ljubiti in ti ostal poslušen do zadnjega vzdihljaja. Ali ti je znana imenovana sura?”

“Da.”

“Povej jo!”

Bil je res v veliki skrbi za mene in konja.

“V imenu Alaha, najbolj usmiljenega! Pri brzohitečih konjih s hropečimi nosnicami, in pri onih, ki kopitajoč krešejo iskre, in pri onih, ki kljubujoč drve zjutraj na sovražnika, ki vzdigajo prah in prodirajo sovražne vrste, res, človek je nehvaležen napram svojemu gospodu, in sam mora priznati. Le preveč visi s svojo ljubeznijo na pozemeljskih stvareh. Ali ne ve, da potem, ko pride vse, kar je v grobovih, na svetlo, in kar je skrito v človeških srcih, da jih bo na ta dan Gospod vse spoznal?”

“Da, sura ti je znana. Žreben sem jo že tisočkrat šepetal v nosnice; stori isto, in kmalu bo spoznal, da si njegov gospodar. Sedaj pa pojdi v šotor!”

Anglež je dosedaj samo gledal od strani na vse dogodke; sedaj pa pristopi k meni.

“Zakaj na vas streljali?”

“Hotel sem jim nekaj pokazati, česar še ne vedo.”

“Ah, lepo, krasen konj!”

“Ali veste, Sir, čegav je?”

“Šejkov!”

“Ne.”

“Čegav pa?”

“Moj.”

“Baha!”

“Moj, v resnici!”

“Sir, moje ime je David Lindsay, in nečem, da se norčujete z menoj; zapomnite si!”

“Dobro, torej vam ničesar več ne povem!”

“Kaj?”

“Da vas jutri zapustim.”

“Zakaj?”

“Pogledat grem k sovražniku. O boju vam je menda že znano. Jaz odidem na poizvedovanje, da prinesem sporočilo, kje se bode sovražnik združil, in če mi se to posreči, dobim tega konja v dar.”

“Srečni človek! Bodem z vami jahal, poslušal, prinesel poročilo!”

“Ne gre.”

“Zakaj ne?”

“Ne morete mi koristiti, pač pa lahko škodujete. Vaša obleka — —”

“Baha, preoblečem se za Arabca!”

“Ne da bi razumeli besedico arabščine?”

“Res je! Kdaj se vrnete?”

“Še ne vem. Čez nekaj dnij. Moram daleč čez reko Zab, ki je precej daleč od tukaj.”

“Slaba pot! Zli ljudje ti Arabci?”

“Se bom čuval!”

“Torej ostanem tukaj, če mi storite uslugo.”

“Ktero?”

“Ne samo po Arabcih poizvedovati.”

“Po kom pa še?”

“Po lepih razvalinah. Moram kopati, fowling-bull najti, v London v muzej poslati!”

“Dobro, zanesite se na mene.”

“Well! Gotov; vstopimo!”

Vsedemo se na prejšnje prostore v šotoru; čas smo si preganjali s pripovedovanjem raznih pripovedk, kot jih ljubi Arabec. Zvečer so priredili godbo, pri kateri sta delovala samo dva inštrumenta; citre, na katerih je bila samo ena struna, in neke vrste pavka, ki je delala grozen šum. Pozneje zmolimo večerno molitev, nakar se podamo k počitku.

Anglež je spal v šejkovem šotoru, jaz se pa podam k žrebcu in se mu uležem med noge. Zašepečem mu stoto suro v nosnice; pri tem mu piham svojo sapo v nosnice in takoj spozna konj svojega gospodarja. Ležal sem med njegovimi nogami kot otrok v varstvu zvestega psa. Ko se zdani, se odpre šejkov šotor in Anglež stopi k meni.

“Spali, Sir?” me vpraša.

“Da.”

“Jaz ne.”

“Zakaj ne?”

“Zelo živo v šotoru.”

“Arabci?”

“Ne.”

“Kdo pa?”

“Fleas, Lice in Glats!”

Kdor razume angleško ve, kaj pomenijo te besede; moral sem mu smeјati.

“Na take stvari se boste kmalu privadili.”

“Nikdar. Tudi nisem mogel spati, ker sem na vas mislil.”

“Zakaj?”

“Morebiti ste že odjahali, ne da bi prej govoril z vami.”

“Na vsak način bi se prej še poslovil od vas.”

“Morebiti bi bilo prepozno.”

“Zakaj?”

“Moram vas še nekaj vprašati.”

“Torej le na dan z besedo!”

Anglež potegne iz žepa neko bilježnico in začne:

“Arabei gredo z menoj do razvalin. Moram arabsko govoriti. Kaj se pravi prijatelj?”

“Ašab.”

“Sovražnik?”

“Kinam.”

“Moram plačati. Kaj se pravi dolar?”

“Rijal franš.”

“Kaj se pravi denarnica?”

“Surra.”

“Bom kopal kamenje. Kaj se pravi kamen?”

“Hadžar ali hadžr.”

Vpraša me še nekoliko sto drugih besed, katere si vse zapiše v bilježnico. Kmalu pa je nastalo po taboru živahno in odhiten sem k šejku na zajutrek.

Pri tem smo se mnogo posvetovali; potem se pa poslovim, stopim na konja in zapustim kraj, kamor se morda nikdar več ne vrnem.

Na poizvedovanju.

Sklenil sem najprvo poiskati najbolj južni rod Džovare. Najboljša pot bi bila, slediti reki Tatar, ki teče skoro vzporedno z reko Tigris. Ker sem pa slutil, da so tam s svojimi četami Obeidi, sem se držal bolj proti zapadu.

Z živežem sem bil dovolj preskrbljen; vode nisem potreboval za konja, ker je imel dovolj sočnate trave. Torej nisem imel nobene druge skrbi kot paziti, da ostanem na pravem potu, in se kolikor mogoče ogibam sovražnika. Ravnal sem se po solneču in kompasu; poleg tega sem pa imel pri sebi tudi daljnevid, s pomočjo katerega sem lahko opazil sovražnika, predno zapazi on mene.

Dan mine brez posebnih dogodkov, in proti večeru se vležem za neko skalo k počitku. Predno zaspim, mi pride na misel, da je bolje, če jaham prav do Tekrita, kjer lahko, ne da bi vzbudil pozornost, precej poizvem o sovražnikovem gibanju. Bile so te misli odveč, kot sem se prepričal zjutraj. Spal sem namreč kot ubit in se prebudil šele, ko je moj konj začel sopihati. Ko pogledam okoli sebe, zapazim od severa sem prihajati pet jezdecov naravnost v smeri proti meni. Bili so tako blizu, da so me že opazili. Pobegniti nisem hotel, da bi z vrancem lahko hitro pobegnil. Dvignem se torej s svojega ležišča in vzamem v roke puško, da bi bil na vse pripravljen.

V galopu pridrve do mene in vstavijo konje samo nekoliko korakov pred menoj. Ker so bili še precej prijaznega obraza, sem se nekoliko pomiril. —

“Salam aalejkum!” pozdravi me prvi.

“Aalejkum!” odvrnem.

“Ti si spal na tem prostoru ponoči?”

“Tako je.”

“Ali nimaš šotora, kjer bi se lahko odpočil?”

“Ne. Alah je svoje darove različno razdelil. Enemu podeli streho iz lesa, drugemu pa nebo, pod katerim počiva.”

“Vendar bi ti lahko imel šotor, ker imaš konja, ki je več vreden kot tisoč šotorov.”

“On je moja edina lastnina.”

“Ali ga prodaš?”

“Ne.”

“Pripadati moraš rodu, ki ne prebiva daleč od tukaj.”

“Zakaj?”

“Tvoj žrebec ni utrujen.”

“In vendar stanuje moj rod daleč, daleč od tukaj, daleč za svetimi mesti!”

“Kako se imenuje tvoj rod?”

“Uelad German.”

“Da, res je; za mogrebom pravijo uelad, mesto beni ali abu. Zakaj si šel tako daleč od svoje domovine?”

“Obiskal sem Meko in videti hočem še druga mesta, ki leže v Perziji, da bodem svojim pripovedoval, ko pridem domov.”

“Kam si se namenil sedaj?”

“Vedno proti solnčnemu vzhodu, kamor me Alah vodi.”

“Torej lahko jezdiš z nami.”

“Kam ste namenjeni?”

“Proti Kernina gorovju, kjer se med otoki reke Tigris pasejo naše črede.”

Hm! Morebiti so ti ljudje Džovari? Vprašali so mene po rodu; torej ni neuljudno, če jih tudi jaz vprašam po njihovih čredah.

“Kteremu rodu pripadajo te črede?”

“Rodu Abu-Mohamed.”

“Ali so še drugi rodovi v bližini?”

“Da. Alabeidi, ki plačujejo šejku v Kornini davek, in Džovari.”

“Komu plačujejo slednji davek?”

“Sedaj sem prepričan, da prihajaš iz tuje dežele. Džovari ne plačujejo ničesar, ker si sami vzamejo, kar potrebujejo. Roparji so in tatovi, pred kterimi naše črede niso nikdar varne. Pojdi z nami, če se hočeš proti njim bojevati!”

“Ali se vi bojujete proti njim?”

“Da. Zvezali smo se z Alabeidi. Če hočeš zvršiti kako junaštvo, imaš pri nas dovolj prilike. Toda zakaj počivaš tu pred votlino leva?”

“Ker ne poznam tega kraja. Truden sem bil in vlegel sem se k počitku.”

“Alah kerim, Bog je usmiljen; ljubljeneec Alaha si, sicer bi te davilec čred raztrgal. Noben Arabcev ne bi počival na teh skalah niti trenutek, ker tu se zbirajo levi.”

“Ali je res?”

“Da; ob dolenjem teku reke Tigris je mnogo teh zverin; naprej vzgoraj pa prebivajo leopardi. Ali hočeš z nami jahati?”

“Če me vzprejmete za svojega gosta.”

“Gost si nam. Daj mi svojo roko in izmenjajmo si dateljne.”

Stresemo si roke in nato dobim od vsakega po en datelj, dočim jaz ponudim vsakemu enega. Kmalu potem zapustimo kraj in jo udarimo proti jugovzhodu. Jahamo mimo reke Tatar in planjava je pričela postajati vedno bolj gorata.

Moji spremljevalci so bili pošteni nomadje, v katerih srcih ne prebiva zloba. Sosednji rod je priredil veliko svečanost, in sedaj so se pravkar vračali domov, veseli, ker so зайžili in popili mnogo dobrega.

Svet se je vedno bolj dvigal, dokler ni prišel maenkrat zopet padati. Na desni ugledam razvaline starega Tekrita, na levi pa goro Kernina in pred menoj se je razprostirala Tigrova dolina. V pol uri pridemo do reke. Na tem mestu je merila v širokosti skoro eno angleško miljo in na vodi ugledam več dolgih, zelenih otokov, na katerih kmalu zapazim več šotorov.

“Pojdi z nami na otok, kjer te bo šejk prijazno sprejel!”

“Kako se pripeljemo čez vodo?”

“Takoj boš videl, ker so nas tovariši že opazili. Idimo na mesto, kjer leži kelek.”

Kelek je splav, ki je navadno dvakrat tako dolg kot širok. Narejen je iz napetih kozjih kož, ki so pritrjene z drogovi, čez ktere polože deske. Vse skupaj je zvezano s šibami iz vrb. Na vsakem splavu je po dvojce vesel iz močnega bambusa. Tak splav je pravkar odplul od otoka sredi reke. Bil je močan dovolj, da je imelo na njem šest jezdecev prostora. Kmalu smo na otoku.

Pozdravi nas množica otrok, pšov in star, častitljiv Arabec, ki je bil oče enega mojih spremljevalcev.

“Dovoli, da te popeljem k šejku!” reče oni, ki je dosedaj z menoj govoril.

Na potu se nam pridruži še več mož, ki pa ostanejo za menoj in me ne nadlegujejo z vprašanji. Vseh pogledi pa so bili obrnjeni polni začudenja na mojega konja. Pot ni bila dolga. Obstanemo pred precej obširno kočo, spleteno iz vrbovja, krito z bambusom; v notranjosti so visele razne preproge. Ko vstopimo, dvigne se od tal močan, lepo razvit mož, ki je dosedaj sedel. Pravkar je brusil svoj afganski nož.

“Salam aalejkum!” pozdravim.

“Aalejk!” odvrne in me ostro pogleda.

“Dovoli mi šejk, da ti moža predstavim,” prične moj spremljevalec.

“Imeniten vojniki je in nisem se drznil ponuditi mu svojega šotora.”

“Kogar ti pripelješ, je dobrodošel,” glasi se odgovor.

Govornik odide, in šejk mi ponudi roko.

“Vsedi se, tujec. Truden si in lačen, torej moraš počivati in jesti; dovoli, da prej pogledam za tvojim konjem!”

Čisto arabsko; najprvo konj in potem mož. Ko zopet vstopi, takoj opazim, da mu je pogled na konja vdahnil spoštovanje do mene.

“Plemenito žival imaš, mašalah; naj ti ostane ohranjena! Poznam jo.”

Ah, to pa ni ugodno za mene. Morebiti pa vendar.

“Kako jo poznaš?”

“Ker je najboljši konj Hadedinov.”

“Tudi Hadedine poznaš?”

“Poznam vse rodove. Toda ti si mi tuj.”

“Ali poznaš šejka Hadedinov?”

“Mohamed Emina?”

“Da. Od njega prihajam.”

“Kam hočeš?”

“K tebi.”

“On te je poslal k meni?”

“Ne, vendar prihajam kot njegov poslanec k tebi.”

“Odpočij se prej, predno začneš pripovedovati.”

“Nisem truden, in kar ti moram povedati, je tako važno, da začnem takoj.”

“Torej govori!”

“Slišal sem, da so Džovari vaši sovražniki.”

“Oni so,” odvrne z mračnim obrazom.

“Džovari so tudi moji sovražniki, ker so sovražniki Hadedinov.”

“Znano mi je.”

“Ali pa tudi veš, da so se Džovari zvezali z Abu Hamedi in Obeidi, ki nameravajo napasti ozemlje Hadedinov?”

“Vem.”

“Čul sem, da si se z Alabeidi zvezal, da kaznuješ Džovarje?”

“Res je.”

“Torej sem prišel k tebi, da se pogovorimo o podrobnostih.”

“No, torej ti še enkrat rečem: dobrodošel! Odpočil se boš in nas ne prej zapustil, dokler ne skličem vseh starejšin skupaj.”

Po preteku ene ure že sedi osem mož okoli mene in šejka. Ti moške so bili starejšine rodu Abu Mohamed. Odkrito jim razložim, kako sem prišel k Hadedinom in postal sel njihovega šejka.

“Kakšne nasvete nam daš?” vpraša šejk.

“Nobenih. Vaše glave čutijo več let kot moja. Ne spodobi se mlajšemu govoriti v zboru starejših.”

“Govoriš z jezikom modrijanov. Tvoja glava je še mlada, toda tvoj razum je star, sicer bi te Mohamed Emin ne izbral poslancem. Govori! Poslušali bomo in odločili.”

“Koliko vojnikov šteje tvoj rod?”

“Devetsto.”

“In Alabeidi?”

“Osemsto.”

“Skupaj torej tisoč sedemsto. Torej pol toliko kot štejejo naši sovražniki.”

“Koliko vojnikov imajo Hadedini?”

“Enajststo. Vendar vselej se ne sme gledati na število. Morda ti je znano, kdaj se Džovari združijo z Abu-Hamedij?”

“Prihodnji petek.”

“Ali veš gotovo?”

“Da, ker imamo zaveznika med Džovari.”

“In kje se združijo?”

“Pri razvalinah Kan Kernina.”

“In potem?”

“Potem se Abu-Hamedij in Džovari združijo z Obeidi.”

“Kje?”

“Ob reki Tigris in obronkih Kanuea gorovja.”

“Kdaj?”

“Tretji dan po zborovanju.”

“Šejk, dobro si poučen. Kam se sovražniki najprej obrnejo?”

“Naravnost proti Hadedinom.”

“In vi, kaj naredite vi?”

“Mi napademo sovražnikove šotore, kjer so pustili žene in otroke, ter jim odpeljemo njih črede.”

“Ali je to pametno?”

“Vzeli bomo, kar so nam odnesli.”

“Prav. Toda Hadedinov je enajststo, sovražnikov pa tri tisoč. Zmagali bodo, vrnil se kot zmagovalci ter vas napadli in vzeli še to, kar imate. Če ne govorim prav, reci!”

“Imaš prav. Menili smo, da bodo Hadedinom pomagali vojniki rodu Šamar.”

“Šamarje same napade guverner iz Mosula.”

“Torej svetuj nam! Ali bi ne bilo najbolje, če sovražnika posamič uničimo?”

“Da, zmagali bi en rod, da bi si dva druga nakopali na glavo. Napasti se jih mora takoj, ko se združijo ob obronkih Kanuea gorovja. Če vam je prav, bo Mohamed Emin tretji dan po zborovanju s svojimi vojniki prišel po gorovju Kanuea navzdol in se vrgel na sovražnika, dočim ga vi zgrabite od juga in ga napodite proti Tigrisu.”

Ta načrt je bil po daljšem posvetovanju odobren in posvetovali smo še o podrobnostih. Tako je minul velik del popoldneva in delal se je večer, da sem bil prisiljen prenočiti pri Abu Mohamedih. Druzega jutra pa zgodaj vstanem in odjaham po isti poti nazaj, po kateri sem prišel.

Moja naloga, ki je bila dozdevno tako težavna, se je zvršila tako ugodno in lahko, da sem se skoro sramoval jo pripovedovati. Konja ne smem tako po ceni zaslužiti. Kaj naj torej storim? Morebiti ne bi škodilo, če prizorišče boja prej nekoliko preiščem. Te misli se nisem mogel otresti. Pustim torej desni breg reke Tatar ter jaham ob njenem levem bregu proti severu, da dospem do gorovja Kanuea. Šele ko je bilo že pozno popoldne, se domislim, da je vadi Džehenem, kjer sem z Angležem naletel na konjske roparje, del Kanuea gorovja. Ker pa nisem bil gotov, ostanem na

svoji poti, le obrnem nekoliko bolj na desno, da pridem v bližino džebel Hamrina. Solnce je že skoro zatonilo za horizontom, ko se v daljavi pojavita dva jezdeca, ki sta jako hitro jezdila. Ko me ugledata, zadržita nekoliko konja, vendar odjahata proti meni. Ali naj bežim? Pred dvema? Ne. Pariram torej konja in jih pričakujem.

Bila sta dva že precej stara moža. Pred menoj se ustavita.

“Kdo si ti?” vpraša eden s poželjivim pogledom na mojega konja.

“Tujec,” odvrnem na kratko.

“Od kod prihajaš?”

“Od zapada, kot vidite.”

“Kam si namenjen?”

“Kamor me kizmet pelje.”

“Pridi z nami. Naš gost bodeš.”

“Hvala. Imam že gostitelja, ki bo skrbel za moj šotor.”

“Koga?”

“Alaha. Zdravi!”

Komaj se pa obrnem, da odidem, ko poseže eden po svoje metalno kopje, ki me tako zadene ob glavo, da padem s konja. Sicer omotica ni trajala dolgo, vendar sta roparja imela čas me zvezati.

“Salam aalejkum,” pozdravi eden. “Prej nisva bila dovolj uljudna, in radi tega si se hotel posloviti. Kdo si?”

Ne odgovorim ničesar.

“Kdo si?”

Molčim, dasi me sune z nogo v hrbet.

“Pusti ga,” reče drugi. “Alah naredi čudež in mu odpre usta. Ali naj gre ali jaha?”

“Gre.”

Zrahljata mi vezi okoli nog in me privežeta za uzdo ob konja. Potem primeta še mojega konja in v diru odidemo naravnost proti vzhodu. Kljub mojemu dobremu konju sem bil ujetnik. Človek je pač marsikaj prevzetna stvar!

Svet se prične dvigati. Ko pustimo za seboj več gor, zapazim konečno v neki dolini blesk več ognjev. Medtem je namreč postala noč. Zavijemo v dolino, gremo mimo več šotorov in obstojimo konečno pred neko kočo, iz ktere je baš stopil mlad mož. Pogleda me in jaz njega — spoznala sva se.

“Alah il Alah! Kdo je ta ujetnik?” vpraša.

“Ujela sva ga na planjavi. Tujec je, radi kterega si ne bomo nakopali krvnega maščevanja na glavo. Poglej njegovega krasnega konja.”

Nagovorjeni stopi k vrancu in zakliče začuden:

“Alah akbar, to je vendar vranec Mohamed Emina, šejka Hadedinov! Peljite tega človeka v šotor k mojemu očetu, da ga zasliši. Jaz pa skličem starejšine skupaj.”

“Kaj naj storimo s konjem?”

“Pustite ga pred šejkovim šotorom!”

“In njegovo orožje?”

“Nesite je v šotor.”

Pol ure pozneje stojim zopet pred zborovanjem, toda pred zborovanjem — sodnikov. Molčanje mi ne koristi, radi tega sklenem govoriti.

“Ali me poznaš?” vpraša najstarejši navzočih.

“Ne.”

“Ali veš, kje se nahajaš?”

“Ne.”

“Ali poznaš tega mladega, hrabrega Arabca?”

“Seveda.”

“Kje si ga videl?”

“Na džebel Džehenem. Ukradel mi je štiri konje, katere sem mu zopet odvzel.”

“Ne laži!”

“Kdo si ti, ker se upaš na tak način govoriti z menoj?”

“Cedar ben Huli sem, šejk Abu Hamedov.”

“Cedar ben Huli, šejk konjskih tatov!”

“Človek, molči! Ta mladenič je moj sin!”

“Lahko si ponosen na njega, šejk!”

“Molči, svarim te, sicer se bodeš kesal. Kdo je konjski tat? Ti si! Čegav je konj, na katerem si prijahal?”

“Moj.”

“Ne laži!”

“Cedar ben Huli, hvali Alaha, da imam zvezane roke. Da sem prost, me ne bi nikdar več zval lažnika!”

“Zvežite ga še trdneje!” zapove šejk.

“Kdo se predrzne nad menoj, nad hadžijem, ki ima okoli vratu sveto vodo zem-zem!”

“Da, vidim, da si hadži. Toda ali imaš res sveto vodo zem-zem pri sebi?”

“Imam jo.”

“Daj jo nam nekoliko!”

“Nikakor ne!”

“Zakaj ne?”

“Ker nosim vodo s seboj samo za prijatelje.”

“Ali smo mi tvoji sovražniki?”

“Gotovo.”

“Ne. Prizadjali ti še nismo ničesar hudega. Samo konja, katerega si ti ukradel, hočemo vrniti njegovemu lastniku.”

“Lastnik sem jaz.”

“Hadži si s svetim zem-zem in vendar ne govoriš resnice. Poznam tega žrebca natančno; on je last Mohamed Emına, šejka Hadedinov. Kje si dobil konja?”

“On ga je meni podaril.”

“Lažeš! Noben Arabec ne podari takega konja.”

“Povedal sem ti že, da hvali Alaha, ker nisem prost.”

“Zakaj ti je podaril konja?”

“To je njegova stvar in moja; vas pa ničesar ne briga.”

“Uljuden hadži si! Moral si skazati šejku veliko uslugo, da ti je dal tako darilo. Nečemo te dalje nadlegovati. Kdaj si zapustil Hadedine?”

“Predvčerašnjem zjutraj.”

“Kje pasejo sedaj svoje črede?”

“Ne vem. Črede Arabcev so zdaj tu, zdaj drugje.”

“Ali nas moreš peljati k njim?”

“Ne.”

“Kje si bil od predvčerašnjem?”

“Vseposvod.”

“Dobro; ti nečeš odgovarjati, torej glej, kaj se s teboj zgodi. Odpeljite ga!”

Peljejo me v majhen šotor, kjer me zvežejo. Ob desni in levi postavijo stražnika, ki so se med seboj menjali. Menil sem, da se bodo glede moje usode še danes zmenili, vendar sem se varal. Zborovalci so se razšli, ne da bi gledali mene kaj ukrenili. Poloti se me nemiren spanec. Sanjal sem, da ne ležim v šotoru, temveč v neki puščavski oazi. Pred menoj gori ogenj, spremljevalci se pogovarjajo in pripovedujejo različne pripovedke. Zdajci začujem ono rjojenje, katerega nihče ne pozabi, ki ga je enkrat slišal — rjojenje leva. Asad-bej, davilec čred, se bliža, da si zbere svojo večerjo. Zopet in čimdalje bližje se pojavi njegov glas — — zbudim se.

Ali sem sanjal? Poleg mene ležita oba Arabca, stražnika, in čujem, kako eden moli sveto fačo. Tu zaslišim rjojenje tretjič. Bila je resnica — lev se je plazil okoli tabora.

“Ali spita?” vprašam.

“Ne.”

“Čujeta leva?”

“Da. Danes prihaja že tretjič k nam po hrano.”

“Usmrtite ga!”

“Kdo naj ga ubije, mogočnega, vzvišenega, gospodarja smrti?”

“Strahopetci! Ali pride tudi v vnanji tabor?”

“Ne. Sicer možje ne bi stali pred svojimi šotori in poslušali njegov glas.”

“Ali je šejk pri njih?”

“Da.”

“Pojdi k njemu in reci mu, da ustrelim leva, če mi da svojo puško.”

“Ti si blazen!”

“Imam še nekoliko pameti. Pojdi k šejku!”

“Ali je resnica?”

“Da, požuri se!”

Poloti se me čudno razburjenje; skoraj bi pretrgal vezi. Čez par minut se mož vrne. Takoj me odveže.

“Sledi mi!” reče.

Žunaj je stalo več mož z orožjem v roki; toda nihče se ni drznil oddaljiti se od šotora.

“Govoriti si hotel z menoj. Kaj hočeš?” vpraša šejk.

“Dovoli mi, da ubijem leva.”

“Ti in leva ubiti!? Dvajset nas ne zadostuje, da ga ulovimo.”

“Ustrelim ga sam; on ne bo prvi!”

“Ali govoriš resnico?”

“Govorim.”

“Če ga hočeš ubiti, nimam ničesar proti temu. Alah da življenje in Alah ga zopet vzame; zapisano je vse v knjigi življenja.”

“Torej mi daj mojo puško!”

“Ktero?”

“Težko in moj nož.”

“Prinesite mu!” zapove šejk.

Dobri šejk je seveda mislil, da me lev raztrga, in da postane on lastnik mojega konja. Meni pa je bilo za leva, za prostost in zajedno za konja, kar vse lahko dobim s pomočjo svoje puške.

Kmalu mi jo prinesejo zajedno z nožem.

“Ali mi hočeš roke oprostiti, šejk?”

“Če bodeš res streljal samo na leva.”

“Da.”

“Prisezi! Hadži si; prisezi pri svetem zem-zem, katerega imaš pri sebi.”

“Prisegam.”

“Odvežite mu roke!”

Prost sem bil. Drugo orožje je ležalo v šejkovem šotoru in pred njim moj vranec. Bal se nisem več.

Bilo je uprav v uri, ko se lev najraje plazi okoli šotora, to je pred jutranjo zoro. Pogledam še, če imam dovolj streljiva v torbi, nato pa odkorakam proti prvemu šotoru. Tu obstojim za trenutek, da se oko privadi teme. Pred menoj in ob straneh zapazim nekoliko kamel in čredo ovac, ki so se drenjale skupaj. Psi, ki so po noči varuhi teh živalij, so zbežali in se skrili v taboru.

Vležem se na tla in se previdno plazim naprej. Vedel sem, da prej začutim leva, kot ga dobim na spregled. Tu — bilo je kot bi se zemlja pod menoj tresla — zarjovi mogočna žival ob moji strani, in trenutek pozneje začujem šum, kot kadar pade težko truplo čez slabejšega — pridušeno stokanje, pokanje kostij — in tu — komaj dvajset korakov pred menoj, se posvetijo levje oči: — poznal sem jih že od prej. Kljub temi vzdignem puško, namerim kot sem v temi pač zamogel in sprožim.

Grozen krik se začuje. Blisk mojega strela me je levu izdal; tudi jaz sem ga videl, ko je uprav ležal na kameli in jo trgal. Ali sem ga zadel? Velik, temen predmet se zažene proti meni in obstoji komaj tri korake pred menoj. Oči se zopet posvetijo. Ali je lev slabo skočil, ali pa je bil že od prvega strela zadet? Poklekнем in sprožim v drugič, ne v sredo med

očesa, temveč naravnost v oko. Nato bliskoma vržem puško od sebe in vzamem v roke nož — sovražnik se mi ne približa; vendar se umaknem nekoliko korakov, da zopet nabašem puško. Naokrog vlada tišina; tudi v taboru je vse mirno. Smatrali so me mrtvim.

Komaj pa se toliko zdani, da sem lahko opazil bližnjo okolico, stopim k levjemu truplu. Bil je mrtev, in začel sem ga dreti iz kože. V kratkem sem bil z delom gotov.

Vzamem kožo, jo obesim preko ramen in se napotim proti taboru. Možje, ženske in otroci so nestrpno čakali pred šotori. Ko me zagledajo, vzdignejo neznanski krik. V vseh glasovih so kričali Alaha in stegali roke proti mojemu plenu.

“Umoril si ga” vpraša šejk. “Res? Sam?”

“Sam.”

“Torej ti je pomagal satan.”

“Ali je hadži s satanom v zvezi?”

“Ne; toda pri sebi imaš čarovno stvar, s katero vse premagaš.”

“Da, imam jo.”

“Kje jo imaš?”

“Tukaj.”

Pomolim mu puško pod nos.

“Kaj meniš s tem? Ali nam nečes pokazati? Kje leži truplo leva?”

“Zunaj na desno od šotorov. Pojdite po njega!”

Večina navzočih odide. Baš to sem si želel.

“Čegava je koža leva?” vpraša šejk s poželjivim pogledom.

“Odločilo se bo v tvojem šotoru. Stopi notri.”

Z menoj in šejkom stopi v šotor tudi enajst mož, ki niso odhiteli po leva. Takoj pri vstopu zagledam svoje orožje. S tremi koraki sem pri njem, vržem težko medvedovko čez rame in vzamem brzostrelko v roke. Levja koža me je sicer nekoliko ovirala radi teže, vendar sem jo hotel vzeti vseeno s seboj. V trenutku sem zopet pri izhodu.

“Cedar ben Huli, obljubil sem ti s to puško streljati samo na leva — — —”

“Obljubil si.”

“Toda če bom streljal z drugo mojo puško, ti nisem obljubil.”

“Vzel si jo meni! Daj jo nazaj!”

“Ona je moja in tudi ostane pri meni.”

“Pobegnil bo — držite ga!”

Tu vzdignem brzostrelko za strel.

“Stojte! Kdor se drzne me ovirati, je v istem trenutku mrtev. Cedar ben Huli, hvala za gostoljubnost, katero sem vžival pri tebi. Videla se bova zopet in sicer kmalu.”

Stopim na prosto. Nekaj časa se ne drzne nihče me preganjati. Hitro skočim na svojega konja in vržem levjo kožo pred sebe. Ko se šejkov šotor zopet odpre, sem že dirjal mimo zadnjega šotora,

Za menoj in na strani, kjer je ležal ubiti lev, se vzdigne grozen krik. Vsi moške hite po orožje in konje. Ko sem zapustil tabor, sem jezdil le korakoma. Vranec se je plašil pred kožo; prenesti ni mogel levjega duha ter neprestano sopihal z nosnicami. Pogledam nazaj, kjer zapazim kopice preganjalcev. S konjem se spustim v tek, in šele ko pride prvi preganjalec v strelno daljavo, hočem konja še bolj nagnati, vendar se premislim. Obrnem se, pomerim in sprožim. Strel poči, in konj mojega preganjalca se zvrne mrtev na tla. Tem konjskim tatovom je bilo pač dobro nekoliko posvetiti. Šele sedaj se spustim v galop in puško zopet nabijem.

Ko se zopet obrnem, opazim v neposredni daljavi za menoj zopet dva preganjalca; seveda s svojimi puškami me nista mogla doseči. Pomerim — dva strela zadonita hkrati, in dva konja se zvrneta. To vendar osupne ostale; začudijo se in obstanejo. Ko se čez dalj časa zopet obrnem, ugledam jih v daljavi v počasnem diru; vjeti me ne morejo več.

Da jih premotim, podim konja skoro uro daleč proti zapadu; nato zavijem v kamenito gorovje, kjer se sled za menoj ni poznala, in okoli poldne že dospem do reke Tigris. Zapomnim si natanko vso pokrajino, ker tu bi se moral vršiti boj med arabskimi rodovi. Ko si vse natanko ugledam, odjaham naprej. Precej časa zasledujem tok reke Tatar, ktereга popoldne prekoračim. Veselje me je gnalo k svojim prijateljem; vendar, ker sem moral konja štediti, si zberem v bližini prenočišče in zaspiim.

Drugega jutra kmalu zapazim prve črede Hadedinov in konja napodim naravnost med šotore, ne ozirajoč se na klice, ki so doneli za menoj. Šejk je začutil, da se je dogodilo nekaj nenavadnega. Pravkar je stopil iz svojega šotora, ko dospem k njemu.

“Hamdulilah, čast Bogu, da si zopet tukaj!” me pozdravi. “Kako se ti je posrečilo?”

“Vse dobro.”

“Ali si kaj zvedel?”

“Vse!”

“Vse? Kaj?”

“Skliči starejšine; povem vam, kar sem doživel.”

Sedaj šele zapazi kožo, ktero sem vrgel s konja.

“Mašalah, čudež božji, to je lev! Kje si dobil njegovo kožo?”

“Leva sem odril!”

“Njega, gospoda samega?”

“Seveda.”

“Torej si govoril z njim?”

“Za trenutek.”

“Koliko lovecev je bilo s teboj?”

“Nihče.”

“Alah naj bode s teboj, da te ne zapusti spomin.”

“Bil sem sam.”

“Kje?”

“V taboru Abu-Hamedov.”

“Kaj te niso ubili?”

“Kakor vidiš, me niso. Celo sam Cedar ben Huli mi je pustil življenje.”

“Torej si videl tudi njega?”

“Tudi njega. Ustrelil sem mu cele tri konje.”

“Pripoveduj!”

“Ne sedaj in ne samo tebi, ker sicer bi moral stokrat pripovedovati. Skliči ljudi in vse boš zvedel.”

Šel je. Pravkar hočem stopiti v njegov šotor, ko pridirja k meni Anglež, kar so ga pete nesle.

“Pravkar čul, vi tukaj, Sir!” kriči že oddaleč. “Ali ste našli?”

“Da; sovražnika, bojno polje in vse drugo.”

“Baha! Tudi razvaline in fowling-bull?”

“Tudi.”

“Lepo, zelo dobro! Bom kopal, dobil in v London poslal. Najprvo pa bojevati?”

“Na vsak način.”

“Dobro, bom pobijal kot Brdavs. Jaz tudi našel.”

“Kaj?”

“Redko stvar, neko pismo.”

“Kje?”

“Luknja, tu v bližini. Opeko.”

“Klinopis na opeki?”

“Yes! Klinopis. Zamorete brati?”

“Nekoliko.”

“Jaz ne. Poglejmo!”

“Da, kje je kamen?”

“V šotoru. Takoj prinesem.”

Gre v šotor in prinese svojo dragoceno najdbo.

“Tu, pogledati in brati!”

Kamen je bil že popolnoma razbit in pisave, ki je bila še čitljiva, ni bilo mnogo na njem.

“No?” vpraša mojster Lindsay radovedno.

“Počakajte. Ni tako lahko kot mislite. Samo tri besede so, ktere morem čitati. Če se ne motim, se glase: Tetuda Babrut ésis.”

“Kaj pomenijo te besede?”

“Zidano v proslavo Babilona.”

Dobri Lindsay raztegne svoja usta tja do ušes.

“Ali berete prav, Sir?”

“Saj mislim tako.”

“Kaj posnemate iz tega?”

“Vse in ničesar!”

“Hm! Tu vendar ni Babilon!”

“Kaj pa?”

“Ninive!”

“Radi mene Rio de Janeiro! Razvozlajte čudni napis sami; jaz nimam časa.”

“Toda zakaj vas s seboj vzel?”

“Dobro! Spravite opeko do tedaj, ko bom prost!”

“Well! Kaj se vam tako mudi?”

“Takoj se prične seja, pri kateri bom pripovedoval svoje dogodke.”

“Bom zraven.”

“In jesti moram prej. Lačen sem kot volk!”

“Tudi tukaj bom zraven!”

Z menoj stopi v šotor.

“Kako ste za časa moje odsotnosti shajali z arabščino?”

“Miserabel! Zahtevam kruha — Arabec prinese čevlje; zahtevam klobuk — Arabec prinese soli, zahtevam puško — Arabec prinese čebule. Grozno, neznosno! Vas ne pustim več od sebe!”

Medtem so se povabljeni starejšine zbrali v šejkovem šotoru. Prižgemo pipe, kava prične krožiti okoli zborovalcev, in Lindsay prične:

“Začeti, Sir! Radoveden sem.”

Arabi so tiho in potrpežljivo čakali, dokler ni bil utešen moj glad; nato pa začnem:

“Stavili ste mi težko nalogo, ktero sem pa proti pričakovanju kaj lahko rešil. In pri tem prinašam natančno poročilo, kakoršnega niste pričakovali.”

“Govoril!” prosi šejk.

“Sovražniki so že gotovi s svojimi pripravami. Označeni so kraji, kjer se trije rodovi združijo za vojno proti nam; ravno tako so že določili čas.” —

“Toda tega nisi mogel poizvedeti!”

“Vendar! Džovari se združijo z Abu-Hamedí prihodnji dan po njih zborovanju in sicer pri razvalinah Kan Kernin. Tretji dan zatem pa se ta dva rodova snideta pri el Kelabu in ob obronkih gorovja Kanuca z Obeidi.”

“Ali si gotov?”

“Da.”

“Kdo ti je povedal?”

“Šejk Abu-Mohamedov.”

“Ali si govoril z njim?”

“Da, celo v njegovem šotoru sem bil.”

“Abu-Mohamedí nikakor niso prijatelji Obeidov, Džovarjev in Abu-Hamedov.”

“Povedal mi je. Spoznal je tvojega vranca in rekel, da je tvoj prijatelj. Prišel ti bode na pomoč z rodом Alabeidov.”

“Ali govoriš resnico?”

“Kakor sem rekel.”

Tu skočijo vsi navzoči nasproti meni in mi veselja stiskajo roke. Skoro so me zadavili samega veselja. Nato sem jim moral vse natančno pripo-

dovati. Vrheli so mi vse, samo, ko sem pripovedoval, da sem leva sam po noči ustrelil, mi niso vrheli. Arabec napade leva samo po dnevu in sicer v četah po sto mož ali več. Konečno jim pokažem kožo.

“Ali ima koža luknjo?”

Pogledajo jo zelo pozorno.

“Ne,” odvrnejo vsi skupaj.

“Če Arabci ubijejo leva, ima njegova koža mnogo lukenj. Jaz sem mu zapodil dve krogli v glavo. Poglejte! Prva krogla je bila previsoko merjena, ker je bila tema, in lev precej daleč od mene. Oplazila je kožo na glavi in ranila uho. Drugo kroglo sem mu dal, ko je bil tri korake od mene; prodrla mu je levo oko.

“Alah akbar, res je! Pustil si, da je ta grozna žival prišla tako blizu tebe, da si mu nastavil puško na oko. Kaj če bi te požrla?”

“Torej bi bilo zapisano v knjigi življenja. Prinesel sem kožo za tebe, šejk. Vzemi jo od mene za darilo kot okras tvojega šotora.”

“Ali govoriš resno?” vpraša šejk.

“Niti ne mislim na šalo.”

“Hvala ti, emir hadži kara ben Nems! Na tej koži bom spal in pogum leva se bo preselil v moje sree.”

“Ne potrebuje tvoje sree te kože, da se napolni s pogumom, katerega boš pa sicer kmalu rabil.”

“Ali se boš boril proti našim sovražnikom?”

“Da. Roparji so in tatovi in tudi meni so stregli po življenju; pod tvojim poveljstvom sem, kakor tudi moj prijatelj.”

“Nikakor ne. Tebi ni treba slušati, temveč zapovedovati. Imenujem te poveljnika enega oddelka.”

“O tem govorimo pozneje; sedaj mi pa dovoli, da se udeležim vašega posvetovanja.”

“Prav imaš; posvetovati se moramo, ker imamo samo pet dni še časa.”

“Ali mi nisi že enkrat omenil, da so v enem dnevu lahko zbrani vsi vojniki Hadedinov?”

“Tako je.”

“Torej bi jaz na tvojem mestu še danes razposlal do njih poslanca.”

“Zakaj še danes?”

“Ker ni dovolj, da so vojniki zbrani; boja se morajo tudi priučiti.”

Zasmeje se ponosno.

“Sinovi Hadedinov so že od mladinskih let vajeni bojev. Premagali bomo sovražnike. Koliko bojnikov ima rod Abu-Mohamedov?”

“Devetsto.”

“In Alabeidi?”

“Osemsto.”

“Torej nas je skupaj dva tisoč osemsto mož; k temu računajmo še prenečenje, ker nas sovražnik ne pričakuje. Mi moramo zmagati!”

“Ali pa bomo premagani!”

“Mašalah, umoril si leva in bojiš se Arabca!”

“Motiš se. Pogumen si in hraber; toda pogum šteje dvojno, če je združen s previdnostjo. Mogoče je, da pridejo Alabeidi in Abu-Mohamedi prepozno!”

“Mogoče, res!”

“Potem nas je enajststo proti trem tisočim sovražnikom. Sovražnik premaga najprvo nas, potem pa še naše zaveznike. Prav lahko zve, da smo se zvezali in napotili proti njemu! In kaj ti koristi, če se bojuješ in odbiješ sovražnika? Da sem jaz šejk, bi sovražnika tako pobil, da bi bil nesposoben za boj več let in še davek bi mi moral plačati.”

“Kaj misliš ukreniti?”

“Bojeval se ne bi tako kot Arabci, temveč tako kot Franki.”

“In kako se ti bojuje?”

Dvignem se, da govorim o evropski vojni umetnosti, jaz, ki sam nisem ničesar razumel. Vendar hrabri rod Hadedinov me je zanimal. Seveda, ker sem se nameraval boja udeležiti, nisem hotel klati sovražnika, temveč po svojih močeh preprečiti, da se prolihanje krvi kolikor mogoče zabrani pri teh napol divjih ljudeh. Opišem jim torej njih način vojevanja in njegove slabe strani. Potem pa jim začnem razkladati svoje mnenje. Poslušajo me pozorno in ko končam, opazim po molčanju, kakšen upljiv sem naredil s svojim govorom. Šejk prične prvi:

“Tvoj govor je dober in resničen; lahko nam prinese zmago in ohrani življenje mnogim naših vojakov, če bi imeli čas, da se privadimo tvoje umetnosti.”

“Časa je dovolj.”

“Ali nisi rekel, da je treba mnogo let, da se izvežba vojsko?”

“Rekel sem. Toda mi ne potrebujemo vojske, temveč hočemo zapoditi v beg samo Obeide, za kar se moramo pripravljati dva dneva. Če odpošlješ še danes svoje sle, so vojniki jutri zjutraj zbrani; naučil jih bom skupnega napada na konjih, ki vrže sovražnika ob tla, in boja peš s puškami.”

Poberem na tleh paličico in pokažem na zemljo.

“Glejte sem! Tu teče Tigris; tu je vrtinec v reki; na tej strani leže Hamrin gore in na tej Kanuca gorovje. Tu se snide sovražnik. Prva dva rodova prideta na desni strani brega reke Tigris navzgor, in za njimi na skrivnem naši zavezniki; Obeidi pridejo od levega brega. Da pridejo do nas, morajo prekoračiti označene gore; vsa pota pa peljejo v veliko dolino Derađ, ki se imezuje dolina stopnjic. Ima samo en dohod in en izhod. Tu jih moramo pričakovati. Višine zasedemo s strelci, ki streljajo na sovražnika, ki jim ne more do živega. Izhod zapremo z okopom, za katerega postavimo strelce, in tu v dveh stranskih soteskah postavimo konjice, ki plane na sovražnika v trenutku, ko je dospel v dolino. Pri vhodu v dolino ga naši zavezniki napadejo za hrbtom, in če zavezniki ne pridejo ob pravem času v dolino, pa naleti sovražnik na nje gotovo, ko bode bežal pred nami.”

“Mašalah, tvoj govor je kot prerokov, ki si je osvojil svet. Ubogal bom tvoj nasvet, če se drugi strinjajo s teboj. Kdor je nasproti temu načrtu, naj govori!”

Vse tiho; zategadelj šejk nadaljuje:

“Torej odpošljem takoj poslanca do Hadedinov.”

“Bodi previden, šejk, in ne povej svojim vojnikom, kaj nameravamo; sicer je mogoče, da sovražnik predčasno zve o naših nakazah.”

Pokima v znamenje potrdila in odide iz šotor. Sir David Lindsay se je očevidno dolgočasil pri tako dolgi razpravi, sosebno, ker ni razumel niti besedice, ker smo govorili arabsko; po šejkovem odhodu se mu ponudi prilika, da vpraša:

“Sir, jaz sem tudi navzoč!”

“Vidim!”

“In hočem tudi kaj slišati!”

“Moje dogodke?”

“Yes.”

“Umevno vam je, da nisem mogel pripovedovati v angleškem jeziku. Vendar vam vse potrebno povem.”

V kratkem mu razložim vse, kar sem na poizvedovanju doživel, in kar smo sklenili pri zborovanju. Bil je kot elektriziran.

“Ah! Ne divji napad, temveč vojaško postopanje! Evolution! Choc! Taktika! Strategija! Sovražnika obkoliti! Barikada! Krasno! Imenitno! Jaz zraven! Vi ste general, jaz adjutant!”

“No, pač častni mesti za naju! General, ki o vojnih načrtih toliko zna kot zajec na boben, in adjutant, ki ne more govoriti! Sicer je pa bolje za vas, če se ne mešate v stvar!”

“Zakaj?”

“Radi angleškega konzula v Mosulu.”

“Ah! Kako?”

“Ker se sumi, da ima pri napadu na Arabce glavno ulogo.”

“Me ne briga uloga! Konzul meni nič mar! Naj se gre solit!”

Šejk se vrne v šotor. Odposlal je poslanca in pričel razpravljati nove načrte. —

“Ali je šejk Abu-Mohamedov povedal, kak plen pričakuje?”

“Ne.”

“Kaj zahtevajo Alabeidi?”

“Meni ni znano.”

“Bolje bi storil, da si vprašal.”

“Vprašal nisem, ker kot šejk Hadedinov sploh ne bi povpraševal po plenu.”

“Mašalah! Zakaj ne? Kdo mi povrne škodo?”

“Premagani sovražnik.”

“Torej moram vendar napasti njih bivališča ter odpeljati njih žene, otroke in živino?”

“Ni potreba. Ali se hočeš s ženskami boriti? Ujetnikov, ktere polovimo, če se nam posreči, ne izpustiš prej, dokler nisi dobil, kar zahtevaš. Če bo naša zmaga popolna, zahtevaš letni davek in obdržiš šejka in njegove sorodnike za poroke pri sebi.”

Po kratkemu posvetovanju je bil tudi ta predlog odobren.

“In še nekaj,” pripomnim. “Potrebno je, da nam je znano vse sovražnikovo gibanje. Raditega moramo postaviti čete od tukaj do el Deradša, da nam bodo prinašale novice o sovražniku.”

“Kaj meniš s tem?”

“V el Deradš se skrijeta dva naša vojnika, o katerih veš, da sta zvesta. Skrivati se morata in vse opazovati. Od el Deradša do našega šotora postaviš v gotovih oddaljah še več vojakov; zadostujejo štirje. Paziti morajo, da jih ne opazi tujec in sporočati nam morajo, kar opazita prva dva. Eden nosi novice drugemu, nakar se vrne na svoje mesto.”

“Ta načrt je dober; ravnal se bom po njem.”

“Ravno tako črto skleneš med našim taborom in Abu-Mohamedi. Z njihovim šejkom sem o tem že govoril. Polovico ljudij za črto bo sam preskrbel. Ali ti je znana razvalina el Farr?”

“Seveda.”

“Tam bo stala njegova zadnja straža.”

“Koliko mož rabim za to črto?”

“Samo šest. Abu-Mohamedov bo ravno toliko. Koliko vojakov imaš v taboru?”

“Približno štiristo.”

“Prosim te, da jih skličeš. Še danes jih moram pregledati in pričeti z vajami.”

V taboru se je pričelo živahno življenje. V pol uri so bili vsi vojniki zbrani. Šejk jih nagovori z dolgim, krasnim govorom ter jih konečno opominja, da prisežejo pri Mohamedovi bradi, da ne bodo ničesar omenili nikomur, kar se godi v taboru; nato jim zapove, da se postavijo v bojno vrsto.

S šejkom jahava mimo vseh zbranih. Vsi so bili na konjih; oboroženi so bili z nožmi, sabljami in dolgimi sulicami, ki so v rokah Arabea kaj nevarno orožje. Mnogo jih je nosilo s seboj tudi metalno kopje, kaj grozno orožje v izurjenih rokah. Strelno orožje pa nikakor ni zadostovalo. Nekateri vojniki so imeli še tule in loke s puščicami. Zopet drugi so imeli puške na kremen, ki so bile bolj nevarne njih lastnikom kot sovražniku.

Slednjim ukažem, da stopijo naprej, druge pa pošljem domov s pripomočjo, da se zberejo drugega jutra na vse zgodaj. Ostalim ukažem, da stopijo s konj in pokažejo svojo umetnost v streljanju. V obče sem bil z njimi lahko zadovoljen. Bilo jih je okoli 200 mož. Razdelim jih v dve stotnici ter pričnem z vajami. Ljudje so korakali, tekali in med tekom se urili v streljanju. Navajeni so bili sovražnika napasti samo na konju; naučiti sem jih moral, da vzdrže peš napad, ne da se umaknejo.

D drugega jutra pričnem z drugimi. Te sem pričel s poukom skupnega napada s sulicami, ko so izstrelili svoje puške. Lahko rečem, da so bili ljudje zelo nadarjeni in takoj razumeli vsako povelje.

Proti večeru zvemo, da je zveza z Abu-Mohamedi sklenjena, in da je

njih šejk že poučen o mojem dogodku pri Abu-Hamedih. Poslali smo mu odgovor nazaj, in od tega časa je bila zveza nepretrgana.

Že se je stemnilo, ko zasedem vranca, da odjezdim v savano na kratko poizvedovalno ježo. Še nisem bil daleč, ko mi prideta nasproti dva jezdeca. Prvi je bil srednje postave, drugi pa izredno majhne; bil je tako zatopljen v govor svojega spremljevalca, da je mahal z rokami in nogami po zraku, kot bi lovil komarje.

Nehote se spomnim na svojega Halefa.

V diru odjaham proti njima in ustavim tik poleg njih svojega konja.

“Mašalah, sidi, kaj si res ti?”

Bil je res moj ljubi, mali Halef Omar.

“Da, jaz sem. Že od daleč sem te spoznal.”

V trenutku skoči s konja, prime za rob moje obleke, katero ginjen poljubi.

“Hamdulilah, čast Bogu, da te zopet vidim, sidi! Želel sem po tebi kot dan po solncu.”

“Kako se počuti častitljivi šejk Malek?”

“Prav dobro.”

“Amša, šejkova hči?”

“Ravnotako.”

“Hana, tvoja prijateljica?”

“O, sidi, ona je kakor huriska v paradižu.”

“In drugi?”

“Povedali so mi, da te moram v njih imenu pozdraviti, kadar pri-
dem k tebi.”

“Kje so?”

“Zaostali so ob pobočju Šamar gorovja in mene odposlali do šejka Šamarjev, da ga prosim za sprejem v njegov rod.”

“Na ktereга šejka?”

“Je vseeno; ktereга na potu prvega dobim, na istega naj se obrnem.”

“Skrbel sem že vas. Tam leži tabor Hadedinov!”

“To so Šamari. Kako se imenuje njih šejk?”

“Mohamed Emin.”

“Ali nas bo sprejel? Ali ga poznaš?”

“Poznam ga in sem mu že pripovedoval od vas. Poglej tega žrebca!
Kako ti ugaja?”

“Gospod, občudoval sem ga že; gotovo je potomec kohelske kobile!”

“Moj je, ker mi ga je šejk podaril.”

“Alah naj mu podeli dolgo življenje! Ali nas bo vzprejel v svoj rod?”

“Dobrodošli ste. Pojdite in sledite mi.”

Zajahamo konje in se napotimo proti taboru.

“Sidi,” reče Halef, “čudna so Alahova pota. Menil sem, da bom dolgo izpraševal po tebi, predno te najdem, in sedaj si prvi, ktereга srečam. Kako si prišel k Hadedinom?”

V kratkem mu povem vse potrebno in nadaljujem:

“Ali veš, kaj sem sedaj pri Hadedinih?”

“No kaj?”

“General.”

“General?”

“Da.”

“Ali imaš čete?”

“Ne. Toda vojska bo.”

“S kom?”

“Z Obeidi, Abu-Hamedi in Džovari.”

“To so roparji, ki prebivajo ob reki Tigris in Zab; slišal sem mnogo od njih, samo ničesar dobrega ne.”

“Torej šejka Hadedinov nameravajo iz zasede napasti; mi smo pa zvedeli o njih početju, in sedaj sem njih general, ki poučuje vojake.”

“Da, sidi, znano mi je, da vse znaš, in prava sreča je, da nisi več gjavr.”

“Nisem?”

“Ne. Spreobrnili si se k pravi veri.”

“To si samo domišljaš.”

“Bil si v Meki in pri sebi imaš sveto vodo zem-zem; torej si postal mohamedanec. Ali ti nisem vedno pripovedoval, da se spreobrneš, če hočeš ali nočeš?”

Dospeli smo v tabor in razjahali pred šejkovim šotorom. Ko vstopimo v šotor, so bili pri njem njegovi svetovalci.

“Salam aalejkum!” pozdravi Halef.

Njegov spremljevalec pozdravi na isti način, medtem ko jaz nova došleca predstavim.

“Dovoli mi, šejk, da ti predstavim dva moža, ki bi rada s teboj govorila. Ta tukaj je Nasar ibn Motale, in oni hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara, o katerem sem ti že pripovedoval.”

“O njem?”

“Da. Imenoval ga nisem s polnim imenom, temveč nakratko hadži Halef Omar.”

“Tvoj služabnik in spremljevalec?”

“Da.”

“Ki je ubil Abu Seifa, Očeta sablje?”

“Da. Sedaj je član rodu Ateibov, katerih šejk je tvoj prijatelj Malek.”

“Dobrodošli, vi možje Ateibov! Dobrodošel, hadži Halef Omar! Tvoja postava je majhna, toda tvoj pogum je velik in tvoja hrabrost je vzvišena. Da bi le bili vsi možje kot si ti! Ali mi prinašaš sporočilo od Maleka, mojega prijatelja?”

“Gotovo. Pozdravlja te in vpraša, če sprejmeš njega in njegov rod v rod Hadedinov.”

“Poznam njegovo usodo, vendar on mi je dobrodošel. Kje prebiva sedaj?”

“Na pobočju Šamar gorovja, poldrugi dan od tu. Čul sem, da potrebuješ vojnike?”

“Tako je. Sovraštvo je vzbruhnilo med menoj in mojimi sosedi.”

“Pripeljem ti šestdeset hrabrih ljudi.”

“Šestdeset? Moj prijatelj hadži Kara ben Nemsu mi je povedal, da vas ni toliko.”

“Na svojem potovanju so se nam priklopili ostanki rodu Al Hariel.”

“Kakšno orožje imate?”

“Sablje, bodala, nože in izvrstne puške. Celo pištole imajo nekteri možje. Moj sidi ti pove, kako sem vaje sukati orožje.”

“Znano mi je že. Toda ta mož ni sidi, temveč emir. Zapomni si!”

“Vem, gospod; toda dovolil mi je, da ga imenujem sidi. Ali naj eden izmed naju takoj odjezdi k šejku Maleku, ker potrebujete vojnike?”

“Trudna sta.”

“Nikakor ne. Takoj jaham nazaj k šejku.”

Njegov spremljevalec pa omeni:

“Ostani, ker si dobil svojega sidija; jaz pa se vrnem.”

“Najej in napij se, predno odideš,” omeni šejk.

“Gospod, pri sebi imam cev za vodo in dateljne.”

“Toda tvoj konj je truden. Vzemi mojega; počival je več dni in te bo ponesel kot blisk k Maleku, ktere ga pozdravi v mojem imenu!”

Že čez nekaj minut je odposlanec do Maleka sedel na šejkovem konju in dirjal proti Šamar gorovju.”

“Emir,” reče šejk proti meni, “veš kaj pripovedujejo moji vojniki o tebi?”

“Kaj takega?”

“Da te ljubijo.”

“Oh, hvala ti!”

“In da bodo zmagali, če si ti pri njih.”

“Zadovoljen sem z njimi. Jutri priredimo velike vaje ali manever.”

“Kaj? Kako?”

“Zbranih je osemsto mož. Zadnji pridejo jutri zjutraj; slednje tako naučimo, in nato priredimo boj, ki ga bomo imeli s tremi rodovi. Poloviča jih bo Hadedini, poloviča sovražnik. One stare razvaline bodo predstavljale gore Hamrin in Kanuca, in pokazal bom tvojim vojnikom, kako se morajo bojevati proti resničnemu sovražniku.”

Ta napoved je še podvojila navdušenje v taboru, in ko se novica razširi po vseh šotorih, nastane glasno veselje po celem taboru, ki se je radi vedno dohajajočih čet še povečalo.

Kar sem prerokoval, se je zgodilo.

Drugega jutra smo bili polnoštevilni. Imenoval sem častnike in podčastnike, ki so vsakemu došlec u odkazali svoj prostor in ga v vsem priučili. Pozno popoldne pričnemo z vojaškimi vajami, ki so se ugodno zaključile. Pešci so bili izvrstni, in jezdec so povelja točno izpolnjevali.

Še med manevrom pride straža z novicami.

“Kaj je novega?” vpraša šejk, katerega obraz se je svetil v zadovoljnosti.

“Gospod, včeraj so se Džovari združili z Abu-Hamedí.”

“Kdaj?”

“Proti večeru.”

“In Abu-Mohamedí?”

“So že za njimi.”

“Ali so poslali pred seboj straže, da jih sovražnik ne opazi prehitro?”

“Da.”

Še je bil mož pri nas, ko pride druga straža iz doline Deradš.

“Važno sporočilo prinašam, emir.”

“Povej!”

“Obeidi so poslali čez reko Zab ljudi, da preiščejo okolico.”

“Koliko mož?”

“Osem.”

“Kako daleč so dospeli?”

“Do el Deradša.”

“Ali so opazili naše ljudi?”

“Ne, ker so bili skriti. Nato so taborili v dolini in mnogo med seboj govorili.”

“Ah! Lepa prilika za prisluškovanje!”

“Storili smo, kar praviš in se splazili do njih.”

“Kaj ste slišali? Če je kaj važnega, dobite plačilo.”

“Govorili so, da jutri opoldne prekoračijo Obeidi reko Zab, da se združijo z Džovari in Abu-Hamedí, ki jih že pričakujejo. Nato korakajo do el Deradš, kjer prenoče, ker so mnenja, da jih nihče ne opazuje. Drugega jutra pa nas napadejo.”

“Ali so potem zopet odjahali?”

“Ne vsi, samo šest mož. Dva sta ostala v dolini, da stražita.”

“Jahaj takoj nazaj in reci svojim tovarišem, da pridem danes k njim. Eden naj čuva oba Obeida, in drugi naj me pričakuje, da mi pokaže pot, ko pridem.”

Mož odjaha. Prejšni pa še čaka na odgovor.

“Slišal si, kar je tvoj tovariš naznanil?” mu rečem.

“Da, emir.”

“Torej požuri se k šejku Abu-Mohamedov. Pritiska naj za sovražnikom, vendar naj se ne da videti. Ko je sovražnik že v dolini el Deradš, naj ga takoj napade za hrbtom in ne spusti iz doline. Vse doline med gorami el Hamrin in Kanuca se morajo zasesti. Drugo je naša skrb.”

Mož skoči na konja in odjaha. Mi pa prenehamo z vajami, da se moštvo odpočije.

“Torej hočeš v Deradš?” vpraša me šejk na povratku.

“Da.”

“Zakaj?”

“Da ulovim oba ogleduha.”

“Kaj moraš biti ti zraven?”

“Gotovo. Stvar je tako važna, da je potrebna moja navzočnost. Če ne dobimo oba špijona mirno v naše roke, tedaj je naš načrt izjalovljen.”

“Vzemi nekoliko mož s seboj.”

“Ni potrebno. Jaz in obe straže je dovolj.”

“Sidi, s teboj grem!” reče Halef, ki se ni ganil od mene.

Ker sem vedel, da bo silil, da mu izpolnem željo, mu pokimam z glavo.

“Samo ne vem, če bo tvoj konj zdržal dolgo pot. V teku noči moram biti nazaj.”

“Dal mu bom enega svojih konj,” reče šejk.

Uro pozneje odrinemo: jaz na vrancu in Halef na rjavcu, ki je bil res izvrsten konj. Na poti nas je že pričakoval stražnik Ibn Nazar.

“Poslušal si oba Obeida, ko sta se pogovarjala?” ga vprašam.

“Da, gospod.”

“Dobil boš posebni delež pri plenu. Kje je tvoj tovariš?”

“Prav v bližini obeh ogleduhov.”

“Vodi nas!”

Jahamo naprej. Noč je bila poltemna, in kmalu ugledamo višino, za katero leži el Deradž. Ibn Nazar zavije v stran. Preplezali smo skalno reber in dospeli do vhoda temne globeli.

“Tu so naši konji, gospod.”

Razsedlamo in spravimo tudi naše konje v skrivališče. Bili so tako varni, da jih ni bilo treba stražiti. Nato pa korakamo do vhoda doline, in sicer po grebenu gore, med katero leži dolina el Deradž.

“Bodi previden, gospod, da ne pade navzdol kamen, ki bi nas izdal!”

Previdno se splazimo navzdol: jaz za vodnikom, in Halef za menoj, vedno po stopinjah svojega prednika. Konečno dospemo v dolino. Nasproti nam pride temna oseba.

“Nazar?”

“Jaz sem. Kje so oni?”

“Še tam.”

“Kje?”

“Ali vidiš vogel one skale tam?”

“Da.”

“Tam za skalo ležijo.”

“In njih konji?”

“Privzeli so jih v primerni daljavi.”

“Ostanite tukaj in pridite, če vas pokličem. Halef, za menoj!”

Vležem se na zemljo in lezem naprej. Halef za menoj. Neopaženo dospeva do vogala. Začutim tobakov dim in pritajene besede. Ko dospem že skoro za njih hrbet, slišim sledeče besede:

“Dva proti šestim!”

“Da. Eden je bil črn in siv, dolg in suh kot sulica in na glavi je imel sivo kanonsko cev.”

“Satan!”

“Ne, temveč hudobni duh, džin.”

“Drugi je bil pa hudič?”

“Kakor človek, toda grozen! Iz ust se je kadilo, in iz ušes je sijal plamen. Vzdignil je samo roko in vseh šest konj je popadalo na tla, z drugimi konji sta pa oba hudiča — Alah naj ju prekolne — odjahala skozi zrak.”

“Pri belem dnevu?”

“Pri belem dnevu.”

“Grozno! Alah naj nas čuva pred trikrat kamenjanim zlodjem! In nato je prišel celo v tabor Abu-Hamedov?”

“Prišel ni, temveč pripeljali so ga.”

“Kako?”

“Menili so, da je mož in njegov konj last Mohamed Emina. Hoteli so imeti konja in so ga vjeli. Ko so ga pripeljali v tabor, ga je spoznal šejkov sin.”

“Ali so ga zvezali?”

“Da. Toda v tabor je prišel lev, in tujec je rekel, da ga hoče sam umoriti, če mu dajo njegovo puško. Dali so mu jo, in tujec je odšel v temno noč. Čez nekaj časa pade strela iz neba, in dva strela zadonita. Kmalu se vrne. Nadel si je kožo leva, stopil na konja in odjahal po zraku.”

“Ali ga ni nihče preganjal?”

“Vendar; toda možje niso zadeli njega, temveč zrak. In ko so ga še nadalje preganjali, padejo iz neba tri strele, ki so ubile tri najboljše konje.”

“Kako veš, da so bile strele?”

“Povedal mi je sel, ki ga je poslal Cedar Ben Huli na našega šejka. Ali veruješ sedaj, da je bil satan?”

“Da, bil je pravi satan.”

“Kaj narediš, če se ti prikaže?”

“Streljal bi na njega in molil sveto fačo.” (Fača je nekak turški očenaš.)

Stopim izza oglja ravno pred oba ogleduha.

“Torej jo moli takoj!” rečem.

“Alah kerim!”

“Alah il Alah, Mohamed rasul Alah!”

To je vse, kar sta zakričala.

“Jaz sem isti, o katerem sta se menila. Imenoval si me satana; gorje ti, če migneš z roko ali nogo, da se braniš. Halef, vzemi mu orožje!”

Pri tem sta bila mirna, samo s zobmi sta šklepetala.

“Zveži obema roke!”

Halef je bil kmalu gotov in prepričan sem bil, da se ne moreta odvezati.

“Sedaj mi odgovarjajta, če vama je življenje drago. Od katerega rodu sta?”

“Midva sva Obeida.”

“Vaš rod prekorači jutri reko Tigris?”

“Da.”

“Koliko vojakov imate?”

“Dvanajststo.”

“Kako so oboroženi?”

“S puščicami in s puškami na kresalo.”

“Kako prekoračite reko?”

“Na splavih, ker nimamo čolnov.”

“Koliko vojakov imajo Abu- Hamedi?”

“Toliko kot mi.”

“Kako so oboroženi?”

“Več pušče imajo kot pušk.”

“In koliko mož vam pripeljejo Džovari?”

“Tisoč.”

“Ali imajo puške ali puščice?”

“Oboje.”

“Ali pridejo samo vojniki, ali pride cel rod s čredami?”

“Samo vojniki.”

“Zakaj hočete napasti Hadedine?”

“Guverner nam je zapovedal.”

“On vam nima ničesar zapovedati, ker spadate pod namestnika v Bagdadu. Kje so vaši konji?”

“Tam.”

“Moji ujetniki ste. Če poskušate pobegniti, vas ustrelim. Nazar, pridi!”

Oba stražnika se pridružita.

“Privežita ta dva moža trdno na njih konje!”

Obeida se udasta v svojo usodo; stopita na konje, in naši jih privežejo tako trdo, da ni bilo mogoče misliti na beg.

Nato pa zapovem:

“Pojdite po najine konje in pripeljite jih do vhoda v dolino. Ibn Nazar, ti ostaneš v el Deradšu, drugi pa naj s Halefom pelje ujetnike v tabor.”

Oba Hadedina prižneta konje v dolino na označeno mesto. Nato stopimo na konje in se vrnemo, dočim ostane Ibn Nazar na svojem mestu.

“Jaz hitim naprej; pridite za menoj, kakor hitro mogoče.”

Po tem povelju spodbodem konja. Storil sem to iz dveh vzrokov: prvič je bila moja navzočnost v taboru potrebna, in drugič sem imel danes priliko, poskusiti skrivnost svojega konja. Dirjal je po ravnini lahko kot ptič; hitri tek ga je najbrž veselil, ker večkrat je veselo zarežgetal. Zdajci mu položim roko med ušesa:

“Ri!” — — —

Na ta klic položi ušesa nazaj; navidez postane dalji in ožji, zazdelo se mi je, kot bi hotel planiti v zrak. Dosedanjemu galopu bi ne sledilo niti stotine drugih, dobrih konj, toda proti temu, kar je sedaj sledilo, je bil prejšnji galop kakor veter proti divjajočemu orkanu, kot hoja race proti poletu lastavice. Hitrost lokomotive ne more biti tako velika, in pri tem je dirjal popolnoma mirno. Res ni bilo preveč, kar mi je Mohamed Emin povedal: "Ta konj te ponese skozi tisoč sovražnikov, in neznansko sem ponosen, da sem lastnik tega konja."

Vendar moram omejiti skrajni napor dirjalec; ustavim ga torej v divjem teku ter ga pobožam na vratu. Pametna žival veselo zarezgeče, ker sem priznal njeno vztrajnost, in ponosno dvigne glavo.

Ko dospem v tabor, sem porabil za vso pot samo četrty del onega časa kot prej, ko sem šel iz tabora v el Deradš. V bližini šejkovega šotoru zapazim na konjih in kamelah množico temnih postav, in v šotoru samem me je čakalo prijetno iznenadenje: Malek stoji pred šejkom, ki je pravkar prišel pozdravljati.

"Salam!" pozdravi me Malek ter mi ponudi obe roki. "Moje oči so vesele, ker te vidijo, in moje uho je radostno, ker čuje odmeve tvojih korakov!"

"Alah blagoslovi tvoj prihod, prijatelj moje duše! Čudež je storil, ker te je pripeljal že danes k nam."

"O kakem čudežu govori tvoj jezik?"

"Ker te danes nismo pričakovali. Saj znaša razdalja od tukaj do tebe in nazaj vendar tri dni!"

"Govoriš resnico. Toda sel ni jahal popolnoma do gorovja Šamar. Ko nas je Halef zapustil, zvedel sem od nekega pastirja, da so tu pasli Hadedini svoje črede. Njih šejk, hrabri in slavni Mohamed Emin, je moj prijatelj; hadži Halef Omar je torej došel k njemu, in sklenili smo, ne čakati njegove vrnitve, temveč se podati k Mohamed Emini."

"Tvoja odločitev je bila pametna, ker sicer bi te ne mogel danes v šotoru pozdraviti."

"Dobili smo poslanca na sredini pota, in sree se mi je razveselilo, ko sem zaznal, da dobim tebe pri Hadedinih. Alah ljubi tebe in mene; on vodi naše noge na pota, kjer se srečamo. Toda povej, kje je hadži Halef Omar, sin mojega spoštovanja in moje ljubezni?"

"Na poti je v tabor. Jahal sem naprej, in on pripelje dva ujetnika; v kratkem ga zagledaš."

"Ali se ti je posrečilo?" vpraša Mohamed Emin.

"Da. Poizvedovalci so v naših rokah; škodovati nam ne morejo več."

"Čujem," reče Malek, "da je vzbruhnilo sovražstvo med Hadedini in roparji ob Tigridu?"

"Prav si slišal. Jutri, ko bo solnce stalo na višini, bodo grmele naše puške, in rožljale naše sablje."

"Torej jih boste napadli?"

"Oni nas hočejo napasti, mi pa jih bomo sprejeli."

“Ali vam smejo Ateibi ponuditi svoje sablje?”

“Vem, da je tvoja sablja kot dzu al fekar (Mohamedova sablja, katero še danes hranijo). Dobrodošel si nam z vsemi, katere si pripeljal. Koliko imaš ljudij pri sebi?”

“Nekaj več kot petdeset.”

“Ali so trudni?”

“Ali je Arabec truden, če sliši ropotanje orožja in bojni šum? Daj nam nove konje, in sledili vam bomo, kamor nas peljete!”

“Poznam vas. Vaše kroglice zadenejo gotovo in konci vaših sulic nikdar ne zgreše svojega cilja. S svojimi možmi boš branil okop, ki zapira izhod iz doline.”

Med tem pogovorom so njegovi ljudje zunaj razjahali; čul sem, da so jih dobro pogostili, in tudi nam v tabor prineso obilo jedil. Še smo sedeli pri večerji, ko vstopi Halef in naznani prihod ujetnikov. Pripeljejo jih pred šejka. Pogleda jih zaničljivo in vpraša:

“Ali sta vidva rodu Obeidov?”

“Tako je, šejk.”

“Obeidi so strahopetci. Bojijo se sami bojevati se s Hadedini, in radi tega so se združili s šakali od Abu-Hamedov in Džovarov. Njih premoč naj nas stare; mi pa jih bomo pogoltnili in požrli. Ali veste, kaj je dolžnost hrabrega bojevnika, ki se hoče bojevati s sovražnikom?”

Oba Obeida gledata v tla in ne odgovorita ničesar.

“Hraber sin Arabcev ni zavratni morilec; on pošlje poslanca, ki naznani boj, da je vojna pravična. Ali so vaši poveljniki to storili?”

“Mi ne vemo, šejk!”

“Vi ne veste? Alah vam skrči jezike! Vaša usta so polna laži in sleparije! Vidva ne vesta ničesar, in vendar sta dobila povelje, čuvati dolino Deradž, da ne dobim sporočila o vašem napadu! Postopal bom z vami, kakor zaslužite. Pokličite Abu Mansurja, posestnika noža!”

Eden navzočih se odstrani in se kmalu vrne z možem, ki prinese s seboj majhen zabojček.

“Privežite ju, da se ne moreta gibati in vzemite jima z glave turban!”

Ko se to zgodi, se obrne šejk do navzočih:

“Kaj je kras moža in vojnika, o Abu Mansur?”

“Lasje, ki dičijo glavo.”

“Kaj se zgodi z možem, ki se boji kot ženska, ki govori neresnico, kot hči žene?”

“Postopa se z njim kot z žensko in kot s hčerjo od ženske.”

“Oba moža imata brade, toda vendar sta ženske. Abu Mansur, poskrbi, da jih bodo smatrali za ženske!”

“Ali naj jim vzamem brade, šejk?”

“Zapovem ti!”

“Alah te blagoslovi, ti hrabri in pravični med Hadedini! Prijazen si in usmiljen proti svojim in pravičen proti sovražnikom tvojega rodu. Spolnil bom tvoje povelje.”

Odpre svoj zabojček, kjer je imel več priprav, in vzame iz njega zakrivljeno bodalo, katerega svetla klina se je bliščala v sijaju ognja. Bil je brivec rodu.

“Zakaj ne vzameš noža za brado?” vpraša ga šejk.

“Ali naj z bradnim nožem, s katerim režem brade Hadedinov, vzamem izdajalcem njih lase, šejk?”

“Imaš prav; naredi, kakor si sklenil!”

Zvezana Obeida sta se branila, kar se je dalo, da odvrneta od sebe največjo sramoto, ki sta jo mogla doživeti; upor ni ničesar pomagal. Držali so jih, in bodalo Abu Mansurja je bilo tako ostro, da je v trenutku zginila brada obeh Obeidov.

“Spravite jih iz šotora,” zapove šejk, “ženske so in ženske naj jih čuvajo. Dajte jim kruha, dateljnov in vode; če pa skušajo pobegniti, ustrelite jih!”

Odstriženje brade ni bila samo kazen, temveč tudi dobro sredstvo proti begu, ker se nista smela prikazati med svojimi brez brade. Sedaj se dvigne šejk in potegne nož. Iz svečanih potez na njegovem obrazu spoznam, da se bo zgodilo nekaj izvanrednega.

“Alah il Alah,” začne šejk, “ni Boga razven Alaha. Vse, kar živi, je on ustvaril, in mi smo njegovi otroci. Zakaj naj se sovražijo oni, ki se ljubijo, in zakaj naj se razdružijo oni, ki so si podobni. Veliko dreves šumi v gozdu, in na planjavi je mnogo bilk in cvetlic. Podobne so ena drugi, raditega se ne ločijo. Ali mi nismo jednaki? Šejk Malek, velik vojak si, in rekel sem ti: nanu malihin — jedla sva skupaj sol. Hadži emir Kara ben Nems, tudi ti si velik vojak, in rekel sem ti: nanu malihin. V mojem šotoru stanujete; moji prijatelji in tovariši ste; vi umrjete za mene, in jaz umrjem za vas. Ali sem govoril prav?”

Pritrdimo resno in svečano.

“Toda sol se stopi in zgine,” nadaljuje šejk. “Sol je znamenje prijateljstva; ko se je stopila in zginila iz telesa, je prijateljstvo končano in se mora zopet obnoviti. Hrabri možje ne sklepajo prijateljstva s soljo. Je neka tvarina, ki nikdar ne zgine iz telesa. Ali veš, šejk Malek, kaj mislim?”

“Vem.”

“Torej povej!”

“Kri.”

“Prav si govoril. Kri ostane do smrti, in prijateljstvo, ki je s krvjo sklenjeno, se neha še le po smrti. Šejk Malek, daj mi svojo roko.”

Malek, kakor jaz sva dobro vedela, za kaj se gre. Malek si zaviha rokave svojega plašča in ponudi ramo Mohamed Emini; ta ga ubode lahno z nožem in ulovi kapljice krvi v nastavljeno čašo. Nato pomigne meni.

“Emir hadži Kara ben Nems, hočeš biti moj prijatelj in prijatelj tega moža, ki se imenuje Malek, šejk Ateibov?”

“Hočem.”

“Ali hočeš biti do smrti?”

“Hočem.”

“Torej so tvoji prijatelji moji in tvoji sovražniki moji in Maleka.”

“Res so.”

“Torej mi daj roko!”

Storim kot mi je ukazal; lahno ubode z nožem; kapljice krvi padajo v nastavljeno čašo; isto stori s svojo roko. Nato prilije krvi vode in vse skupaj zmeša.

“Razdelite pijačo prijateljstva v tri dele in uživajte jo z mislimi na Vsevednega, ki pozna naše najbolj skrivne misli. Imamo šest nog, šest rok, šest očíj, šest ušes, šest ustnic, in vendar je vse ena noga, roka, oko, uho in ustnica. Imamo tri srea, tri glave, in vendar smo eno srce, samo ena glava. Kjer je eden, tam hodi drugi in tretji, in kar eden naredi, naj dela drugi in tretji enako. Čast Bogu, ki nam je dal dočakati ta dan!”

Ponudi mi kozarec.

“Hadži emir Kara ben Nemsí, tvoj narod, stanuje najbolj oddaljen od tukaj; izpij svoj delež prvi in ponudi čašo svojemu prijatelju.”

Ko spregovorim nekoliko besed v pozdrav, pijem zmešano kri; Malek stori isto in ponudi ostanek Mohamed Eminu. Nato nas objame in poljubi ter reče:

“Sedaj smo rafik, krvni bratje; naše prijateljstvo je večno, četudi Alah loči naša pota!”

Vest o tem dogodku se je kmalu razširila po celem taboru, in kdor je mogel, je prišel častitat v šejkov šotor. Preteklo je precej časa, predno smo ugodili vsem častilcem; pozno v noč smo ostali še le sami.

Opisal sem šejku Maleku pozorišče vojnega plesa in ga seznanil s celotno bitko. Bil je povsem zadovoljen in konečno vprašal:

“Ali sovražnik ne more pobegniti proti severu?”

“Da, lahko utečejo med reko in džebel Kanuea; toda zastavimo jim tudi to pot. Šejk Mohamed, si odredil že vse potrebno, da postavimo okope?”

“Vse je gotovo!”

“Ali so zbrane ženske, ki nas bodo spremljale in stregle ranjencem?”

“Pripravljene so!”

“Torej poišči konje za naše tovariše. Dvignimo se, ker dan kmalu zasiže.”

Z m a g a.

Pol ure pozneje so se Hadedini dvignili na bojni pohod, ne neredno in divje kot je pri Arabcih navada, temveč v koraku in sklenjeni med seboj. Vsak je vedel, kje je njegovo mesto.

Pred nami so jezdili vojniki, in za nami na kamelah pod vodstvom skušenih starcev ženske, ki so imele nalog skrbeti za ranjence v bitki. Konec pohoda so tvorili oni, ki so skrbeli za zvezo med pašniki in živino ter nadzorovali ujetnike.

Ko se dvigne solnce nad horizontom, se vržejo vsi na zemljo, da opravijo jutranjo molitev. Bil je čarovit prizor, videti stotine junaških borilcev,

klečati v prahu pred onim Gospodom, ki še danes vsakega izmed nas lahko pokliče k sebi.

Od straže poizvemo, da se ni pripetilo ničesar važnega. Brez motenja smo prišli v Deradš, za katerim se je vlekla eno uro dolina enakega imena. Streleci stopijo raz konje; njih živali spravimo v varstvo za dolino, da v slučaju nesreče ne nastane zmešnjava. Nedaleč od konj razbremenimo kamele in postavimo šotore, ki so bili namenjeni za ranjence. Vode je bilo dovolj; primanjkovalo je le obvez, katerih nismo mogli dobiti v tako kratkem času.

Zveze z Arabci rodu Abu Mohamed še nismo pretrgali. Skoro vsako uro so prihajala od njih poročila o napredovanju sovražnika, ki še ničesar ni slutil o našem dohodu.

Sir Lindsay je od včeraj kaj malo govoril. Preostajalo mi ni časa, da bi se z njim ukvarjal, drugi pa ga ni mogel razumeti, ker je govoril samo angleško. Kmalu prijaha k meni.

“Kje se tepemo, Sir?” vpraša.

“Za to goro, v dolini,” mu odvrnem.

“Pri vas ostati?”

“Kjer hočete.”

“Kje ste vi? Infanterija, kavalerija, ženija, pontoni?”

“Pri kavaleriji in sicer pri dragoneih, ker bodemo streljali in se zajedno borili.”

“Ostanem pri vas.”

“Torej počakajte na tem mestu. Moj oddelek stoji tukaj, dokler ga ne povedem na določeno mesto.”

“Ne v dolino?”

“Ne, umaknemo se ob reki navzgor, da preprečimo sovražniku pobegniti proti severu.”

“Koliko mož?”

“Sto.”

“Well, zelo dobro, izvrstno!”

Prevzel sem to mesto z gotovim namenom. Sicer sem bil prijatelj in tovariš Hadedinov, vendar nisem mogel moriti ljudi, ki mi niso storili ničesar žalega. Osebnost se nisem zanimal za sovražnosti, ki so vzbruhnile med arabskimi rodovi, in ker ni bilo pričakovati, da se sovražnik obrne proti severu, sem si izprosil to postojanko, ki naj samo zavrne sovražnika, če hoče v tej smeri pobegniti. Najraje bi sicer ostal pri ranjenceih, kar pa ni bilo mogoče.

Sedaj odpelje šejk svojo konjico v dolino, in jaz se mu pridružim. Raz delimo jo na dva dela, katerih eden zasede levo, drugi pa desno stran doline. Tem je sledila pehota; tretjina pehote je zasedla višino na desni, druga tretjina ono na levi, da — skrita za številnimi skalami — prime sovražnika od vrha; tretji del pehote pa ostane pred vhodom v dolino, da slednjega obdajo z okopi, izza katerih pozdravijo sovražnika. Pri tem oddelku se je nahajal šejk Malek in Ateibi. Ko vidim, da je vse v redu, se obrnem s svojim oddelkom proti označenemu mestu.

Jahali smo naravnost proti severu, dokler ne dospemo do nekega dolinskega prehoda, ki nam je omogočil prehod čez višino. Čez eno uro ugle damo pred seboj reko. Dalje proti desni, torej proti jugu, je bilo mesto, na katerem se je gorovje razprostiralo tik do reke in tvorilo nekak polkrog, iz katerega je bilo skofo nemogoče pobegniti, kdor je imel nesrečo, da je zašel vanj. Tu postavim svoje ljudi, ker smo se na tem mestu lahko postavili v bran desetkratni premoči.

Ko postavim predstraže, razsedlamo in posedemo. Mojster Lindsay me vpraša:

“Poznani tukaj, Sir?”

“Ne,” mu odvrnem.

“Morebiti razvaline tukaj?”

“Ne vem.”

“Treba vprašati!”

Res vprašam pri navzočih Arabcih, in ko dobim odgovor, mu rečem:

“Naprej zgoraj.”

“Kako se imenuje?”

“Mukhol Kal ali Kala Šergata.”

“Fowling-bull tam?”

“Hm! Najprvo se pogleda.”

“Koliko časa še do boja?”

“Do opoludne, morebiti še pozneje. Morebiti pa še do boja ne pride.”

“Medtem jaz pogledam.”

“Kaj?”

“Kala Šergata. Fowling-bull izkopati; v London poslati; slaven postati; well!”

“To sedaj ni mogoče.”

“Zakaj ne?”

“Ker morate jahati do Šergate 50 angleških milj.”

“Ah! Hm! Miserable! Ostanem tu!”

Vleže se za grm, jaz pa sklenem nekoliko preiskati prostor pred nami; ljudem naročim vse potrebno in odjaham proti jugu ob reki.

Moj vranec je bil izvrsten plezalec; lahko sem se drznil z njim priplezati na goro in res odjaham z njim po obronku, da si pogledam okolico. Na vrhu opazujem z daljnogledom vzhodni horizont. Tu opazim, da tam onstran reke vlada kaj živahno življenje. Na južnem, torej levem bregu reke Zab v dolini je kar mrgolelo jezdecev. Pripravljali so pravkar splave, da se prepeljejo čez reko. Onstran reke Tigrida nisem mogel opaziti ničesar radi visočine, za katero leži dolina Deradš. Ker sem imel čas, sklenem jahati še na drugo goro.

Trajalo je skoro dobro uro, da dospem na vrh, ker je bil klanec zelo strm. Vendar je bil moj konj tako čvrst, kot bi pravkar prišel iz hleva. Privežem ga za deblo in plezam še naprej. Tu je ležala pred menoj dolina Deradš. V ozadju zapazim gotove okope, za katerim so počivali branilci, in

za skalami vidim pripravljene strelce in spodaj, ravno nasproti meni zaselo konjenikov.

Nato obrnem daljnogled proti jugu.

Tam je stal šotor pri šotoru, vendar so se že pripravljali, da jih podero. To so bili Abu Hamedi in Džovari. Tam so pač počivale in taborile čete iz Sardanapala, vojniki Kiaksara in Aliata. Tam so klečali vojniki Nabopolasarja, ko je petega maja v petem letu onega vladarja zavladal popolen lunin in solnčni mrk, ki je napolnil s tako grozo bitko pri Halisu. Tam so pač napajali konje v Tigridu, ko je šel Nabuhodonozor v Egipt, da odstavi kralja Hofra, in to so bile pač iste vode, čez ktere je donelo smrtno petje Nerikolasarja in Nabonada do gor Kara Čok, Zibar in Sar Hasana.

Videl sem, kako pripravljajo splave, kako jezdeci vodijo konje na vodo. Videl sem, kako splavi režejo vodo, da pridejo na nasprotni breg.

Tako sem sedel skoro celo uro. Obeidi so bili vsi tostran brega in se napotili proti severu. Splezam s skale, zasedem konja in se vrnem na svoje mesto. Ura odločitve je prišla.

Rabil sem skoro celo uro, da se mi je posrečilo priti iz visočine. Že hočem zaviti v dolino, ko opazim na severu nekaj svetlečega. Bilo je kot bi se solnčni žarek uprl v steklo. Pričakovali smo sovražnika samo iz juga, vendar vzamem svoj daljnogled in poiščem mesto, kjer se je svetilo. Končno, naposled jih najdem. Tik reke zapazim precej temnih točk, ki so se pomikale ob reki navzdol. Bili so jezdeci in oklep njih poveljnika se je svetil v solnčni luči.

Ali so sovražniki? Nahajali so se severno prav tako daleč od našega skrivališča kot smo jih pričakovali na jugu. Tu se ne smem obotavljati; prehiteti jih moram.

Poženem vranca po pobočju, in ko začuti slednji pod seboj trda tla doline, zdirja kot ptič. Prepričan sem bil, da dospem še ob pravem času.

Ko pridem do svoje čete, skličem ljudi in jim povem, kar sem opazil. Konje spravimo iz kotlaste doline, ktero je tvorila zemlja. Nato se skrije polovica Hadedinov za južnim čelom gore, dočim drugi oddenek zaostane, da — skrit za grmovjem — prestriže došlecem povratek.

Nismo dolgo čakali, da zaslišimo peket konjskih kopit. Mojster Lindsay leži poleg mene v grmovju in drži napeto puško v roki.

“Koliko?” vpraša kratko.

“Nisem imel časa, da bi natanko štel,” odvrnem.

“Približno?”

“Dvajset.”

“Bah! Zakaj se toliko trudimo?”

Vstane, koraka naprej in se vsede na neko skalo. Njegova služabnika mu sledita.

Tu pridejo sovražniki, njim na čelu visok, zraščen Arabec, ki je imel na sebi oklep, katerega sem prej videl bliščati se. Bil je res veličastne rasti. Mož se gotovo še nikdar ni bal v svojem življenju, se nikdar ustrašil,

in celo sedaj, ko tako nenadoma zapazi na skali sedečega Angleža, ne trene z očesom, temveč poseže za sabljo za pasom.

Jaha nekoliko korakov naprej in potem počaka, da pridejo njegovi za njim; nato pomigne enemu izmed mož na njegovi strani. Slednji je bil dolg in suh in je visel na svoji mrhi, kot bi še svoj živ dan ne videl sedla. Takoj spoznam v njem Grka. Ko mu šejk pomigne, vpraša Angleža arabsko:

“Kdo si ti?”

Mojster Lindsay se dvigne, vzdigne klobuk, nekoliko prikloni, vendar ne odvrne ničesar.

Grk vpraša še enkrat in sicer turško.

“Im Inglis — jaz sem Anglež,” glasi se odgovor.

“Ah, torej vas pozdravljam, častiti gospod!” odvrne mu Grk angleško. “Je pač presenečenje, da naletim v tej divjini na Angleža. Ali smem vprašati za vaše ime?”

“David Lindsay.”

“In to so vaši služabniki?”

“Yes.”

“Toda kaj delate tukaj?”

“Nothing — nič.”

“Pa vendar imate kak vzrok?”

“Yes!”

“In kakšen je ta vzrok?”

“To dig — kopati.”

“Kaj?”

“Fowling-bulls.”

“Ah!” smeje se mož zvito. “K temu rabite sredstva, ljudi in dovoljenje. Kako ste dospeli na to mesto?”

“S parnikom.”

“Kje je parnik?”

“Nazaj je šel v Bagdad.”

“Torej ste vi s služabniki izstopili?”

“Yes!”

“Hm, čudno! In kam nameravate sedaj?”

“Kjer so fowling-bulls. Kdo je zapovednik tukaj?”

Grk pokaže na Arabca v oklepu, in zajedno prestavi Arabcu, kar je slišal od Angleža, nato pa nadaljuje:

“Ta slavni mož je Esla el Mahem, šejk Obeidov, ki imajo v bližini svoje bivališče.”

Nad tem odgovorom se začudim. Torej samega šejka Obeidov smo imeli pred seboj.

“Kdo vi?” vpraša Anglež.

“Tolmač sem pri angleškem podkonzulu v Mosulu.”

“Ah! Kam pa ste namenjeni?”

“Udeležil se bom napada na Hadedine.”

“Napada? Vojne? Boja? Zakaj?”

“Hadedini so uporen rod, ktere moramo spokoriti. Čuvali so več Džesidov, ko so slednji napadli guvernerja v Mosulu. Toda kaj je to, da — — —,”

Sredi stavka obtiči, ker za skalo je zarezel en naših konj, ktere-mu je kmalu sledila vrsta drugih. Takoj zgrabi šejk za uzdo svojega ko-nja, da pogleda, kje so konji. Sedaj se dvignem jaz.

“Dovolite, da se tudi jaz predstavim.”

“Kdo ste vi?” vpraša tolmač. “Tudi Anglež? Oblečeni ste vendar kot Arabec?”

“Nemec sem in pripadam ekspediciji tega gospoda. Izkopati hočemo ling-bulls in zajedno nekoliko proučiti običaje te pokrajine.”

“Kdo je?” vpraša šejk Grka.

“Nemsi.”

“Ali so Nemsi verniki?”

“Kristijani so.”

“Nazarenci? Ta človek je vendar hadži. Ali je bil v Meki?”

“Da, bil sem v Meki,” mu odvrnem.

“Ti govoriš naš jezik?”

“Naučil sem se.”

“In si v družbi tega Angleža?”

“Da.”

“Koliko časa ste že v tem kraju?”

“Že več dnij.”

Oko se mu potemni. Vpraša dalje:

“Ali poznaš Hadedine?”

“Poznam jih.”

“Kje si jih spoznal?”

“Krvni brat sem njihovega šejka.”

“Torej si zgubljen.”

“Zakaj?”

“Moj jetnik si in vsi trije.”

“Kdaj?”

“Takoj.”

“Močan si, toda Cedar ben Huli je bil tudi močan.”

“Kaj hočeš z njim?”

“Vjel me je, vendar me ni mogel držati.”

“Mašalah! Ali si ti mož, ki je vjel leva?”

“Jaz sem.”

“Torej si moj. Meni ne uideš.”

“Ali si pa ti moj in mi ne pobegneš. Poglej se naokoli!”

Res pogleda, vendar ničesar ne opazi.

“Na noge, možje!” zakričim na glas.

Takoj se dvignejo Hadedini in pomerijo s puškami na njega.

“Ah, zviti si kot lisica in moriš leve, mene pa ne dobiš!” zakliče šejk Obeidov.

Bliskoma potegne sabljo iz nožnice, se pririne s konjem do mene in zavihti za smrtni udarec. Jaz pa pomerim s puško na njegovega konja, ustrelim — konj pade — in pokoplje pod seboj jezdeca. Takoj se vržem na njega. Pričel se je boj z rokami in priznati moram, da je bil močan kot medved; moral sem mu potegniti turban z glave in ga udariti na sence, predno sem ga obvladal.

Med tem kratkim bojem je pričelo divjati okoli mene; vendar boj se ni vnel. Hadedinom sem zapovedal, da streljajo samo na konje; raditega so bili pri prvem strelu, ko sva se s šejkom še borila, vsi konji ubiti. Obeidi so ležali na tleh in Hadedini so jim nasproti molili sulice. Bilo nas je petkrat več kot sovražnika. Celo reka jim ni nudila prostora, da pobegnejo, ker bi jih zadele naše kroglice. Šejka oddam zvezanega služabnikom Angleža. Zgodilo se je po moji želji: boj se je zvršil brez prelivanja krvi.

“Ne trudite se, vojniki rodu Obeidov; v naših rokah ste. Dvajset vas je, nas pa čez sto jezdecev, in vaš šejk je v moji oblasti!”

“Ustrelite ga!” zapove šejk.

“Kdor le dvigne puško zoper mene, tedaj je vaš šejk takoj mrtev!” odvrnem.

“Ustrelite ga, volka, šakala, zajca!” kriči razburjen šejk.

“Ne poslušajte ga, ker ste potem sami zgubljeni!”

“Vaši bratje bodo maščevali vas in njega!” zakliče šejk.

“Vaši bratje? Obeidi? Morebiti celo Abu-Hamedi in Džovari!”

Šejk me presenečeno pogleda.

“Kaj veš ti o njih?” me vpraša.

“Da jih bodo v tem trenutku Hadedini ravno tako napadli kot smo mi tebe.”

“Lažeš! Žival si, ki ne more nikomur škodovati. Moji vojniki te bodo polovili z vsemi hčerami in sinovi Hadedinov!”

“Alah naj čuva tvojo glavo, da ne zgubi svojih mislij! Ali bi te čakali na tem mestu, če ne bi vedeli, kaj nameravaš proti šejku Mohamed Eminu?”

“Tvoj razum je slab in len kot blato, ki leži v vodi. Oprosti nas, in ničesar se ti ne zgodi!”

Sedaj se zasmejem in vprašam:

“Kaj se zgodi, če te ne spustim iz rok?”

“Moji me bodo iskali in me našli. Potem ste zgubljeni!”

“Tvoje oči so slepe in tvoja ušesa gluha. Niti čul, niti videl nisi, kaj se je zgodilo, predno si s svojimi preplovil reko.”

“Kaj neki se je zgodilo?” vpraša z zaničljivim glasom.

“Pripravljeni smo na napad, baš kot smo čakali tebe.”

“Kje?”

“V dolini Deradž.”

Prestraši se; raditega še pristavim:

“Vidiš, da je vaš načrt izdan. Veš, da sem bil pri Abu-Hamedih. Predno sem tja prišel, sem bil pri Abu-Mohamedih. Ti in Alabeidi, ktere ste vedno ropali, so se združili s Hadedini, da vas uničijo v Deradšu. Čuj!”

V dolini so pričeli streljati s puškami.

“Alah il Alah!” zakliče. “Ali je resnica?”

“Res je.”

“Tedaj me umori!”

“Ali se bojiš?”

“Ali je menda bojazljivo, če zahtevam smrt?”

“Da. Ti si šejk Obeidov, oče svojega rodu; tvoja dolžnost je, da pomagaš svojim v potrebi; ti pa hočeš zapustiti svoj rod!”

“Kaj si nor? Kako morem pomagati, če sem ujet?”

“S svojim svetom. Hadedini nikakor ne hrepene po krvi; vaš napad hočejo odbiti in skleniti mir z vami. In pri tem posvetovanju moraš biti navzoč.”

“Še enkrat: ali govoriš resnico?”

“Govorim.”

“Prisezi!”

“Beseda moža je prisega. Stoj, patron!”

Ta klic je veljal Grku. Dosedaj je mirno stal poleg nas, naenkrat pa skoči v stran in pobegne. Nekaj strelav počí za njim, vendar niso bili dobro merjeni. Posrečilo se mu je priti za skale in zginiti.

“Ustrelite vsakega, ki se gane!”

Po teh besedah odbežim za beguncem. Ko pridem za skale, je bil že sto korakov pred menoj.

“Stoj!” mu zakličem.

Obrne se, vendar hiti naprej. Bilo mi je sicer žal, vendar sem bil prisiljen streljati; sklenem ga samo raniti. Pomerim in sprožim. Teče še nekaj korakov naprej, nato pa pade.

“Pojdite ponj!” zapovem.

Na to povelje odhiti pet Hadedinov za njim, ki ga prinesejo nazaj. Krogla mu je predrila nogo.

“Esla el Mahem, vidiš, da se ne šalimo. Zapovej svojim ljudem, da se udajo!”

“In če jim ne zapovem?”

“Torej jih prisilimo, in potem bo tekla kri, kar bi pa radi zabranili.”

“Ali mi hočeš pozneje pričati, da sem se udal le, ker ste bili v petkratnej premoči, in ker si mi razkril, da so moji v dolini zaprti od vseh strani?”

“Obljubim ti!”

“Tedaj odložite orožje!” zaškriplje z zobmi. “Toda Alah naj te prekolne v najtemnejše peklo, če si me nalagal.”

Obeide razorožimo.

“Sir!” zakliče Lindsay, ko se je vršilo razoroženje.

“Kaj?” odvrnem in se obrnem.

Anglež drži Grka za roko in reče:

“Adut žre papir!”

Stopim bližje. Grk je še držal nekaj papirja v roki.

“Dajte sem!” mu rečem.

“Nikdar!”

“Bomo videli!”

Pritisk na njegovo roko — bolečine zavpije — in odpre roko. Dobil sem del kuverte, na kateri sem zamogel brati samo besedo: Bagdad. Človek je drugi del kuverte najbrž že pogoltnil, ali pa še imel v ustih.

“Dajte iz ust, kar imate notri!” silim v njega.

Zaničljivo se zasmeje in zajedno privzdigne glavo, kot bi nekaj pogoltnil. Takoj ga zgrabim za grlo. Vsled nerahlega pritiska odpre usta in vrže ven zmečkan papir. Pisano je bilo v številčni pisavi in sicer je bilo že nemogoče brati, ker je bilo pismo že prej strgano. Ostro pogledam Grku v oči in vprašam:

“Kdo je napisal pismo?”

“Ne vem,” odvrne.

“Kdo ti je dal pismo?”

“Ne vem.”

“Lažnik, morda te veseli, da te pustimo na tem mestu, da umreš?”

Pogleda me prestrašeno, jaz pa nadaljujem:

“Če ne odgovoriš, te ne bom pustil obvezati in ostal boš tukaj šakalom in jastrebov za hrano!”

“Molčati moram,” odvrne.

“Torej molči za vedno!”

Dvignem se. To je učinkovalo.

“Vprašaj, efendi!” zakliče.

“Kdo ti je dal pismo?”

“Angleški podkonzul v Mosulu.”

“Na koga je bilo naslovljeno?”

“Na konzula v Bagdadu.”

“Ali veš vsebino pisma?”

“Ne.”

“Ne laži!”

“Prisegam, da ne vem prav ničesar!”

“Toda menda slutiš, zakaj se gre?”

“Da.”

“Govori!”

“Politika.”

“Seveda.”

“Naprej ne smem govoriti.”

“Ali si prisegel?”

“Da.”

“Hm! Ti si Grk?”

“Da.”

“Od kje?”

“Iz Lemnosa.”

“Sem mislil! Pravi Turk je pošten in značajan, kadar pa ni, je vaša krivda, ki se imenujete kristijane, vendar ste slabši od poganov. Kjer se v Turčiji pripeti kak zločin ali sleparija, tedaj je gotovo vmes Grk. Če bi te danes prisilil, da prelomiš prisego, storil bi takoj, tak lopov si. Kako si prišel do tolmača v Mosulu? Molči! Slutim, ker vem, kako vi postanete vse, kar ste! Zakaj hujskate rod proti rodu? Zakaj hujskate Turke, zdaj Perze proti Arabcem? In to delajo kristijani! Drugi, ki se res ravnajo po Zveščarjevih naukih, učijo ljubezen in usmiljenje, vi pa sejete osat in krive nauke med ljudi. Beži k svojemu popu; on naj prosí, da ti bo oproščeno. Služil si tudi Rusom?”

“Da, gospod.”

“Kje?”

“V Štambulu.”

“Dobro! Vidim, da govoriš resnico, torej te nečem izdati maščevanju Hadedinov.”

“Nikar me ne izroči, efendi! Moja duša te bo blagoslavljalala!”

“Obdrži svoj blagoslov! Kako se imenuješ?”

“Aleksander Kolettis.”

“Slavno ime imaš, ktereга nikakor nisi vreden. Bill!”

“Sir!” odzove se pozvani.

“Ali znaš rane obvezati?”

“Tega ne, Sir, toda luknjo znam zakrpati.”

“Zakrpaj jo torej!”

Bill obveže Grka. Kdo ve, če ne bi drugače postopal, ko bi znal, v kakih okoliščinah bom pozneje tega človeka zopet videl. Nato se obrnem k zvezanemu šejku:

“Esla el Mahem, hraber mož si in žal mi je, da vidim hrabrega moža zvezanega. Ali mi obljubiš, da ne boš pobegnil, če ti odvzamem vezi?”

“Zakaj?”

“Ker te hočem oprostiti.”

“Obljubim!”

“Pri prerokovi bradi?”

“Pri prerokovi bradi in pri moji!”

“Zapovej isto svojim ljudem!”

“Prisegajte, da ne pobegnete temu možu!” zapove.

“Prisegamo!” glasi se odgovor.

“Torej ne boste zvezani,” jim obljubim.

Zajedno odvežem šejka.

“Sidi, plemenit vojak si,” reče. “Umoril si samo naše živali, nam pa prizanesel. Alah naj te blagoslovi, dasi mi je moj konj ljubši kot moj brat!”

Na njegovem resnem, plemenitem obrazu sem opazil, da v njegovem srcu ne vlada ne goljufija, ne prevara; rečem mu še:

“Dal si se pogovoriti za boj proti svojim lastnim rojakom vsled tujega upljiva; v prihodnje se poboljšaj. Ali hočeš imeti svojo sabljo, nož in puško?”

“Tega ne boš dovolil, sidi!” odvrne začuden.

“Mislim resno. Šejk mora biti najbolj plemenit med svojim rodом; s teboj nečem ravnati kot s prostakom. Pred Mohamed Emina boš stopil kot mož, ki je prost, z orožjem v roki.”

Dam mu sabljo in tudi drugo orožje. Skoči po koncu in strmi v mene.

“Kako se imenuješ, sidi?”

“Hadedini me imenujejo emir Kara ben Nemsī.”

“Ti kristijan, emir? Danes sem zvedel, da Nazarenci niso psi, temveč plemenit narod in še boljši kot moslemini. Veruj mi: z orožjem, katerega si mi vrnil, si me laglje premagal kot z orožjem, katerega nosiš pri sebi. Pokaži mi svoje bodalo!”

Potegnem nož izza pasa in mu ga izročim. On poskusi klino in reče:

“To železo prelomim jaz z roko; poglej moje bodalo!”

Potegne ga iz nožnice. Bilo je umetno delo, dvorezno, lahko zakrivljeno, krasno damascirano in v arabskih pismenkah nosilo na obeh straneh napis: “Le po zmagi v nožnico.” Najbrž ga je zgotovil eden onih starih, slavnih damascenskih kovačev, ki so dandanes izumrli in s katerimi se ne more nihče primerjati.

“Ali ti ugaja?” vpraša šejk.

“Vreden je gotovo petdeset ovac!”

“Reci sto, stopetdeset; deset mojih očetov ga je nosilo, in nikdar se ni skrivil. Tvoj je; daj mi svojega v zameno!”

To je bila zamena, katere nisem smel zavrniti, če nisem hotel šejka smrtno razžaliti. Dam mu torej svoje bodalo.

“Hvala ti, hadži Esła el Mahem; nosil bom to klino v tvoj spomin in v spomin tvojih očetov!”

“Nikdar te ne bo zapustila, dokler bo tvoja roka močna.”

Tu začujemo konjske udarce in kmalu prijezdi k nam jezdec. Bil je moj Halef.

“Sidi, pridi k nam!” zakriči, ko me ugleda.

“Kako je, hadži Halef Omar?”

“Zmagali smo!”

“Ali je bilo težko?”

“Lahko. Vsi so ujeti!”

“Vsi?”

“S šejki vred! Hamdulilah! Samo Esła el Mahema, šejka Obeidov, še nimamo.”

Obrnem se proti imeovanemu:

“Vidiš, da sem govoril resnico?” Nato pa rečem Halefu: “Ali so prišli Abu-Mohamedi ob pravem času na svoje mesto?”

“Prišli so takoj za Džovari in dolino tako zaprli, da ni mogel nihče pobegniti. Kdo so ti možje?”

“Šejk Esla el Mahem, o katerem si prej govoril.”

“Tvoji ujetniki?”

“Da, prišli bodejo z menoj.”

“Valah, bilah, tilah! Dovoli, da takoj obrnem in ponesem šejku veselo vest!”

Takoj zapodi svojega konja v beg in se vrne k Mohamed Eminu.

Šejk Esla el Mahem zajaha enega naših konj; tudi Grka posadimo na konja; drugi so morali korakati. Če ni v dolini Deradš teklo več krvi kot pri nas, sem bil lahko zadovoljen.

Še nismo dospeli v dolino, ko zapazimo štiri jezdece, ki jahajo proti nam. Hitim proti njim. Bili so Malek, Mohamed Emin, šejk Abu-Mohamedov in Alabeidov.

“Ali si ga vjel?” kliče mi nasproti Mohamed Emin.

“Esla el Mahem? Da.”

“Alahu hvala! Samo njega še nismo imeli. Koliko si zgubil mož?”

“Nobenega.”

“Kdo je ranjen?”

“Nihče.”

“Torej nam je bil Alah naklonjen. Mi imamo dva mrtva in enajst ranjencev.”

“In sovražnik?”

“Ta ni tako po ceni odnesel. Tako trdo smo ga obkolili, da se ni mogel premakniti iz svojega mesta. Naši strelci so dobro merili, in konjica je izvrstno nastopala kot si jo ti izvežbal. Vse sovražnike so pogazili, ki so se drznili naskočiti naše vrste.”

“Kje je zdaj sovražnik?”

“Vjet v dolini. Izročiti so nam morali vse orožje, in nihče ne more pobegniti, ker je dolina zaprta. Ha, tu je Esla el Mahem! Toda kaj je to, on nosi orožje?”

“Da, obljubil mi je, da ne pobegne. Ali veš, da moram hrabre spoštovati?”

“Uničiti nas je hotel!”

“Za to že dobi svojo kazen.”

“Pustil si mu orožje, naj ga ima torej. Pojdi!”

Takoj odjahamo vsi skupaj na bojno pozorišče. Na mestu, kjer so zavezovali ranjence, je bilo kaj živahno; kakih trideset oboroženih Hadedinov je čuvalo vjete šejke. Počakam, da pride Esla k meni, in ga prizanesljivo vprašam:

“Hočeš ostati pri meni?”

Odgovoril mi je kot sem pričakoval:

“Moji zavezniki so, torej moram k njim.”

Vstopi v krog in se vsede poleg vjetih šejkov. Spregovorili niso besedice, vendar sem opazil, da so se ostali šejki njegovega prihoda ustrašili. Morebiti so stavili nanj poslednje nade.

Ko stopim v dolino, ponudi se mi slikovit prizor. Na vseh straneh so stali naši ljudje in stražili sovražnika. Na velikanskem prostoru je kar gomazelo vjetih ljudij in konj, in v ozadju so taborili oni naši zavezniki, ki so pridrli za sovražnikom v dolino. Med njimi je več Hadedinov zbiralo sovražnikove konje, da jih pripeljejo ven na prosto, kjer je že ležal velikanski kup orožja.

“Ali si že videl kaj enakega?” me vpraša Malek.

“Gotovo, in še večje stvari,” mu odvrnem.

“Jaz še nikdar ne.”

“Ali ste preskrbeli sovražnikove ranjence?”

“Obvezali so jih, kakor si ukazal.”

“In kaj se zgodi sedaj?”

“Praznovali bomo zmago in priredili velikansko fantazijo.” (Fantazija je pri Arabeih svečan praznik, ko prirejajo razne igre in vojne plese; jahači na konjih predstavljajo razne jahalne umetnosti.)

“Ne, fantazije ne bomo priredili,” odvrnem.

“Zakaj ne?”

“Ali hočemo sovražnika z našim veseljem še bolj razburiti?”

“Ali nas je sovražnik menda vprašal, če nas hoče uničiti?”

“Toda kje je čas za razveseljevanje?”

“Ničesar nas ne ovira.”

“Delo. Prijatelj in sovražnik se mora poživiti in odpočiti.”

“Storili bomo.”

“Koliko časa boste čuvali jetnike?”

“Dokler se smejo vrniti domov.”

“In kdaj se to zgodi?”

“Kakor hitro mogoče; toliko ljudij ne moremo iz svojega preživeti.”

“Ali vidiš, da imam prav? Praznik priredimo, toda šele potem, ko bomo imeli čas. Najprvo se morajo šejki zbrati, da se posvetujejo o vsem potrebnem, in nato se morajo sklepi takoj izvršiti. Povej šejkom, da se šestisoč ljudij ne more preživljati v tej dolini.”

Malek odide. Sedaj pa pride Lindsay k meni.

“Krasna zmaga! Ne?” reče.

“Zelo!”

“Kako svojo stvar naredil, Sir?”

“Izvrstno!”

“Lepo! Hm! Veliko ljudij tukaj.”

“Vidim.”

“Morebiti kdo ve, kaj o razvalinah?”

“Mogoče; poizvedeti moramo.”

“Vprašajte, Sir!”

“Takoj, ko dobim priliko.”

“Sedaj, takoj!”

“Oprostite, Sir, jaz nimam časa. Moja navzočnost je potrebna pri posvetovanju, ki se takoj prične.”

“Lepo! Hm! Toda pozneje vprašati! Kako?”

“Gotovo!”

Pustim ga na mestu in odkorakam proti šotorom.

Stopim v šotor, kjer so se šeji kaj živahno posvetovali. Zjediniti se nikakor niso mogli, zato sem jim ravno prav dospel.

“Svetoval nam boš, hadži emir Kara ben Nemsí,” prične Malek. “Prepotoval si vse dežele na svetu in veš, kaj je prav in koristno.”

“Vprašajte in odgovarjati vam hočem!”

“Čegavo je orožje premaganih?”

“Zmagovalčevu.”

“Čegavi njih konji?”

“Zmagovalčevi.”

“Čegave njih obleke?”

“Roparji jih vzamejo, pravi verniki pa pustijo obleko.”

“Čegav je njih denar in njih krasotine?”

“Pravi vernik vzame samo orožje in konje.”

“Čegave so njih črede?”

“Če nimajo ničesar drugega kot črede, tedaj so njihove, toda plačati morajo vojne stroške in plačati letni davek.”

“Govoriš kot prijatelj naših sovražnikov. Premagali smo jih, in sedaj je naše njih življenje, in vse kar imajo.”

“Da, govorim kot njih prijatelj in kot vaš. Rekel si, da njih življenje je vaše?”

“Tako je.”

“Ali jih hočete menda pomoriti?”

“Ne, ker nismo morilci in rabeljni.”

“In vendar jim hočete vzeti njih črede? Ali morejo menda živeti brez njih?”

“Ne.”

“Torej če jim vzamete njih črede, jim vzamete zajedno njih življenje. Da, v tem slučaju celo sami sebe oropate!”

“Kako?”

“Rekli ste, da vam bodo plačevali davek?”

“Tako je.”

“Na kak način? Ali more Arabec plačati davek, če nima črede?”

“Tvoja usta govore modro in previdno.”

“Čujte nadalje! Če jim vzamete vse: njih obleko, dragotine, črede, tedaj jih prisilite, da ropajo, ker se drugače ne morejo preživeti. In kje bodo kradli in ropali? Najprej pri svojih sosedih, in to ste vi. Kje bodo kradli? Najprvo pri onem, ki jih je naredil siromake, in ki jih sili k ropu, in to ste vi. Kaj je bolje, imeti za sosede prijatelje ali roparje?”

“Prijatelje.”

“Torej pridobite si jih za prijatelje in ne roparje! Premaganemu se vzame samo ono, s katerim lahko drugim škoduje. Če jim vzamete orožje

in konje, dobite okoli desetisoč kosov raznovrstnega orožja in tritisoe konj. Kaj ne, ni malo?"

"Veliko je, če pomislimo."

"Torej sovražnik ne bo imel niti orožja niti konj, da bi se nadalje vojeval. Vladi bodete nad njim, in oni bodo pri vas iskali pomoči, in pomagali vam bodo tudi proti drugim sovražnikom. Govoril sem!"

"Govori še naprej! Koliko živine naj jim vzamemo?"

"Toliko kot vas je veljal napad, ki ga je povzročil sovražnik."

"In koliko davkov naj zahtevamo od njih?"

"Določite tako svoto, da ne bodo trpeli pomanjkanja. Pameten šejk bi moral gledati v prihodnost in ne dopustiti nekdanjemu sovražniku, da pride zopet do moči."

"Ostane samo še krvno maščevanje. Mi smo več sovražnikov usmrtili."

"In sovražnik več vaših. Sorodniki ubitih se naj zberejo in določijo krvno ceno. Vi morate več plačati kot sovražnik, ker ste jih več ubili. Poravnate se lahko pri plenu, ki ga vam plača sovražnik."

"Ali nam sovražnik sam izroči vojno odškodnino?"

"Ne. Sami si jo poiščete. Ujetniki ostanejo tukaj, dokler nimate odškodnine. Da ste gotovi davka, morate vedno imeti pri sebi nekaj talnikov za poroštvo. Če sovražnik ne plača davka, tedaj se talniki pomore."

"Da, usmrtili jih bomo. Povej nam še nekaj. Kako naj si med seboj razdelimo vojno odškodnino? To je težavna stvar."

"Če ste prijatelji, vam ne bo težko. Dočim odidejo nekteri po odškodnino, se vi pomenite, kako jo razdelite po glavah."

"Tako naj ostane!"

"Vi ste trije rodovi, in sovražnik šteje tri rodove; tudi število vojnikov pri vseh rodovih je precej enako. Eden naj drugemu plača letni davek. Prijatelji ste in tovariši. Ali se boste menda prepirali za oslovo senco?"

"Imaš prav. Kdo pa gre po vojno odškodnino v stanovališča sovražnikov?"

"Toliko ljudij kot jih je treba; dve tretjini naj bode vaših in tretjina sovražnikov."

"Dobro. In koliko dobiš ti odškodnine?"

"Ničesar. Jaz odpotujem in ne rabim črede. Orožje in konja imam."

"In trije tvoji spremljevalci?"

"Ne bodo vzeli ničesar, ker imajo vse, kar potrebujejo."

"Torej boš moral vzeti, kar ti bomo darovali. Tvoja glava ni tako siva kot so naše, vendar si pokazal našim vojnikom, kako se mora premagati sovražnika, ne da bi se kri prelivala."

"Če mi hočete kaj podariti, vas prosim, da z ranjenimi sovražniki lepo ravnate. Nadalje mi povejte, če vam je znana morda razvalina, kjer bi se dobili kameni in stari napisi. Moj tovariš bi rad imel enake stvari. Sedaj ste slišali, kar sem vam povedal; Alah naj razsvetli vaš razum, da kmalu zvem, kar ste sklenili!"

“Ostani pri nas, da se posvetujemo!”

“Ne morem, ker zaupam na vas, da boste vse prav sklenili.”

Nato odhitim iz šotor, da preskrbim ujetim šejkom dovoljno hrano in pijačo. Med potjo naletim na Halefa, ki me je spremljal po dolni Deradž. Ob tej priliki si tudi natančneje ogledam ujetnike. Abu-Hamedi so me poznali. Ko korakam mimo njih, se nekteri spoštljivo dvignejo, drugi pa prično med seboj šepetati. Za njimi so taborili Abu-Mohamedi, ki me z veseljem pozdravijo. Kar iz sebe so bili radi navdušenja, ker so številnega sovražnika tako lahko premagali. Šel sem od skupine do skupine, in tako je minilo več ur, predno sem se vrnil k šotorom. Mohamed Emin me je že pričakoval.

“Tvoja beseda je dobra kot tvoje dejanje,” reče. “Ubogali smo te. Obeidi bodo Hadedinom, Abu-Hamedi Abu-Mohamedom in Džovari Alabeidom plačevali davke.”

“Koliko vojne odškodnine plačajo posamezni rodovi?”

Imenuje mi številke: bile so precej visoke, vendar ne grozovite; veselilo me je, ker so upoštevali mojo besedo.

“Ali mi spolneš eno prošnjo?” vpraša šejk.

“Rad, če morem. Govori!”

“Šli bomo iskat del sovražnikovih čred; moške, katerim bo poverjena ta naloga, morajo biti hrabri in previdni Arabci. Jaz in šejk Malek mora ostati pri ranjencih. Potrebujemo tri vodnike: enega k Obeidom, drugega k Abu-Hamedom in tretjega k Džovarom. Šejka Alabeidov in Abu-Mohamedov sta pripravljena; torej rabimo še tretjega. Ali hočeš voditi tretji oddelek?”

“Pripravljen sem.”

“Kam hočeš iti, h kateremu rodu?”

“Najraje k Abu-Hamedom, ker sem bil že enkrat pri njih. Kdaj naj odrinem?”

“Jutri. Koliko mož vzameš s seboj?”

“Štirideset Abu-Hamedov in šestdeset Hadedinov. S seboj vzamem tudi Halef Omarja.”

“Torej poišči svoje moške. Ali bodo Abu-Hamedi oboroženi?”

“Ne, ker bi bila to velika napaka. Ali ste se že zjediniili s šejki premaganih?”

“Ne. Zvrši se vse danes zvečer.”

S šejkom se poslovim, da zberem svoje moške. Med potjo dobim Lindsaya. —

“Vprašali, Sir?” me nagovori.

“Še ne.”

“Zakaj ne?”

“Ker ni potreba. Naročil sem šejkom, da poiščejo razvaline.”

“Krasno! Imenitno! Šejki vedo vse! Razvaline najdem!”

“Vsaj mislim tako! Ali se hočete menda udeležiti interesantnega pohoda?”

“Kam?”

“Navzdol do el Fatta, kjer Tigrid predeli Hamrin gorovje.”

“Kaj tam?”

“Po vojno odškodnino gremo, ki obstoji v čredah.”

“Kdo da odškodnino?”

“Rod Abu-Hamed, ki nam je tedaj konje ukradel.”

“Krasno, Sir! Sem zraven! Koliko mož se udeleži?”

“Sto.”

“Dobro! Imenitno. Krasen pohod! Razvaline tam?”

“Še precej in sicer na levem bregu.”

“Pridemo tja?”

“Ne.”

“Škoda! Velika škoda! Bi lahko kopal! Fowling-bull dobil!”

“Potolažite se, ker dobimo vseeno nekaj izvrstnega.”

“Kaj?”

“Nekaj ukusnega, kar smo že dolgo pogrešali, namreč gomoljike!”

Usta odpre tako široko, kot bi pravkar pogoltnil košaro gomoljik.

“Gomoljike?”

“V onej pokrajini jih raste nenavadno velika množina in slišal sem, da cvete z njimi živahna kupčija v Bagdad, Basro, Kerkuk in druga mesta.”

“Grem z vami, Sir, grem! Gomoljike! Hm! Krasno!”

Nato zgine, da pove svojim služabnikom novice; jaz pa pričem zbirati ljudi za potovanje.

Do večera so vjeti šejki spoznali, da se morajo brezpogojno udati, nakar se je pričelo s slavnostno pojedino, pri kateri je moral darovati življenje marsikak kostrun. Sredi tega veselja sem ležal sam pod duhtečim cvetjem, okoli mene je vriskalo tisoče glasov, jaz pa sem bil pogreznjen v svoje misli. Pred mnogo stoletji so na tem mestu vihteli svoje ščite Dorofori. Tu je menda stal tudi šotor Holoferna, tkan z zlatom in srebrom in okinčan z dijamanti in smaragdi.

Kljub stoletjim se svet ni spremenil; toda zginili so narodi, ki so živeli v teh krajih. Kako bo, kadar zopet premine toliko let? — —

Drugega jutra se dvignemo na pot: jaz s Halefom in Abu-Hamedi kot vodniki naprej, drugi pa za nami. Vzadaj je jahal Sir David Lindsay.

Potovali smo ves dan, in ko se znoči, prenočimo. Abu-Hamedi so bili sicer neoboroženi, vendar sem Hadedine razdelil v dva oddelka, ki so stražili vsak pol noči, da ni nihče ujetih pobegnil. Če se beg le enemu posreči, bi nas izdal pri svojem rodu, ki bi pravočasno skril najboljše živali.

Ko napoči zora, se napotimo naprej. Reka, ob kateri smo korakali, je bila široka in imela mnogo otokov. Ob levem bregu je bilo precej nizkih hribov, ob desnem pa se je razprostirala odprta planjava, kjer je bilo stanovališče Abu-Hamedov.

“Ali imate samo en pašnik ali več travnikov, kjer pasete živino?” vprašam vodnika.

“Samo enega.”

Na obrazu sem mu bral, da laže.

“Lažeš,” mu rečem.

“Govorim resnico, emir,” mi odvrne.

“Dobro torej. Vrijamem ti; če pa zvem, da imate več pašnikov, ti takoj zapodim krogeljo v glavo!”

“Tega ne boš učinil!”

“Prav gotovo.”

“Ne boš, ker rečem, da imamo morda dva pašnika.”

“Morda?”

“Ali gotovo, torej dva.”

“Ali pa tri?”

“Samo dva!”

“Dobro; če pa najdem tri, tedaj si izgubljen.”

“Oprosti, emir! Medtem so naši ljudje menda še enega dobili. Potem so trije!”

“Ah! Menda imate celo štiri?”

“Ti jih hočeš imeti kar deset!”

“Abu-Hamed si, in nečeš zgubiti, kar si naropal pri drugih. Ne bom več silil v tebe.”

“Štiri imamo sedaj, emir,” reče boječe.

“Dobro. Molči, ker se bom sam prepričal.”

Medtem sem z daljnogledom motril horizont. V daljavi zapazim nekaj premikajočih se točk. K sebi pokličem enega Hadedina, ki je poveljeval svoje ljudi. Bil je hraber in odločen vojak, na kterega sem se lahko popolnoma zanesel.

“Štirideset Abu-Hamedov imamo s seboj. Meniš, da je dovolj, če ti pustim trideset Hadedinov za stražo?”

“Deset jih je dovolj, emir. Saj ujetniki nimajo orožja!”

“S Halefom jezdim naprej, da kaj pozvem. Ko pokrije solnce s svojo senco oni grm, in če do tistega časa ne pridem nazaj, pošlji trideset Hadedinov za menoj, da me poiščejo!”

Nato pokličem Angleža, ki takoj pride s svojima služabnikoma.

“Zelo važno mesto vam hočem zaupati, Sir!”

“Well!” odvrne.

“Jaz jaham naprej, da se prepričam, do kam segajo pašniki Abu-Hamedov. Če nisem v dveh urah nazaj, mi pride trideset Hadedinov na pomoč.”

“Jaz z njimi?”

“Ne. Vi ostanete pri ostalih, da čuvate jetnike. Kdor poskusi pobegniti, ga ustrelite!”

“Yes! Če eden pobegne, vse postreljam!”

“Dobro, toda več ne!”

“No. Toda Sir če govoriti z Abu-Hamed, potem vprašati.”

“Koga?”

“Po razvalinah in fowling-bull.”

“Dobro, naprej Halef!”

Konje napodiva po ravnini ravno nasproti točkam, ki sem jih prej opazil. Kmalu naletim na ovčjo čredo, ki se je pod nadzorstvom starega moža pasla. —

“Salam aalejkum!” pozdravim.

“Aalejkum!” odvrne in se prikloni.

“Ali vlada mir na tvojem pašniku?”

“Mir je, gospod. Prinašaš tudi ti mir?”

“Prinašam ga. Torej ti pripadaš rodu Abu-Hamed?”

“Rekel si.”

“Kje je vaš tabor?”

“Tam spodaj za ovinkom reke.”

“Ali imate več pašnikov?”

“Zakaj vprašaš, gospod?”

“Ker prišaš veliko novico vašemu rodu.”

“Od koga?”

“Od tvojega šejka, Cedar ben Hulija.”

“Hamdulillah! Ali je novica vesele vsebine?”

“Vesele. Torej koliko pašnikov imate?”

“Šest. Tri ob reki in tri na otokih na reki.”

“Ali so vsi otoki vaša lastnina?”

“Vsi.”

“Ali so vsi obljudeni?”

“Vsi, razven enega.”

Starec mi je odgovarjal nekam zmedeno, da sem postal pozoren; vendar ne izdam svoje misli in vprašam nadalje:

“Kje leži ta otok?”

“Ravno nam nasproti leži prvi, in oni, kterega imaš v mislih je četrti.”

Sklenem, da bom posebno pazil na ta otok, glasno pa vprašam:

“Zakaj na četrtem otoku nihče ne stanuje?”

“Ker se le težko pride do njega radi vrtincev blizu otoka.”

Hm! Torej je bil zelo pripraven za ujetnike! Po tej misli vprašam dalje:

“Koliko mož je v vašem taboru?”

“Ali si res poslanec našega šejka?”

Ta nezaupnost me je osupnila.

“Jaz sem. Govoril sem z njim in s šejki Obeidov in Džovarov..”

“Kakšno poročilo prinašaš?”

“Poročilo miru.”

“Zakaj ni šejk poslal enega svojih?”

“Možje Abu-Hamedov pridejo takoj za menoj.”

Nisem hotel dalje v njega siliti. Jaham ob bregu reke ter posebno pazim na otoke. Ko jahava s Halefom mimo treh, naredi reka ovinek, in pred seboj zagledam šotore tabora. Na planjavi je pa kar mrgolelo ovae, kamel, koz, in goveje živine. Konj opazim le malo. Ravnotako je bilo v ta-

boru le neznatno število mož, ker so skoro vsi odšli na vojno. Jaham torej naravnost v tabor.

Pred nekim šotorom stoji mlada deklica, ki gladi konja, privezanega za šotor. Ko me ugleda, glasno zakriči in zbeži na konju. Ali naj jezdim za njo? Ne, ker nisem imel vzroka. Že se prično drenjati okoli mene: starci, bolniki, ženske in deklice. Neki starec položi roko na glavo mojega konja in vpraša:

“Kdo si gospod?”

“Poslanec, katerega je poslal šejk Cedar ben Huli.”

“Šejk? Kako poročilo nam prinašaš?”

“Povem vam, ko se vsi zberete. Koliko vojakov je pustil v taboru?”

“Petnajst mladih mož. Ajema je jezдила k njim, da jih skliče.”

“Torej dovoli, da razjaham. Ti pa” — obrnem se na Halefa — “jahaj takoj naprej, ker morajo Džovari dobiti isto sporočilo.”[†]

Halef obrne konja in odjaha.

“Ali tvoj tovariš ne more ostati pri nas, da se spočije in povžije nekoliko hrane?” vpraša starec.

“On ni truden, ne lačen in svoje naročilo mora takoj izvršiti. Kje so mladi vojniki?”

“Na otoku.”

Ah, zopet ta otok!

“Kaj delajo tam?”

“Oni — —” beseda mu zastane in nadaljuje: “— Črede pasejo.”

Zdajci pride četa oboroženih sem od reke. Bili so skoro sami dečki, ktere so pustili zajedno s starci doma. Pušk niso imeli, temveč samo sulice in kole. Prvi, ki je jahal drugim na čelu, me zagleda, divje zakriči in zavihti svoj kol nad menoj:

“Pes, ti se predrzneš k nam priti?”

K sreči sem s puško zavrnil njegov udarec; toda že so bile obrnjene proti meni sulice vseh dečkov. Zatorej spodbodem svojega konja in ga obrnem proti napadalcu, katerega sem cenil po starosti na kakih dvajset let.

“Deček, ti se drzneš napasti gosta tvojega rodu?”

Po teh besedah ga potegnem z njegovega konja in posadim pred sebe. Udje so mu otrpnili kot mrtvecu; prestrašil se je neznansko.

“Sedaj pa le zbadajte s sulicami, če hočete prebosti svojega tovariša!” zakličem ostalim.

Dečaki pač niso poslušali mojega povelja, ker sem imel dečka kot za ščit pred seboj; vendar niso bili strahopetci. Nekaj jih skoči s konjev in se mi skuša od vzadaj približati, dočim me drugi od strani napadajo. Potegnem torej svojega konja do enega šotorov, da sem imel hrbet prost in vprašam:

“Kaj sem vam storil, da me hočete usmrtiti?”

“Poznamo te,” mi odvrnejo. “Ne boš nam ušel, ti mož z levjo kožo!”

Tu zavihti neka stara žena tuleč roke in zakriči:

“Kaj ta je? O, ne storite mu ničesar žalega, ker on je grozen!”

“Umorimo ga!” zakriči banda.

“Raztrgal vas bo in odjahal skozi zrak!”

“Ne bom odjahal, temveč pri vas ostal,” odvrnem in vržem svojega ujetnika med napadalece. Nato stopim s konja in stopim v šotor. Z nekoliko urezi svojega noža razširim uho tako, da potegnem tudi konja za seboj, katerega nisem hotel staviti v nevarnost. Sedaj sem bil pred pikanjem teh os precej na varnem.

“Imamo ga! Hamdulilah, imamo ga!” zakriče zunaj.

“Postreljajte ga skozi stene!” zaslišim glas.

“Ne, vjamemo ga živega. Vranca ima pri sebi, katerega ne smemo raniti; šejk ga hoče imeti!”

Da se ne bo nihče drznil k meni v šotor, sem bil prepričan. Raditega se udobno vsedem in posežem po mrzlem mesu v moji bližini. Sicer pa mir ni dolgo trajal. Halef je svojega konja pridno poganjal, in kmalu začujem zunaj peket tridesetih konj.

“Alah kerim — Bog se nas usmili!” začujem klice. “Sovražniki so pri nas!”

Stopim iz šotora. Vse prebivalstvo celega tabora se je poskrilo v svoje šotore.

“Sidi!” zakliče Halef na glas.

“Tukaj, hadži Halef Omar!”

“Ali se ti je kaj zgodilo?”

“Ne. Zasedi tabor, da nihče ne pobegne. Kdor skuša uiti, ga ustrelite!” —

Slednje besede sem glasno govoril, da so jih lahko vsi slišali. Nato pošljem Halefa od šotora do šotora, da poišče vse stare može; petnajst dečkov nisem potreboval. Precej časa mine, predno se starci zberejo; skrili so se ter se upali le s strahom iz svojih šotorov. Ko se posedejo okoli mene, trepetajoč, začnem z razpravo.

“Ali ste spoznali moje ljudi?”

“Da, gospod.”

“Torej veste, katerega rodu so?”

“Hadedini so, gospod!”

“Kje so vaši vojniki?”

“Znano ti je, gospod!”

“Da, res je in povedati vam hočem: Vsi so ujeti in niti eden ni pobegnil.”

“Alah kerim!”

“Da, Alah naj bode njim in vam milostljiv!”

“Laže!” zašepeče eden stareev, kateremu leta še niso upognila poguma. Obrnem se k njemu;

“Praviš, da lažem? Tvoji lasje so sivi in hrbet se ti krivi radi številnih let; raditega ti oprostim. Zakaj meniš, da lažem?”

“Ker je nemogoče, da bi Hadedini tri rodove ujeli!”

“Vrjel boš, ko izveš, da niso bili sami. Pomagali so jim Abu-Mohamedi in Alabeidi. V dolini Deradš smo vaše sprejeli, in niti eden ni pobegnil. Čujte, kaj važno kazujem!”

Stopim proti vhodu v šotor in pomignem Halefu, da stopi na mojo stran. —

“Jahaj nazaj in pripelji ujete Abu-Hamede!”

Vsi se prestrašijo in starec vpraša:

“Ali je mogoče, gospod?”

“Resnico govorim. Vsi vojniki vašega rodu so v naših rokah. Ali jih umorimo, ali pa nam plačate odškodnino, ki jo zahtevamo.”

“Tudi šejk Cedar ben Huli je vjet?”

“Tudi on.”

“Zakaj nisi z njim govoril radi odkupnine?”

“Je že vse dogovorjeno.”

“Kaj je šejk ukazal?”

“Plačati hoče in s seboj mi je dal štirideset vaših ljudi, ki bodo v kratkem v taboru.”

“Alah nas čuvaj! Kako visoka je odkupnina?”

“Vse zveste. Koliko živine imate?”

“Ne vemo?”

“Lažete! Vsakdo vas zna, koliko imate živine. Koliko imate konj?”

“Dvajset razven onih, ki so jih vzeli v boj.”

“Ti so zgubljeni! Koliko kamel?”

“Tristo.”

“Goved?”

“Dvanajststo.”

“Oslov in mul?”

“Morebiti trideset.”

“Ovac?”

“Devettisoč.”

“Vaš rod ni bogat. Odkupnina znaša: deset konj, sto kamel, tristo goveje živine, deset oslov in mul in dvatisoč ovac.”

Tu zaženejo starci glasen vrišč. Žal mi je bilo, vendar pomagati nisem mogel, in če primerjam te številke z onimi, ki bi jih sovražnik tirjal v drugih okoliščinah, sem bil mirne vesti. Da končam vpitje in žalovanje, zakličem z osornim glasom:

“Tiho! Šejk Cedar ben Huli je dovolil.”

“Saj ne moremo toliko plačati!” glasi se odgovor.

“Lahko! Kar ste naropali, boste lahko pogrešali!”

“Ničesar nismo uropali. Zakaj praviš, da smo roparji?”

“Molčite! Ali niste mene napadli?”

“Bila je samo šala, gospod!”

“No, nevarna šala! Koliko pašnikov imate?”

“Šest.”

“Tudi na otokih?”

“Tudi.”

“In celo na otoku, kjer so se prej mudili vaši dečki?”

“Ne.”

“Vendar sem zvedel, da tudi na tem otoku pasete črede. Vaša usta so polna lažij. Kdo je na otoku?”

V zadregi me gledajo, dokler neki starec ne odvrne:

“Možje so tam.”

“Kteri možje?”

“Tujci.”

“Odkod so prišli?”

“Ne vemo.”

“Kdo ve?”

“Samo šejk.”

“Kdo je može k vam pripeljal?”

“Naši vojniki.”

“Vaši vojniki! In samo šejku je znano, od kod so? Že vidim, da moram zahtevati od vas 3000 ovac, mesto 2000. Ali pa raje govoriti resnice!”

“Gospod, prepovedano je!”

“Kdo je prepovedal?”

“Sam šejk. Bodi usmiljen z nami!”

“Imate prav; prihraniti vam hočem zadrego.”

Zdajci dospejo ujetniki s svojimi stražniki. V vseh šotorih zaženo ljudje glasen krik in jok. Jaz pa začnem:

“Sedaj vidite, da sem govoril resnice. Štirideset vaših mož je tu, da prejmejo odkupnino. Pojdite v šotore in pripeljite vse ljudi pred tabor; zgodi se jim ničesar, toda govoriti moram z njimi.”

Bila je pač težavna stvar zbrati vse starce, ženske in otroke. Ko so vsi skupaj, stopim k ujetnikom:

“Vidite pred seboj svoje očete, matere, sestre in otroke! V moji roki so in odpeljem jih kot ujetnike, če ne spolnite mojih povelj. Šest pašnikov imate, ki so vsi v bližini. Razdelim vas v šest oddelkov, katerih vsak gre na drug pašnik po živino, seveda pod nadzorstvom mojih vojakov. V eni uri morajo biti na tem mestu vse črede.”

Kakor sem določil, tako se je zgodilo. Pod nadzorstvom Hadedinov so se Abu-Hamedi razdelili v šest oddelkov. Pri sebi obdržim samo 12 mož. Pri njih ostane Halef.

“Halef, za trenutek se oddaljim,” mu rečem.

“Kam greš sidi?” me vpraša.

“Na otok. Skrbi na tem mestu za red in pozneje pri razdelitvi živalij. Skrbi, da se ljudem ne vzame samo najboljša živina. Deliti se mora pošteno in pravično.”

“Sidi, milosti niso zaslužili!”

“Toda jaz hočem tako. Razumeš, Halef!”

K meni pride mojster Lindsay.

“Ste vprašali, Sir?”

„Še ne.“

„Ne pozabiti, Sir!“

„Ne. Zaupati vam hočem zopet jako važno mesto.“

„Well! Ktero?“

„Pazite, da nobena ženska ne pobegne!“

„Yes!“

„Ktera skuša pobegniti, jo — — —“

„Ustrelim!“

„Ah ne, mylord!“

„Kaj pa?“

„Pustite jo bežati!“

„Well, Sir!“

Izgovoril je te dve besedice, toda ust še ni zaprl. Sicer sem pa bil prepričan, da bode že sam pogled na David Lindsaya ženskam vzel priliko do bega. V svoji križasti obleki se jim je zdel kot velikan iz gorâ.

S seboj vzamem dva Hadedina in korakam proti reki. Bil sem ravno nasproti četrtemu otoku. Bil je dolg in ozek ter porasten z visokim trsičjem, v katerem se je možki lahko skril. Živega bitja nisem mogel opaziti, vendar otok je skrival v sebi skrivnost, katero sem hotel pogoditi.

„Poiščita splav!“ rečem Hadedinom.

„Kam hočeš?“

„Na otok.“

„Emir, nemogoče je!“

„Zakaj?“

„Ali ne vidiš kako je voda deroča? Takoj bi razbila vsak splav.“

Mož je imel prav, vendar sem bil prepričan, da se je z otokom na kakoršenkoli način vršil reden promet. Ko pogledam ostreje na otok, zapazim, da je na severnem koncu trava močno poteptana.

„Poglejte! Ali ne vidite, da so bili tam ljudje?“

„Zdi se mi, da je res, emir!“

„Torej imajo tudi splave pripravljene.“

„Toda razbil se bo; o tem sem prepričan!“

„Poiščita!“

Preiščeta levo in desno stran, toda brez uspeha. Nato se sam podam na prežo in dolgo časa zaman iščem. Konečno zapazim — sicer ne čoln, ne splav, toda neko napravo, ktere namen mi je postal takoj jasen. Na deblo nekega drevesa na gorenjem delu otoka, je bila pritrjena močna vrv iz palmovih nitij. En konec se je vil okoli debela, drugi pa je bil skrit v gostem grmovju. Ko potegnem vrv navzgor, se pokaže na obeh koncih zganjena cev in kozje kože, nad njo pošev položeno bruno, ki je najbrž služilo, da se ga je oseba z rokami držala.

„Glejte, tu je splav, ki se ne more razbiti. Plaval bom na otok, dočim vi stražite na tej strani, da me nihče ne moti.“

„Nevarno je, emir!“

„Saj ne bom prvi, ki plavam na otok!“

Vržem raz sebe vrhnjo obleko in napihnem cev.

“Držite cev in jo počasi spuščajte iz rok!”

Primem se za bruno in skočim v vodo. Zgrabi me tako močan tok reke, da sem moral napeti vse moči, če sem se hotel držati nad vodo. Po težavnem naporu srečno pridem na otok. Prva skrb je bila vrv tako pritrditi, da mi je valovje ne odnese; nato pograbim bodalo, katerega sem že prej k sebi utaknil.

Med trsičjem in grmovjem opazim ozko, shojeno pot in kmalu dospem po tej stezi do male kočice, spletene iz bambusa. Bila je tako nizka, da srednje velik človek ne bi mogel v njej pokončno stati. V njej dobim samo nekaj stare obleke. Ko obleko bolj natančno pogledam, vidim, da je možka in sicer treh mož. Nobenega sledu ni bilo v znamenje, da so bili v koči še pred kratkim stanovali; steza je vodila še dalje.

Grem naprej in kmalu začujem kot bi nekdo zastokal. Hitim naprej kakor hitro mogoče in dospem do mesta, kjer je bilo grmovje posekano. Na tej goljavi zapazim — tri človeške glave, ki so bile z vratom vred postavljene na golo zemljo; saj tako se mi je zdelo. Vse tri glave so že grozno zatekle; zakaj, ni težko uganiti; pri mojem prihodu se dvigne v zrak cel oblak komarjev in muh. Oči in usta so bila zaprta. Ali so bile mrtvaške glave, ali zakaj so jih sem postavili?

Sklonem se in se dotaknem ene glave. Tu zastokajo usta in oči se napol odpro ter me gledajo s steklenim pogledom. V vsem svojem življenju še se nisem ustrašil, sedaj pa iz strahu skočim nekaj korakov nazaj.

Zopet stopim bližje in preiskujem. Res, trije možje so bili zakopani, živi zakopani v vlažno, trohnečo zemljo, in sicer zakopani do vratu.

“Kdo ste?” vprašam.

Tu odpro vsi trije oči in me gledajo skoro z blaznimi pogledi. Ustnice enega se razširijo in na dan spravi besede:

“Oh Adi!” zastoka počasi.

Adi? Ali ni to ime velikega svetnika Džesidov, takozvanih hudičevih častilcev?

“Kdo vas je sem pripeljal?”

Zopet se odpro usta, toda niso bila več zmožna spregovoriti besedico. Po isti poti, po kateri sem prišel, odhitim nazaj do vode in jo zajamem z obema rokama. Hitro se zopet vrnem in ulijem mučenim v posušena usta. Požirali so jo kot volkovi. Ker naenkrat nisem mogel dovolj prinesiti, in ker mi je spotoma pol vode izteklo iz rok, se vrnem še večkrat do vode, dokler niso bili vsi napojeni.

“Ali je kje v bližini lopata?” vprašam.

“Odnegli s seboj,” zašepeče eden.

Zopet tečem k vodi. Na oni strani stoje moji tovariši. Položim roke na usta, da prevpijem tok reke in zakričim:

“Prinesite lopato, kramp, pripeljite s seboj tudi tri Angleže, toda na skrivnem!”

Hadedina zgineta. Halefa nisem smel poklicati, ker so ga potrebovali pri razdeljevanju odkupnine. Nepotrpežljivo čakam — končno vendar pridejo Hadedini z Angleži in tudi z orodjem, ki je bilo podobno lopati.

“Sir David Lindsay!” zakličem na nasprotni breg.

“Yes!” odvrne.

“Hitro sem! Bill in vsi, ki ste tam. Prinesite lopato!”

“Mojo lopato? Našli fowling-bulls?”

“Tako! vidite!”

Cev iz kozje kože napnem in jo spustim v vodo.

“Potegnite!”

Trenutek pozneje je Anglež na otoku.

“Kje?” vpraša.

“Čakati! Najprvo morajo drugi sem!”

“Well!”

Pomigne ljudem na onem bregu, da se požurijo in kmalu so Angleževi spremljevalci na otoku. Bill prinese lopato. Zopet pritrdim cev.

“Pridite, Sir!”

“Ah! Konečno!”

“Sir David Lindsay, ali mi hočete oprostiti?”

“Kaj?”

“Fowling-bulls namreč nisem dobil!”

“Niste?” Obstoji in pozabi zapreti usta. “Niste? Ah!”

“Toda našel sem nekaj groznega. Pridite za menoj!”

Zagrabim lopato in stopam naprej.

Z vzklikom groze odskoči Anglež, ko dospemo na mesto. Pogled je bil še groznejši kot prej, ker so imeli vsi oči odprte in premikali z glavami, da se ubranijo žuželkam.

“Zakopali so jih!” rečem.

“Kdo?” vpraša Lindsay.

“Še ne vem, vendar takoj poizvemo.”

Lopato sem rabil s tako silo in drugi so tako hlastno pomagali, da smo že po preteku četrte ure imeli nesrečne ljudi zunaj. Bili so popolnoma brez obleke; noge in roke so imeli zvezane. Vedel sem, da Arabci včasih zakopljajo svoje bolnike do vratu v zemljo, in trdijo, da je to zelo zdravilno. Toda ti možje so bili zvezani, torej ne bolniki.

Nesemo jih do vode in umijemo. To jih popolnoma poživi.

“Kdo ste?” vprašam.

“Badri!” glasi se odgovor.

Badri. To je bilo ime neke vasi, kjer prebivajo izključno oboževalci hudiča. Torej sem prej resnično sklepal.

“Prenesimo jih na ono stran!” zapovem.

“Kako?” vpraša Anglež.

“Jaz plavam naprej na ono stran, da pomagam vleči vrv; zajedno vzamem seboj vaše obleke. Vi pridete za menoj, vsak z enim možem.”

“Well! Ne bode lahko!”

“Vzemite ga pred se čez ramo!”

Zvijem obleko in si jo denem na glavo. Nato se dam potegniti na nasprotni breg. Težko, naporno delo je bilo vleči vse tri z njih bremen na breg, a za plavalce je bilo precej nevarno. Konečno se nam posreči.

“Oblecite jih! Pustimo jih ležati na tem mestu. Vi, Sir David, jim natihoma prinesete hrane, drugi jih pa čuvajo.”

“Well! Vprašajte, kdo jih je zakopal.”

“Naravno šejk.”

“Pobiti na smrt lumpa!”

Ta dogodek nam je vzel skoro eno uro časa. Ko dospemo v tabor, je bila že zbrana vsa čreda. Deliti je bilo težko, vendar hadži Halef Omar je bil popolnoma kos svoji nalogi. Zajahal je mojega vranca, seveda, da bi vzbudil občudovanje, kar je bilo res brati na obrazu vseh. Hadedini so bili zelo navdušeni. Ujeti Abu-Hamedi, ki so jim morali pomagati, so le s težavo prikrivali svojo jezo. Na mestu, kjer so sedeli starci in žene, je pa bilo čuti glasen jok in marsiktera tiha kletvica je privrela na dan. Stopim do žensk. Opazil sem neko žensko, ki je z očitnim dopadanjem gledala, kako se deli njih živina. Ali je bila morda jezna na šejka?

“Pojdi za menoj!” ji zapovem.

“Gospod, bodi usmiljen! Ničesar nisem storila!” prosi prestrašena.

“Bodi brez skrbi!”

Peljem jo v prazen šotor, kjer sem bil že prej. Pogledam jo ostro v oko in vprašam:

“V svojem rodu imaš sovražnika?”

Pogleda me prestrašeno.

“Gospod, kako veš, da imam sovražnika?”

“Govori odkrito! Kdo je?”

“Bojim se, da me izdaš.”

“Ne, ker je tudi moj sovražnik.”

“Tvoj sovražnik je, ker si ga premagal.”

“Res sem. Ti sovražiš šejka Cedar ben Huli?”

Tu se posveti v njenih očeh.

“Da, gospod, sovražim ga.”

“Zakaj?”

“Ker moj mož ni hotel krasti!”

“Zakaj ne?”

“Ker šejk vedno dobi največji del plena.”

“Ali si siromašna?”

“Strije mojih otrok me je vzel k sebi; tudi on je reven.”

“Koliko živali ima on?”

“Eno govedo in deset ovac; danes jih bo moral oddati, ko se povrne šejk. Šejk ne bo reven, temveč njegov rod.”

“Šejk se ne bo vrnil, če boš odkritosrčna.”

“Gospod, ali govoriš resnico?”

“Govorim. Pridržal ga bom kot ujetnika in Abu-Hamedom dal šejka, ki bo pravičen in pošten. Tvoj strije bo svojo živino obdržal.”

“Gospod, tvoja roka je polna dobrote. Kaj hočeš zvedeti od mene?”

“Znan ti je otok na reki?”

Ženska pobledi.

“Zakaj me sprašuješ?”

“Ker hočem s teboj o otoku govoriti.”

“Oh, ne stori tega, gospod, ker če šejk zve, da je njegova skrivnost izdana, tedaj nas vse pomori!”

“Povedal sem ti že, da se šejk več ne vrne, če govoriš odkrito.”

“Ali je res?”

“Veruj mi! Torej zakaj imate omenjeni otok?”

“Stanovališče je za šejkove ujetnike.”

“Ktere ujetnike?”

“On lovi potnike, ki prihajajo po reki ali ob bregovih in jim vse vzame. Če nimajo ničesar, jih umori; če so pa bogati, jih pridrži pri sebi, da dobi odkupnino.”

“In potem pridejo na otok?”

“Da, v kočo na otoku. Pobegniti ne morejo, ker so na rokah in nogah zvezani.”

“Kaj potem, ko dobi šejk odkupnino?”

“Umori jih vseeno, da ga ne izdajo.”

“In če ne morejo plačati?”

“Tedaj jih muči.”

“Na kakšen način?”

“Različno. Mnogokrat jih da žive zakopati.”

“Kdo mu pomaga?”

“Njegovi sinovi.”

Oni, ki me je pred bojem vjel, je bil tudi šejkov sin in sedaj vjet v dolini Deradš. Zato vprašam:

“Koliko sinov ima šejk?”

“Dva.”

“Ali je kdo v taboru?”

“Oni, ki te je hotel prej umoriti je njegov mlajši sin.”

“Ali je sedaj kaj ujetnikov na otoku?”

“Dva ali trije.”

“Kje so?”

“Ne vem, ker to zvejo samo oni možje, ki so se lova udeležili.”

“Kako jih je ugrabil?”

“Pripeljali so se v majhnem čolnu po reki in pristali zvečer ne daleč od našega tabora, nakar jih je šejk napadel.”

“Koliko časa so že vjeti?”

Pomisli nekoliko, potem pa reče:

“Že dvajset dni.”

“Kako je ravnal z njimi?”

“Nevem.”

“Ali imate mnogo košar, kjer prenašate ženske na kamelah?”

“Precej.”

Posežem v žep in vzamem nekaj novcev ven. Bil je še oni denar, ki sem ga dobil v sedlu Abu Seifa. Njegova krasna kamela mi je žal v Bagdadu poginila; denar pa mi je ostal še do danes.

“Hvala, ker si bila odkritosrčna. Tu imaš!”

“O, gospod, tvoja dobrota je večja kot — — — —”

“Ne zahvaljuj se,” jo prekinem. “Ali je strije tvojih otrok tudi ujet?”

“Da.”

“On postane prost. Pojdi k onemu malemu možu, ki jaha črnega konja in mu povej, naj ti izroči tvojo čredo. Šejk se več ne vrne.”

“Ah, gospod — —!”

“Dobro je. Pojdi in ne povej nikomur, kar si z menoj govorila!”

Odšla je, in jaz stopim iz šotora. S preštevanjem živali so že prenehali. Poiščem Halefa. Takoj prijaha k meni, ko mu pomignem.

“Kdo ti je dovolil jahati na mojem vrancu, hadži Halef Omar?”

“Hotel sem ga privaditi na moje noge, sidi!”

“No teh se pač ne bo bal. Čuj, Halef, prišla bo žena in zahtevala eno govedo in deset ovac. Izroči ji vse.”

“Poslušam, sidi.”

“Poslušaj še naprej! Vzemi v taboru tri košare in naprti jih na tri kamele.”

“Kdo se vsede v košare?”

“Poglej tja proti reki. Ali vidiš ono grmovje in drevo na sredi?”

“Vidim.”

“Tam leže trije bolni možje, ktere spravi v košare. Pojdi v šejkov šotor; kar dobiš v njem, je vse tvoje. Vzemi v šotoru tudi preproge in položi jih v košare, da bodo bolniki na mehkem ležali. Toda ne povej živi duši, kaj nosijo kamele!”

“Znano ti je, sidi, da storim vse, kakor ukažeš; toda toliko ne morem sam izvršiti.”

“Na mestu so trije Angleži in dva Hadedina. Pomagali ti bodo. Daj mi žrebec, ker prevzamem zopet nadzorstvo.”

Čez eno uro smo z vsem gotovi. Ko je bila pozornost vseh obrnjena na živino, ktero smo nameravali odpeljati, se je Halefu posrečilo odpeljati bolnike na kamelah. Vsa karavana je bila pripravljena na odhod. Poiščem si onega fantalina, ki me je zjutraj nameraval pozdraviti s svojim kolom. Ugledam ga v sredini njegovih tovarišev in jaham do njega. Lindsay s svojimi možmi stoji v bližini.

“Sir David Lindsay, ali imate morda vi, ali pa vaši služabniki pri sebi kaj podobnega vrvi?”

“Mislim, da je tu precej vrvi.”

Stopi h konjem, ki so bili še v taboru. Privezani so bili s konopcem na drogove šotorov. Vzame nož in jih odreže, nakar se vrne.

“Vidite onega rujavega patrona tam, Sir David?”

Z očmi mu dam skrivno znamenje.

“Vidim, Sir.”

“Tega izročim vam. Tri ujetnike je pomagal mučiti, raditega mora z nami. Zvežite mu trdo roke na hrbtu in privežite ga potem ob vaše sedlo; nauči naj se nekoliko brusiti podplate.”

“Zaslužil je!”

“Ne dajte mu ne jedi ne pijače, dokler ne dospemo v dolino Deradž.”

“Yes, Sir! Zelo lepo!”

“Čuvajte ga dobro. Če vam uide, tedaj se midva ločiva in gledali boste, kje dobite fowling-bulls!”

“Ga bom držal! Zakopal v zemljo!”

“Naprej torej!”

Anglež stopi do fanta in mu položi roke za vrat.

“I have the honor, mylord, z nami iti, tu je vrv za vislice!”

Prime ga zelo močno in oba služabnika ga zvežeta. Mladenič je bil sprva presenečen, potem se pa obrne k meni:

“Kaj pa to pomeni, emir?”

“Šel boš z nami.”

“Jaz nisem ujetnik in ostanem tukaj!”

Tu se pririne stara žena do njega.

“Alah kerim, emir! Kaj nameravaš z mojim sinom?”

“Spremljal nas bo na potovanju.”

“On? Zvezda moje starosti, slava svojih tovarišev, ponos našega rodu? Kaj je storil, da si ga zvezal kot morilca, katerega je dohitelo krvno maščevanje?”

“Hitro, Sir! Privežite ga na konja in naprej!”

Takoj dam znamenje za odhod in odjaham. Sprva sem imel usmiljenje s težko kaznovanim rodом. Sedaj pa, ko sem odjahal iz tabora, se mi je zdelo kot odjaham iz roparske votline.

Halef je s svojimi tremi kamelami jahal na čelu celega pohoda. Podam se k njemu.

“Ležijo udobno?”

“Kakor padišah na svojem divanu, sidi.”

“Ali so jedli?”

“Ne, pili so samo mleko.”

“Tem bolje. Že govorijo?”

“Govorili so samo posamezne besede, toda v jeziku, katerega ne razumim, efendi.”

“Najbrž je kurdsko.”

“Kurdsko?”

“Da. Menim namreč, da so zlodjevi oboževalci.

“Zlodjevi oboževalci? Alah il Alah! Gospod, čuvaj nas pred trikrat kamenjanim zlodjem! Kako se more zlodja oboževati, sidi?”

“Oni ga ne obožujejo, dasi se trdi o njih. Marljivi, delavni in pošteni ljudje so, pol kristijani, pol mohamedanci.”

“Zato tudi govore v jeziku, ki ga ne more razumeti noben moslem. Ali ti je poznan ta jezik?”

“Ne.”

Skoro skoči samega strahu raz konja.

“Ne? Sidi, ali ni res, da znaš vse na svetu?”

“Tega jezika ne razumem, kot sem ti že povedal.”

“Niti trohice?”

“Hm! Poznan mi je jezik, ki je s tem soroden; morebiti dobim par besed, da me bodo razumeli.”

“Vidiš, da sem imel prav, sidi!”

“Samo Bog ve vse; človeška vednost ni vredna ničesar. Saj niti ne vem, kako je Hana, luč tvojih očíj, zadovoljna s svojim Halefom?”

“Zadovoljna, sidi? Pri njej je prvi Alah, potem Mohamed, potem zlo-dej, ktere-ga si ji ti podaril na verižici, in za tem pride takoj hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davul al Gosara.”

“Torej ti si šele za zlodjem?”

“Ne za satanom, sidi, temveč za darilom, ki si ga ti podaril!”

“Torej bodi ji hvaležen in slušaj jo!”

Po tem opominu ga zapustim.

Umevno, da je naš povratek trajal dalje kot pa ježa v tabor Abu-Hamedov. Ko zatone zvečer solnce, dospemo do nekega mesta, ki je bilo zelo pripravno za prenočišče. Glavna stvar je bila čuvati vjete Abu-Hamede in živino; ko sem vse uredil in se že pripravljaj, da se vležem, pride Sir Lindsay k meni:

“Grozno! Strašno, Sir!”

“Kaj?”

“Hm! Neumevno!”

“Zlodja, kaj vendar! Ali so vam ujetniki pobegnili?”

“Ujetniki? No. Je dobro zvezan!”

“No, kaj zlodja je vendar tako grozno in strašno?”

“Pozabili ste glavno stvar!”

“No, kaj vendar? Govorite!”

“Gomoljike!”

Moral sem se zasmejati na glas.

“No, to je pa res grozno, sosebno, ker sem videl v tabornu Abu-Hamedov polne vreče gomoljik!”

“Kje sedaj gomoljike dobiti?”

“Jutri jih bomo imeli v izobilju, zanesite se!”

“Lepo! Good night, Sir!”

Zaspal sem, ne da bi govoril s tremi bolniki. Drugega jutra sem bil že na vse zgodaj pri njih. Košare so bile tako postavljene, da so se med seboj

lahko gledali. Njih položaj se je že precej zboljšal, da so lahko brez težave govorili.

Takoj opazim, da vsi trije govore precej dobro arabsko, dasi so včeraj v svojih bolečinah stekali le v svojem maternem jeziku. Ko se približam njih ležišču, se eden njih dvigne, predno ga morem pozdraviti, in začne s prijaznim glasom:

“Ti si!” zakliče. “Ti si! Spoznal sem te takoj!”

“Kdo sem, prijatelj moj?”

“Ti si bil, ki si prišel k meni, ko je stezala smrt svoje roke po mojem sreč. Ah, emir Kara ben Nemsī, kako sem ti hvaležen!”

“Kaj, moje ime ti je znano?”

“Znano mi je, ker dobri hadži Halef Omar nam je o tebi mnogo pripovedoval, odkar smo se zbudili.”

Obrnem se k Halefu:

“Žlobudra!”

“Sidi, kaj ne smem o tebi govoriti?” se opravičuje pritlikavec.

“Da, gotovo; toda ne naredi iz muhe slona!”

“Ali ste toliko močni, da lahko govorite?” vprašam rešene Džeside.

“Da, emir.”

“Torej dovolite, da vas vprašam, kdo ste vi?”

“Moje ime je Pali; moj tovariš se imenuje Selek, in tretjega kličejo Melaf.”

“Kje je vaša domovina?”

“Imenuje se Badri in leži severno od Mosula.”

“Kako so vas ujeli in na tako grozovit način mučili?”

“Naš šejk nas je poslal v Bagdad, da nesemo namestniku darila in pismo.”

“V Bagdad? Ali ne spadate vi pod Mosul?”

“Emir, mosulski guverner je zelo krut človek, ki nas vedno stiska; namestnik v Bagdadu pa veliko premore pri sultanu v Carigradu; torej smo bili poslani k njemu, da prosī za nas.”

“Kako ste potovali? Po reki do Mosula?”

“Ne. Šli smo do reke Gazir, kjer smo naredili splav, se peljali po reki Gazir v reko Zab in iz te reke v Tigris. Tu smo po noči stopili na suho, da prenočimo; po noči pa nas je napadel šejk Abu-Hamedov.”

“Ali vas je oropal?”

“Vzel nam je darila za namestnika, pismo in vse, kar smo imeli s seboj. Potem nas je hotel prisiliti, da pišemo svojcem za odkupnino.”

“Ali ste pisali?”

“Ne, ker smo revni in ne moremo plačati odkupnine.”

“Toda vaš šejk?”

“Tudi njemu bi morali pisati, toda branili smo se. Šejk bi sicer plačal, toda zastoj, ker bi nas Abu-Hamed vseeeno umorili.”

“Prav ste imeli. Ubili bi vas, če prav bi plačali odkupnino.”

“Ker smo se branili, so nas pričeli mučiti. Toplji so nas, privezavali cele ure za noge in roke na kole in končno so nas zagrebli v zemljo.”

“In ves čas ste bili zvezani?”

“Da.”

“Ali vam je znano, da so vaši mučitelji v naših rokah?”

“Hadži Halef Omar nam je pripovedoval.”

“Šejk prejme svojo kazen za vse hudobije.”

“Emir, nikar se ne maščuj!”

“Kaj?”

“Moslem si, in mi smo druge vere. Zopet smo dobili življenje in mu hočemo oprostiti.”

To so bili torej oboževalci hudiča!

“Motite se,” rečem; “jaz nisem moslem, temveč kristijan.”

“Kristijan! Vendar si oblečen kot moslem in imaš na sebi znamenja hadžija!”

“Ali ne more biti kristijan hadži?”

“Ne, ker noben kristijan ne sme Meko.”

“In vendar sem bil jaz v Meki. Vprašajte tega moža, ki je bil z menoj.”

“Da,” se vplete Halef v govorico, “hadži Kara ben Nemsij je bil v Meki.”

“Kakšen kristijan si, emir? Ali si Kaldejec?”

“Ne. Frank sem.”

“Ali poznaš devico, ki je Boga porodila?”

“Gotovo.”

“Ali poznaš Jezusa, sina Očeta?”

“Da.”

“Ali so ti poznani sveti angeli, ki stojijo ob tronu božjem?”

“Da.”

“Ali poznaš sveti krst?”

“Da.”

“Ali veruješ, da pride Jezus, sin Očeta, zopet na zemljo?”

“Verujem.”

“Ah, emir, tvoja vera je dobra, tvoja vera je prava; veselimo se, ker smo te spoznali! Skaži nam torej ljubav in odpusti šejku Abu-Hamedov, ker nas je mučil!”

“Videti hočem! Ali veste kam potujemo?”

“Znano nam je. Na potu smo v dolino Deradš.”

“Šejk Hadedinov vas prijazno sprejme.”

Po tem kratkem pogovoru se odpravimo naprej na pot. Spotoma najdem nekaj gomoljik, ki so Angleža zelo razveselile.

Ko mine poldan, zavijemo med gore Kanuca in Hamrin, naravnost proti dolini Deradš. Šejku Mohamed Eminu nalašč nisem hotel sporočiti o našem prihodu, da ga tembolj iznenadim; toda opazijo nas straže šejkove, ki takoj naznanijo naš prihod, nakar zavlada splošno veselje v taboru. Mohamed

Emin in Malek nam prideta nasproti. Moja čreda je bila prva, ki je dospela. —

Da dospemo do pašnikov Hadedinov, moramo skozi dolino. Pogledi, s katerimi so nas motrili ujeti Abu-Hamedi, ko smo peljali mimo njih živino, ki je bila prej njih lastnina, niso bili kaj prijazni. Konečno dospemo na ugoden prostor, in jaz razjaham.

“Kdo je v koših?” vpraša Mohamed Emin.

“Trije možje, ktere je ukazal šejk Cedar ben Huli do smrti mučiti. Povem ti vse. Kje so ujeti šejki?”

“Tu v šotoru. Pojdite!”

Pravkar stopijo šejki iz šotoru. Zadene me jezen pogled šejka Abu-Hamedov, ko me zagleda s svojo čredo.

“Ali si več vzel, kot se ti je ukazalo?”

“Meniš živalij?”

“Da.”

“Pripeljal sem toliko živine, kot se mi je naročilo.”

“Preštel bom!”

“Radi mene,” mu odvrnem mrzlo. “Vendar sem pripeljal več, kot sem nameraval.”

“Kaj?”

“Ali hočeš videti?”

“To je moja dolžnost!”

“Torej pokliči onega ujetnika!”

Pokažem na njegovega starejšega sina, ki je pravkar stopil iz šotoru. Pokliče ga k sebi.

“Pojdite z menoj!” rečem.

Mohamed Emin, Malek in trije ujeti šejki gredo za menoj, kjer so počivale kamele s košarami. Halef je pravkar ukazal Džesidom, da izstopijo.

“Ali poznaš te može?” vprašam Cedar ben Huliya.

Prestrašen odskoči; tudi njegov sin postane smrtno blede.

“Džesidi!” zakliče.

“Da, Džesidi, ktere si hotel do smrti mučiti, kakor si jih že mnogo, lopov!”

Pogleda me z divjim očesom.

“Kaj je storil?” vpraša Esla el Mahem, šejk Obeidov.

“Čakaj, da ti povem! Strmel boš, kakšnega lopova si imel za vojnega tovariša.”

Vsem zbranim povem nadrobno v kakšnem položaju sem dobil tri može. Ko umolknem, se umaknejo vsi od Cedar ben Huliya. Zajedno se je odprl pogled na uhod v dolino, kjer se je pravkar prikazal Lindsay s svojimi tovariši. Med potjo se je zamudil. Poleg njegovega konja se je vlekel šejkov mlajši sin.

Cedar ben Huli zagleda svojega sina privezanega za konja in takoj se obrne k meni:

“Alah akbar! Kaj je to! Moj drugi sin ujet?”

“Kakor vidiš je!”

“Kaj je storil?”

“Bil je pomočnik pri tvojih hudobijah. Za kazen zakopljemo tebe v zemljo, in tvoja sinova bosta morala dva dni čuvati svojega očeta — kazen, ki je veliko premajhna za tvoje hudobije. Pojdi in razveži svojega sina!”

Tu skoči hudodelec h konju Angleža in zgrabi za vrv. Sir David je pravkar razjahal ter z roko pahnil šejka od sebe: “Poberite se! Ta peba je moj!”

Tu potegne šejk Angležu eno njegovih pištol izza pasa, pomeri in sproži. Sir Lindsay se je sicer isti trenutek obrnil, vendar ga je zadela kroglja v ramo; zdajci pa počí drug strel. Bill, Irec, je dvignil puško, da brani svojega gospoda, in njegova kroglja je prodrla v šejkovo glavo. Oba njegova sinova se vržeta na strelca, toda takoj padejo drugi po njih in jih premagajo.

S strahom se obrnem od tega prizora. To je bila božja sodba. Kazen, ki sem jo določil za hudodelca, je bila premajhna. In spolnila se je tudi moja beseda, ki sem jo dal ženi: Šejk se ne bo več vrnil v tabor.

Precej časa mine, da se zopet umirimo. Tu začujemo Halefa:

“Sidi, kam naj peljem te tri može?”

“Šejk naj določi,” mu odvrnem.

Slednji stopi k bolnikom.

“Marhaba — dobrodošli! Ostanite pri Mohamed Eminu, dokler popolnoma ne ozdravite!”

Tu pogleda Selek navzgor k šejku.

“Mohamed Emin?” vpraša.

“Tako mi je ime.”

“Ti nisi Šamar, temveč Hadedin?”

“Hadedini pripadajo rodu Šamar.”

“Gospod, važno novico imam za tebe.”

“Povej!”

“Bilo je v Badri, in predno smo nastopili potovanje, sem šel do potoka, da pijem. Ob potoku je bilo več Arnavtov, ki so čuvali mladega moža. Prosil me je, da mu dam vode, in ko je pil, mi je zašepetal v uho: Pojdi k Šamarom, k šejku Mohamed Eminu, in povej, da me prepeljejo v Amadijo. Vse druge so obglavili. Jaz sem njegov sin. To je novica, katero sem zvedel med potjo.”

Šejk se skoro opoteče.

“Amad el Gandur, moj sin!” zakliče. “On je bil, on je bil! Kakšne postave je bil?”

“Tako dolg in še bolj širok kot ti, in njegova črna brada mu je segala čez prsa.

“On je! Hamdulilah! Konečno, konečno imam njegovo sled. Vese-lite se, možje, veselite se z menoj, ker danes bo praznik za vse, naj bo so-vražnik ali prijatelj! Kdaj si govoril z njim?”

“Šest tednov je od tedaj že minilo, gospod!”

“Hvala ti! Šest tednov, kako dolg čas! Toda trpel ne bo več; oslobodim ga, če tudi moram napasti Amadijo in jo premagati! Hadži Kara ben Nemsi emir, ali hočeš jahati z menoj, ali me zapustiš?”

“Jaz jaham s teboj!”

“Alah te blagoslovi! Pridimo in naznanimo veselo novico vsem Hadedinom!”

Odide v dolino, in Halef stopi do mene:

“Sidi, ali je res, da potuješ z Mohamed Eminom?”

“Potujem.”

“Jaz grem s teboj.”

“Halef, pomisli na svojo ženo!”

“Hana je v dobrem varstvu, ti pa, gospod, potrebuješ zvestega služabnika! Ali te smem spremljati?”

“Dobro, torej te vzamem s seboj; vendar vprašaj šejka Mohamed Emi-na in šejka Maleka, če ti dovolita.”

Pri oboževalcih hudiča.

Tako sem torej prišel v Mosul in čakal na avdijenco pri turškem paši.

Nameraval sem jahati z Mohamed Eminom v kurdske gorovje, da rešimo njegovega sina Amad el Gandurja s silo ali z zvijačo iz trdnjave Amadija: naloga, ki je bila sila težavna. Hrabri šejk bi se najraje napotil z vojniki eelega svojega rodu, da si pribori pot skozi turško ozemlje in napade s celo vojsko trdnjavo Amadija; vendar je bilo stotine važnih vzrokov, ki so bili proti temu načrtu. Posamezen mož bi imel več upanja na uspeh, kot cela četa Hadedinov; torej se je dal Mohamed Emin pregovoriti, da se napotimo samo trije po njegovega sina. Ti trije so bili: on, Halef in jaz.

Seveda sem moral uporabiti vso svojo zgovornost, da sem pregovoril Sir Lindsaya, da ostane pri Arabcih, ker nam bi bil na potu samo v nadlego; razumel ni arabskega in se držal kot klop svojih nepriležnih običajev, kar bi nas lahko spravilo večkrat v zadrego. Konečno se je odločil, da ostane pri Hadedinih in počaka našega povratka. Tam se je lahko posluževal ranjenega Grka Aleksandra Kolettis kot tolmača in kopal za svojimi fowling-bulls. Hadedini so obljubili, da mu pokažejo toliko razvalin, kot se mu zljubi. Niti do Mosula me ni spremljal, ker sem mu odsvetoval. Če je hotel v Mosulu naprositi varstva angleškega konzula, bi mu slednje kaj malo pomagalo. Pri Hadedinih je bil popolnoma preskrbljen.

Prepir Hadedinov s premaganimi Arabci se je popolnoma podel. Vsi trije rodovi so obljubili plačati letni davek in pustili pri Hadedinih svoje talnike. Torej se je Mohamed Emin lahko podal na daljno potovanje. Seveda z menoj v Mosul ni šel, ker bi bilo tam njegovo življenje v nevarnosti; dogovorila sva se, da se snideva v korsabadskih razvalinah. Jahali smo skupaj proti dolini Murr, Ain el Kalkan in el Kasr, kjer smo se ločili; s Halefom sva odšla v Mosul, in šejk se je s splavom prepeljal čez reko Tigris, kjer je na drugem bregu pričakoval mojega povratka iz Mosula.

Toda, kaj sem jaz nameraval in iskal v Mosulu? Menda, da poiščem angleškega konzula in ga poprosim za varstvo? Niti v glavo mi ni prišlo, ker sem bil tudi brez njega čisto brez skrbi. Toda neobhodno je bilo potrebno, da obiščem pašo, ker sem se hotel z vsem preskrbeti, kar bi mi služilo v pomoč na potovanju.

V Mosulu je vladala velikanska vročina. Nahajal sem se v pritličju, in toplomer je kazal 116 stopnji Fahrenheita. Najel sem si stanovanje v neki kleti, kjer prebivalci Mosula za časa vročine stanujejo.

Halef je sedel pri meni in snažil pištolo. Molčala sva že precej časa oba, vendar sem mu bral na obrazu, da bi rad govoril. Konečno se pa vendar obrne k meni in reče:

“Nikdar nisem mislil, sidi!”

“Koga?”

“Da Hadedinov ne bom več videl!”

“Ah! Zakaj ne?”

“Namenjen si v Amadijo, sidi?”

“Da. Saj ti je vendar že znano!”

“Znano mi je, toda pot, ki vodi tja, mi ni znan! Alah il Alah! Pot je, ki vodi v smrt in pekel!”

Pri tem je naredil obraz kot bi ga že pekli zlodji.

“Tako nevarno pa vendar ni, hadži Halef Omar!”

“Ne veruješ, sidi? Ali nisem slišal, da hočeš spotoma obiskati one tri može, ktere si rešil iz rok Abu-Hamedov, in ki so pozneje odpotovali v svojo domovino?”

“Da, obiskati jih hočem.”

“Potem sva zgubljena. Ti in jaz, obadva sva prava vernika; toda vsak vernik, ki pride k njim, je zaigral življenje in nebesa.”

“Nekaj popolno novega, hadži Halef! Kdo ti je povedal?”

“Znano je vsakemu moslemu. Ali še ne veš, da se imenuje dežela, kjer prebivajo Džesidi, Šeitanistan?”

Ah, sedaj vem, kaj misli. Bal se je Džesidov, oboževalcev hudiča. Vendar se naredim kot bi ničesar ne slutil, in vprašam:

“Šeitanistan, dežela hudiča? Zakaj?”

“Ker tam prebivajo možje hudiča, ki molijo satana!”

“Hadži Halef Omar, kje se dobijo ljudje, ki bi molili satana?”

“Ti ne veruješ? Ali še nisi nikdar slišal o takih ljudeh?”

“Ah, seveda; celo videl sem že take ljudi!”

“In vendar se delaš, kot bi mi ne verjel?”

“Saj ti res ne vrjamem.”

“In sam si jih videl?”

“Toda ne tukaj. Bil sem v deželi, daleč za velikim morjem; Franki jo imenujejo Avstralijo. Tam sem videl divje ljudi, ki so imeli satana, in kteremu so rekli Jahu. Tega molijo. V teh krajih pa ni ljudi, ki bi molili satana.”

“Sidi, bolj pameten si kot jaz in bolj pameten kot veliko drugih ljudi; včasih te pa tvoja pamet popolnoma zapusti. Vprašaj ktereга moža hočeš, ki ga srečaš, in povedal ti bo, da v Šeitanistanu molijo hudiča.”

“Ali si bil zraven, ko so ga molili?”

“Ne. Slišal sem.”

“Ali so bili oni ljudje zraven, ki so tebi pripovedovali?”

“Slišali so od drugih.”

“Torej ti povem, da jih še nihče ni videl, ker Džesidi ne puste nobenega človeka k svojim svetim obredom.”

“Ali je res?”

“Gotovo. Bila bi pač velika in izvanredna izjema, če bi dovolili kakemu tujcu vstop v svoje svetišče.”

“Vendar je znano, kaj počenjajo!”

“No in kaj?”

“Ali nisi slišal, da jih imenujejo džerag sonderan?”

“Da.”

“To je hudobno ime, dasi ne vem, kaj pomeni.”

“Meni je znano; besede pomenijo toliko kot ugaševalci lučij.”

“Vidiš, sidi! Pri svojih božjih službah, pri katerih so navzoče tudi deklice in ženske, ugašujejo luči.”

“Halef, pošteno so te nalagali in nalagali, kdor ti je to povedal. Zamenjali so Džeside z drugimi ljudmi, ki v resnici ugašujejo luči. Kaj še veš o njih?”

“V njih tempelnih imajo petelina, ktereга molijo, in to je hudič.”

“Ali je res?”

“Res, sidi!”

“O ti ubogi hadži Halef Omar! Ali imajo veliko tempelnov?”

“Da.”

“In v vsakem je petelin?”

“Da.”

“Koliko hudičev bi moralo potem biti! Kolikor jaz vem, je samo eden!”

“Da, sidi, samo eden je, toda ta je povsod. Tudi krive anjele imajo!”

“A, res?”

“Znano ti je, da kuran uči, da so samo štirje nadangelji, namreč Džebrail (Gabrijel), ki je ru el kuds (sveti duh po mohamedanskih pojmi), in ki je z Alahom in Mohamedom trojedin, ravno kot pri kristijanah Oče, Sin in Duh; nadalje Azrail, smrtni angelj, ki se imenuje tudi Abu Jaha; nadalje Mikail in končno Israfil. Hudičevi oboževalci imajo pa sedem nadangeljev, ki se imenujejo Gabrail, Mihail, Rafail, Azrail, Dedrail, Azrafil in Šemkil. Ali je to prav?”

“Prav je, ker tudi jaz verujem, da je sedem nadangeljev.”

“Ti? Zakaj?” vpraša presenečen.

“Ker nam to pripoveduje sveta knjiga kristijanov, ktereј več vrjame kot kuranu.”

“Oh, sidi, kaj moram slišati! V Meki si bil, hadži si postal in več veruješ kitabu nevernikov kot besedam preroka! Sedaj se ne čudim, da hočeš k Džesidom!”

“Lahko me zapustiš. Potujem pa sam!”

“Zapustiš? Ne! Mogoče je, da Mohamed govori samo o štirih angeljih, ker ostalih treh ni bilo v nebesih, ko je bil Mohamed tam. Bili so na zemlji, torej jih ni mogel videti.”

“Povem ti, hadži Halef Omar, da se nikar ne boj hudičevih oboževalcev. Oni ne molijo satana; da, celo z imenom ga ne imenujejo. Čisti so, zvesti, hvaležni, hrabri in odkritosrčni, kar je redka prikazen pri vernikih. Sicer se ti pa ni treba bati za tvoje zveličanje, ker ti ne bodo vzeli vere.”

“Ali me ne bodo prisilili, da molim hudiča?”

“Ne. Zagotavljam te!”

“Toda umorili nas bodo!”

“Ne tebe ne mene.”

“Toda umorili so jih že mnogo; kristijanov ne more, temveč samo moslemine.”

“Samo branili so se, ko so jih hoteli uničiti. In za to morijo samo mohamedance, ker so njih sovražniki.”

“Toda jaz sem moslem!”

“Tvoji prijatelji so, ker so moji. Ali nisi stregel onim trem možem, dokler niso ozdraveli?”

“Res je, sidi. Ne bom te zapustil, temveč šel bom s teboj!”

Tu začujem korake po stopnjicah. Dva moža vstopita. Bila sta dva aga od iregularne paševe posadke. Pri vhodu obstojita, in eden vpraša:

“Ali si ti nevernik, katerega naj vodimo k paši?”

Odkar sem se namreč dal naznaniti pri paši, sem odložil kuran, katerega sem prej nosil okoli vratu, ker tega znamenja romanja v Meko nisem smel več kazati. Vprašajoči je seveda pričakoval odgovora, ki ga pa ni dobil; da, naredim se celo kot bi ga ne videl in ne slišal.

“Ali si gluhi in slepi, da ne odgovarjaš?” vpraša surovo.

Arnavti so surovi in razbrzdani ljudje, ki pri najmanjšem povodu takoj zgrabijo za orožje in streljajo; moj namen pa ni bil od njih se ugnati v kozji rog. Raditega potegnem revolver izza pasa in se obrnem do svojega sluga:

“Hadži Halef Omar aga, povej mi, če je kdo v sobi!”

“Da.”

“Kdo je?”

“Dva častnika, ki bi rada s teboj govorila.”

“Kdo ju pošilja?”

“Paša, kateremu naj Alah podeli dolgo življenje!”

“Ni res! Jaz sem emir Kara ben Nems; paša — Alah ga čuvaj! — bi mi poslal uljudnejše ljudi. Povej tem možem, ki imajo na jeziku psovke, mesto pozdrava, da naj se poberejo. Onemu, ki jih je poslal, naj ponovita besede, katere sem govoril s teboj!”

Arnavtska aga takoj zgrabita za svoje pištole in se vprašujoče pogleda. Kakor slučajno obrnem cev svoje pištole proti njima in gledam mračno, kar se je dalo.

“Torej, hadži Halef Omar aga, kaj sem ti zapovedal?”

Hadži je bil istih mislij kot jaz. Tudi on je že držal v roki svoje revolverje. S ponosnim obrazom stopi do vrat in reče:

“Čujte, kaj vam povem! Ta hrabri in slavni efendi je emir hadži Kara ben Nemsī, in jaz sem hadži Halef Omar aga ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud el Gosara. Slišala sta, kaj vama je zapovedal moj efendi! Pojdita in spolnita njegovo povelje!”

“Ne gremo, ker nas je paša poslal!”

“Torej vrnita se k paši in povejta mu, naj pošlje bolj uljudne može! Kdor pride k mojemu efendiju, mora sezuti čevlje v predsobi in prijazno pozdraviti.”

“Pri neverniku — — —.”

V tem trenutku se tudi jaz dvignem in stopim proti njima.

“Ven!”

“Naročilo imamo — — —.”

“Poberita se ven!”

Čez sekundo sva bila s Halefom že sama. Paševa aga sta spoznala, da se z menoj ni šaliti. — Orijentalca se mora poznati. Kdor je pri njih zaničevan, si je sam kriv. Nekoliko osebnega poguma in precej neskromnosti, podpirano po oni lepi čednosti, ki jo imenujemo surovost, ima vedno dober uspeh pri teh ljudeh. Seveda pride človek mnogokrat tudi v položaj, ko ne sme zameriti takoj. Tedaj je pa najbolje, da se naredi, kot: ne vidi nič, ne sliši nič. Seveda treba je vedno poznati razmere dotičnega kraja in razsoditi, kaj je bolje: potrpežljivost ali surovost, nabasano orožje ali roko v mošnji z denarjem.

“Sidi, kaj si storil!” reče Halef.

Bal se je kljub svoji neustrašenosti posledic tega nastopa.

“Kaj sem storil? No, oba lumpa sem vrgel iz svojega stanovanja!”

“Ali poznaš Arnavte?”

“Krovoželjni so in maščevalni.”

“Res je. Ali nisi videl v Kairi, da je eden njih ustrelil neko žensko samo, ker se mu ni mogla umakniti, ker je bila slepa?”

“Da, videl sem. Teh dveh patronov pa se nama ni bati.”

“In poznaš pašo?”

“On je prav dober mož.”

“Dober, sidi? Pol Mosula je praznega, ker se ga vsi boje. Ne mine dan, ko ne ukaže naložiti vsaj dvajset ljudem udarce na zadnji del telesa. Kdor je bogat, jutri ne živi več, in premoženje dobi paša. Arabske rodove hujska, da se med seboj pobijajo, in potem gre z vojsko nad zmagovalca, da mu vzame plen. Svojim Arnavtom govori: Pojdite, razbijajte, morite, toda prinesite mi denarja! Oni ga ubogajo, in paša je že bolj bogat kot pa-

dišah. Kdor je še danes njegov zaupnik, ga vtakne jutri v luknjo in poju-trajšnjem mu vzame glavo. Sidi, kaj stori z nama?"

"Počakajva!"

"Nekaj ti hočem povedati, sidi. Takoj, ko zapazim, da kuha kaj zoper tebe, grem k njemu in ga ustrelim."

"Saj ga niti videl ne boš, ker grem sam k njemu."

"Sam? Tega jaz ne dovolim. Jaz grem s teboj!"

"Ali te smem vzeti s seboj, če hoče videti samo mene?"

"Alah il Alah! Torej moram ostati doma. Toda prisegam pri preroku in pri vseh kalifih; če ne boš danes zvečer doma, mu naznamim, da mu hočem razkriti jako važno stvar: vzprejel me bode, in potem mu poženem dve krogelji v glavo!"

Govoril je resno, in prepričan sem bil, da bo svojo prisego spolnil. Take prisega on nikdar ni prelomil.

"Toda Hana, tvoja žena?"

"Jokala bo, toda na mene bo ponosna. Moža, ki zapusti svojega efen-dija, ne sme ljubiti."

"Hvaležen sem ti, dragi Halef! Toda prepričan sem, da se mi ničesar ne zgodi."

V kratkem času začujem ponovne korake. V sobo stopi navaden vojak. Čevlje je zunaj odložil.

"Salama!" pozdravi.

"Salam! Kaj hočeš?"

"Ali si ti efendi, ki hoče govoriti s pašo?"

"Da."

"Paša — Alah naj mu podari tisoč let — ti je poslal nosilnico. Takoj pridi k njemu!"

"Pojdi. Jaz pridem za teboj!"

Ko zgine med vratmi, reče Halef:

"Sidi, ali vidiš, da se bliža nevarnost?"

"Zakaj?"

"Paša ni poslal k tebi ago, temveč navadnega vojaka."

"Naj bo, kdor hoče; samo ne skrbi preveč."

Stopim iz sobe po stopnjicah. Ah! Pred hišo me čaka nosilnica in okoli nje skoraj dvajset Arnavtov. Oboroženi so bili od nog do glave, in eden agov, ki je bil že prej pri meni, je poveljeval. Dva nosača sta držala nosilnico.

"Vstopi!" zapove aga s temnim obrazom.

Vstopim prav neprisiljeno, ker so bili vojaki mnenja, da sem njih jetnik. Nesejo me v diru, dokler ne pridemo do nekih vrat, kjer počakajo.

"Izstopi in pojdi za menoj!" zapove aga s prejšnjim glasom.

Pelje me po stopnjicah navzgor, do neke sobe, kjer je čakalo več čast-nikov, ki so me pogledovali s temnimi pogledi. Pri vходу je stalo nekaj ci-vilistov, katerim sem bral na obrazu, da se v levjem brlogu kaj slabo poču-

tijo. Naznanijo me takoj, in ko sezujem svoje sandale, ktere sem v ta namen vzel s seboj, vstopim:

“Salam aalejkum!” pozdravim, prekrižam roke čez prsa in se priklonem

“Sal — — —.”

Paša na enkrat preneha s pozdravom in vpraša:

“Tvoj sel mi je povedal, da hoče z menoj govoriti neki Nemeec.”

“Tako je.”

“Ali so Nemci moslemini?”

“Ne, kristijani so.”

“In vendar si se drznil mene pozdraviti z mosleminskim pozdravom?”

“Ker si ti moslem, ljubljeneec Alaha in ljubljeneec padišaha — Bog ga čuvaj! — Ali naj te pozdravim s poganskim pozdravom?”

“Tujec, pdrzen si!”

Pogleda me zvito, lokavo. Paša ni bil velik in zelo suhe postave, in njegove poteze na obrazu bi bile prav vsakdanje, da ni kazal na obrazu izraza lokavosti in grozovitosti. Levo lice je bilo grozno otečeno, in poleg njega je stala sreberna posodica, v katero je pljuval. Vsa njegova obleka je bila svileni. Ročaj njegovega bodala se je svetil v dijamantih; na prstih se mu je bliščalo več dragocenih prstanov in pipa, iz ktere je kadil, je bila najkrasnejša, kar sem jih kdaj videl.

Ko me nekaj časa gleda od nog do glave, me vpraša:

“Zakaj se nisi dal predstaviti po svojem konzulu?”

“Nemci nimajo konzula v Mosulu, in drugi konzuli so mi ravnotako tuji kot ti. Sam imaš ostro oko, da spoznaš, kar je prav, in ne potrebuješ konzula, ki bi me predstavil.”

“Mašalah! Govoriš res drzovito! Govoriš kot bi bil zelo slaven mož!”

“Ali bi se sicer drznil tebe obiskati?”

Odgovarjal sem mu zelo po domače, kar je nanj naredilo precejšen utis.

“Kako se imenuješ?”

“Hasredin (visokost) več imam imen.”

“Več? Kolikor jaz vem, ima človek samo eno ime!”

“Navadno. Pri meni je pa drugače. Kamor sem doslej še prispel, so me drugače imenovali.”

“Torej si videl že mnogo dežel in narodov?”

“Da.”

“Povej mi imena narodov!”

“Osmani, Francozi, Angleži, Španci, Portugaleci, Kitajci — — —”

Našel bi mu seveda še celo vrsto imen; iz uljudnosti sem postavil Osmane na prvo mesto. Pri vsaki besedi so se njegove oči večale. Konečno pa me prekine:

“Hei—hei! Ali je toliko narodov na zemlji?”

“Še več, veliko več!”

“Alah akbar, Bog je velik! Ustvaril je toliko narodov kot mravlji v mravljišču. Mlad si še. Kako je mogoče, da si že toliko dežel oblskal? Koliko si bil star, ko si odpotoval iz svoje domovine?”

“Štel sem osemnajst let, ko sem se napravil na pot v Ameriko.”

“In kaj si po poklicu?”

“Pišem v častnike in knjige, ktere se potem tiskajo.”

“Kaj pišeš?”

“Ponajveč, kar vidim na svojem potovanju, in kar doživim.”

“Ali pišeš v časopisih tudi o možeh, s kterimi govoriš na svojih potovanjih?”

“Omenim samo najbolj imenitne.”

“Tudi mene?”

“Tudi tebe.”

“Kaj boš napisal o meni?”

“Kako naj vem, že sedaj, paša? Ljudi popišem tako, kot so z menoj govorili.”

“In kdo bere, kar napišeš?”

“Mnogo tisoč imenitnih in priprostih ljudi.”

“Tudi paše in knezi?”

“Tudi.”

V tem trenutku začujem z dvorišča odmev udarcev in stokanje kaznovanega. Preneham govoriti in pričenem poslušati.

“Nikar ne poslušaj,” reče paša. “Mojega hekima (zdravnika) kaznujejo.”

“Tvojega zdravnika?” vprašam začuden.

“Da. Ali si že kdaj imel zobobol?”

“Kot otrok.”

“Torej veš, kako boli. Mene trga zob. Ta pes bi ga moral izdreti; toda bil je tako nespreten, da me je zbolelo. Sedaj dobi zaslužen kaznen. Ust niti zapreti ne morem več.”

Ust ne more zapreti? Morebiti je zdravnik zob že izdrl, nakar je zob ostal v ustih, ne da bi paša vedel? Takoj sklenem uporabiti priliko.

“Ali mi pokažeš bolni zob, paša?”

“Ali si hekim?”

“Kakor nanese.”

“Torej poglej! Zdolaj na levi!”

Odpre prav na široko usta, in jaz pogledam med zobe.

“Ali mi dovoliš, da potipljem zob?”

“Če me ne bo bolelo!”

Skoro bi se prestrašenemu paši v obraz posmejal. Bil je kočnjak in komaj še visel med mesom; treba je bilo samo prijeti za zob in zunaj je bil.

“Koliko udarcev dobi hekim?”

“Šestdeset.”

“Ali mu hočeš ostale odpustiti, če ti povlečem zob iz ust brez bolečine?”

“Saj ga ne moreš?”

“Lahko.”

“Dobro! Toda če me bo bolelo, tedaj dobiš ti udarce, ki bodo zdravniku odpuščeni.”

Zaploska v roke in častnik stopi v sobo.

“Spustite hekima! Ta tujec je prosil zanj.”

Mož se oddalji z začudenim obrazom.

Sedaj posežem z dvema prstoma v paševa usta, potipljem najprvo — radi hokus-pokusa — po drugih zobeh, zagrabil nato bolni zob in ga potegnem ven. Bolnik zamiži, navidez pa ne čuti, da je zob že zunaj. Zgrabi me za roko ter jo potisne od sebe.

“Če si zdravnik, ne išči šele zoba! Tu so klešče!”

Pokaže na tla. Njegov zob skrijem med prste in se pripognem. Na tleh poberem stare klešče, s katerimi bi lahko žeblje ruval, ali pa pripravne za kovača. Sklenem torej s pašo se poigrati. S kleščami potegnem po paševih zobeh.

“Pazi, če te bo bolelo! Bir — iki — ič — ena, dve, tri! Tu je nepopoljšljivec, ki ti je prizadjal tolike bolečine!” V roko mu dam zob.

Pogleda me skoro neverjetno.

“Mašalah! Ničesar nisem čutil!”

“Tako delajo naši zdravniki, paša!”

Z roko poseže v usta; nato pogleda zob, in šele sedaj se prepriča, da je slednji res zunaj.

“Velik zdravnik si! Kako naj te imenujem?”

“Arabei me kličejo Kara ben Nemi.”

“Ali vsak zob tako lahko izdereš?”

“Hm! Kakor so okoliščine!”

Zopet zaploska z rokami in prejšni častnik se prikaže.

“Vprašaj v celi hiši, če koga zobje bole?”

Adjutant zgine in meni se zazdi kot bi sam začutil zobobol, dasi je bil pašev obraz kaj prijazen.

“Zakaj nisi takoj šel k meni, ko sem poslal svoje častnike k tebi?”

“Ker so me psovali.”

“Pripoveduj!”

Povem mu celo zgodbo. Pozorno me posluša, in ko skončam, dvigne grozeče svojo roko.

“Nisi ravnal prav. Zapovedal sem, in ti bi moral takoj oditi. Hvali Alaha, ki ti je razodel, kako se zobje pulijo iz ust!”

“Kaj bi storil z menoj?”

“Kaznoval bi te. Kako, sam ne vem!”

“Kaznoval? Tega bi ne storil!”

“Mašalah! Zakaj ne? Kdo bi me oviral?”

“Sam sultan!”

“Sultan?” vpraša presenečen.

“Nihče drug. Ničesar nisem zakrivil in prav lahko zahtevam, da so tvoji age uljudni z menoj. Ali morda meniš, da ta pergament nosim s seboj za šalo? Vzemí in beri!”

Pergament razgane, in ko ga površno pogleda, ga pritisne na čelo, usta in sree.

“Budjeruldi padišaha — Alah naj ga blagoslovi!”

Bere, zloži skupaj in mi zopet vrne listino.

“Torej si ti v gielgeda padišahnin, v padišahovej senci! Kako si prišel do te časti?”

“Ti si guverner v Mosulu! Kako si prišel do te časti, o paša?”

“Res, predrzen si! Jaz sem guverner tukajšnjega okraja, ker me razsvetljuje solnce padišahove milosti.”

“In jaz sem v gielgeda padišahnin, ker se sveti nad menoj milost velikega sultana. Padišah mi je dovolil, da obiščem vse njegove dežele, nakar bom spisal velike knjige in poročal, kako so me sprejeli prebivalci sultanovih dežel.”

To je imelo učinek. Pokaže na krasno smirnsko preprogo poleg sebe. “Vsedi se!”

Nato zapove črnemu dečku, ki je bil v sobi za njegovo postrežbo, da prinese meni kavo in pipo.

Prineso tudi moje sandale, ktere sem moral takoj obuti. Nato se pa zapleteva v živahen pogovor, kadiva in pijeva kot dva stara znanca. Vedno bolj me je bil vesel, in da to veselje in naklonjenost tudi dejanski pokaže, zapove, da pripeljejo v sobo oba arnavtska aga. Pogleda ju mračno in reče:

“Zapovedal sem vama, da pripeljeta tega beja k meni?”

“Zapovedal si, gospod!” odvrne prvi.

“In vidva ga nista pozdravila? Ko sta stopila v njegovo sobo, sta imela čevlje na nogah! Da, celo nevernika sta ga imenovala!”

“Rekla sva mu nevernik, ker si ga sam tako imenoval!”

“Molči, ti pes, in povej, če sem ga res imenoval nevernika!”

“Gospod, ti si — —.”

“Molči! Ali sem ga imenoval nevernika?”

“Ne, paša.”

“In vendar si trdil! Pojdita na dvorišče! Vsak izmed vaju dobi petdeset udarcev na podplate. Sporočita bastonadžiju moje povelje!”

No, to je bil pač zelo ljubezniv dokaz paševega prijateljstva napram meni. Petdeset udarcev? Bilo je preveč. Deset, kvečjem petnajst bi jima privoščil. Sklenem torej, da ju zagovarjam.

“Pravično sodiš, o paša!” rečem. “Tvoja modrost je vzvišena, toda tvoja dobrota je še večja. Milost je pravica vseh cesarjev, kraljev in vladarjev. Ti si mosulski knez in se boš usmilil teh dveh mož!”

“Teh lumpov, ki sta tebe razžalila? Ali ni vseeno, kot bi mene razžalila?”

“Gospod, vzvišen si nad njima kot zvezda na nebu. Šakal laja na zvezde, slednje ga pa ne slišijo in svetijo naprej. V zapadnih deželah bodo slavili tvojo dobroto, ko bom pripovedoval, da si uslišal mojo prošnjo.”

“Psa nista vredna, da jim oprostim; toda da sprevidiš, kako te ljubim, naj jima bo kazen odpuščena. Poberita se, in ne prikažita se danes več pred naše obličje!”

Ko zapustita sobo, me vpraša paša:

“Po kterež deželi si nazadnje potoval?”

“Po Egiptu. Nato sem šel po puščavi do tebe.”

Odgovoril sem mu na ta način, ker se mu nisem hotel lagati in tudi ne povedati, da sem bil pri Hadedinih.

“Po puščavi? Po kateri? Menda po sinajski puščavi! Slaba pot to; toda hvali Boga, da si šel po tej poti!”

“Zakaj?”

“Ker bi sicer prišel med Šamarje in Hadedine, ki bi te ubili.”

Če bi on vedel, da sem se zanje celo boril!

“Ali so Šamarji res tako zli ljudje, visokost?” ga vprašam.

“Predrznina in roparska druhal so, ktero kmalu uženem v kozji rog. Ne plačujejo niti davkov ne tributa, in radi tega jih hočem uničiti.”

“Ali si poslal svoje čete proti njim?”

“Ne. Svoje Arnavte porabim za boljše stvari.”

Te “boljše stvari” je lahko tolmačiti: Arnavti so kradli po mestu in bogatili pašo.

“Ah, meni se nekaj dozdeva!”

“Dozdeva?”

“Pameten vladar prizanaša svojim in uničuje sovražnika s tem, da dela med njim razpor!”

“Alah il Alah! Nemci niso neumni ljudje. Res, naredil sem, kot si pravkar omenil.”

“Ali se je posrečilo?”

“Vražje slabo. In veš, kdo je vsemu kriv?”

“Kdo?”

“Angleži in neki tuj emir. Hadedini so najbolj hrabri med Šamari. Nje sem moral uničiti, ne da bi tekla kri mojih vojakov, zato sem poslal nad nje tri arabske rodove. Tu pride Anglež z nekim emirjem in pridobi druge Arabce, da pomagajo Hadedinom. Moji zavezniki so bili vsi ubiti ali vjeti. Zgubili so velik del svojih čred in plačevati morajo še letni davek.”

“Kterega rodu je bil emir, ki si ga omenil?”

“Nihče ne ve; toda govori se, da ni človek. Ponoči strelja na leva; njegova krogla drvi milje daleč, in njegove oči se v temi svetijo kot ogenj v peklju.”

“Ali ga nisi mogel prijeti?”

“Skušal bom, vendar imam malo upanja. Abu-Hamedi so ga nekoč že vjeli; toda ušel jim je po zraku.”

Dobri paša je bil precej babjeveren. Niti slutil ni, da ta vražji lump poleg njega kavo pije.

“Pa kdo ti je vse to povedal visokost?” ga vprašam.

“Neki Obeid, ki je prišel k meni, ko je bilo že prepozno. Hadedini so že pobrali črede.”

“Ali jih boš kaznoval?”

“Da.”

“Tako?”

“Hotel sem, vendar sem se premislil, dasi je moja vojska že zbrana. Ali si že bil pri razvalinah v Kufjundšiku?”

“Ne.”

“Tam so zbrani moji vojaki, ki so bili namenjeni proti Šamarjem, toda premislil sem se in vojske pošljem drugam.”

“Smem vprašati kam?”

“Moja skrivnost je, in živa duša ne sme vedeti. Menda ti je znano, da se morajo diplomatske skrivnosti varovati!”

Sedaj vstopi mož, katerega je paša prej poslal vprašat, če ima kdo zobobol v hiši. Napeto pričakujem njegovega sporočila, ker nisem bil prav nič pri volji s kovaškimi kleščami Arnavtom izdirati zobe — in sicer brez bolečine.

“No?” vpraša guverner.

“Oprosti, o paša; v hiši ni človeka, ki bi trpel na zobobolu!”

“Tudi tebe ne boli zob?”

“Ne.”

Kamen se mi odvali od srca. Ljubeznivi paša pa se žalostno obrne k meni:

“Škoda! Priliko bi imel, da pokažeš svojo umetnost. Morebiti dobiš kaj dela jutri ali pojutrajšnjem.”

“Jutri in pojutrajšnjem ne bom več tukaj.”

“Ne? Ti moraš ostati. Stanoval boš v moji palači, in stregli ti bodo, kakor bi bil ti paša. — Pojdi!”

Slednje povelje da častniku, ki takoj odide. Odgovorim mu:

“In vendar te moram sedaj zapustiti, nakar se zopet vrnem.”

“Kam si namenjen?”

“V kurdske gorove.”

“Kako daleč?”

“Še nisem določil; morebiti do Tura Šina, morebiti celo do Džula-merik.”

“Zakaj potuješ v te kraje?”

“Spoznati hočem ljudi v onih krajih in dognati kake rastline in cvetlice uspevajo v kurdskih gorah.”

“In zakaj se ti tako mudi, da nečeš pri meni ostati vsaj za par dni?”

“Ker rastline, katere iščem kmalu ovenejo.”

“Ljudi v kurdskih gorah ti ni treba obiskati. Večinoma so roparji in Džesidi, katere naj Alah prekolne! Toda rastline? Čemu? Ah res, zdravnik

si in potrebuješ zdravilna zelišča. Vendar, ali si že pomislil, da te Kurdi lahko ubijejo?"

"Bil sem že pri hujših ljudeh kot so Kurdi."

"Brez spremstva? Brez Arnavtov in baši-bozukov?"

"Da. Imam ostro bodalo in dobro puško, in — — — saj imam vendar tudi tebe, paša."

"Mene?"

"Da. Tvoja moč seza do Amadije!"

"Ravno do tega mesta. Amadija je mejna trdnjava mojega okraja. Tam imam kanone in posadko, ki šteje tristo Arnavtov."

"Amadija je pač močna trdnjava?"

"Ne samo močna, celo nepremagljiva je. Ona je ključ proti deželi svobodnih Kurdiv. Toda celo podjarmljeni rodovi so uporni in hodobni."

"Videl si moj bu-djeruldi torej me moraš varovati. S to prošnjo sem prišel k tebi."

"Prošnjo uslišim, vendar pod enim pogojem."

"Imenuj ga!"

"Da prideš zopet k meni in ostaneš moj gost."

"Ta pogoj rad sprejemem."

"S seboj ti dam dva kavasa (policista), ki ti bosta stregla in varovala. Ali veš morda, da te pot pelje skozi naselbine Džesidov?"

"Znano mi je."

"To je zelo hudobno in nepokorno ljudstvo, kateremu moramo vedno kazati zobe. Oni molijo hudiča, ugašujejo luči in pijejo vino."

"Saj vino piti ni nič hudega."

Pogleda prav lokavo od strani.

"Ali piješ ti vino?"

"Pa prav rad."

"Ali ga imaš s seboj?"

"Ne."

"Menil sem, da ga imaš, potem — — — potem — — — bi te pred tvojim odpotovanjem obiskal."

Ker mi je razodel to skrivnost, namreč, da sam rad pije vino, sem spoznal, da sem si že precej pridobil njegovo zaupanje. Ker se s tem lahko okoristim, začnem:

"Obišči me, vino lahko preskrbim."

"Tudi takega, ki brizga?"

Gotovo je imel v mislih šampanjec.

"Ali si ga že kdaj pil, paša?"

"Ah, ne! Ali ne veš, da je prerok prepovedal piti vino? In jaz sem zvest privrženec kurana."

"Vem. Toda tako brizgajoče vino se naredi lahko umetnim potom, in potem ni več pravo vino!"

"Torej znaš ti narediti brizgajoče vino?"

"Da."

“Toda to traja dolgo časa — morebiti cel teden, cel mesec?”

“Ah ne, samo nekaj ur.”

“Ti, kaj ko bi meni naredil tako vino?”

“Rad, toda nimam vseh priprav, ki so potrebne, da se naredi vino.”

“Kaj rabiš vse?”

“Steklenice.”

“Pri meni jih dobiš.”

“Sladkor in rozine.”

“Jih dobiš od mene.”

“Jesih in vodo.”

“Pri mojem kuharju je vsega v obilici.”

“In potem še nekaj, kar se dobi samo v lekarni.”

“Ali je zdravilo?”

“Da.”

“Moj hekim ima lekarno. Ali potrebuješ še kaj?”

“Ne. Toda dovoliti mi moraš, da naredim vino v tvoji kuhinji!”

“Če te smem gledati, ko boš kuhal?”

“Nemogoče, paša. Pripraviti vino, katerega sme moslem piti, vino, ki brizga in poživilja dušo, to je zelo velika skrivnost!”

“Torej ti dam, kar zahtevaš.”

“Tako važne skrivnosti se ne sme prodati. Pove se samo prijatelju.”

“Ali nisem jaz tvoj prijatelj, Kara ben Nemsí? Rad te imam in vse ti bom dovolil, česar me boš prosil.”

“Znano mi je, paša, in raditega boš zvedel za skrivnost, kako se dela vino. Koliko steklenic ti naj napolnim?”

“Dvajset. Morda je preveč?”

“Ne. Pojdiva v kuhinjo!”

Mosulski paša je bil prav gotovo skrivni prijatelj dobrega vina. Na bašejo nam znova ugasle pipe, nato se pa podava v kuhinjo.

Gospodje v predsobi so debelo gledali, ko me zagledajo ob paševi strani korakati s pipo v ustih; paša pa jih še ne pogleda ne. Kuhinja je bila v pritličju; temen prostor z velikanskim ognjiščem, kjer je gorel velik ogenj; počez pa je bil obešen velik kotel poln vrele vode, ki je bila pripravljena za kavo. Pet ali šest adutov je sedelo na tleh in kadilo iz pip. Gotovo še paša nikdar ni bil v kuhinji, ker pri njegovem prihodu so ljudje kar strmeli v njega. Niti dvignejo se ne od tal in pašo gledajo z izbuljenimi očmi.

“Na noge, lenuhi, sužnji! Ali me ne poznate, ker sedite pred meno, kot bi bil vaš tovariš?”

Skočijo po koncu in se mu vržejo pred noge.

“Ali imate vročo vodo?”

“Tam se kuha, gospod,” odvrne eden, ki je bil najbrž glavni kuhar; bil je namreč najbolj zamazan in najbolj debel izmed vseh.

“Prinesi rozine, lump!”

“Koliko?”

“Koliko potrebuješ?” me vpraša.

Pogledam, koliko je vode v kotlu in pokažem na prazno posodo.

“Napolnite to posodo trikrat z rozinami!”

“In sladkorja?”

“Še enkrat toliko.”

“Jesiha?”

“Deseti del.”

“Ali ste slišali, pasjedlakci? Poberite se!”

Vsi beže iz kuhinje in kmalu prinesejo zahtevano. Najprvo ukažem rozine oprati in jih stresem nato v vrelo vodo. Zapadni fabrikant s šampanjcem bi se mi smejal, jaz pa nisem imel časa, ker kemičnega spomina dobrega paše nisem hotel obtežiti s preobilimi opravki.

“In sedaj v lekarno!” rečem paši.

“Pojdi!”

Paša stopa naprej in me pelje v neko sobo, ki je bila tudi v pritličju. V njej je ležal ubogi pašev zdravnik z zavezanimi nogami. Paša ga sune z nogo.

“Vstani, nepoboljšljivec in skaži meni in temu efendiju čast, ki nama pristoja. Zahvali se mu, ker on je prosil za tebe, da se ti je del kazni odpustil. Vedi, ničvrednež, da mi je vzel iz ust zob, ne da bi jaz kaj čutil. Zapovem ti, da se mu zahvališ!”

Ah, kakšno veselje je biti telesni pašev zdravnik! Ubogi siromak se vrže pred menoj na kolena in poljubi rob mojega plašča. Nato pa vpraša paša: —

“Kje je lekarna?”

Zdravnik pokaže na veliko, črvivo omaro.

“Tukaj, paša!”

“Odpri!”

V omari zapazim celo zbirko rož, obližev, mazil, listov, amuletov in drugih stvari, ki so mi bile popolnoma neznane, in vse v divjem neredu. Vprašam ga, če ima ogljeno kislec natron in kislino vinskega kamena. Prvega je bilo dovolj, drugega pa le majhen košček.

“Ali imaš vse?” vpraša paša.

“Vse.”

Zdravnika v slovo še enkrat brene in mu zapove:

“Zapomni si imena obeh stvari in preskrbi jih veliko množino. Potrebujem jih, kadar je konj bolan. Če pozabiš imena, dobiš petdeset udarcev na gole podplate!”

Vrneva se v kuhinjo. Prineso nam steklenice, lak, žice in mrzlo vodo, nakar zapodi paša vse ljudi iz kuhinje. Nihče ni smel zvedeti za veliko skrivnost, kako se naredi vino, ki ni vino, torej ga more piti vsak moslem mirne vesti.

Nato sva kuhala, pekla, hladila, napolnjevala in pečatila, da je paši pot tekel v debelih kapljah po čelu in obrazu; ko sva bila gotova, pokliče zopet služabnike v kuhinjo, da odneso steklenice v najhladnejši kraj kleti. Eno

steklenico pa vzame paša s seboj za "poskušnjo" in jo nese lastnoročno skozi predsobo in dvorano, kjer sva že prej govorila.

"Ali naj pričneva?" vpraša.

"Ne, ker se še ni dovolj ohladilo."

"Pa pijva gorkega!"

"Gorak ne diši."

"Mora dišati!"

Seveda je moral, ker je paša zapovedal. Slednji da prinese dva kozarca, prepove strogo, da nihče ne stopi v sobo in odviije žico pri vratu steklenice.

Bumf — zamašek zleti proti stropu.

"Alah il Alah!" zakliče prestrašeni paša.

Brizgajoč teče umetno vino iz steklenice. Hitro nastavim spodaj svoj kozarec.

"Mašalah, vino res brizga!"

Paša zazija in potisne vrat steklenice v usta. Ko jo zopet potegne iz ust, je bila skoro prazna.

"Saltanatli — krasno! Čuj, prijatelj moj, rad te imam! To vino je celo boljše kot voda iz svetega vodnjaka zem-zem!"

"Ah, res?"

"Res, res. Celo boljše je kot voda havus kevser, ktero pijejo v paradizu. Ne samo dva, temveč štiri kavase (policeiste) ti dam na pot za spremstvo."

"Hvala! Ali si dobro zapomnil, kako se dela vino?"

"Natančno. Nikdar ne pozabim."

Ne da bi pomislil, da sem tudi navzoč, ali da stojita dva kozarca pred njim, odpre usta in ne zeha prej piti, dokler ni steklenica prazna.

"Bomboš! Končano je! Zakaj ni bila večja!"

"Vidiš, kako dragocena je bila moja skrivnost?"

"Pri preroku, vidim! Pametni ljudje ste res v Evropi! Toda dovoli, da te za trenutek zapustim!"

Vstane in gre iz sobe. Ko se zopet vrne, prinese nekaj pod kaftanom skritega. Ko se vsede, odviije svoj plašč. Bili ste — dve steklenici. Moral sem se smejati.

"Ali si jih sam prinesel?" ga vprašam.

"Kendi — sam! Tega vina, ki ni vino, se ne sme nihče dotakniti. Zapovedal sem to vsem ljudem, in kdor se steklenice samo pritakne, ga dam preteptsti do smrti!"

"Ali boš še pil?"

"Zakaj ne? Ali ni krasna ta pijača?"

"Toda povedal sem ti že, da ima to vino šele tedaj dober okus, ko je mrzlo."

"Joj, kako tekne šele tedaj, ko je že zdaj tako okusno! Čast Alahu, ki pusti rasti rozine, sladkor, vodo, jesih in zdravila, ki razveseljujejo srca vernikov!"

In zopet pije, ne da bi pomislil na mene. Njegov obraz je žaril zadovoljstva, in ko spije drugo steklenico, reče:

“Priatelj, nihče na svetu ni tebi jednak. Štirje kavasi niso dovolj za tebe; dobiš jih šest!”

“Velika je tvoja dobrota, paša; vedno in povsod jo bom hvalil!”

“Ali boš drugim povedal tudi koliko sem spil?”

“Ne, o tem bom molčal; omenil ne bom niti onega, kar sem jaz spil.”

“Mašalah, prav imaš! Pijem in ne mislim na tebe. Daj mi svoj kozarec, odprl bom še eno steklenico.”

Sedaj poskusim sam, kar sem zmesil skupaj. Dišalo je kot neshlajena soda voda, zmešana z godljo rozin in sladkorja; za pašev želoдец je pa bilo izvrstno.

“Veš kaj,” reče, ko še prej dobro potegne iz steklenice, “da je šest kavasov še vedno premalo za tebe? Deset policistov te bo spremljalo na potu in čuvalo!”

“Hvala, o paša!”

Če bo paša še nadalje tako pil, bom končno prisiljen nastopiti svoje potovanje s celo vojsko kavasov, kar bi me na potovanju zelo oviralo.

“Torej podal se boš v deželo hudičevih oboževalcev,” začne. “Ali poznaš njih jezik?”

“Ali ni kurdski?”

“Da, kurdsko narečje. Le nekteri govore arabsko.”

“Kurdskega ne znam.”

“Torej ti dam s seboj tolmača.”

“Morebiti ga ne bom potreboval. Kurdsko je sorodno s perzijskim narečjem, katerega razumem.”

“Jaz sploh ne znam ne kurdskega, ne perzijskega, torej moraš sam vedeti, če potrebuješ dragomana (tolmača.) Vendar ne mudi se dolgo v njih deželi. Ne spočij se pri njih, temveč jahaj naprej.”

“Zakaj?”

“Ker lahko prideš v neprimike.”

“Kako?”

“To je moja skrivnost. Povem ti samo, da ti zamore postati nevarna straža, katero dobiš od mene. Pij!”

To je bila že druga skrivnost, o kateri je govoril.

“Tvoji ljudje me spremljajo samo do Amadije?” ga vprašam.

“Da, potem se neha moja oblast.”

“In kakšni kraji leže za Amadijo?”

“Dežela Kurdov rodu Bervari.”

“Kako se imenuje njih glavno mesto?”

“Glavni stan je grad Gumri, kjer stanuje njih bej. Dam ti priporočilo do njega; če bo imelo vspeli, ne vem. Koliko spremljevalcev imaš?”

“Enega služabnika.”

“Samo enega. Imaš dobre konje?”

“Da.”

“To je dobro, kar mnogokrat je od konja zavisna svoboda in življenje jezdeca. In škoda bi bila, če se ti prigodi nesreča, ker si bil lastnik velike skrivnosti, ktero si meni razodel. Toda hvaležen sem ti. Veš, kaj bom storil za tebe?”

“Kaj?”

Najprvo sprazne steklenico, nato pa reče z dobrovoljnim glasom:

“Veš kaj je diš-parasi?”

“Vem.”

“No?”

“Davek, katerega smeš samo ti tirjati.”

Povedal sem mu zelo milo, ker diš-parasi, “odškodnina za zobe”, je denarni davek, katerega paša na svojem potovanju pobira v krajih, kjer se ustavi, in sicer zato, ker si svoje zobe obrabi na živilih, katere mu morajo prebivalci zastonj skupaj nositi.

“Uganil si,” reče, “Izročil ti bom pismo, v katerem bom zapovedal, ti v vseh krajih izplačujejo diš-parasi, kot bi jaz sam potoval. Kdaj odpotuješ?”

“Jutri zjutraj.”

“Čakaj, da prinesem svoj pečat in takoj zgotovim pismo!”

Vstane in zapusti sobo. Ker mu nese zamorec za njim pipo, ostanem sam v dvorani. Poleg paše je ležalo nekaj papirjev, s katerimi se je pečal, predno sem vstopil v sobo. Hitro pograbil in enega odprem. Bil je načrt doline Šejk Adi. Ah! Morebiti je ta načrt v zvezi z njegovimi skrivnostmi? Dalje nisem mogel misliti, ker guverner se vrne. Na povelje vstopi njegov tajni pisar, kateremu narekuje tri pisma: enega na kurdskega beja, enega na poveljnika trdnjave Amadija in tretjega na vse občinske predstojnike in druge oblasti, kjer zapoveduje, da imam jaz pravico pobirati diš-parasi, in morajo prebivalci moja povelja enako paševim spoelnjevati.

Kaj sem hotel še več!? Namen mojega bivanja v Mosulu je bil dosežen, in zahvaliti se imam za svoje uspehe edino kisli, rozinasti godlji.

“Ali si zadovoljen?” me vpraša.

“Neskončno, o paša. Tvoja dobrota je skoraj preobsežna!”

“Ne zahvaljuj se sedaj, temveč pozneje.”

“Želim, da bi zamogel!”

“Prav lahko!”

“Kako?”

“Lahko ti že sedaj povem. Ti nisi samo zdravnik, temveč tudi častnik.”

“Kdo ti je povedal?”

“Zdravnik ali mož, ki piše knjige, bi se ne drznil mene obiskati brez konzulovega spremstva. Ti imaš padišahov budjeruldi (sultanov potni list) in vem, da pošilja padišah od časa do časa tuje častnike po svojih deželah, da mu prinašajo vojaška poročila. Priznaj, da si častnik!”

To nes pametno paševo domnevanje mi lahko koristi, torej mu nisem hotel ugovarjati. Lagati pa tudi ne, zatoorej mu diplomatično odvrnem:

“Priznati ne morem, paša. Če veš, da pošilja padišah tuje častnike, torej moraš tudi vedeti, da se to godi zelo skrivnostno. Taki častniki se ne smejo izdati.”

“Gotovo ne. Nočem te pregovarjati, toda hvaležen mi boš. To je, kar sem menil.”

“Torej, kako naj ti pokažem svojo hvaležnost?”

“Ko se vrneš iz kurdskih gor, te pošljem k Arabcem rodu Šamar, zlasti k Hadedinom. Potoval boš po njih ozemlju in mi potem sporočil, kako jih zamorem premagati.”

“Ah!”

“Da. Tebi se bo prej posrečilo kot mojim ljudem. Vem, da so častniki Frankov bolj pametni kot naši, dasi sem bil sam polkovnik in zvesto služil padišahu. Naprosil bi te, da si pogledaš tudi kraje, kjer prebivajo Džesidi; toda zdaj je že prepozno. Kar potrebujem od njih, že imam.”

Te besede so pričale, da sem prej prav slutil. V Kufjundšiku zbrane čete so imele povelje, da napadejo hudičeve oboževalce. Paša nadaljuje:

“Potuj hitro po njih krajih in ne čakaj do dneva, ko praznujejo svoj veliki praznik.”

“Kteri praznik?”

“Praznik njih svetnika; tu imaš pisma. Alah naj bo s teboj. Kedaj zapustiš jutri mesto?”

“Ob času prve molitve.”

“Torej te bo pričakovalo ob tem času deset kavasov.”

“Gospod, dva sta dovolj.”

“Tega ne razumeš. Boljše je deset kot dva; zapomni si. Dobil boš pet Arnavtov in pet baši-bozukov. Vrne se kmalu in ne pozabi, da sem ti daroval svojo ljubezen!”

Tako me odslovi in pokončne glave zapustim palačo, kamor sem prišel pred nekoliko urami še kot jetnik. Ko pridem v svoje stanovanje, dobim Halefa popolno oboroženega.

“Čast bodi Alahu, da prihajaš, sidi!” me pozdravi. “Da nisi prišel do solnčnega zahoda, bi držal svojo besedo in pašo ustrelil!”

“Tega ne dovolim; paša je moj prijatelj!”

“Tvoj prijatelj? Kako moreta tiger in človek biti prijatelja?”

“Ukrotil sem ga.”

“Mašalah! Čudež si storil. Kako se ti je posrečilo?”

“Laglje kot sem mislil. V njegovem varstvu smo in na pot dobimo deset kavasov, ki nas bodo spremljali.”

“Izvrstno.”

“Morebiti tudi ne. Poleg tega mi je paša izročil priporočilna pisma in pravico pobirati diš-parasi.”

“Alah akbar, torej si postal paša! Toda povej, sidi, kdo mora ubogati: jaz kavase ali oni mene?”

“Oni tebe, ker nisi moj sluga, temveč hadži Halef Omar aga, moj spremljevalec in varuh.”

“To je dobro, in povem ti, sidi, da bodo molili še kozje molitvice, če me ne bodo spoštovali!”

Guverner je držal besedo. Ko se Halef drugega jutra prebudi in pogleda skozi vrata, ga pozdravi deset policistov, ki so sedeli na konjih pred vratmi njegovega stanovanja. Takoj me zbudi, in požurim se, da si ogledam svoje nove gospode spremljevalce.

Kakor je paša obljubil: bilo je pet Arnavtov ali Škipetarov in pet baši-bozukov. Slednji so imeli uniformo turške vojske. Arnavti pa škrlatne telovnike, zelene, z baržunom prevlečene oprtnike, široke preveze, rudeče hlače, rudeče turbane; vsi so imeli s seboj toliko nožev, pištol in pušk, da bi z njimi oborožil lahko 30 mož. Baši-bozukom je načeljeval neki star buluk emini (pisar stotnije) in Arnavtom pa neki onbaši (desetnik) z divjim pogledom.

Buluk emini je bil na videz cel original. Jahal ni konja, temveč osla, in znamenje svoje časti — velikanski črn timer — je imel obešen okrog vratu. V turbanu je tičala skoro cela prodajalna gosjih peres. Sicer pa je bil neznatne postave, debelušast in brez nosu; temvečji pa so bili njegovi brki. Lica so bila skoro modra in tako debela, da je koža grozila počiti vsak trenutek, in za oči je bilo na obrazu le toliko prostora, da je imel pristop samo majhen svetloben žarek.

Halefu izročim polno steklenico žganja in mu naročim, naj ga izroči hrabrim junakom. Halef stopi na cesto in se postavi tako, da sem mogel ves prizor opazovati.

“Sabahinic hajir — dobro jutro, hrabri borilci! Dobrodošli nam!”

“Sabahinic hajir — dobro jutro!” oglase se vsi hkrati.

“Prišli ste, da spremljate slavnega Kara ben Nemsija na potovanju, kaj ne?”

“Da, paša nas je poslal.”

“Torej vam povem, da je moje ime hadži aga Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gosara; jaz sem potovalni maršal in aga onega, ki ga morate vi spremljati, torej morate ubogati vsa moja povelja. Kakšno povelje vam je izročil paša?”

Odgovori mu buluk emini in sicer s takim zverženim glasom, kot bi kdo pihal v staro, zarjavelo trobento:

“Jaz sem buluk emini padišaha, katerega naj Alah blagoslovi, in imenujem se Ifra. Zapomni si ime! Paša, katerega najzvestejši služabnik sem, mi je izročil črn timer, gosja peresa in papir, da vse zapišem, kar se nam pripeti. Hrabri načelnik sem teh ljudi in vam bom dokazal, da — — —.”

“Molči, ešekun-atli (oslovski jahač)!” prekine ga onbaši, medtem ko si gladi dolgo brado. “Kaj si ti? Naš načelnik? Ti pritlikavec! Gospod si črn timerja in gosjih peres in ničesar drugega!”

“Kaj? Jaz sem buluk emini in imenujem se Ifra. Moja hrabrost....”

“Molči, baba! Tvoja hrabrost je zlezla v noge tvojega osla, katerega naj Alah zažge; ta beštija ima prekleto navado, da po dnevu zbežla in po-

noči kriči, da jo sliši Alah v nebesih. Poznamo tebe in tvojega osla, in vendar še ne vemo, kdo je osel, kdo buluk emini!”

“Pazi na svoj jezik, onbaši! Ali ne veš, da sem se v bojnem metežu iz same hrabrosti tja podal, kjer se sekajo nosovi? Poglej moj nos, kterega nimam več, in strmel boš nad predrznostjo, s katero sem se boril! Ali morda ti ni znano, kako sem zgubil nos? Slušaj! Bilo je pred Sebastopoljem, ko smo se bojevali proti Rusom; stal sem v najhujšem bojnem metežu in pravkar vzdignil roko, da — — —.”

“Molči! Tvojo zgodbo smo že tisočkrat slišali!” — In obrnivši se k Halefu, nadaljuje:

“Jaz sem onbaši Ular Ali. Slišali smo, da je emir Kara ben Nemsî hraber mož, kar nam ugaja; čuli smo nadalje, da se je zavzel za naše age, kar nam še bolj ugaja. Čuvali ga bomo in njemu služili, in zadovoljen bo z nami!”

“Torej vprašam še enkrat, kakšna povelja vam je paša izročil?”

“Zapovedal je, da moramo skrbeti, da bo emir Kara ben Nemsî povsod sprejet kot pašev brat.”

“Torej dobimo po vseh mestih brezplačno stanovanje in hrano?”

“Vse, kar potrebujete, in tudi mi.”

“Ali vam je povedal glede diš-parasija?”

“Da.”

“Kterega pobiramo v gotovem denarju?”

“Da.”

“Koliko nam morajo prebivalci dati?”

“Kolikor emir zahteva.”

“Alah blagoslovi pašo! Njegova pamet je svetla kot solnce, in njegova modrost razsvetljuje svet. Dobro se boste imeli pri nas. Ali ste pripravljeni na potovanje?”

“Da.”

“Imate s seboj živež?”

“Za en dan.”

“In šotore?”

“Jih ne potrebujemo, ker nam pripravijo vsak večer ugodno stanovanje.”

“Ali vam je znano, da potujemo po ozemlju hudičevih oboževalcev?”

“Znano.”

“Ali se jih bojite?”

“Bojimo? Aga Halef Omar, ali si že kdaj čul, da se Arnavti bojijo? Povej emirju, da smo pripravljeni.”

V kratkem času je bil tudi moj konj pripravljen, in stopim na ulico. Deset mož stoji možko pred menoj, vsak pri glavi svojega konja. Pozdravim jih, skočim na konja in dam znamenje, da mi slede. Mala četa skoči na konje in odjaha.

Jahamo čez most na levi breg Tigrida in kmalu smo zunaj mesta Mosul. Potem pokličem onbašija k sebi in ga vprašam:

“Komu služiš sedaj, meni ali paši?”

“Tebi, emir!”

“Zadovoljen sem s teboj. Pokliči buluk emina sem!”

Jaha nazaj, in kmalu pride k meni debelušasti buluk emini.

“Imenuješ se Ifra? Slišal sem, da si zelo hraber vojak.”

“Zelo hraber,” zatrjuje s svojim trompetnim glasom.

“Ali znaš pisati?”

“Zelo lepo in dobro, emir!”

“Kje si služil in se boril?”

“V vseh deželah sveta.”

“Ah! Imenuj mi dežele!”

“Zakaj, emir? Našteti bi moral več kot tisoč imen!”

“Torej si jako slaven buluk emini.”

“Zelo slaven! Ali še nisi slišal od mene?”

“Ne.”

“Torej najbrž še nisi bil dosti po svetu, sicer bi gotovo čul že o moji slavi. Naj ti povem, kako sem zgubil svoj nos. Bilo je tedaj, ko smo se pri Sebastopolu bojevali proti Rusom; stal sem ravno v najhujšem bojnem metzu in pravkar vzdignil roko, da — — —”

Tu mu zmanjka glasu. Mojemu vrancu je bil zopern oslov duh; ježno zasopiha, naježi grivo in ugrizne siveca buluk emina. Osel skoči s sprednjima nogama nakvišku, da se umakne konju, se obrne na stran in zbezlja — prav kakor bi mu gorelo pod repom. Šlo je čez drn in strn; mali buluk emini se je komaj držal na oslu; kmalu zgineta oba izpred naših oči.

“To se ponavlja dan za dnevom!” reče onbaši Halefu.

“Pojdimo za njim, sicer se še zgubi,” odvrne Halef.

“Ta?” se smeje Arnavt. “No, škode bi ne bilo preveč. Toda ne skrbi! Njegov sivec je zbezljal že tisočkrat in se vedno zopet vrnil.”

“Toda zakaj jaha na taki beštiji?”

“Ker mora.”

“Mora? Zakaj?”

“Jisbaši (stotnik) mu je zapovedal. Rad se namreč ponorčuje z Ifro in njegovim oslom.”

Ko pridemo mimo Kufjundžika in samostana svetega Jurija, ugledamo pobeglega buluk emina. Že oddaleč nam kriči nasproti:

“Gospod, menda si mislil, da je osel z menoj pobegnil?”

“Da, prepričan sem.”

“Motiš se, emir! Jahal sem naprej, da preiščem pot, po kateri bomo jahali. Ali gremo po glavni cesti, ali po sedanjem potu?”

“Ostanimo, kjer smo.”

“Torej dovoli, da pozneje dokončam svojo zgodbo. Odslej bom jahal na čelu spreveda kot kažipot.”

Odjaha naprej. Potovali smo ob bregu potoka Kauserja, ki izvira v severnih podaljških gorovja Maklub ter s svojo vodo napaja zemljo številnih vasij. Jahamo čez mal mostiček in nadaljujemo svojo pot ob levem poto-

kovem bregu. Razvaline in vas Korsabad leže okoli sedem ur od mesta Mosul. Svet v okolici je jako nezdrav, ker se dvigujejo iz zemlje nezdravi močvirski plini. Hiteli smo, da pridemo do cilja, in bili smo še dobro uro oddaljeni od bližnjega mesta, ko nam pride nasproti četa Arnavtov, broječa kakih petdeset mož. Na čelu je jahalo nekoliko častnikov, in v sredini zagledam belo arabsko obleko. Ko pridem bližje, spoznam — šejka Mohamed Emina.

O groza! Prišel je v roke teh ljudij, on, pašev sovražnik, ki je vjel že njegovega sina in ga zaprl v trdnjavo v Amadiji. Kako neki je prišel v roke paševih vojakov? Branil se ni, ker ni bil ranjen. Morebiti so ga v spanju napadli? Poskusiti moram vse, da ga otmem njegovemu smrtnemu sovražniku. Raditega obstojim s konjem sredi pota in čakam, da dospe četa do mene.

Moji policijski spremljevalci poskačejo s konj in se vržejo na tla. Midva s Halefom ostaneva na konjih. Načelnik Arnavtov se odloči od svoje čete in v diru prijaha do naju. Malo pred menoj ustavi konja, ne da bi se ozrl na policiste, ki so pred njim ležali v prahu in reče:

“Salam! Kdo si ti?”

“Aalejkum! Emir iz zapada.”

“Kterega rodu?”

“Rodu Nemsijev.”

“Kam si namenjen?”

“Proti vzhodu.”

“V katero mesto?”

“Na vse strani!”

“Mož, tvoji odgovori so kratki! Ali veš, kdo sem jaz?”

“Vidim.”

“Torej odgovarjaj boljše! S kakšno pravico potuješ?”

“Z isto pravico kot ti!”

“Talahi, bogme, res si predrzen! Jaz jaham tukaj vsled pašovega povelja iz Mosula!”

“In jaz vsled pašovega povelja i. padišaha iz Carigrada!”

Široko vzbuli oči in mi reče:

“Dokaži!”

“Tu!”

Podam mu svoje legitimacije. Ko vidi sultanovo pismo, se prikloni, ga pritisne na čelo, usta in sree, mi ga vrne in reče z uljudnim glasom:

“Sam si kriv, ker sem strogo govoril. Videl si, kdo sem, in moral bi uljudneje govoriti z menoj!”

“Sam si kriv, ker nisem bil s teboj uljuden,” mu odvrnem. “Videl si moje spremstvo, ki me legitimira za moža, ki se veseli paševega prijateljstva! — Pozdravi svojega gospoda, ko prideš k njemu; zdravstvuj!”

“Kakor zapoveš, gospod!” mi odvrne.

Napotim se dalje. Skušal sem, da takoj na kak način oprostim Mohamed Emina, vendar sem že v začetku svojega pogovora s častnikom opazil,

da ni treba moje pomoči. Arnavti so namreč tekom pogovora zijali v mene, in to priliko je vjeti šejk uporabil. Zvezan ni bil trdo in sedel na mršavem turškem konju. V ozadju so pa vodili njegovega izvrstnega konja, in ob sedlu je viselo šejkovo orožje. Tekom pogovora si neopaženo oprostí roke, steče nazaj, in baš v trenutku, ko končam pogovor, skoči na svojega konja.

“Pozor, Halef!” zašepečem služabniku, ki je vse pozorno opazoval.

“Med nje in njega, sidi!” mi odvrne.

Razumel me je. Mohamed Emin podere na tla nekaj Arnavtov pred seboj, ki so šele zdaj opazili, kaj šejk namerava, potegne konja in jo udari naravnost proti potoku.

Krik presenečenja in jeze se dvigne za njim.

“Tvoj jetnik je pobegnil,” zakličem poveljniku; “hitimo in ulovimo ga!”

Istodobno obrnem konja in skočim za beguncem. Halef ob moji strani.

“Preblizu mene si, Halef. Jahaj tako, da ne bodo mogli streljati, če nečejo naju zadeti!”

Prične se divji lov. K sreči so preganjalci prvi trenutek hoteli živega šejka; ko pa opazijo, da je njegov konj boljši kot njihovi, zgrabijo za orožje, vendar se je Mohamed Emin že precej oddaljil. Tudi svojih pihalnikov niso mogli rabiti, ker sva bila s Halefom vedno pred njimi. Svojega konja podim na vse strani. Zdajci obstanem, ga zopet poženem, se v sredi teka vržem ob stran, se obrnem in zopet jaham na levo in desno. Halef posnema mene, in Turki niso mogli streljati iz strahu da naju ne zadenejo.

Šejk je pognal svojega konja naravnost v potok. Srečno pride na nasprotni breg, kakor tudi jaz s Halefom; preganjalci kmalu zaostanejo daleč za nami. Tako dirjamo skoro dve uri vedno proti severo-zahodu, dokler ne pridemo do ceste, ki pelje iz Mosula čez Telkeif v Raban Hormuzd, in ktera teče vzporedno z ono, ki pelje v Korsabad, Dšerajo in Badri, po kateri smo prej jahali. Prvi ustavi svojega konja Mohamed Emin.

Pred seboj vidi le naju s Halefom; preganjalci so na horizontu že zdavnej zginili.

“Čast Bogu!” zakliče. “Efendi, hvala ti, ker si me varoval s svojim hrbtom njih pušk. Kaj naj storimo, da se jih rešimo?”

“Šejk, kako so te vendar ujeli?” vpraša ga Halef.

“Pozneje, pozneje, sedaj ni časa za pripovedovanje,” odvrnem jaz mesto Mohamed Emina. “Šejk Mohamed Emin, ali ti je poznato močvirje med reko Tigris in goro Maklub?”

“Da, enkrat sem že jahal čeznj.”

“V kateri smeri?”

“Iz Bašejke in Bazani čez Ras el Ain v Dohuk.”

“Ali je močvirje nevarno?”

“Ne.”

“Glej, ondi proti severo-vzhodu ono višino, do ktere se zlahka dospe v treh urah!”

“Vidim, efendi!”

“Tam se zopet snidemo, ker se moramo sedaj ločiti. Po cesti ne smemo jahati, ker nas lahko zasledijo in ujamejo. Čez močvirje moramo in sicer posamič, da preganjalci ne bodo znali, za katero sledijo naj jahajo.”

“Toda naši Arnavti in baši-bozuki, sidi?” vpraša Halef.

“Nas nič ne brigajo. Na potovanju me samo ovirajo; legitimacije, ki jih nosim s seboj, me veliko bolj varujejo kot paševi policisti. Halef jahaj naravnost proti južni strani močvirja, jaz obdržim srednjo stran, in šejk jezdi proti severu: — vsak pol ure od drugega!”

Kmalu se ločimo, in tudi jaz jo obrnem proti močvirju, ki pa ni bilo nevarno. Tovariša kmalu zgineta v svoji smeri.

Že nekaj dnij sem bil neprestano vznemirjen kot že dolgo časa ne. Ni je dežele na zemlji, ki bi skrivala toliko različnih ugank kot svet, po katerem sem jahal. Ne glede na razvaline asirske in babilonske države, ktere sem opazil pri vsakem koraku, so se pojavljale pred menoj gore, katerih obronki in doline so obljudene z ljudmi, katerih narodnost in vera je še velika ugan-ka. Ugaševalci lučij, malikovalci ognja, hudičevi oboževalci, nestorijani, kaldejci, mahumiti, suniti, šiiti, nadžijeti, golati, revafidhiti, muatazileti, vahabiti, Arabci, Judje, Armenci, Sirci, Druzi, Maroniti, Kurdi, Perzi, Turkmeni: pri vsakemu koraku človek lahko sreča privrženca ene imenovanih verskih sekt, rodu in plemena. Kdo pozna napake in pregreške, v ktere se tujec zapelje ob priliki, ko potuje skozi njih ozemlje! Te gore se še danes kade v krvi onih, ki so padli kot žrtve narodnega sovraštva, najdivjčjšega fanatizma, uničevanja, politične nezvestobe, roparske podivjanosti in krvnega maščevanja. Človeška bivališča vise ob skalnatih pečinah in klečeh, kot gnezda jastrebov, ki so vedno pripravljeni planiti na svoj plen. Sistem tlačenja, brezobzirno nasilje je rodilo ono srdito ogorčenje, ki skoro ne razločuje več sovražnika in prijatelja, in beseda spravljive ljubezni, ktero oznanujejo apostolski propovedniki, se je razširila na vse štiri vetrove. Kaj če govore razni misionarji o vspehih: — zemlja ni pripravna da vsprejme seme. Naj služabniki altarja vse store in poskusijo: — v kurdskih gorah se zbira sovražni tok v divje vrtince, ki se šele tedaj pomirijo, ko narastejo v gorostasne sile, ki razbija skalne peči, premaga sovraštvo in stopi na glavo strahovitemu krvnemu maščevanju. Potem bodo pota prosta za one, ki “oznanjajo mir in napovedujejo zveličanje.” Potem ne bodo gorski prebivalci več govorili: “Postal sem kristjan, ker bi bil sicer od age tepen”. In slednji aga je —strogi mohamedanec.

Čimdalje bolj sem se približeval označeni gori. Tla pod menoj so bila lahka in mokra, dokler končno ne pridem do suhega sveta. Mrzlična Tigridova pokrajina je ležala za menoj. Na desni strani ugledam jezdeca in kmalu spoznam Halefa, s katerim se v kratkem času združiva.

“Si spotoma koga srečal?” ga vprašam.

“Ne, sidi.”

“Ali te ni nihče videl?”

“Živa duša ne. Le daleč na jugu na potu, sem opazil človeka, neznatne postave, ki je vlekel za seboj žival. Vendar ga nisem mogel spoznati.”

“Ali poznaš onega?” vprašam in pokažem proti severu.

“Nihče drug ni kot šejk, sidi!”

“Da, Mohamed Emin je. V desetih minutah se nam pridruži.”

Res, šejk nas spozna in prijaha v hitrici proti nama.

“Kaj sedaj, efendi?” me vpraša.

“Soditi moram po dogodkih, ki si jih spotoma doživel. Ali so te opazili?”

“Ne. Le neki pastir je daleč od mene poganjal svojo čredo.”

“Kako so te vjeli?”

“Naročil si mi, naj te pričakujem v razvalinah Korsabada. Do danes zjutraj sem se skrival, nato pa sem se postavil bližje ceste, da bi te videl prihajati. Tu me ugledajo paševi vojaki in obkrožijo. Braniti se nisem mogel, ker jih je bilo preveč, in zakaj so me vjeli, tudi ne vem.”

“Ali so te vprašali po tvojem imenu in rodu?”

“Da, vendar sem jim povedal napačna imena.”

“Ti ljudje ne vedo ničesar. Arabec bi te takoj spoznal. Ujeli so te, ker so v razvalinah v Kufjundšiku paševe čete, ki imajo povelje napasti Šamarje.”

Šejk se prestraši in pridrži konja.

“Šamarje? Alah nam pomagaj; takoj se moram vrniti domov!”

“Ni treba; guvernerjev načrt mi je znan.”

“Kteri načrt?”

“Napad na Šamarje je samo krinka. Guverner hoče napasti Džeside, ki ne slutijo ničesar o napadu, ker jih slepi s Šamarji.”

“Ali veš gotovo?”

“Natančno, ker sem sam govoril z guvernerjem. Paša me je prosil, naj se vrnem in obiščem ozemlje Hadedinov, kako bi jih lahko bilo premagati.”

“Toda, ko premaga Džeside, porabi prvo priliko, da napade Hadedine in Šamarje.”

“Zanesi se, da z Džesidi ne bo kmalu gotov. In potem mine že pomladni čas.”

“Mašalah, kaj ima pomlad opraviti z vojsko, efendi?”

“In precej. Takoj ko napoči vroča doba, se trava in rastline posuše. Džesidi in Kurdi se umaknejo s svojimi čredami v gore Šamarjev ali Sindžar, in guvernerjeva vojska mora v pustinji poginiti.”

“Prav imaš, efendi. Mirnega srca lahko nadaljujemo svojo pot, ktere pa sicer ne poznam.”

“Na desni pelje cesta v Ain Sifni, na levi v Džerajo in Badri. Do Badri nas ne sme nihče videti, torej je najbolje, da potujemo ob bregu potoka Kavser. Kadar imamo Džerajo za seboj, se nam ni treba več skrivati.”

“Kako daleč je Badri?”

“Tri ure.”

“Gospod, velik emir si. Iz daljne dežele si prišel in vendar poznaš okolico bolje kot jaz!”

“Ker smo namenjeni v Amadijo, sem natančno proučil celo okolico in vsa pota, ki vodijo do trdnjave. To je vsa moja znanost! Toda naprej sedaj!”

Dasi so bila pota, katerih smo se hoteli ogniti, precej blizu vsaksebi, vendar se nam je posrečilo neopaženo potovati. Če smo videli prihajati ljudi od desne, smo krenili na levo, in če so prihajali od leve, smo zavili na desno stran. Seveda mi je mnogo pomagal moj daljnevid, kteremu se imamo zahvaliti, da smo prišli neopaženo v Badri, kjer smo bili varni.

Skoro smo bili že deset ur na konjih in torej precej trudni, ko dospemo do onih gor, ob katerih vzhodju leži vas, ki je bivališče nadglavarja hudičevih oboževalcev, ki je bil objednem poglavar celega rodu. Prvega človeka, ki ga srečam, vprašam, kako se imenuje njih bej (glavar). Pogleda me zelo začudeno. Pozabil sem namreč, da Džesidi ne govorijo arabsko.

“Bej nidše demar — kako se imenuje bej?” ga vprašam turško.

“Ali bej,” mi odvrne.

“Ol nerde oturar — kje stanuje?”

“Gel, seni getirim — pojdi, peljem te k njemu!”

Vodi nas do precej velikega, kamenitega poslopja.

“İçerde otur — tu stanuje,” reče mož, ki se takoj oddalji.

V vasi je vladalo živahno življenje. Med hišami in kočami opazim tudi več šotorov, pred kterimi so bili privezani konji in osli, in med njimi se je pomikala mnogoštevilna množica. Množica je bila tako številna, da našega prihoda niti zapazili niso.

“Sidi, poglej tja!” reče Halef. “Ali ga poznaš?”

Z roko pokaže na osla, ki je bil privezan pred uhom neke hiše. Res, to je osel našega debelega buluk emina. Stopim raz konja in vstopim. Tu začujem trompetni glas hrabrega Ifre:

“In ti nam res nečeš odkazati stanovanja?”

“Jaz nimam stanovanj,” odvrne nekdo s zelo suhim glasom.

“Ti si kiaja (vaški načelnik); ti nam moraš preskrbeti stanovanje!”

“Povedal sem ti že, da nimam prenočišča. Vas je natlačena s potniki; noben prostor ni več prazen. Zakaj tvoj efendi ne nosi s seboj šotora?”

“Moj efendi? Emir je, velik bej, ki je bolj slaven kot vsi džesidski knezi v gorovju!”

“Kje je on?”

“Takoj pride za nami. Najprvo mora uloviti nekega begunca.”

“Begunca uloviti?”

“Da. Pri sebi ima veliki ferman (potni list) padišaha, potni list konzula, potni list in mnogo pisem mosulskega guvernerja, in tukaj so moja spričevala.”

“Naj pride sam!”

“Kaj? Pravico ima pobirati dišparasi, in ti praviš da naj sam pride? Govoril bom s šejkom!”

“Šejka ni v vasi.”

“Torej bom govoril z bejom!”

“Pojdi k njemu!”

“Da, šel bom. Jaz sem buluk emini padišaha, imam petintrideset pijastrov mesečne plače (en dolar in pol), ter se ne bojim nikogar. Čuješ?”

“Da. Petintrideset pijastrov za cel mesec!” se norčuje glas z buluk eminom. “Imaš še doklade k temu?”

“Doklade? Poslušaj! Dva funta kruha, sedemnajst unč mesa, tri unče masla, pet unč riža, unčo soli, poldrugo unčo drugih drobnostij na dan in poleg tega še milo, olje in mazilo za čevlje. Ali me razumeš? In če se čudiš mojemu nosu, katerega več nimam, ti hočem povedati, kako sem ga zgubil. Bilo je, ko smo se pred Sebastopolom bojevali; bil sem ravno v najhujšem bojnem metežu, in — — — —”

“Nehaj, ker nimam časa poslušati. Ali naj povem beju, da hočeš z njim govoriti?”

Torej moja oseba je bila predmet temu zanimivemu pogovoru. Stopim v hišo, Mohamed Emin in Halef za menoj. Kiaja je baš nameraval odpreti neka vrata, pri našem prihodu se pa takoj obrne.

“Tu prihaja sam emir,” reče Ifra. “On ti pokaže, komu moraš poslušati!”

Obrnem se najprvo do buluk emina.

“Ti tukaj? Kteri zlod te je pripeljal v Badri?”

Za hip se ga poloti zadrega, vendar mi ne ostane dolžan odgovora:

“Ali ti nisem povedal, da bom jahal naprej, emir?”

“Kje so tvoji tovariši?”

“Ifemiš, — zginili, pobegnili, odpihali.”

“Kam?”

“Neznano mi je, visokost!”

“Saj si jih vendar videl!”

“Samo nekoliko. Ko je ujetnik pobegnil, so drvili vsi za njim, tudi moji ljudje in Arnavti.”

“Zakaj pa ti nisi?”

“Benim ešek — ker moj osel ni hotel, gospod! In poleg tega sem moral v Badri, da ti pripravim stanovanje.”

“Ali si natančno pogledal pobeglega jetnika?”

“Kako, ker sem ležal z obrazom na zemlji, in ko se dvignem, da jaham za drugimi, je že zginil.”

To je bilo ugodno za mene radi Mohamedove varnosti.

“Kdaj se vrnejo tvoji tovariši?”

“Kdo ve! Alah je vseveden; on vodi vernike tja in sem, na desno in levo, kakor njemu ugaja, ker človeška pota so zapisana v knjigi življenja.”

“Ali je Ali Bej tukaj?” vprašam sedaj vaškega glavarja.

“Da.”

“Kje?”

“Bu kapu ešeri — za temi vrati!”

“Sam?”

“Da.”

“Povej mu, da bi rad z njim govoril.”

Ko stopi kiaja v sobo, da me naznani, sune Ifra mojega Halefa v bedro in pogledujoč na Mohamed Emina, ga vpraša:

“Kdo je ta Arabec?”

“Šejk.”

“Od kje?”

“Na potu smo se dobili. Prijatelj je mojega sidija in ostane pri nas.”

“Ver tčok bakšišler — daje mnogo napitnine?”

“Bu kadar — toliko!” reče Halef in raztegne vseh deset prstov.

To je zadostovalo buluk eminu, kot opazim na njegovem zadovoljnem obrazu. Vrata se odpro, in kiaja se vrne. Za njim se prikaže mlad mož lepe postave. Imel je krasne poteze na obrazu, lepe črne oči in primerne ustnice. Na sebi je imel zelene hlače, krasno vrhno obleko in turban, izpod kterega so mu gledali kodri. Za pasom je imel nož s krasnim držajem.

“Hoš geldin demek — dobrodošli!” reče in stisne roko najprvo meni, šejku in Halefu. Baši-bozuka pa niti ne pogleda.

“Mazal bujurum sultanum — oprosti, gospod, ker sem prišel v tvojo hišo,” mu odvrnem. Večer se bliža in v tvojem kraju sem nameraval vprašati, če imate mesto, kamor bi položili trudne glave k počitku.”

Gleda me pozorno od nog do glave in odvrne:

“Potnika se ne sme vpraševati, od kje in kam. Toda moj kiaja je omenil, da si emir.” (Emir je arabska beseda in pomeni toliko kot knez.)

“Nisem Arabec, ne Turek, temveč Nemče iz daljnjega zapada.”

“Nemče? Tega naroda ne poznam in še nisem nikdar čul o njem. Toda slišal sem o neki osebi, ki je tudi Nemče, in kterega bi rad spoznal.”

“Ali smem vprašati zakaj?”

“Ker se njemu trije mojih mož zahvaljuje za življenje.”

“Kako?”

“Oprostil jih je ujetništva in ruk in pripeljal k Hadedinom.”

“Ali stanujejo v Badri?”

“Da.”

“In se imenujejo Pali, Selek in Melaf?”

Razočaran se umakne korak nazaj.

“Ali jih poznaš?”

“Kako se imenuje Nemče, ki jih je oprostil?”

“Klicali so ga Kara ben Nensi.”

“To je moje ime. Ta mož tukaj je Mohamed Emin, šejk Hadedinov, in drugi je Halef, moj spremljevalec.”

“Ali je mogoče? Kako presenečenje? Seni gerek olarim — moram te objeti!”

Potegne me k sebi in poljubi na oba lica; istotako poljubi šejka, Halefa pa samo objame. Potem me prime za roko in reče:

“Čelebim mahalinde geldin — gospod, ob pravem času prihajaš. Velik praznik praznujemo, pri katerem tujei ne smejo biti navzoči; ti se pa boš veselil z nami. Ostani pri nas, dokler trajajo veseli dnevi, in tudi pozneje nas ne smeš kmalu zapustiti!”

“Ostanem samo toliko časa, dokler šejku ugaja.”

“Ugajalo mu bode.”

“Znaj, da ga srce žene drugam, kot ti povemo pozneje.”

“Znano mi je. Toda stopite v sobo. Moja hiša je vaša in moj kruh vaš kruh. Naši bratje ste, dokler živimo.”

Ko stopamo skozi vrata, zaslišim Ifra, ko reče kiai:

“Ali si slišal, kako slaven emir je moj efendi? Nauči se, da tudi mene enako spoštuješ. Zapomni si!”

Soba, v katero ustopimo, je bila kaj priprosta. Midva s šejkom se vsedeva ob bejovo stran. Slednji še ni spustil moje roke ter me vedno pozorno ogledoval.

“Torej ti si mož, ki je premagal sovražnike Hadedinov?”

“Ali me hočeš osramotiti?”

“In ki je ponoči sam leva ustrelil! Rad bi bil kot si ti! Ti si kristijan?”

“Da.”

“Kristijani so bolj mogočni kot drugi ljudje; toda jaz sem tudi kristijan.”

“Ali so Džesidi kristijani?”

“Oni so vse. Džesidi so od vseh ver sprejeli samo najboljše — —”

“Ali si pričrčan?”

Obrve mu se naježe.

“Povem ti, emir, da se v teh gorah nobena vera sama ne vzdrži; naš rod je razdeljen, naša plemena razcepljena, in naša srca razklopljena. Dobra vera mora oznanjati ljubezen; toda radovoljna ljubezen, ki prihaja od srca, se pri nas ne more ukoreniti, ker je zemlja posejana s sovraštvom, maščevanjem, izdajo in grozotami. Da imam jaz moč, oznanjeval bi ljubezen, toda ne z ustmi, temveč z mečem v roki; kjer namreč naj uspeva plemenita cvetlica, se mora prej iztrebiti osat in trnje. Ali morda veruješ, da požene iz strupene rastline krasna, dišeča cvetlica? Vrtnar lahko cvet strupene cvetlice oplemeni in olepša, toda strup pa ostane skrit v notranjosti. In povem ti, propoved moja z mečem bi iz volkov naredila ovce. Kdor bi slišal moj evangelj, bi postal srečen; kdor bi se mu pa zoperstavljal, tega bi uničil. Potem šele bi mogel utakniti meč v nožnico in se povrniti domov k svojem šotoru, da se veselim svojega dela. Kadar bode meč v nožnici, tedaj se bode moglo šele trditi — ljubezen nikdar ne preneha!”

Oko se mu je svetilo, lica so mu zarudela in njegov glas je prihajal iz globočine srca. Bil ni samo lep, temveč tudi plemenit mož; poznal je žalostne razmere svoje dežele in morebiti bi bil zmožen, da ustvari svojim boljšo bodočnost.

“Torej meniš, da krščanski pridigarji, ki prihajajo iz daljine, ne opravijo tukaj ničesar?” ga vprašam.

“Mi Džesidi poznamo vašo sveto knjigo. Ona govori: Beseda božja je kladivo, ki razbija skale. Toda ali moreš s kladivom vodo razbijati? Ali moreš z njim uničiti soparo, ki se dviga iz močvirja in mori življenje? Vprašaj može, ki so sem prišli iz Amerike! Učili so mnogo in govorili; podarili in prodali so lepe stvari; delali so celo kot tiskarji. In ljudje so jih poslušali, sprejemali njih darila, se dali krstiti, nato so pa šli ropat in morit kot prej. Sveto pismo je bilo tiskano v našem jeziku, toda živa duša ni razumela narečja, in nihče ne zna ne brati ne pisati. Meniš, da nas bodo ti učeni možje, ki se imenujejo misionarji, priučili pisanju in branju? Naše pero mora biti sedaj iz trdega jekla. Ali pa pojdi v slavní samostan Raban Hormuzd, ki je nekdanj pripadal Nestorijancem. Sedaj je katoliški. Nekaj ubogih menihov strada na skalnati pečini. Zakaj je tako in ne drugače? Manka jim Jozua, ki bi zapovedal: Gineš ile kamer, sus ben Gibeaa jakinda hem dere Adšala — Solnce ostani pri Gibeonu, in luna, v dolini Ajalon! Treba nam je junaka Samsona, ki bi ugnal hudobne z mečem in dobre vzpodbujal. Kje je pastir David, ki je z oslovsko čelustjo ubil leva! Povodnji je treba, ki bi brezbožne uničila, da bi mogel Noe poklekiniti s svojimi pred Alahom pod lokom sedmerobarvne mavrice. Ali ne stoji v vaši knjigi: Insanlar džeca, estemec-ler dan ruhuma — ljudje se po mojem duhu ne puste kaznovati? — Da sem jaz Mojzes, bi poslal svoje vojskovodje po vseh dolinah Kurdistana in s svojim mečem gladil pot onim, o katerih govori vaše sveto pismo: Vazar-lar salami, der-ler ughuri — oznanjujejo mir in naznanjajo zveličanje! — Da, debelo me gledaš; meniš, da je mir boljši kot vojska in lopata izdatnejša kot meč? Tudi jaz sem teh mislij. Toda kako moreš misliti na mir, če ga nisi priboril z mečem? Ali ne nosimo tukaj buzdovana, da lahko delamo z lopato? Poglej sebe, samo sebe! Mnogo orožja nosiš s seboj, ki je boljše kot naše. Zakaj ga nosiš? Ali tudi v deželi Nemcev vzameš s seboj orožje, če se podaš na pot?”

“Ne,” moram odvrniti.

“Tu ga imamo! Brez skrbi lahko obiskujete cerkve in molite k Alahu; brez strahu pohajate v šolo in poslušate učitelja; svoje stariše častite in otroke podučujete; v paradižu živite zadovoljno, ker je strta glava vaši kači. Mi pa še pričakujemo junaka, ki naj upokoji krik v gorah. In ta junak ne bo Rus, Anglež, ne Turek, ki nas tlačani, in tudi ne Perz, ki se nam uljudno laže in nas slepari. Nekdaj smo menili, da bo Bonaparte nas rešil, Bonaparte, veliki šah Francozov; sedaj pa smo prepričani, da lev ne sme ničesar pričakovati od orla, ker njih kraljevstvo je ločeno. Ali si že slišal, kaj so pretrpeli Džesidi?”

“Da.”

“Živelí smo v miru in slogi v deželi Sindžar; toda premagali so nas z nasiljem in pregnali. Bilo je spomladi; reka je prestopila bregove in odnesla s seboj most. Naši starčki, žene in otroci so bivali ob vodi pri mestu Mosul. Pognali so jih v divje valove, ali pa pomorili kot neumno živino,

in po Mosulu se je sprehajalo ljudstvo in se veselilo klanja. Oni, ki so moritvi pobegnili, niso vedeli, kam naj polože svoje glave. Šli so v gore Makluba, v Bohtan, Šejkan, Missouri, v Sirijo in celo čez rusko mejo. Tam so si pridobili domačijo, obleko, vrte in polja, ktere z veseljem pogledaš, ker pri njih vlada pridnost, red in snaga, dočim vidiš maokoli umazanost in lenobo. To vabi druge, in če potrebujejo denarja in ljudi, planejo na nas z ognjem in mečem. V treh dneh praznujemo praznik našega velikega svetnika. Že več let ga nismo mogli obhajati, ker romarji niso bili varni na svojem potovanju. Letos pa naši sovražniki navidez mirujejo, torej bomo v miru praznovali slavnostni dan. Čelebim mahalinde geldin — ob pravem času prihajaš. Sicer ne pripuščamo tujcev k našim svečanostim; ti si pa naš dobitnik in nam dobrodošel.”

To povabilo me je prijetno iznenadilo, ker se mi je nudila prilika, spoznati obrede in običaje skrivnostnih hudičevih oboževalcev, ktere so mi slikali v tako slabi luči. In vendar, kolikor sem jih zdaj spoznal, so boljši kot marsikteri narod.

“Hvala za tvojo ponudbo,” odvrnem. “Rad bi se dalj časa pomudil pri tebi, vendar moramo rešiti nalogo, ki nas sili, da kmalu zapustimo Badri.”

“Znana mi je ta naloga,” odvrne bej. “Kljub temu lahko ostaneš pri nas.”

“Znana ti je?”

“Da. Na potu ste k Amal el Gandurju, sinu šejka Mohamed Emina, ki je zaprt v trdnjavi Amadija.”

“Kdo ti je povedal?”

“Oni trije možje, ktere si rešil. Vendar sedaj ga ne morete oprostiti.”

“Zakaj ne?”

“Mosulski guverner se boji napada vzhodnih Kurdiv in poslal je veliko čet v Amadijo, kterih velik del je že dospel tja.”

Koliko?”

“Dva jizbašija (stotnika) z dvesto možmi šestega pehotnega polka Anatoli Ordisi v Diarbekirju in trije jisbašiji s tristo možmi tretjega pehotnega polka, skupaj torej petsto mož, kterim zapoveduje bimbaši (major).”

“In trdnjava Amadija leži dvanajst ur od tukaj?”

“Da; toda pota so tako težavna, da ne prideš tja v enem dnevu. Navadno prenočujejo ljudje v Heloki ali v Spandari, ter jahajo šele prihodaj dan čez strme Gara gore, za kterimi leži ravnina in skalnata pečina Amadija.”

“Ktere čete bivajo v Mosulu?”

“Deli drugega dragonarskega polka in četrte pehotne divizije Irak Ordisi. Tudi ti so že pripravljeni. Oddelek se napoti proti Arabcem, drugi pa odkoraka v Amadijo.”

“Koliko jih je v slednjem oddelku?”

“Tisoč mož, katerim zapoveduje miralaj, (polkovnik) ki ima poleg sebe tudi alaj emina (mož, ki skrbi za stanovanjja vojakov). Tega miralaja (polkovnik) poznam; umoril je ženo in oba sinova Pir Kameka in se imenuje Omar Amed.” (Pir Kamek je velik svetnik Džesidov ali hudičevih oboževalcev.)

“Ali ti je znan kraj, kjer se zbirajo?”

“Oni, ki napadejo Arabce, so skriti v razvalinah Kufjundšika; ogleduhi so mi povedali, da odrinejo že jutri. Drugi se pa pripravljajo šele pozneje.”

“Menim, da so te tvoji ogleduhi napačno obvestili.”

“Kaj praviš?”

“Ali res misliš, da bo mosulski guverner poklical čete iz daljnega Diarbekirja, da z njimi udari na vzhodne Kurde? Ali ni drugi pehotni polk v Sulejmaniji veliko bližji? In ali ne služijo v tretjem polku v Kerkjuku sami Kurdi? Meniš, da bode tristo mož poslal proti svojim lastnim rojakom?”

Bej naredi začuden obraz in reče:

“Tvoj govor je sicer pameten, toda jaz ga ne razumem.”

“Ali imajo čete, ki leže v Kufjundšiku s seboj topove?”

“Ne.”

“Kdor se hoče vojevati na ravnini, gotovo vzame s seboj topove. Četa, ki nima s seboj topov, je namenjena v gorovje.”

“Torej je moj ogleduh vojake zamenjal. Ljudje, ki so v razvalinah, ne bodo napadli Arabce, temveč odkorakali bodo v Amadijo.”

“In rekel si, da pojutrašnjem se že napotijo. Potem pridejo v vašo vas ravno na dan praznika vašega svetnika.”

“Emir!”

Samo to besedico je izgovoril, vendar v groznem strahu. Jaz pa nadaljujem:

“Pomni, da niti po južni niti po severni strani ne morejo vojaki v te kraje, temveč samo od vzhoda in zapada. Deset ur od tukaj se zbira na zapadu tisoč mož pri Mosulu, in dvajset ur od tukaj se zbira petsto mož pri Amadiji. Kraj Šejk Adi obkolijo, da ne more nihče pobegniti.”

“Gospod, ali res mislijo — — —?”

“Morda misliš, da je petsto vojakov dovolj, da napadejo Kurde v krajih Bervari, Bohtan, Tijari, Hal, Hakiari, Karita, Tura-Gara, Bac in Širvan? Ti Kurdi morejo postaviti sami v treh dneh šesttisoč mož na noge.”

“Imaš prav, emir; paša kuje nekaj proti nam!”

“Sedaj, ko meniš, da imam prav, poslušaj: Iz lastnih ust mosulskega guvernerja vem, da vas hoče napasti v Šejk Adi.”

“Res?”

“Poslušaj!”

Povem mu vse, kar sem opazil za časa svojega obiska pri mosulskem guvernerju, in kar sem slišal od njega samega. Ko končam, se bej dvigne ter premeri s počasnimi koraki nekolikokrat soho. Nato mi pa poda roko.

“Hvala ti, gospod; ti si nas vse rešil! Da bi nas napadlo petnajsto vojakov, bi bili vsi zgubljeni; sedaj mi je pa ljubo, če pride sovražnik. Mosulski guverner nas je nalašč zazibal v spanje, da bi nas premotil, da se zberemo in praznujemo praznik; vse si je dobro preračunal, samo nekaj je pozabil: — miši, katere namerava poloviti, bodo tako številne, da bodo mačko raztrgale. Prosim te, ne pripoveduj nikomur o najinem pogovoru, in dovoli, da se za trenutek oddaljim.”

Bej odide.

“Kako ti ugaja?” vprašam Mohamed Emina.

“Ravno tako kot tebi!”

“In to je hudičev oboževalec?” reče Halef. “Džesida sem si predstavljal z volčjim žrelom, s tigrovimi očmi in z vampirjevimi kremplji!”

“Ali še vedno veruješ, da pri Džesidih zapadeš nebeško zveličanje?” vprašam ga smeje.

“Počakaj, sidi! Slišal sem, da se zlodej včasih spremeni v dobrega človeka, da vernike tem laglje slepari.”

Tu se odpro vrata, in v sobo stopi mož veličastne postave. Imel je čisto, belo obleko, srebrno bele lase, ki so mu v dolgih spletenkah viseli po hrbtu. Moral je imeti svojih osemdeset let; lica so mu upadla, in oči je imel v globokih jamicah, toda njih pogled je bil drzen in oster. Dolga črna brada, ki mu je segala čez prsi, je tvorila čuden kontrast napram snežno belim lasem. Ko vstopi, se priklone in nas pozdravi s prijazno donečim glasom:

“Gineš-inici sejindirme-sun — vaše solnce naj nikdar ne zatone!” In potem še pristavi:

“Hun be kurmandži zanin — ali razumite kurdsko govorico?”

Slednje vprašanje nam je stavil v kurdskem dijalektu kurmandži, in ko se obotavljam z odgovorom, reče:

“Šima zazađša zani?”

To je bilo isto vprašanje v zaza narečju. Oba narečja sta najbolj važna v kurdskem jeziku, vendar jih tedaj še nisem razumel, raditega pa odgovorim turško:

“Seni an-lamez-ic — ne razumemo te. Jalvar-ic sejlem tirkdše — prosim, govori turško!”

Zajedno vstanem, da mu ponudim svoj sedež, kakor je zahteval običaj radi njegove visoke starosti. On pa me prime za roko in reče:

“Teim seni kutšaklam-am — dovoli da te objamem! Ime mi je Kamek. Ali Bej me je poslal k tebi.”

“Kamek? Bej je že govoril o tebi.”

“Kdaj me je omenil?”

“Bolelo bi te, če ti povem.”

“Bolelo? Kameka nikdar ne boli. Vse bolečine, katere more pretrpeti človeško srce, sem doživel v eni uri. Kje je še torej bolečina za mene?”

“Ali Bej mi je povedal, da poznaš miralaja Omar Ameda.”

Niti ne gane z glavo, in glas mu je donel popolnoma mirno, ko mi odvrne:

“Poznam ga, toda on mene še ne pozna. Umoril je mojo ženo in oba sinova. Zakaj si ga omenil?”

“Oprosti; Ali Bej ti vse pove!”

“Vem, da ne smete govoriti; toda Ali Bej ničesar ne skriva pred menoj. Povedal mi je, da veš za turške skrivnosti. Ali res misliš, da pridejo in motijo naš praznik?”

“Prepričan sem.”

“Našli nas bodo bolj pripravljene kot tedaj, ko se je zgubila moja duša. Ali imaš ženo in otroke?”

“Ne.”

“Toraj ne moreš misliti, da živim in vendar sem že zdavnej umrl. Toda vse zveš. Poznaš Tel Afer?”

“Da.”

“Ali si bil tam?”

“Ne, toda bral sem o njem.”

“Kje?”

“V knjigah, kjer je bila ta dežela opisana in tudi v — — — ti si pir (svetnik) in celo imeniten svetnik Džesidov, torej poznaš sveto knjigo kristijanov?”

“Poznam jo, ker imam sam stari testament, pisan v turškem jeziku.”

“No, torej si tudi bral knjigo preroka Jezaija?”

“Poznam jo. Jezaija je prvi šestnajstib prerokov.”

“Torej poglej v to knjigo in sicer, kjer je sedemintrideseto poglavje. Tam se glasi dvanaajsta vrsta: Ali so tudi poganski bogovi rešili vse one, ktere je uničila moja roka Gozam in Haram in Resef in sinove Edena v Talasarju? In ta Talasar je Tel Afer.”

Pogleda me začudeno.

“Torej poznate iz vaše svete knjige mesta, ki so bila postavljena pred tisoč leti?”

“Tako je.”

“Vaše sveto pismo je slavnije kot kuran. Toda čuj! Prebival sem v Mirkanu, ob vznožju gore Sindšar, ko nas napadejo Turki. Pobegnil sem s svojo ženo in dvema sinovoma v Tel Afer, ki je močno mesto; tam sem imel prijatelja, ki me vzel k sebi in me skril. Toda tudi sem so pridrli divjaki, da pomore vse Džeside, ki so se skrili. Staknili so tudi moje skrivališče, in mojega prijatelja, ki me je vzel k sebi, so na mestu umorili. Mene so zvezali, in s ženo in otroci peljali ven iz mesta. Tam je plapolal ogenj, kjer so nas nameravali umoriti, in tam je tekla kri mučencev. Neki poročnik turške vojske mi je z nožem prebodel lice, kjer še danes lahko vidiš brazgotino. Moji sinovi so bili pogumni mladeniči; videli so mojo bolečino in napadli poročnika. Radtega so tudi nje zvezali, kakor tudi mojo ženo. Najprej so obema odsekali desno roko in jih peljali za tem k ognju. Zažgali so tudi mojo ženo, in jaz sem moral vse njih bolečine z gnjevom v srcu

gledati. Nato potegne poročnik nož iz mojega lica in ga prične počasi vtikati v moja prsa. Ko se prebudim, je bila noč in ležal sem med mrtvimi trupli. Klina ni zadela srca, toda ležal sem v krvi. Zjutraj me najde neki Kaldejec in me skrije. Mnogo časa je preteklo, predno sem zopet okreval, in moji lasje so vzpričo bolečin mojih sinov in žene pobledeli. Telo je zopet oživel, toda duša je umrla. Moje srce je zginolo; na njegovem mestu pa utripa ime Omar Ameda, ker tako se je imenoval isti poročnik, ki je sedaj polkovnik.”

Pripovedoval je z jasnim, mirnim glasom, ki me je bolj pretresel kot najživahnejši izraz nespravljlive maščevalnosti. Bilo ga je res strašno poslušati.

“Ali se hočeš maščevati?” ga vprašam.

“Maščevati? Kaj je maščevanje?” odvrne z istim glasom. “Hudobno, zahrbtno dejanje. Kaznoval ga bom, potem pa odide moje telo tja, kjer je sedaj moja duša. — Saj vendar ostanete pri nas, ko praznujemo naše svečanosti?”

“Sedaj še ne vemo.”

“Ostanite! Če odidete, se vam vaša nakana ne posreči; če pa ostanete, tedaj pa lahko upate na srečno rešitev vašega iskanja; nasprotoval vam ne bo noben Turek več, in Džesidi vam bodo pomagali.”

Zopet je govoril s čisto drugim glasom, in njegove oči so zadobile prejšnjo svetlobo.

“Naša navzočnost bi menda motila praznovanje vašega praznika,” rečem v nadi, da kaj poizvem od njega glede njegove vere.

On pa strese z glavo.

“Morda veruješ na pravljice, oziroma laži, ki jih trosijo o nas? Primerjaj nas z drugimi, in našel boš čistost in snago. Čistost je, po kateri hrepenimo; čistost telesa in duha, čistost govora in čistost nauka. Čista je voda, in čist je plamen. Raditega ljubimo vodo in se z njo krstimo. Raditega častimo luč, kot simbol čistega Boga, o katerem tudi vaše sveto pismo govori, da stanuje v luči, do ktere nihče ne more. Vsi se posvečujejo z blagoslovljeno vodo, in mi se posvečujemo v blagoslovljenem ognju. Mi položimo roko v plamen in blagoslovljamo z njo naše čelo, kot vi delate z vodo. Vi pravite, gospod Jezus je bil nekdan na zemlji in pride zopet, tudi nam je znano, da je bival nekdan med ljudmi, in verujemo, da se bo vrnil, da nam odpre nebeška vrata. Vi častite Zveličarja, ki je hodil po zemlji; mi častimo Zveličarja, ki se bo zopet vrnil. Mi vemo, da je bil človek, toda ne vemo, kdaj pride zopet, in radi tega delamo, kar je svojim zapovedal, ko jih je dobil speče v vrtu Gezemami: Molite in čujte, da vas ne napadejo! Poslužujemo se petelina, ki je simbol čuječnosti. Ali vi ne delate istega? Slišal sem, da kristijani pogosto na strehah svojih tempeljav in hiš postavijo petelina, ki je delan iz železa in s zlatom prevlečen. Vi imate železnega petelina, mi pa živega. Ali smo zategadelj pogani ali zli ljudje? Vaši svečeniki so bolj modri, in vaši nauki so boljši; mi bi imeli boljše nauke, če bi imeli bolj modre duhovne. Med vsemi Džesidi sem jaz edini,

ki zamore brati vaše sveto pismo, in raditega govorim s teboj kot ne more nihče drug.”

“Zakaj ne prosite za svečenike, ki bi podučevali vaše ljudi?”

“Ker nečemo biti deležni vaše needinosti. Nauk kristijanov je razcep-ljen. Kadar nam zamorete dokazati, da ste jedini, tedaj ste nam dobrodošli. Če nam kristijani iz zapada pošiljajo učitelje, katerih vsak uči nasprotne nauke, si delajo sami sebi škodo. Jezus govori v vašem svetem pismu: Jaz sem pot, resnica in življenje. Zakaj imajo torej ljudje iz zapada toliko potov, toliko resnic, ko je vendar samo eden, ki ima življenje? Raditega se mi ne prepiramo o Zveličarju, ki je že bival med ljudmi, temveč ostanemo čisti in čakamo na prihod Zveličarja, ki pride zopet.”

Tu pride Ali Bej, kar mi je bilo — odkrito priznано — zelo ljubo. Skoro bi me spravil ta človek, o katerem trde nevedni ljudje, da pripada sekti hudičevih oboževalcev, v zadrego. Glede cepljenja kristijanske vere sem moral molčati, ker mi je očital bridko resnico — žal, žal! Pir se dvigne in mi poda roko.

“Alah naj bo s teboj in tudi z menoj! Grem po potu, po katerem moram iti, vendar se bova zopet videla.”

Tudi drugim strese roko in odide. Ali Bej pokima in reče:

“Ta je najbolj moder med Džesidi; njega nihče ne prekosi. Bil je v Perziji in Indiji; v Jeruzalemu in Štambulu; videl je vse in spisal celo knjigo.”

“Knjigo?” vprašam presenečen.

“On je jedini, ki zna pravilno pisati. On želi, da postane naše ljudstvo nekdaž tako čednostno in učeno kot so možje na zapadu, kar se zamoremo naučiti sami iz knjig Frankov. Spisal je torej knjigo v našem narečju, da jo lahko vsakdo razume, ki zna brati. To je njegova knjiga.”

“To je krasno! Kje je ta knjiga?”

“V njegovem stanovanju.”

“In kje stanuje on?”

“V moji hiši. Pir Kamek je svetnik. On potuje po deželi in je povsod dobrodošel. Ves Kurdistan je njegovo stanovanje, toda svoje bivališče si je zbral pri meni.”

“Meniš, da bi pokazal meni to knjigo?”

“Prav rad.”

“Tako ga poprosim. Kam je šel sedaj?”

“Ostani! Odšel je, da čuje nad svojimi. Vendar dobiš knjigo vseeno. Prej mi pa obljubite, da ostanete pri nas.”

“Torej meniš, da naj preložimo potovanje v Amadijo?”

“Da. Iz mesta Kaloni so bili tukaj trije možje. Vojniki so rodu Misuri, hrabri, zvesti in udani ljudje. Roslal sem jih v Amadijo, da poizvedujejo po Turkih. Zajedno bodo poskusili, če dobijo Amad el Gandurja; to sem jim še posebno priporočil, torej ostanite pri nas, dokler se ne vrnejo!”

S tem smo bili vsi zadovoljni; Ali Bej nas še enkrat objame, ko mu naznanimo svoje veselje, in nato nam reče:

“Pojdite z menoj, da vidite tudi mojo ženo!”

Nad tem povabilom sem bil kaj začuden, vendar sem pozneje izvedel, da Džesidi ne skrivajo svojih žen kot mohamedanci. Pri njih vlada patriarhalčno življenje, precej podobno onemu v Evropi. Seveda niso bili vsi ljudje tako čistega naziranja kot Pir Kamek, toda napram hinavskim Grkom, nenravnim Armencem, maščevalnim Arabcem, lenim Turkom, zahrbtnim Perzom sem jih moral spoštovati. Njihova vera je mešanica kaldeizma, islama in kristijanstva.

Zunaj na dvorišču sedi buluk emini pri svojem oslu. Oba jesta, osel ječmen in baši bozruk posušene fige, katerih je imel celo niz pred seboj. In pri tem je pripovedoval in žvekal o svojih junaštvihi tistim, ki so stali okoli njega. Halef se jim pridruži, mi trije pa se napotimo v oni del stanovanja, kjer so prebivale ženske.

Bejeva žena je bila še mlada in na rokah je držala majhnega dečka. Njeni lasje so bili razpleteni v več kit, in čelo ji je krasilo več zlatnikov.

“Dobrodošli, gospodje!” reče s priprostim glasom in nam poda roko.

Ali Bej nam pove njeno ime in nato njej naša. Njenega imena se žal ne morem več spominjati. Vzajem ji dečka iz rok in ga poljubim, na kar je bila ona zelo ponosna. Mali bejček je bil prav čeden otrok, in prav nič ne podoben onim orijentalnim otrokom, ki se jih vidi po mestnih ulicah. Bej me vpraša, kje želimo jesti, ali v njegovem stanovanju, ali pri ženskah, nakar si takoj izbrem poslednje. Malemu hudičevemu oboževalcu se je v mojem naročju kaj dopadlo. Pogledoval me je z bistrim pogledom, trgal mojo brado in mahal z rokami in nožicami ter izgovarjal nekaj besed, katerih niti jaz niti on ni razumel. Glede kurdskega jezika sva si bila precej enaka; tudi med jedjo ga obdržim pri sebi, kar mi je mati povrnila s tem, da je najboljše jedi polagala pred mene.

Najbolj mi je šla v slast neka jed iz smetane, ki jo pečejo in potem polijejo z medom in sladkorjem.

Po jedi pride k meni Ali Bej, da mi pokaže svojo sobo. Ko vstopim, zagledam na mizi precej debel zvezek.

“Pirova knjiga,” reče Ali Bej na moj vprašujoči pogled.

V trenutku jo vzajem v roke in pogledam. Vsedem se na divan, in Ali Bej se smeje odstrani ter me pusti mojemu premišljevanju. Pisana je bila v arabsko-perzijskem jeziku.

Medtem se je stemnilo, in zunaj pri vodi, kjer so deklice zajemale vodo, dočim so jim mladeniči pomagali, začujem sledečo pesmico:

“Gavra min ave te
Bina mihak dartshin ber pište
Dave min hala surat ta kate
Načalnak ak bjerdza ma, bišanda ma Rusete.”

Prosto prestavljeno:

“Prekrasna devojka je šla do studenca
Za njo razočaran in ginjen sem stal.
In sklenem, da tu jo poljubim na lica,
Če tudi bi Rus v jetništvo me gnal.”

Krasna pesmica, ki se jo sicer v orijentu kaj redko čuje. Poslušam in poslušam, vendar ničesar več ne čujem. Dvignem se, da se podam ven na prosto, kjer je vladalo živahno življenje, ker so še vedno prihajali tujci. Ko pridem do vrat, vidim, da se jih je precej zbralo okoli buluk emina, ki je glasno pripovedoval.

“Že pri Saidi sem se bojeval,” se hvali, “in na raznih otokih, kjer smo premagali upornike. Nadalje sem se bojeval v Beirutu pod slavnim Mustafa Nuri pašem, katerega hrabra duša sedaj v paradižu živi. Tedaj sem imel še svoj nos, katerega sem potem zgubil v Serbiji, kamor sem moral iti s Šekib Efendijem, ko je Kamil paša pregnal Milana Obrenovića.”

Dobri buluk emini se celo ni več spominjal, kje je zgubil svoj nos. Kmalu nadaljuje:

“Za Bukarestom so me napadli. Sicer sem se hrabro branil, že je ležalo dvajset sovražnikov mrtvih na tleh; tu vzdigne nekdo sabljo nad mene; udarec bi mi moral pravzaprav preklati glavo, ker sem se pa umaknil, zadene moj no — — —”

V tem trenutku začujem krik, ki ga še svoj živ dan nisem slišal. Odmeval je kot zategnjen glas parne piščalke, in nato sem začul oni glas, ki se ga sliši, če poide orgljam v sredi igre sapa. Navzoči strme prestrašeni v bitje, ki je povzročalo te skrivnostne antediluvijalne glasove. Ifra pa mirno reče:

“Kaj strmite! Moj osel je bil! On ne more trpeti teme; zato riga celo noč, dokler se ne zdani.”

Hm! Če je res tako, tedaj je njegov osel res ljubezniva beštija! Njegov glas bi skoro mrtvece oživil! Kdo bo pomoči mislil na spanec in počitek, če se bo ta štirinožna Jenny Lind drla kot obsedena od tristo zlodjev!

Sicer sem pa že tretjič slišal pripovedko o buluk eminovem nosu. Menda je bilo “v knjigi zapisano”, da svoje zgodbe nikdar ne skozača.

“Torej kriči tvoj sivec celo noč?” vpraša nekdo.

“Čelo noč,” potrdi buluk emini z glasom mučenika. “Vsake dve minute enkrat.”

“Daj, odvadi ga!”

“Kako?”

“Jaz ne vem!”

“Torej obdrži svoj nasvet za se! Vse sem že poskusil: — bičal sem ga, stradal, vode mu nisem dajal.”

“Opomni ga z resnimi besedami, da spozna svojo krivico!”

“Govoril sem že cele ure in ga prosil naj neha. Sivec me pogleda, mirno poslušša, strese z glavo in — riga naprej.”

“To je pa vendar čudno. On te razume, razume te prav gotovo, vendar ti noče narediti veselja, da bi obmolknil.”

“Da, da, tudi jaz sem že večkrat slišal, da živali človeka razumejo, ker včasih prebiva v njih duša umrlega, ki je prekleto, da se na ta način pokori za svoje grehe. Lump, ki tiči v mojem oslu, je bil svoje dni najbrž gluh, mutast gotovo ne.”

“Daj, poizvedi, kateremu rodu je spadal. V katerem jeziku govoriš z oslom?”

“Po turško.”

“Kaj pa če je adut, ki tiči v tvojem oslu, bil Perzijan, Arabec, ali celo gjavr, ki ne razume turškega?”

“Alah akbar, res je! Na to niti mislil nisem!”

“Zakaj stresa osel vedno z glavo, ko z njim govoriš? Njegov duh ne razume turškega. Govori z njim v drugem jeziku!”

“V katerem? Prosil bom svojega emirja. Hadži Halef Omar mi je povedal, da govori emir Kara ben Nemsi vse jezike sveta. Morebiti on pozve, kje je duh mojega osla prej živel. Tudi Salomon je baje razumel vse živali.”

“In še mnogi drugi ljudje. Ali ti je znana pripovedka o bogatem možu, ki je govoril celo s kamzom?”

“Ne.”

“Torej ti jo povem! De vahta beni Israil meru ki dauletli, mir; du lau vi man, male vi pir, haneki vi ma. Va her du lavi vi va hania hkve parve dikerin, pev čum, jek debee — — —”

“Stoj!” reče Ifra. “V katerem jeziku govoriš?”

“V našem, namreč v kurdskem.”

“Tega ne razumem. Pripoveduj turško!”

“Torej si ravno tak, kot duh tvojega osla, ki tudi razume samo svojo govorico. Toda, kako naj kurdsko zgodbo po turško pripovedujem? Glasila se bo čisto drugače!”

“Le poskusi!”

“Bom videl! Torej ob času izraelskih otrok je živel bogat mož, ki je umrl. Zapustil je dva sina, mnogo bogatstva in hišo. Ko sta oba sinova hotela deliti hišo, sta se skregala. Prvi reče: “Moja hiša je!” Drugi pa pravi: “Moja je!” Tu se po volji božji dvigne kamen v zidu in reče: “Kaj, ali se ne sramujeta? Ta hiša ni tvoja niti njegova. Jaz, mož, ki je bil velik kralj, sem bil živel slavno tristo let, nato sem pa umrl. Tristo let sem ležal v grobu, strohnem in postal prah. Nato je prišel mož in me pretvoril v kamen. Štirideset let sem bil v hiši; nato sem pa razpadel. Triinšedemdeset let sem ležal na polju, ko je zopet prišel neki mož k meni; pobral me je in zazidal v to hišo, kjer prebivam tritritideset let in ne vem, kaj bom jutri. Sedaj me duša ne boli — — —”

Mož preneha s pripovedovanjem. Osla je dogodba, pripovedovana v turškem jeziku, katerega on ni razumel, najbrž dolgočasila, odpre gobec in zakriči, da je šlo skozi ušesa. Res neznosno. Tu se pridrenja med množico neki mož, ki stopi naravnost k meni.

“Emir, ali si res prišel k nam? Šele sedaj sem zvedel, ker sem v gorah. Kako sem vesel! Dovoli, da te pozdravim.”

Bil je Selek, eden onih, ktere smo izkopali iz zemlje. Prime za mojo roko in jo poljubi. Na ta način Džesidi najraje pozdravljajo.

“Kje sta Pali in Melaf?” ga vprašam.

“Srečala sta Pir Kameka in se z njim napotila proti Mosulu. Ali Beju nesem važno sporočilo. Kdaj te zopet vidim?”

“Pravkar sem nameraval sam k Aliju. Menda je tvoje naznanilo skrivnost?”

“Mogoče; vendar tebi ne bomo prikrivali ničesar.”

Odideva v stanovanje žensk, kjer se je mudil Ali Bej. Vstop je bil skoro vsakemu prost. Tudi Halefa dobimo tam. Dobri hadži je že zopet sedel pri skledi in — jedel.

“Gospod,” reče Selek Ali Beju, “bil sem v gorah čez Bocan ter ti moram nekaj sporočiti.”

“Govori!”

“Smejo vsi poslušati?”

“Vsi.”

“Menili smo, da je mosulski guverner poslal petsto Turkov v Amadijo, da se obrani Kurdov, kar pa ni res. Dvesto mož, ki so prišli iz Diarbekirja, je korakalo čez Urmeli in se skrilo v gozdovih Tura Gara.”

“Kdo ti je povedal?”

“Neki drvar iz Mungejši, katerega sem srečal. Namenjen je bil v Kana Kujuali, kjer je ležal njegov splav. In 300 vojakov iz Kerkjuka tudi ne potuje v Amadijo. Šli so čez Altun Kiupri v Arbil in Girdašir ter stoje sedaj ob Gacir reki.”

“Kje si zvedel?”

“Od nekega Cibar Kurda, ki je potoval po omenjenem kraju.”

“Cibar Kurdi so zanesljivi ljudje; nikdar ne lažejo in sovražijo Turke, torej jim verujem. Ali poznaš dolino Idie ob Gomelu?”

“Le nekterim je znana, jaz pa sem bil že večkrat tam.”

“Ali zamoremo iz našega kraja spraviti tja konje in živino in jo skriti?”

“Kdor pozna gozd, prav lahko.”

“Koliko časa potrebujemo, da spravimo tja naše žene in otroke in tudi našo živino?”

“Pol dneva. Pot pelje čez Šejk Adi za svetnikovim grobom v sotesko in nihče ne bo slutil, kaj nameravamo.”

“Torej dobro poznaš ves kraj. Govoril bom še pozneje s teboj, do tedaj pa molči. Prositi sem te hotel, da ostaneš in strežeš emirju, vendar te gotovo drugje potrebujejo.”

“Ali mu smem poslati svojega sina?”

“Le daj!”

“Ali govori dobro kurdsko?” ga vprašam.

“Razume kurdsko in tudi zaza.”

“Torej ga pošlji sem, ker mi bo dobrodošel!”

Selek odide, in nam so pričeli pripravljati pojedino. Ker je gostoljubnost pri Džesidih neomejena, se je pojedine udeležilo okoli dvajset oseb. Mohamed Eminu in meni na čast so priredili celo godbo, obstoječo iz treh igralcev, ki so igrali na flavto, gitaro in violino. Godba pri Džesidih je melodijozna in ganljiva.

Med jedjo dospe Selekov sin, s katerim se napotim v svojo sobo, da z njegovo pomočjo čitam Pir Kamekovo knjigo. Duševno obzorje mladeniča je bilo seveda precej omejeno, vendar mi je razložil vse, kar sem ga vprašal.

Najina razprava pač ni bila dolgo mirna, ker skoro se je pričel oglašivati osel buluk emina, ki je rigal skoro vsake dve minuti, da je šlo skozi živce in možgane. Za oslovsko riganje se še niso dosti zmenili, dokler je vladalo v vasi živahno življenje, in so prihajali vedno novi romarji; ko pa so se ljudje podali k počitku, je bilo riganje sivea skoro neznosno, in kmalu so pričeli posamezni zabavljati, nakar je sledil očiten prepir.

Osla je krik ljudij menda še bolj razdražil, ker postal je skoro obseden na svoje riganje; vedno pogosteje se je oglašal, dokler ni konečno že prav peklensko divjal.

Pravkar planem po koncu, da naredim mir, ko začujem spodaj zbeغان krik. Ljudje so od vseh stranij vreli k buluk eminu. Kaj so z njim obravnavali, ne vem, vendar so ga tako preplašili, da priteče k meni.

“Ali spiš, emir?”

To vprašanje je bilo pravzaprav preveč, ker je videl, da sem se pogovarjal s svojim tovarišem; toda v strahu ni imel boljšega vzroka, ker prihaja v mojo sobo.

“Ali še vprašuješ? Kako zamorem spati ob riganju tvojega sivega osla!”

“Ah, gospod, to je ravno. Jaz tudi ne morem spati. Vsi prihajajo k meni in zahtevajo, da odpeljem osla v gozd in ga tam privežem, sicer ga ustrelijo. Tega ne smem dovoliti; osla moram prignati nazaj v Mosul, sicer dobim bastonado in zgubim svojo službo.”

“Torej ga ženi v gozd.”

“Ah, emir, to ne gre!”

“Zakaj ne?”

“Ali naj pustim, da ga volk požre? V gozdu so volkovi.”

“Torej ostani pri njem in čuvaj ga!”

“Kaj pa, efendi, če prideta dva volka hkrati?”

“No?”

“Potem požre eden osla, drugi pa mene!”

“Prav tako, ker potem ne dobiš bastonade!”

“Ti se šališ! Nekteri so svetovali naj grem k tebi.”

“K meni? Zakaj?”

“Gospod, ali veruješ, da ima ta osel dušo?”

“Seveda jo ima.”

“Morebiti ima drugo in ne svojo!”

“Kje je pa potem njegova? Morebiti sta vidva zamenjala; tvoja duša je v oslu, in oslovski v tebi. Sedaj si ti osel in se bojiš kot zajec, in osel je buluk emini, ki rjovi kot lev. Kako morem jaz pomagati?”

“Emir, gotovo je, da ima moj osel drugo dušo; toda turška ni, ker ne razume govorice Osmanov. Ti pa govoriš vse jezike sveta, raditega te prosim, da prideš navzdol. Če ti govoriš z oslom, boš kmalu opazil, kdo tiči v njem, Perzijanec, Turkmen ali Armenec. Morebiti je celo Rus v njem?”

“Ali res misliš, da — — —”

V tem trenutku preklicana beštija zopet zariga in sicer s takim glasom, da so hkrati zakričali vsi navzoči.

“Alah kerim, osla bodo umorili! Gospod, hiti na pomoč, sicer je zgubljen in objednem njegova duša!”

Ifra hiti k svojemu oslu, jaz pa za njim. Ali naj si dovolim šalo? Menda ni bilo prav, toda ko je opisoval oslovsko dušo me je tako pogrelo, da sem sklenil oslovskega lastnika nekoliko potegniti. Ko pridem navzdol, me je množica že čakala.

“Kdo ve za sredstvo, da žival umolkne?” vprašam.

Nihče ne odgovori. Le Halef zine konečno:

“Gospod, to je samo tebi znano.”

Stopim k oslu in zgrabim za njegovo uho. Ko ga v tujem jeziku glasno nekolikokrat vprašam, položim uho na njegov gobec in poslušam. Nato se naredim kot bi bil začuden in se obrnem k Ifri.

“Buluk emini, kako se je imenoval tvoj oče?”

“Nahir Mirja.”

“Ta ni pravi. Kako se je imenoval oče tvojega očeta?”

“Mutalam Sobuf.”

“Aha, ta je! Kje je stanoval?”

“V Hirmenli pri Drinopolju.”

“Prav. Nekoč je jahal iz Hirmenli v Taškej, in da bi svojega osla jezil, mu je privezal kamen za rep. Prerok pa je rekel: Ljubi svojega osla! Raditega mora duh tvojega starega očeta trpeti za svoje pregrehe. Ko je bil na mostu, ki pelje v peklo in v nebesa, se je moral obrniti in skočiti v tega osla. Svoji živali je privezal kamen za rep, in rešiti ga moreš samo, če tudi ti privežeš svojemu, sivcu veliki kamen za rep. Ali ga hočeš rešiti, Ifra?”

“Oh, emir, hočem!” zakliče buluk emini. Skoro se je razjokal, ker dejstvo, da je duh njegovega starega očeta v njegovem oslu, ga je kot vernega moslema žalostilo. “Povej mi vse, kar moram storiti, da rešim svojega starega očeta!”

“Prinesi kamen in vrvi!”

Osel je opazil, da se nekaj važnega godi, kar se tiče njega. Odpre gobec in grozno zariga.

“Hitro, Ifra! Sedaj je zadnjič zastokal.”

Jaz primem za oslov rep, in Ifra priveže na konec precejšnen kamen. Ko je bila operacija gotova, obrne osel glavo, da kamen z gobcem odstrani, kar se mu pa ne posreči. Nadalje poskuša kamen odstraniti z otepavanjem repa; kamen je pa bil pretežak, in komaj osel privzdigne rep, ko ga radi teže zopet spusti, da ga kamen udari po nogah. Sivec je postal čisto zmeden; z očmi je škilil nazaj; z dolgimi ušesi miga zelo pomenljivo; konečno odpre gobec, da zariga — toda glas mu odpove; zavest, da je njegov največji kras obtežen s kamnom, mu je popolnoma oropala zmožnost izraziti svoje plemenite občutke v riganju.

“Alah hu; res, ne kriči več!” zavpije buluk emini. “Emir, ti si najbolj pameten mož, kar sem jih kdaj videl!”

Jaz pa odidem in se vležem k počitku. Zdolaj pa so stali romarji še dolgo časa in pričakovali, kdaj bo osel zopet zarigal.

Zbudim se na vse zgodaj, ker v vasi se je pričelo že živahno življenje. Prihajali so od vseh strani romarji, katerih nekteri so ostali v Badri, drugi pa so se napotili naprej v Šejk Adi.

Prvi, ki stopi v mojo sobo, je Mohamed Emin.

“Ali si že pogledal za hišo?” me vpraša.

“Ne.”

“Poglej vendar!”

Stopim na streho in pogledam navzdol. Stotine ljudij je stalo pri oslu in ga občudovalo. Pripovedovali so eden drugemu, kaj se je zgodilo, in ko me zagledajo na strehi, se spoštljivo umaknejo. Tega nisem nameraval! Hotel sem se samo pošaliti, toda da bi ljudje pričeli verovati v moje vraže, to mi ni bilo po volji.

Kmalu pride tudi Ali Bej. Ko me pozdravi, se zasmije.

“Emir, zahvaliti se ti moram za mirno noč. Velik čarovnik si. Ali bo osel zopet kričal, če se mu vzame kamen z repa?”

“Da. Žival se boji teme in se osrčuje s svojim lastnim glasom.”

“Ali hočeš zajutrkovati?”

Odidemo v stanovanje žensk. Tam dobim Halefa, Selekovega sina, ki je bil moj tolmač in Ifro s žalostnim obrazom. Bejova žena mi pride nasproti s prijaznim obrazom in mi ponudi roko.

“Dobro jutro!” me pozdravi.

“Dobro jutro!” odvrnem. “Kako se počutiš?”

“Izvrstno. Kako je s teboj?”

“Hvala Bogu, dobro!”

Tu se oglasi Ali Bej, ki nas povabi, da se vsedemo za mizo.

Najprvo nam prinesejo kavo z medom in nato jagnjetino, zrezano v drobne kose, ktero uživajo kot pri nas kruh. Zajedno nam postavijo na mizo

arpa, neke vrste pivo. Jedli smo vsi; samo buluk emini je klaverno sedel pri vratih.

“Ifra, zakaj ne prisedeš k nam?” ga vprašam.

“Ker ne morem jesti, emir!” odvrne.

“Česa ti manka?”

“Tolažbe, gospod! Dosedaj sem svojega osla jahal, bičal, psoval, le redkokdaj osnažil s krtačo, mnogokrat pustil stradati, in sedaj sem čul, da je on oče mojega očeta. Zunaj stoji sivec, in še vedno mu visi kamen na koncu repa.”

Res obžaloval sem buluk emina, in vest se mi je vzbudila; toda ves položaj je bil tako smešen, da sem se moral na ves glas zakrohotali.

“Ti se smeješ!” odvrne očitajoče. “Da imaš ti osla, ki bi bil oče tvojega očeta, bi jokal. Nalog imam, da te spremim v Amadijo; toda nemogoče mi je, ker se nikdar več ne vsedem na osla, v katerem prebiva duh mojega starega očeta!”

“Saj tudi ne smeš, in tudi mogoče ni, ker na duhu ne more nihče sedeti.”

“Kako, za Alaha, naj vendar jaham!”

“Na oslu.”

Pogleda me skoro neverjetno.

“Toda moj osel je vendar duh, kot si mi povedal!”

“Bila je samo šala.”

“Da, govoriš, da bi me pomiril.”

“Ne, povem ti samo, ker mi je žal, da te je moja burka tako razžalostila.”

“Efendi, zakaj me samo tolažiš! Zakaj je moj osel tolikokrat zbežljal? Zakaj me je vedno vrgel s sedla? Ker je bil prepričan, da ni osel, in da sem jaz sin njegovega sina. In zakaj je kamen takoj pomagal, ko sem mu ga privezal za rep, kakor ti je zapovedala oslova duša?”

“Ona mi ni ničesar zapovedala; zakaj je moje sredstvo pomagalo, ti takoj povem. Ali si že opazil, da petelin zapre oči, kadar poje?”

“Videl sem.”

“Če mu s silo držiš odprte oči, ne bo nikdar pel. Ali si opazil, da tvoj osel vedno vzdigne rep, kadar riga?”

“Resnica je, efendi!”

“Torej skrbi, da ne bo več dvigal repa; potem bo tudi nehaj rigati.”

“Ali je res?”

“Res. Poskusi danes zvečer, ko bo kričal!”

“Torej oče mojega očeta res ni začaran?”

“Ne, zagotovim te!”

“Hamdulilah! Tisočkrat hvala Alahu!”

Skoči ven in vzame kamen z repa; nato se pa takoj vrne, da se udeleži pojedine.

Veliki praznik.

Uro pozneje jaham s svojim kurdskim tolmačem ven na sprehod. Mohamed Emin je sklenil, da ostane doma in se kolikor mogoče malo kaže ljudem.

“Ali ti je znana dolina Idic?” vprašam svojega spremljevalca.

“Da.”

“Kako dolgo je treba jahati, da pridemo tja?”

“Dve uri.”

“Rad bi jo videl; pelji me tja!”

“Kakor zapoveš, gospod. Ali jahava naravnost ali čez Šejk Adi?”

“Kteri pot je kračji?”

“Naravnost; toda ob enem je tudi težji.”

“Vseeno jahamo po njem.”

“Ali bo tvoj konj zdržal? Dragocena žival je, kot je še nisem videl enake; gotovo je navajen samo ravnine.”

“Danes ga hočem preskusiti.”

Kmalu leži vas Badri za nama. Pot, ki jo seveda ne smem primerjati z našimi, je vodila po strmem klanu navzgor in zopet navzdol, toda moj vranec se je krepko držal. Na višinah, kjer je ob pobočju sprva rastlo grmovje, opazim temne gozdove dreves, pod katerimi vrhovi sva jezdila. Konečno postane pot tako nevarna, da moramo razjahati in konje voditi. Tolmačev konj je bil varen teh krajev; stopal je z gotovimi koraki in se znal ogibati nevarnih mest; tudi moj vranec je bil precej previden, in prepričan sem se, da se po kratki vaji privadi gorskemu terenu. Že danes je kazal, da se ne poti, dočim je konj mojega spremljevalca sopihal in se kmalu utrudil.

Dve uri sta že skoro minuli, ko dospeva do neke gošče, za katero so skale skoro navpično padale navzdol.

“To je dolina,” reče vodnik.

“Kako pridemo navzdol?”

“Samo ena pot pelje v dolino in sicer iz Šejk Adi.”

“Ali je shojena?”

“Ne; čisto nič se ne razlikuje od drugih tal. Pojdi!”

Sledim mu po gostem grmovju, ki je rob doline tako zakrival, da tujec brez vodnika niti opazil ni, da je spodaj dolina. Skoro dospeva do mesta, kjer vodnik razjaha. Z roko pokaže na desno.

“Tu pelje skozi gozd pot v Šejk Adi, ki je znana samo Džesidom. In tu na levi se pride v dolino.”

Z roko potisne veje grmovja vstran, in pred menoj se pokaže kotlasta dolina s strmimi, skalnatimi stenami; navzdol se je dospelo samo na mesto, kjer sva baš stala. Primeva konje za uzde in jih vodiva za seboj. Dolina je bila prostorna dovolj, da nudi zavetišče več tisoč ljudem, in naokoli sem opazil znamenja, da so tu ljudje že prebivali. Tla so bila poraščena s sočnato travo, in vode je bilo precej v bližini za žejna grla.

Konje spustiva na travo in se vleževa. Kmalu začnem s svojim vodnikom razpravo.

“To je pač skrivališče, katerega je narava kot nalašč ustvarila.”

“Dolino smo za skrivališče že rabili, efendi. Za časa zadnjega preganjanja Džesidov, je tu dobilo skoro dva tisoč ljudi zavetišče. Raditega nihče nas ne izda tega kraja sovražniku, ker se ne ve, kdaj nam bode zopet koristil.”

“Menim, da je ta čas že blizu.”

“Vem. Toda paša v Mosulu nas sedaj ne namerava uničiti, temveč samo oropati. Guverner je poslal nad nas petnajst sto vojakov, ki naj nas napadejo; toda vgriznil bo v kisló jabolko. Že dolgo let nismo praznovali praznika. Torej se bo nabralo v Badri ljudi od vseh strani dovolj, da se Turčinu krepko v bran postavimo.”

“Ali so vsi ljudje oboroženi?”

“Vsi. Sam se boš prepričal, koliko se pri nas ob prazniku strelja. Mosulski guverner za svoje vojake celo leto ne porabi toliko smodnika, kot ga mi postreljamo v treh dneh.”

“Zakaj vas preganjajo? Radi vere?”

“Nikakor ne, emir! Guvernerja pač malo briga naša vera. On ima samo en namen, kako bi postal hitro bogat. Raditega napada sedaj Arabce, Kurde, Kaldeje ali Džeside. Ali morda meniš, da je naša vera tako slaba, da se je mora zatreti?”

Ravno do te točke sem hotel mladeniča spraviti. Od njega lahko zvem, kar mi Pir Kamek še ni povedal.

“Vaše vere ne poznam,” mu odvrnem.

“In še ničesar nisi slišal o njej?”

“Zelo malo, in še tega ne verjamem.”

“Da, efendi, sovražniki govore veliko lažij. Ali ti moj oče ni ničesar povedal?”

“Ne; vsaj kaj poglobitnega ne; menim, da mi ti kaj poveš?”

“Ah, emir, s tujci nikdar ne govorimo o naši veri!”

“Ali sem vam jaz tujec?”

“Ne. Rešil si življenje mojemu očetu in nas svaril pred Turki, kot mi je Ali Bej povedal. Ti si jedini, kteremu smem zaupati. Toda odkrito ti rečem, da sam ne vem vsega.”

“Ali imate pri vas skrivnosti, katere ne sme vsak zvedeti?”

“Ne. Toda ali ni v vsaki hiši mnogo stvari, katere znajo uporabiti samo stariši? Naši svečeniki so naši očetje.”

“Ali te smem vprašati?”

“Le daj; toda prosim te, da ne imenuješ enega imena!”

“Vem; toda ravno o tem predmetu bi rad kaj več zvedel. Ali mi razložiš, če te vprašam?”

“Koliko zamorem, da.”

Ta beseda je bila ime hudiča, katerega Džesidi nikdar ne zgovarjajo. Besede “satan” oziroma “šejtan” se tako ogibljejo, da ne zgovarjajo celo

podobnih besed. Če na primer govorijo o reki, rečejo vedno "nar, in nikdar "šat", ker slednja beseda jednači prvemu zlogu besede satan. Ogibljejo se besede "kejtan" (čipka) in tudi besede "nal-band" (kovač) ne izgovarjajo, ker je podobna besedam "laan" (kletev) in "malum" (preklet). Kadar govore o hudiču, nikdar direktno ne izgovarjajo njegovega imena, temveč ga opisujejo, in sicer s primernim strahom. Imenujejo ga inelek el kut, mogočni kralj ali pa melek taus, kralj pav.

"Poleg dobrega Boga imate še neko drugo bitje?"

"Poleg? Ne. Bitje, katerega ti meniš, je pod Bogom. Kiral meleklerin je bilo najvišje, nebeško bitje; toda Bog je bil njegov stvarnik in gospod."

"Kje je sedaj?"

"Uprl se je Bogu, ki ga je pregnal."

"Kam?"

"Na zemljo in na vse zvezde."

"In je gospodar onih, ki v peklu prebivajo?"

"Ne. Vi menda mislite, da bo večno nesrečen?"

"Da."

"Ali verujete tudi, da je Bog nad vse dober, milostljiv in usmiljen?"

"Da."

"Torej zamore tudi oprostiti — ljudem in angeljem, ki so proti njemu grešili. To mi verujemo, in raditega obžalujemo onega, katerega ti misliš. Lahko nam škoduje, raditega ne imenujemo njegovega imena. Pozneje, ko zopet dobi svojo moč, zamore ljudi obdariti, zato ne govorimo nikdar slabo o njem."

"Ali ga častite, obožujete?"

"Ne, ker je božje stvarstvo kot mi; toda razžalimo ga nikdar ne."

"Kaj pomenja petelin, ki je pri vaših svetih obredih navzoč?"

"Nikakor ne onega, katerega ti misliš (hudiča). Petelin je podoba čuječnosti. Ali vam Jezus ni pripovedoval o devicah, ki so pričakovale ženina?"

"Da."

"Pet njih je zaspalo in sedaj ne smejo v nebesa. Ali ti je znana povest o učenecu, ki je zatajil svojega mojstra?"

"Da."

"In tedaj je zapel petelin. Raditega imamo pri nas petelina v znamenje, da moramo čuvati in pričakovati velikega ženina."

"Ali verujete, kar piše sv. pismo?"

"Verujemo, dasi ne vem vsega, kar pripoveduje."

"Ali vi nimate svete knjige, kjer so zapisani vaši nauki?"

"Imeli smo jo. Hranili so jo v Bašeiki, in slišal sem, da se je zgubila."

"Kakšni so vaši sveti obredi?"

"Spoznal boš vse v Šejk Adi."

"Ali mi moreš povedati, kdo je bil šejk Adi?"

"Ne vem natančno."

“Ali molite k njemu?”

“Ne. Njegov spomin častimo s tem, da molimo k Bogu na njegovem grobu. Bil je svetnik in prebiva sedaj v nebesih.”

“Koliko vrst duhovnikov imate?”

“Prvi so piri; slednja beseda pomenja pravzaprav star, moder mož; pri nas pa pomeni svetega moža.”

“Ali imate veliko pirov?”

“Samo tri poznam. Pir Kamek je prvi med njimi.”

“Dalje!”

“Za njimi pridejo šejki, ki morejo biti zmožni arabščine, da razumejo naše svete pesni.”

“Ali jih pojeje v arabskem jeziku?”

“Da.”

“Zakaj ne v kurdskem?”

“Ne vem. Izmed šejkov se izvolijo stražniki svetega groba, kjer morajo čuvati ogenj in pogostiti romarje.”

“Ali imajo duhovni posebna oblačila?”

“Da; oblečeni so belo in v znamenje svoje časti nosijo rudeče-rumen pas. Za temi šejki pridejo propovedovalci, katere mi imenujemo kavale. Slednji igrajo na svete inštrumente in hodijo od kraja do kraja, da poučujejo vernike.”

“Kteri so sveti inštrumenti?”

“Tamburica in flavta. Kavali tudi pojejo ob velikih praznikih.”

“Kako se oblačijo?”

“Lahko nosijo raznobarna oblačila, vendar oblečeni so navadno belo; toda njih turban mora biti črn, da se razločujejo od šejkov. Za kavali pridejo fakirji, ki opravljajo nižja opravila pri grobu in drugje. Slednji imajo temna oblačila in rudeč pas čez turban.”

“Kdo imenuje vaše duhovnike?”

“Nihče, ker njih čast je dedna. Če umre duhovnik in ne zapusti sina, preide njegova čast na najstarejšo hčer.”

To je bilo skrajno čudno, sosebno v Orijentu.

“In kdo je najvišji vseh duhovnikov?”

“Šejk v Badri. Nisi ga še videl, ker se mudi v Šejk Adiju, da vodi priprave za praznik. Želiš še kaj vprašati?”

“Še mnogo. Ali krščujete svoje otroke?”

“Krstimo jih in obrezujemo.”

“Ali imate nečista jedila, katerih ne smete vživati?”

“Svinjskega mesa ne jemo in tudi modre barve ne rabimo, ker je nebo tako vzvišeno, da njegove barve ne smemo mešati z zemeljskimi.”

“Ali imate kablo?” (Kibla je pri orijentalcih določeno mesto, oziroma smer, proti kateri se obračajo, kadar molijo; ponajveč leži ta smer tam, kjer solnce vzhaja, na vzodni strani.)

“Da. Kadar molimo, obračamo svoje obraze v smeri, kjer je isti dan solnce vzhajalo. V isti smeri polagamo tudi mrtvece.”

“Ali ti je znano, od kod je prišla vaša vera?”

“Učil nas jo je Šejk Adi, svetnik. Mi sami smo pa prišli iz pokrajin ob dolnjem Evfratu. Naši očetje so bili v Siriji, v Sindžarju in kasneje so dospeli sem.”

Rad bi spraševal še nadalje, toda nad seboj začujem krik, in ko pogledam navzgor, zapazim Seleka, ki se je baš pripravljaj, da pripleza v dolino. Kmalu stoji pred nama in mi poda roko.

“Skoraj bi vaju ustrelil,” reče.

“Naju? Zakaj?” vprašam.

“Ko sem gledal odvzgoraj, sem vaju smatral za tujca, ki ne sme v to dolino; nato sem pa vaju spoznal. Prišel sem, da pogledam, če je treba kaj predpriprav v dolini.”

“Da se zatečejo sem begunci?”

“Begunci? Mi ne bomo bežali; toda Ali Beju sem pripovedoval, kako zvito si ti sovražnike Hadedinov zvabil v ono dolino, kjer ste jih ujeli; mi storimo isto.”

“Torej zvabite Turke v dolino?”

“Ne, temveč v Šejk Adi; med bojem se pa zatečejo romarji sem. Bej je tako zapovedal, in šejk je zadovoljen.”

Selek se prepriča, če je dovolj vode v dolini, nakar se podamo nazaj v Badri. Ko pridemo tja, dobim šejka zelo razburjenega.

“Dobil sem sporočilo, odkar si odšel,” mi reče. “Turki iz Diarbekirja stoje že ob reki Gomel, in oni iz Kerkjuka so tudi že dospeli do reke.”

“Torej so se tvoji poročevalci iz Amadije že vrnili?”

“V Amadijo niti prišli niso, ker so se morali razdeliti, da so opazovali turške čete. Dokazano je sedaj, da je napad nam namenjen.”

“Ali že vsi vedo?”

“Ne, ker sicer bi sovražnik zvedel, da smo za boj pripravljeni. Povem ti, emir, da ali umrem, ali pa temu mosulskemu guvernerju tako posvetim, da bo pomnil, kdaj se je nas lotil!”

“Sklenil sem, da ostanem pri vas, dokler ne bo boj končan.”

“Hvala, emir; toda bojevati se ne smeš!”

“Zakaj ne?”

“Ti si moj gost; Bog mi je zaupal tvoje življenje.”

“Najbolje nas čuva On, ki je nad nami. Ali naj sem tvoj gost in te pustim samega v boj? Ali naj tvoji o meni pripovedujejo, da sem strahopetec?”

“Tega ne bodo rekli. Ali nisi bil tudi gost guvernerja? Ali nimaš njegovega potnega lista in njegovih pisem v žepu? In sedaj se hočeš proti njemu boriti? Ali ne potrebuješ svoje roke za sina svojega prijatelja, katerega hočete oprostiti? In ali mi ne moreš pomagati drugače, ne da bi moral moje sovražnike?”

“Vse prav, kar praviš. Toda moriti nisem hotel, temveč delovati na to, da se kri ne bo prelivala.”

“Pusti skrb meni, emir. Jaz si ne želim krvi; samo tirana hočem zapoditi od sebe.”

“Kakšen je tvoj načrt?”

“Znano ti je, da je v Šejk Adiju že tritisoč romarjev. Ko se praznik prične, jih bo že šesttisoč in še več.”

“Možje, ženske in otroci?”

“Da. Ženske in otroke pošljem v dolino Idie; tu ostanejo samo možje. Čete iz Diarbekirja in Korkjuka se na potu v Kaloni združijo, in one iz Mosula pridejo čez Džeraja ali Ain Sifni. Okleniti nas hočejo v svetnikovi dolini; mi pa se postavimo za grobom, in obkolimo dolino, ko bo sovražnik v njej. Če se ne udajo, jih lahko potolčemo do zadnjega; če pa odlože orožje, pošljem svojega poslanca v Mosul in stavim guvernerju pogoje, pod katerimi spustim njegove vojake. Raditega se bo moral pred sultanom v Štambulu zagovarjati.”

“Sultanu bo poslal napačno poročilo.”

“Toda padišaha ne bo prevaral; poslal sem že prej skrivno poslanstvo v Štambul, ki bo prehitelo guvernerja.”

Priznati sem moral, da je Ali Bej ne samo pogumen, temveč tudi zvit in previden mož.

“In kak nalog dobim jaz?” ga vprašam.

“Šel boš z onimi, ki bodo čuvali naše žene in premoženje.”

“Ali vzamete vse s seboj v dolino?”

“Kolikor mogoče vse. Še danes povem vsem prebivalcem v Badriju, da naj spravijo vse v dolino, toda skrivno, da se ne izdamo.”

“In šejk Mohamed Emin?”

“On gre s teboj. V Amadijo sedaj ne morete, ker pot ni prosta.”

“Turki morajo vendar spoštovati bu-djeruldi padišaha in ferman guvernerja.” (Bu-djeruldi in ferman je važen potni list, ki se izda samo na posebno priporočilo.)

“Toda med turškimi vojaki jih je mnogo, ki poznajo Mohamed Emina.”

Še smo govorili, ko prideta dva moža v hišo. Bila sta moja stara znanca Pali in Melaf, ki sta se neizrečeno vzveselila, ko me zagledata.

“Kje je Pir Kamek?” vpraša Ali Bej.

“Pri Jonovem grobu v Kufjundžiku. Poslal je naju k tebi s poročilom, da nas namerava sovražnik napasti drugi dan praznika.”

“Kakšen vzrok ima guverner za napad?”

“On trdi, da je eden naših ubil dva Turka.”

“Nasprotno, dva Turka sta ubila dva Džesida. Ali vidiš, emir, kako zloben je naš sovražnik? Naše ljudi pobijajo, da dobijo vzrok za napad. Da bi le dobili, kar iščejo!”

S svojim tolmačem se podam v sobo, da nadaljujem z vajami v kurdskem jeziku. Mohamed Emin sedi poleg mene, kadi iz svoje pipe in se čudi, ker zgubim toliko časa, da berem tuje knjige in se priučim tujemu jeziku.

Medtem opazim, da odnašajo prebivalci v Badri svojo lastnino; blizu mojega stanovanja so pričeli vlivati kroglice. Pripomniti moram še, da osel buluk emina ni več rigal, ker mu je njegov gospod in mojster vsak večer privezal kamen za rep.

Neprestano so dohajali novi romarji. Mnogi so bili zelo revni in so se živeli od miloščine drugih. Tu je gnal mož svojo kozo ali debelega jarca; bogati ljudje so imeli vola, ali dva, nekteri cele črede. To so bili darovi siromakom. Kolikor je tudi prišlo ljudij. mojih baši bozakov in Arnavtov ali bilo med njimi, in še do danes nisem zvedel, kam so zginoli.

Tretji dan, prvi dan praznika, sedim s tolmačem zopet pri knjigi. Bilo je še pred solčnim vzhodom. Tako sem bil zatopljen v knjigo, da niti opazil nisem, ko vstopi buluk emini.

“Emir!” zakliče, ko je že parkrat zaman s kašljanjem skušal obrniti nanj mojo pozornost.

“Kaj je?”

“Naprej!”

Šele sedaj opazim, da je popolnoma pripravljen na odhod. Knjigo odam tolmaču in skočim po koncu. Pozabil sem, da se moram kopati in obleči sveže perilo, če hočem na grob svetnika. Perilo vzamem s seboj in tečem navzdol pred vas. V potoku je kar mrgolelo ljudij, in moral sem korakati precej daleč, da sem dobil osamljeno mesto.

Tu se skopljem in menjam perilo, kar se potnikom po orijentu le redkokdaj pripeti. Čutil sem se prerojenega in že nameraval oditi, ko zapazim, da v grmovlju nekaj rožlja. Ali je žival ali človek? Pripravljali smo se za boj, torej previdnost ni škodovala. Naredim se kot bi ničesar ne slutil, natrgam nekaj evetlie v bližini in se vedno bolj približujem kraju, kjer sem začul šum. Obrnjen sem bil s hrbtom proti grmu. Zdajci se pa obrnem, in skočim v grmovje. Zgrabim še precej mladega moža, v vojaški obleki, toda pri sebi je imel samo nož. Po levem licu se mu je vlekla dolga brazgotina. Dvigne se, da pobegne, vendar ga že držim trdo za roko.

“Kaj delaš tukaj?” ga vprašam.

“Nič.”

“Kdo si?”

“— — — Džesid,” reče skoro z obupanim glasom.

“Od kod?”

“Imenujem se Lasa in sem od rodu Dasini.”

Slišal sem, da so Dasini ena najplemenitejših rodbin Džesidov, toda slednji patron ni bil kar nič podoben.

“Vprašal sem te, kaj počenjaš na tem mestu?”

“Skril sem se, ker te nisem hotel motiti.”

“In kaj si delal prej tukaj?”

“Kopati sem se hotel.”

“Kje imaš perilo?”

“Ga nimam.”

“Bil si pred menoj na tem mestu, torej si imel pravico, da se pred menoj skoplješ. Kje si spal nocoj?”

“V vasi.”

“Pri kom?”

“Pri — pri — pri — pri — imena se več ne spominjam.”

“Dasini ne prenoči nikdar pri možu, katerega ne pozna. Pojdi z menoj in pokaži mi tvojega gostitelja!”

“Kopati se moram prej.”

“Lahko tudi pozneje. Naprej!”

Skuša se mi iztrgati iz rok.

“S kako pravico govoriš tako ostro z menoj?”

“S pravico sumnje.”

“Tudi jaz sem lahko sumljiv na tebe.”

“Seveda! Prosim te, da si. Pelji me v vas, in kmalu boš zvedel, kdo sem.”

“Pojdi, kamor hočeš!”

“Saj tudi grem; toda ti greš z menoj!”

Pogleda na moj pas; opazil je, da nimam s seboj orožja, in videl sem, da sega za svoj pas, kjer mu je tičal nož. Trdo ga primem za roke in potegnem iz grmovja.

“Kaj se drzneš?” reče mi skoro osorno.

“Prav ničesar! Ti greš z menoj in sicer takoj!”

“Spusti mojo roko, sicer — — —!”

“Kaj sicer?”

“Uporabim silo!”

“Uporabi jo!”

“Tu — — —!”

Potegnem nož in sune proti meni; jaz ga pa takoj zgrabim še za drugo roko.

“Škoda za tebe; vidi se mi, da nisi strahopetec!”

Stisnem mu roko, da mu pade nož iz nje, katerega hitro poberem, nakar moža primem za suknjo.

“In sedaj, naprej, sicer — —! Vzemi moje perilo in nesi ga!”

“Gospod nikar me ne sili!”

“Zakaj ne?”

“Ali si Džesid?”

“Ne.”

“Zakaj me torej hočeš peljati v vas?”

“Povem ti takoj: turški vojak si in ogleduh.”

Pri teh besedah pobledi.

“Motiš se, gospod! Če nisi Džesid, me spusti!”

“Džesid ali ne; naprej!”

Pod mojim pritiskom se zviije, toda z menoj je moral. Prisilil sem ga celo, da je nesel moje perilo. V vasi vzbudim s svojim ujetnikom veliko začudenje, in velika množica ljudij me spremlja do Ali Bejevega stano-

vanja. Bil je v selamliku, kamor pripeljam tujea. Nedaleč od vrat stoji buluk emini, ne da bi ga ujetnik opazil. Buluk emini me presenečeno pogleda, ko grem mimo njega. Najbrž je ujetnika poznal.

“Koga si mi pripeljal?” vpraša Ali Bej.

“Tujea, katerega sem dobil pri potoku. Skril se je in sicer na kraju, kjer je lahko opazoval celo vas in tudi pot proti Šejk Adiju.”

“Kdo je?”

“Trdil je, da se imenuje Lasa, in da je rodu Dasinov.”

“Torej bi ga moral poznati; toda Dasina z imenom Lasa ni pri nas.”

“Ko sem ga prisilil, da gre z menoj, je sunil z nožem proti meni. Tu je. Stori z njim, kar hočeš!”

Nato odidem iz sobe. Zunaj stoji buluk emini.

“Ali poznaš moža, katerega sem baš pripeljal?”

“Gotovo. Kaj je storil, emir? Saj ni tat ne ropar!”

“Kaj pa?”

“Kol agasi pri mojem polku.” (Kol agasi je štabni častnik v turški vojski.)

“Ah! Kako se imenuje?”

“Nasir. Imenovali smo ga Nasir agasi. Prijatelj je polkovnika Omar Ameda.”

“Dobro; povej Halefu naj osedla.”

Vrnem se v sobo, kjer se je že pričelo zasliševanje pred Mohamed Eminom in drugimi, ki so bili navzoči.

“Kako dolgo si ležal v grmovju?” vpraša Ali Bej.

“Ves čas, ko se je ta mož kopal.”

“Ta mož je emir, zapomni si! Ti nisi Dasini in ne Džesid. Kako se imenuješ?”

“Tega ne povem.”

“Zakaj ne?”

“V kurdskih gorah imam krvno maščevanje; molčati moram torej, kdo sem, in kako se imenujem.”

“Od kdaj živi kol agasi (štabni častnik turške vojske) v krvnem maščevanju s prostimi Kurdi?” ga vprašam jaz.

Pri teh besedah še bolj pobledi kot prej.

“Kol agasi? Kaj meniš s tem?” vpraša, ko ga je strah nekoliko minil.

“Menim, da Nasir agasija tako dobro poznam, ker je prijatelj polkovnika Omar Ameda, da se ne morem varati.”

“Ti — ti — ti me poznaš? Valahi, torej sem zgubljen; to je moja usoda.”

“Ne, ni tvoja usoda. Priznaj odkrito, kaj si pri nas iskal, in zgodilo se ti ne bo ničesar.”

“Povedati nečem ničesar!”

“Torej si zgub — — — —”

Te besede izreče jezni Ali Bej, toda hitro ga pomirim in začnem naprej spraševati ujetnika.

“Ali si govoril resnico, ko si pravil o krvnem maščevanju?”

“Da, emir!”

“Torej bodi drugič bolj previden. Če mi oblubiš, da se vrneš v Mosul, in odložiš maščevanje, tedaj si prost.”

“Efendi!” zakliče prestrašeni Ali Bej. “Pomisli vendar, da smo mi — —”

“Vem, kaj hočeš reči,” ga prekinem. “Ta mož je štabni častnik, kol agasi, mosulskega guvernerja, ki postane še lahko general, in ti živiš z guvernerjem v prijateljstvu. Žal mi je, da sem nadlegoval tega častnika, kar se gotovo ne bi zgodilo, če bi ga takoj spoznal. — Torej oblubi mi, da se takoj vrneš v Mosul!”

“Obljubim.”

“Ali imaš krvno maščevanje s Džesidi?”

“Ne.”

“Torej pojdi, in Alah naj te čuva, da te samega ne zadene maščevanje!”

Strme zre v mene. Še pred trenutkom je gledal smrt pred seboj, in sedaj je prost. Prime me za roko in reče:

“Emir, hvala! Alah te blagoslovi in vse tvoje!”

Nato pa brzo odhiti ven. Bal se je, da se bomo premislili.

“Kaj si storil!” reče Ali Bej skoro jezno.

“Najboljše, kar sem mogel storiti,” mu odvrnem.

“Najboljše? Ta človek je ogleduh!”

“Imaš prav.”

“In zaslužil je smrt!”

“Imaš zopet prav!”

“In ti si mu podelil svobodo! Prisilil ga nisi, da bi nam vse povedal!”

Tudi drugi navzoči Džesidi so me temno pogledovali. Vendar se ne ustrašim temveč rečem:

“Kaj bi zvedel, če bi ga prisilil, da vse pove?”

“Mogoče veliko!”

“Ničesar več kot že sami vemo. Sicer pa je bil človek, ki rajši umrje kot izda svoje skrivnosti.”

“Torej bi ga umoril!”

“In posledice?”

“Jednega ogleduha bi bilo manj.”

“Oho, posledice bi bile čisto drugačne. Kol agasi je bil odposlan, da preišče, če kaj slutimo o napadu. Če bi ga usmrtili ali vjeli, tedaj bi se ne mogel vrniti, in guverner bi takoj zvedel, da smo pripravljeni na njegovo vojsko. Sedaj je zopet prost in miralaj Omar Amed bo prav gotovo mislil, da ničesar ne vemo o njegovem napadu. Bila bi pač največja budalost spustiti ogleduha, če so prepričani, da bodo napadeni — tako bodo Turki govorili. Ali imam prav?”

Bej me objame.

“Oprosti, emir! Moje misli ne segajo tako daleč kot tvoje. Toda poslal bom za njim ogleduha, ki se naj prepriča, če je kol agasi res odšel.”

“Tudi tega ne smeš storiti.”

“Zakaj ne?”

“Ker bi pričel sumiti na nas. Neumen bi bil, če ostane tukaj; sicer pa prihaja dovolj ljudi v vas, ktere lahko vprašaš, če so ga srečali.”

Tudi s tem nasvetom prodrem. V notranjem sem bil presej zadoščen: — ohranil sem življenje človeku, ki je delal na povelje svojih višjih, in objednem sem preprečil guvernerjev načrt. S temi občutki grem v žensko sobo, ki je pravzaprav kuhinja, in se vsedem k zajutreku. Poprej pa potegnem iz svoje zbirke daril, ktero mi je podaril Isla ben Maflej, malo verižico s svetinjico.

Bejev sin je bil že po koncu. Dočim ga mati drži na rokah, ga skušam narisati na papir. Posreči se mi prav dobro, ker so si otroci precej podobni. Potem položim njegovo sliko v svetinjico in izročim materi.

“Nosi to verižico v moj spomin,” jo prosim; “v njej je obraz tvojega sina; ostal bo vedno mlad, četudi se postara.”

Pogleda podoba in bila je vsa iz sebe. V petih minutah jo pokaže vsem hišnim prebivalcem, in komaj sem se rešil samega zahvaljevanja. Nato pa vstanem in se napotim ven.

Ali Bej je oblekel svojo najdražjo obleko. Z menoj jaha naprej, in za nami najugledniji vaški prebivalci. Seveda je bil tudi Mohamed Emin pri nas. Bil je precej čmeren, ker smo odložili potovanje v Amadijo. Pred nami so korakali godeci z raznimi inštrumenti. Za nami so pa šle ženske ponajveč z osli, ki so bili obloženi s preprogami in pohištvom.

“Ali si že vse pripravil za Badri?” vprašam Ali Beja.

“Da. Do Džeraja sem postavil stražnike, ki mi prihod sovražnika takoj naznanijo.”

“Ali vas Badri prepustiš Turkom brez brambe?”

“Seveda. Šli bodo tiho skozi vas, da nas predčasno ne opozorijo.”

Pričelo se je živahno gibanje. Okoli nas so krožili jezdeci, ki so se na videz bojevali med seboj in neprestano streljali v zrak. Pot se je tako zožila, da smo morali razjahati in eden za drugim korakati po gorskem klancu. Šele čez eno uro dospemo do vrhunca, kjer se nam odpre pogled v dolino.

Vsak, kdor zagleda beli vrh groba v dolini, ustreli. Tudi spodaj so streljali ljudje, da je odmevalo kot v vojski; strelji so mogočno doneli po gorah. Za nami so prihajale še vedno nepregledne množice.

Še nismo dospeli do grobnega spomenika, ko nam pride nasproti mir šejk kan, duhovni poglavar Džesidov, zajedno z več šejki. Imenujejo ga emir hadžija, ter je potomec rodovine Omijadov. Njegova družina je glavna družina Džesidov. Mir šejk kan je bil starček častitljive zunanjosti, ki ni kazala nobenega prevzetnega ponosa; pred menoj se priklone in me tako srčno objame, kot more samo oče svojega sina.

“Aalejk salam u rahmet Alah. Ser sere men at — mir in milost božja naj bo s teboj! Dobrodošli ste mi!” nas pozdravi.

“Hode seogholeta rast init — Bog naj bo s teboj pri tvojem opravlilu!” mu odvrnem. “Toda prosim te, govori turško z menoj! Govoriče vaše dežele še ne razumem!”

“Zapovej mi in bodi gost v hiši onega, na katerega grobu častimo vsemožnost in milost.”

Seveda, ko smo se približali duhovnom, smo razjahali. Na šejkov mi-glaj spravijo naše konje na varno, in mi, namreč Mohamed Emin, Ali Bej in jaz, korakamo ob šejkovi strani k grobnemu spomeniku. Najprvo dospemo na dvorišče, obdano s zidovjem; tu je bilo že nepregledno število ljudij; za tem pride tako zvani notranji dvor, v katerega Džesidi vedno bosí stopajo. Tudi jaz sledim njih zgledu, sezujem čevlje, katere pustim ob vhodu.

V notranjem dvoru je precej dreves, ki nudijo romarjem senco; v svetišče so postavili oleandre pri oleandri z bujnimi cvetovi. Mogočna vinska trta je delala nekako utico, kamor nas spremi mir šejk kan; tu dobimo svoje mesto. Pod drevesi je počivalo nekaj šejkov in kavalov, sicer smo pa bili sami.

V tem dvoru je pravzaprav poslopje nadgrobnega spomenika, nad katerim molita navzgor dva bela stolpa, ki kaj harmonično kontrastirata s zelenjem v dolini. Vrhovi stolpov so pozlačeni. Nad vhodom je bilo izklesanih nekaj podob, med katerimi spoznam leva, kačo, sekiro, moža in glavnik. Notranjost poslopja je razdeljena v tri dele, od katerih je eden večji kot ostala dva. Strop podpira več stebrov, in v sredini se nahaja studenec, katerega vodo smatrajo svetim. Z njo krščujejo tudi otroke. V manjšem odelku notranjega poslopja je pravi grob svetnika. Nad grobom se dviguje veliko kubično pohošje, zidano iz ilavice in prevlečeno z mavcem. Edini okrasek je zelena preproga, in pred grobom gori večna luč.

Pohošje nad grobom morajo vedno popravljati, ker duhovniki delajo iz ilovice majhne kroglice, katere romarji kupujejo in hranijo za spomin.

V drugem oddelku se tudi nahaja grob; vendar sami Džesidi ne vedo, kdo tam počiva.

V zidovju, ki svetišče obdaja, je vsepolno duplin, v katere za časa velikega praznika postavljajo luči. Okoli groba so poslopja, v katerih stanujejo duhovniki in stražniki svetišča. Sicer je pa v dolini le malo hiš, ki služijo romarjem za časa slavnostij za prenočišče.

Zunaj pred zidovjem je vladal pravcat semenj. Vse mogoče tkanine in stvari so visele na drevesnih vejah in vabile kupce. Prodajali so sadje in hrano. Orožja, lišpa je bilo v izobilici. Da niso imeli ljudje na sebi orientalske obleke, pa bi se zamislil v domačijo, kjer vlada na naših semnjih enako življenje. Res, čimdalje večje zanimanje se mi je vzbujalo do teh hudičevih oboževaleev, in popolnoma sem bil istega mnenja, katero je izrazil pozneje neki Anglež v Carigradu:

“Hudičeve oboževalce obrekujejo, ker so boljši kot njih obrekovalci. Da so številnejši in bolj skupaj nastanjeni, bi imeli večji upliv, in nikjer ne bi imelo krščanstvo toliko uspehov kot pri njih.”

Pričel se je živahen pogovor. Besedičenje o guvernerjevem napadu smo kmalu pustili, ker je Ali Bej vse potrebno že poskrbel. Nato pride pogovor na Mohamed Emina, na mojo osebo, in o naših dogodkih in sedanjih načrtih.

“Kaj lahko pridete v nevarnost in potrebujete naše pomoči,” omeni mir šejk kan. “S seboj vam dam znamenje, ki vam zagotovi pomoč vseh Džesidov, katerim ga pokažete.”

“Hvala! Morda kako pismo?” vprašam.

“Ne, temveč melek ta-us.”

Skoro bi začudenja skočil po koncu. Melek ta-us je ime hudiča! Ime one živali, ki stoji pri njih daritvah na altarju in mora ugaševati luči, ko se pričnejo orgije! Konečno je melek ta-us ono ime legitimacije, ktero zaupa mir šejk kan vsakemu duhovniku, kteremu poveri važno poslanstvo! In to veliko skrivnostno besedo, o terej se toliko prepirajo, je izgovoril povsem vsakdanje! Vendar se naredim kot bi ne bil presenečen in vprašam:

“Melek ta-us? Smem vprašati, kaj je to?”

S prijaznim obrazom očeta, ki nevednemu sinu razloži nepomljivost, mi odvrne:

“Melek ta-us se pri nas zove oni, ktereга ime sicer nikdar ne izgovorimo. Melek ta-us se pri nas zove tudi žival, ki je podoba poguma in čuječnosti, in melek ta-us imenujemo tudi podobo živali, ki jo podelim onim, kterim zaupam. Vse mi je znano, kar o nas pripovedujejo; toda tvoja modrost ti pove, da se mi ni treba zagovarjati. Govoril sem z možem, ki je bil v mnogih kristijanskih cerkvah. Povedal mi je, da so v njih podobe matere božje in svetnikov. V njih imate tudi oko, ki je simbol Boga Očeta, in goloba, ki je simbol Boga Duha. Vi klečite na krajih, kjer se nahajajo te podobe, toda nikdar ne vrjamem, da te podobe molite. Mi verujemo o vas samo, kar je pravilno, vi pa, kar je napačno. Kdo je bolj dober in razumen, mi ali vi? Poglej na vrata! Meniš, da te podobe molimo?”

“Ne.”

“Tam vidiš leva, kačo, sekiro, moža in glavnika. Džesidi ne znajo brati; raditega je bolje, da jim v slikah razložimo, česar ne razumejo. Pisanih črk ne bi razumeli; teh podob pa ne bodo nikdar pozabili, ker so jih videli na grobu njih svetnika. Ta svetnik je bil mož; raditega ga ne obožujemo; toda zbiramo se na njegovem grobu, kot se zbirajo otroci na grobu svojega očeta.”

“Ali je on ustanovil vašo vero?”

“Dal nam je našo vero, ne pa naše običaje. Vera prebiva v srcu, običaji pa rastejo po zemlji, v ktereј živimo. Šejk Adi je živel pred Mohamedom. K njegovemu nauku smo mi dodali še one točke, o kterih smo sprevidili, da so dobre za nas.”

„Pripovedali so mi, da je Šejk Adi čudeže delal.”

„Čudeže dela sam Bog; toda, kadar jih dela, naredi to po človeških rokah. Poglej v dvorano! Tam je studenec, ktereга je Šejk Adi poklical na dan. Šejk Adi je bil še pred Mohamedom v Meki. Tako se nam pripoveduje. Nikogar ne prosimo, da nam veruje, ker čudež imamo vseeno.”

Mir šejk kam preneha s svojim govorom, ker se odpro zunanja vrata, in prikaže se dolga vrsta romarjev, katerih vsak nese luč v svoji roki. Luči so bile zahvalna darila za ozdravljenje od bolezni ali za srečno rešitev iz ktere-koli nevarnosti. Namenjene so bile za „šejk šems” (solnce), svetleči simbol božje čistosti.

Vsi romarji so bili dobro oboroženi. Opazil sem prav čudne kurdske puške. Pri nekterih je bila strelna cev po dvajsetkrat zvezana, kar je popolnoma onemogočevalo varno streljanje. Možje so zaporedoma korakali pred mir šejk kana in oddajali svoje luči; poljubovali so mu roke, pri čemur so orožje pobesili ali pa odložili.

Luči potrebujejo, da na večer praznika slavno razsvetlijo sveti kraj in okolico. Pri tem rabijo posebne vrste olje.

Ko se sprevod oddalji, privedejo kakih dvajset otrok, ktere krstijo in obrežejo. Prisostvoval sem vsem verskim obredom.

Pozneje odidem z Mohamed Eminom, da pregledam dolino. Kamor sem dospel, povsod so prodajali baklje. Približno sem jih naštel skoro deset-tisoč. Trgovci so delali krasne dobičke, ker so jim ljudje blago kar iz rok trgali.

Pravkar stojimo pred nekim trgoviščem, ko zapazim belo postavo Pir Kameka prihajati v dolino. Če hoče v svetišče, mora mimo nas.

„Dobrodošli, solnčni gostje! Spoznali boste svetnika Džesidov!”

Poda nam roko. Takoj ko ga ljudje zapazijo, se prično gnesti okoli njega, in vsakdo skuša, da se mu približa in poljubi njegovo roko ali pa vsaj rob njegovega plašča. Kmalu prične govoriti navzočim; njegovi dolgi beli lasje so plapolali v jutranjem vetru; oko se mu je bliščalo, in obraz svetil navdušenja. Kmalu prično ljudje nad dolino streljati, in odgovarjajo jim oni v dolini s tisoči strelji. Žal, da njegovega govora nisem razumel, ker je govoril kurdsko. Konečno pa zapoje pesem, ktero prično naenkrat vsi navzoči peti:

„O usmiljeni, dobrohotni Bog, ki prehraniš mravlje in plazeče kače, ki vodiš noč in dan, živi, najvišji, brezvzročni, ki podeluješ noči temo in svetlobo dnevu! Modri, vladaj nad modrostjo; močni, vladaj čez močne; živi, vladaj čez smrt!”

Po petju se množica razide, in Pir Kamek pride k meni.

„Ali si razumel, kar sem množici propovedoval?”

„Ne. Znano ti je, da ne razumem vašega jezika.”

„Povedal sem jim, da bom daroval solneu, in ljudje so odšli v gozd, da naberejo drv in suhljadi. Dobrodošel si, če boš navzoč pri daritvi. Todor oprosti sedaj, emir; že pripeljavajo tam darilna živinčeta.”

Odide proti grobu, kjer je bilo že uvrščeno obilo živine. Počasi mu sledimo.

“Kaj se zgodi z živalmi?” vprašam svojega tolmača.

“Pobijejo jih.”

“Za koga?”

“Za solnce.”

“Kaj more solnce jesti vole in bika?”

“Ne, temveč meso se podari siromakom.”

“In kri?”

“Slednje ne povžijemo, temveč zakopljemo v zemljo, ker v krvi prebiva duša.”

Imeli so torej isto naziranje kot ljudi v stari zavezi, ki so trdili, da je življenje v telesu, duša pa v krvi. Takoj sem sprevidel, da tu ne opravljajo poganških žrtev, temveč omogočijo z ljubavnim darom siromakom, da slavnostni dan prežive v veselju in izobilju.

Ko pridemo do kraja, stopi uprav mir šejk kan s Pir Kamekom, šejki in kavali iz svetišča; vsi imajo v rokah nože. Bolj spodaj stoji množica vojakov, ki drže pripravljene puške za strel. Nato odvrže mir šejk kan vrhno oblačilo raz sebe, skoči na prvega bika in mu s tako gotovostjo zasedi nož v tilnik, da se žival takoj mrtva zgrudi. V istem trenutku se oglasi stoteri krik, kteremu sledi na tisoče strel.

Mir šejk kan odide, in Pir Kamek nadaljuje delo. Pač je bil čuden pogled na starega moža z belimi lasmi in črno brado, ko je skakal od enega bika do drugega in jih z veliko gotovostjo pobijal. Tekla ni niti kapljica krvi. Sedaj pa pristopijo šejki, ki odpro vratne žile in fakirji nastavijo pod vrat zaklane živine velike posode. Ko je bilo to opravilo končano, priženo veliko čredo ovac, kterih prvo zakolje zopet mir šejk kan, druge pa fakirji z veliko ročnostjo.

Tu stopi Ali Bej k meni.

“Ali me hočeš spremljati v Kaloni?” me vpraša. “Zagotoviti si moram prijateljstvo badinanskih Kurdov.”

“Kaj živite z njimi v sovraštvu?” ga vprašam.

“Kako bi potem izmed njih zvolil svoje poslance in ogleduhe? Njih glavar je moj prijatelj; vendar so slučaji, ko človek nikdar ne ve, kdaj je varen. Pojdi!”

Do hiše, kjer je Ali Bej za časa praznika stanoval, ni bilo daleč. Na pragu nas je že pričakovala njegova žena. Na verandi pred hišo je bilo več preprog, na ktere se vsedemo, da povžijemo zajutrek. Od te točke sva lahko pregledala celo dolino. Vsepovsod so taborili ljudje. Vsako drevo se je spremenilo v šotor.

Na desno je stal tempel, posvečen solncu. Postavljen je bil tako, da so ga vselej obsevali prvi jutranji žarki. Ko pozneje stopim v tempel, opazim samo štiri gole stene in nobene naprave, ki bi spominjala na poganstvo. Po žlebu ob vodni strani pa je žuborel vodni curek in na belem zidu vidim sledeče arabske besede: “O solnce, o luč, o življenje od Boga!”

Možje s slikovito obleko in sijajnim orožjem stoje pred tempelnom. Ženske pa v svilnatih oblačilih in z razpletenimi lasmi, v katerih opazim mnogo pisanih cvetlic. Njih čela so bila s srebrnimi ali zlatimi novci skoro popolnoma pokrita, okoli vratu pa jim vise dolge verižice polne biserov in rezanih kamenčkov.

Pred menoj je stal mož iz Sindšarja, pod drevesnim deblom. Koža mu je bila temnorjava, obleka pa čista in bela. Z bodečim pogledom je motril okolico in vedno stresal z glavo. Imel je sicer priprosto orožje, toda njegova postava je kazala, da ga zna dobro uporabiti. Poleg njega stoji majhna ženska ob ognju, kjer se kuha riž, in okoli ognja skačeta dva pol naga mladiča, ki sta pa že imela nože za pasom.

Nadalje vidim može, ženske in otroke iz Šejkana, iz Sirije, iz Hadšilo in Midjad; iz Hejšteran in Semsata, iz Mardina in Nisibina, iz pokrajin Kendali in Delmamikana, iz Kokana in Kočialiana, da celo od Delmagumgumuka. Stari in mladi, vsi so bili čisto oblečeni. Nekteri so svoje turbane okrasili z novejimi peresi, drugi pa so komaj prikrivali svojo nagoto; vsi so pa bili oboroženi. Občevali so med seboj kot bratje in sestre; podajali so si roke, se objemali in poljubovali; nobena ženska ali deklica ni skrivala svojega obraza pred tujcem — vsi so bili člani velike družine, ki se je sešla na tem prostoru.

Strel zadoni, in kmalu opazim, kako se ljudje v velikih gručah pomikajo proti grobu svetnika.

“Kaj delajo na njegovem grobu?” vprašam Ali Beja.

“Vsak gre po svoj kos mesa od zaklanih živalij.”

“Ali jih kdo nadzoruje?”

“Da. Deleže dobijo samo siromaki.”

“Ali ne dobijo duhovni ničesar od zaklanih živalij?”

“Ne od teh bikov; toda zadnji dan praznika zakoljejo nekoliko živine, ki pa mora biti popolnoma bela, in njih meso pripada samo duhovnom.”

“Ali vaši duhovni lahko grešijo?”

“Zakaj ne? Saj so vendar ljudje.”

“Tudi piri, svetniki?”

“Tudi.”

“In mir šejk kan?”

“Gotovo.”

“Veruješ, da je grešil tudi veliki svetnik Šejk Adi?”

“Tudi on je bil grešnik, ker ni bil Bog.”

“Ali puščate svoje grehe na vaših dušah?”

“Ne, temveč odstranimo jih.”

“Kako?”

“S simboli čistosti, z ognjem in vodo. Znano ti je, da smo se že včeraj kopali in umivali. Pri tem pripoznamo svoje grehe in obljubimo se poboljšati; na ta način preidejo grehi v vodo. In danes zvečer boš videl, da čistimo naše duše tudi z ognjem.”

“Torej veruješ, da duša ne umrje s telesom?”

“Kako more umreti, ker je od Boga.”

“Dokaži mi, če ne verujem.”

“Ti se šališ! Ali ne stoji v vašem svetem pismu: In vdahnil mu je dušo v telo?”

“Dobro! Če duša ne umrje, kje pa ostane po smrti?”

“Zrak zopet vdihaj, ko si ga izdahnil. Tudi božja sapa gre zopet k njemu nazaj, ko je očiščena grehov. — Toda podajva se na pot!”

“Kako daleč je do Kalami?”

“Štiri ure ježe.”

Spodaj so stali naši konji pripravljeni. Zajahava in brez spremstva zapustiva dolino. Pot je vodila pa strmi gori, in ko pridemo na vrhunce, zapazim pred seboj temno gozdovje z mnogimi dolinami. V teh krajih prebivajo Misuri Kurdje, h katerim pripadajo tudi Badinan Kurdje. Po pobočju gore zapazim več vasij, katerih hiše pa so bile zapuščene. Tuintam sva morala pregaziti majhen potoček, ki je gnal svoje valove proti Gomel reki, ki se steka v reko Gazir ali Bumadus, ki žene svoje vodovje proti reki Zab, in slednja v Tigris. Hiše so bile obraščene z vinskimi trtami; kjer je svet pripuščal in ni bilo gozdov, zapazim tudi večje nasade, kjer uspeva koruza in volna. Olivnih, granatnih, figovih, orehovih in breskovih dreves je bilo povsod v izobilici.

Srečala nisva žive duše, ker vsi Džesidi so se zbrali v dolini Šejk Ali Jahala sva že dobri dve uri, ko začujeva glas, ki naju pokliče.

Iz gozda stopi mož. Bil je Kurd. Nosil je zelo široke, zgoraj proste hlače, in gole noge so mu tičale v usnjenih čevljih. Okoli telesa je imel samo srajco, rezano na štiri konce. Za pasom mu je tičal nož, puške pa ni imel.

“Ni, vro! kjer — dober dan!” nas pozdravi. “Kam jaha Ali Bej, hrabri zapovednik Džesidov?”

“Hode t’avešket — Bog te čuvaj!” odvrne Ali Bej. “Ali me poznaš? Kterega rodu si?”

“Badinam sem, gospod!”

“Iz Kaloni?”

“Da, iz Kalahoni, kakor mi imenujemo kraj.”

“Ali še prebivate v svojih hišah?”

“Ne. Preselili smo se v svoje kočje.”

“Ki so tu v bližini?”

“Kdo ti je povedal?”

“Če gre vojniki daleč od svojega stanovanja, vzame s seboj puško. Ti je pa nimaš pri sebi!”

“Uganil si. S kom hočeš govoriti?”

“S tvojim glavarjem.”

“Razsedlaj in sledi mi!”

Stopimo raz konje in jih vzamemo za uzde. Kurd nas pelje v gozd, kjer zapazim v lesovju nekatere šance, za katerimi je bilo postavljenih vse-

polno malih kočie; v tej barikadi je bila majhna luknja, kjer se je najbrž dospelo v notranjost. Med drevjem se je podilo na stotine otrok, dočim so možki in ženske popravljali šance in jih utrjevali. Na eni največjih koč je sedel mož. Bil je glavar, ki se je vsedel na to vzvišeno mesto, da bolj nadzoruje delo. Ko zagleda mojega spremljevalca, skoči navzdol in nam hiti nasproti.

“Kjer ati; hode dauleta ta macen b’ket — dobrodošel; Bog pomnoži tvoje bogatstvo!”

Po teh besedah mu poda roko in pomigne neki ženi, ki razprostre preprogo, na katero se vsedemo. Mene niti ne pogleda. Džesid bi bil bolj uljuden. Ista žena, ki je bila najbrž poglavarjeva soproga, nam prinese tri pipe, izrezane iz surovega lesa pomarančnega drevesa, in mala deklica postavi pred nas skledo z grozdom in medom. Poglavar izvleče izza pasa svojo mošnjo za tobak in jo postavi pred Ali Beja.

“Taklif b’ela k’narek, au, bein ma batal — kar po domače naredi, ker se poznamo!” reče.

Pri tem zgrabi s svojimi umazanimi rokami v med, si ga natlači polno roko in nese v usta.

Bej si nabaše pipo in prižge duhan.

“Povej mi, če vlada prijateljstvo med menoj in teboj!” se začne razprava.

“Med menoj in teboj vlada prijateljstvo,” glasi se priprost odgovor.

“Tudi med mojimi in tvojimi ljudmi?”

“Tudi med njimi.”

“Ali bi me prosil za pomoč, če pride k tebi sovražnik, da te napade?”

“Če sem preslab, da ga premagam, tedaj bi te naprosil pomoči.”

“In ali bi tudi meni pomagal, če bi te naprosil?”

“Če tvoj sovražnik ni moj prijatelj, tedaj ti ne odrečem pomoči.”

“Ali je mosulski guverner tvoj prijatelj?”

“On je moj sovražnik; on je sovražnik vseh prostih Kurdiv. On je ropar, ki ropa naše črede in prodaja naše hčere.”

“Ali si že slišal, da nas namerava v Šejk Adi napasti?”

“Slišal sem od svojih ljudij, ki so tebi služili za ogleduhe.”

“Skozi tvojo deželo pride sovražnik. Kaj učiš?”

“Ali ne vidiš?” Po teh besedah pokaže naokoli na kočie. “Zapustili smo Kalahoni in zgradili v gozdu kočie. Sedaj delamo šance, za katerimi se bomo branili, če nas sovražnik napade.”

“Vas ne bodo napadli!”

“Kje si zvedel, da ne?”

“Slutim. Če se jim hoče posrečiti, da nas presenečijo z napadom, se morajo prej ogibati vsakega boja. Da celo ogibali se bodo javnih potov in šli po gozdovih, da neopaženi dospejo v Šejk Adi.”

“S svojimi misli si pravo uganil.”

“Toda, kadar nas premagajo, tedaj padejo tudi čez vas.”

“Saj se ti ne boš dal premagati!”

“Ali mi hočeš pomagati, da bom gotov?”

“Hočem. Kaj naj storim? Ali naj ti pošljem svoje vojnike v Šejk Adi?”

“Ne, ker imam dovolj vojakov sam. Samo skrij svoje vojake, da bodo šli Turki brez skrbi naprej.”

“Kaj, ali jim ne smem slediti?”

“Ne. Toda lahko za njimi zapreš pot, da ne morejo nazaj. Na drugem hribu med Šejk Adijem in tvojim krajem je pot tako ozka, da moreta po njej korakati samo dva moža. Če narediš tam šanco, lahko z dvajset možmi pobiješ tisoč Turkov.”

“Naredil bom. Toda kaj mi daš za mojo pomoč?”

“Če ne prideš v boj, da jaz sam premagam sovražnika, dobiš petdeset pušk. Če se boš pa moral s Turki bojevati, tedaj ti dam sto turških pušk, če boš hraber!”

“Sto turških pušk!” zakliče glavar navdušeno. Z grozovito naglico seže v posodo za med, katerega si toliko nabaše v usta, da sem skoro menil, da se zadavi. “Sto turških pušk!” ponovi prežvekujoč. “Boš držal besedo?”

“Ali sem te kdaj že nalagal?”

“Nikdar. Ti si moj brat, moj tovariš, moj prijatelj, moj bojni tovariš, in verujem ti. Puške bom zaslužil!”

“Zaslužiti jih pa moreš samo tedaj, če Turke pustiš na miru, ko gredo skozi tvoje kraje.”

“Nobenega mojih ne bodo videli.”

“In jih pozneje napadeš, ko se vračajo, če se meni ne bo posrečilo v dolini jih napasti in obkoliti.”

“Zasedel ne bom samo soteske, temveč tudi obe stranski dolini da ne bodo mogli niti nazaj ne naprej, ne na desno, ne na levo.”

“Imaš prav. Vendar ne želim, da se preliva preveč krvi. Vojaki niso krivi, ker morajo slušati guvernerja; če smo mi kruti in neusmiljeni, tedaj ima padišah v Štambulu dovolj vojakov, da nas vse uniči.”

“Razumem te. Döber vojskovodja mora biti previden in hraber, in lahko premaga veliko vojsko. Kdaj pridejo Turki?”

“Sklenili so, da napadejo ob jutranji zori Šejk Adi.”

“Napadeni bodo sami. Vem, da si hraber vojak. Turkom se bo ravno tako zgodilo kot se je pripetilo sovražnikom Hadedinov.”

“Ali si že slišal o tem?”

“Kdo bi tega ne vedel? Vest o takih junaštvih se kmalu razširi po vseh gorah in dolinah. Mohamed Emin je svoj rod z vojsko obogatil.”

Ali Bej se skriva posmeje proti meni in reče:

“Je pač lepo, tisoče sovražnikov vjeti, ne da teče kapljica krvi!”

“Tega se gotovo Mohamed Emin ni domislil. On je hraber in močan; toda pri sebi je imel tujega vojskovodjo.”

“Tujega?” vpraša zviti Ali Bej.

Jezilo ga je, ker se glavar niti zmenil ni za mene in sklenil je, da ga osramoti.

“Da, tujega,” odvrne glavar. “Ali še ne veš tega?”

“Pripoveduj!”

In Kurd začne:

“Mohamed Emin, šejk Hadedinov je sedel pred svojim šotorom, da se posvetuje s svojimi starejšinami. Tu se odpre oblak, in na zemljo pade jezdec, ki se postavi v sredo zborujočih.”

“Salam aalejkum!” pozdravi.

“Aalejkum salam!” odvrne Mohamed Emin. “Tujec, kdo si, in od kje prihajaš?”

Jezdečev konj je bil črn kot noč; on sam pa je imel železne oklepe na sebi in na glavi zlato čelado. Okoli čelade je imel prt, katerega so stkale huriske v paradizu, ker okoli glave mu je krožilo tisoče zvezd. Držalo njegove sulice je bilo srebrno; njena ost se je svetila kot blisk, in spodaj je imel pritrjene brade stotih sovražnikov. Njegovo bodalo se je svetilo kot dijamant, in z mečem je sekal železo in jeklo.

“Vojskovodja sem daljne dežele,” odvrne junak. “Ljubim te in pred uro sem slišal, da hočejo tvoj rod uničiti. Raditega sem se vsedel na konja, ki zamore leteti kot človeška misel, in hitel sem k tebi, da te svarim.”

“Kdo hoče uničiti moj rod?” vpraša Mohamed Emin.

Poslanec iz nebes mu pove imena njegovih sovražnikov.

“Ali si prepričan?” ga vpraša Mohamed Emin.

“Moj oklep mi vse pove, kar se godi na zemlji. Poglej!”

Mohamed Emin pogleda na zlati oklep. V sredini se je bliščal biser, petkrat večji kot možka roka, in v njem je zagledal vse sovražnike, ki so se zbirali proti njemu.

“Joj, kolika vojska!” zakliče. “Zgubljeni smo!”

“Ne, ker ti bom jaz pomagal!” reče nebeški poslanec. “Zberi vse svoje vojnike v dolini in čakaj, da ti pripeljem sovražnika.”

Nato da svojemu konju znamenje; slednji se dvigne in zgine v oblakih. Mohamed Emin pa zbere svojo vojsko in jo pelje v dolino, ktero tako zase, da je sovražnik lahko prišel noter, ven pa ni mogel. Drugega jutra, pride tuji junak na konju. Svetil se je kot sto solnc, da je sovražnika preslepil in sledili so mu v dolino. V dolini pa obrne svoj oklep; sovražnik, ki je imel dosedaj oči zaprte, zopet spregleda. Okoli in okoli so videli sovražnika in morali so se udati. Mohamed Emin jih ni pomoril; toda vzel jim je njih črede in plačevati jim morajo vsakoletni davek, dokler bo zemlja stala.

Ko Kurd vse pove, umolkne.

“In kaj se je zgodilo s tujim vojskovodjem?” vpraša Ali Bej.

“Salam aalejkum!” je rekel; “nato je se pa s svojim črnim konjem dvignil v oblake in zginil,” glasi se odgovor.

“Lepo zgodbo si nam pripovedoval, samo če je resnična?”

“Res je. Ob istem času je bilo pet mož iz Dšelu v Salamiji, kjer so jim vse Hadedini pripovedovali.”

“Imaš prav; vse se je zgodilo, vendar drugače kot si pripovedoval. Ali hočeš videti črnega konja seraskirjevega?”

“Gospod, saj ni mogoče!”

“Pa je, ker stoji v bližini.”

“Kje?”

“Vidiš tam onega vranca?”

“Ti se šališ, bej!”

“Ne, temveč govorim resnico.”

“Konj je res krasen, kot jih še nisem videl mnogo, toda on je vendar last tvojega spremljevalca!”

“In ta spremljevalec je tuji seraskir, o katerem si pripovedoval.”

“Nemogoče!” — Usta odpre tako široko, da bi mu najnespretnější zobozdravnik brez muje potegnil vse zobe iz odprtine.

“Nemogoče, praviš? Ali sem že kdaj lagal? Še enkrat ti rečem, da je res!”

Oči in ustnice glavarjeve se čimdalje bolj odpirajo; kot blazen me zre in nehote poseže s roko proti medu; ker pa medu ne zapazi, zgrabi za tobak. Polno pest si ga potlači v usta med bele zobe. Njegov tobak sem že prej imel na sumnji, da je vse kaj drugega kot tobak, in res sem pravo uganil; v trenutku zazdeha, se nagne z glavo naprej in pljune vsebino svojih ust mojemu dobremu Ali Beju naravnost v obraz.

“Kertera peghamber — za prerokovo voljo! Ali je res?” vpraša še enkrat in sicer grozno prestrašen.

“Rekel sem!” odvrne Ali Bej z mokrimi očmi in skuša izbruh kurdskega glavarja z robom svoje obleke izbrisati iz obraza.

“O seraskir,” obrne se glavar k meni; “atina ta, inši alah, keirah — daj Bog, da nam tvoj obisk prinese srečo!”

“Zagotovim ti, da prinašam srečo in veselje!” mu odvrnem.

“Tvoj črni konj je tu,” nadaljuje, “toda kje je oklep z biserom, ščit, čelada, sulica, tvoja sablja?”

“Čuj, kaj ti povem! Jaz sem tuji vojak, ki je bil pri Mohamed Emínu, toda iz nebes nisem prišel. Prihajam iz daljne dežele. Imel nisem srebrnega, ne zlatega orožja, toda poglej sem, in videl boš orožje, kakoršnjega vi nimate, in s katerim se ne bojim sovražnikov. Ali naj ti pokažem, kako se strelja?”

“Sere ta, ser babe ta, ser hemšer ta Ali Bej — pri tvoji glavi, pri glavi tvojega očeta in pri glavi tvojega prijatelja Ali Beja, ne stori!” kliče prestrašeno. “Odložil si bojno opravo, oklep in meč, da rabiš to orožje, ki je menda še bolj grozno. Nezanum ziele le dem — ne vem, kaj naj ti podarim; toda obljubi mi, da postaneš moj prijatelj!”

“Ne koristi mi prav nič, če sem tvoj prijatelj. Pregovor pravi: sovražnik z razumom je boljši kot brezpameten prijatelj.”

“Ali sem jaz brezpameten, gospod?”

“Da, ker ne veš, da se mora gosta pozdraviti, sosebno če prihaja s prijateljem.”

“Imaš prav, gospod! Kaznoval si me s pregovorom; dovoli, da ti odgovorim z drugim: majhni morajo biti pokorni velikim. Ti si velik, in jaz te bom slušal!”

“Za sedaj bodi pokoren Ali Beju! Zmagal bo, in ti dobiš turške puške.”

“Ali si jezen? Oprosti! Pri moji glavi; ničesar ne opustim, samo da tebi služim. Vzemi grozdje in jej; vzemi tobak in kadi!”

“Hvala,” odvrne Ali Bej, ki je bil menda tudi že sit njegovega toba-ka. “Jedli smo pred odhodom in se moramo nemudoma vrniti v Šejk Adi.”

Hkrati vstaneva oba. Glavar naju spremlja do pota in še enkrat ob-
ljubi, da spolne, kar se mu je naročilo. Potem pa odjahava po istem potu,
po katerem sva dospela.

Konec prve kajige.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI (17U) (17UNICA)

00000461151

